ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ - ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Μαθήματα Ἁγιογραφικῶν Κύκλων)

ΑΘΗΝΑΙ

Πράξεις Ἀποστόλων

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ - ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(Μαθήματα Ἁγιογραφικῶν Κύκλων)

ΑΘΗΝΑΙ 1986

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΩΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ τοῦ φροντιστηρίου κυκλαρχῶν γιὰ τὰ μαθήματα ἁγιογραφικῶν κύκλων τῆς Ὀρθοδόξου Ἱεραποστολικῆς Ἀδελφότητος «Ὁ Σταυρὸς» στὴν περιοχὴ τῶν Ἀθηνῶν, μὲ βάσι πατερικὰ καὶ ἄλλα νεώτερα σοβαρὰ ἑρμηνευτικὰ ἔργα, σὲ σειρὰ μαθημάτων δύο ἐτῶν ἀνέπτυξα στὸ φροντιστήριο τῶν κυκλαρχῶν τὸ βιβλίο τῆς Καινῆς Διαθήκης «Πράξεις Ἀποστόλων». Μετὰ δὲ τὴν προφορικὴ ἀνάπτυξι ἑκάστης περικοπῆς παρέδιδα στοὺς κυκλάρχας καὶ γραπτῶς τὸ μάθημα, ὄχι βεβαίως ὁλόκληρο, ὅπως προφορικῶς, ἀλλὰ κατὰ τὸ κύριο σῶμα.

Τὸ παρὸν βιβλίο περιέχει τὰ ἐν λόγῳ μαθήματα ἁγιογραφικῶν κύκλων ὅπως παραδίδονταν στὴ γραπτή τους μορφή, καθὼς καὶ ἕνα εἰσαγωγικὸ μάθημα γιὰ τὸ βιβλίο τῶν «Πράξεων» καὶ τὸν συγγραφέα του Λουκᾶ. Μὲ τὴν ἐξήγησι λέξεων καὶ φράσεων τοῦ ἱεροῦ κειμένου καὶ μὲ τὶς παρατηρήσεις σὲ διάφορα χωρία μερικὲς φορὲς ἐξομαλύνονται ἑρμηνευτικὲς δυσκολίες, ἀνατρέπονται ἐσφαλμένες ἑρμηνεῖες καὶ διατυπώνονται νέες. Ἰδιαιτέρως ἐπισημαίνονται θεολογικὰ καὶ ἀντιαιρετικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν καταπολέμησι τῶν ἐχθρῶν τῆς Πίστεως, μάλιστα τῶν ἀντιχρίστων Χιλιαστῶν ἢ ψευδο - Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ. Μὲ τὴν ὅλη δὲ ἀνάπτυξι τοῦ ἱεροῦ κειμένου ξεδιπλώνεται μπροστὰ στὰ μάτια τῆς ψυχῆς τὸ ἀπέραντο μεγαλεῖο τῆς δράσεως τῶν ἀποστόλων, μάλιστα τῶν πρωτοκορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου, καθὼς καὶ τῆς ζωῆς τῶν πρώτων χριστιανῶν, τῶν χριστιανῶν τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς, καὶ δημιουργεῖται βαθυτάτη συγκίνησις καὶ ἀπέραντος θαυμασμὸς γιὰ τὴν ἡρωικὴ καὶ ὑπερευλογημένη ἐκείνη δρᾶσι καὶ ζωή, συγχρόνως δὲ καὶ συναίσθησις γιὰ τὴ σημερινὴ πνευματικὴ πτῶσι καὶ πτωχεία τῶν χριστιανῶν. Ἀπὸ ὅλα τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης τὸ βιβλίο τῶν «Πράξεων» εἶνε ὁ καλύτερος καθρέπτης γιὰ νὰ βλέπωμε τὶς ἀτέλειες, τὰ μειονεκτήματα καὶ

τὰ ἐλαττώματά μας ὡς χριστιανοί, νὰ ἐλεγχώμεθα, νὰ στενάζωμε καὶ νὰ ποθοῦμε ἀλλαγὴ καὶ ἐπιστροφὴ στὴ ζηλευτὴ ζωὴ καὶ δρᾶσι τῶν ἀποστολικῶν χρόνων.

Κατὰ τὴ μελέτη καὶ τὴν ἀνάπτυξι τοῦ βιβλίου τῶν «Πράξεων» μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ πολλὲς φορὲς αἰσθανθήκαμε συγκίνησι ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τῶν πρώτων χριστιανῶν καὶ ἀγωνιστῶν, προπάντων δὲ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, τοῦ μεγάλου διώκτου, ποὺ ἔγινε ὁ μεγαλύτερος ἀπόστολος τοῦ Χριστιανισμοῦ, καταπλημμυρίστηκε ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, αἰσθάνθηκε τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους περισσότερο ἀπὸ ὅλους, ἀγωνίστηκε καὶ ὑπέφερε ὅσο κανείς, καὶ κατώρθωσε γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὰ μεγαλύτερα κατορθώματα. Παῦλος! Τὸ ὄνομά του σημαίνει τὸν μικρό. Ἀλλ' ἡ ταπείνωσις, ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη, ἡ σοφία, ὁ λόγος, οἱ ἐπιστολές, οἱ ἀγῶνες, οἱ διωγμοί, οἱ περιπέτειες, οἱ θλίψεις, τὰ δεινοπαθήματα, τὰ κατορθώματα, οἱ θρίαμβοί του ἐν Χριστῷ τὸν ἀνέδειξαν τὸν μεγαλύτερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Μετὰ τὸ Χριστὸ ποῖος ἄλλος συγκινεῖ τὶς ἐκλεκτὲς ὑπάρξεις ὅσο ὁ Παῦλος; Τὴ συγκίνησι, ποὺ μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ παρὰ τὴν ἀναξιότητά μας αἰσθανθήκαμε ἀπὸ τὸ ἱερὸ βιβλίο τῶν «Πράξεων», καὶ μάλιστα ἀπ' τὴ μεγαλωσύνη τοῦ οὐρανοβάμονος Παύλου, εἴθε νὰ αἰσθανθῇ σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ κάθε ἀναγνώστης τοῦ ταπεινοῦ αὐτοῦ πονήματός μας. Ἂν τοὺς κοσμικοὺς συγκινοῦν ἄλλα πρόσωπα καὶ πράγματα, μικρὰ καὶ ἀνάξια ἐνώπιον Θεοῦ, ἐμᾶς νὰ συγκινοῦν πράγματα ὅπως οἱ ἀγῶνες, οἱ ἡρωισμοὶ καὶ οἱ θυσίες γιὰ τὴ Βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, καὶ πρόσωπα ὅπως οἱ ἔνδοξοι ἀπόστολοι, καὶ μάλιστα ὁ Παῦλος, ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν, ὁ ὁποῖος ἦλθε καὶ μᾶς ἔκανε χριστιανούς. Καὶ ἂν οἱ κοσμικοὶ φιλοδοξοῦν νὰ ἔχουν ἄλλες ἰδιότητες, ἐμεῖς νὰ φιλοδοξοῦμε νὰ εἴμεθα χριστιανοί, μιμηταὶ κατὰ τὸ δυνατὸν τῶν πρώτων χριστιανῶν, καὶ μικροί, ἔστω, ἀπόστολοι, μιμηταὶ τῶν μεγάλων ἀποστόλων, στόματα Χριστοῦ, ὁμολογηταὶ τῆς Πίστεως ἐν μέσῳ τοῦ συγχρόνου κόσμου.

Κάντζα Ἀττικῆς, 29 Ἰουνίου 1985
ἑορτὴ τῶν πρωτοκορυφαίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου

Νικόλαος Ἰω. Σωτηρόπουλος

Ο ΛΟΥΚΑΣ
ΚΑΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ τοῦ βιβλίου «Πράξεις ἀποστόλων» ἢ ἁπλῶς «Πράξεις» εἶνε ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, ὁ συγγραφεὺς τοῦ τρίτου Εὐαγγελίου. Τὸ Εὐαγγέλιο ἔγραψε σὰν «πρῶτον λόγον» καὶ τὶς Πράξεις σὰν συνέχεια, σὰν δεύτερο λόγο (Πράξ. α΄ 1).

Ὁ Λουκᾶς δὲν ἦταν ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τῆς περιτομῆς, τοὺς Ἰουδαίους δηλαδή, ἀλλ' ἀπ' τοὺς ἐθνικοὺς (Κολ. δ' 10 - 14). Καὶ συμφώνως πρὸς ἀρχαῖες μαρτυρίες ἦταν ἀπ' τὴν Ἀντιόχεια, ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ οἱ μαθηταί, οἱ ὀπαδοὶ δηλαδὴ τοῦ Ἰησοῦ, ὠνομάστηκαν χριστιανοὶ (Πράξ. ια' 26). Τὸ ὄνομά του εἶνε λατινικό, καὶ ἀπ' αὐτὸ καταλαβαίνουμε, ὅτι ἦταν Ρωμαῖος πολίτης, διότι μόνο Ρωμαῖος πολίτης εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ φέρῃ ρωμαϊκὸ ὄνομα. Στὸ ἐπάγγελμα ἦταν ἰατρὸς (Κολ. δ' 14). Γι' αὐτὸ στὸ Εὐαγγέλιο καὶ στὶς Πράξεις παρατηρεῖται αὐξημένη χρῆσι ἰατρικῶν λέξεων.

Ὁ Λουκᾶς ἦταν ἀκόλουθος καὶ συνεργάτης τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Στὸν μεγάλο ἀπόστολο, καὶ γενικώτερα στὴν Ἐκκλησία, ὁ Λουκᾶς πρόσφερε τὶς πολύτιμες ὑπηρεσίες του, ἱεραποστολικὲς ἀλλὰ καὶ ἰατρικὲς ὑπηρεσίες. Ἀπ' ὅλους μάλιστα τοὺς συνεργάτες τοῦ Παύλου ὁ Λουκᾶς ἦταν ὁ πιστότερος καὶ ἀγαπητότερος. Πρὸς τοὺς Κολασσαεῖς ὁ ἀπόστολος γράφει: «Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός» (Κολ. δ' 14). Καὶ πρὸς τὸν Τιμόθεο γράφει: «Δημᾶς με ἐγκατέλιπεν ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν· Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ» (Β' Τιμ. δ' 10 - 11).

Τὶς «Πράξεις» ὁ Λουκᾶς ἔγραψε, γιὰ νὰ δείξῃ τὴν

πορεία τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὴν ἐξάπλωσι τῆς Ἐκκλησίας ἀπ' τὴν Ἰουδαία καὶ τὴ Σαμάρεια μέχρι τὰ ἔθνη. Τὸ βιβλίο δὲν εἶνε συστηματικὴ ἱστορία τῆς δράσεως τῶν ἀποστόλων, ἀλλ' ἀφήγησις ὡρισμένων μόνον πράξεων τῶν ἀποστόλων, κυρίως δὲ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου, καὶ μάλιστα τοῦ Παύλου, γιατὶ αὐτὸς εἶχε τὴ μεγαλύτερη δρᾶσι, καὶ αὐτοῦ ἀκόλουθος καὶ συνεργάτης ἦταν ὁ Λουκᾶς.

Οἱ «Πράξεις», καθὼς καὶ τὸ τρίτο Εὐαγγέλιο καὶ ἡ πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολή, εἶνε σὲ καθαρώτερη καὶ ἀνώτερη γλῶσσα ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ ἄλλα βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὁ κάλαμος τοῦ Λουκᾶ εἶνε ἀριστοτεχνικός. Τὸ ὕφος του εἶνε σαφές, ἁπαλό, γλαφυρό, χαριτωμένο.

Ἡ μελέτη τῶν «Πράξεων» ἔχει ἰδιαίτερη σημασία. Γιατὶ στὶς Πράξεις βλέπουμε νὰ ἀρχίζουν μὲ τρόπο καταπληκτικὸ νὰ ἐκπληρώνωνται οἱ ὑποσχέσεις καὶ προφητεῖες τοῦ Κυρίου γιὰ τὴ μεταβολὴ τοῦ κόσμου καὶ τὸ θρίαμβο τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ γιατὶ κυρίως μέσα στὶς Πράξεις βλέπουμε, τί ἦταν ἡ Ἐκκλησία καὶ οἱ χριστιανοὶ στὴν ἀρχή, στὴν ἀποστολικὴ ἐποχή. Βλέπουμε τὴ θερμουργὸ πίστι, τὴν ἰδεώδη ἀγάπη, τὴν ἀκαταπόνητη δραστηριότητα, τὸν ἡρωισμό, τὶς θυσίες, τὴν αὐταπάρνησι, τὰ ἄφθονα χαρίσματα καὶ θαύματα, τὰ καταπληκτικὰ ἀποτελέσματα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ ἀγῶνος τῶν πρώτων χριστιανῶν. Βλέπουμε, μὲ μιὰ φράσι, τὰ ἀρχαῖα μεγαλεῖα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ βλέποντας τὰ μεγαλεῖα ἐκεῖνα καταλαβαίνουμε τὴν ἰδική μας πνευματικὴ ἀτονία, πτωχεία καὶ ἀθλιότητα. Τὸ βιβλίο τῶν «Πράξεων» εἶνε πνευματικὸς καθρέπτης, ποὺ δείχνει τὶς πολλὲς σημερινὲς ἐλλείψεις, ἀτέλειες καὶ ἀσχημίες μας.

Ἡ μελέτη τῶν «Πράξεων» μαζὶ μὲ τὴν ἐπίδρασι τῆς θείας Χάριτος θὰ μᾶς κάνῃ νὰ συναισθανθοῦμε τὴ χριστιανικὴ μηδαμινότητά μας, νὰ στενάξωμε, νὰ ζηλέψωμε τοὺς πρώτους χριστιανούς, καὶ νὰ προσπαθήσωμε νὰ μοιάσωμε μ' ἐκείνους.

Εἴθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, τὸ ὁποῖον ἦλθε τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στὸν κόσμο καὶ μονίμως παραμένει καὶ δρᾷ

στὴν Ἐκκλησία, εἴθε ὁ Παράκλητος, διὰ πρεσβειῶν τῶν ἀποστόλων καὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, νὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ καταλάβωμε καὶ νὰ αἰσθανθοῦμε τὸν προορισμό μας σὰν χριστιανοὶ καὶ Ἐκκλησία, καὶ νὰ πράττωμε πράξεις ἄξιες τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς οὐρανίου βασιλείας του. Εἴθε πρὸ πάντων, νέοι ἀπόστολοι καὶ συνεργάτες ἀποστόλων νὰ παρουσιασθοῦν στὴν Ἐκκλησία, νὰ λάμψουν ἀπὸ ἁγιότητα ζωῆς, νὰ κηρύξουν τὸ Εὐαγγέλιο σὲ ἀλλοθρήσκους καὶ χριστιανοὺς καὶ νὰ ἐπεκτείνουν τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ σὲ βάθος καὶ σὲ πλάτος μέσα στὸν ταλαίπωρο τοῦτο κόσμο τοὺς χαλεποὺς τούτους καιρούς.

Ἀδελφοί! Ὅσοι πιστεύουμε στὸν Κύριο, ἂς ἐντείνωμε ὅλοι τὶς δυνάμεις μας. Ἂς ἐπιμείνωμε στὶς προσευχὲς καὶ στὶς ἱεραποστολικὲς προσπάθειές μας ἀνάμεσα στοὺς συνανθρώπους μας, ἀπὸ τοὺς οἰκείους μέχρι τοὺς ξένους καὶ ἀγνώστους. Ἂς μεταχειριζώμεθα ὅλες τὶς εὐκαιρίες, ὅλους τοὺς ὡραίους τρόπους καὶ ὅλα τὰ καλὰ μέσα, γιὰ νὰ ἀσκήσωμε εὐεργετικὴ ἐπίδρασι στὸ σύγχρονο κόσμο. Ἂς κάνωμε τὸ πᾶν, γιὰ νὰ βοηθήσωμε τοὺς ἀνθρώπους νὰ γνωρίσουν τὸ Εὐαγγέλιο, τὸ Χριστὸ καὶ τὸ θέλημά του. Καὶ ἂν κάνωμε τὸ πᾶν, τὰ λόγια μας δὲν θὰ μείνουν εὐχολόγια, ἀλλὰ θὰ γίνουν πραγματικότης. Καὶ ἐμεῖς καὶ πολλοὶ συνάνθρωποί μας θὰ ἐξυψωθοῦμε. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ θὰ γνωρίσῃ νέες καταπληκτικὲς ἐπιτυχίες, νέες κατακτήσεις. Καὶ θὰ γράψῃ νέες σελίδες ἱστορίας, ὅμοιες μὲ τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ Λουκᾶ «Πράξεις ἀποστόλων».

Πνεῦμα Ἅγιον, Παράκλητε ἀγαθέ! Μετάβαλέ μας καὶ βοήθησέ μας νὰ συντελέσωμε στὴ μεταβολὴ πολλῶν, γιὰ τὴ δόξα σου καὶ τὴ δόξα τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ Πατρός.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΙΣ

Στὸ πρῶτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 11, ὁ Λουκᾶς κάνει λόγο: 1) Γιὰ τὸ εὐαγγέλιό του, στίχ. 1 - 2, 2) γιὰ τὴν Ἀνάσταση καὶ τὸ διάστημα τῶν συναντήσεων καὶ συνομιλιῶν τοῦ Ἀναστάντος μὲ τοὺς μαθητάς του μέχρι τὴν Ἀνάληψι, στίχ. 3 - 8, 3) γιὰ τὴν Ἀνάληψι, στίχ. 9 - 11.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *Τὸν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην* = Τὸ πρῶτο βιβλίο συνέγραψα.
περὶ πάντων ὧν ἤρξατο = γιὰ ὅλα ὅσα ἄρχισε.

2. *ἄχρι ἧς ἡμέρας* = μέχρι τὴν ἡμέρα.
ἐντειλάμενος = ἀφοῦ ἔδωσε ἐντολές.
διὰ Πνεύματος Ἁγίου = ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ.
οὓς ἐξελέξατο = τοὺς ὁποίους ἐξέλεξε.

3. *οἷς καὶ παρέστησε* = στοὺς ὁποίους καὶ παρουσίασε, ἀπέδειξε.
μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν = μετὰ τὸν (μαρτυρικὸ) θάνατό του.
ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις = μὲ πολλὲς ἀποδείξεις.
ὀπτανόμενος = ἐμφανιζόμενος.

4. *συναλιζόμενος* = συναντώμενος, συναναστρεφόμενος ἢ συντρώγοντας.
τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρὸς = ὅ,τι ὑποσχέθηκε ὁ Πατήρ.

5. *οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας* = ὄχι πολλὲς ἡμέρες μετὰ ἀπὸ αὐτές.

6. *εἰ ἀποκαθιστάνεις;* = θὰ ἀποκαταστήσῃς;
τῷ Ἰσραὴλ = χάριν τοῦ Ἰσραήλ.

7. *οὐχ ὑμῶν ἐστι γνῶναι* = δὲν ἀνήκει σὲ σᾶς νὰ γνωρίζετε.
οὓς ἔθετο = τοὺς ὁποίους ἔθεσε.
ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ = στὴ δική του ἐξουσία.

8. *λήψεσθε* = θὰ λάβετε.
ἔσεσθέ μοι = θὰ μοῦ εἶσθε.

9. *ἐπήρθη* = ὑψώθηκε ἀπὸ τὴ γῆ.
ὑπέλαβεν = ἔλαβεν ὑποκάτω καὶ ἀπέκρυψε.

10. *παρειστήκεισαν αὐτοῖς* = παρουσιάστηκαν σ' αὐτούς.
ἐν ἐσθῆτι = μὲ ἐνδυμασία.

11. *τί ἑστήκατε;* = γιατί στέκεσθε;
ἀφ' ὑμῶν = ἀπὸ σᾶς.
οὕτως ἐλεύσεται = ἔτσι θὰ ἔλθῃ.
ἐθεάσασθε = εἴδατε.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Καὶ τὸ πρῶτο καὶ τὸ δεύτερο βιβλίο του, καὶ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὶς Πράξεις δηλαδή, ὁ Λουκᾶς ἀφιέρωσε στὸ χριστιανὸ Θεόφιλο. Ὁ Θεόφιλος ἦταν πρόσωπο ἐπίσημο, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν προσφώνησι «κράτιστε Θεόφιλε» στὸ προοίμιο τοῦ Εὐαγγελίου (Λουκ. α' 3). Ἡ προσφώνησις αὐτὴ ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ «ἐξοχώτατε Θεόφιλε» (Ἰδὲ καὶ Πράξ. κγ' 26· κδ' 3· κστ' 25). Ἀλλ' ἐνῷ στὸ προοίμιο τοῦ Εὐαγγελίου ὁ Λουκᾶς προσφωνεῖ τὸ Θεόφιλο μὲ τὸν τίτλο του «κράτιστε», ἐδῶ στὶς Πράξεις παραλείπει τὸν τίτλο του καὶ τὸν προσφωνεῖ ἁπλῶς μὲ τὸ ὄνομά του. Καὶ τὸ πρῶτο καὶ τὸ δεύτερο εἶνε βεβαίως ὀρθό· τὸ πρῶτο δεικνύει εὐγένεια καὶ σεβασμό, τὸ δεύτερο δεικνύει οἰκειότητα. Ὅταν ὁ Λουκᾶς ἔγραψε τὶς Πράξεις, ὁ Θεόφιλος εἶχε γίνει πλέον οἰκεῖος στὸ Λουκᾶ καὶ ταπεινότερος καὶ δὲν ἀρεσκόταν σὲ κοσμικοὺς τίτλους.

Ἂν λοιπὸν καὶ σήμερα λέμε «Ἐξοχώτατε», «Σεβασμιώτατε», «Πανοσιολογιώτατε» κ.λπ., δὲν ἁμαρτάνουμε. Ἡ ἁπλότης ὅμως εἶνε καλύτερη, ἰδίως γιὰ τοὺς θρησκευτικοὺς ἄρχοντες. Ὅποιος ἀρέσκεται σὲ τίτλους καὶ κολακεύεται ἀπ' αὐτούς, στερεῖται ἀπὸ περιεχόμενο. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι χάνουν τὴν οὐσία, δίνουν σημασία στοὺς τίτλους...

Στίχ. 3: Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἀπαιτεῖ τυφλὴ πίστι. Διότι

τυφλὴ πίστις δὲν εἶνε ἀληθινὴ πίστις. Ὁ Χριστιανισμὸς ζητεῖ πίστι θεμελιωμένη σὲ ἐπιχειρήματα.

Ἡ ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ εἶνε βασικὸ δόγμα πίστεως. Διότι εἶνε ἡ δικαίωσις τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τὴ μεσσιακότητα καὶ τὴ θεότητά του, καθὼς καὶ τῶν ἔργων του, κυρίως τῆς σταυρώσεώς του, γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Καθ᾿ ἑαυτὴν ἡ Ἀνάστασις εἶνε βεβαίως ἀκατάληπτη, καθὼς καὶ τόσα ἄλλα πράγματα. Ἀλλ᾿ ἐνῷ ὁ τρόπος τῆς ἀναστάσεως εἶνε ἀκατάληπτος, τὸ γεγονὸς τῆς ἀναστάσεως ἀποδεικνύεται.

Ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὸ θάνατό του ἀπέδειξε τὸν ἑαυτό του ζωντανὸ σωματικῶς «ἐν πολλοῖς τεκμηρίοις», μὲ πολλὲς ἀποδείξεις. Σὲ διάστημα 40 ἡμερῶν πολλὲς φορὲς φανερώθηκε στοὺς μαθητάς του, καθὼς καὶ σὲ ἄλλα πρόσωπα, ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Οἱ μαθηταὶ καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα εἶδαν τὸν Ἰησοῦ. Ἐπίσης ἄκουσαν τὸν Ἰησοῦ. Ἀλλὰ καὶ ψηλάφησαν αὐτόν. Καὶ συνέφαγαν μαζί του. Ὅλες τὶς αἰσθήσεις τους ἱκανοποίησεν ὁ Ἀναστάς, ἐκτὸς ἴσως τῆς ὀσφρήσεως. Λέμε «ἴσως», γιατὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ αἰσθάνθηκαν καὶ εὐωδία ἀπὸ τὸν Ἀναστάντα. Ἀνέστη ὁ Χριστὸς καὶ γέμισε τὰ σύμπαντα ἀπὸ εὐωδία, ψάλλει ἡ Ἐκκλησία. Μερικὲς φορὲς καὶ ἡ πνευματικὴ εὐωδία γίνεται αἰσθητὴ στὴν ὄσφρησι. Ἐπὶ πλέον ὁ Ἀναστὰς ὑπενθύμισε πράγματα, ὅπως τὴν ἄρνησι τοῦ Πέτρου, ἀποκάλυψε διαλογισμοὺς καὶ λόγους, ὅπως τοῦ Θωμᾶ, καὶ θαυματούργησε, ὅπως πρίν. Τέλος ἔδωσε ὑποσχέσεις, οἱ ὁποῖες μετὰ τὴν Ἀνάληψί του ἐκπληρώνονται, ὅπως ἡ ὑπόσχεσις γιὰ τὴν ἀποστολὴ καὶ τὰ θαυμαστὰ χαρίσματα καὶ ἔργα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔχοντας πλῆθος ἀποδείξεων οἱ μαθηταὶ καὶ τὰ ἄλλα πρόσωπα, πίστευσαν στὴν ἀνάστασι. Καὶ μὲ τὴν ἀπότομη μεταβολή τους, τὴν ἁγιότητα τοῦ βίου τους, τοὺς ὑπερανθρώπους κόπους καὶ ἀγῶνας τους, τὰ σοφὰ καὶ ἀσύγκριτα συγγράμματά τους, τὰ θαύματά τους στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὶς καταπληκτικὲς κατακτήσεις τους στὴν οἰκουμένη καὶ τὰ φρικτὰ μαρτύριά τους πρόσθεσαν νέες ἀποδείξεις γιὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ.

Στίχ. 4 - 5: Ὁ Θεὸς Πατὴρ ἤδη στὴν Παλαιὰ Διαθήκη διὰ μέσου τῶν προφητῶν, καὶ ἰδίως τοῦ Ἰωήλ, εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ δώση στοὺς πιστοὺς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, νὰ ἐκχύση σ' αὐτοὺς ἀφθόνως τὰ πνευματικὰ χαρίσματα. Γιὰ τὴν ἀποστολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἢ Παρακλήτου ὡμίλησε καὶ ὁ Χριστός, ἰδίως ὀλίγον προτοῦ παραδοθῆ, κατὰ τὴν περίφημη ἐκείνη ὁμιλία τῆς Μεγάλης Πέμπτης. Καὶ τώρα, μετὰ τὴν Ἀνάστασι, ἀνανεώνει τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Πατρός, καὶ δική του ὑπόσχεσι, γιὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Λέγει στοὺς μαθητάς του, νὰ μὴ τολμήσουν νὰ ξεμυτίσουν ἀπ' τὴν Ἰερουσαλήμ, προτοῦ λάβουν «τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρός», ὅ,τι ὑποσχέθηκε ὁ Πατήρ, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δηλαδή. Οἱ μαθηταί, πτωχοί, ἀγράμματοι, ἄσημοι καὶ δειλοί, ἐντὸς ὀλίγου θὰ ξεχύνονταν στὴ μεγαλύτερη μάχη τῶν αἰώνων· μάχη μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς Ἐθνικούς· μὲ αἰωνόβια καθεστῶτα θρησκειῶν, φιλοσοφιῶν καὶ ἁμαρτιῶν· μὲ ἄνομα καὶ ὠργανωμένα συμφέροντα· μὲ φανατικοὺς ὄχλους καὶ σκληροὺς ἄρχοντες. Καὶ πῶς θὰ πολεμοῦσαν οἱ ἁπλοϊκοὶ Γαλιλαῖοι; Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος τοὺς εἶπε, νὰ περιμένουν, μέχρις ὅτου λάβουν τὸ παντοδύναμον Ἅγιο Πνεῦμα. Ὁ Ἰωάννης, τοὺς εἶπε, βάπτισε μὲ νερό, σεῖς ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγες ἡμέρες θὰ βαπτισθῆτε μὲ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἂν οἱ μαθηταὶ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς δὲν βαπτίζονταν μέσα στὴ Χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δὲν θὰ μποροῦσαν κατόπιν νὰ βαπτισθοῦν μέσα στὴ θάλασσα τῶν περιπετειῶν καὶ μαρτυρίων (Ἰδὲ Ματθ. κ' 22 - 23).

Ἂν θέλωμε καὶ ἐμεῖς, ἀδελφοί μου, νὰ κάνωμε πνευματικὸ πόλεμο καὶ νὰ νικᾶμε τὸν κόσμο μὲ τὶς πλάνες, τὰ πάθη καὶ τὶς ἀντιδράσεις του, καὶ νὰ κερδίζωμε ψυχὲς γιὰ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τὴν ἐπίγεια καὶ τὴν ἐπουράνια Ἐκκλησία, πρέπει συνεχῶς νὰ ὁπλιζώμεθα μὲ «δύναμιν ἐξ ὕψους» (Λουκ. κδ' 49), μὲ τὴ χάρι τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. Χωρὶς ὅπλα, χωρὶς δύναμι πυρός, δὲν γίνεται πόλεμος. Καὶ χωρὶς Ἅγιο Πνεῦμα, χωρὶς τὸ πῦρ τῆς Πεντηκοστῆς, δὲν γίνεται πνευματικὸς πόλεμος.

Μὲ τὴ μελέτη τῆς Γραφῆς, μὲ τὴν προσευχή, μὲ τὴ νηστεία καὶ τὴν ἄλλη ἄσκησι, μὲ τὴ ἐλεημοσύνη καὶ μὲ τὰ

μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ὁ ἄνθρωπος λαμβάνει Πνεῦμα Ἅγιο καὶ γίνεται ἰσχυρὸς ἀπέναντι τοῦ κόσμου, πολεμιστὴς καὶ νικητής.

Ὡς πρὸς τὸ χρόνο τῆς ἀποστολῆς τοῦ Παρακλήτου γεννῶνται οἱ ἀπορίες: Γιατί δὲν ἦλθε ἀμέσως ὁ Παράκλητος τὴν ἡμέρα τῆς ἀναλήψεως τοῦ Ἰησοῦ; Γιατί ἦλθε ἔπειτα ἀπὸ ὀλίγες καὶ ὄχι ἔπειτα ἀπὸ πολλὲς ἡμέρες; Καὶ γιατί δὲν εἶπε ὁ Χριστός, ποία ἀκριβῶς ἡμέρα θὰ ἐρχόταν; Ἀπάντησις: Σκοπίμως ὁ Παράκλητος δὲν ἦλθε τὴν ἡμέρα τῆς ἀναλήψεως τοῦ Ἰησοῦ. Μετὰ τὸν ἀποχωρισμὸ τοῦ Ἰησοῦ οἱ μαθηταὶ ἔπρεπε νὰ μείνουν μερικὲς ἡμέρες ὀρφανοί, γιὰ νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἀνάγκη τῆς ἐλεύσεως τοῦ Παρακλήτου, γιὰ νὰ ποθήσουν καὶ νὰ ζητήσουν ἐντόνως μὲ τὴν προσευχή τους τὸν τρίτο τῆς Τριάδος. Ὅσο δὲ περισσότερο αἰσθάνεται κανεὶς τὴν ἀνάγκη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ποθεῖ καὶ ζητεῖ αὐτό, τόσο ἀξιώτερος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γίνεται. Δὲν ἄφησε δὲ ὁ Κύριος νὰ περάσουν πολλὲς ἡμέρες, μέχρι νὰ ἔλθῃ ὁ Παράκλητος, γιὰ νὰ μὴ καταληφθοῦν οἱ μαθηταὶ ἀπὸ ἀνυπομονησία καὶ ἀποθάρρυνσι. Καὶ δὲν προεῖπε τὴν ἀκριβῆ ἡμέρα τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Παρακλήτου, γιὰ νὰ βρίσκωνται σὲ διαρκῆ ἐγρήγορσι.

Τὰ πάντα μέσα στὸ σχέδιο τοῦ Κυρίου εἶνε μὲ σοφία.

Στίχ. 6 - 8: Μετὰ ἀπὸ τριετῆ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ γιὰ πνευματικὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μέσα στὶς καρδιὲς καὶ ἀνάμεσα στοὺς πιστούς· μετὰ ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴ διάψευσι τῶν προσδοκιῶν τῶν Ἰουδαίων γιὰ κοσμικὴ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ· καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ οἱ μαθηταὶ ἐξακολουθοῦν νὰ ἔχουν κοσμικό, πολιτικό, σωβινιστικό, θὰ ἔλεγε κανείς, φρόνημα. Νόμιζαν, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ ἐρχόταν γιὰ πολιτικὴ μᾶλλον ἀποκατάστασι τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ γι' αὐτὸ ὅλοι μαζὶ προσῆλθαν στὸ Χριστὸ καὶ τὸν ρώτησαν· «Κύριε, θ' ἀποκαταστήσῃς τώρα συντόμως τὴ βασιλεία τοῦ Ἰσραήλ;». Πόσο φοβερὸ εἶνε τὸ πολιτικὸ φρόνημα καὶ μικρόβιο! Πόσο δυσκόλως ἀποβάλλεται καὶ ἀπ' τὶς καλύτερες ψυχές! Ὁ

Χριστὸς δὲν ἱκανοποίησε τὴν περιέργεια τῶν μαθητῶν. Δὲν τοὺς εἶπε, ὅτι τὸ Ἰσραὴλ θὰ γινόταν Κράτος στὶς ἡμέρες μας. Ἀπέκρυψε τὸ χρόνο. Τοὺς εἶπε, ὅτι δὲν ἀνῆκε σ' αὐτοὺς νὰ γνωρίζουν χρόνους καὶ καιρούς, τοὺς ὁποίους ὁ Πατὴρ ἔχει στὴ δική του ἐξουσία. Ποῦ εἶνε οἱ ψευδο - μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, ποὺ καθορίζουν χρόνους καὶ καιρούς;

Ἀπ' τὸ ἀντικείμενο τῆς ἀνωφελοῦς περιεργείας τους ὁ Κύριος ἔστρεψε τὴν προσοχὴ τῶν μαθητῶν σὲ πνευματικὴ ὑπόθεσι καὶ πνευματικὸ συμφέρον. Τοὺς ὕψωσε σὲ ἀνώτερη σφαῖρα καὶ διηύρυνε τὸ στενὸ ὁρίζοντά τους. Ἡ προοπτικὴ τῶν μαθητῶν ἦταν ὁ Ἰσραήλ. Ἡ προοπτικὴ τοῦ Χριστοῦ ἦταν ὅλος ὁ κόσμος. Ἐκεῖνο ποὺ ἐνδιαφέρει, εἶπε ὁ Χριστὸς στοὺς μαθητάς, εἶνε ὅτι θὰ ὁπλισθῆτε μὲ δύναμι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θὰ καταστῆτε σοφοὶ καὶ ἀτρόμητοι, καὶ θὰ γίνετε μ ά ρ τ υ ρ έ ς μ ο υ καὶ στὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ σ' ὁλόκληρη τὴν Ἰουδαία, ἀλλὰ καὶ στὴ Σαμάρεια καὶ σ' ὁλόκληρη τὴ γῆ. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ σᾶς κάνῃ παγκοσμίους μάρτυράς μου. Ποῦ εἶνε πάλι οἱ Χιλιασταί, ποὺ δὲν θέλουν νὰ ὀνομάζωνται μάρτυρες τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ;

Ὁ Ἰησοῦς μᾶς θέλει ἰδικούς του μάρτυρας, διότι αὐτὸς εἶνε ὁ Ἰεχωβᾶ, αὐτὸς εἶνε ὅλη ἡ Θεότης (Κολ. β' 9), αὐτὸς εἶνε «ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ζωὴ αἰώνιος» (Α' Ἰωάν. ε' 20).

Στίχ. 9 - 11: Στοὺς τρεῖς τούτους στίχους περιγράφεται τὸ ἔνδοξο γεγονὸς τῆς ἀναλήψεως. Καθὼς οἱ μαθηταὶ εἶχαν προσηλωμένα τὰ μάτια τους στὸν Κύριο, ὁ Κύριος ἄρχισε νὰ ὑψώνεται πάνω ἀπὸ τὴ γῆ, νὰ γίνεται μετέωρος μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς! Ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ προφήτου Ἡσαΐου εἶχε πεῖ γιὰ τὸν Μεσσία: «Ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται καὶ μετεωρισθήσεται σφόδρα» (Ἡσ. νβ' 13). Καθὼς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβαινε στὸν οὐρανό, μία νεφέλη, σύμβολο δόξης, παρουσιάσθηκε σὰν ὄχημα καὶ τὸν πῆρε ἀπὸ κάτω καὶ τὸν ἔκρυψε ἀπὸ τὰ μάτια τους. Καὶ καθὼς εἶχαν προσηλωμένα τὰ μάτια τους στὸν οὐρανό, παρακολουθῶντας τὴν ἔνδοξη πορεία τοῦ Κυρίου

πρός τα υψη, μάλλον πρός τά υψιστα δώματα τοῦ οὐρανοῦ, ἔξαφνα δύο ἄνδρες παρουσιάσθηκαν σ' αὐτούς, ντυμένοι μὲ στολὴ λευκή, λαμπρή, ἀπαστράπτουσα. Προφανῶς ἦταν ἄγγελοι, ὅπως οἱ δύο ἐκεῖνοι ἄνδρες, ποὺ παρουσιάσθηκαν στὸ μνῆμα κατὰ τὴν ἀνάστασι (Λουκ. κδ' 4, Ἰωάν. κ' 12). Οἱ ἔνδοξοι ἄγγελοι διακονοῦν στὸ ἔνδοξο γεγονὸς τοῦ τρισενδόξου Κυρίου τους. Οἱ ἄγγελοι μίλησαν στοὺς μαθητάς, ποὺ κατάπληκτοι κρατοῦσαν καρφωμένα τὰ μάτια τους στὸν οὐρανό, καθὼς ἡ νεφέλη μὲ τὸν Ἰησοῦ ὑψωνόταν, μίκραινε, γινόταν ἕνα μικρὸ φωτεινὸ σημεῖο στὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ καὶ χανόταν. Τί εἶπαν οἱ ἄγγελοι στοὺς μαθητάς; Νὰ τί εἶπαν, σὲ ἐλεύθερη ἀπόδοσι τῶν λόγων τους: Ἄνδρες Γαλιλαῖοι! Τί στέκεσθε ἐδῶ, κοιτάζοντας στὸν οὐρανό; Δὲν ὑπάρχει πλέον λόγος νὰ κοιτάζετε στὸν οὐρανό. Ὁ Ἰησοῦς μπῆκε στὴ σφαῖρα τῆς οὐρανίας δόξης του. Τώρα δὲν μπορεῖτε πλέον νὰ τὸν βλέπετε μὲ τὰ σωματικά σας μάτια. Μὴ χάνετε λοιπὸν καιρό, κοιτάζοντας στὸν οὐρανό. Ἀλλ' ἐπιστρέψετε στὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ προετοιμασθῆτε, γιατὶ σᾶς περιμένει ἔργο. Αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ποὺ ἔφυγε τώρα ἀπὸ σᾶς καὶ ἀνέβηκε στὸν οὐρανό, αὐτὸς στὸ μέλλον θὰ ἔλθῃ πάλι, γιὰ νὰ κρίνῃ τὰ ἔργα σας. Καὶ μὲ ὅποιο τρόπο τὸν εἴδατε τώρα νὰ ἀνεβαίνῃ στὸν οὐρανό, ἔτσι θὰ τὸν δῆτε τότε νὰ ἔρχεται πάλι. Μὲ ὁρατὸ τρόπο ἀνελήφθη, μὲ ὁρατὸ τρόπο θὰ ἐπανέλθῃ. Μὲ σῶμα ἀνελήφθη, μὲ σῶμα θὰ ἐπιστρέψῃ. Ἐνδόξως ἀνελήφθη πάνω σὲ νεφέλη, ἐνδόξως θὰ ἐπανέλθῃ πάνω σὲ νεφέλη.

Ποῦ εἶνε οἱ ψευδο - μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, ποὺ λένε, ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἀναστήθηκε καὶ δὲν ἀναλήφθηκε καὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἔρχεται στὴ δευτέρα παρουσία του κατὰ τρόπον ὁρατό, μὲ σάρκα; Ὁ Ἰωάννης τοὺς ὀνομάζει ἀντιχρίστους (Β' Ἰωάν. 7).

Ἡ σημασία τῆς ἀναλήψεως εἶνε πολλαπλῆ.

Ὁ Χριστὸς ἔλεγε, ὅτι κατέβηκε ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἀλήθεια στοὺς Ἰουδαίους φαινόταν ἐξωφρενική. Γιὰ τοῦτο ὁ Χριστὸς τοὺς εἶπε: «Ἐὰν οὖν θεωρῆτε τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου ἦν τὸ πρότερον;» (Ἰωάν. στ'

62). Μὲ ἄλλα λόγια, ὁ Χριστὸς εἶπε: «Δὲν πιστεύετε, ὅτι κατέβηκα ἀπὸ τὸν οὐρανό, διότι δὲν μὲ εἴδατε νὰ κατεβαίνω. Ἀλλ' ἐὰν μὲ δῆτε ν' ἀνεβαίνω στὸν οὐρανό, τότε θὰ πιστεύσετε ὅτι κατέβηκα; Ἡ ἀνάβασίς μου θὰ σᾶς πείσῃ γιὰ τὴν κατάβασί μου;». Ἂν ὁ Χριστὸς ἔλεγε ψέματα, δὲν θ' ἀνασταινόταν καὶ θ' ἀνέβαινε στὸν οὐρανό. Τὸ ὅτι ἀναστήθηκε καὶ ἀνέβηκε στὸν οὐρανό, τοῦτο ἀποδεικνύει, ὅτι ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. Ὅπως μάλιστα ἀναστήθηκε αὐτεξουσίως, μὲ τὴ δύναμί του (Ἰωάν. β' 19· ι' 18), ἔτσι καὶ ἀνέβηκε στὸν οὐρανό. Οἱ ἀστροναῦτες ἀνεβαίνουν μὲ τὴ δύναμι τῆς ἐπιστήμης. Ὁ Ἠλίας ἀνέβηκε μὲ τὴν δύναμι τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστὸς ἀνέβηκε ἀφ' ἑαυτοῦ, μὲ τὴ δύναμί του, διότι εἶνε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. «Ἀνέβη ὁ Θεὸς ἐν ἀλαλαγμῷ, Κύριος ἐν φωνῇ σάλπιγγος» (Ψαλμ. μστ' 6 ἢ μζ' 5).

Ἀνεβαίνοντας ὁ Χριστὸς στὸν οὐρανό, ἀνέβασε ἐκεῖ τὴν ἀνθρωπίνη φύσι, ποὺ προσέλαβε μὲ τὴν ἐνανθρώπησί του. Μὲ ἄλλα λόγια, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ τελείου Ἀνθρώπου καὶ Ἀντιπροσώπου τῶν ἀνθρώπων, «δυνάμει» ἀνεβήκαμε ὅλοι οἱ ἄνθρωποι στὸν οὐρανό, διότι ὅλοι κατὰ ἕνα τρόπο περιλαμβανόμεθα καὶ συνοψιζόμεθα στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ὅλοι εἴμεθα «εἷς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Γαλ. γ' 28). Καὶ ὅλους ἐμᾶς τοὺς ξεπεσμένους καὶ νεκροὺς ὁ Θεὸς «συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Ἐφεσ. β' 6). Πόσο συγκινητικὰ ἐκφράζει τὴν ὑψηλὴ αὐτὴ ἀλήθεια ἡ λειτουργικὴ εὐχὴ πρὸς τὸν Θεὸν Πατέρα, «Σὺ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγες καὶ παραπεσόντας ἀνέστησας πάλιν, καὶ οὐκ ἀπέστης πάντα ποιῶν, ἕως ἡμᾶς εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνήγαγες καὶ τὴν βασιλείαν σου ἐχαρίσω τὴν μέλλουσαν»! Ἀλλ' ὅπως εἴπαμε, ἀνεβήκαμε στὸν οὐρανὸ «δυνάμει». Ὁ Χριστὸς δηλαδὴ μὲ τὴν ἀνάβασί του ἐξασφάλισε γιὰ μᾶς τὴ δυνατότητα νὰ εἴμεθα πολῖτες τοῦ οὐρανοῦ. Ἀλλὰ γιὰ ν' ἀνεβοῦμε στὸν οὐρανὸ καὶ «ἐνεργείᾳ», προσωπικῶς ὁ καθένας, χρειάζεται ν' ἀγωνιζώμεθα. Ὁ Ἰησοῦς εἰσῆλθεν «εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος», στὸν οὐρανὸ δηλαδή, ὡς «πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν» (Ἑβρ. στ' 19 - 20). Μὲ τὴν ἀνάληψί του ἄνοιξε δρόμο γιὰ μᾶς. Καὶ ὅλοι, ὅσοι ἀγωνιζόμεθα, θὰ τὸν ἀκολουθήσωμε

στὴν ἔνδοξη πορεία γιὰ τὸν οὐρανό. Θὰ γίνωμε πνευματικοὶ ἀστροναῦτες ἀσυγκρίτως ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐπιστημονικοὺς ἀστροναῦτες. Οἱ ἐπιστημονικοὶ ἀστροναῦτες ὑψώνονται ὀλίγο στὸ φυσικὸ τοῦτο οὐρανό. Οἱ πνευματικοὶ αὐστροναῦτες θὰ ὑψωθοῦν πάνω ἀπὸ τὸ φυσικὸ οὐρανό, θὰ εἰσέλθουν στὸν οὐρανὸ τοῦ οὐρανοῦ, στὴ μεταφυσικὴ σφαῖρα, στὴ χώρα τῶν πνευμάτων, καὶ θὰ γίνουν οὐρανοπολῖτες καὶ συνόμιλοι τῶν ἀγγέλων. Ἀφάνταστη δόξα ἀναμένει τοὺς πιστούς, τοὺς ἐκλεκτοὺς καὶ ἀγωνιστάς.

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ - ΕΚΛΟΓΗ ΤΟΥ ΜΑΤΘΙΟΥ

Στὸ πρῶτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 12 - 26, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν Μαθητῶν στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν ἀφοσίωσί τους στὴν προσευχή, στίχ. 12 - 14, 2) γιὰ τὸ τέλος τοῦ Ἰούδα, στίχ. 15 - 20, καὶ 3) γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ ἀποστόλου Ματθίου, στίχ. 20 - 26.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

12. *ὅ ἐστιν ἐγγὺς* = τὸ ὁποῖον εἶνε πλησίον.
Σαββάτου ἔχον ὁδὸν = ἔχοντας ἀπόστασι πορείας, ποὺ ἐπιτρεπόταν τὸ Σάββατο.

13. *οὗ ἦσαν καταμένοντες* = ὅπου ἔμεναν.

14. *ἦσαν προσκαρτεροῦντες* = ἐπιδίδονταν, ἐπέμεναν.
ὁμοθυμαδὸν = ὁμοψύχως, μὲ μιὰ καρδιά.

15. *ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων* = καὶ ἦταν πλῆθος προσώπων.
ἐπὶ τὸ αὐτὸ = στὸν ἴδιο τόπο, μαζί.
ὡς ἑκατὸν εἴκοσι = περίπου ἑκατὸν εἴκοσι.

16. *ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν ταύτην* = ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ γραπτὸς αὐτὸς λόγος.

17. *ὅτι κατηριθμημένος ἦν σὺν ἡμῖν* = διότι εἶχε συγκαταριθμηθῆ μὲ μᾶς.
ἔλαχε τὸν κλῆρον τῆς διακονίας ταύτης = ἔλαχε τὴν μερίδα αὐτῆς τῆς διακονίας (τῆς ἀποστολικῆς).

18. *ἐκτήσατο χωρίον* = ἀπέκτησε χωράφι.
ἐκ μισθοῦ ἀδικίας = ἀπὸ ἄδικο μισθὸ (ἀμοιβή, χρήματα).
πρηνὴς γενόμενος = ἀφοῦ ἔπεσε πρηνὴς (μὲ τὸ πρόσωπο πρὸς τὸ ἔδαφος, μπρούμυτα).
ἐλάκησε μέσος (ῥ. λάσκω) = μὲ κρότο ἔσπασε στὸ μέσον (στὴν κοιλιά).

19. *ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον* = ὥστε νὰ ὀνομασθῇ τὸ χωράφι.
τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ αὐτῶν = στὴν δική τους γλῶσσα.

20. *γενηθήτω* = νὰ γίνῃ.
ἡ ἔπαυλις = ἡ κατοικία
μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ = καὶ ἂς μὴ ὑπάρχῃ ὁ κατοικῶν σ' αὐτήν.
ἐπισκοπὴ = τόπος δικαιοδοσίας, ἰδιοκτησία, περιουσία.

21. *δεῖ οὖν* = πρέπει λοιπόν.
τῶν συνελθόντων ἡμῖν ἀνδρῶν = ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, ποὺ ἦταν μαζί μας, ποὺ μᾶς ἀκολουθοῦσαν.
εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς = ἔζησε μαζί μας.

23. *ἔστησαν* = πρότειναν.

24. *ἀνάδειξον* =φανέρωσε.

25. *ἐξ ἧς παρέβη* = ἀπὸ τὴν ὁποία βγῆκε, ξέφυγε.
εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον = στὸν ἰδικό του τόπο.

26. *συγκατεψηφίσθη* = συγκαταριθμήθηκε.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 12: Τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν εἶνε μιὰ ὀροσειρὰ ἀνατολικῶς τῆς Ἱερουσαλὴμ σὲ μικρὴ ἀπ' αὐτὴν ἀπόστασι. Ἄλλοτε ἡ ὀροσειρὰ αὐτὴ ἦταν κατάφυτη ἀπὸ τὰ ταπεινὰ καὶ εὐλογημένα ἐλαιόδενδρα, καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάζεται «ὄρος τῶν ἐλαιῶν» ἢ «ἐλαιών». Τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν ἦταν προσφιλὴς τόπος τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖ πολλὲς φορὲς ὁ Κύριος ἀποσυρόταν λόγῳ τῆς ἐρημίας καὶ τῆς ἡσυχίας τοῦ τόπου. Τὴν ἡμέρα κήρυττε στὴν πόλι καὶ τὸ βράδυ ἀποχωροῦσε στὸ ὄρος, ὅπου διανυκτέρευε στὸ ὕπαιθρο καὶ ἐπικοινωνοῦσε ἀπερίσπαστος μὲ τὸν Πατέρα του. «Ἦν τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος ηὐλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν» (Λουκ. κα' 37). Πόσο ὑψηλές, θερμές, ἐπίμονες, ἀγωνιώδεις καὶ συγκλονιστικὲς προσευχὲς τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Μεγάλου Ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄκουσε τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν! Καὶ οἱ πέτρες συγκλονίζονταν ἀπὸ τὶς προσευχὲς τοῦ Χριστοῦ! Ἐκεῖ ἦταν καὶ ἡ Γεθσημανῆ, ὅπου ὁ Χριστὸς ἔκανε τὴν πιὸ ἀγωνιώδη προσευχή.

Ἡ ὕπαιθρος μὲ τὴν ἠρεμία καὶ τὴν ἡσυχία της, μάλιστα οἱ ὑψηλοὶ τόποι, βοηθοῦν ἰδιαιτέρως γιὰ περισυλλογὴ καὶ κατανυκτικὴ προσευχή. Μέσα στὴν ὕπαιθρο καὶ πάνω στὰ βουνὰ ὁ ἄνθρωπος αἰσθάνεται τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ περισσότερο. Γι'αὐτὸ οἱ ἀσκηταὶ καταφεύγουν στοὺς ἐρήμους τόπους καὶ στὰ βουνά. Γι' αὐτὸ ἐκεῖ κτίζονται ἐξωκκλήσια καὶ μοναστήρια. Γι' αὐτὸ καὶ κάθε πνευματικὸς ἄνθρωπος, κουρασμένος ἀπὸ τὸ θόρυβο τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, πολλὲς φορές αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξέλθῃ στὴν ὕπαιθρο, ν' ἀνεβῇ σὲ βουνά, νὰ ἐπισκεφθῇ ἐξωκκλήσια καὶ μοναστήρια, καὶ νὰ προσευχηθῇ ἐκεῖ ἀπερίσπαστος. Οἱ φυσιολάτρες λατρεύουν τὴν κτίσι ἀντὶ τοῦ Κτίσαντος. Ἐμεῖς, ἀπὸ τὴν ὡραία κτίσι βοηθούμενοι, ἂς λατρεύωμε μὲ κατάνυξι καὶ ἔξαρσι τὸν Κτίστη, ὅπως τὸν λάτρευσαν μυριάδες ἀναχωρηταὶ καὶ ἀσκηταί, ἀετοὶ τοῦ πνεύματος, ποὺ ἔκτισαν τὶς φωλιές τους ἀνάμεσα στοὺς βράχους καὶ πάνω στὶς ψηλὲς κορφές. Κατὰ καιροὺς ἂς γινώμεθα καὶ ἐμεῖς λίγο ἀναχωρηταὶ καὶ μοναχοί! Εἰς τὰ ὄρη, ψυχή, ἀρθῶμεν!

Τὸ ὄρος, τῶν ἐλαιῶν, ποὺ γνώρισε τὴν ἀγωνία τοῦ Ἰησοῦ, γνώρισε καὶ τὴ δόξα του. Ἀπ' ἐκεῖ, ὅπου ὁ ἱδρώτας τοῦ Χριστοῦ ἔπεσε σὰν «θρόμβοι αἵματος» καὶ οἱ ἐχθροὶ τὸν συνέλαβαν γιὰ νὰ τὸν ὁδηγήσουν στὸ μαρτύριο, ἔγινε ἡ ἔνδοξη Ἀνάληψις. Πολλὲς φορὲς ὁ Θεὸς δίνει τὴ δόξα ἐκεῖ, ὅπου προηγουμένως ἐπέτρεψε τὴν ταπείνωσι. Δὲν δοξάζει μόνο τὸν ταπεινό, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπο τῆς ταπεινώσεως.

Στίχ. 13: Στὸ στίχο τοῦτο ἔχουμε κατάλογο τῶν ἕνδεκα ἀποστόλων. Ἕνας ἀπ' τοὺς δώδεκα ἐξετράπη ἀπ' τὴν ἀποστολή του, ἔγινε προδότης καὶ χάθηκε γιὰ πάντα. Οἱ ἕνδεκα κλονίσθηκαν, ὁ Πέτρος ἔπεσε. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς σηκώθηκε, καὶ οἱ ἄλλοι στηρίχθηκαν. Καὶ ὅλοι αὐτοί, ὅπως καὶ ὁ Ματθίας ὁ ἀντικαταστάτης τοῦ προδότου, καὶ ὁ Παῦλος, σώθηκαν. Καὶ μὲ τὸν τιτάνιο ἀγῶνα τους στὴν οἰκουμένη ἔσωσαν καὶ σώζουν μυριάδες. Ἕνας εἶνε ὁ Σωτὴρ μὲ τὴν πλήρη ἔννοια τῆς λέξεως, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Ἀλλ' ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ καὶ γιὰ «σωτῆρας»

(Νεεμ. θ' 27), ἄνδρας πιστοὺς καὶ ἡρωικούς, ποὺ ἔσωζαν τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ ἀπὸ θλίψεις καὶ κινδύνους. Ὁ Παῦλος παρουσιάζει τὸν ἑαυτό του σὰν σωτῆρα, γιατὶ λέγει: «Τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σ ώ σ ω» (Α' Κορ. θ' 22). Καὶ οἱ ἀδελφόθεοι Ἰάκωβος καὶ Ἰούδας μᾶς θέλουν ὅλους σωτῆρες, γιατὶ λένε: «Ἀδελφοί, ἐάν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπιστρέψῃ τις αὐτόν, γινωσκέτω, ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης ὁδοῦ αὐτοῦ σ ώ σ ε ι ψυχὴν ἐκ θανάτου» (Ἰακ. ε' 19 - 20). «Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί,.....οὓς μὲν ἐλεεῖτε διακρινόμενοι, οὓς δὲ ἐν φόβῳ σ ῴ ζ ε τ ε, ἐκ τοῦ πυρὸς ἁρπάζοντες» (Ἰούδ. 20 - 23). Μετὰ λοιπὸν ἀπὸ τὸν μεγάλο Σωτῆρα, τὸν Χριστό, ὑπάρχουν οἱ μικροὶ σωτῆρες. Καὶ ἀπὸ τοὺς μικροὺς σωτῆρες ἀνώτεροι καὶ σπουδαιότεροι εἶνε οἱ ἀπόστολοι. Εὐεργέτησαν καὶ εὐεργετοῦν τὴν ἀνθρωπότητα ὅσο κανεὶς ἄλλος μετὰ τὸν Χριστό.

Γι' αὐτὸ στοὺς ἀποστόλους ὀφείλουμε ἀνάλογη εὐγνωμοσύνη. Γι' αὐτὸ τὰ ὀνόματά τους πρέπει νὰ ξέρωμε ὅλοι οἱ πιστοὶ ἀπ' ἔξω. Ἂν οἱ κοσμικοὶ ξέρουν ὀνόματα πολιτικῶν, ἠθοποιῶν, ποδοσφαιριστῶν, λογοτεχνῶν, καὶ ἄλλων μηδαμινῶν ἀνθρώπων, πόσο περισσότερο πρέπει ἐμεῖς νὰ ξέρωμε τὰ ὀνόματα τῶν μεγαλυτέρων μετὰ τὸν Κύριο εὐεργετῶν τῆς ἀνθρωπότητος, τῶν ἀθανάτων ἀποστόλων! Συχνὰ δὲ στὶς προσευχές μας, ὅπως ἐπικαλούμεθα τὶς πρεσβεῖες τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἂς ἐπικαλούμεθα καὶ τὶς πρεσβεῖες τῶν ἁγίων, ἐνδόξων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων, ἀναφέροντες αὐτοὺς κατ' ὄνομα: Ἅγιοι ἀπόστολοι, Παῦλε, Πέτρε καὶ Ἀνδρέα, Ἰάκωβε καὶ Ἰωάννη, Φίλιππε καὶ Βαρθολομαῖε, Θωμᾶ καὶ Ματθαῖε, Ἰάκωβε Ἀλφαίου καὶ Ἰούδα Ἰακώβου, Σίμων Ζηλωτὰ καὶ Ματθία, πρεσβεύσατε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχῃ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Μερικοὶ ἀπόστολοι ἀλλοῦ ἀναφέρονται μὲ ἕνα καὶ ἀλλοῦ μὲ ἄλλο ὄνομα. Καὶ γιὰ νὰ μὴ γίνεται σύγχυσις, πρέπει νὰ γνωρίζωμε, ὅτι ὁ Βαρθολομαῖος λέγεται καὶ Ναθαναήλ, ὁ Ἰούδας Ἰακώβου λέγεται καὶ Λεββαῖος καὶ Θαδδαῖος, ὁ Σίμων ὁ Ζηλωτὴς λέγεται καὶ Κανανίτης.

Στιχ. 15 - 20: Ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα μαθητὰς καὶ ἀποστόλους ἦταν καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης. Ὁ Ἰησοῦς ἐξέλεξε καὶ αὐτόν. Ἀλλὰ τὸ τέλος του ἦταν ἄθλιο. Προδοσία καὶ αὐτοκτονία! Αὐτὸ τὸ τέλος τοῦ μαθητοῦ καὶ ἀποστόλου ἦταν χαρὰ γιὰ τοὺς ἐχθροὺς καὶ λύπη καὶ σκάνδαλο γιὰ τοὺς φίλους τοῦ Ἰησοῦ. Πολλοὶ ἀσφαλῶς θὰ εἶπαν: Πῶς ἕνας μαθητὴς καὶ ἀπόστολος τοῦ Ἰησοῦ κατήντησε προδότης καὶ αὐτοκτόνησε; Ἔπεσε ἔξω ὁ Ἰησοῦς στὴν ἐκλογή του;

Γιὰ τὴ μείωσι τῆς λύπης καὶ τὴν ἄρσι τοῦ σκανδάλου ὁ ἀπόστολος Πέτρος σηκώνεται καὶ ὁμιλεῖ στὶς 120 περίπου ψυχές, ποὺ ἦταν συγκεντρωμένες στὸ ὑπερῷο τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ περίμεναν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἄνδρες ἀδελφοί, λέγει ὁ κορυφαῖος μαθητὴς σὲ ἁπλὸ καὶ ταπεινὸ ὕφος. Ἔπρεπε νὰ ἐκπληρωθῇ ὁ γραπτὸς λόγος, τὸν ὁποῖο προεῖπε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μὲ τὸ στόμα τοῦ Δαυῒδ γιὰ τὸν Ἰούδα, ποὺ ἔγινε ὁδηγὸς σ' αὐτούς, ποὺ συνέλαβαν τὸν Ἰησοῦ. Προφήτευσε γι' αὐτὸν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, διότι ἔλαβε τὸν κλῆρο τῆς ἀποστολικῆς αὐτῆς διακονίας καὶ περιλαμβανόταν μαζὶ μ' ἐμᾶς στὸν ἀριθμὸ τῶν ἀποστόλων.

Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε ὁ Πέτρος: Νὰ μὴ σκανδαλίζεται κανείς, ἀδελφοί! Ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ἰούδα δὲν ἦταν μιὰ ἀποτυχία ἀπὸ ἄγνοια καὶ κακὴ ἐκτίμησι τοῦ χαρακτῆρος του. Ὄχι! Ὅταν τὸν ἐξέλεξεν ὁ Ἰησοῦς, ἀλλὰ καὶ πολὺ πρωτύτερα, πραιωνίως, ἦταν γνωστὴ στὸ Θεὸ ἡ ἐξέλιξις τοῦ Ἰούδα. Γι' αὐτὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προφήτευσε γι' αὐτόν. Ὅ,τι ἔπραξεν ὁ Ἰούδας, εἶνε ἐκπλήρωσις τοῦ προφητικοῦ λόγου. Ὁ Θεός, βεβαίως, δὲν προώρισε τὸν Ἰούδα νὰ γίνῃ προδότης καὶ αὐτόχειρ. Ἀλλὰ προγνώριζε, ὅτι θὰ καταντοῦσε ἐκεῖ, κάνοντας κακὴ χρῆσι τῆς ἐλευθερίας του. Ὁ Ἰησοῦς, συνεπῶς, ἐξέλεξε τὸν Ἰούδα καὶ τὸν τίμησε μὲ τὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα ἐν γνώσει τῆς ἐξελίξεώς του. Ὁ Ἰησοῦς ἔδειξε τὴν ἀγάπη του.

Ἀλλὰ τί συγκεκριμένως προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο γιὰ τὸν Ἰούδα; Ὁ Πέτρος ἀναφέρει πρῶτα, τί συνέβη στὸν Ἰούδα, καὶ κατόπιν ἀναφέρει τὸν προφητικὸ λόγο, ποὺ ἐκπληρώθηκε μὲ τὰ συμβάντα. Αὐτός, λοιπόν, λέγει ὁ

Πέτρος, ἀπέκτησε χωράφι μὲ ἄδικη ἀμοιβή, καί, ἀφοῦ ἔπεσε μπρούμυτα, ἔσκασε στὴν κοιλιά του καὶ ξεχύθηκαν ὅλα τὰ σπλάγχνα του.

Δυὸ δηλαδὴ πράγματα ἀναφέρει ὁ ἀπόστολος. Τὸ ἕνα εἶνε, ὅτι ὁ Ἰούδας ἀπέκτησε χωράφι μὲ τὸ τίμημα τῆς προδοσίας. Τὸ ἀπέκτησε μετὰ τὸ θάνατό του διὰ μέσου τῶν ἀρχιερέων, οἱ ὁποῖοι τὸ ἀγόρασαν μὲ τὰ δικά του χρήματα, τὰ τριάκοντα ἀργύρια τῆς προδοσίας. Καὶ δὲν τὸ χάρηκε, ἀλλὰ τὸ πῆρε ἄλλος, ὁ Καϊάφας ἢ ἡ Συναγωγή, καὶ τὸ διέθεσε γιὰ τὴν ταφὴ τῶν ξένων. Εἶνε «τὸ χωράφι τοῦ αἵματος», τοῦ ἀθῴου αἵματος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ αἵματος τοῦ Ἰούδα (Ματθ. κζ΄ 8, Πράξ. α΄ 19). Τὸ ἄλλο πρᾶγμα, ποὺ ἀναφέρει ὁ ἀπόστολος γιὰ τὸν Ἰούδα, εἶνε ὁ ἀπαίσιος θάνατός του. Ὁ Ματθαῖος λέγει, ὅτι ὁ Ἰούδας ἀπαγχονίσθηκε (Ματθ. κζ΄ 5). Ὁ Πέτρος ἀναφέρει τὸ ἀκόμη ἀπαισιώτερο, ὅτι ἔπεσε μπρούμυτα, προφανῶς ἀπὸ τὸ ὕψος, ὅπου εἶχε κρεμασθῆ, καὶ ἔσπασε μὲ κρότο ἡ κοιλιά του καὶ ξεχύθηκαν ὅλα τὰ σπλάγχνα του! Τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ δὲν εἶχε «σπλάγχνα», εὐσπλαγχνία, συμπάθεια, ἀλλ᾽ ἔδειξε σκληρότητα ἀπέναντι στὸν εὐεργέτη του, δικαίως ξεχύθηκαν τὰ σπλάγχνα. Ἀνέλεος ἡ κρίσις στοὺς ἀνελεήμονας!

Τὰ δυὸ αὐτὰ πράγματα, ὅτι δηλαδὴ ὁ Ἰούδας ἀπέκτησε χωράφι, ποὺ δὲν τὸ χάρηκε, καὶ εἶχε ἀπαίσιο θάνατο, συνέβησαν, διότι στοὺς Ψαλμοὺς εἶνε γραμμένο, «Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ» καὶ «τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος». Ὁ προφητικὸς αὐτὸς λόγος γιὰ τὸν Ἰούδα, ποὺ περιλαμβάνει δυὸ ψαλμικὰ χωρία (Ψαλμ. ξη΄ 26 ἢ ξθ΄ 25 καὶ ρη΄ ἢ ρθ΄ 8), «ἔδει πληρωθῆναι» (Πράξ. α΄ 16), ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ ἐκπληρωθῇ, καὶ ἐκπληρώθηκε. Πῶς; Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο ψαλμικὸ χωρίο ἐκπληρώθηκε μὲ τὸ θ ά ν α τ ο τοῦ Ἰούδα, ὡς πρὸς τὸ δεύτερο μὲ τὸ χ ω ρ ά φ ι. Τὸ «γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ» ἦταν κατάρα γιὰ τὸν Ἰούδα, ποὺ ἀγάπησε κατάρα, καὶ σήμαινε: «Νὰ ρημάξῃ τὸ σπίτι του», «νὰ πεθάνῃ». Τὸ ἄλλο χωρίο, «τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λάβοι ἕτερος», ἦταν ἄλλη

κατάρα γιὰ τὸν Ἰούδα, ποὺ σήμαινε: «Τὸν τόπο τῆς δικαιοδοσίας του, τὴν ἰδιοκτησία του, νὰ τὴν πάρῃ ἄλλος». Καὶ πράγματι. Πέθανε ὁ Ἰούδας μὲ πρόωρο καὶ ἀπαίσιο θάνατο, καὶ τὸ χωράφι, ποὺ ἀπέκτησε μὲ τὰ τριάκοντα ἀργύρια, περιῆλθε σὲ ἄλλον ἰδιοκτήτη.

Ἡ γνώμη, ὅτι «ἡ ἔπαυλις» εἶνε τὸ χωράφι καὶ «ἡ ἐπισκοπὴ» εἶνε τὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα, εἶνε ἐσφαλμένη.

Τὸ παραδειγματικὸ τέλος τοῦ Ἰούδα μᾶς διδάσκει, ἀδελφοί, πρὸ πάντων νὰ φοβούμεθα τὴ σκληρότητα καὶ τὴν προδοσία. Οἱ ἄσπλαγχνοι καὶ οἱ προδότες τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων εἶνε ὅμοιοι μὲ τὸν Ἰούδα. Καὶ ὄχι μόνο πηγαίνουν στὴν Κόλασι, ἀλλὰ πολλοὶ τιμωροῦνται καὶ ἐδῶ μὲ ἄθλιο τέλος καὶ μὲ οἰκογενειακὴ καὶ ὑλικὴ καταστροφὴ καὶ ξεθεμέλιωμα. Πολλὰ ἁμαρτήματα ἔχουμε. Ἀλλ' ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάξῃ, νὰ μὴ γίνωμε καὶ ἄσπλαγχνοι καὶ προδότες.

Στίχ. 21 - 26: Στοὺς στίχους τούτους περιγράφεται ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ματθίου. Ἀφοῦ ὁ Ἰούδας ἐξετράπη ἀπὸ τὴν διακονία καὶ ἀποστολή του καὶ κατέληξε στὴν καταστροφή, τώρα λοιπὸν πρέπει, λέγει ὁ Πέτρος, νὰ λάβῃ ἄλλος τὸν κλῆρον τῆς διακονίας καὶ ἀποστολῆς αὐτῆς, γιὰ νὰ συμπληρωθῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποστόλων. Ὁ νέος ἀπόστολος πρέπει νὰ ἦταν μαζί μας ὅλο τὸ διάστημα τῆς δημοσίας δράσεως τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ καὶ νὰ εἶδε τὸν Ἀναστάντα, γιὰ νὰ εἶνε μάρτυρας τῆς Ἀναστάσεως, τοῦ σπουδαιοτέρου γεγονότος.

Πῶς ἔγινε ἡ ἐκλογὴ τοῦ νέου ἀποστόλου; Κορυφαῖος ὁ Πέτρος. Μεγάλο τὸ κῦρος του μεταξὺ τῶν πιστῶν. Καὶ θὰ μποροῦσε μόνος αὐτὸς νὰ ἐκλέξῃ τὸν ἀντικαταστάτη τοῦ Ἰούδα. Ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκανε. Γιατί; Γιὰ νὰ μὴ φανῇ, ὅτι χαρίζεται σὲ κάποιον. Γιὰ νὰ μὴν ὑποτιμήσῃ καὶ δυσαρεστήσῃ τοὺς ἄλλους. Γιὰ νὰ δοθῇ παράδειγμα δημοκρατικῆς ἐκλογῆς τῶν ποιμένων. Ὁ Θεὸς φώτισε τὸν Πέτρο νὰ ἐνεργήσῃ δημοκρατικῶς. Καὶ ὁ Πέτρος ἀπευθύνθηκε σὲ ὅλους, τοὺς ἄλλους δηλαδὴ ἀποστόλους καὶ τοὺς ὑπολοίπους πιστούς, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, τὰ 120 περίπου

πρόσωπα, ὅλη τὴν Ἐκκλησία, ποὺ ἦταν συναγμένη στὸ ὑπερῷο τῶν Ἱεροσολύμων. Καὶ ἡ σύναξις τῶν πιστῶν πρότεινε ὡς ὑποψηφίους δύο, τοὺς ὁποίους θεωροῦσε καταλληλοτέρους. Καὶ οἱ δύο αὐτοὶ ἀσφαλῶς δὲν ἐνήργησαν γιὰ τὴν ὑποψηφιότητά τους, οὔτε κολακεύτηκαν ἀπ' αὐτή. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲν δυσαρεστήθηκαν ἐπειδὴ δὲν προτάθηκαν αὐτοί, οὔτε φθόνησαν τοὺς δύο. Διότι τότε τὸ ἀξίωμα δὲν ἦταν γεμᾶτο κοσμικὲς ἀπολαβὲς καὶ δόξες, ἀλλ' ἦταν διακονία καὶ ἀποστολὴ γεμάτη κόπους, κινδύνους, περιπέτειες, θλίψεις καὶ μαρτύρια.

Μετὰ τὴν ὑπόδειξι τῶν δύο ὑποψηφίων, πάλι θὰ μποροῦσε ὁ Πέτρος νὰ ἐκλέξῃ ἀπὸ τοὺς δύο τὸν ἕνα. Ἀλλ' οὔτε αὐτὸ ἔκανε. Ἄφησε νὰ φανερωθῇ ἡ κρίσις τοῦ Κυρίου. Ἡ σύναξις τῶν πιστῶν προσευχήθηκε στὸν καρδιογνώστη Κύριο, γιὰ νὰ φανερώσῃ, ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο ἐξέλεξεν Ἐκεῖνος. Ἤδη δηλαδὴ ὁ Κύριος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ποὺ εἶχε ἐκλέξει τοὺς ἄλλους ἀποστόλους, εἶχε ἐκλέξει καὶ τὸν ἀντικαταστάτη τοῦ Ἰούδα. Καὶ ὅπως ἄλλοτε ὁ Θεὸς φανέρωσε τὸν ἔνοχο Ἰωνᾶ μὲ κλῆρο, ἔτσι καὶ τώρα ὁ Κύριος φανέρωσε τὸν ἐκλεκτό του ἀπόστολο Ματθία μὲ κλῆρο.

Ἀδιάβλητη, δημοκρατικὴ καὶ θεία ὄντως ἡ ἐκλογὴ τοῦ Ματθίου. Μὲ δημοκρατικὸ τρόπο ἐξελέγησαν κατόπιν οἱ ἑπτὰ διάκονοι. Καὶ γενικῶς τοὺς πρώτους αἰῶνας τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ ποιμένες ἐκλέγονταν δημοκρατικῶς. Καὶ γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία ἔγραφε σελίδες ἀφαντάστων ἡρωισμῶν καὶ μεγαλείων.

Σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας εὑρίσκεται σὲ δυσάρεστη κατάστασι. Καὶ κυριώτερη αἰτία εἶνε ὁ πονηρὸς τρόπος τῆς ἐκλογῆς τῶν ποιμένων. Γι' αὐτὸ πρέπει συνεχῶς καὶ ἀκαταπαύστως νὰ διαμαρτυρώμεθα, γιὰ ν' ἀποκτήσῃ πάλι ὁ εὐσεβὴς λαὸς τὸ ἀπαράγραπτο δικαίωμά του νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ποιμένας του. Ὅταν ἡ ἐκλογὴ τῶν ποιμένων ἐπανέλθῃ στὸν πιστὸ λαό, τοὺς τακτικῶς ἐκκλησιαζομένους χριστιανούς, τότε καὶ ἡ ἀρχαία δόξα θὰ ἐπανέλθῃ στὴν Ἐκκλησία.

Η ΕΠΙΦΟΙΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Στὸ δεύτερο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 13, περιγράφεται ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ καταπληκτικὴ ἐντύπωσις τῶν εὐλαβῶν καὶ ὁ χλευασμὸς τῶν ἀσεβῶν.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς* = ὅταν συμπληρώθηκε ὁ χρόνος καὶ ἦλθεν ἡ ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς.

2. *ἄφνω* = αἰφνιδίως.
ἦχος = βοή.
ὥσπερ φερομένης πνοῆς βιαίας = σὰν βοὴ κινουμένου ὁρμητικοῦ ἀνέμου.
ἐπλήρωσεν = γέμισε.

3. *ὤφθησαν αὐτοῖς* = φάνηκαν σ' αὐτούς.
γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς = γλῶσσες σὰν (γλῶσσες) πυρός.

4. *ἐπλήσθησαν* = γέμισαν.
ἑτέραις γλώσσαις = μὲ ξένες γλῶσσες.
ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι = ἔδινε σ' αὐτοὺς (τὴν ἱκανότητα) νὰ ὁμιλοῦν καὶ νὰ ἐκφράζουν ὑψηλὲς ἀλήθειες.

6. *γενομένης δὲ τῆς φωνῆς* = ὅταν δὲ ἔγινε ἡ βοή.
συνῆλθεν = συγκεντρώθηκε, μαζεύτηκε.
συνεχύθη = τά 'χασε, ἔγινε ἐμβρόντητο.

7. *ἐξίσταντο* = ἔμειναν ἐκστατικοί.

8. *τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν* = στὴ δική μας διάλεκτο, γλῶσσα.

10. *τῆς κατὰ Κυρήνην* = ποὺ ἐκτείνεται πρὸς τὴν Κυρήνη.

12. *τί ἂν θέλοι... τοῦτο εἶναι;* = τί ἄραγε νὰ σημαίνη αὐτό;
13. *γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσί* = εἶνε γεμᾶτοι ἀπὸ γλυκὸ κρασί, μεθυσμένοι.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Ἡ Πεντηκοστὴ ἦταν μία ἀπὸ τὶς τρεῖς μεγάλες ἐτήσιες ἑορτὲς τῶν Ἰουδαίων. Ἦταν ἑορτὴ εὐχαριστίας γιὰ τὸ θερισμὸ τῶν πρωτογενημάτων ἢ ἀπαρχῶν. Ἐπίσης ἦταν ἑορτὴ γιὰ τὴν ἀνάμνησι τῆς παραδόσεως τοῦ νόμου πάνω στὸ Σινᾶ. Διότι πιστευόταν, ὅτι ἡ παράδοσις τοῦ νόμου ἔγινε τὴν πεντηκοστὴ ἡμέρα ἀπ' τὴν ἔξοδο τῶν Ἑβραίων ἀπ' τὴν Αἴγυπτο.

Ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ὁ ἱστορικὸς Ἰώσηπος, σύγχρονος τῶν ἀποστόλων, τὴν Πεντηκοστὴ πλήθη Ἰουδαίων συνέρρεαν στὰ Ἱεροσόλυμα, γιὰ νὰ προσκυνήσουν.

Τὴ μεγάλη ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἔγινε ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἦλθε στὸν κόσμο ὁ τρίτος τῆς Τριάδος, ὁ Παράκλητος. Ἡ Ἰουδαϊκὴ Πεντηκοστὴ εἶχε σχέσι μὲ τὸ φυσικὸ θερισμὸ καὶ ἦταν τύπος τῆς Χριστιανικῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ Χριστιανικὴ Πεντηκοστὴ ἔχει σχέσι μὲ τὸν πνευματικὸ θερισμό. Ὅταν ἔβαζαν δρεπάνι γιὰ τὸ θερισμὸ καὶ τὴ συγκομιδὴ τῶν καρπῶν, τότε καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα σὰν ἀκονημένο δρεπάνι ἦλθε νὰ θερίσῃ τοὺς πνευματικοὺς ἀγρούς, γιὰ νὰ συγκομισθοῦν καὶ νὰ συναχθοῦν οἱ πνευματικοὶ καρποί, οἱ ἐκλεκτοὶ ἄνθρωποι, στὴ θεία ἀποθήκη, ποὺ λέγεται βασιλεία οὐρανῶν ἢ Ἐκκλησία Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶχε πεῖ στοὺς Μαθητάς του: «Ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ θεάσασθαι τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμὸν ἤδη» (Ἰωάν. δ' 35). Ὑψῶστε, δηλαδή, τὰ μάτια σας καὶ κοιτάξτε τὰ χωράφια, ὅτι εἶνε πλέον ἄσπρα, ἕτοιμα γιὰ θερισμό. Ἡ Ἰουδαϊκὴ Πεντηκοστὴ εἶχε σχέσι μὲ τὴν παράδοσι τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Ἡ Χριστιανικὴ Πεντηκοστὴ ἔχει σχέσι μὲ τὴ βεβαίωσι καὶ ἐγκαθίδρυσι τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ ἂν ἦταν σπουδαῖος ὁ Μωσαϊκὸς νόμος, τὸ Εὐαγγέλιο εἶνε πολὺ σπουδαιότερο. Καὶ ἂν ἦταν ἔνδοξο τὸ γεγονὸς τῆς

παραδόσεως τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, τὸ γεγονὸς τῆς βεβαιώσεως καὶ ἐγκαθιδρύσεως τοῦ Εὐαγγελίου εἶνε πολὺ σπουδαιότερο.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθε στὸν κόσμο τὴν ἐπίσημη ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς καὶ γιὰ τὸ λόγο τοῦτο: Τὸ Πάσχα βρίσκονταν στὰ Ἱεροσόλυμα πολλοὶ καὶ εἶδαν τὴ σταύρωσι τοῦ Ἰησοῦ. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ εἶνε πάλι μεγάλη ἑορτή, γιὰ νὰ βρίσκωνται πάλι στὰ Ἱεροσόλυμα πολλοί, γιὰ νὰ δοῦν καὶ τὴν ἔκχυσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶδαν τὴν ἐξουθένωσι τοῦ Ἰησοῦ; Ἔπρεπε νὰ ἰδοῦν καὶ τὴ δικαίωσι καὶ τὴ δόξα του. Ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ ἔλευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος δικαίωσε καὶ δόξασε τὸν Ἰησοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶχε πεῖ γιὰ τὸν Παράκλητο: «Ἐκεῖνος ἐμὲ δοξάσει» (Ἰωάν. ιστ΄ 14). Καὶ ὁ ἀπόστολος ἔγραψε: «Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν Πνεύματι» (Α΄ Τιμ. γ΄ 16). Τὸ «ἐν σαρκί», τὸ σωματικὸ περίβλημα, ἔκανε τοὺς πολλοὺς νὰ σκανδαλίζωνται καὶ νὰ μὴ πιστεύουν, ὅτι μέσα ἀπὸ τὸ περίβλημα ἦταν ὁ Θεός. Ὁ σκανδαλισμὸς μάλιστα καὶ ἡ ἀπιστία ὡδήγησαν τὸ Χριστὸ στὴν σταύρωσι ὡς βλάσφημο! Ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα μὲ τὴ ἔλευσί του καὶ τὰ θαύματά του, συμφώνως πρὸς τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Χριστοῦ, δικαίωσε τὸ Χριστό. Ἀπέδειξε, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦταν ἀπατεών, ἀλλ᾽ ἀληθινός· δὲν ἦταν βλάσφημος ἄνθρωπος, ἀλλὰ σαρκωμένος Θεός.

Ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς μᾶς διδάσκει νὰ χρησιμοποιοῦμε τὶς μεγάλες ἑορτὲς καὶ συγκεντρώσεις τῶν ἀνθρώπων ὡς μεγάλες εὐκαιρίες, γιὰ νὰ μιλᾶμε γιὰ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. Νὰ μιλᾶμε ὄχι μόνο οἱ ἱεροκήρυκες, ἀλλὰ κάθε πιστός. Διότι κάθε πιστὸς μπορεῖ νὰ ἀνοίξῃ μιὰ συζήτησι καὶ νὰ εἰπῇ ὀλίγα ἁπλᾶ καὶ θερμὰ λόγια στοὺς συνανθρώπους του. Οἱ ἑορτὲς δημιουργοῦν σὲ πολλοὺς μιὰ καλὴ διάθεσι γιὰ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ πόσο λυπηρὸ εἶνε νὰ σκέπτεται κανείς, ὅτι τὶς περισσότερες φορὲς γίνονται ἑορτὲς καὶ πανηγύρεις μὲ ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες ἀνθρώπους χωρὶς κήρυγμα τοῦ θείου λόγου! Πόσο θλιβερὸ καὶ ἀποκαρδιωτικὸ εἶνε πάλι, ὅτι καὶ τὶς μεγαλύτερες ἑορτὲς τοῦ Χριστιανισμοῦ σπανίως ἀκούεται θρησκευτικὴ συζήτησις!

Εἴθε, ἀδελφοί, σ' ὅσους ἔχουν κλειστὰ τὰ στόματα, νὰ συμβῇ μιὰ νέα Πεντηκοστή, γιὰ νὰ τ' ἀνοίξουν καὶ νὰ μιλοῦν γιὰ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Χριστοῦ! Ἡ σιωπὴ εἶνε ἄρνησις καὶ κόλασις, ἡ ὁμιλία εἶνε ὁμολογία καὶ σωτηρία.

Στίχ. 2 - 3: Ἀπὸ ποῦ ἦλθε τὸ Πνεῦμα; Τὸ φυσικὸ πνεῦμα, ὁ ἄνεμος, ἔρχεται ἀπ' τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ὁρίζοντος, ἀπ' τὴν ἀνατολή, ἀπ' τὸ βορρᾶ κ.λπ. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθεν «ἐκ τοῦ οὐρανοῦ». Ὅπως ὁ Χριστὸς εἶνε «ἀνατολὴ ἐξ ὕψους» (Λουκ. α' 78), ἔτσι καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Καθῆστε στὴν Ἰερουσαλήμ, εἶχε πεῖ ὁ Χριστὸς στοὺς μαθητάς του, ἕως ὅτου ἐνδυθῆτε «δύναμιν ἐξ ὕψους» (Λουκ. κδ' 49). Ἀνῆλθε ὁ Χριστὸς καὶ κατῆλθε τὸ Πνεῦμα. Τὰ μέγιστα πρόσωπα καὶ οἱ μέγιστες δυνάμεις εἶνε στὸν οὐρανό, στὸν ὑπερφυσικὸ χῶρο, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔρχονται στὴ γῆ. Ἡ γῆ εἶνε πτωχὴ σὲ πρόσωπα καὶ δυνάμεις, καὶ πλουτίζεται μὲ τὴν εἰσβολὴ σ' αὐτὴ τοῦ ὑπερφυσικοῦ στοιχείου. Γι' αὐτὸ ὁ ἀπόστολος φωνάζει: «Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς!» (Κολ. γ' 2).

Ἐμεῖς, ἀδελφοί, φρονοῦμε τὰ οὐράνια ἢ τὰ ἐπίγεια; Πόσες φορὲς τὴν ἡμέρα σκεπτόμεθα τὴν Ἁγία Τριάδα, τοὺς ἀγγέλους, τὸν Παράδεισο; Καὶ πόσες τὰ θνητὰ πρόσωπα καὶ τὰ ὑλικὰ πράγματα καὶ συμφέροντα;...

Πῶς ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς; «Ἄφνω», λέγει ὁ Λουκᾶς. Αἰφνιδίως, δηλαδή. «Ἐξαίφνης» ἦλθε στὸ ναό του ὁ Μεσσίας, συμφώνως πρὸς τὴν προφητεία (Μαλ. γ' 1), «ἄφνω» ἦλθε καὶ τὸ Πνεῦμα. Γιατί ἔτσι; Διότι τὸ αἰφνίδιο διεγείρει τὴν προσοχή, καταπλήττει καὶ συγκλονίζει τὴν ψυχή.

Ὅπως ἐπίσης ὁ Χριστὸς ἦλθε μὲ τρόπο αἰσθητό, ἔτσι καὶ τὸ Πνεῦμα. Ὁ Θεὸς - Λόγος «ἐμφανῶς» ἦλθε κατὰ τὸν προφήτη (Ψαλμ. μθ' 3). Καὶ ὁ Θεὸς - Πνεῦμα αἰσθητῶς ἦλθεν. Ὁ Χριστὸς ἦλθε μὲ σάρκα, τὸ Πνεῦμα ἦλθε σὰν βοὴ σφοδροῦ ἀνέμου καὶ σὰν πῦρ. Γιατί ἔτσι; Γιὰ νὰ καταπλήξῃ τὴν ἀκοὴ καὶ τὴν ὅρασι τῶν ἀκροατῶν καὶ θεατῶν, καὶ νὰ μὴ μποροῦν νὰ ἀρνηθοῦν τὴν παρουσία τοῦ Ἁγίου

Πνεύματος, ἂν καὶ οἱ κακόπιστοι βεβαίως διαστρέβλωσαν τὸν χαρακτῆρα τοῦ γεγονότος. Τὶς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος χλεύασαν ὡς μέθη, ὅπως ἄλλοτε τὶς θαυματουργίες τοῦ Χριστοῦ συκοφάντησαν ὡς ἔργα τοῦ Βεελζεβούλ.

Ὅσοι δὲν ἔχουν μέσα τους καλὴ διάθεσι, ἀλλ᾽ ὁ Σατανᾶς τοὺς ἔχει κατακυριεύσει, τοὺς ἔχει διαστρέψει καὶ τοὺς ἔχει κάμει ὁμοίους του, αὐτοί, καὶ ὁ οὐρανὸς ἂν κατεβῇ στὴ γῆ, δὲν πιστεύουν. Ἀλλὰ τί μιλᾶμε γιὰ οὐρανό, ἀφοῦ αὐτοὶ οἱ Ποιηταὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, κατέβηκαν στὴ γῆ, τὴν ἔσεισαν μὲ μυριάδες θαύματα καὶ ἐν τούτοις οἱ κακοπροαίρετοι δὲν συγκινήθηκαν; Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φυλάσσῃ ἀπ᾽ ὅλα τὰ κακά, προπάντων ὅμως ἀπ᾽ τὴν πώρωσι.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθε σὰν σφοδρὸς ἄνεμος, ποὺ ἔσεισε τὴν Ἰερουσαλήμ, ὄχι μόνο γιὰ νὰ γίνῃ αἰσθητὴ ἡ παρουσία του, ἀλλὰ καὶ γιὰ συμβολικοὺς λόγους. Ἄλλοτε ὁ Θεὸς ἐμφανίστηκε στὸν Ἠλία ὄχι μὲ τὸ σφοδρὸ ἄνεμο, ὄχι μὲ τὸ σεισμό, ὄχι μὲ τὸ πῦρ, ἀλλὰ μὲ τὴ λεπτὴ αὔρα (Γ΄ Βασ. ιθ΄ 11 - 12). Γιατί τότε ἐμφανίσθηκε μὲ τὴ λεπτὴ αὔρα; Διότι ἤθελε νὰ διδάξῃ τὴν πραότητα. Καὶ γιατί τώρα ἐμφανίζεται σὰν σφοδρὸς ἄνεμος; Διότι θέλει νὰ δείξῃ τὴ δύναμι καὶ τὴν ὁρμὴ πρὸς τὸ καλό. Ἄλλοτε χρειάζεται πραότης, καὶ ἄλλοτε ὁρμὴ καὶ ζωηρότης. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἰσέβαλε στὸν κόσμο σὰν ὁρμητικὸς ἄνεμος, γιὰ νὰ δείξῃ, πὼς ἦλθε νὰ ξερριζώσῃ δένδρα καὶ δάση ἁμαρτίας, νὰ ξεθεμελιώσῃ καθεστῶτα ἀνομίας, νὰ διαλύσῃ τὸ κακό, νὰ τὸ λιχνίσῃ σὰν τὸ ἄχυρο. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθε ἐπίσης μὲ μορφὴ πυρός. Γιατί; Γιὰ πολλοὺς λόγους:

Τὸ Πνεῦμα ἤθελε νὰ δείξῃ, ὅτι εἶνε Θεός. «Καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον» (Ἑβρ. ιβ΄ 29· Δευτ. δ΄ 24). Πῦρ ἔφλεγε τὴ βάτο κατὰ τὴν ἐμφάνισι τοῦ Θεοῦ στὸ Μωυσῆ, ἀλλὰ δὲν τὴν ἔκαιε. Πῦρ ἔφλεγε τὸ Σινὰ κατὰ τὴν ἄλλη ἐμφάνισι τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν παράδοσι τοῦ νόμου, ἀλλὰ δὲν ἔκαιε τὸ ὄρος. Πῦρ καὶ τώρα ἐμφανίζεται στὸ ὑπερῷο τῆς Ἰερουσαλὴμ σὰν σημεῖο τῆς παρουσίας τῆς Θεότητος.

Δὲν ἦταν φυσικὸ πῦρ, καὶ γι᾽ αὐτὸ δὲν ἔκαιε τὰ ὑλικὰ πράγματα. Ἦταν πνευματικὸ πῦρ ποὺ καίει τὴν ἁμαρτία. Ὅπως τὸ φυσικὸ πῦρ καίει τὰ σκουπίδια καὶ καθαρίζει τὸν τόπο, ἔτσι καὶ τὸ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καίει τὰ ἁμαρτήματα καὶ καθαρίζει τὶς ψυχές. Μὲ τὸ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος βαπτίσθηκαν οἱ 120 ψυχὲς στὸ ὑπερῷο τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ καθαρίστηκαν. Τὸ ὑπερῷο ἔγινε κολυμβήθρα. Τὸ πῦρ μεταλαμπαδεύεται χωρὶς νὰ μειώνεται. Ἀπὸ μιὰ λαμπάδα μποροῦν ν᾽ ἀνάψουν ἀναρίθμητες λαμπάδες χωρὶς ἡ πρώτη λαμπάδα νὰ μειωθῇ. Ἔτσι καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μεταδίδεται χωρὶς νὰ μειώνεται. Τὸ πῦρ φωτίζει. Ἔτσι καὶ τὸ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος φωτίζει τὶς διάνοιες τῶν πιστῶν ἀνθρώπων. Τὸ πῦρ θερμαίνει. Καὶ τὸ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θερμαίνει τὶς καρδιές. «Ζέσις πίστεως πλήρης Πνεύματος Ἁγίου» (Ἀκολουθία Θείας Λειτουργίας). Τὸ πῦρ ὁδηγεῖ. Πύρινος στῦλος ὡδηγοῦσε τὴ νύκτα τοὺς Ἑβραίους στὴν ἔρημο. Τὸ πῦρ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁδηγεῖ καὶ μᾶς μέσα στὴ νύκτα τῆς ζωῆς. «Τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας», εἶπε ὁ Χριστός, «ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰωάν. ιστ´ 13).

Ἰδιαιτέρως ἀξιοπρόσεκτο εἶνε, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν παρουσιάστηκε ἁπλῶς μὲ τὴ μορφὴ πυρός, ἀλλὰ μὲ τὴ μορφὴ πυρίνων γλωσσῶν. Ὅσοι ἄνθρωποι ἦταν μέσα στὸ ὑπερῷο, τόσες γλῶσσες ἐμφανίσθηκαν. 120 περίπου πύρινες γλῶσσες ἐμφανίσθηκαν στὴν ὀροφὴ τοῦ ὑπερῴου καὶ ἦλθαν καὶ κάθησαν ἀνὰ μία γλῶσσα στὴν κεφαλὴ κάθε πιστοῦ. Τί σήμαιναν οἱ γλῶσσες; Ὅτι τὸ Πνεῦμα ἦλθε στὸν κόσμο νὰ λαλήσῃ τὴν ἀλήθεια, νὰ ὑπομνήσῃ ὅσα εἶπε ὁ Χριστός, νὰ διδάξῃ τὸν κόσμο. Καὶ πῶς λαλεῖ τὸ Πνεῦμα; Διὰ μέσου τῶν ἀποστόλων καὶ ὅλων τῶν πιστῶν. Σὲ ὅλους κάθησαν οἱ γλῶσσες, ὄχι μόνο στοὺς Δώδεκα. Ὅλοι παίρνουμε Πνεῦμα Ἅγιο, ὅσοι βαπτιζόμεθα, ἀνατρεφόμεθα μὲ πίστι καὶ μετέχουμε στὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ὅλοι πρέπει νἆμαστε γλῶσσες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γλῶσσες πύρινες, καὶ νὰ διακηρύττωμε διαπρυσίως, μὲ θέρμη καὶ μὲ φλόγα, τὶς ἀλήθειες τῆς Πίστεώς μας, τὰ μεγαλεῖα τοῦ Κυρίου μας. Ὅλοι νἆμαστε μικροὶ ἀπόστολοι.

«Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς

λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα» (Ψαλμ. ργ' 4). Ὁ Θεός, δηλαδή, κάνει τοὺς ἀγγέλους του ταχεῖς σὰν τοὺς ἀνέμους, κάνει τοὺς ὑπηρέτας του φλογεροὺς σὰν φωτιά. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθε σὰν σφοδρὸς καὶ ταχὺς ἄνεμος καὶ σὰν φλόγες πυρός, γιὰ νὰ κάνῃ καὶ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους δραστηρίους καὶ φλογεροὺς σὰν τοὺς ἀγγέλους. Στὰ πόδια μας, ἀδελφοί, φτερά! Στὴ γλῶσσα μας φωτιά! Νὰ τρέχωμε σὰν ἄγγελοι καὶ νὰ διακηρύττωμε παντοῦ διαπρυσίως τὶς σωτήριες ἀλήθειες τῆς Πίστεώς μας.

Στίχ. 4 - 12: Τρανοτάτη ἀπόδειξις τῆς θεότητος καὶ γενικῶς τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ εἶνε ἡ Ἀνάστασίς του. Τρανοτάτη ἀπόδειξις τῆς ἀναστάσεως εἶνε ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Τρανοτάτη δὲ ἀπόδειξις τῆς ἀποστολῆς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶνε ἡ θαυμαστὴ μεταβολὴ τῶν ἀποστόλων καὶ τοῦ κόσμου.

Οἱ ἀγράμματοι ἔγιναν σοφοί, οἱ σοφώτεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου. Τὰ συγγράμματά τους εἶνε ἁπτὴ ἀπόδειξις τῆς σοφίας τους. Τὰ ἰσχυρότερα πνεύματα τῆς ἀνθρωπότητος, εἴτε ἀνήκουν στὴν παράταξι τῶν πιστῶν εἴτε στὴν παράταξι τῶν ἀπίστων, ὁμολογοῦν, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο εἶνε τὸ ὡραιότερο βιβλίο τῶν αἰώνων, ἄφθαστο, ἀσύγκριτο.

Οἱ ἄξεστοι καὶ ἀγροῖκοι Γαλιλαῖοι, ποὺ διακρίνονταν γιὰ τὴ σόλοικη καὶ βάρβαρη προφορά τους, ἔγιναν γλωσσομαθέστατοι. Ἔμαθαν καὶ μίλησαν ὅλες τὶς γλῶσσες καὶ τὶς διαλέκτους τοῦ κόσμου. Ἀλλιῶς δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ κηρύξουν σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμο. Ὁ κόσμος δὲν κοιμήθηκε μιὰ νύχτα εἰδωλολατρικὸς καὶ κατόπιν ἀπὸ ἕνα ὡραῖο ὄνειρο ξύπνησε χριστιανικός. Ἀλλ' ἄκουσε τὸ Εὐαγγέλιο στὶς γλῶσσες καὶ τὶς διαλέκτους του καὶ ἔτσι πίστευσε.

Οἱ δειλοί, οἱ τρομοκρατημένοι ἀπὸ Ἰουδαίους καὶ Ρωμαίους, οἱ κλειδαμπαρωμένοι στὸ ὑπερῷο, μεταβλήθηκαν σὲ ἥρωες. Οἱ λαγοὶ ἔγιναν λέοντες, «πῦρ πνέοντες». Καὶ πολέμησαν ἀτρόμητοι, μιὰ φοῦχτα ἄνθρωποι, μὲ ὅλο τὸν κόσμο, ἄρχοντας καὶ λαούς, μὲ ὅλα τὰ πάθη, τὰ συμφέροντα καὶ τὰ καθεστῶτα τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἀντιμετώπισαν σὰν παιγνίδια τὰ φρικτότερα βασανιστήρια καὶ τὸ θάνατο.

Οἱ ἀτελεῖς ἔγιναν οἱ τελειότεροι ἄνθρωποι τῆς γῆς, ἄρτιοι, τετραγωνικοί, ἅγιοι. Οἱ Πλάτωνες καὶ οἱ Σωκράτες εἶνε μικροί, πολὺ μικροί, σὲ σύνεσι, σὲ ἀνώτερα αἰσθήματα καὶ σὲ ἐνάρετη ζωή, ὅταν συγκρίνωνται μὲ τοὺς ἀποστόλους. Οἱ ἀπόστολοι εἶνε ἅγιοι, μέγιστοι ἅγιοι. Οἱ δὲ φιλόσοφοί μας, ἀπὸ μερικὲς σοβαρὲς πλευρὲς ἐξεταζόμενοι, οὔτε ἄνθρωποι ἦταν! Πῶς ἦταν ἄνθρωποι μὲ τὶς ἀπάνθρωπες ἀντιλήψεις τους γιὰ τοὺς ταλαιπώρους δούλους, καὶ μὲ τὶς ἀκατονόμαστες θεωρίες καὶ πράξεις ἀνηθικότητος;

Οἱ ἁλιεῖς ἰχθύων ἔγιναν ἁλιεῖς ἀνθρώπων. Σὲ μερικὰ ἔτη μέσα στὰ δίκτυα τῆς διδασκαλίας των ἔπιασαν μυριάδες, τὶς ἐκλεκτότερες ψυχὲς τῆς ἀνθρωπότητος. Σὲ μερικὲς δεκαετίες ἀριθμοῦσαν τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἰησοῦ σὲ ἔθνη καὶ λαούς! Μία ὁμὰς ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων μὲ καμμιὰ κοσμικὴ δύναμι, μὲ κανένα κοσμικὸ ὅπλο, κατέκτησε τὴν οἰκουμένη, ἐξάπλωσε παντοῦ τὸ Κράτος τοῦ Ἐσταυρωμένου, τὴν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ. Καὶ οἱ κατακτήσεις τῶν ἀποστόλων συνεχίζονται στοὺς αἰῶνας διὰ μέσου τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Μοναδικὸ στὴν Ἱστορία τὸ φαινόμενο τῶν παγκοσμίων κατακτήσεων μιᾶς ὁμάδος ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων.

Ἡ μεταβολὴ τῶν ἀποστόλων καὶ τοῦ κόσμου ἦταν ἀδύνατο νὰ συμβοῦν, ἂν τὴν Πεντηκοστὴ δὲν κατέβαινε Πνεῦμα Ἅγιο. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦταν ἡ ἀήττητη πανοπλία τῶν ἀποστόλων. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μένει μονίμως στὴν Ἐκκλησία, καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κάνῃ θαύματα, καὶ τὸ θαῦμα τῶν θαυμάτων, ποὺ εἶνε ἡ διατήρησις τῆς Ἐκκλησίας, παρ' ὅλες τὶς θλιβερὲς προδοσίες ἀπὸ μέσα καὶ τοὺς λυσσώδεις διωγμοὺς ἀπ' ἔξω.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΧΥΣΙ ΤΟΥ ΑΓ. ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Στὸ δεύτερο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 14 - 21, περιέχεται τὸ πρῶτο μέρος τοῦ κηρύγματος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Σ' αὐτὸ δὲ τὸ μέρος κυρίως περιέχεται ἡ περίφημη προφητεία τοῦ Ἰωὴλ γιὰ τὴν ἔκχυσι τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιὰ τὰ τρομερὰ σημεῖα πρὸ τοῦ τέλους τοῦ κόσμου καὶ γιὰ τὴ μεγάλη καὶ ἐπιφανῆ ἡμέρα τοῦ Κυρίου.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

14. *ἐπῆρε* = ὕψωσε.
ἀπεφθέγξατο = εἶπε μὲ τὴν ἔμπνευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐξέφρασε, διακήρυξε.
ἐνωτίσασθε = ἀκοῦστε προσεκτικά.

15. *ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε* = ὅπως σεῖς νομίζετε.
ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη = διότι εἶνε ὥρα ἐνάτη, ἐννέα τὸ πρωί.

16. *τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου* = αὐτὸ ποὺ εἶπε ὁ προφήτης.

17. *καὶ ἔσται... ἐκχεῶ* = καὶ θὰ συμβῇ τοῦτο... θὰ ἐκχύσω.
ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις = τὴν τελευταία χρονικὴ περίοδο, τὴν μεσσιακὴ ἐποχή.
ἐπὶ πᾶσαν σάρκα = σὲ κάθε ἄνθρωπο.
προφητεύσουσι = θὰ προφητεύουν, θὰ μιλοῦν μὲ θεία ἔμπνευσι.
ἐνύπνια = ἀποκαλυπτικὰ ὄνειρα.
ἐνυπνιασθήσονται = θὰ ὀνειρεύωνται.

18. *καί γε* = ἀκόμη καί.

19. *τέρατα* = καταπληκτικὰ φαινόμενα.
ἀτμίδα καπνοῦ = καπνώδη ἀτμό.

20. *μεταστραφήσεται* = θὰ μεταβληθῆ.
ἐπιφανῆ = λαμπρή, ἔνδοξη.

21. *ὃς ἂν ἐπικαλέσηται* = ὅποιος θὰ ἐπικαλεσθῆ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 14 - 16: Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀποτόμως μεταβάλλει τὸν μαθητή. Ὁ δειλὸς γίνεται θαρραλέος, ἀτρόμητος. Αὐτός, ποὺ ἀρνήθηκε τὸν Κύριο μπροστὰ σὲ μιὰ εὐτελῆ ὑπηρέτρια, ἀψηφᾶ τώρα χιλιάδες Ἰουδαίων. Αὐτός, ποὺ κρυβόταν καὶ κλειδαμπαρωνόταν, ἐμφανίζεται δημοσίως, στέκεται ὄρθιος σὲ περίοπτη θέσι μπροστὰ στὶς χιλιάδες τῶν Ἰουδαίων, ὑψώνει τὴ φωνή του καὶ διακηρύττει τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸν Ἰησοῦ. Ὁ ἀδύνατος προηγουμένως Σίμων, τώρα γίνεται ἀληθινὸς Πέτρος. Βράχος ἀκλόνητος. Ὁ ἀγράμματος ἐπίσης, ὁ χωριάτης, ὁ ψαρᾶς, ὁ βάρβαρος καὶ σόλοικος στὴ γλῶσσα, ποὺ στὴν αὐλὴ τοῦ ἀρχιερέως τὸν κατάλαβαν ἀπὸ τὴν προφορά του, γίνεται ρήτωρ καὶ δημηγορεῖ σὰν Δημοσθένης καὶ Κικέρων. Τί λέμε; Πολὺ ἄσκησι χρειάσθηκε ὁ Δημοσθένης γιὰ νὰ μάθη νὰ προφέρη τὸ γράμμα ρ. Ἀποτόμως ὁ Πέτρος μεταβλήθηκε σὲ εὐφραδῆ ρήτορα. Πηγὴ ἔγινε ἡ καρδιά του, χείμαρρος καὶ ποταμὸς τὸ στόμα του. Καὶ τὸ περιεχόμενο τῶν λόγων του; Σωτηριώδη καὶ ὕψιστα νοήματα. Σοφία, τὴν ὁποία δὲν ἐξαντλοῦν οἱ σοφοὶ θεολόγοι μὲ τὶς ἑρμηνεῖες τους. Σύνεσις, τὴν ὁποία δὲν φθάνουν οἱ φρονιμώτεροι ὁμιληταὶ τοῦ κόσμου. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀπὸ μία ὁμιλία συγκλονίσθηκαν, μετανόησαν γιὰ τὸ ἔγκλημα τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ, βαπτίσθηκαν καὶ σὲ μιὰ μέρα ἔγιναν ἄλλοι ἄνθρωποι τρεῖς χιλιάδες ἄνθρωποι! Ποιὰ δημηγορία κοσμικοῦ ρήτορος εἶχε τόσο συγκινητικὸ ἀποτέλεσμα; Ὁ Πέτρος νίκησε τοὺς Δημοσθένηδες καὶ τοὺς Κικέρωνες.

Ἰδιαιτέρως ἀξιοπρόσεκτη εἶνε ἡ σύνεσις τοῦ ἀποστόλου. Τὸ μεγαλύτερο ἔγκλημα διέπραξαν οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀσυγκρίτως μεγαλύτερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἐγκλήματα ὅλων τῶν αἰώνων. Δὲν φόνευσαν ἁπλῶς ἄνθρωπο, ἀλλὰ δολοφόνησαν μὲ τὸ φρικτότερο καὶ ἐξευτελιστικώτερο τρόπο τὸν Θεάνθρωπο, τὸν Ἀναμάρτητο καὶ Δημιουργὸ καὶ Εὐεργέτη

τους. Ἦταν ἄξιοι τοῦ σκληροτέρου ἐλέγχου γιὰ τὸ ἁμάρτημά τους. Ἐν τούτοις ὁ ἀπόστολος δὲν μίλησε μὲ σκληρότητα· μίλησε μὲ ἐπιείκεια καὶ μὲ εὐγένεια, γιὰ νὰ συγκινήσῃ καὶ κερδίσῃ τοὺς καλοπροαιρέτους. Πρῶτα τοὺς προσφώνησε μὲ τὴ φράσι, «Ἄνδρες Ἰουδαῖοι» (στίχ. 14), ἔπειτα μὲ ἱερώτερη φράσι, «Ἄνδρες Ἰσραηλῖται» (στίχ. 22), καὶ τέλος μὲ φράσι οἰκειότητος καὶ ἀγάπης, «ἄνδρες ἀδελφοί» (στίχ. 29). Δὲν ζήτησε «σώνει καὶ καλὰ» νὰ πεισθοῦν στὰ λόγια του, πρᾶγμα ποὺ θὰ προκαλοῦσε δυσφορία, ἀλλὰ ζήτησε τὴν προσοχή τους. Δὲν εἶπε «πεισθῆτε» ἀλλ᾽ «ἀκοῦστε μὲ προσοχὴ» (στίχ. 14). Δὲν τοὺς χαρακτήρισε ἐπίσης σὰν χλευαστὰς τῶν καταπληκτικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλὰ σὰν ἀνθρώπους, ποὺ ἐξέφραζαν μία γνώμη ἀπὸ ἀκατηγόρητη ἄγνοια. Δὲν εἶπε «ὅπως σεῖς χλευάζετε», ἀλλ᾽ «ὅπως σεῖς νομίζετε» (στίχ. 15). Καὶ ἐνῷ ἦταν θεόπνευστος, ὅπως οἱ προφῆτες, καὶ εἶχε τὸ Πνεῦμα σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ ἀπ᾽ τοὺς προφῆτες· ἐνῷ ἦταν ἀπόστολος καὶ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, καὶ θὰ μποροῦσε νὰ μιλήσῃ αὐθεντικῶς μὲ τὴν ἀποστολική του αὐθεντία, χωρὶς νὰ καταφύγῃ στοὺς προφῆτες, ἐν τούτοις ἐπικαλέσθηκε δύο προφῆτες, τὸν Ἰωὴλ καὶ τὸν Δαβίδ. Γιατὶ ἐπικαλέσθηκε τοὺς προφῆτες; Διότι ἐκείνους ἀναγνώριζαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἐκείνους θεωροῦσαν ἀπεσταλμένους τοῦ Θεοῦ, ἐκείνους εἶχαν καύχημα, ἐκείνων τὰ ὀνόματα ἄκουαν μὲ εὐχαρίστησι, καὶ σ᾽ ἐκείνους ἤθελαν νὰ στηρίζωνται ὅλα τὰ θρησκευτικὰ ἐπιχειρήματα. Τοὺς ἀποστόλους καὶ τὸν Ἰησοῦ ἀμφισβητοῦσαν. Γι᾽ αὐτὸ λοιπὸν ὁ Πέτρος καταφεύγει στοὺς προφῆτες καὶ ἀναφέρει χωρία τους. Ἀπὸ τὸν Ἰωὴλ ἀναφέρει ἕνα χωρίο καταλληλότατο γιὰ τὴν περίπτωσι. Καταλληλότατο γιὰ πέντε λόγους: 1) Ἦταν προφητεία γιὰ τὴν ἔκχυσι τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Δὲν εἴμαστε μεθυσμένοι, ὅπως σεῖς νομίζετε, λέγει ὁ ἀπόστολος, διότι ἀκόμη εἶνε πρωί. Ἀλλ᾽ αὐτὸ τὸ καταπληκτικὸ φαινόμενο, ποὺ σήμερα βλέπετε καὶ ἀκούετε, προφητεύθηκε ἀπ᾽ τὸν προφήτη Ἰωήλ. 2) Τὸ χωρίο ἔλεγε, ὅτι ὅλοι ἀδιακρίτως θὰ μποροῦσαν νὰ λάβουν ἀπ᾽ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἄρα καὶ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ ἀποστόλου. Ἀναφέροντας τὸ χωρίον ὁ ἀπόστολος εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε:

Ἀδελφοί! Καὶ σεῖς μπορεῖτε νὰ λάβετε τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγ. Πνεύματος. 3) Τὸ χωρίο δὲν προφήτευε μόνον εὐχάριστα, ἀλλὰ καὶ δυσάρεστα πράγματα, τρομακτικὰ φαινόμενα καὶ φοβερὲς καταστροφές. Ἀναφέροντας τὸ χωρίο ὁ ἀπόστολος εἶνε πάλι σὰν νὰ ἔλεγε: Ὅσοι δὲν πιστεύσουν στὸ Χριστὸ καὶ δὲν μετανοήσουν, θὰ καταστραφοῦν. 4) Στὸ χωρίο ὁ Θεὸς Πατήρ, ἐκτὸς ἀπὸ τὸ Πνεῦμα, ἀναφέρει καὶ τὸν Κύριο, ἑβραϊστὶ Γιαχβὲ (στίχ. 20 - 21), ὁ ὁποῖος προφανῶς εἶνε ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ ἀπόστολος, γιὰ νὰ μὴ προκαλέσῃ τοὺς Ἰουδαίους, ἀποφεύγει νὰ μιλήσῃ γιὰ τὶς θεῖες ἰδιότητες τοῦ Ἰησοῦ καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ θεῖα ὀνόματά του. Ἂν καὶ τὸ Πνεῦμα ἔστειλε στὸν κόσμο τόσο ὁ Θεὸς Πατήρ, ὅσο καὶ ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀπόστολος χρησιμοποιεῖ τὴν προφητεία τοῦ Ἰωήλ, κατὰ τὴν ὁποία τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θὰ ἔστελνε ὁ Θεὸς Πατήρ. Ἐπίσης χρησιμοποιεῖ τὸ ὄνομα «Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος» (στίχ. 22) ἢ ἁπλῶς «Ἰησοῦς» (στίχ. 32). Ἀλλ' ἀναφέροντας τὸ χωρίο τοῦ Ἰωὴλ εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε: Προσέξατε; Μέσα στὴν προφητεία τοῦ Ἰωὴλ ὁ Θεὸς Πατὴρ ὀνομάζει τὸν Ἰησοῦ Κύριο, Γιαχβέ. 5) Τὸ χωρίο τοῦ Ἰωὴλ περιεῖχε παράκλησι. Ὁ Θεὸς Πατὴρ εἶπε, ὅτι θὰ συμβοῦν τρομακτικὰ πράγματα, προτοῦ ἔλθῃ ἡ ἡμέρα τοῦ Κυρίου. Ἀλλ' ὅποιος ἐπικαλεσθῇ τὸν Κύριο, τὸν Ἰησοῦ δηλαδή, θὰ σωθῇ.

Ἔτσι ὁ ἀπόστολος μέχρι τὸ σημεῖο τοῦτο μίλησε ἐμμμέσως μὲ τὸ στόμα τοῦ προφήτου Ἰωήλ.

Θέλουμε, ἀγαπητοί, νὰ ἐπιδροῦμε στὶς ψυχές; Θέλουμε ὁ λόγος μας νὰ συγκινῇ καὶ νὰ φιλοτιμῇ τοὺς συνανθρώπους μας; Ἂς μιμούμεθα τὸν ἀπόστολο. Ὅσα ἐλαττώματα καὶ ἂν ἔχουν οἱ συνάνθρωποί μας, ὅσο ἁμαρτωλοί, ὅσο ἐγκληματίες καὶ ἂν εἶνε, νὰ μὴ τοὺς βλέπωμε μὲ ἀντιπάθεια καὶ μῖσος, ἀλλὰ μὲ συμπάθεια καὶ ἀγάπη. Νὰ μὴ τοὺς μιλᾶμε μὲ σκληρότητα καὶ ἀποτομία, ἀλλὰ μὲ ἐπιείκεια καὶ εὐγένεια. Νὰ μὴ τοὺς προκαλοῦμε. Ν' ἀποφεύγωμε τὰ δηκτικὰ λόγια, ν' ἀποφεύγωμε τοὺς βαρεῖς χαρακτηρισμούς, τὰ «κοσμητικὰ» ἐπίθετα. Νὰ μὴ πηγαίνωμε ἀμέσως στὶς πληγές. Καὶ ὅταν ἐγγίζωμε τὶς πληγές, νὰ τὶς ἐγγίζωμε μὲ προσοχή, σὰν τὸ γιατρό, ποὺ δὲν κτυπᾷ καὶ

δὲν ἀναξέει τὶς πληγές, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ τὶς θεραπεύσῃ μὲ ὅσο τὸ δυνατὸ πιὸ ἀνώδυνο τρόπο. Πολλὲς φορὲς νὰ μὴ μιλᾶμε μὲ δικά μας λόγια, ἀλλὰ μὲ λόγια ἄλλων, ἀναγνωρισμένων προσώπων, σοφῶν, ἁγίων καὶ προπάντων μὲ τὰ λόγια τῆς Γραφῆς. Καὶ προτοῦ μιλήσωμε σὲ ἕνα ἄνθρωπο, πρέπει νὰ σκεπτώμεθα πῶς θὰ μιλήσωμε, νὰ προλαμβάνωμε ὅσο εἶνε δυνατὸ παρεξηγήσεις, στὸν ἔλεγχο νὰ εἴμεθα σπλαγχνικοί, καὶ σ' ὅλα νὰ ἔχωμε ὡραῖο τρόπο.

Στὶς πλεῖστες περιπτώσεις χρειάζεται πραότης καὶ εὐγένεια. Καὶ μόνο σὲ λίγες περιπτώσεις χρειάζεται ὀξύτης καὶ ἀποτομία, πρὸ πάντων στὶς περιπτώσεις συνεχιζομένης σκανδαλώδους διαγωγῆς, ἀναιδείας καὶ ἀναισχυντίας, θρασύτητος καὶ ἰταμότητος, ἀναισθησίας καὶ πωρώσεως.

Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς φωτίζῃ γιὰ νὰ διακρίνωμε, πότε πρέπει νὰ μιλᾶμε μὲ ἐπιεικῆ καὶ πότε μὲ αὐστηρὸ τρόπο. Ὅταν πρόκειται νὰ ἀντιμετωπίζωμε σοβαρὲς περιπτώσεις συνανθρώπων, ἂς προσευχώμεθα νὰ κινῇ τὴ γλῶσσα μας ὁ Κύριος. Διότι ἕνας λόγος μπορεῖ νὰ σώσῃ ἄνθρωπο, καὶ ἕνας ἄλλος λόγος μπορεῖ νὰ τὸν καταποντίσῃ.

Στίχ. 17 - 18: Οἱ ἄνθρωποι κάνουν ἄδικες διακρίσεις ἀνάμεσα στοὺς συνανθρώπους των. Ἀλλὰ προτοῦ ἐπικρατήσῃ ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ἔκαναν ἀδικότερες διακρίσεις. Ὄχι ἁπλῶς ἀδικότερες, ἀλλ' ἐξωφρενικὲς καὶ σχιζοφρενικὲς διακρίσεις, τελείως σήμερα ἀπαράδεκτες. Οἱ Ἰουδαῖοι θεωροῦσαν τὰ ἄλλα ἔθνη χοίρους καὶ σκυλιά! Καὶ δὲν ἐννοοῦσαν εὔνοια καὶ ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ γιὰ τὰ ἄλλα ἔθνη. Νόμιζαν, ὅτι ὁ Θεὸς ἦταν μόνο γι' αὐτούς. Οἱ ἄνδρες εἶχαν φοβερὰ ὑποτιμητικὴ ἰδέα γιὰ τὶς γυναῖκες. Τὶς εἶχαν κλεισμένες στοὺς γυναικωνῖτες. Τὶς ἔβλεπαν σὰν ἀνάξια ὄντα. Ραββῖνοι ἔλεγαν, ὅτι εἶνε καλλίτερο νὰ κάψῃς τὴν Ἁγία Γραφή, παρὰ νὰ τὴν ἀκούσῃ γυναῖκα! Καὶ σὲ διάφορες φιλοσοφικὲς σχολὲς γύρω στὰ χρόνια τοῦ Χριστοῦ συζητοῦσαν τὸ ζήτημα, ἂν ἡ γυναίκα εἶνε ἄνθρωπος! Καὶ ἡ μικρὴ καὶ ἡ μεγάλη ἡλικία τοῦ ἀνθρώπου

ἀντιμετώπιζε τὴν περιφρόνησι καὶ τὴν ἐξουθένωσι. Τὰ παιδιὰ ἦταν στὸ ἔλεος καὶ στὴν αὐθαιρεσία τῶν γονέων. Ρίχνονταν στοὺς Καιάδες. Καὶ οἱ γέροντες εἶχαν ὅμοια μεταχείρισι. Οἱ δὲ δοῦλοι, τὰ 3/4 περίπου τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἐθεωροῦντο κἂν ἄνθρωποι, ἀλλὰ πράγματα, ποὺ τὸ ἀφεντικὸ μπορεῖ νὰ μεταχειρισθῇ ὅπως θέλει καὶ νὰ τὰ καταστρέψῃ, χωρὶς νὰ δώσῃ σὲ κανένα λόγο! Γιὰ διασκέδασι ἔσφαζαν καὶ σταύρωναν δούλους!

Ὁ Θεὸς δὲν κάνει ἄδικες διακρίσεις. Δίνει τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος, φύλου, ἡλικίας καὶ κοινωνικῆς τάξεως. Καὶ ὁ Σκύθης, καὶ ἡ γυναίκα, καὶ τὸ παιδί, καὶ ὁ γέροντας, καὶ ὁ δοῦλος λαμβάνουν Πνεῦμα Ἅγιο. Ὅλοι εἶνε ἄνθρωποι, καὶ διὰ τῆς πίστεως γίνονται πνευματοφόροι, χριστοφόροι καὶ θεοφόροι. Χωρὶς ἐπαναστάσεις καὶ αἵματα, ὁ Χριστιανισμὸς κατήργησε τὶς ἀπαράδεκτες διακρίσεις καὶ εὐεργέτησε καὶ εὐεργετεῖ τὴν ἀνθρωπότητα ὅσο κανένα ἄλλο σύστημα, εἴτε θρησκευτικὸ εἴτε φιλοσοφικὸ εἴτε κοινωνικὸ εἴτε πολιτικό.

Ποῦ εἶνε αὐτοί, ποὺ ρίχνουν τὰ μεγάλα κοινωνικὰ συνθήματα καὶ κάνουν τὸ μεγάλο θόρυβο στὴν ἐποχή μας; Τὰ συνθήματά τους εἶνε παρμένα ἀπὸ μᾶς, ἀπὸ τὸ Χριστιανισμό. Καὶ ἐνῷ ἔπρεπε νὰ ὁμολογοῦν εὐγνωμοσύνη στὸ Χριστιανισμό, τὸν μισοῦν θανασίμως, ὅπως ὁ κλέφτης ἀγαπάει τά λεφτά, ποὺ κλέβει, ἀλλὰ μισεῖ τὸ νοικοκύρη...

Οἱ λόγοι τοῦ προφήτου Ἰωήλ, ὅτι οἱ πιστοὶ θὰ προφητεύουν καὶ θὰ βλέπουν ὁράματα καὶ ἀποκαλυπτικὰ ὄνειρα, δυστυχῶς γίνεται ἀντικείμενο ἐκμεταλλεύσεως. Ὁ Σατανᾶς γίνεται μιμητής, ψευδομιμητής, τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπομιμεῖται τὰ θαύματα τοῦ Θεοῦ. Κάνει καὶ αὐτὸς θαύματα. Ἐμπνέει καὶ αὐτὸς ἀνθρώπους, μέχρι σημείου μάλιστα, ὥστε νὰ μιλοῦν ξένες γλῶσσες. Δίνει καὶ αὐτὸς ὁράματα καὶ ὄνειρα. Γέμισε ὁ κόσμος ἀπὸ πνευματιστάς, ὁραματιστὰς καὶ «φωτισμένους», οἱ ὁποῖοι ἰσχυρίζονται, ὅτι μιλοῦν καὶ βλέπουν ὁράματα καὶ ὄνειρα ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἐνῷ εἶνε ἀπὸ τὸ πονηρὸ πνεῦμα.

'Αδελφοί! Προσοχὴ μεγάλη, νὰ μὴ πέσωμε θύματα τῶν ταλαιπώρων αὐτῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐνσυνειδήτως ἢ ἀσυνειδήτως εἶνε ὄργανα τοῦ Σατανᾶ καὶ ἀναμιγνύουν ἀλήθειες μὲ ψέματα, ἐκκλησιαστικὰ πράγματα μὲ σατανικά. Ἐὰν ἕνα πρόσωπο, ποὺ ἐμπνέεται ἀπὸ πνεῦμα, εἰπῇ χίλια πράγματα σύμφωνα μὲ τὴ Γραφὴ καὶ ἕνα πρᾶγμα ἀντίθετο, τὸ πρόσωπο αὐτὸ ἐμπνέεται ἀπὸ πονηρὸ πνεῦμα. Καὶ ἂν κρατῇ σταυροὺς καὶ εἰκονίσματα, καὶ ἂν βρίσκεται μέρα - νύχτα στὸ ναό, καὶ ἂν προτρέπῃ καὶ ἄλλους νὰ πηγαίνουν στὴν Ἐκκλησία, ἀφοῦ λέγει ἕνα ἔστω πρᾶγμα ἀντίθετο πρὸς τὴ Γραφή, ἐμπνέεται ἀπὸ τὸ Σατανᾶ, πλανᾶται καὶ πλανᾷ.

«Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα εἰ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφῆται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον» (Α΄ Ἰωάν. δ΄ 1).

Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὰ ὁράματα πρέπει νὰ λεχθῇ, ὅτι οἱ προφῆτες, οἱ ἀπόστολοι καὶ ἄλλοι ἅγιοι ἔβλεπαν ὁράματα, ἀλλ' ὄχι συνεχῶς. Ὅσοι συνεχῶς βλέπουν ὁράματα, πλῆθος ὁράματα, ὁράματα τακτικὰ καὶ κατὰ παραγγελίαν θὰ ἔλεγε κανείς, ἀμέσως εἶνε ὕποπτοι, ὅτι εἶνε ὄργανα τοῦ Σατανᾶ.

Στίχ. 19: Μὲ τὴ φράσι, «πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ», σήμερα μποροῦμε μὲ μεγάλη πιθανότητα νὰ εἰποῦμε, ὅτι ὁ προφήτης ἐννοεῖ ἐκρήξεις ἀτομικῶν βομβῶν. Ἀπ' τὴν ἔκρηξι τῆς ἀτομικῆς βόμβας προέρχεται πῦρ καὶ μανιτάρι καπνοῦ ἀφαντάστου καταστρεπτικῆς δυνάμεως.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΗΣΟΥ ΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΑ, ΧΡΙΣΤΟ ΚΑΙ ΚΥΡΙΟ

Στὸ δεύτερο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 22 - 36,περιέχεται τὸ δεύτερο μέρος τῆς ὁμιλίας τοῦ ἀποστόλου Πέτρου κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Στὸ μέρος τοῦτο ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ἀνάστασι, τὴν ἐξύψωσι, τὴ μεσσιακὴ ἰδιότητα καὶ τὴν κυριότητα τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

22. *ἀποδεδειγμένον εἰς ὑμᾶς* = ποὺ ἀποδείχθηκε σὲ σᾶς.
οἷς ἐποίησε = τὰ ὁποῖα ἔκανε.
καθὼς καὶ αὐτοὶ οἴδατε = καθὼς καὶ οἱ ἴδιοι γνωρίζετε.

23. *τῇ ὡρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει* = σύμφωνα μὲ τὴν ὡρισμένη ἀπόφασι καὶ πρόγνωσι.
ἔκδοτον λαβόντες = ἀφοῦ παραδόθηκε καὶ τὸν συλλάβατε.
διὰ χειρῶν ἀνόμων = μὲ χέρια ἄνομα (Ρωμαίων).
προσπήξαντες ἀνείλετε = τὸν καρφώσατε καὶ τὸν φονεύσατε.

24. *λύσας τὰς ὠδῖνας* = μὲ τὸ νὰ λύσῃ τὶς ὠδῖνες, τοὺς πόνους τοκετοῦ.

25. *εἰς αὐτὸν* = ἀναφερόμενος εἰς αὐτόν.
προωρώμην = ἔβλεπα ἐνώπιόν μου, εἶχα στὸ νοῦ μου.
διὰ παντὸς = συνεχῶς, πάντοτε.

26. *κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι* = θὰ κατοικήσῃ μὲ ἐλπίδα.

27. *ἰδεῖν διαφθορὰν* = νὰ ἰδῇ, νὰ γνωρίσῃ ἀποσύνθεσι καὶ διάλυσι.

28. *πληρώσεις με* = θὰ μὲ γεμίσῃς.
μετὰ τοῦ προσώπου σου = πλησίον σου.

29. *ἐξὸν* = ἐπιτρέπεται, δύναμαι.
μετὰ παρρησίας = μὲ θάρρος, ἐλεύθερα.

30. *εἰδὼς* = γνωρίζων, ἐπειδὴ γνώριζε.
ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ = ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους του.
τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστὸν = ὅτι θὰ ἐγείρῃ κατὰ τὸ ἀνθρώπινο τὸν Μεσσία, θὰ τὸν φέρῃ στὸν κόσμο.

31. *διαφθορὰν* = φθοράν, ἀποσύνθεσιν, διάλυσιν.

32. *οὗ* = τοῦ ὁποίου.

33. *τῇ δεξιᾷ οὖν* = στὰ δεξιὰ δέ.
τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος = Τὸ ἐπηγγελμένο Ἅγιο Πνεῦμα, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ποὺ ὑποσχέθηκε ὁ Θεός.

34. *αὐτὸς* = ὁ ἴδιος.

35. *ἕως ἂν θῶ* = ἕως ὅτου θέσω, ἕως ὅτου κάνω.

36. *ἀσφαλῶς* = χωρὶς ἀμφιβολία, μὲ βεβαιότητα.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 22 - 23: Ὁ ἀπόστολος ἐλέγχει μὲ ἀγάπη τὸ ἔγκλημα τῶν Ἰουδαίων. Γιὰ νὰ τοὺς φέρῃ σὲ συναίσθησι τῆς ἐνοχῆς των, πρῶτα τονίζει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἦταν πρόσωπο «ἀποδεδειγμένον» σ' αὐτούς. Ὁ Θεὸς συνώδευσε τὴν παρουσία τοῦ Ἰησοῦ μὲ ἀποδείξεις τῆς θείας προελεύσεώς του. Ὁ Θεὸς δὲν θέλει τυφλή, ἀλλ' ἔλλογη πίστι. Καὶ ποῖες ἦταν οἱ ἀποδείξεις τῆς θείας προελεύσεως τοῦ Ἰησοῦ; Γεγονότα, ποὺ συνέβησαν ἀνάμεσα στοὺς Ἰουδαίους, μπροστὰ στὰ μάτια τους, καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τὰ ἀρνηθοῦν. Ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ Ἰησοῦ ἔκανε «δυνάμεις καὶ τέρατα καὶ σημεῖα». «Δυνάμεις» λέγονται τὰ θαύματα, διότι σ' αὐτὰ ἐκλάμπει ἡ ὑπερφυσικὴ δύναμις τοῦ Θεοῦ, ποὺ ὑπερβαίνει κάθε φυσικὴ δύναμι. «Τέρατα» λέγονται πάλι τὰ θαύματα, ἐπειδὴ προκαλοῦν κατάπληξι. Καὶ «σημεῖα» λέγονται ἐπίσης τὰ θαύματα, ἐπειδὴ σημαίνουν, ἀποδεικνύουν, ὅτι ἡ πίστις εἶνε ἀληθινή.

Τὰ θαύματα, τόσο μεγάλα, καταπληκτικὰ καὶ πολλά, ποὺ κανεὶς μέχρι τότε δὲν εἶχε κάνει, θαύματα στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ Πατρός, μάλιστα καὶ ἐκβολὲς δαιμονίων, αὐτὲς ἦταν οἱ μεγάλες ἀποδείξεις, αὐτὰ ἦταν τὰ διαπιστευτήρια τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ πάντοτε τὰ θαύματα εἶνε οἱ ἰσχυρότερες ἀποδείξεις τῆς θρησκείας μας, ἂν καὶ δυστυχῶς σήμερα πολλοὶ ἐντρέπονται νὰ χρησιμοποιήσουν ὡς ἐπιχειρήματα τὰ θαύματα, καὶ προσπαθοῦν νὰ πείσουν τοὺς δυσπίστους καὶ ἀπίστους μὲ θεωρητικὰ ἐπιχειρήματα. Ὁ ὀρθολογισμὸς ἐπηρεάζει καὶ εὐσεβεῖς θεολόγους, ἀκόμη καὶ σπουδαίους ἀπολογητάς.

Παρ' ὅλες τὶς «δυνάμεις», παρ' ὅλα τὰ «τέρατα», παρ' ὅλα τὰ «σημεῖα», ποὺ ἔκανε ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ Ἰησοῦ, οἱ Ἰουδαῖοι δὲν πίστευσαν. Δὲν ἀρνήθηκαν, δὲν μποροῦσαν ν' ἀρνηθοῦν, τὰ θαύματα, ἀλλὰ παρερμήνευσαν, ἀλλὰ διέστρεψαν τὸν χαρακτῆρα τῶν θαυμάτων. Εἶπαν, ὅτι τὰ θαύματα γίνονταν μὲ τὴ δύναμι τοῦ Σατανᾶ, ἀκόμη καὶ οἱ ἐκβολὲς τῶν δαιμονίων! Καὶ ἔπιασαν τὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν φόνευσαν μὲ τὰ χέρια «ἀνόμων», ἀνθρώπων ποὺ δὲν εἶχαν σχέσι μὲ τὸ Μωσαϊκὸ Νόμο, τῶν εἰδωλολατρῶν Ρωμαίων. Τοῦτο ἐπιβάρυνε περισσότερο τὴν θέσι τῶν Ἰουδαίων. Καὶ πῶς τὸν ἐξετέλεσαν; «Προσπήξαντες», ἀφοῦ δηλαδὴ τὸν κάρφωσαν πάνω στὸ ξύλο τοῦ Σταυροῦ. Ἐφήρμοσαν τὸ φρικτότερο καὶ ἐξευτελιστικώτερο εἶδος μαρτυρίου. Καὶ τοῦτο ἐπιβάρυνε ἀκόμη περισσότερο τὴν θέσι τους.

Ἀλλὰ βεβαίως ἐγεννᾶτο στὶς ψυχὲς τῶν Ἰουδαίων ἡ ἔνστασις: Ἂν ὁ Ἰησοῦς ἦταν ὁ Μεσσίας, πῶς θὰ καταντοῦσε σὲ τόσους ἐξευτελισμοὺς καὶ σὲ σταύρωσι; Στὴν ἔνστασι αὐτὴ ἀπαντᾷ ὁ ἀπόστολος τονίζοντας, ὅτι αὐτὰ συνέβησαν στὸν Ἰησοῦ συμφώνως μὲ τὸ σχέδιο καὶ τὴν πρόγνωσι τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς προγνώριζε τί θὰ συνέβαινε. Καὶ σὰν παντοδύναμος μποροῦσε νὰ τὸ ἀποτρέψῃ. Ἀλλὰ τὸ ἐπέτρεψε. Καὶ δὲν προγνώριζε μόνο, ἀλλὰ ἦταν καὶ στὸ σχέδιό του νὰ ὑποστῇ ἐξευτελισμοὺς καὶ σταύρωσι ὁ Ἰησοῦς, γιὰ νὰ σωθοῦν οἱ ἄνθρωποι. Οἱ ἐξευτελισμοὶ καὶ οἱ πόνοι τοῦ Ἀναμαρτήτου ἦταν ἀναγκαῖα γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὰ αἴσχη καὶ τὴν κόλασι οἱ ἁμαρτωλοί.

Ἡ θεία πρόγνωσις καὶ τὸ θεῖο σχέδιο δὲν ἀπαλλάσσουν βεβαίως τοὺς Ἰουδαίους ἀπ' τὴν εὐθύνη γιὰ τὴ διαγωγή τους πρὸς τὸν Ἰησοῦ. Διότι αὐτοὶ ἐλευθέρως ἔπραξαν ὅ,τι ἔπραξαν. Ἐξετέλεσαν τὸ θεῖο σχέδιο ὄχι ἀπὸ θεία βία, ἀλλὰ ἀπὸ δική τους κακία. Δὲν ὑπῆρχε ἔλλειψις κακοποιῶν, ὥστε νὰ βιάσῃ ὡρισμένους ὁ Θεὸς γιὰ νὰ ἐκτελέσουν τὸ σωτηριῶδες σχέδιό του! Ἂν δὲν ἦταν ἄλλωστε ἁμαρτωλοὶ καὶ κακοποιοὶ οἱ ἄνθρωποι, δὲν θὰ χρειαζόταν νὰ σταυρωθῇ ὁ Ἰησοῦς.

Ἡ θεία πρόγνωσις καὶ τὸ θεῖο σχέδιο, ἐνῷ δὲν ἀπαλλάσσουν τοὺς Ἰουδαίους ἀπ' τὸ ἔγκλημα, μειώνουν τὶς τύψεις καὶ ἀπαλύνουν τὴ λύπη ἐκείνων ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ποὺ συναισθάνονται τὸ ἔγκλημα. Ὅταν ὁ Ἰωσὴφ στὴν Αἴγυπτο, τύπος τοῦ Ἰησοῦ, ἀναγνωριζόταν στοὺς ἀδελφούς του, ἔλεγε σ' αὐτούς: «Νῦν οὖν μὴ λυπεῖσθε, μηδὲ σκληρὸν ὑμῖν φανήτω, ὅτι ἀπέδοσθέ με ὧδε· εἰς γὰρ ζωὴν ἀπέστειλέ με ὁ Θεὸς ἔμπροσθεν ὑμῶν» (Γεν. με' 5). Τώρα λοιπόν, ἔλεγε δηλαδὴ ὁ Ἰωσήφ, νὰ μὴ λυπῆσθε καὶ νὰ μὴ φανῇ βαρὺ σὲ σᾶς, ὅτι μὲ πωλήσατε ἐδῶ· διότι ὁ Θεὸς μὲ ἔστειλε μπροστὰ ἀπὸ σᾶς γιὰ καλό, γιὰ διατήρησι τῆς ζωῆς. Καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, τονίζοντας τὸ σχέδιο καὶ τὴν πρόγνωσι τοῦ Θεοῦ γιὰ τὰ πάθη τοῦ Ἰησοῦ, εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε: Ἀδελφοί! Τώρα νὰ μὴ λυπῆσθε γιατὶ σταυρώσατε τὸν Ἰησοῦ. Ἦταν στὴν πρόγνωσι καὶ στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ νὰ σταυρωθῇ ὁ Ἰησοῦς γιὰ τὸ καλό μας, γιὰ τὴ σωτηρία μας.

Ἀλλ' ἐνῷ γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, ποὺ εἶχαν συναίσθησι τῆς ἐνοχῆς των, ὁ τονισμὸς τοῦ σχεδίου καὶ τῆς προγνώσεως τοῦ Θεοῦ ἦταν κατευναστικὸ τῶν τύψεων, γιὰ τοὺς ἀναισθήτους Ἰουδαίους, ποὺ θριαμβολογοῦσαν μετὰ τὸ ἔγκλημα, εἶχε ἄλλη ἔννοια. Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε ὁ ἀπόστολος: Μὴ θριαμβολογεῖτε, Ἰουδαῖοι! Μὴ νομίζετε ὅτι κατισχύσατε μὲ τὴ σταύρωσι τοῦ Ἰησοῦ. Ἂν δὲν ἤθελε ὁ Θεός, δὲν θὰ μπορούσατε νὰ κάνετε τὸ παραμικρὸ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Θεὸς ἤξερε τί θὰ κάνατε, καὶ σᾶς ἄφησε νὰ τὸ κάνετε, γιὰ νὰ ἐκπληρωθῇ τὸ σχέδιό του. Δὲν ὑπερίσχυσε τὸ δικό σας θέλημα, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 24 - 34: Στούς στίχους τούτους ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ γιά τήν Ἀνάστασι καί τήν ἐξύψωσι τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Θεός, λέγει, ἀνέστησε τόν Ἰησοῦ, μέ τό νά λύσῃ τίς ὠδῖνες τοῦ θανάτου, τούς πόνους τοκετοῦ. Ἐδῶ ὁ ἀπόστολος προσωποποιεῖ τόν θάνατο, τόν παρουσιάζει σάν μιά ἐπίτοκη γυναῖκα, πού τήν σφίγγουν οἱ ὠδῖνες, οἱ τρομεροί πόνοι τοῦ τοκετοῦ. Ὁ θάνατος δέχθηκε στήν κοιλιά του τόν Ἰησοῦ καί δέν μποροῦσε νά τόν κρατήσῃ, γιατί αὐτός δέν ἦταν σάν τούς ἄλλους νεκρούς, ἦταν ὁ ἀρχηγός τῆς ζωῆς. Κοιλοπονοῦσε λοιπόν ὁ θάνατος, πονοῦσε φρικτά. Σάν δεσμά τόν ἔσφιγγαν οἱ τρομεροί πόνοι τοῦ τοκετοῦ. Καί μήν ὑποφέροντας τούς πόνους, ἄφησε τόν Ἰησοῦ νά βγῇ ἀπ' τήν κοιλιά του. Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε ἀπ' τήν κοιλιά τοῦ θανάτου. Καί γι' αὐτό ἀλλοῦ ὀνομάζεται «πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν» (Κολ. α' 18). Ἡ ἀνάστασις εἶνε ἕνα εἶδος τοκετοῦ, γεννήσεως. Ὅπως ὁ ἄνθρωπος γεννιέται ἀπ' τήν κοιλιά τῆς μάνας του, ἔτσι καί ὁ Ἰησοῦς γεννήθηκε ἀπ' τήν κοιλιά τῆς γῆς, τόν τάφο. Καί λέγεται «πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν», διότι εἶνε ὁ πρῶτος πού ἀναστήθηκε τήν ἔνδοξη ἀνάστασι καί δέν ἐπιστρέφει στό θάνατο. Τήν ἔνδοξη δέ ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ θά ἀκολουθήσῃ στή δευτέρα παρουσία ἡ ἀνάστασις ὅλων τῶν νεκρῶν.

Ὅπως γιά τήν ἔκχυσι τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἀπόστολος ἐπικαλέστηκε τήν προφητεία τοῦ Ἰωήλ, ἔτσι καί γιά τήν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ ἐπικαλεῖται ἄλλη προφητεία, τοῦ προφητάνακτος Δαβίδ, πού ἦταν καύχημα καί γαυρίαμα τῶν Ἰουδαίων. Ἡ προφητεία περιέχεται στόν Ψαλμό ιε' (ιστ'), στούς στίχ. 8 - 11. Στούς στίχους αὐτούς ὁ Δαβίδ λέγει: Εἶχα συνεχῶς τόν Κύριο μπροστά στά μάτια μου, στή σκέψη μου. Γι' αὐτό εἶνε στά δεξιά μου, ἕτοιμος νά μέ βοηθήσῃ, γιά νά μή σαλευθῶ. Γι' αὐτό ἡ καρδία μου εὐφράνθηκε καί ἡ γλῶσσα μου δοκίμασε ἀγαλλίασι, ἀκόμη δέ καί ἡ σάρκα μου θά κατοικήσῃ στόν τάφο μέ ἐλπίδα (τήν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως). Διότι δέν θά ἐγκαταλείψῃς τήν ψυχή μου στόν ᾅδη, οὔτε θά ἐπιτρέψῃς νά γνωρίσῃ ὁ ἅγιός σου φθορά, ἀποσύνθεσι καί διάλυσι στό σῶμα. Μοῦ γνώρισες δρόμους ζωῆς, θά μέ γεμίσῃς εὐφροσύνη πλησίον σου.

Αὐτὰ τὰ λόγια, ἀδελφοί, τονίζει ὁ ἀπόστολος στοὺς Ἰουδαίους, δὲν εἶπε ὁ Δαβὶδ γιὰ τὸν ἑαυτό του. Πατριάρχης εἶνε ὁ Δαβὶδ καὶ ἄξιος μεγάλου σεβασμοῦ. Ἀλλὰ μπορῶ νὰ εἰπῶ μὲ κάθε θάρρος, ὅτι ὁ Δαβὶδ καὶ πέθανε καὶ ἐτάφη καὶ τὸ μνῆμα του εἶνε ἐδῶ μέχρι σήμερα. Μὲ τὴν τελευταία φράσι γιὰ τὸ μνῆμα εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε ὁ ἀπόστολος: Ἐρευνῆστε τὸ μνῆμα. Δὲν εἶνε ἀδειανό, ὅπως τὸ μνῆμα τοῦ Ἰησοῦ· περιέχει τὰ ὀστᾶ. Ἄρα ὁ Δαβὶδ δὲν ἀνέστη ἐκ νεκρῶν. Καὶ ἄρα τὰ λόγια του δὲν ἦταν γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἀλλὰ γιὰ τὸ Χριστό.

Ἐπειδὴ ὁ Δαβὶδ ἦταν προφήτης, συνεχίζει ὁ ἀπόστολος, καὶ ἤξερε, ὅτι ἐνόρκως τοῦ ὑποσχέθηκε ὁ Θεὸς νὰ ἐγείρῃ ἀπ᾽ τοὺς ἀπογόνους του τὸ Χριστὸ «κατὰ σάρκα», ὡς ἄνθρωπον δηλαδή, γιὰ νὰ καθίσῃ στὸ θρόνο του, προεῖδε καὶ μίλησε γιὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ, γιατὶ πράγματι δὲν ἐγκαταλείφθηκε ἡ ψυχή του στὸν ᾅδη, καὶ δὲν γνώρισε ἡ σάρκα του φθορά, ἀποσύνθεσι καὶ διάλυσι. Ὁ Θεὸς ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ. Καὶ μάρτυρες εἴμαστε ὅλοι ἐμεῖς. Ὁ Δαβὶδ προεμαρτύρησε καὶ ἐμεῖς ἐπιμαρτυροῦμε τὴν ἀνάστασι τοῦ Μεσσίου.

Ἀντιθέτως πρὸς τὰ σώματα τῶν ἄλλων νεκρῶν, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν γνώρισε φθορὰ ὄχι μόνο διότι θὰ ἀνασταινόταν, ἀλλὰ καὶ διότι ἔγινε «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου» καὶ ἦταν σῶμα προσώπου ἀπηλλαγμένου ἀπ᾽ τὴν προπατορικὴ καὶ ἀπὸ κάθε ἄλλη ἁμαρτία. Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἦταν τελείως ἁγνό, ἅγιο, πανάγιο.

Μετὰ τὸ Χριστὸ στὴν Ἐκκλησία συμβαίνει θαῦμα ὅμοιο πρὸς τὸ θαῦμα τῆς ἀφθαρσίας τοῦ νεκροῦ σώματος τοῦ Ἰησοῦ. Τὰ σώματα μερικῶν ἁγίων διατηροῦνται ἀταρίχευτα ἐπὶ αἰῶνες. Δὲν ἀποσυντίθενται καὶ δὲν διαλύονται. Διατηροῦνται ὁλόκληρα. Καὶ εὐωδιάζουν καὶ κάνουν θαύματα. Θεραπεύουν ἀσθενεῖς καὶ ἐκβάλλουν δαιμόνια. Μὲ τὸ καταπληκτικὸ καὶ συγκλονιστικὸ τοῦτο θαῦμα τῆς διατηρήσεως τῶν σωμάτων μερικῶν ἁγίων ὁ Θεὸς θέλει νὰ δείξῃ, ὅτι ἡ θρησκεία μας εἶνε ἀληθινή· ὅτι τὰ σώματα

τῶν χριστιανῶν, ἐπειδὴ κοινωνοῦν τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ἔχουν ἰδιαίτερη χάρι· καὶ ὅτι ὅλα τὰ σώματα προορίζονται γιὰ τὴν ἀνάστασι. Ἡ ἀφθαρσία, τὴν ὁποία ἀπὸ τώρα ἔχουν τὰ σώματα μερικῶν ἁγίων, ἐγγυᾶται τὴν ἀφθαρσία, τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ σώματα θὰ λάβουν κατὰ τὴν κοινὴ ἀνάστασι.

Μετὰ τὴν ἀνάστασί του ὁ Χριστός, μὲ τήν ἀνάληψί του, συνέχισε ὁ ἀπόστολος, ὑψώθηκε στοὺς οὐρανούς. Καὶ ἀφοῦ ἔλαβε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποὺ εἶχεν ὑποσχεθῆ ὁ Θεός, ἔχυσε ἄφθονα τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, τὰ ὁποῖα βλέπετε καὶ ἀκούετε. «Οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανούς», τονίζει ὁ ἀπόστολος (στίχ. 34). Δὲν ἀνέστη καὶ δὲν ἀνέβη στοὺς οὐρανοὺς ὁ Δαβίδ. Ὁ Χριστὸς ἀνέστη καὶ ἀνέβη στοὺς οὐρανούς. Καὶ ἔλαβε ἀπ᾽ τὸν Πατέρα του καὶ σκόρπισε τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ γιὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο τῆς ἀναβάσεως τοῦ Χριστοῦ στοὺς οὐρανοὺς καὶ τῆς καθέδρας του στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ Πατρὸς ὁ ἀπόστολος ἐπικαλεῖται πάλι προφητεία, τὴν ἀρχὴ τοῦ περιφήμου ρθ´ (ρι´) Ψαλμοῦ τοῦ Δαβίδ: «Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου». Μετὰ τὴν ἀνάληψι ἕνας «Κύριος», ὁ Θεὸς Πατήρ, καλεῖ ἕνα ἄλλο «Κύριον», τὸν Χριστό, νὰ καθήσῃ στὰ δεξιά του, ὡς ἰσότιμος, καὶ τρόπον τινὰ ν᾽ ἀναπαυθῇ, ἀφοῦ ἐξετέλεσε τὸ ἔργο του στὴ γῆ, μέχρις ὅτου αὐτὸς ὁ Θεὸς Πατὴρ καταστήσῃ τοὺς ἐχθροὺς ὑποπόδιον αὐτοῦ, τοῦ Χριστοῦ.

Καθαρὰ ὁ Δαβὶδ διακρίνει τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὸ Χριστό, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει Κύριό του. Ὁ Χριστὸς σὰν Θεὸς προϋπῆρχε τοῦ Δαβὶδ καὶ ἦταν Κύριός του. Ἀλλὰ καὶ σάν ἄνθρωπος ὁ Χριστός, ποὺ ἔλαβε κάθε ἐξουσία, εἶνε Κύριος τοῦ Δαβίδ. Καὶ ἀκριβῶς ὁ Χριστὸς ἔγινε Κύριος σὰν ἄνθρωπος, «πάντων Κύριος» (Πράξ. ι´ 36), διότι ἦταν Κύριος σὰν Θεός. Ἁπλῶς ἄνθρωπος ἢ ἄγγελος δὲν θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ γίνῃ «πάντων Κύριος». Λόγῳ τῆς ὑποστατικῆς ἑνώσεως τῶν δύο φύσεων, ὁ Ἰησοῦς ἔλαβε καὶ ὡς ἄνθρωπος ὅ,τι εἶχεν ὡς Θεός, τὴν κυριότητα δηλαδή.

Ὁ Ψαλμὸς ρθ´ (ρι´) στὴν ἀρχή του εἶνε παράδοξος,

κυρίως διότι ἀναφέρει δύο πρόσωπα μὲ τὸ ὄνομα «Κύριος». Στὴ συνέχεια δὲ ὁ Ψαλμὸς γίνεται παραδοξότερος, γιατὶ ἀναφέρει καὶ τρίτο «Κύριον», τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Τέτοια παράδοξα δὲν μποροῦσε νὰ διανοηθῇ καὶ νὰ ἐπινοήσῃ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς. Τέτοια παράδοξα ἀποδεικνύουν τὴ θεοπνευστία τῆς Γραφῆς.

Στίχ. 30: Ὁ Θεὸς τὸν Ἰησοῦ ἔκανε «Χριστὸν» (στίχ. 30, 31) καὶ «Κύριον» (στίχ. 34) ὡς ἄνθρωπον. Ὡς Υἱὸς καὶ Λόγος ὁ Ἰησοῦς ἦταν «Κύριος» πάντοτε, διότι ἦταν Θεός. Ὡς Θεὸς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνέστησεν ὁ ἴδιος τὸ σῶμα του (Ἰωάν. β΄ 19 καὶ ι΄ 18).

ΤΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ
Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ

Στὸ δεύτερο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 37 - 47, περιγράφεται: 1) Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κηρύγματος τοῦ Πέτρου, στίχ. 37 - 41, καὶ 2) ἡ ζωὴ τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος, στίχ. 42 - 47.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

38. *ἔφη* = εἶπε.
λήψεσθε = θὰ λάβετε.

39. *ὑμῖν γὰρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία* = διότι γιὰ σᾶς εἶνε ἡ ὑπόσχεσις.
πᾶσι τοῖς εἰς μακρὰν = γιὰ ὅλους ὅσοι εἶνε μακράν (ἐννοεῖ τοὺς ἐθνικούς).

40. *πλείοσι* = μὲ πολλοὺς ἢ περισσοτέρους.
διεμαρτύρετο = ἔδινε ζωηρὴ μαρτυρία, τόνιζε.
παρεκάλει = προέτρεπε.
τῆς σκολιᾶς = τῆς διεστραμμένης.

41. *ἀσμένως ἀποδεξάμενοι* = ἀφοῦ εὐχαρίστως δέχθηκαν.

42. *ἦσαν προσκαρτεροῦντες* = παρέμεναν προσηλωμένοι.
κοινωνία = ἐπικοινωνία, σύναξις, ἐκκλησιασμός.
κλάσις ἄρτου = τεμαχισμὸς τοῦ ἄρτου, θεία εὐχαριστία.

45. *κτήματα καὶ ὑπάρξεις* = ἰδιοκτησίες καὶ περιουσίες.
ἐπίπρασκον = πωλοῦσαν.

46. *προσκαρτεροῦντες* = συχνάζοντες.
ἐν τῷ ἱερῷ = στὸ ναό.
κλῶντές τε ἄρτον = καὶ κόπτοντες ἄρτον.
ἀφελότης = ἁπλότης.

47. *ἔχοντες χάριν πρὸς τὸν λαὸν* = ἀπολαμβάνοντες ἐκτίμησι ἀπ᾽ τὸ λαό.
προσετίθει = προσέθετε.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 37: Τὸ κήρυγμα τοῦ Πέτρου ἔφερε κατάνυξι στὶς καρδιές. Ὄχι βεβαίως στὶς καρδιὲς ὅλων. Διότι ὑπάρχουν καὶ ἐκεῖνοι, ποὺ ἀφήνουν τὶς καρδιές τους νὰ καταντοῦν ἀναίσθητες, ἀνάλγητες, πεπωρωμένες. Οἱ πεπωρωμένες καρδιὲς νοσοῦν ἀνιάτως. Συγκινοῦνται οἱ πέτρες; Ἄλλο τόσο συγκινοῦνται καὶ οἱ πεπωρωμένες καρδιές! Ἀλλ᾽ ἂν δὲν συγκινήθηκαν οἱ πεπωρωμένοι, συγκινήθηκαν ὅμως χιλιάδες ἄλλοι ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου. «Κατενύγησαν τῇ καρδίᾳ». Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, σὰν δίστομο καὶ κοφτερὸ μαχαῖρι, προχώρησε μέσα τους καὶ ἔνυξε, τρύπησε δηλαδὴ καὶ ἄνοιξε τὴν ἁμαρτωλὴ καρδιά τους. Ἔτσι αἰσθάνθηκαν νυγμούς, τύψεις συνειδήσεως, γιὰ τὸ φρικτὸ ἔγκλημά τους κατὰ τοῦ Χριστοῦ, ἔπειτα δὲ καὶ γιὰ τὶς ἄλλες ἁμαρτίες τους. Καὶ εἶπαν πρὸς τὸν Πέτρο καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους: Τί νὰ κάνωμε, ἀδελφοί; Αὐτοί, ποὺ θεωροῦσαν τοὺς ἀποστόλους πλάνους, ἀπατεῶνες δηλαδή, καὶ πρὶν ἀπὸ λίγο τοὺς χλεύαζαν καὶ τοὺς σάρκαζαν ὡς μεθυσμένους, τώρα εἶνε ἀλλαγμένοι. Ἡ γνώμη τους καὶ τὰ αἰσθήματά τους ἔχουν μεταβληθῆ. Προσφωνοῦν τούς ἀποστόλους σὰν στοργικοὺς ἀδελφούς. Καὶ τοὺς ρωτοῦν σὰν σοφοὺς ὁδηγούς, γιὰ νὰ τοὺς ὑποδείξουν τρόπο ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὴν ἐνοχὴ καὶ τρόπο σωτηρίας. Τί νὰ κάνωμε , ἀδελφοί;

Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔρχεται σὲ συναίσθησι τῆς ἁμαρτωλότητός του, καὶ ἰδίως μεγάλων ἁμαρτιῶν καὶ ἐγκλημάτων, αὐτὸ τὸ ἐρώτημα ἀνεβαίνει αὐθορμήτως ἀπ᾽ τὴ συντετριμ-

μένη του καρδιά: Τί νὰ κάνω νὰ σωθῶ; Αὐτὸ τὸ ἐρώτημα εἶνε γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὸ σπουδαιότερο. Καὶ αὐτὸ ἐπίσης εἶνε τὸ συγκινητικώτερο. Τὸ ἀκούουν καὶ συγκινοῦνται οἱ ἄγγελοι, τὸ ἀκούει καὶ συγκινεῖται ὁ Χριστός. Μακάριοι ὅσοι ἔφθασαν στὴν ἱερὴ στιγμὴ νὰ θέσουν τὸ ἐρώτημα αὐτό. Ἡ στιγμὴ αὐτὴ ζυγίζει αἰωνιότητα. Δυστυχεῖς, ἀντιθέτως, ὅσοι δὲν ἔχουν στὴ ζωή τους μιὰ τέτοια στιγμή. Καὶ ἀλλοίμονο! Οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι θέτουν ἀναρίθμητα ἐρωτήματα στὴ σύντομη αὐτὴ ζωή, τὸ δὲ ἕνα καὶ σπουδαιότερο ἐρώτημα, ἀπ' τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶται τὸ αἰώνιο συμφέρον τους, οὐδέποτε θέτουν σοβαρῶς.

Ποιὸ εἶνε τὸ μυστικὸ τῆς καταπληκτικῆς ἐπιτυχίας τοῦ κηρύγματος τοῦ Πέτρου; Πῶς συγκλονίσθηκαν χιλιάδες ἀπὸ ἕνα κήρυγμα, καὶ ἐνδιαφέρθηκαν σοβαρῶς γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν τους; Εἶνε ὁ ὡραῖος τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο μίλησε ὁ ἀπόστολος; Εἶνε ὁ συγκερασμὸς εἰλικρινείας καὶ εὐγενείας, ἐλέγχου καὶ ἐπιεικείας; Εἶνε ἄλλες ἀρετὲς τοῦ ἀποστόλου, ὅπως ἡ ταπείνωσις καὶ ἡ ἀγάπη; Βεβαίως εἶνε ὅλα αὐτά, ἀλλ' ὄχι μόνον αὐτά. Ὁ Χριστός, ὁ ἐνυπόστατος Λόγος, μίλησε τρία χρόνια στοὺς Ἰουδαίους μὲ τὸν ὡραιότερο τρόπο. Ποτὲ δὲν μίλησε ἄνθρωπος σὰν τὸ Χριστό. Καὶ ὅμως ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶχε τὸ καταπληκτικὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κηρύγματος τοῦ Πέτρου τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Γιατί; Ποιὸ εἶνε λοιπὸν τὸ κυριώτερο μυστικὸ τῆς ἐπιτυχίας τοῦ ἀποστολικοῦ κηρύγματος; Εἶνε ὁ δοῦλος «μείζων» τοῦ Κυρίου; Ὄχι βεβαίως. Ἀλλὰ συνέβη μὲ τὸν Πέτρο, καθὼς καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους, ὅ,τι προεῖπε ὁ Χριστός: «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει» (Ἰωάν. ιδ' 12). Οἱ ἀπόστολοι δὲν εἶνε «μείζονες» τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ τὰ ἔργα τους, θαύματα καὶ ἐπιτυχίες στὴν ἐξάπλωσι τοῦ Εὐαγγελίου, εἶνε «μείζονα» τῶν ἔργων τοῦ Κυρίου! Διότι ὁ Κύριος τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἔστειλε στὸν κόσμο τὸν Παράκλητο, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, καὶ αὐτὸ μὲ ὑπεράφθονη τὴν χάρι του ἐνεργοῦσε διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἀκροατῶν τῶν ἀποστόλων. Τὴν ὥρα τοῦ κηρύγματος τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μὲ τὴν ὑπεράφθονη χάρι του ἐνεργοῦσε στὸν

Πέτρο, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ στοὺς ἀκροατάς του. Μυστικῶς ὁ Παράκλητος ἐπιδροῦσε στὶς καρδιὲς καὶ τὶς μετέβαλλε. Τὴν τριετία τῆς δημοσίας δράσεως τοῦ Ἰησοῦ δὲν εἶχε δοθῆ ἡ ὑπεράφθονη καὶ σωτηριώδης χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχε ἀκόμη δοξασθῆ.

Ἀδελφοί! Γιὰ νὰ ἔχῃ ὁ λόγος ἀποτέλεσμα, πρέπει νὰ συνοδεύεται μὲ μυστικὴ ἐπίδρασι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὴν ψυχή μας καὶ στὶς ψυχὲς τῶν ἀκροατῶν ἢ συνομιλητῶν μας. Τῶν Ἀποστόλων πρῶτα, καὶ τῶν Πατέρων καὶ ὅλων τῶν Ἁγίων ἔπειτα, οἱ λόγοι εἶχαν μεγάλα ἀποτελέσματα, διότι εἶχαν πλούσια τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Προτοῦ ἀνοίξωμε τὸ στόμα μας, ἂς ζητοῦμε Πνεῦμα Ἅγιο, γιὰ ν' ἀνοίγῃ τὴν καρδιά μας καὶ τὶς καρδιὲς τῶν ἀκροατῶν ἢ συνομιλητῶν μας.

Στίχ. 38 - 40: Στὸ ἐρώτημα τῶν Ἰουδαίων, τί νὰ κάνουν γιὰ νὰ σωθοῦν, ὁ ἀπόστολος ἀπάντησε: Μετανοῆστε, καὶ νὰ βαπτισθῇ καθένας ἀπὸ σᾶς στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν του, καὶ θὰ λάβετε τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διότι γιὰ σᾶς εἶνε ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ Πατρός, καὶ γιὰ τὰ τέκνα σας, καὶ γιὰ ὅσους εὑρίσκονται μακράν, τοὺς ἐθνικούς, ὅσους θὰ προσκαλέσῃ ὁ Κύριος ὁ Θεός μας.

Καὶ μὲ πολλὰ ἄλλα λόγια ὁ ἀπόστολος διακήρυττε ἐντόνως καὶ προέτρεπε λέγοντας: Σωθῆτε ἀπ' αὐτὴ τὴ διεστραμμένη γενεά!

Δύο δρόμοι ὁδηγοῦν στὴ σωτηρία, ὁ δρόμος τῆς ἁγνότητος, καὶ ὁ δρόμος τῆς μετανοίας. Ὁ πρῶτος δρόμος εἶνε γιὰ τοὺς ἀγγέλους, ὁ δεύτερος γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Διότι ποιὸς ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ καυχηθῇ, ὅτι εἶνε καθαρὸς ἀπὸ ρύπου καὶ ἔχει τὴν καρδιὰ ἁγνή; Ὅλοι εἴμεθα ἁμαρτωλοί. Ὅλοι κατὰ ἕνα τρόπο εἴμεθα χριστοκτόνοι. Καὶ ὅλοι χρειαζόμεθα μετάνοια γιὰ νὰ σωθοῦμε. Ἡ μετάνοια εἶνε ὁ πρῶτος ὅρος σωτηρίας τοῦ ὡρίμου ἀνθρώπου (Λέμε τοῦ ὡρίμου, διότι γιὰ τὰ νήπια εἶνε ἡ βάπτισις). Διὰ τοῦτο μετάνοια εἶνε ἡ ἀρχὴ τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, μετάνοια ἡ ἀρχὴ τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἰησοῦ

Χριστοῦ, μετάνοια καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ κηρύγματος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου μετὰ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἀλλὰ τί εἶνε μετάνοια; Εἶνε νὰ ὑπερνικᾷ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἐγωισμό του, καὶ μὲ ταπείνωσι ν' ἀναγνωρίζῃ τὴν ἁμαρτωλότητά του, νὰ λυπῆται γι' αὐτὴ καὶ νὰ στενάζῃ, νὰ μεταβάλλῃ φρονήματα καὶ συναισθήματα, καὶ νὰ λαμβάνῃ ἀπόφασι ν' ἀγωνισθῇ, γιὰ νὰ ζῇ πνευματικὴ ζωή.

Βάπτισις στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σημαίνει βάπτισι μὲ πίστι στὸν Ἰησοῦ Χριστό, σὰν Χριστὸ καὶ Κύριο, σὰν Θεάνθρωπο μὲ μία λέξι. Ὡς πρὸς τὸν τελετουργικὸ τύπο κατὰ τὴν ὥρα τῆς βαπτίσεως, αὐτὸς βεβαίως εἶνε: «Βαπτίζεται ὁ δοῦλος (ἢ ἡ δούλη) τοῦ Θεοῦ δεῖνα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος».

Μὲ τὴ βάπτισι γίνεται ἄφεσις ἁμαρτιῶν, τῆς προπατορικῆς καὶ τῶν προσωπικῶν ἁμαρτιῶν τοῦ βαπτιζομένου (στὴν περίπτωσι τῶν νηπίων ἐξαλείφεται ἡ προπατορικὴ μόνον ἁμαρτία, γιατὶ προσωπικὲς ἁμαρτίες δὲν ὑπάρχουν ἀκόμη). Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν μὲ τὴ βάπτισι μεταδίδεται καὶ ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ χάρις δηλαδὴ ἢ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διπλῆ λοιπὸν ἡ σημασία τοῦ βαπτίσματος: Ἀφαιρεῖ καὶ δίνει· ἀφαιρεῖ τὶς ἁμαρτίες καὶ δίνει τὰ χαρίσματα. Ποῦ εἶνε οἱ Χιλιασταὶ ἢ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, οἱ ὁποῖοι λένε, ὅτι τὸ βάπτισμα δὲν εἶνε μυστήριο, ἀλλ' ἁπλῆ τελετή; Ἂν τὸ βάπτισμα ἦταν ἁπλῆ τελετή, δὲν θὰ ἀφαιροῦσε ἁμαρτίες καὶ δὲν θὰ ἔδινε τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Τὸ βάπτισμα εἶνε μυστήριο, καὶ μάλιστα ἐκεῖνο τὸ μυστήριο, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τὴν Ἐκκλησία, καὶ γίνεται χριστιανός.

Ἡ γενεὰ τῶν Ἑβραίων, ποὺ σταύρωσε τὸ Χριστό, χαρακτηρίζεται ἀπ' τὸν ἀπόστολο ὡς «σκολιά», στραβή, διεστραμμένη. Καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴ γενεὰ ἐντόνως ὁ ἀπόστολος προέτρεψε νὰ διαχωρίσουν οἱ ἀκροαταί του τὶς εὐθῦνες τους, γιὰ νὰ μὴ καταδικασθοῦν μαζί της. «Σώθητε ἀπὸ τῆς

γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης!». Ἀλλὰ κάθε ἀνθρωπίνη γενεά, ἐπειδὴ ἔχει ἀντιλήψεις καὶ ζωὴ ἀντίθετα στὸ θεῖο θέλημα καὶ ξανασταυρώνει τὸ Χριστό, εἶνε γενεὰ «σκολιά». Δὲν τῆς ἀρέσει ὁ ἴσιος δρόμος, ἀλλ' ὁ στραβός. Δὲν τῆς ἀρέσει ἡ ἀρετή, ἀλλ' ἡ διαστροφή. Γι' αὐτὸ ὅλοι, ὅσοι θέλουμε νὰ σωθοῦμε, πρέπει νὰ διαχωρίζωμε τὶς εὐθῦνες μας ἀπ' τὴ γενεά μας, ἀπ' τὸν σύγχρονο μὲ μᾶς κόσμο. Καὶ διαχωρίζουμε τὶς εὐθῦνες μας μὲ τὸ νὰ καταδικάζωμε τὶς ἀντιλήψεις καὶ τὴ διαγωγὴ τοῦ κόσμου, νὰ διακόπτωμε τὶς στενὲς καὶ ἐγκάρδιες σχέσεις μὲ τὸν κόσμο, ἀκόμη καὶ μὲ τὰ συγγενικώτερα καὶ προσφιλέστερα πρόσωπα ἂν εἶνε κοσμικὰ καὶ ἀσεβῆ, νὰ ἀσπαζώμεθα κατὰ πάντα τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία καὶ ν' ἀγωνιζώμεθα νὰ ζοῦμε κατὰ τὸ θεῖο θέλημα. Ἂν ὁ κόσμος θέλῃ νὰ κολασθῇ, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ κολασθοῦμε καὶ ἐμεῖς. Αὐτό, ποὺ λένε πολλοί, «ὅ,τι γίνει ὅλος ὁ κόσμος καὶ ἐμεῖς», προδίδει ἐπιπολαιότητα καὶ ἀνοησία, ἢ μᾶλλον ἀπιστία. Ἂν οἱ πολλοὶ γκρεμισθοῦν σὲ ἕνα βάραθρο ἢ πνιγοῦν σὲ μιὰ θάλασσα, θὰ πᾶμε καὶ ἐμεῖς κοντά τους; Καὶ τί εἶνε τὸ βάραθρο καὶ ἡ θάλασσα μπροστὰ στὴν αἰωνία κόλασι;

Στίχ. 42: Τέσσαρα βασικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ζωῆς τῶν πρώτων χριστιανῶν ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς ἐδῶ. Εἶνε «ἡ διδαχὴ τῶν ἀποστόλων», «ἡ κοινωνία», «ἡ κλάσις τοῦ ἄρτου» καὶ «αἱ προσευχαί».

«Ἡ διδαχὴ τῶν ἀποστόλων» εἶνε τὸ κήρυγμα. «Ἡ κοινωνία» εἶνε ἡ φιλανθρωπία (Πρβλ. Ἑβρ. ιγ' 16) ἢ ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν χριστιανῶν, ἡ συνάντησις καὶ ὁ συμπνευματισμός. «Ἡ κλάσις τοῦ ἄρτου» (κλάσις = σπάσιμο, τεμαχισμὸς) εἶνε ἡ θεία Εὐχαριστία καὶ Κοινωνία. «Αἱ προσευχαὶ» εἶνε μᾶλλον οἱ προσευχὲς τῆς δημοσίας λατρείας.

Τὰ τέσσαρα αὐτὰ πράγματα, τὸ κήρυγμα, ἡ φιλανθρωπία ἢ ἐπικοινωνία τῶν πιστῶν σὲ θρησκευτικὲς συναντήσεις καὶ συνάξεις, ἡ θεία Κοινωνία καὶ οἱ προσευχὲς εἶνε ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωή, εἶνε τὰ οὐσιωδέστερα στοιχεῖα τῆς χριστιανικῆς λατρείας. Σ' αὐτὰ «ἦσαν προσ-

καρτεροῦντες» οἱ πρῶτοι χριστιανοί, ἔδιναν τὴν πρώτη σημασία, ἐπέμεναν, ἦταν προσηλωμένοι. Διότι τὸ κήρυγμα κάνει τοὺς συνειδητοὺς χριστιανούς· ἡ φιλανθρωπία εἶνε ἔμπρακτη ἐκδήλωσις τῆς κορυφαίας τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, τῆς ἀγάπης· ἡ ἐπικοινωνία μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν εἶνε ἐπίσης ἐκδήλωσις ἀγάπης· ἡ θεία Κοινωνία εἶνε τὸ κέντρο τῆς λατρείας, τὸ κατ' ἐξοχὴν μυστήριο τῆς κοινωνίας μας μὲ τὸ Θεὸ καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς· καὶ οἱ προσευχὲς εἶνε ἄλλος σπουδαῖος καὶ δυνατὸς τρόπος ἐπικοινωνίας μὲ τὸν Κύριο. Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἦταν θαυμαστοί, διότι ἦταν ζηλωταὶ τῶν μεγάλων αὐτῶν πραγμάτων τῆς πνευματικῆς ζωῆς, συμμετεῖχαν σ' αὐτὰ καὶ τὰ ἀπολάμβαναν πλουσίως. Ἐμεῖς σήμερα εἴμαστε καχεκτικοὶ χριστιανοί, διότι στὰ μεγάλα στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς ζωῆς συμμετέχουμε ὀλίγο. Δὲν διψᾶμε καὶ δὲν τρέχουμε στὸ κήρυγμα μὲ τὴν προθυμία τῶν πρώτων χριστιανῶν. Ὑπάρχουν μάλιστα καὶ χριστιανοί, λαϊκοί, μοναχοὶ καὶ κληρικοί, μάλιστα ἀρχιερεῖς, οἱ ὁποῖοι ὑποτιμοῦν, περιφρονοῦν καὶ διώκουν τὸ κήρυγμα. Δὲν ἔχουμε ἐπίσης τὴν ἀγάπη τῶν πρώτων χριστιανῶν μεταξύ μας, ποὺ ἐκδηλώνεται σὲ φιλανθρωπία καὶ συμπνευματισμό. Ὑπάρχουν μάλιστα καὶ χριστιανοί, ποὺ δὲν θέλουν ν' ἀκοῦνε γιὰ ἐλεημοσύνη, ἀλλὰ μόνο γιὰ δικαιοσύνη, καὶ ἀντιπαθοῦν καὶ διώκουν τὶς ἱεραποστολικὲς ἀδελφότητες καὶ μοναχικὲς ἀδελφότητες, ποὺ πραγματοποιοῦν στὴν ἐποχή μας τὸ ἰδανικὸ τῆς κοινωνίας μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν. Δὲν ἔχουμε πάλι ζωηρὸ πόθο συχνῆς συμμετοχῆς στὸ ὑπερφυέστατο μυστήριο τῆς θείας Κοινωνίας. Ἡ θεία Λειτουργία γίνεται κυρίως γιὰ νὰ κοινωνοῦμε. Ὁ λειτουργὸς φωνάζει, Προσέλθετε! Καὶ ἀπ' τοὺς ἐκκλησιαζομένους προσέρχονται ἐλάχιστοι, ἐλαχιστότατοι, καὶ πολλὲς φορὲς δὲν προσέρχεται κανείς! Πόσο θλιβερὸ καὶ ἀποκαρδιωτικὸ εἶνε νὰ γίνεται ἡ θεία Λειτουργία καὶ νὰ μὴ κοινωνοῦν οἱ χριστιανοί! Τὸ δὲ ἀκόμη θλιβερώτερο, πολλοί, λαϊκοὶ καὶ κληρικοί, ἀκόμη καὶ ἐξομολόγοι, θεωροῦν ἁμαρτία νὰ κοινωνῇ ὁ χριστιανὸς συχνά! Τέλος καὶ στὶς προσευχὲς εἴμεθα ἀπρόθυμοι, ἀπρόσεκτοι καὶ σύντομοι λόγῳ ὀκνηρίας.

Θέλουμε, ἀδελφοί, νὰ ἀποκτήσωμε ὁμοιότητα μὲ τοὺς

πρώτους χριστιανούς; Θέλουμε νὰ ὀνομαζώμεθα ἀξίως χριστιανοί; Ἂς δίνωμε καὶ ἐμεῖς τὴν πρώτη σημασία στὰ μεγάλα στοιχεῖα τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἂς ἐπιμένωμε «τῇ διδαχῇ, τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου καὶ ταῖς προσευχαῖς».

Στίχ. 44 - 45: Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ «ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό». Τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι ὅλοι, χιλιάδες ἄνθρωποι, συγκεντρώνονταν καὶ ἔμεναν στὸν ἴδιο τόπο. Τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὅλοι εἶχαν τὸ ἴδιο φρόνημα, τὰ ἴδια αἰσθήματα, τὸν ἴδιο σκοπό.

Οἱ πρῶτοι ἐπίσης χριστιανοὶ «εἶχον ἅπαντα κοινά». Τοῦτο σημαίνει, ὅτι δὲν ἔλεγαν τὸν ψυχρὸ καὶ σατανικὸ τοῦτο λόγο, αὐτὸ εἶνε δικό μου καὶ αὐτὸ εἶνε δικό σου, ἀλλ' ὅλα τὰ ὑλικὰ πράγματα εἶχαν κοινά.

Κοινὰ τὰ φρονήματα, τὰ αἰσθήματα καὶ οἱ σκοποί, κοινὰ καὶ τὰ ὑλικὰ πράγματα. Ἀφ' ὅτου πίστευσαν καὶ πλούτισαν μὲ τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, σκύβαλα θεώρησαν τὰ ὑλικὰ πράγματα. Ὅποιος γεύεται τὰ οὐράνια καὶ πνευματικά, εὐκόλως ἀποσπᾶται ἀπ' τὰ ἐπίγεια καὶ ὑλικά.

Οἱ ἰδεώδεις ἐκεῖνοι χριστιανοὶ πωλοῦσαν τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὶς περιουσίες τους καὶ τὰ διαμοίραζαν σὲ ὅλους, ἀναλόγως τῆς ἀνάγκης καθενός. Ἐφήρμοζαν κοινοκτημοσύνη καὶ ἰσότητα, μᾶλλον δὲ πραγματικὴ ἀγάπη. Ἡ κοινοκτημοσύνη, καρπὸς πίστεως, ἀγάπης καὶ ἐσωτερικῆς ἐλευθερίας, ἦταν ἰδιαιτέρως θαυμαστὸ ἐπίτευγμα τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος. Αὐτὸ δὲ τὸ ἐπίτευγμα ἔδειχνε τὴν τελειότητα τῶν πρώτων χριστιανῶν. Κατόπιν στὴν εὐρύτερη χριστιανικὴ κοινωνία δὲν ἐπικράτησε κοινοκτημοσύνη. Καὶ αὐτὸ δείχνει τὴν ἀτέλεια τῶν πολλῶν χριστιανῶν. Ἐν τούτοις καὶ κατόπιν τὸ ἰδεῶδες τῆς κοινοκτημοσύνης πραγματοποιεῖται στὰ κοινόβια τοῦ Μοναχισμοῦ καὶ τῶν Ἱεραποστολικῶν Ἀδελφοτήτων.

Τὸ ἰδεῶδες τῆς κοινοκτημοσύνης στὴν ἐποχή μας ἔγινε κοινωνικοπολιτικὸ σύστημα, γνωστὸ μὲ τὸ ὄνομα Κομμουνισμός. Κομμουνισμὸς σημαίνει κοινοκτημοσύνη. Οἱ κομ-

μουνισταὶ ἰσχυρίζονται, ὅτι ἀγωνίζονται γιὰ κοινοκτημοσύνη, καὶ ὅτι, ὅπου ἐπικρατοῦν, τὴν ἐφαρμόζουν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Κομμουνισμὸς θορυβεῖ πολύ, καὶ ἐπηρεάζει πολλούς, καὶ μισεῖ θανασίμως καὶ διώκει τὸν Χριστιανισμό, εἶνε ἀνάγκη νὰ παρατηροῦνται καὶ νὰ τονίζωνται ὡρισμένα πράγματα: 1) Ἡ κοινοκτημοσύνη δὲν εἶνε ἐφεύρεσις τῶν κομμουνιστῶν, ἀλλ' ἰδέα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Οἱ δὲ κομμουνισταί, ἀντὶ νὰ ἐκτιμοῦν τὸν Χριστιανισμό, ἀπ' τὸν ὁποῖο πῆραν τὴν ἰδέα αὐτή, καθὼς καὶ τὶς ἄλλες ὑψηλὲς κοινωνικὲς ἰδέες, αὐτοὶ τὸν μισοῦν, ὅπως ὁ κλέφτης μισεῖ τὸν νοικοκύρη, τὸν ὁποῖο κατέκλεψε. 2) Ἡ χριστιανικὴ κοινοκτημοσύνη εἶνε καρπὸς ἀγάπης καὶ ἐλευθερίας. Ὅπως εἶπε κάποιος ξένος, εἶνε «ἐλεύθερος κομμουνισμὸς τῆς ἀγάπης». Ἡ κοινοκτημοσύνη ἀντιθέτως τῶν κομμουνιστῶν εἶνε καταναγκαστική. 3) Οἱ χριστιανοὶ τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος καὶ τῶν μοναχικῶν καὶ ἱεραποστολικῶν κοινοβίων κατώρθωσαν νὰ ἔχουν κοινὰ ὄχι μόνο τὰ ὑλικὰ πράγματα, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα καὶ τὰ αἰσθήματα. Μὲ ἐξαναγκασμὸ οἱ κομμουνισταὶ εἶνε δυνατὸ νὰ κάνουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἔχουν τὰ ὑλικὰ πράγματα κοινά. Εἶνε ὅμως δυνατὸ νὰ κάνουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἔχουν καὶ τὰ φρονήματα καὶ τὰ αἰσθήματα κοινά; Ἀσφαλῶς ὄχι. 4) Στὶς χῶρες, ὅπου ἐπικράτησε ὁ Κομμουνισμός, ἐφαρμόστηκε ἡ κοινοκτημοσύνη; Δυστυχῶς ὄχι. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόμματος ἀπολαμβάνουν πολὺ περισσότερα ἀπ' τοὺς ὑπολοίπους ἀνθρώπους.

Ἂς τονίζωνται οἱ ἀλήθειες αὐτὲς πρὸς τοὺς κομμουνιστάς, γιὰ νὰ μὴ καυχῶνται γιὰ τὸ ἄθεο σύστημά τους. Ὅ,τι καλὸ ἔχουν, εἶνε δικό μας. Καὶ ὅ,τι κακό, εἶνε δικό τους...

Η ΘΕΡΑΠΕΙΑ ΤΟΥ ΧΩΛΟΥ

Στὸ τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 11, περιγράφεται ἕνα ἀπὸ τὰ θαύματα τῶν ἀποστόλων μετὰ τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ θεραπεία τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ. Τὸ θαῦμα τοῦτο προκάλεσε ἰδιαίτερη ἐντύπωσι καὶ ἔφερε τοὺς ἀποστόλους σὲ σύγκρουσι μὲ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ Ἰησοῦ.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἐπὶ τὸ αὐτὸ* = μαζί.
2. *χωλὸς* = κουτσός.
   ὃν ἐτίθουν = τὸν ὁποῖον ἔθεταν.
   παρὰ τῶν εἰσπορευομένων = ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἔμπαιναν.
3. *μέλλοντας εἰσιέναι* = ὅτι ἔμελλον νὰ εἰσέλθουν.
   ἠρώτα = παρακαλοῦσε, ζητοῦσε.
4. *βλέψον εἰς ἡμᾶς* = κοίταξε σὲ μᾶς.
5. *ἐπεῖχεν αὐτοῖς* = πρόσεχε σ' αὐτούς.
   προσδοκῶν = περιμένοντας.
6. *ἔγειρε* = σήκωσε τὸν ἑαυτό σου, σήκω.
7. *αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρὰ* = οἱ πατοῦσες καὶ οἱ ἀστράγαλοι.
8. *ἐξαλλόμενος* = ἀφοῦ τινάχθηκε, ἀφοῦ πήδησε.
   ἔστη = στάθηκε ὄρθιος.
   ἀλλόμενος = πηδῶντας.
   αἰνῶν = δοξάζοντας.
10. *ἐπεγίνωσκον* = ἀνεγνώριζαν.
   ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως = ἔγιναν κατάπληκτοι καὶ ἐκστατικοί.
   ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι = γιὰ τὸ συμβάν.
11. *συνέδραμε* = ἔτρεξε μαζί, συνέρρευσε.

ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος = στὴ στοὰ ποὺ λεγόταν τοῦ Σολομῶντος.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: «Ἐπὶ τὸ αὐτὸ Πέτρος καὶ Ἰωάννης». Μαζὶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης, ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων καὶ ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς δυὸ υἱοὺς τῆς βροντῆς. Ὁ Πέτρος εἶχε ἀδελφὸ τὸν Ἀνδρέα καὶ ὁ Ἰωάννης τὸν Ἰάκωβο. Ἀλλ' ὁ σύνδεσμος τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου ἦταν ἰσχυρότερος τοῦ συνδέσμου τῶν ἀδελφῶν. Ἡ φιλία ἐν Χριστῷ ἀνώτερη τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ὁ στενότερος σύνδεσμος Πέτρου καὶ Ἰωάννου φαίνεται σὲ διάφορες συγκινητικὲς περιπτώσεις. Κατὰ τὸ Μυστικὸ Δεῖπνο ὁ Πέτρος ἔκαμε νεῦμα στὸν Ἰωάννη, γιὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ Χριστό, ποῖος θὰ τὸν πρόδιδε. Μετὰ τὴν Ἀνάστασι ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἔτρεχαν μαζὶ στὸ μνημεῖο τοῦ Ἰησοῦ. Ὅταν ὁ Ἀναστὰς Κύριος μίλησε στὸν Πέτρο γιὰ τὸ μαρτυρικό του τέλος ὁ Πέτρος ἐξεδήλωσε τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τὸν Ἰωάννη, ἐρωτῶντας τὸν Κύριο: «Οὗτος δὲ τί;» (Ἰωάν. κα' 21). Καὶ τώρα ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἀνεβαίνουν μαζὶ στὸ ναὸ γιὰ νὰ προσευχηθοῦν. Ἴσως μάλιστα ὁ Ἰωάννης, ὁ μαθητὴς τῆς ἀγάπης, συμπαραστάθηκε στὸν Πέτρο κατὰ τὴ μεγάλη θλῖψι του γιὰ τὴν ἄρνησι τοῦ Ἰησοῦ, παρηγορῶντας αὐτόν, καὶ ἔτσι ὁ σύνδεσμος τῶν δύο μαθητῶν ἔγινε θερμότερος.

Ἡ χριστιανικὴ φιλία εἶνε ὁ ἁγνότερος καὶ συγκινητικώτερος ἀπ' ὅλους τοὺς συνδέσμους μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Σ' ἄλλους συνδέσμους ἐπικρατοῦν τὸ αἷμα, ἡ σαρκικὴ ἐπιθυμία καὶ τὸ ὑλικὸ συμφέρον· στὴ χριστιανικὴ φιλία ἐπικρατοῦν τὸ πνεῦμα, οἱ οὐράνιες ἐπιθυμίες καὶ τὸ πνευματικὸ συμφέρον. Ἄλλοι σύνδεσμοι χαλαρώνονται καὶ διαλύονται· ἡ χριστιανικὴ φιλία μένει καὶ κρατύνεται ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Ἡ φιλία τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου ἂς εἶνε παράδειγμα φιλίας μεταξὺ τῶν χριστιανῶν. Ὁ ἀνιδιοτελής,

ὁ εἰλικρινής, ὁ ἁγνός, ὁ θερμὸς χριστιανὸς εἶνε ὁ πολυτιμότερος φίλος. Ἀξίζει ἀσυγκρίτως περισσότερο ἀπὸ ἀσήμια καὶ χρυσάφια. Χαίρει στὴ χαρά σου, λυπεῖται στὴ λύπη σου, παρηγορεῖ στὴ συμφορά σου, βοηθεῖ, στηρίζει, συμπαρίσταται σὰν ἄγγελος Κυρίου. Ἂς τιμᾶμε τὴ χριστιανικὴ φιλία περισσότερο ἀπ' τὴν ἀδελφικὴ συγγένεια.

Στίχ. 2: Οἰκεῖοι ἢ ἄλλοι σπλαγχνικοὶ ἄνθρωποι μετέφεραν καθημερινῶς τὸν ἐκ γενετῆς χωλό (= κουτσό), βαστάζοντας αὐτόν, καὶ τὸν τοποθετοῦσαν κοντὰ στὴ θύρα τοῦ ναοῦ, ποὺ γιὰ τὴ μεγαλοπρεπῆ κατασκευή της λεγόταν ὡραία. Ὡραία ἡ θύρα, ἄσχημο φαινόμενο ὁ κουτσὸς ἄνθρωπος. Χτυπητὴ ἀντίθεσις. Ἀλλ' ἐσωτερικῶς ὁ ἀνάπηρος ἐκεῖνος ἄνθρωπος εἶχε ὡραία ψυχή, ἡ ὁποία ἄξιζε ἀπείρως περισσότερο ἀπ' τὴν ὡραία θύρα τοῦ ναοῦ.

Πολλοί, ὅταν στὴν εἴσοδο μεγαλοπρεπῶν ναῶν ἢ στὴν πόρτα τοῦ μεγαλοπρεποῦς σπιτιοῦ τους βλέπουν σακάτηδες καὶ ρακενδύτους ἀνθρώπους, αἰσθάνονται δυσφορία καὶ ἀποστροφή. Νομίζουν, ὅτι τὸ φαινόμενο τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν μειώνει τὴ μεγαλοπρέπεια τοῦ ναοῦ ἢ τοῦ σπιτιοῦ τους καὶ δὲν πρέπει νὰ παρατηρῆται σ' αὐτοὺς τοὺς τόπους τέτοιο φαινόμενο. Ἀλλ' αὐτὸ τὸ αἴσθημα καὶ φρόνημα εἶνε ἁμαρτία μεγάλη. Παρ' ὅλες τὶς ἀναπηρίες καὶ παρ' ὅλη τὴν ἀθλιότητά του ὁ ἄνθρωπος εἶνε ὑπερέχουσα ἀξία καὶ ἔχει θέσι ὄχι μόνο στὴν εἴσοδο τοῦ μεγαλοπρεποῦς σπιτιοῦ ἢ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ πολυτελέστερο σαλόνι σπιτιοῦ καὶ μέσα στὸ μεγαλοπρεπέστερο ναὸ τῆς Χριστιανοσύνης.

Τί λέμε; Ὁ ἄνθρωπος ἔχει θέσι μέσα στὸν Παράδεισο. Καὶ μάλιστα αὐτός, ποὺ ὑποφέρει καὶ δεινοπαθεῖ, ἔχει ἀνώτερη θέσι μέσα στὸν Παράδεισο, ὅπως ὁ πτωχὸς καὶ καταπληγωμένος Λάζαρος τῆς παραβολῆς, ποὺ ἦταν ριγμένος σὰν σκουπίδι στὴν πύλη τοῦ ἀνακτόρου τοῦ πλουσίου. Ἂς μὴ βλέπῃ λοιπὸν κανεὶς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους ὡς ἀντιαισθητικὰ καὶ ἀποκρουστικὰ φαινόμενα, ἀλλ' ἂς τοὺς βλέπῃ ὡς ὑπερέχουσες ἀξίες, μπροστὰ στὶς ὁποῖες ὅλες οἱ πολυτέλειες καὶ οἱ μεγαλοπρέπειες τοῦ

κόσμου εἶνε μηδέν. Τί εἶνε πράγματι ὁλόκληρος ὁ ὑλικὸς κόσμος μπροστὰ σὲ μιὰ ἀθάνατη ψυχή; Μόνον ἂν αἰσθανώμεθα τὸ μεγαλεῖο τῶν ψυχῶν εἴμαστε ἀληθινοὶ χριστιανοί. Τὰ ἄλλα μεγαλεῖα, τὰ ὑλικά, καταχρηστικῶς ὀνομάζονται μεγαλεῖα· στὴν πραγματικότητα εἶνε μικρὰ καὶ ἀσήμαντα πράγματα.

Ὁ χωλὸς καθόταν στὴν ὡραία θύρα τοῦ ναοῦ καὶ ζητοῦσε ἐλεημοσύνη ἀπ᾿ τοὺς εἰσερχομένους στὸ ναὸ γιὰ νὰ προσευχηθοῦν. Ὡραία ἡ θύρα τοῦ ναοῦ, ὡραιότερη ἡ πρᾶξις τῆς ἐλεημοσύνης. Διότι ἡ ἐλεημοσύνη εἶνε ἔμπρακτη ἀγάπη καὶ θυσία καὶ γίνεται θύρα, ποὺ εἰσάγει στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὅποιος δὲν συμπονεῖ, ὅποιος δὲν ἔχει ἔλεος, δὲν θὰ ἰδῇ ἔλεος. Καὶ ὅποιος συμπονεῖ, ὅποιος ἔχει ἔλεος, θὰ ἐλεηθῇ ἀπ᾿ τὸ Θεό. «Ἀνέλεος ἡ κρίσις τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος» (Ἰακ. β΄ 13). «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται» (Ματθ. ε΄ 7).

Ἐλεημοσύνη καὶ προσευχὴ πολλὲς φορὲς ἀναφέρονται μαζὶ μέσα στὴ Γραφή. Εἶνε δυὸ μεγάλες ἀρετὲς τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ἔχουν σχέσι μεταξύ τους. Ἡ ἐλεημοσύνη βοηθεῖ τὴν προσευχή. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχῃ ἐλεήμονα αἰσθήματα καὶ ἔργα, τότε ὁ Θεὸς ἀκούει τὴν προσευχή του καὶ τοῦ δίνει οὐράνια ἐλεημοσύνη. «Κορνήλιε!», εἶπε ὁ ἄγγελος στὸν ἑκατόνταρχο. «Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Πράξ. ι΄ 3 - 4). Δὲν ἀνεβαίνουν μόνον οἱ προσευχὲς στὸν οὐρανό· ἀνεβαίνουν καὶ οἱ ἐλεημοσύνες. Διότι οἱ ἐλεημοσύνες εἶνε εἶδος προσφορᾶς καὶ θυσίας στὸ Θεό. Τότε μάλιστα οἱ προσευχὲς ἀνεβαίνουν καλύτερα στὸν οὐρανό, ὅταν συνοδεύωνται ἀπὸ ἐλεημοσύνες.

Οἱ θρησκευτικοὶ ἄνθρωποι κάνουμε πολλὲς φορὲς προσευχή. Ἀλλὰ ἐλεημοσύνη πόσες φορὲς κάνουμε; «Δὲν ἔχουμε περίσσευμα», θὰ εἰποῦν πολλοί. Ἔστω! Ἀλλ᾿ ἡ Γραφὴ γνωρίζει ἐλεημοσύνη καὶ ἀπὸ τὸ ὑστέρημα, καὶ μάλιστα μεγαλύτερη θεωρεῖ τὴν ἐλεημοσύνη, ποὺ γίνεται ἀπὸ τὸ ὑστέρημα. Ἡ πτωχὴ χήρα μὲ τὸ δίλεπτο ἔκαμε τὴν πιὸ μεγάλη ἐλεημοσύνη.

Γιὰ νὰ μπαίνωμε ἀξίως στὸ ναὸ καὶ νὰ προσευχώμεθα στὸν Κύριο, πρέπει νὰ ἀνοίγωμε τὰ σπλάγχνα καὶ τὰ χέρια μας καὶ νὰ δίνωμε, εἴτε ἀπὸ τὸ περίσσευμα εἴτε ἀπὸ τὸ ὑστέρημα. Καὶ γιὰ νὰ ἐπιχορηγηθῇ πλουσίως ἡ εἴσοδός μας στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, πρέπει νὰ ἔχωμε πλούσια φιλανθρωπικὰ αἰσθήματα. Ὁ πτωχὸς δὲν ἔχει πλούσια ὑλικὰ ἀγαθά. Δύναται ὅμως νὰ ἔχῃ πλούσια φιλανθρωπικὰ αἰσθήματα.

Στίχ. 4 - 11: Ὁ Πέτρος εἶδε τὸν ἐκ γενετῆς χωλὸ καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν: «Βλέψον εἰς ἡμᾶς». Δὲν εἶπε «βλέψον εἰς ἐμέ». Δὲν εἶπε, δηλαδή, κοίταξε σὲ μένα, τὸν Πέτρο, ἀλλὰ εἶπε, κοίταξε σὲ μᾶς, τοὺς δύο ἀποστόλους. Ζήτησε ἀπ᾽ τὸ χωλὸ νὰ προσέξῃ καὶ τοὺς δύο ἀποστόλους, διότι καὶ οἱ δύο ἦταν ὄργανα τῆς θείας Χάριτος, ἡ ὁποία σὲ λίγο θὰ ἔκανε τὸ θαῦμα. Ὁ Πέτρος μίλησε μὲ ταπείνωσι, μὲ ἀγάπη καὶ μὲ δικαιοσύνη ἀπέναντι στὸ συναπόστολό του Ἰωάννη. Ἔτσι πρέπει νὰ φέρεται καὶ καθένας ἀπὸ μᾶς. Νὰ μὴ θέλῃ νὰ προσέχουν οἱ ἄνθρωποι αὐτὸν μόνο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς. Ὅποιος θέλει νὰ προσέχουν οἱ ἄνθρωποι αὐτὸν μόνο, εἶνε ἐγωιστὴς καὶ κενόδοξος, δὲν εἶνε πραγματικὸς χριστιανός. Καὶ ὅταν θέλωμε νὰ μᾶς προσέχουν οἱ ἄνθρωποι, νὰ μὴ τὸ θέλωμε γιὰ τὴ δόξα μας, ἀλλὰ γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἐπειδὴ καὶ ἐμεῖς εἴμαστε φορεῖς πίστεως καὶ χάριτος Θεοῦ καὶ μποροῦμε κάτι νὰ μεταδώσωμε στοὺς ἄλλους.

Ὁ χωλὸς σήκωσε τὰ μάτια του καὶ κοίταξε τοὺς ἀποστόλους, περιμένοντας κάτι νὰ τοῦ δώσουν. Περίμενε μιὰ μικρὴ ὑλικὴ ἐλεημοσύνη. Ἀλλ᾽ ὁ Θεὸς διὰ μέσου τῶν ἀποστόλων δὲν τοῦ ἔδωσε μικρὴ ὑλικὴ ἐλεημοσύνη· τοῦ ἔδωσε ἀσυγκρίτως περισσότερο ἀπ᾽ ὅσο περίμενε ἢ θὰ μποροῦσε νὰ φαντασθῇ. Χωλὸς ἀπ᾽ τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας του, δὲν θὰ φανταζόταν ποτὲ ὅτι θὰ γινόταν καλά. Καὶ ὅμως ὁ Θεὸς τὸν ἔκαμε καλά. Καὶ ὄχι μόνο τοῦτο, ἀλλὰ καὶ τὸ πολὺ περισσότερο, τοῦ χάρισε τὴ γνωριμία μὲ τὸν Σωτῆρα Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ Θεὸς ὑπερέβη τὴν προσδοκία, ἀλλὰ καὶ τὴ φαντασία τοῦ χωλοῦ. Τὸ ἴδιο κάνει ὁ Θεὸς καὶ σὲ μᾶς πολλὲς φορές. Μᾶς δίνει παραπάνω ἀπ᾽ ὅ,τι ζητοῦμε ἢ

φανταζόμεθα. Ὁ Σαοὺλ ζητοῦσε τὰ χαμένα γαϊδούρια τοῦ πατέρα του καὶ βρῆκε βασιλεία. Καὶ μεῖς πολλὲς φορὲς ζητᾶμε μικρὰ πράγματα καὶ λαμβάνουμε μεγάλες φανερὲς καὶ ἀφανεῖς εὐεργεσίες καὶ τὴν οὐράνια βασιλεία μὲ τὰ ἀπερίγραπτα καὶ ἀφάνταστα ἀγαθά.

Οἱ ἀπόστολοι δὲν εἶχαν νὰ προσφέρουν ὑλικὴ ἐλεημοσύνη. Εἶχαν ἐλεήμονα αἰσθήματα, ἀλλὰ δὲν εἶχαν χρήματα. «Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει μοι», εἶπε ὁ Πέτρος στὸ χωλό. Οἱ πιστοὶ στὰ πόδια τῶν ἀποστόλων κατέθεταν ὁλόκληρες περιουσίες. Ἀλλ᾽ αὐτοὶ δὲν ἔκαναν δικά τους τὰ ἀγαθὰ τῶν πιστῶν. Ὡς Ἐκκλησία ἦταν «οἱ τὰ πάντα κατέχοντες». Ἀλλ᾽ ὡς ἄτομα ἦταν «οἱ μηδὲν ἔχοντες» (Β΄ Κορ. στ΄ 10). Ὅπως ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε «ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνῃ» (Λουκ. θ΄ 58), ἔτσι καὶ οἱ μαθηταὶ δὲν εἶχαν τίποτε ἀτομικῶς. Ἦταν ἀκτήμονες καὶ ἄξιοι μαθηταὶ τοῦ Ἀκτήμονος Ναζωραίου. Ἡ ἀκτημοσύνη εἶνε ὑπέροχη ἀρετὴ τῶν ἀποστόλων καὶ ὅλων ὅσοι θέλουν νὰ εἶνε γνήσιοι ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ γνήσιοι μοναχοί. Ἡ ἀκτημοσύνη εἶνε μεγάλος βαθμὸς αὐταπαρνήσεως, ἀποδεικνύει ἐμπιστοσύνη στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ προκαλεῖ ἐμπιστοσύνη στὸ πρόσωπο τοῦ ἀκτήμονος. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἦταν ἰσχυρὴ ἀπέναντι τοῦ κόσμου, διότι οἱ ἀπόστολοι ἦταν ἀκτήμονες. Καὶ σήμερα, ἂν οἱ Ἐπίσκοποι γίνουν ἀκτήμονες, ἡ Ἐκκλησία θὰ γίνῃ πάλιν ἰσχυρή. Δὲν εἶνε δυνατὸν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι νὰ εἴμεθα ἀκτήμονες; Ἂς εἴμεθα ὀλιγοκτήμονες. Ὅσο λιγωτέρων πραγμάτων ἔχουμε ἀνάγκη, τόσο πλησιέστερα πρὸς τὸ Θεὸ βρισκόμεθα, διότι ὁ Θεὸς δὲν ἔχει καμμιὰ ἀνάγκη. Ὁ Πέτρος δὲν εἶχε νὰ προσφέρῃ στὸ χωλὸ ἀργύριο καὶ χρυσίο. Εἶχεν ὅμως νὰ προσφέρῃ ἀσυγκρίτως μεγαλύτερο πρᾶγμα. Δὲν εἶχε χρήματα, εἶχε πίστι. Δὲν εἶχε ἀργύριο, εἶχε χάρι. Δὲν εἶχε χρυσό, εἶχε Χριστό. Δὲν μποροῦσε νὰ κάνῃ ἐλεημοσύνη, μποροῦσε νὰ κάνῃ θαῦμα. «Ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου», εἶπε στὸ χωλό, «ἔγειρε καὶ περιπάτει»! Καὶ ἀφοῦ τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὸ δεξὶ χέρι, τὸν σήκωσε ἐπάνω. Καὶ ἀμέσως στερεώθηκαν τὰ πόδια του. Καὶ μ᾽ ἕνα πήδημα στάθηκε ὄρθιος καὶ περιπατοῦσε δοκιμάζοντας ἐπιχαρίτως τὶς δυνάμεις του. Ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ἔπιασε, τὸ πόδι

θεραπεύθηκε! Καὶ χοροπηδοῦσε ἀπὸ τὴ μεγάλη δύναμι, ποὺ εἰσέβαλε στὸν ὀργανισμό του, καὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη χαρά, ποὺ εἰσέβαλε στὴν ψυχή του. Χοροπηδοῦσε σὰν τὸ ἐλάφι, διότι ὁ Ἠσαΐας εἶχε προφητεύσει γιὰ τὴ μεσσιακὴ ἐποχή: «Τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός» (Ἠσ. λε΄ 6). Τότε θὰ πηδάῃ σὰν ἐλάφι ὁ κουτσός!

Τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ εἶνε ὅμοιο μὲ τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ προκάλεσε ἰδιαίτερη ἐντύπωσι. Καὶ ὅπως ἡ θεραπεία τοῦ τυφλοῦ ἀποδείκνυε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἦταν τὸ Φῶς, ἔτσι τώρα ἡ θεραπεία τοῦ χωλοῦ στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν καὶ εἶνε ἡ Δύναμις, ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ἀλήθεια. Ἂν δὲν ἀνασταινόταν καὶ δὲν ἦταν Θεός, τὸ ὄνομά του δὲν θὰ εἶχε δύναμι νὰ κάνῃ θαύματα. Καὶ μέχρι σήμερα τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ κάνει θαύματα.

Ὁ θεραπευθεὶς χωλὸς ἦταν ἐκλεκτὴ ψυχή. Πολλοὶ μετὰ τὴ θεραπεία τους λησμόνησαν τὴν εὐεργεσία καὶ δὲν ἐξεδήλωσαν εὐγνωμοσύνη. Ἀπ' τοὺς δέκα λεπροὺς ἕνας μόνον ἔδειξε εὐγνωμοσύνη. Σὰν ἐκεῖνο τὸ λεπρὸ φάνηκε καὶ ὁ χωλὸς εὐγνώμων. Πρῶτα εὐγνώμων ἀπέναντι στὸ Θεὸ καὶ ἔπειτα ἀπέναντι στοὺς ἀποστόλους, ποὺ ἦταν τὰ ὄργανα τῆς θείας φιλανθρωπίας. Μόλις ἔγινε καλά, δὲν ἔτρεξε στὸ σπίτι, ἀλλὰ μπῆκε στὸ ἱερό, στὸ σπίτι τοῦ Θεοῦ. Ἀκολούθησε τοὺς εὐεργέτας του, τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη, καὶ τοὺς κρατοῦσε ἀπ' τὰ ροῦχα τους. Δὲν τοὺς ἄφηνε, δὲν ξεκολλοῦσε ἀπὸ κοντά τους! Πήγαιναν ἐκεῖνοι νὰ προσευχηθοῦν; Ἀκολουθοῦσε καὶ αὐτός, πηδῶντας ἀπὸ τὴ χαρά του καὶ δοξολογῶντας τὸ Θεό, τὸ μεγάλο Εὐεργέτη του.

Ἔτσι νὰ κάνωμε καὶ μεῖς. Νὰ εὐχαριστοῦμε τὸ Θεό, τὸ μεγάλο Εὐεργέτη, νὰ ἐκδηλώνωμε τὴν εὐγνωμοσύνη μας καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς μικροὺς εὐεργέτας, τὰ ὄργανα τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀχαριστία εἶνε βαρὺ καὶ ἀνυπόφορο πρᾶγμα, ἡ εὐχαριστία δείχνει εὐγένεια ψυχῆς.

Η ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ ΤΟΥ ΧΩΛΟΥ ΕΝΟΧΗ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Στὸ τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 12 - 18, περιέχεται τὸ πρῶτο μέρος τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ ἀποστόλου Πέτρου μετὰ τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Στὸ μέρος τοῦτο ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ: 1) Γιὰ τὴν αἰτία τοῦ θαύματος τῆς θεραπείας τοῦ χωλοῦ, στίχ. 12 - 16, καὶ 2) Γιὰ τὸ ἐλαφρυντικὸ τῆς ἐνοχῆς τῶν Ἰουδαίων καὶ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ ὡς πρὸς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

12. *ἀπεκρίνατο* = ἔλαβε τὸν λόγο καὶ εἶπε.
ὡς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι = ὅτι μὲ δική μας δύναμι ἢ εὐσέβεια.

13. *τὸν παῖδα* = τὸν δοῦλο.
κρίναντος ἐκείνου ἀπολύειν = ἐνῷ ἐκεῖνος ἀποφάσισε νὰ τὸν ἀπολύσῃ.

15. *ἀπεκτείνατε* = φονεύσατε.

16. *ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ* = μὲ τὴν πίστι στὸ ὄνομά του.
ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ = ἡ πίστις, ποὺ δίνεται ἀπ' αὐτόν.
ὁλοκληρία = πλήρης ὑγεία.

18. *προκατήγγειλε* = προεῖπε.
ἐπλήρωσε = ἐξεπλήρωσε, πραγματοποίησε.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 12 - 16: Τὸ θαῦμα, ὡς ὑπέρβασις τῶν φυσικῶν νόμων, ὡς φυσικῶς καὶ ἀνθρωπίνως ἀδύνατο πρᾶγμα, εἶνε τὸ καταπληκτικώτερο γεγονός. Διεγείρει τὸ συναίσθημα στὸ ἔπακρο, καταπλήττει τὴν διάνοια καὶ ἐξιστᾷ τὸν λογισμό. Μὲ τὸ θαῦμα ὁ οὐρανὸς κατεβαίνει στὴ γῆ καὶ ἡ γῆ ἀνεβαίνει στὸν οὐρανό! Τὸ θαῦμα γεμίζει τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ θαυμασμό. Γι' αὐτὸ καὶ λέγεται θαῦμα. Δόξα στὸ Θεό, ποὺ γιὰ νὰ θαυμάζωμε καὶ νὰ πιστεύωμε δίνει καὶ θαύματα. Καὶ ἀλλοίμονο στοὺς προκατειλημμένους καὶ γαιώδεις τύπους, ποὺ οὔτε τὴν περιέργεια ἔχουν νὰ ἐρευνήσουν γιὰ νὰ ἰδοῦν, ἂν ἡ Θρησκεία μας κάνει θαύματα. Καὶ περισσότερο ἀλλοίμονο σ' ἐκείνους, ποὺ διαπιστώνουν θαύματα καὶ ὅμως δὲν συγκινοῦνται καὶ δὲν παραδίδονται στὸν Κύριο. Ἡ ἁμαρτία ἔχει διαστρέψει καὶ τὴν καρδιὰ καὶ τὴν διάνοιά τους. Δὲν εἶνε ἄνθρωποι, ἀλλὰ ξερὰ λιθάρια!

Τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ προκάλεσε ἰδιαίτερη κατάπληξι καὶ συρροὴ τοῦ πλήθους στὴ στοὰ τοῦ Σολομῶντος, ὅπου στάθηκαν οἱ δύο ἀπόστολοι καὶ μαζί τους σὰν τρόπαιο ὁ θεραπευθεὶς χωλός. Ἔκθαμβοι καὶ ἐμβρόντητοι οἱ ἄνθρωποι κοίταζαν μιὰ τὸν θεραπευμένο χωλὸ καὶ μιὰ τοὺς ἀποστόλους. Θαύμαζαν καὶ τὸ χωλό, διότι ἀξιώθηκε τόσο μεγάλου θαύματος, θαύμαζαν καὶ τοὺς ἀποστόλους, διότι ἔκαναν τόσο μεγάλο θαῦμα. Καὶ ἤθελαν νὰ ὁμιλήσουν, ἀλλὰ τὸ δέος, ποὺ εἶχε κυριεύσει τὶς ψυχές, τοὺς συγκρατοῦσε. Τότε ὁ Πέτρος ἔλαβε τὸ λόγο καὶ ἔκανε στὸ λαὸ τὸ δεύτερο κήρυγμα μετὰ τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κήρυγμα γεμᾶτο ἀπὸ δύναμι καὶ ὑψηλὰ νοήματα, ὅπως τὸ πρῶτο κήρυγμα. Ὁ ψαρᾶς τῆς Γαλιλαίας, ὁ ἀγράμματος Πέτρος, ξεπερνᾷ καὶ πάλι τοὺς Δημοσθένηδες καὶ τοὺς Κικέρωνες.

Ὁ ἀπόστολος προσφωνεῖ τὸ λαὸ μὲ τὴν εὐλογημένη καὶ τιμητικὴ προσφώνησι «Ἄνδρες Ἰσραηλῖται». Καὶ ἐρωτᾷ ρητορικῶς, χωρὶς νὰ περιμένῃ ἀπάντησι: Γιατί θαυμάζετε

γι' αὐτόν, τὸν θεραπευθέντα χωλό; Ἢ γιατί ἀτενίζετε σ' ἐμᾶς, σὰν νὰ τὸν κάναμε νὰ περιπατῇ μὲ δική μας δύναμι ἢ εὐσέβεια;

Οἱ ἄνθρωποι βεβαίως ἔπρεπε νὰ θαυμάζουν καὶ τὸν χωλό, ποὺ ἀξιώθηκε τόσο μεγάλου θαύματος, καὶ τοὺς ἀποστόλους, ποὺ ἔκαναν τόσο μεγάλο θαῦμα. Ἀλλ' ἡ προσοχή τους δὲν ἔπρεπε νὰ σταματήσῃ στὸ γεγονὸς καὶ στὰ πρόσωπα τοῦ χωλοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων. Ἡ σκέψις ἔπρεπε ν' ἀνέλθῃ ὑψηλότερα, ὁ θαυμασμός τους ἔπρεπε νὰ διαβῇ στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, τὸν ὁποῖον ἐκπροσωποῦσαν καὶ ἐπικαλέσθηκαν οἱ ἀπόστολοι γιὰ νὰ τελεσθῇ τὸ θαῦμα. Ὁ χωλὸς βεβαίως ἦταν καλοπροαίρετος ἄνθρωπος, καὶ μὲ πίστι ἄκουσε τὴν ἐπίκλησι τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, καὶ μετὰ τὴ θεραπεία του ἔδειξε τὸ ψυχικό του μεγαλεῖο, ἀκολουθῶντας τοὺς ἀποστόλους καὶ δοξολογῶντας τὸν Θεό. Ἀλλὰ δὲν θεραπεύθηκε λόγῳ πίστεως καὶ ἀρετῆς του. Οἱ ἀπόστολοι ἦταν μεγάλοι καὶ ἅγιοι ἐν συγκρίσει μὲ τοὺς συνανθρώπους τους. Ἀλλά, ὅπως οἱ ἴδιοι ὡμολόγησαν, δὲν ἔκαναν τὸ θαῦμα ἀπὸ δική τους δύναμι ἢ εὐσέβεια. Τὸ θαῦμα γίνεται μὲ ὑπερφυσικὴ δύναμι, τὴν ὁποία ὁ ἄνθρωπος ἑλκύει μὲ τὴν πίστι, καὶ ἡ δόξα τοῦ θαύματος δὲν ἀνήκει σὲ ἀνθρώπους. Βλέποντας ὁ λαὸς τὸ θεραπευμένο χωλό, ἔπρεπε ν' ἀναγνωρίσῃ τὸν Ἰησοῦ ὡς Κύριο καὶ νὰ τὸν δοξάσῃ.

«Ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν», εἶπε ὁ Πέτρος στὸ λαό. Πόσο συγκινητικὴ γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτας ἦταν ἡ μνημόνευσις τοῦ Θεοῦ ὡς Θεοῦ τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ, τῶν μεγάλων τούτων πατέρων τοῦ Ἑβραϊκοῦ Ἔθνους! Πόσο συγκινητικὴ θὰ ἦταν γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες μιὰ τέτοια ἔκφρασις: «Ὁ Θεὸς τοῦ Κολοκοτρώνη καὶ τοῦ Κανάρη καὶ τοῦ Κουντουριώτη»! Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, αὐτὸς ἔκανε τὸ θαῦμα. Οἱ ἀπόστολοι ἦταν ἁπλῶς τὰ θεῖα ὄργανα, μὲ τὰ ὁποῖα συντελέσθηκε τὸ θαῦμα. Μὲ τὸ θαῦμα δὲ τοῦτο ὁ Θεὸς «ἐδόξασε τὸν παῖδα

αὐτοῦ Ἰησοῦν». «Παῖδα», δοῦλο δηλαδή, ὀνομάζει τὸν Μεσσία ὁ ἀπόστολος, ὅπως καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας, λόγῳ τῆς δουλικῆς μορφῆς, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς του. Ἐδῶ ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ μὲ ταπεινὴ γλῶσσα γιὰ τὸν Ἰησοῦ, ὅπως μίλησε καὶ ἄλλοτε. Παρουσιάζει τὸν Χριστὸ σὰν ἄνθρωπο, ποὺ τὸν δοξάζει ὁ Θεός, κάνοντας θαῦμα κατόπιν ἐπικλήσεως τοῦ ὀνόματός του ἀπ᾽ τοὺς ἀποστόλους.

Ἀλλ᾽ ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ μὲ ὑψηλὴ γλῶσσα, ὑποδηλώνοντας τὴ θεία φύσι του. Πῶς ὑποδηλώνει τὴ θεία φύσι τοῦ Χριστοῦ; Μὲ πολλοὺς τρόπους. Ἐνῷ πρῶτα ὡς αἴτιον τοῦ θαύματος παρουσίασε τὸ Θεό, κατόπιν παρουσιάζει τὸ Χριστό. Διότι λέγει, ὅτι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, τοῦ Ἰησοῦ, στερέωσε τὸ χωλό. Λέγοντας ὁ ἀπόστολος, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ στερέωσε τὸ χωλό, ἐννοεῖ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς θεράπευσε τὸ χωλό, διότι «τὸ ὄνομα» ἐδῶ λαμβάνεται ἀντὶ γιὰ τὸ πρόσωπο. Ὁ Ἰησοῦς ὡς ἄνθρωπος διακρίνεται ἀπὸ τὸν Θεό, ἀλλ᾽ ὡς Λόγος εἶνε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ ὑποδηλώνει καὶ ἡ φράσις «ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ». Ἂν ὁ Χριστὸς δὲν ἦταν Θεός, ὁ ἀπόστολος δὲν θὰ μιλοῦσε γιὰ πίστι στὸ ὄνομα αὐτοῦ. Ποτὲ ἡ Γραφὴ δὲν ὁμιλεῖ γιὰ πίστι στὸ ὄνομα ἀνθρώπου ἢ ἀγγέλου. Τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ ὑποδηλώνει ἐπίσης ἡ φράσις «ἡ πίστις ἡ δι᾽ αὐτοῦ». Ἀφοῦ ἡ πίστις εἶνε διὰ τοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ δηλαδὴ ὁ Χριστὸς δίνει τὴν πίστι, ἄρα εἶνε Θεός. Τὴν θεία φύσι τοῦ Χριστοῦ ὑποδηλώνουν πάλι οἱ χαρακτηρισμοί του «ὁ ἀρχηγὸς τῆς ζωῆς» καὶ «ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος». Μόνο ὁ Θεὸς δύναται νὰ χαρακτηρίζεται ἔτσι. Διότι αὐτὸς εἶνε ἡ αὐτοζωὴ καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, τῆς φυσικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς, αὐτὸς ἐπίσης εἶνε ὁ ἅγιος καὶ δίκαιος μὲ ἀπόλυτη ἔννοια.

Τί μᾶς διδάσκουν τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου γιὰ τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ χωλοῦ; Μᾶς διδάσκουν τὸ θεμελιῶδες καὶ μεγάλο μάθημα τῆς ταπεινοφροσύνης. Οἱ ἄνθρωποι θαύμαζαν τοὺς ἀποστόλους γιὰ τὴν ἁγιότητα καὶ τὴ θαυματουργία τους, ἀλλ᾽ οἱ ἀπόστολοι δὲν κολακεύονταν ἀπὸ τὸ θαυμασμὸ τῶν ἀνθρώπων. Ταπεινοφρονοῦσαν. Ἀπέδωσαν τὸ θαῦμα καὶ τὴ δόξα στὸ Χριστό, τὸν

σαρκωμένο Θεό. Έτσι πρέπει νὰ κάνωμε καὶ ἐμεῖς. Οὔτε τὴν ἁγιότητα οὔτε τὴ θαυματουργία τῶν ἀποστόλων ἔχουμε. Ἀλλ' ἂν σὰν πιστοὶ ἄνθρωποι ἔχωμε καὶ ἐμεῖς λίγη ἀρετὴ καὶ κάνωμε κάτι καλὸ καὶ μᾶς ἐπαινῇ ὁ κόσμος, νὰ μὴ κολακευώμεθα, ἀλλὰ νὰ ταπεινοφρονοῦμε. Διότι ὅ,τι καλὸ ἔχουμε καὶ κάνουμε, καὶ αὐτὴ ἡ πίστις, εἶνε τοῦ Θεοῦ. «Ἡμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν» (Φιλ. α΄ 29). «Ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας» (Φιλ. β΄ 13). Ὅλα τὰ καλὰ εἶνε τοῦ Θεοῦ. Βεβαίως προσφέρει καὶ ὁ ἄνθρωπος τὴν καλή του προαίρεσι καὶ προσπάθεια. Ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ὁ Θεὸς τὰ ἐνισχύει μὲ τὴ χάρι του. Ἄνευ δὲ τῆς θείας χάριτος αὐτὰ θὰ ἦταν ἄνευ σωτηρίου ἀποτελέσματος. Ὁ Θεὸς δίνει τὸ μέγιστο καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸ ἐλαχιστότατο, γιὰ τὸ ὁποῖο δὲν ἁρμόζει καύχησις. Ἂς λέμε λοιπὸν καὶ ἐμεῖς ὅ,τι ἔλεγεν ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος: Ἂν ἔχω κάτι καλό, αὐτὸ εἶνε τοῦ Θεοῦ. Ναί! Τὰ καλὰ εἶνε τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ κακὰ εἶνε ἰδικά μας.

Στίχ. 17 - 18: Στὸ πρῶτο κήρυγμα ὁ Πέτρος γιὰ τὸ ἔγκλημα τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ ἤλεγξε τοὺς Ἰουδαίους λίγο, διότι ἡ ψυχολογικὴ ἀτμόσφαιρα ἦταν δυσμενὴς καὶ δὲν σήκωνε πολὺν ἔλεγχο. Ἀλλὰ μετὰ τὸ πρῶτο κήρυγμα, τὴν ἐπιστροφὴ χιλιάδων Ἰουδαίων, καὶ τὴν τέλεσι θαυμάτων, μάλιστα δὲ τοῦ θαύματος τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ, ποὺ κατέπληξε τὶς ψυχές, τὸ ψυχολογικὸ κλίμα ἄλλαξε. Ἡ δυσμένεια μεταβλήθηκε σὲ θαυμασμὸ ὑπὲρ τῶν ἀποστόλων. Γι' αὐτὸ τώρα, στὸ δεύτερο κήρυγμα, ὁ ἔλεγχος γιὰ τὴ σταύρωσι τοῦ Ἰησοῦ ἔγινε μεγαλύτερος. Οἱ ψυχὲς τώρα σήκωναν μεγαλύτερο ἔλεγχο. Ὁ Πιλᾶτος, εἶπεν ὁ ἀπόστολος, ἄνθρωπος Ρωμαῖος, ἔκρινε τὸν Ἰησοῦ ἀθῶο καὶ ἀποφάσισε νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ. Ἀλλὰ σεῖς ἐνώπιον τοῦ Πιλάτου ἀρνηθήκατε τὸν Ἰησοῦ, ἄνθρωπο δικό σας, Μεσσία καὶ Κύριο. Σεῖς ἀρνηθήκατε τὸν ἅγιο καὶ δίκαιο καὶ ζητήσατε νὰ σᾶς δοθῇ ὡς χάρις ἕνας φονιᾶς, ὁ Βαραββᾶς. Σεῖς σκοτώσατε τὸν ἀρχηγὸ τῆς ζωῆς. Σκοτώσατε τὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶνε ἡ αὐτοζωὴ καὶ ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. Σκοτώσατε τὸν ἄνθρωπο, ποὺ εἶνε ὁ ἴδιος ὁ Θεός!

Πρωτοφανές, ἀνυπέρβλητο, ὕψιστο καὶ μοναδικὸ τὸ

ἔγκλημα τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλ' ὁ ἀπόστολος δὲν ἤλεγξε τοὺς Ἰουδαίους γιὰ νὰ τοὺς ἐξουθενώσῃ καὶ νὰ τοὺς ἀπελπίσῃ. Ὁ ἀπόστολος ἤλεγξε τοὺς Ἰουδαίους γιὰ νὰ τοὺς φέρῃ σὲ συναίσθησι καὶ νὰ τοὺς σώσῃ. Γι' αὐτὸ μετὰ τὸν ἔλεγχο, γιὰ νὰ μὴ πέσουν σὲ ἀπελπισία, μεταβάλλει τὸ λόγο σὲ παράκλησι, παρηγορία. Ὅπως ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς βρῆκε ἐλαφρυντικὸ γιὰ τοὺς σταυρωτάς του, ἔτσι καὶ ὁ ἀπόστολος. Ὁ Χριστὸς εἶπε: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς· οὐ γὰρ οἴδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. κγ' 34). Καὶ ὁ ἀπόστολος λέγει: «Καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα, ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπράξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν». Καὶ οἱ ἄρχοντες ἔπραξαν τὸ ἔγκλημα ἀπὸ ἄγνοια (Πρβλ. Α' Κορ. β' 8). Νόμιζαν, ὅτι ἐξοντώνουν ἕνα πλάνο καὶ ἀντίθεο. Ἀλλὰ γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Ἀφοῦ οἱ Ἰουδαῖοι σταύρωσαν τὸν Ἰησοῦ ἀπὸ ἄγνοια, γιατί κατηγοροῦνται, γιατί θεωροῦνται ἐγκληματίες; Κατηγοροῦνται καὶ θεωροῦνται ἐγκληματίες, διότι ὑπάρχουν καὶ ἁμαρτήματα ἀπὸ ἄγνοια, ἄγνοια ἀσύγγνωστη. Ὁ Ἰησοῦς προσέφερε ἀποδείξεις γιὰ τὴ μεσσιακὴ ἰδιότητα καὶ τὴ θεότητά του, ἀποδείξεις μὲ λόγια, μὲ προφητεῖες καὶ μὲ θαύματα, τρανὲς καὶ ἀναρίθμητες ἀποδείξεις. Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ὤφειλαν νὰ προσέξουν τὶς ἀποδείξεις καὶ νὰ πιστεύσουν. Ἀλλὰ ποῦ ἄφηναν οἱ κοσμοπολιτικὲς ἰδέες, οἱ προκαταλήψεις, οἱ ἐγωισμοὶ καὶ τὰ ἄλλα πάθη γιὰ νὰ προσέξουν καὶ πιστεύσουν; Εἶχαν ἄγνοια οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ ἄγνοια ἀδικαιολόγητη. Καὶ γι' αὐτὸ ἡ ἄγνοιά τους εἶνε ἐλαφρυντικό, ἀλλ' ὄχι ἀπαλλακτικὸ στοιχεῖο.

Ἀλλὰ πόσο σπλαγχνικὸς εἶνε ὁ Θεός! Δὲν ἀπαλλάσσει τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν εὐθύνη τῆς σταυρώσεως ἡ ἄγνοια, διότι πίσω ἀπὸ τὴν ἄγνοια ὑπάρχουν πάθη, ἁμαρτωλὰ καὶ τρομερὰ πάθη; Τοὺς ἀπαλλάσσει ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ἀρκεῖ νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἐνοχή τους καὶ νὰ μετανοήσουν.

Ὅ,τι ἔκαναν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ ἄγνοια, ἦταν στὴ γνῶσι τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ προεῖπαν οἱ προφῆτες. Ὁ Θεὸς ἄφησε τοὺς Ἰουδαίους ἐλευθέρους νὰ προχωρήσουν στὸ σκοτεινὸ δρόμο τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν παθῶν τους καὶ νὰ ἐκτελέσουν τὸ Χριστό. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ παραχώρησι ἦταν στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ἀπ' τὸ κακὸ ὁ Θεὸς

γνωρίζει νὰ βγάζῃ καλό. Καὶ ἀπ' τὸ μέγιστο κακό, τὴ Χριστοκτονία καὶ Θεοκτονία, ἔβγαλε τὸ μέγιστο καλό, τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Λέγοντας ὁ ἀπόστολος, ὅτι ὁ Θεὸς πραγματοποίησε ὅλα ὅσα προεῖπε διὰ τῶν προφητῶν ὅτι θὰ πάθαινε ὁ Χριστός, εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε: Ἀδελφοί! Μὴ λυπεῖσθε ὑπερβολικὰ γιὰ τὴ σταύρωσι τοῦ Ἰησοῦ. Μὴ ἀπελπίζεσθε. Ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεὸς ἐπέτρεψε τὴ σταύρωσι τοῦ Ἰησοῦ γιὰ τὸ καλό. Ἀπ' τὴ σταύρωσι ἀπορρέει ἡ σωτηρία σας καὶ ἡ σωτηρία ὅλων τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ Πέτρος δὲν ἀπήλπισε τοὺς μεγίστους ἐγκληματίας, τοὺς χριστοκτόνους καὶ θεοκτόνους Ἰουδαίους. Γι' αὐτὸ καὶ μεῖς οὔτε ν' ἀπελπίζωμε κανένα ἁμαρτωλό, ἀλλὰ νὰ βρίσκωμε γι' αὐτὸν ἐλαφρυντικὰ καὶ λόγους παρακλήσεως, οὔτε ν' ἀπελπιζώμεθα γιὰ τὶς δικές μας ἁμαρτίες. Ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἔρχεται σὲ συναίσθησι τῆς ἁμαρτωλότητός του, ἀλλ' ὄχι σὲ ἀπελπισία· νὰ ταπεινώνεται ὅπως ὁ Πέτρος μετὰ τὴν ἄρνησι, ἀλλὰ νὰ μὴ χάνεται ὅπως ὁ Ἰούδας· νὰ εἶνε σὰν τὸ μεστὸ στάχυ, ποὺ κλίνει τὴν κεφαλή, ἀλλὰ δὲν σπάζει.

ΜΕΤΑΝΟΙΑ ΚΑΙ ΑΠΟΛΑΥΣΙΣ ΤΩΝ ΜΕΣΣΙΑΚΩΝ ΕΥΛΟΓΙΩΝ

Στὸ τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 19 - 26, ὁ ἀπόστολος Πέτρος προτρέπει τοὺς Ἰουδαίους σὲ μετάνοια καὶ ἐπιστροφὴ γιὰ τὴν ἀποφυγὴ τῆς τιμωρίας καὶ τὴν ἀπόλαυσι τῶν μεσσιακῶν εὐλογιῶν.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

20. *καιροὶ ἀναψύξεως* = καιροὶ ἀναψυχῆς, ἀνακουφίσεως.
προκεχειρισμένος = προωρισμένος.

21. *ἀποκατάστασις πάντων* = ἐκπλήρωσις ὅλων.

22. *ἀναστήσει* = θὰ ἐγείρῃ, θὰ φέρῃ στὸν κόσμο.

23. *πᾶσα ψυχὴ* = ὁποιοσδήποτε ἄνθρωπος.

24. *καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας* = κήρυξαν (προανήγγειλαν) καὶ τὶς ἡμέρες αὐτές (τὶς μεσσιακές).

25. *υἱοὶ τῶν προφητῶν καὶ τῆς διαθήκης* = ἀπόγονοι τῶν προφητῶν καὶ κληρονόμοι τῆς διαθήκης.
ἧς διέθετο = τὴν ὁποίαν ἔκανε.
ἐν τῷ σπέρματί σου = διὰ τοῦ σπέρματός σου, διὰ τοῦ ἀπογόνου σου (τοῦ Μεσσίου).
πᾶσαι αἱ πατριαὶ = ὅλες οἱ φυλές.

26. *ἀναστήσας* = ἀφοῦ ἤγειρε, ἀφοῦ ἔφερε στὸν κόσμο.
ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον = ὅταν καθένας ἀπομακρύνεται.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 19: Ἀπὸ ἄγνοια μέν, ἀλλ' ἀδικαιολόγητη ἄγνοια, οἱ Ἰουδαῖοι καταδίκασαν καὶ σταύρωσαν τὸν ἅγιο καὶ δίκαιο, τὸν Μεσσία καὶ Θεό. Διέπραξαν τὸ ἀσυγκρίτως μεγαλύτερο

ἀπ' ὅλα τὰ ἐγκλήματα. Ὅμως καὶ γι' αὐτὸ τὸ ἔγκλημα ὁ Θεὸς δίδει συγχώρησι. Πόσο φιλάνθρωπος εἶνε ὁ Πλάστης τοῦ ἀνθρώπου! Πόσο ἀγαπᾷ τοὺς ἁμαρτωλούς! Ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ μὲ ὑπερβολική, μὲ σκανδαλώδη ἀγάπη. Πόσο καὶ ἐμεῖς πρέπει ν' ἀγαπᾶμε τοὺς συνανθρώπους μας! Ὅσο μεγάλα ἁμαρτήματα καὶ ἂν ἔχουν, ὅσο μεγάλα ἐγκλήματα καὶ ἂν ἔπραξαν, πάντως εἶνε σ' ἐλαφρότερη θέσι ἀπ' τοὺς χριστοκτόνους καὶ θεοκτόνους Ἰουδαίους. Ὅσο ἐπίσης καὶ ἂν μᾶς ἔβλαψαν, πάντως δὲν μᾶς σταύρωσαν, ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Χριστό, ἂν καὶ γιὰ τὰ ἁμαρτήματά μας εἴμαστε ἄξιοι σταυρώσεως. Γι' αὐτὸ εἶνε πιὸ ἀξιαγάπητοι ἀπ' τοὺς Ἑβραίους. Ἀδελφοί! Οἱ Ἑβραῖοι συμπεριφέρθηκαν σὰν ἐχθροὶ ἀπέναντι στὸν Κύριο, ἀλλ' ὁ Κύριος τοὺς ἀγάπησε σὰν φίλους. Καὶ μεῖς σὰν φίλους ν' ἀγαποῦμε ὅλους τοὺς συνανθρώπους μας καὶ σὰν τοὺς ἑαυτούς μας. Ἁμαρτωλὸς εἶνε ὁ ἑαυτός μας, ἀλλὰ τὸν ἀγαποῦμε. Ἔτσι ν' ἀγαποῦμε καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς συνανθρώπους μας. Σὰν ἐχθρὸ νὰ μὴ βλέπωμε κανένα, ἐκτὸς ἀπ' τὸ Σατανᾶ καὶ τὴν ἁμαρτία.

Ὁ Θεὸς δίνει συγχώρησι στοὺς σταυρωτάς, ἀρκεῖ νὰ μετανοήσουν καὶ ἐπιστρέψουν. Ἐμεῖς πρέπει νὰ δίνωμε συγχώρησι σ' ὅσους μᾶς ἔβλαψαν, ἔστω καὶ ἂν δὲν μετανοοῦν. Ἐμεῖς πρέπει νὰ μιμούμεθα τὸ Χριστό, ποὺ ἔλεγε γιὰ τοὺς σταυρωτάς του: «Πάτερ, ἄφες αὐτοῖς» (Λουκ. κγ' 34). Ὁ Χριστὸς συγχωροῦσε τοὺς σταυρωτάς του καὶ ζητοῦσε νὰ τοὺς συγχωρήσῃ καὶ ὁ Θεός.

«Μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας», φωνάζει ὁ ἀπόστολος στοὺς Ἰουδαίους. Ἀναγνωρίσετε τὸ ἔγκλημά σας, μεταμεληθῆτε γι' αὐτό, στενάξετε καὶ μὴ μένετε πλέον στὴν ἴδια ζωή. Ἀπομακρυνθῆτε ἀπ' τὴν πεπλανημένη καὶ ἁμαρτωλὴ ζωὴ καὶ ἐπιστρέψετε στὸν Κύριο. Ζήσετε νέα ζωή, σύμφωνη μὲ τὴν πίστι καὶ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Μετανοήσετε καὶ ἐπιστρέψετε, γιὰ νὰ ἐξαλειφθοῦν οἱ ἁμαρτίες σας, ἡ κορυφαία ἁμαρτία τῆς χριστοκτονίας καὶ θεοκτονίας καὶ οἱ ἄλλες ἁμαρτίες σας.

Ὅλοι, ἀγαπητοί μου, ἔχουμε ἁμαρτίες. Καὶ εἶνε δυνα-

τόν, πολλές ἁμαρτίες μας νά εἶνε ἄγνωστες στούς ἀνθρώπους, δέν εἶνε ὅμως ἄγνωστες στό Θεό. Ὑπάρχει ἕνα μάτι, πού τά βλέπει ὅλα. Ὑπάρχει ἕνα αὐτί, πού τά ἀκούει ὅλα. Ὑπάρχει ἕνα χέρι, πού τά γράφει ὅλα. Ὅλες οἱ ἁμαρτίες μας εἶνε γραμμένες στά μυστικά βιβλία τοῦ Θεοῦ. Τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως θ' ἀνοιχθοῦν τά βιβλία καί θά δημοσιευθοῦν τά κρυπτά. Ὤ! Ποία ἐντροπή τότε καί ποία καταδίκη! Ἀλλά δόξα τῷ Θεῷ! Ὑπάρχει τρόπος νά γλυτώσωμε ἀπ' τήν ἐντροπή καί τήν καταδίκη. Καί ὁ τρόπος αὐτός εἶνε εὔκολος, ἀδάπανος. Εἶνε ἡ μετάνοια καί ἐπιστροφή στόν Κύριο. Ἄν μετανοήσωμε καί ἐπιστρέψωμε, ὁ Θεός ἐξαλείφει τίς ἁμαρτίες μας, σβήνει τά πνευματικά μας χρέη ἀπ' τά βιβλία του, διαλύει καί ἐξαφανίζει τίς ἀνομίες μας, ὅπως ὁ ἄνεμος διαλύει καί ἐξαφανίζει τά σύννεφα, τήν ὁμίχλη καί τούς καπνούς. «Ἰδού ἀπήλειψα ὡς νεφέλην τάς ἀνομίας σου καί ὡς γνόφον τάς ἁμαρτίας σου» (Ἠσ. μδ' 22).

Ἔπειτα ἀπό κάθε ἁμαρτία ἄς στενάζωμε, ἀδελφοί, καί ἄς προσπαθοῦμε νά μή ἐπανέλθωμε στά ἴδια. Ὅταν ὑπάρχῃ στεναγμός καί ἀγών, ὁ Θεός διά τοῦ μυστηρίου τῆς Ἐξομολογήσεως σβήνει τίς ἁμαρτίες μας καί δέν τίς ἐνθυμεῖται πλέον. Εὐλογημένος νά εἶνε ὁ Κύριος, διότι ἀπό ὑπερβολική ἀγάπη καί μέ τή μεγάλη του σοφία βρῆκε τρόπο νά σβήνωνται τά αἴσχη μας, τρόπο ὀδυνηρό γι' αὐτόν, τή φρικτή σταύρωσί του, καί εὔκολο γιά μᾶς, τή μετάνοια καί ἐξομολόγησί μας.

Στίχ. 20 - 21: Ἡ μετάνοια καί ἐπιστροφή στόν Κύριο δέν ἐξαλείφει ἁπλῶς τίς ἁμαρτίες, ἀλλά φέρνει «καιρούς ἀναψύξεως» καί τόν ἴδιο τό Χριστό πρός χάριν τῶν μετανοούντων.

Τί εἶνε «ἀνάψυξις»; Ὅταν τό καλοκαῖρι ὑποφέρωμε ἀπό καύσωνα, πίνουμε ἀναψυκτικά καί δροσιζόμεθα. Ὅταν ἐπίσης εἴμαστε κουρασμένοι, διακόπτουμε τήν ἐργασία, ἀναπαυόμαστε καί ἀνακουφιζόμαστε. Καί ὅταν εἴμαστε ἄθυμοι καί στενοχωρημένοι, βλέπουμε ἕνα καλό ἔργο καί ψυχαγωγούμεθα. Αὐτά εἶνε ἀναψυχή. «Ἀνάψυξις», λοιπόν, εἶνε ὁ δροσισμός, ἡ ἀνακούφισις, ἡ ἀναψυχή.

Ἀλλ' ἡ «ἀνάψυξις», τὴν ὁποία φέρνουν τὰ ἀναψυκτικά, ἡ ἀνάπαυσις μετὰ τὴν ἐργασία καὶ οἱ ψυχαγωγίες, εἶνε μικρὴ καὶ προσωρινή. Πίνεις ἕνα ἀναψυκτικό, δροσίζεσαι λίγο καὶ πάλι φλογίζεσαι ἀπ' τὸν καύσωνα. Διακόπτεις τὴν ἐργασία σου, ἀνακουφίζεσαι λίγο καὶ πάλι ἐπανέρχεσαι στὴν ἐργασία καὶ κουράζεσαι. Πηγαίνεις στὸ θέατρο, ψυχαγωγεῖσαι λίγο, βγαίνεις ἀπ' τὸ θέατρο καὶ πάλι μελαγχολεῖς.

Μεγάλη καὶ διαρκὴς «ἀνάψυξις» εἶνε ἐκείνη, ἡ ὁποία ἔρχεται «ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου». Ὅπως ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ ἀπὸ τὶς θάλασσες τὸ καλοκαῖρι ἔρχονται ζέφυροι καὶ αὖρες καὶ δροσίζουν τοὺς ἀνθρώπους, ἔτσι ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Κυρίου ἔρχονται πνευματικοὶ ζέφυροι καὶ πνευματικὲς αὖρες καὶ δροσίζουν τοὺς πιστούς. Ἀνυπόφορος μᾶς φαίνεται ὁ φυσικὸς καύσων τοῦ θέρους. Ἀλλ' ἀσυγκρίτως χειρότερος εἶνε ὁ καύσων, τὸν ὁποῖον δημιουργοῦν οἱ ἁμαρτίες καὶ οἱ θλίψεις τῆς ζωῆς. Χωρὶς δὲ τὸν Κύριο ἀναψυχὴ ἀπ' αὐτὸ τὸν καύσωνα δὲν ὑπάρχει.

Οἱ Ἰουδαῖοι ὑπέφεραν ἀπὸ τὸν καύσωνα τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν βασάνων τους κάτω ἀπὸ τὴ Ρωμαϊκὴ κυριαρχία καὶ ζητοῦσαν «ἀνάψυξι», ἀναψυχή. Ὁ δὲ ἀπόστολος τοὺς προέτρεψε νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ ἐπιστρέψουν, γιὰ νὰ ἔλθουν «καιροὶ ἀναψύξεως» ἀπὸ τὸν Κύριο. Πότε ἔρχονται στοὺς μετανοοῦντας καὶ ἐπιστρέφοντας ἀνθρώπους «καιροὶ ἀναψύξεως»; Τώρα, ἢ μετὰ τὸ θάνατο καὶ τὴ δευτέρα παρουσία; Καὶ τώρα καὶ τότε. Τώρα λιγώτερο καὶ τότε περισσότερο. Ἀφ' ὅτου στὸν κόσμο ἦλθε ὁ Χριστὸς καὶ ἐξασφάλισε λύτρωσι καὶ δόξα γιὰ τὸν ἄνθρωπο, σ' ὅσους πιστεύουν στὸ Χριστὸ ἔρχονται «καιροὶ ἀναψύξεως», οἱ ὁποῖοι ἐπεκτείνονται πέρα ἀπὸ τὸν τάφο καὶ τὴ δευτέρα παρουσία στὴν ἀτέρμονα αἰωνιότητα. Τὸ Ἰουδαϊκὸν Ἔθνος, ἂν πίστευε στὸ Χριστό, θ' ἀπολάμβανε τὰ ἀγαθὰ τῆς μεσσιακῆς ἐποχῆς, ποὺ ἐγκαινιάσθηκε μὲ τὴν πρώτη παρουσία τοῦ Χριστοῦ, θ' ἀπολάμβανε καὶ καιροὺς ἐθνικῆς ἀναψύξεως. Ἀλλ' ἔμεινε ἄπιστο καὶ ἄθλιο. Διὰ τοῦτο μόλις στὶς ἡμέρες μας ἔγινε Κράτος, καὶ συνεχῶς εὑρίσκεται «ἐπὶ ποδὸς πολέμου».

Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνας, ποὺ πιστέψαμε στὸ Χριστό, ἦλθαν καιροὶ ἐθνικῆς ἀναψύξεως, περίοδοι εὐτυχίας καὶ δόξης. Καὶ δουλεῖες καὶ βάσανα γνώρισε τὸ Ἔθνος μας γιὰ τὶς ἁμαρτίες του, καὶ ἐλευθερία καὶ δόξα γιὰ τὴ μετάνοιά του.

Σήμερα τὸ Ἔθνος μας, γιὰ τὶς ἁμαρτίες, τὰ ἐγκλήματα καὶ τὶς ἀσέβειές του, γνωρίζει ταπεινώσεις ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους του καὶ κινδυνεύει νὰ καταστραφῇ. Θέλουμε καὶ πάλι νὰ ἔλθουν στὸ μαρτυρικό μας Ἔθνος «καιροὶ ἀναψύξεως»; Ἂς μετανοήσωμε γιὰ τὴν πρωτοφανῆ ἀποστασία μας καὶ ἂς ἐπιστρέψωμε στὸ Χριστό. Πρὸ πάντων ἂς παύσωμε νὰ προσβάλλωμε μὲ χυδαῖες βλασφημίες καὶ ὀρθολογιστικὲς καὶ αἰσχρὲς θεωρίες τὸ πανάσπιλο πρόσωπο τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς καὶ τοὺς θεμελιώδεις νόμους τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἂς παύσωμε τὴν πρωτοφανῆ ἀσέβεια, τὴ διάλυσι τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν, τὴν ἀποφυγὴ τῆς τεκνογονίας, τὰ ἐγκλήματα τῶν ἐκτρώσεων καὶ τὶς σεξουαλικὲς παρεκτροπὲς καὶ βδελυρότητες.

Ἀλλὰ καὶ ἂν τὸ Ἔθνος δὲν μετανοῇ, μετανοοῦν ὅμως ἄτομα πολλὰ ἢ λίγα, γιὰ τὰ ἄτομα αὐτὰ ἔρχονται «καιροὶ ἀναψύξεως». Ἀνακουφίζονται ἀπ' τὸν καύσωνα τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν θλίψεων, ἀπ' τὸ ψυχικὸ βάρος καὶ ἄγχος, ἀπ' τὴν κατάθλιψι καὶ μελαγχολία. Ἀποκτοῦν αἴσθημα πνευματικῆς δροσερότητος καὶ εὐφορίας. Νοιώθουν πηγαία χαρὰ καὶ ἀληθινὴ εὐτυχία. Αἰσθάνονται σὰν τὸν Ἠλία μετὰ τὴν πνοὴ τῆς λεπτῆς αὔρας στὸ Χωρήβ, καὶ σὰν τοὺς μαθητὰς μετὰ τὴν πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στὸ ὑπερῷο τῶν Ἱεροσολύμων. Ὁ Θεὸς δροσίζει καὶ ἀνακουφίζει τοὺς ἀνθρώπους του μὲ τὴν χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματός του. Θὰ τοὺς δροσίζῃ δὲ καὶ θὰ τοὺς ἀνακουφίζῃ πλήρως καὶ αἰωνίως στὸν Παράδεισο, ὅπου «ποταμὸς ὕδατος ζωῆς λαμπρὸς ὡς κρύσταλλον ἐκπορευόμενος ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἀρνίου», ὅπου «ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδοῦν τὸν καρπὸν αὐτοῦ, καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν

ἐθνῶν», καὶ ὅπου «πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι» (Ἀποκ. κβ' 1 - 3). Στὸν Παράδεισο δὲν θὰ συμβαίνουν συμφορές, δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμός. Στὸν Παράδεισο οἱ δίκαιοι θὰ εἶνε «ἐν τόπῳ ἀναψύξεως», σὲ χῶρο τελείας καὶ ἀτελεύτητης ἀναψυχῆς. Ὅλα μαζὶ τὰ ἀναψυκτικά, οἱ ψυχαγωγίες καὶ οἱ ἀναψυχὲς τοῦ κόσμου εἶνε μηδὲν μπροστὰ στὴν εὐτυχία μιᾶς μόνο στιγμῆς τοῦ Παραδείσου. Ἀφάνταστη ἡ εὐτυχία τοῦ Παραδείσου. Ἀλλ' ἀφάνταστη καὶ ἡ δυστυχία τῆς Κολάσεως. Εἴθε ὁ Θεὸς νὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπ' τὸ δεύτερο καὶ νὰ μᾶς ἀξιώσῃ τοῦ πρώτου. Καὶ θὰ γίνῃ αὐτό, ἂν συνειδητοποιήσωμε τὸ γεγονός, ὅτι εἴμαστε ἁμαρτωλοὶ καὶ ἄθλιοι. Ἂν πιστεύσωμε, ὅτι ἀξίζουμε Κόλασι, θ' ἀξιωθοῦμε τοῦ Παραδείσου.

Γιὰ τοὺς πιστούς, ὅπως ἤδη εἴπαμε, δὲν ἔρχονται μόνο «καιροὶ ἀναψύξεως»· θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός. Ὁ Χριστὸς ἦλθε γιὰ πρώτη φορά, τέλεσε τὸ ἀπολυτρωτικὸ ἔργο του καὶ ἀνῆλθε στὸν οὐρανό. Καὶ ὁ οὐρανὸς σὰν θρόνος θὰ τὸν δέχεται καὶ θὰ τὸν κρατῇ μέχρις ὅτου ἐκπληρωθοῦν ὅλα, ὅσα εἶπαν οἱ προφῆτες, μέχρι τῆς ἀλλαγῆς καὶ τοῦ ἀνακαινισμοῦ τοῦ σύμπαντος. Τότε ὁ Θεὸς θὰ στείλῃ πάλι τὸν προωρισμένο Μεσσία, τὸ Χριστό, χάριν τῶν ἐκλεκτῶν του. Οἱ Ἑβραῖοι εἶχαν τὴν ἐσφαλμένη ἀντίληψι γιὰ μόνιμη παραμονὴ τοῦ Μεσσία στὴ γῆ (Ἰωάν. ιβ' 34). Ἀλλ' ὁ ἀπόστολος διορθώνει τὴν ἀντίληψί τους, τονίζει ὅτι ὁ οὐρανὸς πρέπει νὰ δέχεται τὸ Χριστό, μέχρις ὅτου πραγματοποιηθοῦν ὅλες οἱ προφητεῖες, μὲ ἄλλα λόγια μέχρι τὸ τέλος τοῦ παρόντος κόσμου. Στὸ τέλος θὰ ἔλθῃ ὁ Χριστός, νὰ παραλάβῃ ὁ ἴδιος τοὺς πιστοὺς γιὰ τὴν οὐράνια βασιλεία του. Πόση τιμή, νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, νὰ παραλάβῃ τοὺς πιστούς! Ποιὸς ἐπίγειος βασιλιᾶς θὰ πήγαινε ὁ ἴδιος, νὰ παραλάβῃ ἀσήμους ἀνθρώπους γιὰ τ' ἀνάκτορά του; Καὶ τί εἶνε ὁ ἐπίγειος βασιλιᾶς μπροστὰ στὸ Βασιλιᾶ τῶν οὐρανῶν;

Χριστέ! Σὲ εὐχαριστοῦμε διπλᾶ γιὰ τὴν ὕψιστη τιμὴ πρὸς ἐμᾶς τοὺς ἀθλίους. Σὲ εὐχαριστοῦμε μιὰ φορά, διότι ἦλθες καὶ θυσιάσθηκες γιὰ μᾶς, καὶ ἄλλη μιὰ φορά, διότι θὰ ἐπανέλθῃς νὰ μᾶς παραλάβῃς στὴν οὐράνια βασιλεία σου.

Στίχ. 22 - 26: Ὁ ἀπόστολος προηγουμένως εἶπε, ὅτι οἱ προφῆτες κήρυξαν γιὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἔμελλαν νὰ γίνουν. Διὰ τοῦτο τώρα στὴ συνέχεια ἀναφέρει τὴν περίφημη προφητεία τοῦ Μωυσῆ γιὰ τὸν Προφήτη - Μεσσία καὶ κατόπιν λέγει, ὅτι καὶ ὅλοι οἱ προφῆτες προανήγγειλαν τὶς ἡμέρες αὐτές, τὶς μεσσιακὲς δηλαδὴ ἡμέρες.

Συμφώνως πρὸς τὴν προφητεία τοῦ Μωυσῆ, ὁ Χριστὸς εἶνε προφήτης σὰν τὸν Μωυσῆ. Πῶς δηλαδή; Ἰδού: Ὁ Μωυσῆς ἦταν νομοθέτης, μεσίτης καὶ ἀρχηγὸς λαοῦ. Ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς εἶνε Νομοθέτης, Μεσίτης καὶ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μωυσῆς εἶνε τύπος, ὁ Χριστὸς ἀντίτυπος. Καὶ σὰν ἀντίτυπος ὁ Χριστὸς εἶνε ὅμοιος μὲ τὸν τύπο, τὸν Μωυσῆ, καὶ ἀνώτερος αὐτοῦ. Πόσο δὲ ἀνώτερος; Ὅσο ὁ Θεάνθρωπος εἶνε ἀνώτερος τοῦ δούλου (Ἑβρ. γ΄ 1 - 6).

Ἡ προφητεία τοῦ Μωυσῆ γιὰ τὸν ἐξαιρετικὸ προφήτη, τὸν Χριστό, περιέχει καὶ ἀπειλή. Ὅποιος δὲν ἀκούσει ἐκεῖνο τὸν προφήτη, εἶπε ὁ Μωυσῆς, θὰ ἐξολοθρευθῇ ἀπ' τὸν λαό, τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀναφέροντας τὸν ἀπειλητικὸ λόγο τοῦ Μωυσῆ ὁ Πέτρος, ὅπως ἄλλοτε τοῦ Ἰωήλ (Πράξ. β΄ 19 - 20), εἶνε σὰ νὰ ἔλεγε στοὺς Ἰουδαίους: Ἂν δὲν παραδεχθῆτε τὸν Ἰησοῦ ὡς νέο Νομοθέτη, Μεσίτη καὶ Ἀρχηγὸ καὶ δὲν ὑπακούσετε στὰ λόγια του, θὰ ἀποδοκιμασθῆτε, θὰ ἐκβληθῆτε ἀπὸ τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ὑποστῆτε τὸν αἰώνιο ὄλεθρο, τὸν δεύτερο θάνατο, τὴν ὀδύνη τῆς Κολάσεως.

Ἀπειλεῖ ὁ ἀπόστολος μὲ τὸν λόγο τοῦ Μωυσῆ, ἀλλὰ δὲν μένει στὴν ἀπειλή. Κατακλείει τὴν ὁμιλία του μὲ παρακλητικὸ λόγο. Προσπαθεῖ νὰ φιλοτιμήσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του λέγοντας σ' αὐτούς: Σεῖς εἶσθε ἀπόγονοι τῶν προφητῶν. Σεῖς εἶσθε κληρονόμοι τῶν ἀγαθῶν τῆς διαθήκης, ποὺ ἔκανε ὁ Θεὸς λέγοντας στὸν Ἀβραάμ: Διὰ τοῦ μεγάλου ἀπογόνου σου, τοῦ Μεσσίου, θὰ εὐλογηθοῦν ὅλες οἱ φυλὲς τῆς γῆς· ὅλες οἱ φυλές, καὶ πρῶτα σεῖς! Σὲ σᾶς πρῶτα ὁ Θεός, ἀφοῦ ἔφερε στὸν κόσμο τὸν Ἰησοῦ, τὸν ἀπέστειλε νὰ σᾶς γεμίζῃ μὲ εὐλογίες, ὅταν καθένας

ἀφήνετε τὶς πονηρίες σας, τὶς κακίες σας, τὰ ἁμαρτωλὰ ἔργα σας, καὶ ἀπομακρύνεσθε ἀπ' αὐτές.

Ἡ ἀπειλὴ δὲν εἶνε μόνο γιὰ τοὺς Ἰουδαίους· εἶνε γιὰ ὅλους, ὅσοι ἀπορρίπτουν τὸ Χριστό. Καὶ οἱ εὐλογίες ἐπίσης. Πρῶτα εὐλογοῦνται οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ αὐτοὶ ἦταν ὁ περιούσιος λαὸς καὶ ἀπ' αὐτοὺς προῆλθε ὁ Χριστός. Ἔπειτα εὐλογοῦνται ὅλοι οἱ λαοί. Ἡ προτεραιότης τῶν Ἰουδαίων δὲν σημαίνει περισσότερες εὐλογίες. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀνεξαρτήτως ἐθνικότητος, ἔχουν ἴσα δικαιώματα στὶς εὐλογίες τοῦ Μεσσία. Δὲν ὑπάρχει Ἰουδαῖος, Ἕλλην, Σκύθης, βάρβαρος. Ὅλοι μπροστὰ στὸ Χριστὸ εἶνε ἴσοι. Ὅλοι ἀντιπροσωπεύονται ἀπ' τὸ Χριστό. Ὅλοι περιλαμβάνονται στὴν ἀνθρωπίνη φύσι τοῦ Χριστοῦ καὶ γίνονται ἕνας ἄνθρωπος, ὁ δεύτερος Ἀδάμ.

ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Στὸ τέταρτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 12, ἀναφέρονται ἡ σύλληψις, ἡ φυλάκισις καὶ ἡ ἀνάκρισις ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου καὶ Ἰωάννου.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἐπέστησαν αὐτοῖς* = παρουσιάσθηκαν ἀποτόμως σ' αὐτούς.
ὁ στρατηγὸς = ὁ ἐπικεφαλῆς τῆς φρουρᾶς τοῦ ναοῦ ἱερεύς.

2. *διαπονούμενοι* = ἀγανακτοῦντες.
διὰ τὸ καταγγέλλειν = διότι κήρυτταν.

3. *ἔθεντο εἰς τήρησιν* = φυλάκισαν.

4. *ἐγενήθη* = ἔγινε.

5. *ἐγένετο συναχθῆναι* = συνάχθηκαν, συνῆλθαν.

7. *ἐπυνθάνοντο* = ρωτοῦσαν.

9. *ἐν τίνι οὗτος σέσωσται* = μὲ τί αὐτὸς σώθηκε.

10. *παρέστηκε* = στέκεται.

11. *ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν* = ποὺ καταφρονήθηκε ἀπὸ σᾶς.
ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας = ποὺ ἔγινε ἀγκωνάρι.

12. *οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἡ σωτηρία* = δὲν εἶνε δυνατὴ μὲ κανένα ἄλλο ἡ σωτηρία.
τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις = ποὺ νὰ ἔχῃ δοθῆ στοὺς ἀνθρώπους.
ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς = μὲ τὸ ὁποῖον εἶνε δυνατὸν νὰ σωθοῦμε.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ 1 - 4: Τὸ ἱερατεῖο καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι ταράχθηκαν ἀπὸ τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων καὶ γέμισαν ἀπὸ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησι. Γιατί;

Κατ' ἀρχὴν οἱ ἱερεῖς εἶχαν τὸ ἐγωιστικὸ φρόνημα, ὅτι ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία ἦταν δική τους ὑπόθεσις. Νόμιζαν ὅτι μόνον αὐτοὶ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ διδάσκουν καὶ ὅσοι ἔπαιρναν ἄδεια ἀπ' αὐτούς. Τοὺς ἀποστόλους ἔβλεπαν σὰν σφετεριστὰς τοῦ ἰδικοῦ τους ἀξιώματος. Καὶ δὲν τοὺς ἀνέχονταν νὰ διδάσκουν τὸν λαό, μάλιστα στὸ χῶρο τοῦ ναοῦ. Τὸ ναό, σπίτι τοῦ Θεοῦ, θεωροῦσαν ἰδιοκτησία τους. Φθονεροὶ ἐπίσης ἄνθρωποι, δὲν ἤθελαν ν' ἀσκοῦν στὸ λαὸ ἐπιρροὴ ἄλλοι ἄνθρωποι, ἀλλὰ μόνον αὐτοί. Καί, ἰδιοτελεῖς, βλέποντας τὸ ναὸ σὰν ἀνώνυμη ἐμπορικὴ ἑταιρία, ἐφοβοῦντο, ὅτι ἡ ἐξάπλωσις τῆς διδασκαλίας τοῦ Ναζωραίου θὰ ζημίωνε τὰ ὑλικὰ συμφέροντά τους. Δὲν λησμονοῦσαν ἄλλωστε, ὅτι κατ' ἐπανάληψιν ὁ Ἰησοῦς σήκωσε φραγγέλιο καὶ κυνήγησε τους ἐμπόρους ἀπὸ τὸ ναό.

Οἱ Σαδδουκαῖοι πάλι, ὑλισταὶ στὴν πρᾶξι, ἀλλὰ καὶ στὴ θεωρία, ἀρνηταὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, ἀριστοκράτες, ἄρχοντες καὶ μεγάλοι ἐγωισταὶ λόγῳ καὶ κοινωνικῆς τάξεως καὶ ἀξιώματος, δὲν ἀνέχονταν τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, διότι περιεῖχε δόγμα ἀντίθετο πρὸς τὸ δικό τους δόγμα, τὸ δόγμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὅλων τῶν νεκρῶν, καὶ διότι ἐφοβοῦντο, ὅτι ἡ ἐπικράτησις τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ θὰ ἔθετε σὲ κίνδυνο τὴν ἐξουσία τους.

Οἱ ἱερεῖς δὲ καὶ Σαδδουκαῖοι μαζὶ μισοῦσαν τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων γιὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ. Διότι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἦσαν ἔνοχοι τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὸ κήρυγμα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Ἐσταυρωμένου τάρασσε τὴν ἔνοχη συνείδησί τους.

Γι' αὐτὸ οἱ ἱερεῖς, ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ, ὁ ἱερεύς, δηλαδή, ποὺ ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς φρουρᾶς τοῦ ναοῦ, καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι ὥρμησαν κατὰ τῶν ἀποστόλων, τοὺς

συνέλαβαν καὶ τοὺς ἔκλεισαν στὴ φυλακή, γιὰ νὰ τοὺς δικάσουν τὴν ἑπομένη τὸ πρωί. Διότι τότε ἦταν βράδυ καὶ δὲν μποροῦσε νὰ συνέλθῃ τὸ Συνέδριο.

Ὅπως τότε οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι (πολλοὶ ἀρχιερεῖς ἦταν ἀπ' τὴν τάξι τῶν ὑλοφρόνων Σαδδουκαίων!) μισοῦσαν τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, ἔτσι καὶ σήμερα οἱ ὑλισταὶ καὶ πολλοὶ ἱερεῖς καὶ μάλιστα ἀρχιερεῖς, ἄνθρωποι ἐγωισταί, φθονεροὶ καὶ μοχθηροί, μισοῦν τὸ γνήσιο καὶ ζωντανὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τὸ ἀπαγορεύουν πολλὲς φορές, ἰδίως ὅταν γίνεται ἀπὸ λαϊκοὺς θεολόγους. Οἱ διῶκτες τοῦ κηρύγματος εἶνε ἡ μεγαλύτερη συμφορὰ τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐχθροὶ συνέλαβαν τοὺς ἀποστόλους γιὰ νὰ τοὺς τρομοκρατήσουν. Καὶ τοὺς συνέλαβαν μπροστὰ στὸ πλῆθος γιὰ νὰ ἐκφοβίσουν καὶ τὸ λαό. Ἀλλ' οὔτε οἱ ἀπόστολοι φοβήθηκαν, οὔτε τὸ πλῆθος. Πολλοὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ πλῆθος πίστευσαν καὶ προσετέθησαν στοὺς προηγουμένους πιστούς. Οἱ ἐχθροὶ συνελάμβαναν τοὺς ἀποστόλους καὶ οἱ ἀπόστολοι συνελάμβαναν τοὺς καλοπροαιρέτους. Καὶ οἱ μὲν συνελάμβαναν βιαίως, οἱ δὲ ἐλευθέρως. Οἱ μὲν ἐπίσης συνέλαβαν δύο, οἱ δὲ χιλιάδες. Καὶ ἔτσι μὲ τὸ δεύτερο κήρυγμα μετὰ τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν ἔγινε πέντε χιλιάδες ἄνδρες, μαζὶ δὲ μὲ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ πολὺ μεγαλύτερος. Πέντε χιλιάδες ἄνδρες ἄλλοτε ἔφαγαν ψωμὶ στὴν ἔρημο κατόπιν θαυματουργικοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων καὶ δὲν πίστευσαν (Ἰωάν. κεφ. στ'). Πέντε χιλιάδες ἄνδρες τώρα πιστεύουν μετὰ ἀπὸ δυὸ κηρύγματα. Τότε ἔγινε θαῦμα στὴν ὕλη. Τώρα στὶς ψυχές. Τότε πολλαπλασιάσθηκαν οἱ ἄρτοι, τώρα οἱ πιστοί. Ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στὶς ψυχὲς εἶνε φανερή.

Ὅταν οἱ κήρυκες τοῦ θείου λόγου ἔχουν Πνεῦμα Ἅγιο, οἱ διωγμοὶ δὲν μειώνουν τὴν ἐπίδρασί τους πάνω στὸ λαό, ἀλλὰ τὴν αὐξάνουν. Ὅπως ἰσχυρὸς ἄνεμος ἀναρριπίζει τὴ φλόγα, ἔτσι ὁ διωγμὸς ἐνισχύει τὴν Ἐκκλησία. Στοὺς διωγμοὺς ἡ Ἐκκλησία γίνεται ἰσχυρότερη. Στὴ Ρωσία σήμερα, ὅπου ἡ Ἐκκλησία διώχθηκε καὶ διώκεται, ὑπάρχουν δεκάδες ἑκατομμύρια συνειδητοὶ καὶ ἡρωικοὶ χριστια-

νοί. Νὰ μὴ φοβούμεθα τοὺς διωγμούς, ἀλλὰ τὰ πάθη. Τὰ πάθη φέρνουν κατάπτωσι, οἱ διωγμοὶ φέρνουν ἀνύψωσι καὶ δόξα.

Στίχ. 5 - 12: Τὴν ἑπομένη τῆς συλλήψεως τῶν ἀποστόλων συνῆλθε τὸ Συνέδριο γιὰ νὰ τοὺς δικάσῃ, ὅπως πρὸ ὀλίγου καιροῦ εἶχε δικάσει τὸν Κύριό τους καὶ Διδάσκαλό τους. Μαζεύτηκαν οἱ ἄρχοντες, ποὺ ἀνῆκαν στὸ κόμμα τῶν ὑλοφρόνων Σαδδουκαίων, οἱ πρεσβύτεροι, ποὺ λόγῳ ἡλικίας καὶ πείρας ἐθεωροῦντο ἀξιοσέβαστοι, οἱ γραμματεῖς, ποὺ ἐξηγοῦσαν καὶ δίδασκαν τὶς Γραφές, οἱ θεολόγοι δηλαδή, καθὼς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς Ἄννας, Καϊάφας, Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος καὶ ὅσοι ἦταν ἀπὸ ἀρχιερατικὸ γένος. Ὕλη καὶ πνεῦμα, ἐξουσία καὶ γνῶσις, ἡλικία καὶ πεῖρα, ὅλες οἱ δυνάμεις τῶν Ἰουδαίων ἑνώθηκαν γιὰ ν' ἀντιμετωπίσουν δυὸ ψαρᾶδες! Πόσο ἰσχυροὺς κάνει τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο; Καὶ πόσο οἱ ἰσχυροὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σείουν τοὺς ἰσχυροὺς τοῦ κόσμου τούτου!

Οἱ σύνεδροι διέταξαν τοὺς δύο ἀποστόλους, καθὼς καὶ τὸν θεραπευμένο χωλό, νὰ σταθοῦν ὄρθιοι στὸ μέσον τοῦ Συνεδρίου ὡς κατηγορούμενοι. Ὄρθιοι σωματικῶς, ἀλλ' ὄρθιοι καὶ ψυχικῶς. Δὲν δειλιοῦσαν καὶ δὲν λύγιζαν. Στάθηκαν στὸ μέσον τοῦ Συνεδρίου, ὅπως ἄλλοτε οἱ τρεῖς παῖδες στὸ μέσον τοῦ πυρός. Καὶ τότε καὶ τώρα τρεῖς ἀτρόμητοι πιστοί, τῆς Τριάδος ἰσάριθμοι καὶ ὁμολογηταί.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἀνακρίνουν τοὺς ἀποστόλους. Μὲ ὕφος ἰταμὸ καὶ περιφρονητικὸ καὶ γιὰ τοὺς ἀποστόλους καὶ γιὰ τὸν πρώην χωλὸ καὶ γιὰ τὸ θαῦμα ἐρωτοῦν: «Μὲ ποία δύναμι ἢ μὲ ποῖο ὄνομα κάνατε τοῦτο σεῖς;». Δὲν λέγουν «κάνατε τὸ σημεῖο τοῦτο» ἢ «θεραπεύσατε τὸν ἄνθρωπο τοῦτον», ἀλλὰ λέγουν «κάνατε τοῦτο». Ἀπαξιοῦν νὰ ὀνομάσουν τὸ θαῦμα καὶ ὁμιλοῦν γι' αὐτὸ σὰν νὰ ἔκαναν οἱ ἀπόστολοι κανένα ἔγκλημα. Αὐτὴ εἶνε ἡ γλῶσσα τῶν μοχθηρῶν ἀνθρώπων. Καὶ γιατί ἐρωτοῦν, μὲ ποιὰ δύναμι ἢ μὲ ποῖο ὄνομα ἐνήργησαν οἱ ἀπόστολοι; Ἂν δὲν εἶχαν πληροφορηθῆ ὅλοι οἱ σύνεδροι, δὲν εἶχαν πληροφορηθῆ ὁ

ἀνακριτὴς ἀρχιερεὺς καὶ ἄλλοι σύνεδροι; Ἀσφαλῶς εἶχαν πληροφορηθῆ. Προτοῦ γίνῃ τὸ θαῦμα, οἱ ἀπόστολοι ἐπέστησαν τὴν προσοχὴ στὴν ἐπίκλησι τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου. Καί, ὅταν ἔγινε τὸ θαῦμα, ἐπανειλημμένως τόνισαν, ὅτι ἔγινε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ ὅλη ἡ Ἰερουσαλὴμ πληροφορήθηκε τὸ γεγονὸς καὶ συγκλονίσθηκε, μάλιστα δὲ ὁ χῶρος τοῦ ναοῦ, ὅπου ἔγινε τὸ θαῦμα. Ἐνῷ λοιπὸν ξέρουν, μὲ ποία δύναμι ἢ ποῖο ὄνομα ἐνήργησαν οἱ ἀπόστολοι, γιατί ἐρωτοῦν; Σκοπίμως ἐρωτοῦν, γιὰ ν' ἀποσπάσουν ὁμολογία ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ στόματα τῶν ἀποστόλων, ὥστε νὰ τοὺς κατηγορήσουν, ὅτι ἐπικαλέσθηκαν ὄνομα προσώπου ποὺ καταδικάσθηκε σὲ θάνατο, διότι διεκδίκησε ἰσότητα μὲ τὸ Θεό. Αὐτὴ εἶνε ἡ γλῶσσα τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων.

Ἀλλ' ἡ πονηρία καὶ ἡ μοχθηρία εἶνε ἀδυναμίες, τὶς ὁποῖες νικᾷ ἡ δύναμις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Οἱ πονηροὶ καὶ μοχθηροὶ Ἰουδαῖοι δὲν μπόρεσαν νὰ συγχύσουν καὶ νὰ πτοήσουν τοὺς ἀποστόλους. Ἂν μὲ τὸ στόμα τῶν Ἰουδαίων μιλοῦσε τὸ ἀκάθαρτο πνεῦμα, μὲ τὸ στόμα τῶν ἀποστόλων μιλοῦσε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποὺ εἶνε πάνσοφος καὶ παντοδύναμος Θεός. Οἱ ἀπόστολοι εἶχαν μονίμως τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλὰ σὲ διάφορες περιστάσεις γέμιζαν καὶ ἐκτάκτως ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι εἰδικῶν ἀναγκῶν καὶ τὴν ἐπιτέλεσι εἰδικῶν ἔργων. Ἔτσι καὶ τώρα ὁ ἀπόστολος Πέτρος γέμισε ἀπὸ Πνεῦμα Ἅγιο, ἀπὸ φωτισμὸ καὶ δύναμι, καὶ ἀπολογήθηκε στὸ Συνέδριο μὲ σύνεσι καὶ παρρησία.

Ἄλλοτε ὁ Πέτρος ἔτρεμε μπροστὰ σὲ μιὰ ὑπηρέτρια. Τώρα στέκεται ἀτρόμητος μπροστὰ σὲ 70 περίπου ἄρχοντας τοῦ Ἰσραήλ, ποὺ σταύρωσαν τὸ Διδάσκαλό του καὶ ὑπῆρχε μέγας κίνδυνος νὰ σταυρώσουν καὶ αὐτόν. Ὄντως Πνεῦμα Ἅγιο δυνάμωνε τοὺς ἀποστόλους καὶ ὅλους τοὺς μάρτυρας καὶ ὁμολογητὰς τῆς πίστεως. Στὴν πραγματικότητα «ἀπὸ θέσεως ἰσχύος» δὲν μιλοῦσαν οἱ καθήμενοι καὶ δικάζοντες σύνεδροι, ἀλλ' οἱ ὄρθιοι καὶ δικαζόμενοι ἀπόστολοι, διότι αὐτοὶ μιλοῦσαν μὲ τὴν ἰσχὺ τοῦ πανισχύρου Πνεύματος. Ἀλλ' ἐνῷ μιλοῦσαν μὲ τὴν ἰσχὺ τοῦ

πανισχύρου Πνεύματος, δὲν αὐθαδίαζαν καὶ δὲν ὕβριζαν τοὺς ἐχθρούς των. Στὴν ἰταμότητα ἐκείνων τὶς περισσότερες φορὲς ἀντέτασσαν εὐγένεια καὶ τὶς ὀλιγώτερες σκληρὴ γλῶσσα. Πόσο ὄμορφα ἀπολογεῖται ὁ Πέτρος! Προσφωνεῖ τοὺς συνέδρους μὲ σεβασμό, τοὺς ἐλέγχει μὲ ὡραῖο καὶ δυνατὸ τρόπο καὶ τοὺς ὑποδεικνύει τὸ μοναδικὸ μέσο σωτηρίας.

Οἱ σύνεδροι ἀπευθύνθηκαν στοὺς ἀποστόλους μὲ τὸ περιφρονητικὸ «ὑμεῖς», σεῖς (στίχ. 7). Ὁ Πέτρος προσφωνεῖ τοὺς συνέδρους μὲ τὶς ἁρμόζουσες στὶς θέσεις τους ὀνομασίες: «Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ».

Ἐξ ἀρχῆς δὲ ὁ ἀπόστολος ἐλέγχει ἐμμέσως τοὺς συνέδρους. Ἐμεῖς, λέγει, σήμερα ἀνακρινόμεθα ἐπειδὴ ἔγινε εὐεργεσία σὲ ἀσθενῆ ἄνθρωπο. Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε: Ἀντὶ νὰ χαρῆτε καὶ νὰ μᾶς συγχαρῆτε, διότι θεραπεύθηκε ἕνας ἀσθενής, μάλιστα ἐκ γενετῆς, καὶ ἀπαλλάχθηκε καὶ ὁ ναὸς ἀπὸ ἕνα ζητιᾶνο, καὶ σεῖς καὶ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὶς ἐνοχλήσεις του, σεῖς μᾶς δικάζετε, σὰν νὰ διαπράξαμε ἔγκλημα. Ἄλλοι δικάζονται γιὰ ἐγκλήματα, ἐμεῖς δικαζόμεθα γιὰ ἀγαθοεργία! Στὴ συνέχεια ὁ ἀπόστολος ἐλέγχει μὲ δύναμι τοὺς Ἰουδαίους, ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος τονίζοντας τὸ ἔγκλημα τῆς σταυρώσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τονίζοντας τὴ δικαίωσί του μὲ τὴν ἀνάστασι καὶ μὲ τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ χωλοῦ. Ρωτᾶτε, λέγει, νὰ ἀκούσετε μὲ τί μέσον σώθηκε αὐτὸς ἐδῶ ὁ ἄνθρωπος; Νὰ ξέρετε λοιπόν, ὅλοι σεῖς καὶ ὅλος ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, ὅτι μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, τὸν ὁποῖο σεῖς σταυρώσατε, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀνέστησε ἐκ νεκρῶν, μὲ τὸ ὄνομα αὐτὸ θεραπεύθηκε αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ στέκεται τώρα ὑγιὴς μπροστὰ στὰ μάτια σας, ὀφθαλμοφανὴς ἀπόδειξις τοῦ θαύματος καὶ τῆς ἀληθείας τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ἰησοῦς, αὐτὸς εἶνε ὁ λίθος, ποὺ περιφρονήθηκε ἀπὸ σᾶς, τοὺς πνευματικοὺς οἰκοδόμους τοῦ Ἰσραήλ. Ἀλλ' ἐνῷ περιφρονήθηκε ἀπὸ σᾶς, ἔγινε ἀκρογωνιαῖος λίθος, θεμέλιο καὶ ἀγκωνάρι.

Μὲ τὸ ὄνομα «Χριστὸς» ὁ Πέτρος διακήρυξε τὴ

μεσσιακὴ ἰδιότητα τοῦ Ἰησοῦ. Μὲ τὴν ἔμφασι, ὅτι τὸ θαῦμα ἔγινε «ἐν τῷ ὀνόματι» τοῦ Ἰησοῦ, ὑποδήλωσε τὴ θεότητά του. Καὶ μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ χριστολογικοῦ χωρίου Ψαλμ. ριζ' (ριη') 22 γιὰ τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο ἔδειξε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε τὸ θεμέλιο, ποὺ ἑνώνει καὶ στηρίζει δύο κόσμους, τὸν Ἰουδαϊκὸ καὶ τὸν ἐθνικό, σὲ μία νέα οἰκοδομή, τὴν Ἐκκλησία.

Ἰδιαιτέρως ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ ἀποστόλου πρέπει νὰ ἐξαρθοῦν δύο ἀντιθέσεις: Σεῖς σταυρώσατε, ὁ Θεὸς ἀνέστησε! Σεῖς, οἱ μικροὶ οἰκοδόμοι, περιφρονήσατε τὸν λίθο, ὁ Θεός, ὁ μεγάλος οἰκοδόμος, τὸν ἔκανε ἀκρογωνιαῖο! Οἱ δύο αὐτὲς ἀντιθέσεις, ἀσυνδέτως μάλιστα διατυπούμενες, δεικνύουν ζωηρῶς, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔπρατταν ἀντίθετα ἀπ' τὸ Θεό, ἦταν ἀντίθεοι, μεγάλοι ἀντίθεοι.

Ἐν τούτοις καὶ γι' αὐτοὺς τοὺς μεγάλους ἀντιθέους ὑπῆρχε δυνατότης σωτηρίας. Διότι οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν εἶνε ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων. Ἀγαπᾷ καὶ τοὺς ἐχθρούς του καί, ὅταν μετανοοῦν, τοὺς σῴζει. Γι' αὐτὸ ἔστειλε στὸν κόσμο τὸν ἀγαπημένο Υἱό του. Ὁ Χριστὸς εἶνε τὸ μέσον τῆς σωτηρίας. Καὶ εἶνε τὸ μοναδικὸ μέσον. Γι' αὐτὸ ὁ ἀπόστολος τονίζει στοὺς Ἰουδαίους: Δὲν ὑπάρχει ἡ σωτηρία διὰ μέσου κανενὸς ἄλλου. Οὔτε ὑπάρχει ἄλλο ὄνομα κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανό, δοσμένο στοὺς ἀνθρώπους, μὲ τὸ ὁποῖο μποροῦμε νὰ σωθοῦμε.

Δὲν σώζει ἄλλος, γιατὶ κανεὶς ἄλλος δὲν εἶνε ὅ,τι εἶνε ὁ Χριστός. Ὁ Χριστὸς σώζει ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ τὴν πλάνη, διότι εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ φῶς· σώζει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, διότι εἶνε ὁ Δίκαιος καὶ ὁ Ἅγιος· σώζει ἀπὸ τὸν θάνατο, διότι εἶνε ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ζωή· σώζει ἀπὸ ὅλα τὰ κακά, διότι εἶνε ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεός. Καὶ σώζει ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διότι εἶνε ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεὸς ὅλων.

Ἀδελφοί! Οἱ ταλαίπωροι οἱ ἄνθρωποι κατὰ καιροὺς πίστεψαν σὲ διαφόρους σωτῆρες καὶ ἀπογοητεύτηκαν. Διότι ὅλοι ἐκεῖνοι ἦταν ψευδοσωτῆρες, ὅπως θὰ εἶνε καὶ

ὅσοι θὰ ἐμφανισθοῦν στὸ μέλλον. Ὁ Ἐσταυρωμένος, αὐτὸς μόνον εἶνε ὁ ἀληθινὸς Σωτήρ, αὐτὸς μόνο δὲν ἀπογοητεύει κανένα. Τὸ γλυκύτατο ὄνομά του Ἰησοῦς σημαίνει τὴ θεότητά του καὶ τὴ σωτηρία μας: ὁ Γιαχβὲ σώζει.

Ἂς τὸ διακηρύττωμε συνεχῶς, σὲ κάθε περίστασι καὶ εὐκαιρία, σὲ κάθε συνάνθρωπο καὶ ἀδελφό: Μόνον ὁ σαρκωμένος καὶ σταυρωμένος Θεὸς σώζει. Οἱ ἄλλοι ἢ καταποντίζουν ἢ ἁπλῶς ὑποβοηθοῦν στὴ γνωριμία καὶ τὴν σύνδεσι μὲ τὸν Σωτῆρα.

ΟΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΙ ΑΠΕΙΛΟΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΟΝΤΑΙ Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Στὸ τέταρτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 13 - 31, ἀναφέρονται: 1) Ἡ διάσκεψις τοῦ Συνεδρίου, οἱ ἀπειλὲς κατὰ τῶν ἀποστόλων, ἡ ἀπάντησις καὶ ἡ ἀπόλυσις αὐτῶν, στίχ. 13 - 22, 2) Ἡ προσευχὴ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ, στίχ. 23 - 31.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

13. *καταλαβόμενοι* = ἀντιληφθέντες.
ἰδιώτης = κατωτέρας κοινωνικῆς τάξεως, ἁπλοϊκός.
ἐπεγίνωσκόν τε = καὶ ἀνεγνώριζαν, καὶ ἐγνώριζαν καλά.

15. *κελεύσαντες* = ἀφοῦ διέταξαν.
συνέβαλλον = συνωμιλοῦσαν, συσκέπτονταν.

17. *ἵνα μὴ ἐπὶ πλεῖον διανεμηθῇ* = γιὰ νὰ μὴ διαδοθῇ περισσότερο.

18. *τὸ καθόλου μὴ φθέγγεσθαι* = καθόλου νὰ μὴ μιλοῦν.

19. *εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ* = ἐὰν εἶνε ὀρθὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.
ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ = ν' ἀκούωμε μᾶλλον ἐσᾶς παρὰ τὸ Θεό.

21. *προσαπειλησάμενοι* = ἀφοῦ ἀπείλησαν πάλι, περισσότερο.
μηδὲν εὑρίσκοντες τὸ πῶς κολάσονται αὐτοὺς = ἐπειδὴ δὲν εὕρισκαν κανένα τρόπο νὰ τοὺς τιμωρήσουν.
διὰ τὸν λαὸν = ἐξ αἰτίας τοῦ λαοῦ.
ἐπὶ τῷ γεγονότι = γιὰ τὸ γεγονός.

22. *ἐτῶν γὰρ ἦν πλειόνων τεσσαράκοντα* = διότι ἦταν ἄνω τῶν σαράντα ἐτῶν.
ἐφ᾽ ὃν ἐγεγόνει = στὸν ὁποῖον ἔγινε.

23. *πρὸς τοὺς ἰδίους* = πρὸς τοὺς ἰδικούς των.

24. *ὁμοθυμαδὸν* = μὲ μιὰ ψυχή.
ἦραν φωνὴν = ὕψωσαν φωνή.

25. *ἐφρύαξαν* = ἐξαγριώθηκαν, λύσσαξαν.
ἐμελέτησαν κενὰ = σκέφθηκαν ἢ μηχανεύθηκαν μάταια.

26. *παρέστησαν* = συνῆλθαν, παρετάχθησαν.
ἐπ᾽ ἀληθείας = ἀληθινά, πραγματικά.

27. *ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου* = ἐναντίον τοῦ ἁγίου δούλου σου.
σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ = μαζὶ μὲ τὰ ἔθνη καὶ τὰ πλήθη τοῦ Ἰσραήλ.

28. *βουλὴ* = θέλησις, θέλημα.

29. *καὶ τὰ νῦν* = καὶ τώρα.
ἔπιδε = κοίταξε, πρόσεξε.

30. *ἐν τῷ τὴν χεῖρά σου ἐκτείνειν σε* = ἐνῷ σὺ θὰ ἁπλώνῃς τὸ χέρι σου.

31. *δεηθέντων αὐτῶν* = ἀφοῦ αὐτοὶ τελείωσαν τὴ δέησι.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 13 - 14: Οἱ πτωχοὶ ἄνθρωποι λέγονται πτωχοί, διότι «πτήσσουν» μπροστὰ στοὺς ἀνωτέρους, συστέλλονται, ζαρώνουν, ὅπως τὰ σπουργίτια στὴ βαρυχειμωνιά. Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἦταν πτωχοί, ἀγράμματοι καὶ ἁπλοϊκοί. Καὶ κανονικῶς θὰ περίμενε κανεὶς νὰ στέκωνται φοβισμένοι μπροστὰ στοὺς ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ, ποὺ μαζεύτηκαν, 70 ἄτομα, νὰ τοὺς δικάσουν. Ὅταν δικαζόταν ὁ Χριστός, ἔτρεμαν στὴν αὐλὴ τοῦ ἀρχιερέως, μάλιστα ὁ Πέτρος. Ἀλλὰ τώρα, ποὺ δικάζονται οἱ ἴδιοι, εἶνε ἀτρόμητοι. Ὁμιλοῦν μὲ παρρησία. Χωρὶς πάθος ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ χωρὶς φόβο, λέγουν ὅλη τὴν ἀλήθεια γιὰ τὸν Ἰησοῦ τὸν Ναζωραῖο. Κατὰ τὴν δίκη τοῦ Διδασκάλου ὁ Πέτρος εἶπε στὴν ὑπηρέτρια, ὅτι δὲν γνώριζε τὸν ἄνθρωπο. Τώρα, κατὰ τὴ δική του δίκη, λέγει στὸ Συνέδριο τῶν

σταυρωτῶν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος εἶνε ὁ Μεσσίας καὶ ὁ μοναδικὸς Σωτήρ, τουτέστιν ὁ Θεός.

Οἱ Ἰουδαῖοι κατάλαβαν, ὅτι ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης ἦταν πτωχοί, ἀγράμματοι καὶ ἁπλοϊκοί. Τὸ κατάλαβαν ἀπ' τὴν ἐνδυμασία καὶ τὴν ὅλη ἐξωτερικὴ ἐμφάνισί τους, ἀπ' τὴν προφορά, ἀπ' τὴν διατύπωσι τοῦ λόγου, ἀπ' τὴν ἄγνοια τῆς ραββινικῆς θεολογίας καὶ ἀπ' τὸν ἁπλοϊκὸ τρόπο συμπεριφορᾶς. Ἐπίσης ἤξεραν καλά, ὅτι ἦταν μαζὶ μὲ τὸν Ἰησοῦ. Τοὺς εἶχαν μάλιστα ἰδεῖ στὴν αὐλὴ τοῦ ἀρχιερέως καὶ κοντὰ στὸ σταυρὸ τοῦ Ἰησοῦ σὰν τρομοκρατημένους σπουργῖτες.

Βλέποντας λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν παρρησία, ἀλλὰ καὶ τὴ ρητορεία καὶ τὴ γνῶσι τῶν ἁπλοϊκῶν καὶ ἀγραμμάτων Γαλιλαίων, θαύμαζαν. Καταλάβαιναν, ὅτι στοὺς μαθητὰς τοῦ Ναζωραίου εἶχε γίνει μιὰ παράδοξη μεταβολή, ἀνεξήγητη ἀνθρωπίνως. Καταλάβαιναν, ὅτι εἶχε γίνει ἐσωτερικὸ θαῦμα. Ἔβλεπαν δὲ καὶ τὸν θεραπευμένο χωλό, στὸν ὁποῖο εἶχε γίνει ἐξωτερικὸ θαῦμα, τελείως ἀναμφισβήτητο. Καὶ τὸ ἕνα θαῦμα ἐπιβεβαίωνε τὸ ἄλλο καὶ ἔκανε τὸ θαυμασμὸ τῶν Ἰουδαίων μεγαλύτερο.

Ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος ἀπὸ τὸν θαυμασμό; Οἱ Ἰουδαῖοι θαύμαζαν, χωρὶς νὰ πιστεύουν στὸν αἴτιο τοῦ θαύματος, τὸν Ἰησοῦ τὸν Ναζωραῖο. Θαύμαζαν τὴ μεταβολὴ τῶν ἀποστόλων, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν μεταβάλλονταν. Θαύμαζαν τὴ θεραπεία τοῦ χωλοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐπέστρεφαν νὰ θεραπευθοῦν καὶ αὐτοί. Ἡ δὲ δική τους ἀναπηρία ἦταν ἀσυγκρίτως χειρότερη ἀπὸ τὴν ἀναπηρία τοῦ χωλοῦ, διότι ἦταν ψυχικὴ ἀναπηρία. Στὴν περίπτωσί τους ἐκπληρωνόταν ἡ φοβερὴ προφητεία τοῦ Ἠσαΐα: «Ἀκοῇ ἀκούσετε καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μή ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι καὶ ἰάσομαι αὐτούς» (Ἠσ. στ' 9 - 10). Οἱ Ἰουδαῖοι ἄκουαν καλὰ τὸ θαῦμα τῆς παρρησίας καὶ τῆς σοφίας τῶν ἀποστόλων, ἔβλεπαν καλὰ τὸ θαῦμα τῆς

θεραπείας τοῦ χωλοῦ, ἀλλὰ δὲν ἤθελαν νὰ ἐννοήσουν καὶ νὰ συναισθανθοῦν. Ἡ καρδιά τους ἦταν πωρωμένη. Ἔφρασσαν τὰ ἐσωτερικὰ αὐτιὰ καὶ ἔκλειναν τὰ ἐσωτερικὰ μάτια τους, γιὰ νὰ μὴ ἀνανήψουν καὶ ἐπιστρέψουν καὶ θεραπευθοῦν. Ἀγωνίζονταν νὰ μὴ σωθοῦν!

Σὰν τοὺς Ἰουδαίους εἶνε πολλοὶ σὲ κάθε ἐποχή. Θαυμάζουν τὸ Χριστιανισμό, ἀλλὰ δὲν τὸν πιστεύουν. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλοὶ χειρότεροι. Αὐτοὶ οὔτε πιστεύουν οὔτε θαυμάζουν. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ, διότι ὑπάρχουν καὶ οἱ εὐλογημένοι ἄνθρωποι. Αὐτοὶ καὶ θαυμάζουν καὶ πιστεύουν.

Εἴθε, ἀδελφοί, ἡ δύναμις τοῦ θαυμασμοῦ καὶ τῆς πίστεως νὰ μὴ μᾶς ἐγκαταλείψῃ ποτέ, ἀλλὰ νὰ αὐξάνεται μέσα μας. Εἶνε τόσο μεγάλο πρᾶγμα ὁ Χριστιανισμός, ὥστε ὁ θαυμασμὸς γι᾽ αὐτὸν εἶνε ἀνεξάντλητος. Ὅσο δὲ μεγαλύτερο θαυμασμὸ αἰσθάνεται ὁ καλοπροαίρετος ἄνθρωπος γιὰ τὸ Χριστιανισμό, τόσο περισσότερο ἐνισχύεται ἡ πίστις του.

Ἀντιθέτως στὸν κακοπροαίρετο ὁ θαυμασμὸς παρακολουθεῖται ἀπὸ σατανικὴ ἀντίδρασι. Οἱ Ἰουδαῖοι θαύμαζαν, ἀλλὰ φθονοῦσαν καὶ ἀντιπαθοῦσαν. Βλέποντας τὸ θαῦμα «οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν», εἶχον ὅμως... ἀντιπρᾶξαι! Δὲν μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιήσουν ἐπιχειρήματα κατὰ τῶν ἀποστόλων, μποροῦσαν ὅμως νὰ χρησιμοποιήσουν βία. Πόσο ἀντιφατικοί, τραγικοὶ καὶ ταλαίπωροι εἶνε οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ ὁποῖοι θαυμάζουν καὶ συγχρόνως διώκουν τὸν Χριστιανισμό!...

Στίχ. 15 - 22: Σὲ μεγάλη ἀδυναμία καὶ ἀμηχανία περιέφεραν τοὺς ἄρχοντας οἱ δύο ἁπλοϊκοὶ ἀπόστολοι. Ἀναγκάσθηκαν νὰ κάνουν ἰδιαίτερη διάσκεψι καὶ ἔλεγαν: «Τί ποιήσομεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις;». Τί θὰ κάνωμε στοὺς ἀνθρώπους τούτους; Στὰ χέρια τους εἶχαν τοὺς ἀποστόλους, ὑποδίκους καὶ δεμένους, καὶ ὅμως ἦταν σὲ ἀδυναμία γιὰ τὴν ἀντιμετώπισί τους. Ἡ ἀλήθεια εἶνε ἰσχυρότερη ἀπ᾽ ὅλα. Καὶ οἱ ἰσχυρότεροι ἐχθροί της

μπροστά της αἰσθάνονται ἀδυναμία. Τὸ βλέπουμε καὶ σήμερα. Τὰ ἄθεα ὁλοκληρωτικὰ καθεστῶτα τίποτε δὲν φοβοῦνται, ὅσο τοὺς συνειδητοὺς καὶ θαρραλέους χριστιανούς. Οἱ συνειδητοὶ εἶνε καὶ θαρραλέοι.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἀναγνώριζαν, ὅτι διὰ μέσου τῶν ἀποστόλων ἔγινε σημεῖο, θαῦμα καταπληκτικό. Τὸ σημεῖο γνωστοποιήθηκε σ᾽ ὅλη τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ ἀρνηθοῦν. Ἤθελαν νὰ τὸ ἀρνηθοῦν. Καὶ θὰ τὸ ἀρνοῦνταν, ἂν δὲν τὸ γνώριζε ὁλόκληρη ἡ πόλις. Τόσο κακοήθεις εἶνε οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ! Ἂν δὲν κινδύνευαν νὰ γίνουν καταγέλαστοι, θὰ ἀρνοῦνταν καὶ ὀφθαλμοφανῆ πράγματα. Τί λέμε; Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν κάποια σοβαρότητα καὶ δὲν τολμοῦσαν ν᾽ ἀρνηθοῦν τὰ ὀφθαλμοφανῆ. Ἄλλοι εἶνε χειρότεροι τῶν Ἰουδαίων. Προκειμένου νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀθεΐα τους καὶ τὴ διαφθορά τους, ἀρνοῦνται καὶ τὰ ὀφθαλμοφανῆ καὶ γίνονται καταγέλαστοι...

Τί ἔκαναν οἱ Ἰουδαῖοι στοὺς θαυματουργούς, ἀλλὰ μισητοὺς ἀποστόλους; Τὸ θαῦμα καὶ τὴ διδασκαλία τους, γιὰ τὰ ὁποῖα θαύμαζαν, ἀντιμετώπισαν σὰν καρκῖνο καὶ σὰν γάγγραινα! Ὅ,τι ἔγινε ἔγινε, εἶπαν. Ἀλλὰ γιὰ νὰ σταματήσῃ τὸ κακό, γιὰ νὰ μὴ διαδοθῇ περισσότερο ἡ φήμη τοῦ θαύματος καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ, θὰ ἀπειλήσωμε δυνατὰ τοὺς μαθητάς, νὰ μὴ μιλᾶνε πλέον σὲ κανένα «ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ», στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Ἀνόητη ἀπόφασις. «Οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι» (Δευτ. λβ΄ 31). Μπορεῖ κανεὶς νὰ σταματήσῃ τὸν ἀέρα; Ἄλλο τόσο μπορεῖ νὰ σταματήσῃ τὴν πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐν τούτοις οἱ ἀνόητοι Ἰουδαῖοι διέταξαν αὐστηρῶς τοὺς ἀποστόλους νὰ μὴ βγάζουν γρῦ, νὰ μὴ λένε λέξι γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ.

Τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ εἶνε τὸ πιὸ ἀγαπητό, ἀλλὰ καὶ τὸ πιὸ μισητό. Ὅταν τὸ ἀκούουν οἱ πιστοὶ εὐφραίνονται, ὅταν τὸ ἀκούουν οἱ ἄπιστοι δαιμονίζονται. Ναί! Ἀπὸ τὸ ὄνομα, ποὺ βγάζει δαιμόνια, οἱ ἄπιστοι δαιμονίζονται! Οἱ ἄθεοι ἐπίσης, ὅπου ἐπιβάλλουν τὰ ὁλοκληρωτικὰ καθεστῶτα τους, ἀπαγορεύουν αὐστηρῶς τὸ κήρυγμα, διότι φοβοῦνται τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ περισσότερο ἀπ᾽ τοὺς διηπειρωτικοὺς πυραύλους καὶ τὶς πυρηνικὲς βόμβες.

Στὴν ἀπειλητικὴ διαταγὴ τοῦ Συνεδρίου οἱ ἀπόστολοι ἀπάντησαν τόσο μὲ εἰλικρίνεια, ὅσο καὶ μὲ εὐγένεια. Ἂν εἶνε ὀρθό, εἶπαν, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀκούωμε μᾶλλον ἐσᾶς παρὰ τὸν Θεό, κρίνατε σεῖς οἱ ἴδιοι. Καὶ ὁ Σωκράτης, ὁ πρόδρομος τοῦ Χριστιανισμοῦ στὸν ἐθνικὸ κόσμο, εἶχε πεῖ στοὺς δικαστάς του: «Πεισόμεθα τῷ Θεῷ μᾶλλον ἢ ὑμῖν». Θὰ ὑπακούσωμε στὸ Θεὸ μᾶλλον παρὰ σὲ σᾶς. Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη θρασύτης ἀπὸ τὴν ἀπαίτησι τῶν θνητῶν ἐξουσιαστῶν τῆς γῆς νὰ ὑπακούουν οἱ ἄνθρωποι σ' αὐτοὺς μᾶλλον παρὰ στὸ Θεό. Τέτοια θρασύτητα δεικνύουν σήμερα ἐξουσιασταὶ τῆς χώρας μας, οἱ ὁποῖοι ἀπαιτοῦν ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἐφαρμόζουν τὸ δικό τους νόμο, π.χ. περὶ αὐτομάτου διαζυγίου, καὶ ὄχι τὸ νόμο τοῦ Χριστοῦ. Καὶ δυστυχῶς οἱ περισσότεροι ἐπίσκοποι, ἀνάξιοι διάδοχοι τῶν ἀποστόλων, γιὰ νὰ μὴ διακινδυνεύσουν τὴ θέσι τους καὶ τὸ μισθό τους, ὑπακούουν στὸν Καίσαρα παρὰ στὸ Χριστό. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ, διότι ὑπάρχουν καὶ ὀλίγοι ἐπίσκοποι, ποὺ ἀπαντοῦν στὸν Καίσαρα μὲ γλῶσσα ἀποστολική.

Εὐθεῖα, ἀπερίφραστη, κατηγορηματική, θαρραλέα ἡ ἀποστολικὴ γλῶσσα: «Οὐ γὰρ δυνάμεθα ἡμεῖς ἃ εἴδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν». Δὲν εἶνε ὀρθὸ ν' ἀκούσωμε ἐσᾶς καὶ ὄχι τὸ Θεό. Ἐμεῖς θὰ ἐξακολουθήσωμε νὰ κηρύττωμε στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ. Διότι δὲν δυνάμεθα ἐμεῖς νὰ μὴ κηρύττωμε αὐτά, ποὺ εἴδαμε μὲ τὰ μάτια μας καὶ ἀκούσαμε μὲ τὰ αὐτιά μας. Εἴμεθα αὐτήκοοι καὶ αὐτόπτες τῆς ἀληθείας, καὶ μάλιστα τοῦ Ἀναστάντος. Εἴμεθα ἀπολύτως βέβαιοι γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ αἰσθανόμεθα ἀκατανίκητη ἐσωτερικὴ ἐπιταγή, νὰ δίνωμε τὴ μαρτυρία μας γιὰ τὴν ἀλήθεια. Δηλώνουμε τελεία ἀδυναμία στὸ νὰ μὴ κηρύττωμε.

Νὰ μιὰ ἁγία ἀδυναμία! Κάθε συνειδητὸς χριστιανὸς ἔχει τὴν ἁγία αὐτὴ ἀδυναμία. Ἀδυνατεῖ νὰ μὴ μιλάῃ γιὰ τὸ Χριστό. Καὶ ὅποιος δὲν ἔχει τὴν ἁγία αὐτὴ ἀδυναμία, ὅποιος δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ μιλάῃ γιὰ τὸ Χριστό, ὅποιος σφραγίζει τὸ στόμα του μπροστὰ στὴν Ἀλήθεια, αὐτὸς δὲν εἶνε συνειδητὸς χριστιανός, ἀλλὰ κατ' ὄνομα. Αὐτὸς ντροπιάζει τὸ χριστιανικὸ ὄνομα.

Ἐμεῖς, ἀγαπητοί, μιλοῦμε γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Χριστοῦ ἢ ντρεπόμαστε καὶ διστάζουμε νὰ μιλήσωμε, γιὰ νὰ μὴ μᾶς χαρακτηρίσουν οἱ κοσμικοὶ ὡς θρησκολήπτους καὶ καθυστερημένους; Μοιάζουμε καθόλου μὲ τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς πρώτους χριστιανοὺς ἢ εἴμαστε ἄνθη ἄοσμα; Ὅποιος μιλάει γιὰ τὸ Χριστό, σκορπίζει εὐωδία γύρω του. Καὶ ὅποιος δὲν μιλάει, εἶνε ἄνθος ἄοσμο.

Ἡ θαρραλέα ἀπάντησις τῶν ἀποστόλων στὸ Συνέδριο δὲν ὡδήγησε σὲ καταδίκη. Οἱ Ἰουδαῖοι, ἀφοῦ ἀπείλησαν περισσότερο τοὺς ἀποστόλους, τοὺς ἀπέλυσαν. Ἤθελαν νὰ τοὺς τιμωρήσουν, ἀλλὰ δὲν ἔβρισκαν τρόπο. Διότι ἐφοβοῦντο τὸ λαό. Τὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ διέφεραν ἀπὸ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀρχόντων. Ὁ λαὸς συγκλονίσθηκε ἀπὸ τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς καὶ ἄνω τῶν 40 ἐτῶν χωλοῦ, καὶ δόξαζε τὸ Θεό, καὶ τιμοῦσε τοὺς ἀποστόλους. Καὶ συχνὰ ὁ λαὸς ἀποδεικνύεται πιὸ φωτισμένος καὶ πιὸ εὐγενὴς ἀπὸ τοὺς κυβερνῆτες του.

Ἡ εὐτυχὴς ἔκβασις τῆς δίκης τῶν ἀποστόλων ἂς διδάξῃ τοὺς δειλούς, ὅτι τὸ θάρρος, ὅταν μάλιστα ὑπάρχῃ ἡ συμπαράστασις τοῦ λαοῦ, ὑπολογίζεται ἀπὸ τοὺς ἐξουσιαστάς, ὥστε νὰ συγκρατοῦνται στὶς ἀποφάσεις τους. Ἂν οἱ περισσότεροι διάδοχοι τῶν ἀποστόλων δὲν ἔσκυβαν δουλικῶς τὸ κεφάλι μπροστὰ στοὺς ἐξουσιαστάς, ἀλλ' ἀντέτασσαν σθεναρὴ ἀντίστασι στὶς ἀσεβεῖς ἀπαιτήσεις τους, οἱ ἐξουσιασταὶ θὰ κάμπτονταν καὶ θὰ ὑποχωροῦσαν, διότι θὰ φοβοῦνταν καὶ τὸ λαό, ὁ ὁποῖος ἐκτιμάει καὶ ὑποστηρίζει τοὺς θαρραλέους ἄνδρες.

Στίχ. 23 - 31: Περιχαρεῖς οἱ ἀπόστολοι, διότι ἀξιώθηκαν νὰ δώσουν στὸ Συνέδριο τῶν Ἰουδαίων τὴ μαρτυρία τους γιὰ τὸ Χριστό, ἐπέστρεψαν στοὺς δικούς τους, στοὺς οἰκείους τῆς πίστεως, καὶ ἀνέφεραν τὶς ἀπειλὲς τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. Δὲν ἀνέφεραν... τὰ δικά τους κατορθώματα, ὅπως θὰ ἔκαναν πολλοὶ ἀπὸ μᾶς. Διότι, ὅ,τι ἐπέτυχαν ἐκεῖνοι, δὲν τὸ θεώρησαν δικό τους κατόρθωμα, ἀλλὰ προστασία τοῦ Κυρίου.

Ἡ Ἐκκλησία τῶν πιστῶν, ὅταν ἄκουσε τὰ τῆς δίκης,

ἔκανε προσευχή. Μὲ μιὰ καρδιὰ οἱ πιστοὶ ὕψωσαν τὴ φωνή τους, συνανυψώνοντας τὴν καρδιά τους, καὶ εἶπαν: Δέσποτα, ὕψιστε κυρίαρχε, σὺ ποὺ ἔκανες τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσα καὶ ὅλα, ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτά, ποὺ μὲ τὸ στόμα τοῦ δούλου σου Δαβὶδ εἶπες, γιατί ἐξαγριώθηκαν τὰ ἔθνη καὶ οἱ λαοὶ μηχανεύθηκαν μαζὶ μάταια; Παρετάχθησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ οἱ ἄρχοντες μαζεύτηκαν μαζὶ ἐναντίον τοῦ Κυρίου καὶ ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Διότι πράγματι μαζεύτηκαν ἐναντίον τοῦ ἁγίου δούλου σου Ἰησοῦ, τὸν ὁποῖον ἔχρισες Σωτῆρα, καὶ ὁ Ἡρώδης καὶ ὁ Πόντιος Πιλᾶτος μαζὶ μὲ ἔθνη καὶ πλήθη τοῦ Ἰσραήλ, γιὰ νὰ κάμουν ὅσα ἡ δύναμίς σου καὶ τὸ θέλημά σου προώρισε νὰ γίνουν. Καὶ τώρα, Κύριε, πρόσεξε τὶς ἀπειλὲς καὶ δῶσε στοὺς δούλους σου νὰ κηρύττουν τὸ λόγο σου μὲ ὅλο τὸ θάρρος, ἐνῷ σὺ θὰ ἁπλώνῃς τὸ χέρι σου γιὰ θαυματουργικὲς θεραπεῖες ἀσθενειῶν καὶ θὰ γίνωνται σημεῖα καὶ καταπληκτικὰ θαύματα μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου δούλου σου Ἰησοῦ.

Σύντομη ἡ προσευχὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως τὴν διέσωσεν ὁ Λουκᾶς, περιεκτική, μεγαλειώδης, συγκινητική, ὑποδειγματική. Στὴ δύσκολη περίστασι γιὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου οἱ πιστοὶ κάνουν ἔκκλησι στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Θεός, ὁ ὁποῖος ἔκανε τὰ σύμπαντα καὶ προεῖπε τὴν ἐξέγερσι καὶ συμμαχία βασιλέων καὶ ἀρχόντων, ἐθνῶν καὶ λαῶν, ἐναντίον τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, εἶνε Θεὸς ἀληθινὸς καὶ παντοδύναμος. Διὰ τοῦτο οἱ πιστοὶ παρακαλοῦν νὰ ματαιώσῃ τὶς ἀπειλὲς τῶν διωκτῶν, ὄχι γιὰ νὰ σωθοῦν αὐτοὶ ἀπὸ τοὺς διωγμούς, ἀλλὰ γιὰ νὰ προοδεύῃ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Ζητοῦν νὰ δώσῃ στοὺς δούλους του ὅλο τὸ θάρρος, γιὰ νὰ κηρύττουν τὸ λόγο Του, καὶ νὰ κάνῃ θαύματα τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, γιὰ νὰ ἐνισχύωνται αὐτοί, νὰ βεβαιώνεται τὸ κήρυγμα, νὰ πιστεύουν οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ δοξάζεται ὁ Ἰησοῦς.

Πνευματικὰ καὶ ὑψηλὰ τὰ αἰτήματα τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος. Ἡ προσευχὴ ἐκείνη ἔσεισε τὴ γῆ. Μόλις τελείωσε ἡ δέησις, ἦλθε ἡ ἀπάντησις. Συγκλονιστικὸς σεισμὸς ἔγινε στὸν τόπο, ὅπου ἦταν συναγμένοι οἱ πιστοί.

Ὁ σεισμὸς ἦταν σημεῖο τῆς παρουσίας τοῦ Παντοδυνάμου. Μὲ τὸν σεισμὸ εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε ὁ Κύριος: «Μὴ φοβεῖσθε τὶς ἀπειλὲς τῶν ἐχθρῶν. Ἐγὼ εἶμαι παρὼν καὶ σείω τὴ γῆ. Λάβετε θάρρος. Δὲν εἶνε οἱ ἀπειλὲς τῶν ἐχθρῶν φοβερές. Φοβερὸς εἶμαι ἐγώ. Σὲ μιὰ στιγμὴ μπορῶ νὰ τρομοκρατήσω καὶ νὰ καταστρέψω τοὺς ἐχθρούς μου καὶ ἐχθρούς σας». Συγχρόνως μὲ τὸν σεισμὸ ὅλοι οἱ πιστοὶ γέμισαν μὲ Πνεῦμα Ἅγιο καὶ κήρυτταν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ μὲ παρρησία.

Ἡ σημερινὴ Ἐκκλησία δὲν γνωρίζει μεγάλες ἐπιτυχίες καὶ θριάμβους στὸν ἀγῶνα της μέσα στὸν κόσμο, διότι δὲν προσεύχεται μὲ τὴ θέρμη καὶ τὴ δύναμι τῆς πρώτης Ἐκκλησίας. Οἱ συνήθεις προσευχὲς γίνονται μᾶλλον μὲ τρόπο τυπικό. Εἰδικὲς δὲ προσευχὲς σὲ κρίσιμες περιστάσεις δὲν γίνονται.

Ἀλλ᾽ ἂν ἡ Ἐκκλησία δὲν προσεύχεται σὰν σύνολο σὲ εἰδικὲς περιστάσεις, ἂς προσεύχεται καθ᾽ ἕνας ἀπὸ μᾶς ἰδιαιτέρως.

ΕΝΟΤΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΚΤΗΜΟΣΥΝΗ

Στὸ τέταρτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 32 - 37, ὁ Λουκᾶς περιγράφει τὴν ἑνότητα καὶ τὴν κοινοκτημοσύνη τῶν πρώτων χριστιανῶν.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

32. *ἴδιον εἶναι* = ὅτι εἶνε δικό του.

33. *ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον* = ἔδιναν τὴ μαρτυρία.

34. *κτήτορες χωρίων* = ἰδιοκτῆτες χωραφιῶν.
τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων = τὴν ἀξία τῶν πωλουμένων.

35. *διεδίδοτο* = διαμοιραζόταν.

36. *υἱὸς παρακλήσεως* = ἄνθρωπος ἐποικοδομητικῆς προτροπῆς ἢ παρηγορίας.
Κύπριος τῷ γένει = Κύπριος στὴν καταγωγή.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 32: Αὐτὸς ὁ στίχος εἶνε ἕνα μεγάλο διαμάντι τῆς Γραφῆς γιὰ τὰ μεγάλα διαμάντια τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς πρώτους χριστιανούς. Σ' αὐτὸ τὸ στίχο ὁ Λουκᾶς περιγράφει τὸ θαῦμα τῆς πνευματικῆς ἑνότητος καὶ τῆς ὑλικῆς κοινοκτημοσύνης τῶν πρώτων χριστιανῶν.

Ἄλλοτε ὁ Θεὸς ἔκανε ἕνα δυσάρεστο θαῦμα, τὴ σύγχυσι τῶν γλωσσῶν, γιὰ νὰ διαιρέσῃ τοὺς ἀνθρώπους, διότι χρησιμοποιοῦσαν τὴν ἑνότητά τους γιὰ ὑπερήφανο καὶ ἀσεβὲς ἔργο, τὴν οἰκοδόμησι τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ. Τώρα ὁ Θεὸς κάνει ἕνα ἀντίθετο θαῦμα· ἑνώνει τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ πιστεύουν στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ οἰκοδομήσουν τὸ μεγαλειῶδες οἰκοδόμημα τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἡ ἑνότης τῶν ἀνθρώπων, ἡ καλὴ καὶ ἐποικοδομητικὴ

ἑνότης, ἦταν κορυφαῖο αἴτημα κάθε ἐποχῆς. Διότι στὴν ἑνότητα ὑπάρχει ἡ ἰσχὺς καὶ ἡ ἀσφάλεια, ἡ εἰρήνη καὶ ἡ πρόοδος. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του ὁ Κύριος ἔδωσε στοὺς μαθητάς του καὶ ἐπανέλαβε πολλὲς φορὲς τὴν ἐντολή, νὰ ἀγαποῦν ἀλλήλους, νὰ κυριαρχῇ ἀνάμεσά τους ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν, ἡ ἀγάπη. Καὶ στὴν ἀρχιερατική του προσευχὴ ὁ Κύριος πολλὲς φορὲς ζήτησε ἀπὸ τὸν Πατέρα του, νὰ εἶνε οἱ μαθηταί του ἕνα, νὰ πρυτανεύῃ μεταξύ τους ἡ ἑνότης. Ἡ ἀγάπη γεννᾷ τὴν ἑνότητα. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἡ βασίλισσα, ἡ ἑνότης εἶνε ἡ πριγκίπισσα. Καὶ ὅπου ὑπάρχουν ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἑνότης, ὁ τόπος εἶνε ἀνάκτορο καὶ ἡ ζωὴ γεμάτη μεγαλεῖο.

Ἡ ἐντολὴ τοῦ Κυρίου γιὰ ἀγάπη καὶ τὸ αἴτημα τῆς προσευχῆς του γιὰ ἑνότητα πραγματοποιήθηκαν σὲ τέλειο βαθμὸ στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα. Τὸ θαῦμα τῆς Πεντηκοστῆς ἦταν πολλαπλοῦν. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων, ἦταν θαῦμα ἀγάπης καὶ ἑνότητος. Ὅπως εἶπε ἀργότερα ὁ Παῦλος, «ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν» (Ρωμ. ε΄ 5). Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἀπόστολος παρήγγειλε στοὺς χριστιανούς, νὰ τηροῦν «τὴν ἑνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης» (Ἐφεσ. δ΄ 3). Ὁ Χριστὸς ἦλθε καὶ σταυρώθηκε, γιὰ νὰ ἔλθῃ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθε, γιὰ νὰ φέρῃ τὴν ἀγάπη, τὴν ἑνότητα καὶ ὅλα τὰ καλὰ στοὺς πιστοὺς ἀνθρώπους. Ὅπως ἡ Ἐκκλησία ψάλλει, «Ἁγίῳ Πνεύματι πᾶσα ἀγαθοδωρία».

Γιὰ τὶς 3.000 ψυχές, ποὺ πίστευσαν τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ὁ Λουκᾶς ἔγραψε: «Πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά. Καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον καὶ διεμοίραζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἄν τις χρείαν εἶχεν» (Πράξ. β΄ 44 - 45). Τώρα, ὁπότε οἱ πιστοὶ αὐξήθηκαν καὶ ἔγιναν 5.000 ἄνδρες, χωρὶς τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, ὁ Λουκᾶς γράφει περισσότερα καὶ παρουσιάζει τὸ μεγαλεῖο τῶν χριστιανῶν κατὰ τρόπο συγκινητικώτερο.

Καὶ πρῶτα ὁ συγγραφεὺς τῶν Πράξεων τονίζει τὸ θαῦμα τῆς πνευματικῆς ἑνότητος τῶν πιστῶν: «Τοῦ δὲ

πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδία μία». Τοῦ πλήθους τῶν πιστῶν ἡ ψυχὴ καὶ ἡ καρδία ἦταν μία! Ὑπῆρχαν χιλιάδες πιστοί, ἀλλὰ ὅλοι μαζὶ εἶχαν μιὰ καρδιὰ καὶ μιὰ ψυχή. Ὅλοι εἶχαν τὰ αὐτὰ συναισθήματα καὶ τὰ αὐτὰ φρονήματα. Ἡ ἀγάπη, ἡ ὁμόνοια καὶ οἱ ἄλλες ἀρετὲς τοὺς ἕνωναν στενὰ καὶ ἁρμονικὰ καὶ τοὺς ἔκαναν ἕνα πνευματικὸ σῶμα, μέσα στὸ ὁποῖο ὑπῆρχε μιὰ ψυχὴ καὶ χτυποῦσε μιὰ καρδιά. Αὐτὸ ἦταν θαῦμα πολὺ μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ. Ἢ μᾶλλον δὲν ἦταν ἕνα θαῦμα, ἀλλὰ χιλιάδες θαύματα. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θαυματούργησε μέσα σὲ χιλιάδες ψυχὲς καὶ καρδιές, τὶς μετέβαλε καὶ τὶς ἔκανε μία.

Θέλουμε νὰ ἐννοήσωμε περισσότερο τὴ θαυματουργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στὶς χιλιάδες καρδιὲς καὶ ψυχὲς τῶν πρώτων ἐκείνων χριστιανῶν; Ἃς ἀποβλέψωμε γιὰ λίγο στοὺς κοσμικοὺς ἀνθρώπους. Ἀπὸ μιὰ κοιλιὰ βγαίνουν τ᾽ ἀδέλφια. Καὶ ὅμως δύσκολα βρίσκεις σπουδαία ἀγάπη καὶ ὁμόνοια μεταξὺ δύο ἀδελφῶν. Τὸ ὑλικὸ συμφέρον, ὁ φθόνος καὶ ἄλλες κακίες χαλαρώνουν καὶ πολλὲς φορὲς διαλύουν τὸ σύνδεσμο τῶν ἀδελφῶν καὶ πολλὲς φορὲς φέρουν ἔχθρα μεταξύ τους, ποὺ κάποτε φθάνει μέχρι τὸ φόνο. Καὶ ἂν δύο ἀδελφοὶ δὲν ἔχουν σπουδαία ἀγάπη καὶ ὁμόνοια, πόσο μᾶλλον δύο ἄλλοι ἄνθρωποι, ποὺ δὲν εἶνε ἀδελφοί; Καὶ ἂν πάλι εἶνε δύσκολο νὰ συνδεθοῦν μὲ ἁγνοὺς δεσμοὺς δύο πρόσωπα, πόσο δυσκολώτερο εἶνε νὰ συνδεθοῦν τρία, τέσσαρα, πέντε καὶ περισσότερα πρόσωπα; Ὅσο περισσότερα εἶνε τὰ πρόσωπα, τόσο μεγαλύτερη εἶνε ἡ ἀσυμφωνία τῶν χαρακτήρων καὶ τόσο ἀσθενέστερος ὁ σύνδεσμός τους. Ἀποβλέψαμε στοὺς κοσμικούς. Ἃς ἀποβλέψωμε τώρα καὶ στοὺς ἑαυτούς μας, τοὺς θρησκευτικοὺς ἀνθρώπους τοῦ εἰκοστοῦ αἰῶνος. Εἴμαστε θρησκευτικοί, ἀλλὰ δὲν εἴμαστε χριστιανοὶ στὸ ὕψος τῶν πρώτων χριστιανῶν. Ἑλκύουμε χάρι, ἀλλὰ ὀλίγη. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ἀνάμεσα σὲ μᾶς δύσκολα βρίσκεται μεγάλη ἀγάπη καὶ ὁμόνοια. Δύσκολα βρίσκονται δύο ἀρχιερεῖς ἢ δύο συνεφημέριοι ἱερεῖς μὲ ἀνυπόκριτη ἀγάπη καὶ ἀγαστὴ συνεργασία μεταξύ τους. Δύσκολα βρίσκονται καὶ δύο ἀδελφοὶ τῆς αὐτῆς μοναχικῆς ἀδελφό-

τητος, πού νά θαυμάζη καί νά έπαινῆ ό ἕνας τόν ἄλλο. Δύσκολα έπίσης δύο ίεροκήρυκες, δύο θεολόγοι καί δύο άπλοϊκοί χριστιανοί. Πολύ δέ εὔκολα βρίσκονται χριστιανοί, κληρικοί, μοναχοί καί λαϊκοί, πού νά άσκῆ ό ἕνας δυσμενῆ κριτική γιά τόν ἄλλο, νά ύποβλέπη, νά έπιβουλεύεται, νά μειώνη, νά ἐξουθενώνη ἤ καί νά ἐξοντώνη πνευματικῶς ό ἕνας τόν ἄλλο.

Δύσκολο, πολύ δύσκολο πρᾶγμα ἡ ἀγάπη καί ἡ όμόνοια, ἔστω καί μεταξύ ὀλίγων. Σπανιώτερο δέ πρᾶγμα ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς τούς Ἕλληνες. Ἀπ' τήν ἀρχαία ἐποχή τό μικρόβιο τῆς διχονομίας βόσκει στά στήθη μας. Ὅπου δύο Ἕλληνες, ὁ ἕνας εἶνε κυβέρνησις καί ὁ ἄλλος ἀντιπολίτευσις! Οὔτε θρησκευτικῶς, ἀλλ' οὔτε ἐθνικῶς ἐπιτυγχάνουμε εὔκολη καί στερεά ἑνότητα. Ὅταν ἐπιτυγχάνωμε κάποια ἑνότητα, τήν ἐπιτυγχάνουμε ἀπό ἀνάγκη μᾶλλον, λόγῳ κινδύνων καί δοκιμασιῶν, παρά ἀπό ἀγάπη.

Ἀλλ' ἐνῷ στήν ἐποχή μας καί δύο μόνον ἄνθρωποι εἶνε δύσκολο νά ἔχουν μεγάλη ἀγάπη καί ὁμοφροσύνη, στήν ἐποχή τῶν ἀποστόλων χιλιάδες ἄνθρωποι εἶχαν μιά καρδιά καί μιά ψυχή καί πραγματοποίησαν ἰδανική ἑνότητα ἀγάπης καί φρονήματος. Καί ἄς τονισθῆ, ὅτι ἦταν ἄνθρωποι μέ διαφορές ἡλικίας, ἰδιοσυγκρασίας, κοινωνικῆς τάξεως καί καταστάσεως. Ἐπίσης ἦταν ἀπό διαφόρους τόπους, καί οἱ περισσότεροι βεβαίως, προτοῦ πιστεύσουν, ἦταν ἄγνωστοι καί ξένοι μεταξύ τους. Ἐπίσης θά ἀνῆκαν σέ διάφορες καί ἀντιμαχόμενες θρησκευτικές μερίδες. Ἐν τούτοις, ὅταν πίστευσαν, ἄφησαν τίς διαφορές, συμφώνησαν μεταξύ τους καί ἀγάπησαν ὁ ἕνας τόν ἄλλο τόσο πολύ, σάν νά γνωρίζονταν καί νά ἦταν φίλοι ἀπό πολλά χρόνια. Τί λέμε; Ποτέ οἱ φίλοι δέν συνδέονται μέ τόση ἀγάπη καί ὁμοφροσύνη, μέ ὅση συνδέθηκαν οἱ πρῶτοι χριστιανοί. Ἡ ἑνότης τῶν χριστιανῶν ἐκείνων ἦταν φαινόμενο, πού ποτέ μέχρι τότε δέν εἶχε συμβῆ στόν κόσμο. Ἀλλ' οὔτε κατόπιν συνέβη μέ τόση τελειότητα. Στήν ἀρχή τοῦ Χριστιανισμοῦ φαίνεται ἡ τελειότης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καί στή συνέχεια φαίνονται οἱ ἀτέλειες τῶν ἀνθρώπων...

Ὁ Δαβίδ προσευχόταν, ν' ἀλλάξῃ ὁ Θεός τήν καρδιά

του, νὰ ξεριζώσῃ τὴν ἁμαρτωλὴ ἐκείνη καρδιά, ποὺ ἀγάπησε αἰσχρὰ καὶ σκότωσε ὕπουλα, καὶ στὴ θέσι της νὰ φυτεύσῃ καθαρὴ καρδιά: «Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ Θεός» (Ψαλμ. ν' 12). Ὁ δὲ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ ὑποσχέθηκε, νὰ ἀφαιρέσῃ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους του τὴ λιθίνη καρδιά, τὴν ἀναίσθητη δηλαδή, καὶ νὰ δώσῃ νέα καὶ σαρκίνη καρδιά, εὐαίσθητη δηλαδή, μὲ αἰσθήματα ἀγάπης πρὸς τὸ Θεὸ καὶ πρὸς τοὺς συνανθρώπους: «Καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω ἐν ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς ὑμῶν, καὶ δώσω καρδίαν σαρκίνην» (Ἰεζ. λστ' 26). Διὰ μέσου ἐπίσης τοῦ αὐτοῦ προφήτου καὶ τοῦ προφήτου Ἰερεμίου ὁ Θεὸς ὑποσχέθηκε νὰ δώσῃ στοὺς ἀνθρώπους του «καρδίαν μίαν» (Ἰεζ. ια' 19, Ἰερ. λβ' 39 κατὰ τὸ Ἑβραϊκό). Ὅ,τι ζητοῦσε ὁ Δαβὶδ καὶ ὅ,τι ὑποσχέθηκε ὁ Θεὸς διὰ μέσου τῶν προφητῶν του, αὐτὸ συνέβη μὲ τὴν κάθοδο καὶ τὴν ἔκχυσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὁ Θεὸς ἔδωσε στοὺς πιστοὺς καρδία νέα καὶ καρδία μία. Ἡ «μία καρδία», ποὺ ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς, δεικνύει τὴν τελεία ἁρμονία μεταξὺ τῶν πρώτων χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν χωρίων τῆς Γραφῆς. Ὁ Θεὸς θαυματούργησε στὸ ἐσωτερικὸ τῶν πιστῶν του, ἐκπληρώνοντας τοὺς προφητικοὺς λόγους του.

Ἡ καρδιακὴ καὶ ψυχικὴ ἑνότης, αὐτὴ εἶνε ἀληθινὴ καὶ ζηλευτὴ ἑνότης. Καὶ δὲν ἀποκτᾶται, παρὰ μόνο μὲ Πνεῦμα Ἅγιο. Χωρὶς Πνεῦμα Ἅγιο οἱ ἀνθρώπινες καρδιὲς παραμένουν ἐγωιστικές, φθονερές, βαθειὰ διεφθαρμένες καὶ δὲν ἑνώνουν, ἀλλὰ διαιροῦν τοὺς ἀνθρώπους. Μὲ Πνεῦμα Ἅγιο γίνεται τὸ θαῦμα τῆς μεταβολῆς τῶν καρδιῶν καὶ τῆς ἑνώσεώς των σὲ μιὰ καρδιά.

Παγκόσμιο καὶ ἔντονο στὴν ἐποχή μας εἶνε τὸ αἴτημα τῆς ἑνότητος. Ἀλλ' οὔτε ἡ ἀνθρωπότης, οὔτε οἱ διάφορες μερίδες τῆς Χριστιανοσύνης, οὔτε οἱ Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες, οὔτε οἱ θρησκευτικὲς ὀργανώσεις, οὔτε τὰ μέλη μιᾶς οἰκογενείας, οὔτε δύο ἄτομα μποροῦν νὰ ἀποκτήσουν ἀληθινὴ ἑνότητα, ἂν δὲν φρονήσουν ὀρθῶς καὶ δὲν ζητήσουν Πνεῦμα Ἅγιο. Γιὰ τοῦτο, ὅσοι εἴμαστε πιστοί, ἂς διαφωτίζωμε τὸν κόσμο γιὰ τὴν ὕπαρξι καὶ τὴν ἀνάγκη τῆς

ΑΝΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΑΠΦΕΙΡΑ
ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Στὸ πέμπτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 16, ἐκτίθενται: 1) Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ τιμωρία τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας, στίχ. 1 - 11, 2) Οἱ θαυματουργίες τῶν ἀποστόλων, στίχ. 12 - 16.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *κτῆμα* = χωράφι.
2. *ἐνοσφίσατο* = κράτησε γιὰ τὸν ἑαυτό του κρυφά, ὑπεξαίρεσε.
   συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς = ἐνῷ γνώριζε μαζὶ καὶ ἡ γυναῖκα, ἐν γνώσει καὶ τῆς γυναικός.
   ἐνέγκας = ἀφοῦ ἔφερε.
3. *ἐπλήρωσε* = γέμισε, κυρίευσε.
   ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου = ἀπ' τὴν ἀξία τοῦ χωραφιοῦ.
4. *οὐχὶ μένον σοι ἔμενε καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε;* = ἐνόσῳ παρέμενε, σὲ σένα δὲν παρέμενε, καὶ ὅταν πωλήθηκε, στὴν ἐξουσία σου δὲν ἦταν;
   τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου; = γιατί σκέφθηκες; γιατί ἀποφάσισες;
5. *ἐξέψυξε* = ξεψύχησε.
6. *συνέστειλαν αὐτὸν* = τὸν συμμάζεψαν.
   ἐξενέγκαντες = ἀφοῦ τὸν μετέφεραν ἔξω (ἀπ' τὴν πόλι).
7. *μὴ εἰδυῖα* = μὴ γνωρίζουσα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ.
8. *ἀπεκρίθη* = εἶπε.
   εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; = τόσο πωλήσατε τὸ χωράφι;

Κανεὶς δὲν ἐστερεῖτο ἀπὸ ἀγάπη, δι' αὐτὸ καὶ κανεὶς δὲν ἐστερεῖτο ἀπὸ τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴν συντήρησί του. Ἀναλόγως πρὸς τὶς παρουσιαζόμενες ἀνάγκες, ὅσοι ἀπ' τοὺς χριστιανοὺς ἐκείνους ἦταν ἰδιοκτῆτες χωραφιῶν καὶ σπιτιῶν, πωλοῦσαν κατὰ καιροὺς καὶ κατέθεταν τὸ εἰσπραττόμενο χρῆμα στὰ πόδια τῶν ἀποστόλων, κάνοντας ἐκείνους διαχειριστὰς τῆς περιουσιας των. Οἱ δὲ ἀπόστολοι ἔθεταν τὸ χρῆμα στὸ κοινὸ ταμεῖο γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἀδελφότητος. Καὶ ἀπ' τὸ κοινὸ ταμεῖο διαμοιραζόταν στὸν καθένα ὅ,τι χρειαζόταν. Ἡ διανομὴ γινόταν μὲ διάκρισι. Λαμβανόταν ὑπ' ὄψιν ὁ βαθμὸς τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἀνικανότητος γιὰ ἐργασία, ἡ ἀσθένεια, ἡ ἀναπηρία, ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας κ.λπ. Μεταξὺ δὲ ἐκείνων, ποὺ πωλοῦσαν περιουσίες γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς ἀδελφότητος, ἦταν καὶ ὁ Κυπριακῆς καταγωγῆς Λευΐτης Ἰωσῆς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους ἐπωνομάσθηκε Βαρνάβας. Βαρνάβας σημαίνει «υἱὸς παρακλήσεως». Ὁ Βαρνάβας «ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ πίστεως» (Πράξ. ια' 24). Ὁ Βαρνάβας εἶχε τὸν Παράκλητο, καὶ γι' αὐτὸ ἦταν «υἱὸς παρακλήσεως», ἄνθρωπος ποὺ μὲ λόγια καὶ μὲ ἔργα «παρεκάλει» τοὺς ἀδελφούς, ἐποικοδομοῦσε καὶ παρηγοροῦσε. Βαρνάβας, «υἱὸς παρακλήσεως», ὀφείλει νὰ εἶνε ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς ἀπέναντι τῶν ἀδελφῶν. Πρέπει δὲ νὰ παρατηρηθῇ καὶ τοῦτο: Ἀφοῦ οἱ εὔποροι δὲν βοηθοῦσαν ὁ καθένας ἀπ' εὐθείας τοὺς πτωχούς, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ κοινοῦ ταμείου, οἱ μὲν βοηθοῦντες ἀπέφευγαν τὴν κενοδοξία, οἱ δὲ βοηθούμενοι δὲν αἰσθάνονταν μειονεξία. Ὅλα ἦταν τέλεια στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα.

Καὶ τώρα, γιὰ νὰ καταλάβωμε ἐμεῖς οἱ σημερινοὶ χριστιανοί, πόσο ὑπολειπόμεθα ἀπὸ τοὺς πρώτους χριστιανούς, ἂς θέσωμε στοὺς ἑαυτούς μας τὸ ἐρώτημα: Δεχόμεθα ἐμεῖς νὰ ἀπαρνηθοῦμε κάθε τι τὸ ἀτομικό, καὶ νὰ ἔχωμε τὰ πάντα κοινά;...

Δυστυχῶς ἀπέχουμε ἀπ' τοὺς πρώτους χριστιανοὺς πολλοὺς παρασάγγες. Καὶ ἂς ἔχωμε τοὐλάχιστον τὴ συναίσθησι τῆς πνευματικῆς πτωχείας μας, γιὰ νὰ μᾶς ἐλεήσῃ ὁ Θεός.

ΑΝΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΣΑΠΦΕΙΡΑ
ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Στὸ πέμπτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 16, ἐκτίθενται: 1) Τὸ ψεῦδος καὶ ἡ τιμωρία τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας, στίχ. 1 - 11, 2) Οἱ θαυματουργίες τῶν ἀποστόλων, στίχ. 12 - 16.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *κτῆμα* = χωράφι.
2. *ἐνοσφίσατο* = κράτησε γιὰ τὸν ἑαυτό του κρυφά, ὑπεξαίρεσε.
   συνειδυίας καὶ τῆς γυναικὸς = ἐνῷ γνώριζε μαζὶ καὶ ἡ γυναῖκα, ἐν γνώσει καὶ τῆς γυναικός.
   ἐνέγκας = ἀφοῦ ἔφερε.
3. *ἐπλήρωσε* = γέμισε, κυρίευσε.
   ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου = ἀπ' τὴν ἀξία τοῦ χωραφιοῦ.
4. *οὐχὶ μένον σοι ἔμενε καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε;* = ἐνόσῳ παρέμενε, σὲ σένα δὲν παρέμενε, καὶ ὅταν πωλήθηκε, στὴν ἐξουσία σου δὲν ἦταν;
   τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου; = γιατί σκέφθηκες; γιατί ἀποφάσισες;
5. *ἐξέψυξε* = ξεψύχησε.
6. *συνέστειλαν αὐτὸν* = τὸν συμμάζεψαν.
   ἐξενέγκαντες = ἀφοῦ τὸν μετέφεραν ἔξω (ἀπ' τὴν πόλι).
7. *μὴ εἰδυῖα* = μὴ γνωρίζουσα, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ.
8. *ἀπεκρίθη* = εἶπε.
   εἰ τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε; = τόσο πωλήσατε τὸ χωράφι;

9. *τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν;* = γιατί ἔγινε συμφωνία μεταξύ σας;
πειρᾶσαι = νὰ πειράξετε, νὰ δοκιμάσετε.
ἐξοίσουσί σε = θὰ κάμουν τὴν ἐκφοράν σου.

10. *διὰ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων* = διὰ μέσου τῶν ἀποστόλων.

13. *κολλᾶσθαι αὐτοῖς* = νὰ προσκολληθῇ σ' αὐτούς, ν' ἀναμιχθῇ μ' αὐτούς.
ἐμεγάλυνε = τιμοῦσε, ἐγκωμίαζε.
μᾶλλον δὲ προσετίθεντο = ὁλοένα δὲ καὶ περισσότερο προσθέτονταν.

15. *ὥστε ἐκφέρειν* = ὥστε νὰ βγάζουν καὶ νὰ φέρουν.
καὶ τιθέναι = καὶ νὰ θέτουν.
ἵνα κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὶ αὐτῶν = γιὰ νὰ πέσῃ σὲ κάποιον ἀπ' αὐτοὺς ἔστω ἡ σκιά.

16. *συνήρχετο* = συνέρρεε.
ὀχλουμένους = καὶ ἀνθρώπους ποὺ ἐνωχλοῦνταν.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 14: Λαμπρὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαρνάβα, ποὺ ἐπώλησε τὸν ἀγρό του καὶ κατέθεσε τὴν ἀξία του στὰ πόδια τῶν ἀποστόλων. Ἀλλ' ἀφοῦ πολλοὶ πωλοῦσαν τὰ ὑπάρχοντά τους καὶ κατέθεταν τὰ χρήματα στὰ πόδια τῶν ἀποστόλων, γιατί ὁ Λουκᾶς ἀνέφερε τὸν Βαρνάβα ἰδιαιτέρως καὶ ὀνομαστικῶς; Διότι ἤθελε νὰ λάβῃ ἀφορμὴ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ὄνομά του καὶ νὰ δείξῃ ὅτι ὄνομα καὶ πρᾶγμα ἦταν «υἱὸς παρακλήσεως», ἄνθρωπος ἐνισχύσεως καὶ παρηγορίας; Διότι ὁ Βαρνάβας ἦταν Λευΐτης καὶ ἔγινε ἐπιφανὴς ἀπόστολος; Καὶ γι' αὐτοὺς βεβαίως τοὺς λόγους ὁ Λουκᾶς ἀνέφερε τὸν Βαρνάβα ἰδιαιτέρως καὶ ὀνομαστικῶς, ἀλλὰ περισσότερο τὸν ἀνέφερε, ἐπειδὴ στὴ συνέχεια ἀναφέρει ἕνα ἀντίθετο παράδειγμα. Ἀνέφερε πρῶτα τὸ λαμπρὸ παράδειγμα τοῦ Βαρνάβα, γιὰ νὰ εἶνε χτυπητὴ ἀντίθεσι πρὸς τὸ κακὸ παράδειγμα τοῦ Ἀνανίου καὶ τῆς Σαπφείρας ποὺ ἀναφέρει κατόπιν.

Ὁ κόσμος εἶνε γεμᾶτος ἀντιθέσεις. Καὶ στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινωνία τῆς ἰδανικῆς ἑνότητος δὲν ἐβράδυνε νὰ φανῇ μία σοβαρὴ ἠθικὴ ἀντίθεσις. Ὁ Βαρνάβας δείχτηκε εὐθὺς καὶ εἰλικρινής, ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα, σύζυγοι, δείχτηκαν ὑποκριταὶ καὶ ψεῦτες.

Ἀνανίας! Ὡραῖο ὄνομα. Σημαίνει ἐκεῖνον, στὸν ὁποῖον χάρισε ὁ Κύριος. Ὑπόμνησις τῆς χάριτος, τῆς δωρεᾶς τοῦ Κυρίου τὸ ὄνομα τοῦ ἀνδρός. Σάπφειρα! Ὡραῖο καὶ τὸ ὄνομα τοῦτο, ἀπὸ τὴν λέξι «σάπφειρος», ποὺ σημαίνει ἕνα ἀπὸ τοὺς πολυτίμους λίθους. Ὑπόμνησις τὸ ὄνομα τῆς γυναικός, ὅτι ἔπρεπε νὰ εἶνε λαμπρὴ καὶ πολύτιμη σὰν τὸ ζαφείρι. Ἀλλ' ἀλλοίμονο! Τὰ ὡραῖα αὐτὰ ὀνόματα συνδέθηκαν μὲ πρόσωπα κακοῦ παραδείγματος. Ὁ Βαρνάβας δικαίωσε τὸ ὄνομά του, ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα ἀτίμασαν τὰ ὀνόματά τους.

Πόσοι κι ἀπὸ μᾶς δὲν ἔχουμε λαμπρὰ ὀνόματα καὶ κακὴ πολλὲς φορὲς διαγωγή! Ἄγγελος λέγεται ἕνας καὶ εἶνε διάβολος. Ἀνδρέας λέγεται ἄλλος καὶ δὲν εἶνε ἀνδρεῖος, ἀλλὰ δειλός. Βασίλειος λέγεται τρίτος καὶ δὲν βασιλεύει πάνω στὰ πάθη του, ἀλλὰ δυναστεύεται ἀπ' αὐτά. Γεώργιος λέγεται τέταρτος καὶ δὲν γεωργεῖ τὴν ψυχή του, δὲν καλλιεργεῖ τὸν ἐσωτερικό του κόσμο, ἀλλ' ἀφήνει νὰ φυτρώνουν μέσα του καὶ ν' αὐξάνουν τὰ τριβόλια καὶ τ' ἀγκάθια τῶν παθῶν. Εὐστάθιος λέγεται πέμπτος καὶ εἶνε ἀσταθής. Νικόλαος λέγεται ἕκτος, καί, ἀντὶ νὰ νικᾷ τὸν κόσμο, νικιέται ἀπ' αὐτόν. Σωτήριος λέγεται ἕβδομος, καὶ εἶνε ἄσωτος... Ἀνθοῦλα ὀνομάζεται ἡ μία καὶ δὲν εἶνε ἄνθος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' ἀγκάθι τοῦ Διαβόλου, ποὺ κεντάει μὲ τὴ γλῶσσα καὶ τὰ ἄλλα ἐλαττώματά της. Ἀρετὴ ὀνομάζεται ἡ ἄλλη καὶ εἶνε κακία. Βασιλικὴ ὀνομάζεται ἡ τρίτη, καὶ δὲν εὐωδιάζει σὰν βασιλικός, δὲν ἀποπνέει εὐωδία Χριστοῦ, ἀλλὰ δυσοσμία κακῶν λόγων καὶ πράξεων. Εἰρήνη ὀνομάζεται ἡ τετάρτη καὶ συνεχῶς βάζει σκάνδαλα καὶ δημιουργεῖ διαμάχες. Παρασκευὴ ὀνομάζεται ἡ πέμπτη, καὶ καμμιὰ προπαρασκευὴ δὲν κάνει γιὰ τὸν παράδεισο. Οὐρανία ὀνομάζεται ἡ ἕκτη, καὶ ποτὲ δὲν σκέπτεται τὸν οὐρανό. Φωτεινὴ ὀνομάζεται ἡ ἑβδόμη καὶ εἶνε σκοτεινὴ

ἀπὸ τὴν ἄγνοια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἁμαρτία... Ἀλλοίμονο σ' ἐμᾶς, διότι ἡ διαγωγή μας εἶνε ἀντίθετη ἀπ' τὰ ὀνόματά μας. Καὶ πρέπει ἢ νὰ ἀλλάξωμε διαγωγὴ ἢ νὰ ἀλλάξωμε ὄνομα.

Ποιὰ ἦταν ἡ σοβαρὴ ἁμαρτία τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας; Ἦταν μιὰ ἁμαρτία ποὺ τοὺς ἔκανε νὰ μοιάζουν κατὰ ἕνα τρόπο μὲ τὸν Ἰούδα καὶ κατ' ἄλλο τρόπο μὲ τὸ πρῶτο ἁμαρτωλὸ ζεῦγος, τὸν Ἀδὰμ καὶ τὴν Εὔα. Ὁ Ἰούδας ἦταν στὸν ἱερὸ ὅμιλο τῶν ἀποστόλων. Ἄκουε ἀπ' τὸν Χριστὸ τὰ ὡραιότερα λόγια καὶ ἔβλεπε τὸ ἁγιώτερο παράδειγμα ζωῆς καὶ τὰ καταπληκτικώτερα θαύματα. Ἐν τούτοις δὲν διωρθωνόταν, ἀλλὰ παρέμενε φιλάργυρος, ἔκλεβε τὸ κοινὸ ταμεῖο καὶ φερόταν δολίως καὶ ἀνειλικρινῶς. Ὁμοία διαγωγὴ ἔδειξαν ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα. Ἦταν μέλη τῆς ἱερᾶς κοινότητος τῶν πρώτων χριστιανῶν, ἄκουσαν τὰ συγκινητικώτερα λόγια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶδαν τὸ ἀνιδιοτελέστερο καὶ ἁγνότερο παράδειγμα ζωῆς τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν χιλιάδων ἀδελφῶν, διαπίστωσαν τὰ συνταρακτικώτερα θαύματα. Ἐν τούτοις καὶ αὐτοὶ δὲν διωρθώθηκαν. Παρέμειναν φιλάργυροι καὶ ἐνήργησαν δολίως καὶ ἀνειλικρινῶς. Ἐνῷ παρέμειναν φιλάργυροι, ἤθελαν νά ἐμφανισθοῦν στὰ μάτια τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἀδελφῶν ὡς ἀνιδιοτελεῖς. Ἐνῷ ἡ ρίζα τους ἦταν σάπια, ἤθελαν νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς κατάκαρπα δένδρα. Ἐκτὸς δηλαδὴ ἀπ' τὴν φιλαργυρία, εἶχαν καὶ κενοδοξία. Καὶ γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὰ δυὸ αὐτὰ πάθη, προέβησαν σὲ μιὰ ἐσκεμμένη καὶ δολία πρᾶξι: Πώλησαν ἕνα χωράφι μὲ τὴν ὑπόσχεσι νὰ προσφέρουν τὰ χρήματα γιὰ τὸ κοινὸ ταμεῖο τῆς ἀδελφότητος, ἀλλὰ κρυφὰ κράτησαν ἕνα μέρος τῆς ἀξίας γιὰ τὸν ἑαυτό τους καὶ πρόσφεραν τὸ ὑπόλοιπο λέγοντας, ὅτι πρόσφεραν ὁλόκληρη τὴν ἀξία. Ὅπως ὁ Ἰούδας ἔκλεβε, ἔτσι καὶ αὐτοὶ «ἐνοσφίσαντο», ἔκλεψαν, ἀφοῦ κρυφὰ κράτησαν ἕνα μέρος ἀπ' αὐτό ποὺ ὑποσχέθηκαν καὶ εἶπαν ὅτι ἔδωσαν. Ἔγιναν ἱερόσυλοι. Καὶ ὅπως οἱ πρωτόπλαστοι, ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἔκαμαν τὴν ἁμαρτία ἐν γνώσει μεταξύ τους καὶ μὲ συγκατάθεσι τοῦ ἑνὸς στὴ γνώμη τοῦ ἄλλου.

Τὸ ἁμάρτημα τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας ἦταν

ἐξόχως σοβαρό, γιατὶ προερχόταν ἀπὸ ἐλατήρια σκοτεινὰ καὶ ἦταν ἀπάτη κατὰ χιλιάδων ἀδελφῶν, κατὰ τῶν ἀποστόλων καὶ πάνω ἀπ' ὅλα κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐμψύχωνε καὶ κατηύθυνε τὴν Ἐκκλησία. Ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ Σάπφειρα τόλμησαν νὰ ἀπατήσουν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ποὺ ἐκδηλωνόταν μὲ τόσα καὶ τόσα καταπληκτικὰ σημεῖα.

Ὁ Ἀνανίας εἶχε τὴν πρωτοβουλία τῆς ἁμαρτίας. Καὶ ὁ Πέτρος τὸν ἤλεγξε μὲ τὴν πρέπουσα αὐστηρότητα: Ἀνανία! Γιατί ἄφησες τὸν Σατανᾶ νὰ κυριεύσῃ τὴν καρδιά σου ὥστε νὰ ψευσθῇς στὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ νὰ κλέψῃς ἀπ' τὴν ἀξία τοῦ χωραφιοῦ; Ποιὸς σὲ βίασε νὰ τὸ πωλήσῃς; Δικό σου δὲν θὰ ἦταν, ἂν ἔμενε ἀπώλητο; Καὶ ὅταν τὸ πώλησες, στὴν ἐξουσία σου δὲν ἦταν τὸ εἰσπραχθὲν ἀντίτιμο; Ἂν δὲν ἤθελες, μποροῦσες νὰ μὴ τὸ προσφέρῃς. Ἀλλ' ἀφοῦ μόνος, χωρὶς κανεὶς νὰ σ' ἀναγκάσῃ, ὑποσχέθηκες νὰ τὸ προσφέρῃς, γιατί δέχτηκες μέσα στὴν καρδιά σου τοὺς σατανικοὺς λογισμοὺς καὶ ἀποφάσισες νὰ εἰπῇς ψέμα; Δὲν εἶπες ψέμα σ' ἀνθρώπους, ἀλλὰ στὸ Θεό.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, στὸ ὁποῖο ὁ Ἀνανίας εἶπε ψέμα, εἶνε πρόσωπο τῆς Θεότητος, εἶνε ὅλη ἡ θεία οὐσία, εἶνε ὁ Θεός. Καὶ ἐνῷ ὁ Ἀνανίας εἶπε ψέμα καὶ σ' ἀνθρώπους, ὁ ἀπόστολος λέγει, ὅτι δὲν εἶπε ψέμα σ' ἀνθρώπους, ἀλλὰ στὸ Θεό. Γιατὶ ὁ ἀπόστολος ἐκφράζεται ἔτσι; Διότι θέλει νὰ τονίσῃ πόσο σοβαρὸ εἶνε τὸ ν' ἁμαρτήσῃ κανεὶς στὸν ὕψιστο Θεό. Τὸ ν' ἁμαρτήσῃ σ' ἀνθρώπους καταντᾷ μηδὲν μπροστὰ στὸ ν' ἁμαρτήσῃ στὸ Θεό. Ἔτσι ἐκφράζεται καὶ ὁ Δαβὶδ στὸν 50ὸ Ψαλμὸ τῆς μετανοίας. Ἐνῷ ἁμάρτησε καὶ στὴν Βηρσαβεὲ μὲ τὴν μοιχεία καὶ στὸν Οὐρία μὲ τὸν φόνο, ἐξομολογούμενος τὸ διπλὸ ἁμάρτημά του στὸ Θεὸ λέγει: «Σοὶ μόνῳ ἥμαρτον» (Ψαλμ. ν' 6). «Σὲ σένα μόνο ἁμάρτησα». Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε: Οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε τίποτε μπροστὰ σὲ σένα. Τὸ σοβαρὸ εἶνε, ὅτι ἁμάρτησα σὲ σένα, ὦ Θεέ!

Ἡ Σάπφειρα, ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὴν πρωτοβουλία τῆς ἁμαρτίας καὶ σὰν γυναῖκα ἦταν ἀσθενέστερο σκεῦος,

ἐλέγχθηκε μὲ λιγώτερη αὐστηρότητα. Ὁ ἀπόστολος τὴν ρώτησε: «Τόσο πωλήσατε τὸ χωράφι;» Γιατί τὴν ρώτησε; Γιὰ νὰ τῆς δώσῃ τὴν εὐκαιρία νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθεια, νὰ δείξῃ μετάνοια καὶ νὰ σωθῇ. Ἀλλ' ὅπως ἡ Εὔα, ἔτσι καὶ αὐτὴ δὲν ἔδειξε μετάνοια.

Ὁ ἀπόστολος Πέτρος, φωτισμένος ἀπ' τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γνώρισε καὶ τὴν ἀπάτη τοῦ Ἀνανία καὶ τὴν ἀπάτη τῆς Σαπφείρας καὶ τὴν τιμωρία, ποὺ θὰ ὑφίσταντο γιὰ τὴν ἀπάτη. Δὲν καταράσθηκε ὁ ἀπόστολος τὸ ὑποκριτικὸ ζεῦγος γιὰ νὰ πάθῃ κακό, ἀλλὰ προεξήγγειλε τὴν τιμωρία, ποὺ ἐπέφερε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα γιὰ τὴν ἀπάτη. Εἶπε ὅτι θὰ θανατωθοῦν, καὶ θανατώθηκαν.

Κάνει ἐντύπωσι ἡ τιμωρία τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας μὲ θάνατο. Διότι στὴν Καινὴ Διαθήκη, τὴν περιοχὴ τῆς χάριτος, ὁ Θεὸς δὲν θανατώνει τοὺς ἁμαρτωλούς, ὅπως στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ δείχνει ἔλεος. Ὁ Ἰησοῦς κανένα τιμωρητικὸ θαῦμα δὲν ἔκανε σὲ ἄνθρωπο. Δύο τιμωρητικὰ θαύματα ἔκανε καὶ τὸ μὲν ἕνα ἦταν σὲ δένδρο, τὴν συκιά, τὸ δὲ ἄλλο σὲ ζῷα, τοὺς χοίρους τῶν Γαδαρηνῶν. Ἐδῶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κάνει τιμωρητικὸ θαῦμα σὲ ἀνθρώπους, θανατώνει τὸν Ἀνανία καὶ τὴν Σάπφειρα, διότι ἡ Ἐκκλησία ἦταν στὴν ἀρχὴ καὶ θὰ κινδύνευε νὰ ἀποσυντεθῇ, ἂν ἡ ἠθικὴ τάξις καὶ ἡ πειθαρχία διασαλεύονταν. Ἡ τιμωρία ἔγινε γιὰ παραδειγματισμό. Καὶ εἶχε σπουδαῖο ἀποτέλεσμα. Φόβος καὶ τρόμος ἔπεσε στὶς ψυχές. Οἱ ἄνθρωποι κατάλαβαν, ὅτι δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἀπατᾷ τοὺς ἀποστόλους. Οἱ ἄλλοτε δειλοὶ ἀπόστολοι τώρα εἶνε φοβεροί. Ὅπως οἱ ἀπόστολοι δὲν μποροῦσαν νὰ ἔλθουν σὲ μεγάλη οἰκειότητα μὲ τὸν Χριστό, ἔτσι καὶ ὁ λαὸς δὲν μποροῦσε νὰ ἔλθῃ σὲ μεγάλη οἰκειότητα μὲ τοὺς ἀποστόλους. Ὁ λαὸς ἔβλεπε τοὺς ἀποστόλους μὲ δέος καὶ τοὺς «ἐμεγάλυνε». Τοὺς εἶχε δηλαδὴ σὲ μεγάλη τιμὴ καὶ τοὺς ἐγκωμίαζε. Καὶ δικαίως ὁ λαὸς «ἐμεγάλυνε» τοὺς ἀποστόλους, διότι εἶνε μεγάλοι, οἱ πιὸ μεγάλοι τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ποῦ εἶνε οἱ Χιλιασταὶ καὶ οἱ Προτεστάντες, οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦν ἐμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, διότι τιμᾶμε τοὺς ἁγίους;

Ἡ παραδειγματικὴ τιμωρία τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας εἶχε ἀγαθὸ ἀποτέλεσμα στὴν Ἐκκλησία, ἴσως δὲ καὶ στοὺς ἰδίους τοὺς τιμωρηθέντας. Ἐπειδὴ εἶχαν καὶ καλὴ διάθεσι· ἐπειδὴ ἐπίσης, ὅταν ὁ ἀπόστολος τοὺς ἤλεγξε, δὲν ἐπέμειναν στὸ ψεῦδος, ἀλλ' ἐσιώπησαν, ἀναγνωρίζοντας μὲ τὴν σιωπή τους, ὅτι ἐψεύσθησαν· καὶ ἐπειδὴ τιμωρήθηκαν ἐδῶ στὸ σῶμα, μάλιστα μὲ θάνατο, ἴσως στὸν ἄλλο κόσμο τὸ πνεῦμα τους σώθηκε (Πρβλ. Α' Κορ. ε' 5· ια' 32). Ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ δίνει ἐλπίδα γιὰ τὴν σωτηρία τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας. Ἂν ἄλλωστε ὁ Θεὸς γενίκευε τὴ θανατικὴ ποινὴ σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις ἰδιοτελείας, κενοδοξίας, κλοπῆς καὶ ψεύδους τῶν χριστιανῶν, πόσοι δὲν θὰ εἴχαμε τὸ τέλος τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας;...

Ὁπωσδήποτε ὅμως τὸ πάθημα τῶν δύο ἐκείνων χριστιανῶν μᾶς διδάσκει νὰ τρέμωμε γιὰ τὴν διαγωγή μας πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τὴν Ἐκκλησία. Δὲν μποροῦμε νὰ μοιράζωμε τὴν καρδιά μας ἀνάμεσα στὸ Θεὸ καὶ στὸ Μαμωνᾶ. Δὲν μποροῦμε νὰ ζητᾶμε τιμὴ καὶ ὑπόληψι γιὰ φαινομενικὴ ἀρετή. Δὲν μποροῦμε νὰ δίνωμε ὑποσχέσεις στὸ Θεὸ γιὰ ὑλικὴ ἢ πνευματικὴ ἀφιέρωσι καὶ ν' ἀθετοῦμε τὶς ὑποσχέσεις μας. Τέτοιες ἀθετήσεις εἶνε ἱεροσυλίες. Δὲν μποροῦμε νὰ εἴμεθα ἀνειλικρινεῖς στοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Θεοῦ, ἰδίως τὴν ὥρα τῆς ἐξομολογήσεως τῶν ἁμαρτιῶν μας, διότι τέτοια ἀνειλικρίνεια εἶνε ἰδιαιτέρως φοβερή. Ἰδιαιτέρως ἐπίσης φοβερὴ εἶνε ἡ ἀνειλικρίνεια κατὰ τὸν ὅρκο. Κακὸ νὰ ὁρκίζεται κανείς. Πόσο μᾶλλον νὰ ψευδορκῇ ἢ νὰ ἐπιορκῇ. Δὲν μποροῦμε ν' ἀπατᾶμε καὶ νὰ ἐμπαίζωμε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, διότι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶνε Θεός, ξέρει τὰ πάντα, δύναται τὰ πάντα καὶ ἢ θὰ μᾶς τιμωρήσῃ ἐδῶ, ἢ στὴν ἄλλη ζωή, ἢ καὶ ἐδῶ καὶ στὴν ἄλλη ζωή. Καὶ καλλίτερα νὰ τιμωρούμεθα ἐδῶ καὶ νὰ ἐξοφλοῦμε ἁμαρτίες, παρὰ νὰ μένωμε ἐδῶ ἀτιμώρητοι, ν' ἀναθαρροῦμε ἀπέναντι τῆς τιμωρίας καὶ νὰ ἐπιβαρύνωμε τὴ θέσι μας στὴν αἰώνια ζωή.

Κάνουμε μνημόσυνα νεκρῶν. Ἂς μνημονεύουμε κάποτε στὴν προσευχή μας καὶ πρόσωπα σὰν τὸν Ἀνανία καὶ τὴν

Σάπφειρα. Διότι ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεὸς τὰ ἐθανάτωσε ὄχι τόσο γιὰ νὰ τὰ τιμωρήσῃ, ὅσο γιὰ νὰ δώσῃ παράδειγμα σὲ μᾶς. Ὁ Θεὸς πατάσσει μερικὲς φορὲς γιὰ παραδειγματισμό, ἐμεῖς ἂς συμπαθοῦμε (Πρβλ. Ψαλμ. ξη΄ 27 ἢ ξθ΄ 26)). Ἄλλωστε ὅλοι κατὰ καιροὺς ἔχουμε κάποια ἀνειλικρίνεια, ὅλοι κρύβουμε μέσα μας κάποιον Ἀνανία καὶ κάποια Σάπφειρα. «Πᾶς ἄνθρωπος ψεύστης» (Ρωμ. γ΄ 4).

Στίχ. 15: Θαυμαστότατο πρᾶγμα ἀναφέρεται ἐδῶ. Οἱ ἄνθρωποι μετέφεραν τοὺς ἀσθενεῖς στὶς πλατεῖες καὶ τοὺς ἔθεταν ἐπάνω σὲ κλίνες καὶ κρεββάτια, ὥστε, ὅταν θὰ ἐρχόταν καὶ θὰ περνοῦσε ἀπ᾽ ἐκεῖ ὁ Πέτρος, ἔστω ἡ σκιά του νὰ πέσῃ ἐπάνω σὲ κανένα ἀσθενῆ. Διότι ἡ σκιὰ τοῦ ἀποστόλου θεράπευε ἀσθενεῖς. Γιὰ τὴ σκιὰ τοῦ Χριστοῦ δὲν λέγεται, ὅτι θεράπευε ἀσθενεῖς. Γιὰ τὴ σκιὰ τοῦ ἀποστόλου λέγεται τὸ θαυμαστότατο τοῦτο πρᾶγμα. Ἂς μὴ παραξενευώμεθα. Τὸ προεῖπε ὁ Χριστός: «Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν Πατέρα μου πορεύομαι, καὶ ὅ,τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιήσω, ἵνα δοξασθῇ ὁ Πατὴρ ἐν τῷ Υἱῷ. Ἐὰν τι αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐγὼ ποιήσω» (Ἰωάν. ιδ΄ 12 - 14). Ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἔδινε τὴν δύναμι νὰ κάνουν μεγαλύτερα σημεῖα οἱ ἀπόστολοι, νὰ θαυματουργοῦν καὶ οἱ σκιές τους.

Ἀλλ᾽ ἡ σκιὰ εἶνε εἶδος εἰκόνος. Καὶ ἀφοῦ ἡ σκιὰ θαυματουργοῦσε, γιατί οἱ Χιλιασταὶ καὶ οἱ Προτεστάντες ἀρνοῦνται τὰ θαύματα τῶν ἱερῶν εἰκόνων; Ὁ Θεός, γιὰ νὰ τιμήσῃ τοὺς ἁγίους του, δίνει τὴ χάρι του καὶ στὴ σκιά τους νὰ θαυματουργῇ. Τόσο πολὺ τιμᾷ ὁ Θεὸς τοὺς φίλους του, τοὺς ἁγίους, καὶ τόσο πολὺ τοὺς ὑποτιμοῦν οἱ αἱρετικοί!

ΦΥΛΑΚΙΣΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ ΔΙΚΗ, ΔΑΡΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΟΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Στὸ πέμπτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 17 - 42, ἀναφέρονται: 1) Ἡ φυλάκισις τῶν ἀποστόλων, στίχ. 17 - 18, 2) Ἡ θαυμαστὴ ἀποφυλάκισις, στίχ. 19 - 25, 3) Ἡ δίκη ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου, ὁ λόγος τοῦ Γαμαλιήλ, ὁ δαρμὸς καὶ ἡ ἀπόλυσις τῶν ἀποστόλων, στίχ. 26 - 40, 4) τὰ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, στίχ. 41 - 42.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

17. *ἡ οὖσα* (ἀντί, οἱ ὄντες) *αἵρεσις τῶν Σαδδουκαίων* = αὐτοὶ ποὺ ἦταν τὸ κόμμα τῶν Σαδδουκαίων.
ἐπλήσθησαν ζήλου = γέμισαν ἀπὸ φανατισμό.

18. *ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ* = τοὺς φυλάκισαν δημοσίως.

21. *ὑπὸ τὸν ὄρθρον* = πολὺ πρωί.
παραγενόμενος = ὅταν ἔφθασε.
τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ = τῶν Ἰσραηλιτῶν.
ἀχθῆναι αὐτοὺς = νὰ προσαχθοῦν.

22. *παραγενόμενοι* = ὅταν ἔφθασαν, ὅταν πῆγαν.
ἀναστρέψαντες = ἐπιστρέψαντες, ἀφοῦ ἐπέστρεψαν.

24. *ὁ ἱερεὺς* = ὁ μέγας ἱερεύς, ὁ ἀρχιερεύς (ποὺ προήδρευε τοῦ Συνεδρίου).
τί ἂν γένοιτο τοῦτο = τί θὰ μποροῦσε νὰ εἶνε τοῦτο, πῶς θὰ μποροῦσε νὰ ἐξηγηθῇ τοῦτο.

26. *ἤγαγεν αὐτοὺς οὐ μετὰ βίας* = τοὺς ἔφερε χωρὶς βία.
ἵνα μὴ λιθασθῶσι = νὰ μὴ λιθοβοληθοῦν, μήπως λιθοβοληθοῦν.

28. *οὐ παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν;* = δὲν σᾶς δώσαμε αὐστηρὴ διαταγή;

29. *πεπληρώκατε* = ἔχετε γεμίσει.
βούλεσθε = θέλετε.
ἐπαγαγεῖν ἐφ᾽ ἡμᾶς τὸ αἷμα = νὰ ρίξετε ἐπάνω μας τὸ αἷμα, νὰ ἐπιρρίψετε σ᾽ ἐμᾶς τὴν εὐθύνη γιὰ τὸν θάνατο.

30. *ἤγειρεν* = ἀνέστησε.
διεχειρίσασθε = σκοτώσατε.

31. *ὕψωσε* = ἀνύψωσε, ἀνέδειξε.

32. *μάρτυρες τῶν ρημάτων* = μάρτυρες τῶν πραγμάτων.

33. *διεπρίοντο* = ἐξωργίζονταν, μαίνονταν, λυσσοῦσαν.
ἐβουλεύοντο ἀνελεῖν = σκέπτονταν νὰ σκοτώσουν.

34. *τίμιος* = ἔντιμος, εὐυπόληπτος.
βραχύ τι = γιὰ λίγο.
ἔξω ποιῆσαι = νὰ βγάλουν ἔξω.

36. *προσεκλίθη* = πῆγε μὲ τὸ μέρος του, προσκολλήθηκε.
ὃς ἀνῃρέθη = ὁ ὁποῖος φονεύθηκε.
ἐγένοντο εἰς οὐδὲν = ἐκμηδενίσθηκαν.

37. *ἀπέστησε* = ἀπέσπασε, παρέσυρε.
ἀπώλετο = χάθηκε.

38. *ἀπόστητε* = ἀπομακρυνθῆτε.
ἐάσατε = ἀφῆστε. *βουλὴ* = σχέδιο.
καταλυθήσεται = θὰ καταστραφῆ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 17 - 18: Τὸ κήρυγμα καὶ τὰ θαύματα τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου καὶ ἡ προσέλευσις χιλιάδων ψυχῶν στὴ νέα πίστι δὲν συγκίνησαν τὸν ἀρχιερέα καὶ τούς Σαδδουκαίους γιὰ ν' ἀναγνωρίσουν τὸ ἔγκλημά τους καὶ νὰ πιστεύσουν καὶ αὐτοί. Ἀντιθέτως τοὺς ἐρέθισαν καὶ τοὺς ἐξώργισαν. «Ἐπλήσθησαν ζήλου». Γέμισαν ἀπὸ ζῆλο. Ἀλλὰ τί ζῆλο; Ὁ ζῆλος, ἀπὸ τὸ ρῆμα «ζέω», βράζω, εἶνε

βρασμὸς ψυχῆς. Ὑπάρχει δὲ βρασμὸς ψυχῆς ἀπ' τὸ Θεό, θεῖος ζῆλος, καὶ βρασμὸς ψυχῆς ἀπ' τὸ Σατανᾶ, σατανικὸς ζῆλος. Ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι γέμισαν ἀπὸ σατανικὸ ζῆλο, ἀπὸ ζήλεια γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ, ἀπὸ μῖσος, ἀπὸ λύσσα καὶ μανία, ἀπὸ φανατισμό, ποὺ σκοτίζει καὶ τυφλώνει τὴν ψυχή. Ὁ σατανικὸς δὲ ζῆλος τοὺς ἐξώθησε σὲ νέο διωγμὸ κατὰ τῶν ἀποστόλων. Φυλάκισαν τοὺς ἀποστόλους καὶ σκέφθηκαν νὰ τοὺς ἐκτελέσουν, ἀλλὰ τοὺς συγκράτησε ὁ Γαμαλιὴλ καὶ ἀρκέσθηκαν στὸ δαρμό. Ὁ θεῖος ζῆλος ἀντιθέτως ἔκανε τοὺς ἀποστόλους νὰ ὁμιλοῦν μὲ εὐγένεια καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ σώσουν τοὺς ἐχθρούς τους. Ἔτσι συμβαίνει σὲ κάθε ἐποχή. Ἀπὸ θεῖο ζῆλο οἱ χριστιανοὶ προσεύχονται καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἐχθρῶν τους, ἀπὸ σατανικὸ ζῆλο οἱ ἐχθροί, ἀπὸ τυφλὸ πάθος μίσους καὶ φανατισμοῦ, παντοιοτρόπως καταδιώκουν τοὺς χριστιανούς. Ὁ Κύριος ἂς μὴ ὑπολογίσῃ τὴν ἁμαρτία τους.

Στίχ. 19 - 25: Ὁ Κύριος δὲν ἄφησε τοὺς ἀποστόλους του στὴ φυλακή. Ἐπέτρεψε νὰ συλληφθοῦν καὶ νὰ φυλακισθοῦν, διότι οἱ δοκιμασίες εἶνε ἀπαραίτητες γιὰ τὴ σωτηρία καὶ τὴ δόξα τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ τοὺς ἐλευθέρωσε, διότι δὲν εὐκαιροῦσαν νὰ μένουν στὴ φυλακή. Τοὺς περίμενε τὸ ἔργο τοῦ κηρύγματος.

Κατὰ θαυμαστὸ τρόπο ἐλευθέρωσε ὁ Κύριος τοὺς ἀποστόλους του. Σὲ πεῖσμα τῶν δαιμόνων ἔστειλε ἄγγελο καὶ τοὺς ἐλευθέρωσε. Ὁ ἄγγελος ἄνοιξε τὶς θύρες τῆς φυλακῆς, τοὺς ἔβγαλε ἔξω καὶ τοὺς εἶπε: «Πηγαίνετε, σταθῆτε στὸ ναὸ καὶ κηρύττετε στὸ λαὸ τὰ λόγια τῆς ζωῆς αὐτῆς». Ἐντολὴ κηρύγματος διεβίβασεν ὁ ἄγγελος ἀπ' τὸν Κύριο στοὺς ἀποστόλους. Τὸ κήρυγμα εἶνε τὸ ἀναγκαιότερο καὶ τὸ σπουδαιότερο ἔργο τοῦ Θεοῦ στὴν Ἐκκλησία. Μὲ τὸ κήρυγμα ἐπεκτείνεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο. Ἄξιο παρατηρήσεως, ὅτι ὁ ἄγγελος ἔστειλε τοὺς ἀποστόλους νὰ κηρύττουν στὸν πιὸ δημόσιο καὶ πιὸ ἐπικίνδυνο γι' αὐτοὺς χῶρο, τὸ χῶρο τοῦ ναοῦ. Μὲ ἄλλα λόγια, ἔστειλε τὰ πρόβατα στὰ στόματα τῶν λύκων. Ἀλλ' ὅπου ὁ Θεὸς προστατεύει, τί μπορεῖ νὰ φοβηθῇ ὁ ἄνθρωπος; Ὁ Θεός,

ποὺ ἄνοιξε τὶς θύρες τῆς φυλακῆς, μποροῦσε καὶ νὰ κλείσῃ τὰ στόματα τῶν λύκων. Ἄξιο παρατηρήσεως ἐπίσης, ὅτι ὁ ἄγγελος εἶπε στοὺς ἀποστόλους νὰ κηρύττουν στὸ λαό. Γιατί στὸ λαὸ μόνο; Διότι ὁ λαὸς εἶχε διάθεσι ν' ἀκούσῃ, ἐνῷ οἱ ἄρχοντες ἦταν πωρωμένοι. Πάντοτε ὁ λαὸς ὡς ταπεινότερος εἶνε καλλίτερος ἀπ' τοὺς ὑπερηφάνους ἄρχοντας. Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει, ὅτι ὅλοι οἱ ἄρχοντες εἶνε πωρωμένοι. Ὑπάρχουν καὶ οἱ ἐξαιρέσεις. Λαμπρὰ παραδείγματα ὁ Ἰωσὴφ ὁ Ἀριμαθαῖος καὶ ὁ Νικόδημος. Παράδειγμα συνετοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ Γαμαλιήλ. Χαρακτηριστικὴ τέλος ἡ φράσις τοῦ ἀγγέλου «τὰ ρήματα τῆς ζωῆς ταύτης». Ὁ κόσμος νομίζει, ὅτι ἡ ζωὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ χρήματα. Καὶ νυχθημερὸν ἀγωνίζεται νὰ κερδίζῃ ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότερα χρήματα. Μεγάλο λάθος! Μόνον ἡ ἄσωτη ζωή, ὡς πολυδάπανη, ἐξαρτᾶται ἀπὸ χρήματα. Ἀλλ' ἡ ἄσωτη ζωή, λίγη σατανικὴ γλύκα μὲ πολλὴ χολὴ καὶ φαρμάκι, δὲν εἶνε ἀληθινὴ ζωή, ἀλλὰ θάνατος. Ἡ ἀληθινὴ ζωὴ δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ χρήματα, ἀλλὰ ἀπὸ «ρήματα», τὰ ἀθάνατα λόγια τοῦ Θεοῦ. Ὅποιος βάζει στὴν καρδιά του τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, ἔχει πνευματικὴ καὶ αἰώνια ζωή. «Λαλεῖτε τὰ ρήματα τῆς ζωῆς ταύτης», εἶπεν ὁ ἄγγελος. «Τὰ ρήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν, πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστιν», εἶπεν ὁ Χριστὸς (Ἰωάν. στ' 63) Ἄς ἀποδίδωμε, λοιπόν, λιγώτερη σημασία στὰ χρήματα καὶ περισσότερη σημασία στὰ «ρήματα», τὰ αἰώνια λόγια τοῦ Θεοῦ.

Τὸ θαῦμα τῆς ἀποφυλακίσεως τῶν ἀποστόλων ἦταν τέλειος ἐμπαιγμὸς τοῦ Κυρίου εἰς βάρος τῶν ἐχθρῶν του. Ἐμπαίζουν οἱ ἄνθρωποι; Γνωρίζει νὰ ἐμπαίζῃ καὶ ὁ Κύριος τοὺς ἐχθρούς του καὶ νὰ τοὺς γελοιοποιῇ τελείως. Ὁ Δαβὶδ προφήτευσε τὴ γελοιοποίησι τῶν ἐχθρῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Μεσσίου: «Ἱνατί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;... Ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς ἐκγελάσεται αὐτοὺς καὶ ὁ Κύριος ἐκμυκτηριεῖ αὐτούς» (Ψαλμ. β' 1 - 4). Ἡ γελοιοποίησις τῶν Ἰουδαίων ἦταν τέλεια, διότι ὁ ἄγγελος ἄνοιξε τὶς θύρες τῆς φυλακῆς, ἐλευθέρωσε τοὺς ἀποστόλους καὶ ἔκλεισε πάλι τὶς θύρες, χωρὶς ν' ἀντιληφθοῦν οἱ φύλακες. Τοὺς πάταξε μὲ ἀορασία καὶ κώφωσι. Ἀνοίγοντας τὶς θύρες τῆς φυλακῆς, ἔκλεινε κατὰ ἕνα τρόπο τὰ

μάτια καὶ τὰ αὐτιὰ τῶν φυλάκων. Καὶ ἔτσι οἱ φύλακες ἐξακολουθοῦσαν νὰ φυλάττουν ἀδειανὴ φυλακή, ὅπως ἄλλοτε οἱ φρουροὶ γιὰ μερικὸ χρόνο φύλατταν ἀδειανὸ τάφο, τὸν τάφο τοῦ Χριστοῦ. Οἱ ὑπηρέτες, ποὺ μετέβησαν στὴ φυλακὴ νὰ παραλάβουν καὶ νὰ προσαγάγουν τοὺς ἀποστόλους στὸ Συνέδριο, ἐπιστρέφοντας ἀνέφεραν: «Τὴν μὲν φυλακὴ βρήκαμε κλεισμένη μὲ κάθε ἀσφάλεια καὶ τοὺς φύλακες νὰ στέκουν μπροστὰ ἀπὸ τὶς θύρες, ἀλλ' ὅταν ἀνοίξαμε, μέσα δὲν βρήκαμε κανένα». Καὶ ἄλλος ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἀνήγγειλε: «Νὰ οἱ ἄνδρες, ποὺ βάλατε στὴ φυλακή, στέκονται στὸ ναὸ καὶ διδάσκουν τὸ λαό».

Ἡ θαυμαστὴ ἀποφυλάκισις τῶν ἀποστόλων, δεδομένου μάλιστα, ὅτι εἶχαν προηγηθῆ τόσα ἄλλα ἀναμφισβήτητα θαύματα ἀπ' τὴν Ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέχρι τὴν ἀποφυλάκισι τῶν ἀποστόλων, κανονικῶς ἔπρεπε νὰ φέρῃ τοὺς Ἰουδαίους σὲ συναίσθησι τῆς πλάνης, τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ματαιοπονίας τους, καὶ σὲ ταπείνωσι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ πῶς νὰ ταπεινωθοῦν οἱ σατανικοὶ αὐτοὶ ἄνθρωποι; Ὅπως δὲν ταπεινώνεται ὁ Σατανᾶς, ἔτσι δὲν ταπεινώνονται καὶ οἱ σατανικοὶ ἄνθρωποι. Ὅταν διαστραφῇ πλήρως ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ταπεινώνεται, ἀλλ' ἐναντιώνεται περισσότερο στὸ θέλημα καὶ στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ.

Οἱ Ἰουδαῖοι προτιμοῦσαν καὶ προτιμοῦν μέχρι σήμερα νὰ γελοιοποιοῦνται ἀπ' τὴν θαυμαστὴ ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ, παρὰ νὰ ταπεινώσουν τὸν ἐγωισμό τους καὶ νὰ εἰποῦν: Ὄντως ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος εἶνε Μεσσίας καὶ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ! Πρὸς τὸ τέλος τοῦ κόσμου, τότε τὸ Ἰσραὴλ θὰ εἶνε σὲ καλλίτερη ψυχικὴ κατάστασι, ὥστε νὰ ταπεινωθῇ καὶ νὰ πιστεύσῃ. Οἱ πρῶτοι, ἐπειδὴ λόγῳ πρωτείων ὑπερηφανεύθηκαν, θὰ γίνουν τελευταῖοι. Οἱ Ἑβραῖοι, δηλαδή, θὰ εἶνε τὸ τελευταῖο Ἔθνος, ποὺ θὰ πιστεύσῃ στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Μέχρι δὲ νὰ ἐπιστρέψουν, καὶ αὐτοὶ θὰ ὑποφέρουν ἀπ' τὸν κόσμο καὶ ὁ κόσμος θὰ ὑποφέρῃ ἀπ' αὐτούς.

Στίχ. 26: Μετὰ τὴ θαυμαστὴ ἀποφυλάκισι ὁ στρατηγὸς

τοῦ ναοῦ καὶ οἱ ὑπηρέτες ὡδήγησαν τοὺς ἀποστόλους στὸ Συνέδριο χωρὶς βία, «μὲ καλὸ τρόπο», ὅπως λέμε. Γιατί δὲν φέρθηκαν βιαίως καὶ βαναύσως; Ἀπὸ εὐγένεια; Ὄχι ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνώτερο ἐλατήριο, ἀλλ' ἀπὸ φόβο. Τί ἐφοβοῦντο; Τὸ Θεό; Δυστυχῶς ὄχι τὸ Θεό, τὸ μόνο ποὺ πρέπει νὰ φοβῆται ὁ ἄνθρωπος· ἐφοβοῦντο τὸν λαό, μήπως τοὺς λιθοβολήσῃ. Δὲν εἶχαν τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, πρᾶγμα ἅγιο, ἀλλὰ τὸ φόβο τῶν ἀνθρώπων, πρᾶγμα κατώτερο. Ἔτσι εἶνε ὅλοι οἱ ἀσεβεῖς. Δὲν φοβοῦνται τὸ Θεό, τὸ δημιουργὸ καὶ πλάστη καὶ παντογνώστη καὶ παντοδύναμο καὶ φοβερὸ κριτή, ἀλλὰ φοβοῦνται τοὺς ἀνθρώπους. Δὲν φοβοῦνται Ἐκεῖνον, ποὺ κάνει θαύματα καὶ σείει τὰ σύμπαντα, ἀλλὰ φοβοῦνται τοὺς θνητοὺς συνανθρώπους τους. Ἀνόητοι καὶ ταλαίπωροι οἱ ἀσεβεῖς! Ἀλλ' ἔτσι εἶνε· ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀποβάλῃ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ, κυριεύεται ἀπὸ ἄλλους φόβους. Καὶ ὅταν ἔχῃ τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ ἄφθονη χάρι, δὲν φοβεῖται τίποτε, ὅπως δὲν ἐφοβοῦντο οἱ ἀπόστολοι μετὰ τὴν Πεντηκοστή.

Στίχ. 29: Ὅπως λέγει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὸ ιγ' κεφάλαιο τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς, οἱ ἐξουσίες εἶνε ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ ὀφείλουμε νὰ ὑποτασσώμεθα σ' αὐτές, διότι ὑπηρετοῦν στὸ ἀγαθό. Χωρὶς ἐξουσίες δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀσφάλεια στὸν κόσμο. Τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα θὰ κυριαρχοῦσαν καὶ ἡ κοινωνία θὰ καταστρεφόταν. Καὶ ἡ χειρότερη ἐξουσία συγκρατεῖ τὴν τάξι. Μισητὴ εἶνε ἡ τυραννία. Ἀλλ' εἶνε προτιμότερη ἀπ' τὴν ἀναρχία.

Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἄρχοντες εἶνε ἄνθρωποι μὲ ἐλαττώματα καὶ πάθη, πολλὲς φορὲς ζητοῦν πράγματα, τὰ ὁποῖα κάθε ἄλλο παρὰ τὸ ἀγαθὸ ἐξυπηρετοῦν. Ἀσεβεῖς ἄρχοντες ἔχουν τὴν ἰταμότητα νὰ θέτουν τὸ θέλημά τους πάνω ἀπ' τὸ θεῖο θέλημα καὶ ν' ἀπαιτοῦν ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους πράγματα ἀντίθετα ἀπ' τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὴ τὴν ἰταμότητα εἶχαν οἱ θρησκευτικοὶ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ δικαιωμένος μὲ τὴν ἀνάστασί του καὶ τὰ ἄλλα θαύματα Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὁ Κύριος καὶ ὁ Θεός, ἔδωσε ἐντολὴ στοὺς ἀποστόλους νὰ κηρύξουν παντοῦ καὶ νὰ

γίνουν μάρτυρές του. Ἀντιθέτως οἱ Ἰουδαῖοι ἄρχοντες ἔδωσαν διαταγὴ στοὺς ἀποστόλους νὰ μὴ ποῦνε λέξι γιὰ τὸν Ἰησοῦ. Ἀντίθεος διαταγή. Καὶ ὅπως ἦταν φυσικό, οἱ ἀπόστολοι δὲν τήρησαν τὴ διαταγὴ τῶν Ἰουδαίων, δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ τὴν τηρήσουν, ὅπως ἀμέσως δήλωσαν, ὅταν ἄκουσαν τὴ διαταγή (Πράξ. δ΄ 18 - 20). Γι᾿ αὐτὸ τώρα δικάζονται ἐκ νέου. Ἀλλ᾿ ὅπως τὴν πρώτη φορά, ἔτσι καὶ τώρα δηλώνουν καθαρὰ καὶ ξάστερα τὴν θέσι τους. Τὴν πρώτη φορὰ εἶπαν: «Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε» (Πράξ. δ΄ 19). Τώρα λέγουν: «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις». Ἡ διατύπωσις αὐτὴ εἶνε κλασσική. Ὅταν οἱ ἄνθρωποι, εἴτε πολιτικοὶ ἄρχοντες εἶνε, εἴτε θρησκευτικοί, εἴτε προϊστάμενοι ὑπηρεσιῶν, εἴτε διδάσκαλοι, εἴτε γονεῖς, εἴτε κάτι ἄλλο, ζητοῦν ὑπακοὴ σὲ πράγματα ἀντίθετα πρὸς τὸ θεῖο θέλημα, δὲν πρέπει νὰ ὑπακούωμε σ᾿ αὐτούς, ἀλλὰ στὸ Θεό. Καμμιὰ ἐξουσία δὲν συγκρίνεται μὲ τὴν ἐξουσία τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Κυβερνήτου τῆς Γῆς καὶ τῶν Γαλαξιῶν. Καμμιὰ ἰδιότης δὲν συγκρίνεται μὲ τὴν ἰδιότητα τοῦ Θεοῦ. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶνε μηδὲν μπροστὰ στὸν Κύριο. Θέλουν οἱ ἄνθρωποι νὰ τοὺς ἀκούωμε πάντοτε; Ἂς ζητοῦν πάντοτε πράγματα σύμφωνα πρὸς τὸ θεῖο θέλημα.

Τὴν ἀποστολικὴ ἀρχὴ «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ προσέχουν οἱ διάδοχοι τῶν ἀποστόλων στὶς σχέσεις τους μὲ τοὺς πολιτικοὺς ἐξουσιαστάς. Δυστυχῶς οἱ πολιτικοὶ ἐξουσιασταὶ ἀντινομοθετοῦν στὸν αἰώνιο Νομοθέτη Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ἀπαιτοῦν ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους νὰ ἐφαρμόζουν τοὺς ἀντιχρίστους νόμους τους, ὅπως π.χ. τὸ νόμο γιὰ τὸ αὐτόματο διαζύγιο. Καμμιὰ ὑποχρέωσι δὲν ἔχουν οἱ ἐπίσκοποι νὰ ἐφαρμόζουν τέτοιους νόμους! Ὅσοι δὲ ὑποχωροῦν καὶ ἐφαρμόζουν, εἶνε προδότες τῶν ἀρχῶν τοῦ Εὐαγγελίου, ἀνάξιοι διάδοχοι τῶν ἀποστόλων, ἐπισκοπίδια μᾶλλον παρὰ ἐπίσκοποι, ὄντα χωρὶς ὀντότητα, ἀνάξιοι ἀντιπρόσωποι Ἐκείνου, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶνε «ὁ Ὤν».

Στίχ. 33 - 40: Ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι σύνεδροι ἄκουσαν τὰ εὐθαρσῆ λόγια τῶν ἀποστόλων, λυσσοῦσαν καὶ σκέπτονταν

νὰ τοὺς ἐκτελέσουν. Ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθοῦν ἢ οἱ διαταγές τους ἢ οἱ ἀπόστολοι!

Τὴν κρίσιμη ἐκείνη ὥρα σηκώθηκε ὁ περίφημος νομοδιδάσκαλος Γαμαλιήλ, διδάσκαλος τοῦ ἀποστόλου Παύλου (Πράξ. κβ' 3), ἄνθρωπος μὲ ἐκτίμησι ἀπ' ὅλο τὸ λαὸ καὶ μεγάλο κῦρος, διέταξε νὰ βγοῦν γιὰ λίγο ἔξω οἱ ἀπόστολοι, μίλησε στοὺς συνέδρους μὲ μεγάλη σύνεσι καὶ ἐπέστησε τὴν προσοχή τους σ' αὐτὸ ποὺ σκέπτονταν νὰ κάνουν. Ἀνέφερε δύο πρόσφατα παραδείγματα ἐπαναστατῶν, τοῦ Θευδᾶ καὶ τοῦ Ἰούδα τοῦ Γαλιλαίου. Οἱ δύο αὐτοὶ ἄνδρες, τόνισε ὁ Γαμαλιήλ, ἀπέσπασαν ἀρκετοὺς ἀνθρώπους ἀπ' τὸν λαὸ καὶ τοὺς ἔκαμαν ὀπαδούς τους. Ἀλλὰ ποιὸ τὸ τέλος; Καὶ αὐτοὶ καταστράφηκαν καὶ οἱ ὀπαδοί τους διαλύθηκαν.

Μετὰ τὰ δύο παραδείγματα προτρεπτικῶς καὶ συμπερασματικῶς ὁ Γαμαλιὴλ εἶπε στοὺς συνέδρους γιὰ τοὺς ἀποστόλους: Μακριὰ τὰ χέρια σας ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τούτους! Ἀφῆστε τους! Διότι, ἂν αὐτὸ τὸ σχέδιο ἢ τὸ ἔργο εἶνε ἀνθρώπινο, θὰ καταστραφῇ. Ἂν ὅμως εἶνε ἀπ' τὸ Θεό, δὲν μπορεῖτε νὰ τὸ καταστρέψετε. Καὶ προσέξτε, μήπως ἀποδειχθῆτε καὶ θεομάχοι.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἄρχοντες πείσθηκαν στὰ συνετὰ λόγια τοῦ Γαμαλιὴλ καὶ ἐγκατέλειψαν τὴν ἀπόφασί τους νὰ θανατώσουν τοὺς ἀποστόλους. Τοὺς ἔδειραν μόνο, γιὰ νὰ περισώσουν τὸ κῦρος τοῦ δικαστηρίου τους ἢ μᾶλλον τὸν ἐγωισμό τους, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν τὸ λυσσαλέο πάθος τους, γιὰ νὰ τοὺς ἐκφοβίσουν καὶ γιὰ νὰ δημιουργήσουν στὸ λαὸ δυσμενῆ ἐντύπωσι εἰς βάρος τους, ὅτι δῆθεν ἦταν ἔνοχοι καὶ γι' αὐτὸ τιμωρήθηκαν.

Ὁ Θεὸς ἐλευθέρωσε τοὺς ἀποστόλους ἀπ' τὴ φυλακὴ διὰ μέσου τοῦ ἀγγέλου. Καὶ τώρα τοὺς σώζει ἀπ' τὴ φονικὴ ἀπόφασι τοῦ Συνεδρίου διὰ μέσου ἑνὸς συνέδρου, τοῦ Γαμαλιήλ. Ὁ Γαμαλιὴλ δὲν ἦταν ὀπαδὸς τοῦ Ἰησοῦ, καὶ μᾶλλον οὔτε ἀργότερα ἔγινε χριστιανός. Ἦταν ἁπλῶς ἕνας «καλὸς ἄνθρωπος», ὅπως λέμε. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Κύριος τὸν χρησιμοποίησε ὡς ὄργανο τὴν κρίσιμη ἐκείνη ὥρα. Δὲν

ἄκουαν τοὺς ἀποστόλους οἱ Ἰουδαῖοι, διότι ἦταν προκατειλημμένοι ἀπέναντί τους; Ἄκουσαν τὸν Γαμαλιήλ, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχε σχέσι μὲ τὸν Ἰησοῦ, ἦταν καὶ αὐτὸς σύνεδρος καὶ εἶχε τὴ γενικὴ ἐκτίμησι τοῦ λαοῦ.

Ἐπειδὴ πάντοτε ὑπάρχει προκατάληψις κατὰ τῶν εὐσεβῶν, ὁ Θεὸς πολλὲς φορὲς διεγείρει καὶ φωτίζει τὰ πνεύματα ἁπλῶς «καλῶν ἀνθρώπων», οἱ ὁποῖοι διαθέτουν κῦρος ἀνάμεσα στὴν κοινωνία καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ διὰ μέσου τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν ὑπερασπίζει τὰ δικαιώματά του καὶ τὶς ὑποθέσεις τῶν πιστῶν του. Πάντοτε μεταξὺ τῶν ἀσεβῶν καὶ τῶν εὐσεβῶν ὑπάρχουν οἱ «καλοὶ ἄνθρωποι», οἱ Γαμαλιήλ, οἱ ὁποῖοι εἶνε ἀξιέπαινοι γιὰ τὴν καλή τους διάθεσι καὶ τὰ καλά τους λόγια, πολλοὶ δὲ ἀπ᾽ αὐτοὺς μεταπηδοῦν στὴν τάξι τῶν εὐσεβῶν ἀνθρώπων. Γι᾽ αὐτὸ τοὺς «καλοὺς ἀνθρώπους» ἂς προσέχωμε ἰδιαιτέρως.

Στίχ. 41: Παράδοξο πρᾶγμα λέγει ἐδῶ ὁ Λουκᾶς. Οἱ ἀπόστολοι ἔφυγαν χαίροντες ἀπ᾽ τὸ Συνέδριο, διότι καταξιώθηκαν νὰ ὑποστοῦν ἄγριο καὶ ἐξευτελιστικὸ δαρμό! Αὐτὴ εἶνε ἡ γλῶσσα τῆς Γραφῆς. Χαρὰ ὁ ὀδυνηρὸς πόνος, τιμὴ ὁ ἐξευτελισμός! Γιατί; Διότι αὐτὸς ὁ πόνος καὶ αὐτὸς ὁ ἐξευτελισμὸς ἦταν γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ μίμησις τοῦ παθήματός του, τῆς φρικτῆς μαστιγώσεως. Εἶναι δὲ γλυκύ, πολὺ γλυκύ, νὰ πάσχῃ κανεὶς γιὰ τὸ Χριστό. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, ὁ ὁποῖος πολλὰ ἔπαθε γιὰ τὸ Χριστό, λέγει: «Οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστι λόγῳ παραστῆσαι τὴν ἡδονήν, ὅσην ἔχειν συμβαίνει τοὺς διὰ Χριστόν τι πάσχοντας δεινόν· μᾶλλον γὰρ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς χαίρουσιν, ἢ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς. Εἴ τις ἐφίλησε τὸν Χριστόν, οἶδεν ὃ λέγω (Ε. P. MIGNE 60, 109). Στὶς καρδιὲς ὅσων πάσχουν γιὰ τὸν Ἰησοῦ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δίνει μιὰ ἄρρητη γλυκύτητα.

Ἀξιοσημείωτη ἡ γραφὴ «ὑπὲρ τοῦ Ὀνόματος κατηξιώθησαν ἀτιμασθῆναι» (Ἰδὲ καὶ Γ´ Ἰωάννου 7). Ποιὸ εἶνε «τὸ Ὄνομα», χωρὶς προσδιορισμό, ἀπολύτως; Εἶνε τὸ ἄρρητο καὶ ἀνεκφώνητο ὄνομα Γιαχβέ. Ὁ Ἰησοῦς, γιὰ τὸν ὁποῖον οἱ ἀπόστολοι καταξιώθηκαν νὰ ὑποστοῦν ἐξευτελιστικὸ δαρμό, εἶνε ὁ Γιαχβέ, ὁ ἀληθινὸς Θεός.

Η ΕΚΛΟΓΗ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΔΙΑΚΟΝΩΝ Η ΔΡΑΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Στὸ ἔκτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων περιέχεται 1) Ἡ ἐκλογὴ τῶν ἑπτὰ διακόνων, στίχ. 1 - 7, καὶ 2) Ἡ δρᾶσις τοῦ Στεφάνου, ἡ προσαγωγή του στὸ Συνέδριο καὶ οἱ ἐναντίον του κατηγορίες, στίχ. 8 - 15.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *πληθυνόντων τῶν μαθητῶν* = ἐνῷ ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν αὐξανόταν.
γογγυσμὸς = ψίθυροι, παράπονα, δυσμενῆ σχόλια.
Ἑλληνισταὶ = Ἰουδαῖοι ποὺ εἶχαν γεννηθῆ στὸ ἐξωτερικὸ καὶ μιλοῦσαν τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα.
Ἑβραῖοι = Ἰουδαῖοι ποὺ γεννήθηκαν στὴν Παλαιστίνη καὶ μιλοῦσαν τὴν ἀραμαϊκὴ γλῶσσα.
ὅτι παρεθεωροῦντο = διότι παραμελοῦνταν.
ἐν τῇ καθημερινῇ διακονίᾳ = στὴν καθημερινὴ ὑπηρεσία τῆς διανομῆς τῆς τροφῆς.

2. *προσκαλεσάμενοι* = ἀφοῦ συνεκάλεσαν.
3. *ἐπισκέψασθε* = ἐξετάσετε καὶ ἐκλέξετε.
μαρτυρουμένους = μὲ καλὴ μαρτυρία, εὐυπολήπτους.
καταστήσομεν = θὰ ἐγκαταστήσωμε.
ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης = στὴν ἀναγκαία αὐτὴ ὑπηρεσία.

4. *προσκαρτερήσομεν* = θὰ ἐπιμείνωμε, θ' ἀφοσιωθοῦμε.

5. *προσήλυτος* = ἄνθρωπος ποὺ προσῆλθε σὲ ἄλλη θρησκεία (ἐδῶ στὴν Ἰουδαϊκή).

6. *οὓς ἔστησαν* = αὐτοὺς παρουσίασαν.

7. *ὄχλος* = πλῆθος.

9. *ἀνέστησαν* = σηκώθηκαν.

11. *ὑπέβαλον* = ἔβαλαν κρυφά, ὑποκίνησαν.

12. *συνεκίνησαν* = ξεσήκωσαν.
καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτὸν = καὶ αἰφνιδίως παρουσιασθέντες τὸν ἅρπαξαν βιαίως.

14. *ἀκηκόαμεν γὰρ* = διότι ἔχουμε ἀκούσει.
καταλύσει = θὰ καταστρέψῃ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Τρία πράγματα εἶνε ἰδιαιτέρως ἀξιοπρόσεκτα στὸ στίχο τοῦτο: Ἡ μαθητεία στὸ Χριστό, ἡ φιλανθρωπία τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἡ ἀτέλεια τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ μαθητεία στὸ Χριστό. «Μαθηταὶ» δὲν ὠνομάζονταν μόνον οἱ δώδεκα καὶ οἱ ἑβδομήκοντα ἀπόστολοι· ὠνομάζονταν ὅλοι οἱ πιστοί. Αὐτὸ ἦταν τὸ ἐπικρατέστερο ὄνομα τῶν πιστῶν, προτοῦ ἐπικρατήσῃ τὸ ὄνομα «χριστιανοί». Ἐδῶ δὲ τὸ ὄνομα «μαθηταὶ» ἀπαντᾷ γιὰ πρώτη φορὰ στὶς Πράξεις.

Γιατὶ οἱ πιστοὶ ὠνομάζονταν μαθηταί; Διότι ἀναγνώριζαν τὸν Ἰησοῦ τὸν Ναζωραῖο ὡς Διδάσκαλο καὶ Καθηγητὴ σὲ ἀπόλυτη ἔννοια. Οἱ ραββῖνοι ἦταν μικροὶ διδάσκαλοι καὶ καθηγηταί, ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ ὕψιστος Διδάσκαλος καὶ Καθηγητής. Οἱ ραββῖνοι καταχρηστικῶς ὠνομάζονταν ἔτσι, ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Ραββὶ στὴν κυριολεξία. Ὁ ἴδιος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀγράμματος Ναζωραῖος, ἔχοντας συνείδησι ὅτι εἶνε ἡ ἐνυπόστατη Σοφία καὶ ἡ ὑψίστη Αὐθεντία, στοὺς ἀποστόλους εἶπε: «Ὑμεῖς φωνεῖτέ με, ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Κύριος, καὶ καλῶς λέγετε· εἰμὶ γάρ» (Ἰωάν. ιγ´ 13). Ἐπίσης εἶχε πεῖ: «Ὑμεῖς μὴ κληθῆτε ραββί· εἷς γάρ ὑμῶν ἐστιν ὁ διδάσκαλος, ὁ Χριστός... Μηδὲ κληθῆτε καθηγηταί· εἷς γὰρ ὑμῶν ἐστιν ὁ καθηγητής, ὁ Χριστός» (Ματθ. κγ´ 8, 10). Κανεὶς ἀγράμματος, ἀλλὰ καὶ κανεὶς ἐγγράμματος δὲν εἶπε ποτὲ τόσο μεγάλα λόγια γιὰ τὸν ἑαυτό του. Ἂν κανεὶς ἄλλος ἔλεγε τέτοια λόγια, θὰ γινόταν καταγέλαστος. Ὁ Ἰησοῦς

ἀντιθέτως ἀναγνωρίσθηκε καὶ θαυμάσθηκε ἀπ' τοὺς πιστούς, ἀλλὰ καὶ ἀπίστους τῶν αἰώνων ὡς ὁ ἀπαράμιλλος σοφός, διότι ἡ διδασκαλία του δικαίωσε τὶς ὕψιστες διακηρύξεις γιὰ τὸ πρόσωπό του. Τὸ Εὐαγγέλιο εἶνε ἀπτὴ ἀπόδειξις τῆς ἀσύγκριτης σοφίας τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ὑπέροχοι πατερικοί, ὑμνολογικοὶ καὶ λειτουργικοὶ θησαυροὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν εἶνε ἀπτὲς ἀποδείξεις τῆς σοφίας τοῦ Χριστοῦ; Ὁ Χριστὸς δὲν φωτίζει τοὺς ἁγίους του, γιὰ νὰ δίνουν στὴν Ἐκκλησία του αἰώνια ἀριστουργήματα τοῦ λόγου;

Ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἵδρυσε στὴν ἁγία γῆ σχολεῖο. Τὸ ταπεινότερο καὶ συγχρόνως τὸ σπουδαιότερο ἀπ' ὅλα τὰ σχολεῖα. Τὸ σχολεῖο τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶχε τὰ μέσα τῶν ἄλλων σχολείων. Δὲν ἦταν κἂν ἕνα εἰδικὸ κτίριο, γιὰ νὰ στεγάζῃ τοὺς μαθητάς. Τὸ σχολεῖο τοῦ Χριστοῦ ἦταν σὲ κάθε τόπο, ποὺ βρισκόταν καὶ δίδασκε ὁ Χριστός. Ἦταν σχολεῖο μᾶλλον ὑπαίθριο. Διδασκαλικὴ ἕδρα τοῦ Χριστοῦ πολλὲς φορὲς ἦταν μιὰ πέτρα ἢ μιὰ βάρκα. Ἀλλ' ὅσο ταπεινὲς ἦταν οἱ συνθῆκες τῆς διδασκαλίας, τόσον ὑψηλὰ ἦταν τὰ νοήματα. Ὁ λαὸς ἠλεκτριζόταν, μαγνητιζόταν καὶ κρεμόταν ἀπ' τὰ χείλη τοῦ Χριστοῦ (Λουκ. ιθ' 48). Καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν ἀρχιερέων καὶ Φαρισαίων ὡμολόγησαν: «Οὐδέποτε οὕτως ἐλάλησεν ἄνθρωπος, ὡς οὗτος ὁ ἄνθρωπος» (Ἰωάν. ζ' 46). Τὸ σχολεῖο τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τὴν Παλαιστίνη ἐπεκτάθηκε σ' ὁλόκληρη τὴ γῆ. Σ' ὅλες τὶς χῶρες σήμερα, σ' ἄλλες περισσότερο καὶ σ' ἄλλες λιγώτερο, ἀκούεται ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Καὶ στὶς χῶρες τῶν ἀθέων ὁλοκληρωτικῶν καθεστώτων τὸ σχολεῖο τοῦ Χριστοῦ λειτουργεῖ ὡς κρυφὸ σχολεῖο. Ὅσοι δὲ ἀκούουν τὸν λόγο τοῦ Χριστοῦ, εἶνε μαθηταί του. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔλεγαν: «Ἡμεῖς τοῦ Μωυσέως ἐσμὲν μαθηταί» (Ἰωάν. θ' 28). Ἄλλοι σήμερα λέγουν, ὅτι εἶνε μαθηταὶ τοῦ Μάρξ, τοῦ Νίτσε, τοῦ Φρόυντ καὶ ἄλλων μεγάλων ἀντιχρίστων. Ἐμεῖς λέγουμε, ὅτι εἴμεθα μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς δίδαξε στὸν κόσμο τὶς περισσότερες, καθαρώτερες, ὑψηλότερες καὶ εὐεργετικώτερες ἀλήθειες· αὐτὸς μόνο δὲν εἶπε οὔτε ἕνα ψέμα· αὐτοῦ ἡ διδασκαλία δοκιμάσθηκε εἴκοσι αἰῶνες καὶ ἀποδείχθηκε

κατακάθαρο χρυσάφι· αὐτὸς δημιούργησε ἑκατομμύρια ἀληθινοὺς ἀνθρώπους, ἁγίους καὶ μάρτυρες· αὐτὸς εἶνε ὁ αἰώνιος Διδάσκαλος καὶ Καθηγητής, ὁ ὁδηγητὴς καὶ σωτήρ· καὶ σ' αὐτὸν παραδίδουμε τὶς ψυχές μας, γιὰ νὰ τὶς φωτίζῃ καὶ νὰ τὶς ὁδηγῇ. Οἱ ἄλλοι διδάσκαλοι, τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ ὁ κόσμος, εἶνε ὁδηγοὶ τυφλοί, ὀλετῆρες καὶ ὄχι σωτῆρες. Ἡ ἀνθρωπότης συνεχῶς διαπιστώνει περισσότερο τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα τῶν διδασκαλιῶν των. Καὶ ἂν δὲν ἦταν ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ συγκρατῇ ὁπωσδήποτε τὸν κόσμο, οἱ διδασκαλίες τῶν ἀντιχρίστων θὰ εἶχαν τελείως καταστρέψει τὴν ἀνθρωπότητα.

Στὴν ἀντίχριστη καὶ διαλυτικὴ αὐτὴ ἐποχὴ ἐμεῖς οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ δικαιώνωμε τὴν ἰδιότητά μας καὶ νὰ ἐπιδροῦμε εὐεργετικῶς στὸν κόσμο, ποὺ δηλητηριάζεται ἀπὸ πλῆθος σατανικὲς διδασκαλίες, ἔχουμε χρέος νὰ διαβάζωμε τακτικῶς καὶ νὰ ἐρευνοῦμε τὴ Γραφή, νὰ ἐκφράζωμε σὲ κάθε εὐκαιρία τὸ θαυμασμό μας γιὰ τὰ ὑψηλὰ νοήματά της, νὰ μεταδίδωμε τὶς διδασκαλίες της καὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ φέρωμε καὶ ἄλλους στὸ σχολεῖο τοῦ Χριστοῦ, νὰ γίνουν δηλαδὴ καὶ ἄλλοι ἀναγνῶστες, ἐρευνηταὶ καὶ ἀκροαταὶ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Μέχρι τώρα ἐμεῖς οἱ θρησκευτικοὶ ἄνθρωποι εἴμεθα ἀμελεῖς μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σπανίως ἀνοίγουμε τὸ ἀναγνωστικό μας, τὴν Ἁγία Γραφή. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μᾶς βαθμολογεῖ μὲ μικρὸ βαθμὸ καὶ μᾶς ἀπορρίπτει. Γι' αὐτὸ ἂς ἐντραποῦμε καὶ ἂς προσπαθήσωμε στὸ μέλλον νὰ γίνωμε σπουδαῖοι μαθηταί, νὰ παίρνωμε βαθμὸ «λίαν καλῶς» καὶ «ἄριστα».

Εὐλογημένοι ὅσοι ἀπὸ σήμερα ἀρχίσουν νὰ μελετοῦν τακτικῶς τὴν Ἁγία Γραφή. Αὐτοὶ θὰ εἶνε ὄντως μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ. Αὐτοὶ θὰ εἶνε καὶ φῶς καὶ ἅλας τῆς κοινωνίας.

Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ προχριστιανικὸς κόσμος ἦταν σκληρός. Οἱ ἄνθρωποι ἦταν ἀπάνθρωποι. Ἡ δυστυχία δὲν τοὺς συγκινοῦσε. Λάτρευαν τὴ δύναμι καὶ περιφρονοῦσαν τὴν ἀδυναμία.

Ἀξία γι' αὐτοὺς εἶχαν τὰ γερὰ κορμιά, τὰ δυνατὰ μυαλά, τὰ πλούτη καὶ οἱ ἐξουσίες. Οἱ δοῦλοι, τὰ μικρὰ παιδιά, οἱ ἀδύνατες γυναῖκες, οἱ γέροι, οἱ ἀνάπηροι καὶ ὁ φτωχὸς λαὸς περιφρονοῦνταν. Κοινωνικὴ πρόνοια καὶ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα δὲν ὑπῆρχαν. Εἶνε δὲ ἕνας ἀπ' τοὺς πολλοὺς τίτλους τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτι πρῶτος φρόντισε γιὰ τοὺς δυστυχεῖς ἀνθρώπους. Στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα δημιουργήθηκε ὠργανωμένη φιλανθρωπία πρὸς ἀντιμετώπισι τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν τῶν πτωχῶν καὶ ἀδυνάτων ἀδελφῶν. Καὶ στὴ συνέχεια, καθὼς ὁ Χριστιανισμὸς ἐπεκτεινόταν, διαδιδόταν καὶ τὸ φιλάνθρωπο πνεῦμα καὶ ἡ φιλανθρωπικὴ δρᾶσις. Καὶ ὄχι μόνον ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ τὰ Κράτη μὲ τὴν ἐπίδρασι τοῦ Χριστιανισμοῦ ὠργάνωσαν φιλανθρωπία. Ἀναρίθμητα εἶνε σήμερα τὰ ποικίλα φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα στὸν κόσμο, πτωχοκομεῖα, γηροκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, βρεφοκομεῖα, νοσοκομεῖα, λεπροκομεῖα, ἄσυλα ἀνιάτων κ.λπ. Γενικῶς δὲ ἡ κοινωνικὴ πρόνοια τῶν Κρατῶν εἶνε καρπὸς τῶν ἀνθρωπιστικῶν ἰδεῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Χριστιανισμὸς δημιούργησε νέο κλῖμα καὶ νέο πολιτισμὸ στὸν κόσμο. Ὁ δὲ διεθνὴς καὶ φιλάνθρωπος ὀργανισμὸς «Ἐρυθρὸς Σταυρός», ὁ ὁποῖος βοήθησε καὶ βοηθεῖ ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, φέρει τὸ ὄνομα τοῦ σταυροῦ, γιατὶ ἐμπνέεται ἀπ' τὸν Ἐσταυρωμένο Ἀρχηγὸ τῆς Πίστεώς μας καὶ τὴ θυσία του γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα.

Οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς μας συνεχῶς φωνάζουν γιὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα καὶ συνεχῶς ἀποκτοῦν περισσότερα δικαιώματα καὶ ζοῦν πολὺ καλλίτερα ἀπ' τὴν προχριστιανικὴ ἐποχή. Γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ εἶνε πολὺ εὐγνώμονες ἀπέναντι στὸ Χριστιανισμό. Δυστυχῶς ὅμως οἱ πλεῖστοι δὲν αἰσθάνονται εὐγνωμοσύνη. Πολλοὶ δέ, μάλιστα αὐτοὶ ποὺ περισσότερο τονίζουν τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα, μισοῦν θανασίμως τὸ Χριστιανισμό. Ὁ Χριστιανισμὸς τοὺς εὐεργετεῖ καὶ αὐτοὶ μισοῦν τὸν εὐεργέτη καὶ ἐπιδιώκουν τὴν ἐξαφάνισί του ἀπ' τὸ πρόσωπο τῆς γῆς. Σατανικοὶ ἄνθρωποι! Ἐμεῖς, ἀγαπητοί, ἂς σκεπτώμεθα σὲ ποιὰ κοινωνικὴ κατάστασι θὰ ἤμασταν πρὸ Χριστοῦ, σὲ ποιὰ εἴμαστε τώρα, καὶ ἂς πλημμυρίζουν οἱ ψυχές μας ἀπὸ

εὐγνωμοσύνη στὸ Χριστό, διότι σὲ μεγάλο βαθμὸ μετέβαλε τὴν ἀπανθρωπία καὶ τὴ θηριωδία σὲ ἀνθρωπισμὸ καὶ φιλανθρωπία. Καὶ ἂν ἀκολουθοῦσαν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τὸ Χριστό, ἡ γῆ θὰ ἦταν παράδεισος.

Ἡ ἀτέλεια τῶν ἀνθρώπων. Ἰδεώδεις ἦταν οἱ χριστιανοὶ στὴν ἀρχή. Ἀλλ᾿ ὅταν πληθύνθηκαν καὶ ἔγιναν κάμποσες χιλιάδες, ἄρχισε νὰ ἐκδηλώνεται ἡ ἀνθρώπινη ἀτέλεια. Ἡ ποσότης συνήθως εἶνε εἰς βάρος τῆς ποιότητος. Ἤδη ἡ ἀτέλεια φάνηκε στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας. Τώρα ἔχουμε νέα δείγματα ἀτελείας. Χριστιανοὶ τεταγμένοι στὴν καθημερινὴ ὑπηρεσία τῆς διανομῆς τῆς τροφῆς μεροληπτοῦσαν. Ἔδειχναν εὔνοια στοὺς ἐντοπίους Ἰουδαίους καὶ παραμελοῦσαν τὶς πτωχὲς χῆρες τῶν Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων, ποὺ προέρχονταν ἀπ᾿ τὸ Ἐξωτερικό. Τοῦτο ἔπρατταν ἀπὸ τοπικιστικὸ πνεῦμα, λόγῳ στενότερης σχέσεως μὲ τοὺς ἐντοπίους καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐντόπιοι πρόσφεραν περισσότερα στὸ κοινὸ ταμεῖο γιὰ τὶς ἀνάγκες τῆς κοινότητος. Ἡ μεροληψία, ἡ ὁποία ἔφερνε ἀδικία, ἦταν μιὰ ἀτέλεια. Ἀλλ᾿ ἀντιστοίχως ἐκδηλωνόταν καὶ ἄλλη ἀτέλεια. Ἡ ἄλλη ἀτέλεια ἐδῶ ἦταν ὁ «γογγυσμός». Οἱ Ἑλληνισταὶ Ἰουδαῖοι γόγγυζαν κατὰ τῶν ἐντοπίων. Δὲν ὑπέφεραν τὴν προσωποληψία καὶ ἀδικία καὶ ἐκδήλωναν τὴ δυσφορία τους. Ψιθύριζαν καὶ σχολίαζαν δυσμενῶς. Ἐνῷ στὴν ἀρχὴ ὅλες οἱ καρδιὲς ἦταν ἑνωμένες καὶ ἀποτελοῦσαν μιὰ μεγάλη καρδιά, τώρα μερικὲς καρδιὲς ἄρχισαν νὰ ψυχραίνωνται, νὰ πικραίνωνται καὶ νὰ διαφοροποιοῦνται.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἦταν δυσάρεστο καὶ ἀνησυχητικό. Καὶ γι᾿ αὐτὸ προκάλεσε τὴν ἐπέμβασι τῶν ἀποστόλων. Καὶ πάντοτε τὰ φαινόμενα τῆς κακῆς διαφοροποιήσεως τῆς καρδιᾶς εἶνε δυσάρεστα καὶ ἀνησυχητικά, μᾶλλον τὰ πιὸ ἀνησυχητικά. Οἱ δὲ πνευματικοὶ πατέρες, μόλις σ᾿ ἕνα πιστὸ διαπιστώνουν δυσάρεστη ψυχικὴ διαφοροποίησι, πρέπει ἀμέσως νὰ ἀνησυχοῦν καὶ νὰ λαμβάνουν μέτρα, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ μεγαλύτερη ἡ κλίσις τῆς καρδιᾶς, ἀλλὰ νὰ ἐπανέλθῃ στὴν πρώτη καλὴ κατάστασί της.

Κύριε! «Μὴ ἐκκλίνῃς τὴν καρδίαν μου» (Ψαλμ. ρμ᾿ 4).

Μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ πάρῃ ἡ καρδιά μου κλίσι πρὸς τὸ κακό. Διότι ἅπαξ καὶ πάρῃ κλίσι, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ διαστραφῇ τελείως καὶ νὰ καταπέσω στὴν ἄβυσσο.

Ἀλλὰ τὸ φαινόμενο τῆς μεροληψίας καὶ τοῦ γογγυσμοῦ στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα εἶνε καὶ παρήγορο. Ἂν οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι μὲ τὴν ὑπεράφθονη χάρι, τὰ πολυποίκιλα χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τ' ἀναρίθμητα καταπληκτικὰ σημεῖα ἔδειχναν σοβαρὰ ἐλαττώματα, ἂς μὴ ἀπογοητευώμεθα ἐμεῖς γιὰ τὰ δικά μας ἐλαττώματα. Τὰ ἐλαττώματα ἐκείνων τῶν χριστιανῶν καὶ ὅλων τῶν ἁγίων μας ἂς μᾶς παρηγοροῦν. Αὐτὸ βεβαίως δὲν σημαίνει νὰ ἐπαναπαυώμεθα στὰ ἐλαττώματά μας καὶ νὰ ἐνθαρρυνώμεθα νὰ τὰ αὐξήσωμε. Ἀλλὰ σημαίνει νὰ μὴν ἀπελπιζώμεθα καὶ καταθέτωμε τὰ ὅπλα τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, τοὐναντίον δὲ νὰ παίρνωμε θάρρος καὶ ν' ἀγωνιζώμεθα ἀνενδότως γιὰ τὴ βελτίωσι τοῦ ἐλαττωματικοῦ ἑαυτοῦ μας.

Στίχ. 2, 4: Ὁ ἄνθρωπος ἔχει σῶμα, τὸ δὲ σῶμα ἔχει ὑλικὲς ἀνάγκες. Χρειάζεται τροφή, ἐνδύματα, ὑποδήματα, σκεπάσματα, στέγη κ.λπ. Μόνο μὲ ἀέρα δὲν ζῇ κανείς! Ἡ ἁμαρτία, ἡ κοινωνικὴ ἀδικία, ἡ ἀσθένεια, ἡ ἀναπηρία καὶ ἄλλες αἰτίες φέρνουν φτώχεια, ἔνδεια καὶ δυστυχία σὲ πολλοὺς ἀνθρώπους. Οἱ δὲ συνάνθρωποί τους ἔχουν καθῆκον νὰ τοὺς βοηθοῦν. Περισσότερο δὲ τὸ καθῆκον τοῦτο πρέπει νὰ αἰσθάνωνται οἱ χριστιανοί, διότι εἶνε ὀπαδοὶ Ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ὡς ὑψίστη ἀρετὴ δίδαξε τὴν ἀγάπη καὶ ὡς ἐλεημοσύνη πρόσφερε τὸ ἴδιο του τὸ αἷμα. Κάποιος εἶπε: Δεῖξε ὅτι ἐνδιαφέρεσαι γιὰ τὸ σῶμα τοῦ συνανθρώπου, γιὰ νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐνδιαφέρεσαι καὶ γιὰ τὴν ψυχή του. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ φιλανθρωπία, ἡ ἀτομικὴ καὶ ἡ ὠργανωμένη, εἶνε ἀναγκαία καί, ὡς ἔμπρακτη ἐκδήλωσις ἀγάπης, εἶνε μεγάλο ἔργο.

Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει μόνο σῶμα, ὅπως νομίζουν οἱ ὑλισταὶ καὶ οἱ Χιλιασταί· ἔχει καὶ ψυχή. Ἡ δὲ ψυχή, ἄυλη, λογικὴ καὶ ἀθάνατη, εἶνε ἀνώτερη ἀπ' τὸ σῶμα. Ἔχει δὲ καὶ ἡ ψυχὴ ἀνάγκες, πνευματικὲς ἀνάγκες. Χρειάζεται ἀλή-

θειες, ἰδέες, πίστι, ἐνθάρρυνσι, προτροπή, παρηγορία κ.λπ. Χωρὶς αὐτὰ τὰ πράγματα ἡ ψυχὴ πλανᾶται, πέφτει ἀπὸ ἄβυσσο σὲ ἄβυσσο ἁμαρτίας, παθαίνει μαρασμό, ἀπογοητεύεται καὶ χάνεται καὶ ἐδῶ καὶ στὴν αἰωνιότητα. Γι᾽ αὐτὸ περισσότερο ἀπ᾽ τὴν ὑλικὴ βοήθεια ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται πνευματικὴ βοήθεια, περισσότερο ἀπ᾽ τὴ φιλανθρωπία χρειάζεται τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀναγκαῖο καὶ σπουδαῖο τὸ ἔργο τῆς φιλανθρωπίας, ἀναγκαιότερο καὶ σπουδαιότερο τὸ ἔργο τῆς διαδόσεως τοῦ θείου λόγου. Ἢ μᾶλλον, ἀπ᾽ ὅλα τὰ ἔργα τῆς Ἐκκλησίας τὸ πρῶτο καὶ σπουδαιότερο εἶνε ἡ πνευματικὴ τροφοδοσία τοῦ λαοῦ μὲ τὴν διάδοσι τοῦ θείου λόγου. Ὁ Χριστὸς δυὸ μόνο φορὲς ἔδωσε θαυματουργικῶς ὑλικὴ τροφὴ στὸν πεινασμένο λαό, ἀλλὰ πνευματικὴ τροφὴ ἔδινε καθημερινῶς. Μὲ αὐτὸ βεβαίως δὲν θέλουμε νὰ ποῦμε, ὅτι σπανίως πρέπει νὰ γίνεται φιλανθρωπία. Ὁ Θεὸς μὲ φυσικὸ τρόπο, δίνοντας τὰ προϊόντα τῆς γῆς, δίνει καθημερινῶς τροφὴ στὸν κόσμο. Καὶ στὴν πρώτη Ἐκκλησία ὑπῆρχε «καθημερινὴ διακονία» στὶς ὑλικὲς ἀνάγκες τῶν ἀδελφῶν. Καὶ ἂν κανεὶς ἐλεῇ καθημερινῶς, αὐτὸ εἶνε ἰδεῶδες. Δὲν ὑποτιμοῦμε λοιπὸν τὴ σημασία τῆς φιλανθρωπίας. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνο, ποὺ θέλουμε νὰ τονίσωμε ἐδῶ, εἶνε ὅτι τὸ ἔργο τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν ψυχῶν εἶνε τὸ κυριώτερο ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Γι᾽ αὐτὸ οἱ ἀπόστολοι εἶπαν: «Δὲν εἶνε σωστὸ ἐμεῖς ν᾽ ἀφήσωμε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ὑπηρετοῦμε σὲ τραπέζια. Ἐμεῖς θ᾽ ἀφοσιωθοῦμε στὴν προσευχὴ καὶ στὴν ὑπηρεσία τοῦ λόγου».

Καὶ οἱ διάδοχοι τῶν ἀποστόλων, οἱ ἐπίσκοποι, ὀφείλουν ν᾽ ἀναθέτουν σ᾽ ἄλλα πρόσωπα τὸ ἔργο τῆς φιλανθρωπίας, οἱ ἴδιοι δὲ νὰ κρατοῦν καὶ ν᾽ ἀσκοῦν ὡς τὸ κυριώτερο ἔργο τους τὸ κήρυγμα καὶ τὴν κατήχησι. Ἀλλὰ δυστυχῶς σήμερα στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος οἱ περισσότεροι ἐπίσκοποι δὲν ἀποδίδουν τὴν πρέπουσα βαρύτητα στὸ κήρυγμα καὶ τὴν κατήχησι. Γι᾽ αὐτὸ καὶ δὲν ἔχουμε σπουδαία πνευματικὴ προκοπή. Εἴθε νὰ φωτίσῃ ὁ Θεὸς τοὺς ἐπισκόπους, γιὰ νὰ καταλάβουν, ὅτι περισσότερο ἀπ᾽ ὅλα χρειάζεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, λόγος οὐσιαστικός, διαφωτιστικός, παρακλητικός, ἀποστολικός.

Ἀλλ' ἂν οἱ ἐπίσκοποι δὲν θέλουν ν' ἀφοσιωθοῦν στὸ κυριώτερο ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, ἂς ἀναπληρώνῃ ἐν μέρει κάθε πιστὸς τὴν ἔλλειψι αὐτή, ἀπευθύνοντας «εὐκαίρως ἀκαίρως» λίγα ἁπλᾶ λόγια πρὸς τοὺς συνανθρώπους του. Οἱ ἑπτὰ ὡρίσθησαν γιὰ νὰ ὑπηρετοῦν τραπέζια, ἀλλὰ δὲν περιωρίσθησαν σ' αὐτὸ τὸ ἔργο· κήρυτταν καὶ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἂς ἀνοίγωμε καὶ ὅλοι ἐμεῖς τὰ στόματά μας καὶ ἂς δίνωμε τὴ μαρτυρία μας γιὰ τὸ Χριστό. Δὲν χρειάζονται ρητορεῖες καὶ φιλοσοφίες, ἀρκοῦν «οἱ πέντε λόγοι» τοῦ Παύλου (Α' Κορ. ιδ' 19).

Στίχ. 3, 5 - 6: Θεόπνευστοι ἦταν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ὕψιστες αὐθεντίες μετὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ἐν τούτοις δὲν ἐξέλεξαν οἱ ἴδιοι τοὺς ἑπτὰ διακόνους. Ὅπως στὴν περίπτωσι τοῦ ἀποστόλου Ματθία, ἔτσι καὶ τώρα ἐνήργησαν δημοκρατικῶς. Ἀνέθεσαν τὴν ἐκλογὴ στὸ λαό. Καὶ τοῦτο ἄρεσε στὸ λαό. Ἀφοῦ δὲ ὁ λαὸς ἐξέλεξεν, οἱ ἀπόστολοι, κατόπιν προσευχῆς καὶ δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν, μετέδωσαν στοὺς ἑπτὰ εἰδικὸ χάρισμα καὶ τοὺς ἐγκατέστησαν στὴ διακονία τους.

Τὸ παράδειγμα τῶν ἀποστόλων διδάσκει, ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶνε δημοκρατικό. Ὁ εὐσεβὴς λαὸς πρέπει νὰ ἐκλέγῃ καὶ οἱ ἐπίσκοποι νὰ χειροτονοῦν. Τὸ σημερινὸ ὀλιγαρχικὸ ἢ μᾶλλον δικτατορικὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας μας εἶνε ἀπαράδεκτο. Εἶνε πονηρὸ καὶ σατανικό. Ἐκλαμβάνει τὸν εὐσεβῆ λαὸ ὡς ἄλογα πρόβατα, τὰ ὁποῖα ἄγει κανεὶς καὶ φέρει ὅπως θέλει. Ἀλλ' εἴμεθα λογικὰ πρόβατα, ἔχουμε νοῦ καὶ βούλησι, πάνω ἀπ' ὅλα ὡς πιστοὶ ἔχουμε Πνεῦμα Ἅγιο, ὑπάρχουν οἱ ποιμένες γιὰ μᾶς καὶ ὄχι ἐμεῖς γιὰ τοὺς ποιμένας, καὶ γι' αὐτὸ εἶνε δικό μας δικαίωμα νὰ ἐκλέγωμε τοὺς ποιμένας μας. Ὅ,τι μᾶς ἔδωσαν οἱ ἀπόστολοι, κακῶς μᾶς ἀφῄρεσαν οἱ δεσποτοκράτες ἀρχιερεῖς. Καὶ ὀφείλουμε συνεχῶς νὰ διαφωτίζωμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο, νὰ φωνάζωμε καὶ ν' ἀγωνιζώμεθα, μέχρις ὅτου ἡ ἐκλογὴ τῶν ποιμένων ἐπανέλθῃ στὸ λαό. Ὁ εὐσεβὴς λαὸς θὰ ἐκλέγῃ πολὺ καλλίτερα ἀπ' τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ ἡ πνευματικότης τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἀνέλθῃ πολύ.

Στίχ. 8 - 15: Ὁ Στέφανος ἔχει πολλὲς ὁμοιότητες μὲ τὸν Κύριό του, τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ἔκανε καταπληκτικὰ θαύματα ὁ Χριστός; Ἔκανε καὶ ὁ Στέφανος. Συζητοῦσαν μὲ τὸ Χριστὸ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν; Τὸ ἴδιο συνέβαινε καὶ μὲ τὸν Στέφανο. Προκαλοῦσε τὸν φθόνο καὶ τὴν ἐξέγερσι τῶν Ἰουδαίων ὁ Χριστός; Προκαλοῦσε καὶ ὁ Στέφανος. Συνέλαβαν βιαίως τὸ Χριστὸ καὶ τὸν δίκασαν; Τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ στὸ Στέφανο. Ἔβαλαν ἀνθρώπους νὰ ψευδομαρτυρήσουν κατὰ τοῦ Χριστοῦ; Τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ κατὰ τοῦ Στεφάνου. Συκοφαντοῦσαν τὸ Χριστό, ὅτι μιλοῦσε ἐναντίον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ νόμου τοῦ Μωυσέως καὶ ἦταν ἀντίθεος; Τὶς ἴδιες συκοφαντίες ἐκσφενδόνισαν καὶ ἐναντίον τοῦ Στεφάνου. Ἀποδεικνυόταν γιὰ τὸ Χριστό, ὅτι δὲν ἦταν ἀντίθετος τοῦ Μωυσέως; Τὸ αὐτὸ ἀποδείχθηκε καὶ γιὰ τὸ Στέφανο μὲ τὴ λάμψι τοῦ προσώπου του, ὅμοια μὲ τὴ λάμψι τοῦ προσώπου τοῦ Μωυσέως (Ἐξόδ. λδ΄ 29, 30, 35).

Στὸ ἑξῆς φαίνονται καὶ ἄλλες ὁμοιότητες τοῦ Στεφάνου μὲ τὸν Κύριο. Καυτηρίασε ὁ Χριστὸς τοὺς Ἰουδαίους; Καυτηρίασε καὶ ὁ Στέφανος. Θανατώθηκε ὁ Χριστός; Θανατώθηκε καὶ ὁ Στέφανος. Προσευχόταν ὁ Χριστὸς τὴν ὥρα τοῦ μαρτυρίου του γιὰ τοὺς ἐχθρούς του; Προσευχόταν καὶ ὁ Στέφανος.

Ἔπρεπε ὁ πρωτομάρτυς τοῦ Χριστοῦ νὰ ἔχῃ πολλὲς ὁμοιότητες μὲ τὸν Κύριό του!

Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΕΠΟΧΗ

Στὸ ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων στίχ. 1 - 16, περιέχονται 1) Ἐρώτημα τοῦ ἀρχιερέως πρὸς τὸν Στέφανο, ἐὰν εἶνε ἀληθινὲς οἱ ἐναντίον του κατηγορίες, στίχ. 1, καὶ 2) μέρος τῆς ὁμιλίας τοῦ Στεφάνου, τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται στὴν πατριαρχικὴ ἐποχή, στίχ. 2 - 16.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *εἰ ἄρα ταῦτα οὕτως ἔχει;* = ἔτσι λοιπὸν ἔχουν αὐτά; ἀληθεύουν λοιπὸν αὐτά;

2. *ὁ Θεὸς τῆς δόξης* = ὁ ἔνδοξος Θεός.
ὤφθη = ἐμφανίσθηκε, φανερώθηκε.

4. *μετῴκισεν αὐτὸν* = τὸν ἔφερε νὰ κατοικήσῃ.

5. *βῆμα ποδὸς* = ὅσο πατεῖ τὸ πόδι, ὅσο εἶνε τὸ πέλμα τοῦ ποδός.
ἐπηγγείλατο δοῦναι = ὑποσχέθηκε νὰ δώσῃ.
εἰς κατάσχεσιν = γιὰ νὰ τὴν κατέχουν, σὰν ἰδιοκτησία.
οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου = ἐνῷ αὐτὸς δὲν εἶχε τέκνο.

6. *ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον* = οἱ ἀπόγονοί του θὰ κατοικοῦν σὰν ξένοι.
ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ = σὲ ξένη γῆ.
δουλώσουσιν = θὰ ὑποδουλώσουν.
κακώσουσιν = θὰ κακομεταχειρισθοῦν, θὰ κακοποιήσουν.

7. *ᾧ ἐὰν δουλεύσωσι* = στὸ ὁποῖο θὰ γίνουν δοῦλοι.
κρινῶ = θὰ τιμωρήσω.

8. *διαθήκη περιτομῆς* = διαθήκη μὲ σημεῖο τὴν περιτομή, διαθήκη ποὺ ἐπισφραγίζεται μὲ περιτομή.

9. *ζηλώσαντες* = φθονήσαντες, ἐπειδὴ φθόνησαν.
ἀπέδοντο = πώλησαν.

10. *ἐξείλετο* = ἐλευθέρωσε, ἔσωσε.
χάρις = εὔνοια.
ἡγούμενος = ἡγεμών, ἄρχων.

11. *λιμὸς* = πεῖνα.
θλῖψις = στέρησις, ἀνέχεια.
χορτάσματα = τροφές.

12. *ἀκούσας ὄντα σῖτα* = ὅταν ἄκουσε ὅτι ὑπάρχουν σιτηρά.
σῖτα = σῖτος, σιτηρά, τρόφιμα.

13. *ἐν τῷ δευτέρῳ* = τὴ δεύτερη φορά.

14. *μετεκαλέσατο* = ἔστειλε καὶ κάλεσε.
ψυχὴ = πρόσωπο, ἄτομο.

16. *μετετέθησαν* = μεταφέρθηκαν (ὡς ὀστᾶ).
ᾧ ὠνήσατο = ποὺ ἀγόρασε.
τιμῆς ἀργυρίου = μὲ τίμημα ἀργύριο (ἀργυρᾶ νομίσματα).

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 2: Μὲ ἀγάπη, εὐγένεια καὶ σεβασμὸ προσφωνεῖ ὁ Στέφανος τὰ μέλη τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ἂν καὶ τοῦτο δὲν τὸν ἐμποδίζει ὕστερα νὰ μεταβάλῃ ὕφος καὶ νὰ γίνῃ δριμὺς ἐλεγκτὴς (στίχ. 51 - 53). Ἡ ὁμιλία τοῦ Στεφάνου ὁμοιάζει μὲ βροχή, ἡ ὁποία στὴν ἀρχὴ εἶνε ἐλαφρὴ καὶ κατόπιν μεταβάλλεται σὲ καταιγίδα.

Μὲ τὴν ὀνομασία «πατέρες» προσφωνεῖ ὁ Στέφανος τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ Ἰσραήλ. «Πατέρα» ἐπίσης ὀνομάζει τὸν Ἀβραάμ. Καὶ σὲ ἑπομένους στίχους «πατέρας» ὀνομάζει τοὺς πατριάρχας καὶ γενικώτερα τοὺς προγόνους (στίχ. 11, 12, 15, 19). Τοῦτο εἶνε ἐπιχείρημα ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν Προτεσταντῶν καὶ Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ, οἱ ὁποῖοι μᾶς κατακρίνουν, διότι ὀνομάζουμε τοὺς κληρικοὺς πατέρας. Οἱ αἱρετικοὶ ἐπικαλοῦνται τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ, «καὶ πατέρα μὴ καλέσητε ὑμῶν ἐπὶ τῆς γῆς· εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς» (Ματθ. κγ' 9). Ἀλλ' ἡ ἔννοια αὐτοῦ τοῦ λόγου εἶνε, νὰ μὴ ὀνομάζωμε κανένα πατέρα μὲ ἀπόλυτη ἔννοια. Διότι μὲ ἀπόλυτη ἔννοια πατὴρ εἶνε μόνον ὁ Θεός, ἀπ' τὸν ὁποῖο προέρχονται οἱ πάντες

καὶ τὰ πάντα. Ὁ Θεὸς εἶνε ὁ μεγάλος πατήρ. Μὲ σχετικὴν ὅμως ἔννοιαν, μικροὶ δηλαδὴ πατέρες, εἶνε πολλοί, σαρκικοὶ καὶ πνευματικοί. Ἡ ἰδία ἡ Γραφὴ ὀνομάζει πολλοὺς πατέρες. Ἡ πέμπτη ἐντολὴ λέγει, «τίμα τὸν πατέρα σου». Ὅλοι οἱ γεννήτορες παιδιῶν εἶνε σαρκικοὶ πατέρες. Καὶ ὅλοι, ὅσοι μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ γεννοῦν πνευματικὰ τέκνα, εἶνε πνευματικοὶ πατέρες. Γι᾽ αὐτὸ ὁ Παῦλος παρουσίαζε τὸν ἑαυτό του ὡς πνευματικὸ πατέρα: «Οὐκ ἐντρέπων ὑμᾶς γράφω ταῦτα, ἀλλ᾽ ὡς τέκνα μου ἀγαπητὰ νουθετῶ. Ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ᾽ οὐ πολλοὺς πατέρας· ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα» (Α΄ Κορ. δ΄ 14 - 15).

Ἂς προσέξουν λοιπὸν καλλίτερα τὰ γραφικὰ χωρία οἱ αἱρετικοὶ καὶ ἂς παύσουν νὰ μᾶς κατακρίνουν διότι ὀνομάζουμε τοὺς κληρικοὺς πατέρας. Κατακρίνοντας ἐμᾶς, κατακρίνουν τὸν Στέφανο, τὸν Παῦλο, ὅλους τοὺς Ἁγίους καὶ τὸν ἴδιο τὸ Θεό, ποὺ δίδαξε νὰ τιμᾶμε σαρκικοὺς καὶ πνευματικοὺς πατέρας.

Ὁ Στέφανος ἐκφράσθηκε μὲ σχετικὸ σεβασμὸ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους (πρεσβυτέρους τοῦ Ἰσραὴλ καὶ πατριάρχας καὶ προγόνους), καὶ μὲ ἀπόλυτο σεβασμὸ γιὰ τὸν Θεό. Οἱ συκοφάντες ἔλεγαν, ὅτι βλασφημεῖ τὸ Θεό, αὐτὸς μίλησε γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Γιὰ τὸ ὕψιστο ὂν χρησιμοποίησε μεγαλειωδεστάτη φράσι, τὴ φράσι «ὁ Θεὸς τῆς δόξης», ὁ ἔνδοξος Θεός. Δόξα εἶνε ἡ λάμψις καὶ ἀκτινοβολία. Ἑκατοντάδες δισεκατομμύρια ἐπὶ ἑκατοντάδας δισεκατομμύρια ἥλιοι λάμπουν καὶ ἀκτινοβολοῦν μέσα στὸ Σύμπαν καὶ γεμίζουν ἀπὸ δόξα τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ. Ἀλλ᾽ ὅλες αὐτὲς οἱ λάμψεις καὶ ἀκτινοβολίες, ὅλη αὐτὴ ἡ δόξα εἶνε σχεδὸν μηδὲν μπροστὰ στὴν προσωπικὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεός, ὁ δημιουργὸς τῶν φυσικῶν ἡλίων, εἶνε ὁ πνευματικὸς Ἥλιος, εἶνε τὸ φῶς τὸ ἀληθινό, τὸ ὁποῖο λάμπει ἀπείρως περισσότερο ἀπ᾽ τοὺς φυσικοὺς ἡλίους. Μιὰ ἀκτῖνα ἀπὸ τὴ δόξα του ἔστειλε στοὺς προφήτας, στοὺς ἀποστόλους καὶ σὲ ἄλλους ἁγίους καὶ θάμπωσαν τὰ μάτια τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς των! Ἀπερίγραπτη, ἀφάνταστη ἡ δόξα τοῦ Ὑψίστου!

Ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ δόξα. Τὸν πλοῦτο, ὅπως λένε, πολλοὶ ἐμίσησαν, τὴν δόξα κανείς. Καλὸς ὁ πόθος τοῦ ἀνθρώπου γιὰ δόξα. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος βγῆκε ἔνδοξος ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ προορισμὸ νὰ γίνῃ ἐνδοξότερος. Ὁ Θεὸς φύτευσε μέσα στὸν ἄνθρωπο τὴν ἔφεσι γιὰ δόξα. Ἀλλὰ δυστυχῶς, ὅπως ἄλλες ἀνώτερες ἐπιθυμίες τοῦ ἀνθρώπου, ἔτσι καὶ ἡ ἐπιθυμία τῆς δόξης διαστράφηκε καὶ ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ τὴν δόξα σὲ μάταια καὶ ἁμαρτωλὰ πράγματα, ἐκεῖ ποὺ δὲν ὑπάρχει δόξα ἀληθινή, ἀλλὰ αἰσχύνη. Τί δόξα εἶνε παραδείγματος χάριν τὸ νὰ καταπατῇς καὶ νὰ ἐξοντώνῃς τοὺς ἀδελφούς, γιὰ ν' ἀνεβῇς σ' ἕνα ἀξίωμα καὶ νὰ ἐξουσιάζῃς τοὺς ἄλλους μὲ ἐγωισμὸ καὶ αὐταρχισμό, καὶ νὰ πλουτίζῃς ἀπὸ καταχρήσεις τῆς ἐξουσίας, καὶ νὰ χειροκροτῆσαι ἀπ' τοὺς κόλακας καὶ ν' ἀντιπαθῆσαι ἀπ' τοὺς ἀληθινοὺς ἀνθρώπους, καὶ νὰ πηγαίνῃς στὴν κόλασι νὰ τιμωρῆσαι αἰώνια; Θέλουμε ἀληθινὴ δόξα; Μόνον «ὁ Θεὸς τῆς δόξης» μπορεῖ νὰ μᾶς τὴν δώσῃ. Ὁ Ἀβραὰμ πίστευσε στὸν Θεό, ὑπήκουσε στὸ θέλημά του, ἀπαρνήθηκε προσωρινὲς δόξες καὶ ἀπολαύσεις καὶ ἔγινε ὁ πιὸ δοξασμένος πατριάρχης. Ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ πατὴρ τοῦ Μεσσίου, διὰ τοῦ ὁποίου σκορπίσθηκε ἡ εὐλογία σὲ ὅλη τὴν γῆ. Κι ἐμεῖς, πνευματικὰ τέκνα τοῦ Ἀβραάμ, ἂς μιμούμεθα τὴν πίστι, τὴν ὑπακοὴ καὶ τὴν αὐταπάρνησι τοῦ Ἀβραάμ. Ἂς ἀφήνωμε τὶς προσωρινὲς δόξες, ποὺ εἶνε ψεύτικες καὶ μᾶλλον ἐντροπὲς παρὰ δόξες, καὶ ἂς ἐπιδιώκωμε τὴν δόξα τὴν ἀμάραντη, μὲ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ἀντιδοξάζει ὅσους τὸν δοξάζουν.

Μεγάλε Ἀβραάμ, μπροστὰ στὸν ὁποῖον ὅλοι οἱ ἔνδοξοι τοῦ κόσμου εἶνε μικροὶ καὶ ἀνάξιοι! Παρακάλει «τὸν Θεὸν τῆς δόξης» γιὰ νὰ μᾶς φωτίσῃ νὰ καταλάβωμε τὴν ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων καὶ ν' ἀγωνισθοῦμε γιὰ τὴν κατάκτησι τῆς δόξης ποὺ συνοδεύει καὶ πέρα ἀπὸ τὸν τάφο καὶ ἐξομοιώνεται μὲ τὴν δόξα τῶν Ἀγγέλων καὶ Ἀρχαγγέλων. Θεὲ τῆς δόξης! Ὅπως ἔδωσες στὸν Ἀβραὰμ καὶ σ' ὅλους τοὺς ἐκλεκτούς σου ἁγιότητα καὶ δόξα, δῶσε καὶ σ' ἐμᾶς. Ἡ ἁγιότης, αὐτὴ εἶνε δόξα καὶ πρόξενος δόξης αἰωνίας.

Ἄξιο παρατηρήσεως: Ἐδῶ ὁ Στέφανος λέγει «ὁ Θεὸς

τῆς δόξης». Τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ὁ ψαλμῳδὸς (Ψαλμ. κη΄ [κθ΄] 3). Ἀλλοῦ ἡ Γραφὴ λέγει «ὁ Πατὴρ τῆς δόξης» (Ἐφεσ. α΄ 17). Ἀλλοῦ λέγει «ὁ Κύριος τῆς δόξης» ἐννοῶντας τὸν Χριστὸ (Α΄ Κορ. β΄ 8· Ἰακ. β΄ 1) καὶ ἀλλοῦ λέγει «τὸ Πνεῦμα τῆς δόξης» (Α΄ Πέτρ. δ΄ 14). Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν τεσσάρων αὐτῶν φράσεων δυνάμεθα νὰ ποῦμε, ὅτι «ὁ Θεὸς τῆς δόξης» εἶνε «ὁ Πατὴρ τῆς δόξης», «ὁ Κύριος τῆς δόξης» καὶ «τὸ Πνεῦμα τῆς δόξης», ἡ Ἁγία Τριάς.

Στίχ. 3: Ὁ Θεὸς εἶπε στὸν Ἀβραάμ: «Ἔξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς γῆν ἣν ἄν σοι δείξω». Μικρὴ θυσία ζήτησε ὁ Θεὸς ἀπ' τὸν Ἀβραάμ; Ὄχι, ἀλλὰ μεγάλη. Ὁ Ἀβραὰμ στὴν πατρίδα του τὴν Μεσοποταμία ἦταν σὰν βασιλιᾶς. Καὶ ὁ Θεὸς ζήτησε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν πατρίδα του, τὴν ἀκίνητη περιουσία του, τὸ σπίτι του καὶ τοὺς συγγενεῖς του καὶ νὰ βαδίσῃ πρὸς ξένη καὶ ἄγνωστη χώρα, γιὰ νὰ ζήσῃ ἐκεῖ ὡς σκηνίτης. Πολλαπλῆ θυσία: Μία τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν προσφιλῆ πατρίδα του, δεύτερη τὸ ν' ἀφήσῃ τὴν ἀκίνητη περιουσία του, τρίτη τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ πατρικό του σπίτι, τετάρτη τὸ ν' ἀποχωρισθῇ ἀπ' τοὺς προσφιλεῖς συγγενεῖς του, πέμπτη τὸ νὰ βαδίσῃ πρὸς τὸ ἄγνωστο, ἕκτη τὸ νὰ ζήσῃ ὡς σκηνίτης. Ξεκίνησε, χωρὶς νὰ ξέρῃ ποῦ πηγαίνει. Πολλαπλῆ καὶ μεγάλη ἡ θυσία τοῦ Ἀβραάμ, γιατὶ ἦταν ὀδυνηρὴ θυσία προσφιλῶν πραγμάτων καὶ προσώπων καὶ ρίψις σὲ μεγάλη περιπέτεια. Ἀργότερα ὁ Θεὸς ζήτησε ἀπ' τὸν Ἀβραὰμ καὶ τὴν ὀδυνηρότερη ἀπ' ὅλες τὶς θυσίες, τὴ σφαγὴ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του Ἰσαάκ. Καὶ ὁ Ἀβραὰμ ὑπήκουσε. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος τὸν εὐλόγησε πλουσίως. Ἀντὶ τῆς παλαιᾶς πατρίδος του, τῆς Μεσοποταμίας, τοῦ χάρισε νέα πατρίδα, τὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἀπ' τὴν ὁποία ἔρρεε μέλι καὶ γάλα. Ὑπεράνω δὲ τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας τοῦ χάρισε τὴν ἐπουράνια πατρίδα, τὸν παράδεισο. Ὁ παράδεισος μάλιστα ὠνομάσθηκε ἀπ' τ' ὄνομά του, «κόλποι Ἀβραάμ». Ἀντὶ τῆς ἀκίνητης περιουσίας, τοῦ χάρισε «κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς καὶ μένουσαν» (Ἑβρ. ι΄ 34). Ἀντὶ τοῦ πατρικοῦ σπιτιοῦ, τοῦ χάρισε τὴν ἐπουράνια πόλι μὲ τὰ ἀσάλευτα θεμέλια, τῆς ὁποία τεχνίτης καὶ δημιουργὸς εἶνε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἀντὶ τῶν ὀλίγων συγγενῶν, τοῦ χάρισε ἀναριθμή-

τους ἀπογόνους ὅπως τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης· τὸν ἔκανε πατέρα πλήθους ἐθνῶν· καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς πίστεως εἴμεθα παιδιὰ τοῦ Ἀβραάμ. Ἀντὶ τῆς πορείας του πρὸς ἄγνωστη γῆ τὸν ἔκανε πασίγνωστο στὴν οἰκουμένη καὶ στοὺς αἰῶνας. Ἀντὶ τῆς ζωῆς του κάτω ἀπ' τὴ σκηνή, φιλοξένησε τὴν Ἁγία Τριάδα στὴ γῆ καὶ κατασκήνωσε πλησίον τῆς Ἁγίας Τριάδος στὸν οὐρανό. Καὶ ἀντὶ τῆς ὑπακοῆς του νὰ θυσιάσῃ τὸν μονογενῆ ὁ Θεὸς τοῦ χάρισε καὶ αὐτόν, τοῦ ἔδωσε καὶ τὸν Χριστό. Ὁ δοῦλος ἔγινε πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος σκόρπισε στὴν ἀνθρωπότητα τὶς ὕψιστες εὐλογίες!

Θέλουμε καὶ ἐμεῖς εὐλογίες, ἐπίγειες καὶ πρὸ πάντων οὐράνιες; Ἂς κάνωμε θυσίες. Ἡ ἀπάρνησις τῶν ἰδικῶν μας θελημάτων καὶ ἡ ὑπακοὴ στὸ θεῖο θέλημα εἶνε θυσία ἀσυγκρίτως ἀνώτερη ὅλων τῶν τελετουργικῶν θυσιῶν καὶ ὁλοκαυτωμάτων τῶν ἀρχαίων. «Εἰ θελητὸν τῷ Κυρίῳ ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίαι ὡς τὸ ἀκοῦσαι φωνῆς Κυρίου; Ἰδοὺ ἀκοὴ ὑπὲρ θυσίαν ἀγαθὴν καὶ ἡ ἐπακρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν» (Α' Βασ. ιε' 22). Μήπως δηλαδὴ ὁ Κύριος θέλει ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίες, ὅπως τὸ νὰ ὑπακούωμε στὴ φωνὴ τοῦ Κυρίου; Ἰδού, ἡ ὑποταγὴ εἶνε καλλίτερη ἀπὸ τὴν πλούσια θυσία καὶ ἡ ὑπακοὴ ἀπ' τὸ λῖπος τῶν κριαριῶν.

Στίχ. 5 - 6: Σὲ μεγάλη δοκιμασία ὑπέβαλε ὁ Θεὸς τὴν πίστι τοῦ Ἀβραάμ, διότι, ἐνῷ τοῦ ὑποσχέθηκε νὰ δώσῃ σ' αὐτὸν καὶ στοὺς ἀπογόνους του τὴν γῆ Χαναάν, οὔτε σ' αὐτὸν τὴν ἔδωσε, ὅσο ζοῦσε, οὔτε τέκνο εἶχε, ὅταν λάμβανε τὴν ὑπόσχεσι. Πότε θὰ τοῦ ἔδινε τὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας; Καὶ πῶς θ' ἀποκτοῦσε τέκνο, ἀφοῦ ἡ Σάρρα ἦταν στεῖρα; Ἄλλη δὲ δοκιμασία τῆς πίστεως τοῦ Ἀβραὰμ ἦταν ἡ δυσάρεστη πρόρρησι τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀπογόνους του. Τετρακόσια ἔτη οἱ ἀπόγονοί του θὰ ἔμεναν σὲ ξένη γῆ, πρῶτα τὴ Χαναὰν καὶ ἔπειτα τὴν Αἴγυπτο. Καὶ θὰ ὑποδουλώνονταν καὶ θὰ βασανίζονταν.

Ἄλλα λόγια τοῦ Θεοῦ φαίνονταν ἀδύνατα καὶ ἄλλα ἦταν δυσάρεστα. Ἀλλὰ δὲν κλόνισαν τὸν Ἀβραάμ. Πίστευσε μ'

ὅλη τὴν ψυχή του, ὅτι στὸ Θεὸ τὰ πάντα εἶνε δυνατὰ καὶ ὅτι τὰ δυσάρεστα ἔχουν καὶ αὐτὰ σκοπὸ καὶ σημασία μέσα στὸ θεῖο σχέδιο. Ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ, ὅτι θὰ ἔδινε στὸν Ἀβραὰμ καὶ στοὺς ἀπογόνους του τὴν Χαναάν, πραγματοποιήθηκε κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Τότε ὁ Ἀβραὰμ ἔγινε κληρονόμος τῆς Χαναὰν ἀπ' τὸν οὐρανό, ὅπως ἀργότερα διὰ τοῦ ἀπογόνου του Χριστοῦ ἔγινε κληρονόμος τοῦ πιστοῦ κόσμου (Ρωμ. δ' 13).

Στίχ. 9 - 14: Ὁ Στέφανος ἀναφέρει τὴν συγκινητικὴ ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ. Οἱ ἀδελφοί του τὸν φθόνησαν καὶ τὸν πώλησαν στὴν Αἴγυπτο. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἦταν μαζί του καὶ τὸν ἔσωσε ἀπ' ὅλες τὶς θλίψεις του. Τοῦ ἔδωσε εὔνοια καὶ σοφία ἐνώπιον τοῦ Φαραώ. Καὶ ὁ Φαραὼ τὸν ἔκανε ἄρχοντα στὴν Αἴγυπτο καὶ στὸ σπίτι του. Ἔγινε καὶ εὐεργέτης τῶν ἀδελφῶν του καὶ τῶν ἄλλων συγγενῶν του.

Γιατί ὁ Στέφανος ἀνέφερε τὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ; Διότι ὁ Ἰωσὴφ ἦταν τύπος τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσὴφ ὁ Στέφανος ὑπαινισσόταν τὴν ἱστορία τοῦ Χριστοῦ: Ὅπως οἱ ἀδελφοὶ φθόνησαν καὶ κακομεταχειρίσθηκαν τὸν Ἰωσήφ, ἔτσι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἔκαναν στὸν Ἰησοῦ. Ὅπως ὁ Θεὸς δόξασε τὸν Ἰωσήφ, ἔτσι δόξασε καὶ τὸν Ἰησοῦ. Καὶ ὅπως ὁ Ἰωσὴφ συγχώρησε τοὺς ἀδελφούς του καὶ τοὺς ἄλλους συγγενεῖς του καὶ τοὺς εὐεργέτησε, ἔτσι καὶ ὁ Ἰησοῦς συγχώρησε τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς εὐεργέτησε.

Μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσὴφ ὁ Στέφανος ἤλεγξε ἐμμέσως τοὺς Ἰουδαίους. Κατόπιν τοὺς ἤλεγξε καὶ ἀμέσως καὶ ἀποτόμως. Ἔτσι πρέπει νὰ ἐλέγχωμε καὶ ἡμεῖς τοὺς ἀδελφούς μας· πρῶτα δηλαδὴ ἐλαφρῶς, καὶ ἔπειτα, ἂν χρειάζεται, αὐστηρῶς. Ἔτσι ἤλεγξε καὶ ὁ Νάθαν τὸν Δαβίδ. Πρῶτα δηλαδὴ τὸν ἤλεγξε μὲ τὴν παραβολὴ τῆς ἀμνάδος καὶ ἔπειτα τὸν ἤλεγξε ἀμέσως καὶ προσωπικῶς.

Στίχ. 16: Τὰ λείψανα τοῦ Ἰακὼβ καὶ τῶν δώδεκα Πατριαρχῶν μετακομίσθηκαν καὶ θάφτηκαν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Τοῦτο εἶνε ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς τιμῆς πρὸς τὰ ἱερὰ λείψανα. Ποῦ εἶνε οἱ Προτεστάντες καὶ οἱ Χιλιασταί,

πού δέν τιμοῦν τά λείψανα των αγίων. Τοῦτο ἐπίσης εἶνε ἐπιχείρημα ὑπέρ τῆς ἀναστάσεως τῶν σωμάτων. Τιμᾶμε δηλαδή τά λείψανα, διότι δέν ἔπαυσαν μετά τόν θάνατο νά ἔχουν ἀξίαν, ἀλλά προορίζονται γιά τήν ἀνάστασι. Ποῦ εἶνε πάλιν οἱ Χιλιασταί, πού λένε ὅτι οἱ 144.000 τῆς Ἀποκαλύψεως (κεφ. ζ' καί ιδ'), ἐκλεκτοί ἀπ' τίς δώδεκα φυλές τοῦ Ἰσραήλ, δέν ἀνασταίνονται σωματικῶς καί δέν πηγαίνουν στόν οὐρανό μέ σῶμα; Ὁ Ἰακώβ ἐνταφιάσθηκε στό μνῆμα, πού εἶχε ἀγοράσει ὁ Ἀβραάμ ἀπό τόν Ἐφρών τόν Χετταῖο στή Χεβρών (Γεν. ν' 13, μθ' 29 - 32, κγ' 16 - 20). Ὁ Ἰωσήφ ἐνταφιάσθηκε στό κτῆμα, πού εἶχε ἀγοράσει ὁ Ἰακώβ «παρά Ἐμμόρ πατρός Συχέμ» στά Σίκιμα ἤ Συχέμ (Ἰησοῦς Ναυῆ κδ' 32, Γεν. λγ' 19).

Οἱ ἀδελφοί τοῦ Ἰωσήφ δέν μᾶς λέγει ἡ Π. Διαθήκη ποῦ ἐνταφιάσθηκαν. Μᾶς τό λέγει ὅμως ὁ Στέφανος. Καί τήν θεοφάνεια καί τούς λόγους τοῦ Θεοῦ πρός τόν Ἀβραάμ στή Μεσοποταμία δέν ἀναφέρει η Π. Διαθήκη (ἄν καί αὐτά συνάγονται ἀπ' τό Γεν. ιε' 7). Η Π. Διαθήκη ἀναφέρει τήν θεοφάνεια καί τούς λόγους τοῦ Θεοῦ πρός τόν Ἀβραάμ στή Χαρράν (Γεν. ιβ' 1). Ὁ Στέφανος ὅμως σαφῶς μᾶς πληροφορεῖ γιά ἐμφάνισι καί λόγους τοῦ Θεοῦ στή Μεσοποταμία. Ὅπως δέ ὁ Στέφανος μᾶς πληροφορεῖ γι' αὐτά, ἔτσι μᾶς πληροφορεῖ καί γιά τήν ταφή τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἰωσήφ, γιά τήν ὁποία ἡ Π. Διαθήκη σιωπᾷ. Καί οἱ ἀδελφοί ἐνταφιάσθηκαν στή Συχέμ, ὅπως καί ὁ Ἰωσήφ. Καί συγκεκριμένως ἐνταφιάσθηκαν στό μνῆμα πού ἀγόρασε ὁ Ἀβραάμ «παρά τῶν υἱῶν Ἐμμόρ τοῦ Συχέμ». Κακῶς δημιουργήθηκε πρόβλημα ἀπ' τό συσχετισμό τοῦ λόγου τοῦ Στεφάνου μέ τό λόγο Γεν. λγ' 19, ἐπειδή καί στούς δύο λόγους ἀναφέρονται τά αὐτά ὀνόματα Ἐμμόρ καί Συχέμ. Ἄλλα πρόσωπα εἶνε ὁ Ἐμμόρ καί ὁ Συχέμ τήν ἐποχή τοῦ Ἀβραάμ, γιά τήν ὁποία ὁμιλεῖ ὁ Στέφανος, καί ἄλλα τήν ἐποχή τοῦ Ἰακώβ, γιά τήν ὁποία ὁμιλεῖ τό χωρίο τῆς Γενέσεως. Στήν πρώτη περίπτωσι ὁ Ἐμμόρ εἶνε υἱός τοῦ Συχέμ, στή δεύτερη περίπτωσι ὁ Ἐμμόρ εἶνε πατέρας τοῦ Συχέμ. Ὅπως καί σήμερα, ἔτσι καί τήν παλαιά ἐποχή πολλές φορές οἱ νεώτεροι ἔφερναν ὀνόματα προγόνων. Κακῶς ἐπίσης σχετίσθηκε τό μνῆμα, πού ἀγόρασε ὁ

Ἀβραὰμ κατὰ τὸν λόγο τοῦ Στεφάνου, μὲ τὸ μνῆμα, ποὺ ἀγόρασε ὁ ἴδιος Πατριάρχης ἀπ' τὸν Ἐφρὼν τὸν Χετταῖο στὴ Χεβρὼν (Γεν. ν' 13). Ἡ μία ἀγορά, στὴ Χεβρών, δὲν ἀποκλείει τὴν ἄλλη, στὴ Συχέμ, ὅπου μάλιστα ὁ Ἀβραὰμ ἔκτισε θυσιαστήριο στὸν Κύριο (Γεν. ιβ' 6 - 7). Ἦταν μάλιστα δυνατό, μετὰ τὴν ἀναχώρησι τοῦ Ἀβραὰμ ἀπ' τὴν Συχέμ, νὰ ἐπανῆλθε ὁ ἀγορασμένος τόπος στοὺς Ἀμορραίους, ὁ δὲ Ἰακὼβ νὰ ἀγόρασε, κατὰ τὸ Γεν. λγ' 19, τὸν ἴδιο τόπο πάλι. Ὁπωσδήποτε ὁ Ἀβραὰμ ἀγόρασε στὴ Συχὲμ τόπο, ποὺ ἐνταφιάσθηκαν τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ Στέφανος γνώριζε τοῦτο ἀπ' τὴν παράδοσι, καθὼς καὶ οἱ ἀκροαταί του, γι' αὐτὸ καὶ δὲν διεμαρτυρήθησαν.

Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΩΥΣΗ ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ ΣΤΗ ΒΑΤΟ

Στὸ ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 17 - 34, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὴν αὔξησι τῶν Ἑβραίων στὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν καταπίεσί τους ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, στίχ. 17 - 19, 2) Γιὰ τὴ γέννησι, τὴ διάσωσι, τὴν ἀνατροφὴ καὶ τὴν παίδευσι τοῦ Μωυσέως, στίχ. 20 - 22, 3) Γιὰ τὶς δύο ἐπισκέψεις τοῦ Μωυσέως στοὺς Ἑβραίους ἀδελφούς του, στίχ. 23 - 28, καὶ 4) Γιὰ τὴ φυγὴ τοῦ Μωυσέως στὴ γῆ Μαδιὰμ καὶ τὴν ἐμφάνισι τοῦ Θεοῦ στὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ μὲ τὴ μορφὴ φλόγας μέσα ἀπὸ τὴ βάτο, στίχ. 29 - 34.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

17. *ἤγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας* = πλησίαζεν ὁ χρόνος νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ὑπόσχεσις.
ἣν ὤμοσεν = τὴν ὁποία ἔδωσε ἐνόρκως.

18. *ἄχρις οὗ ἀνέστη* = μέχρις ὅτου παρουσιάσθηκε.
ὃς οὐκ ᾔδει = ὁ ὁποῖος δὲν ἀναγνώριζε.

19. *κατασοφίζομαι* = σοφίζομαι ἐναντίον, δολιεύομαι.
ἐκάκωσε = κακοποίησε, κακομεταχειρίσθηκε.
ποιεῖν ἔκθετα = ὥστε νὰ ἐκθέτουν.
εἰς τὸ μὴ ζωογονεῖσθαι = γιὰ νὰ μὴ ζοῦν.

20. *ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ* = ἦταν χαριτωμένος ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ.

21. *ἀνείλετο (τοῦ ρήματος ἀναιρῶ)* = σήκωσε, πῆρε.

23. *ἐπληροῦτο* = συμπληρωνόταν.
ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν = διανοήθηκε, σκέφθηκε, πόθησε.

24. *ἠμύνατο* = ὑπεράσπισε.
ἐποιήσατο ἐκδίκησιν = ἔκαμε ἐκδίκησι.
τῷ καταπονουμένῳ = ὑπὲρ τοῦ καταπιεζομένου.
πατάξας = φονεύσας.

25. *συνιέναι* = ὅτι ἐννοοῦν, καταλαβαίνουν.
οὐ συνῆκαν = δὲν ἐννόησαν, δὲν κατάλαβαν.

26. *τῇ ἐπιούσῃ* = τὴν ἑπομένη.
ὤφθη αὐτοῖς μαχομένοις = ἐμφανίσθηκε σ᾽ αὐτοὺς ἐνῷ φιλονεικοῦσαν.
συνήλασεν αὐτοὺς = παρακίνησε αὐτούς.

27. *ἀπώσατο* = ἔσπρωξε, ἀπέκρουσε.

28. *μὴ ἀνελεῖν με θέλεις* = μήπως θέλεις νὰ μὲ σκοτώσῃς.
ὃν τρόπον ἀνεῖλες = καθ᾽ ὃν τρόπον σκότωσες.

29. *ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ* = ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ λόγου.
οὗ = ὅπου.

30. *πληρωθέντων* = ἀφοῦ συμπληρώθηκαν.
ὤφθη αὐτῷ = φανερώθηκε σ᾽ αὐτόν, ἐμφανίσθηκε σ᾽ αὐτόν.
ἄγγελος Κυρίου = ἐξάγγελος, ἀγγελιαφόρος τοῦ Κυρίου.
ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου = μὲ μορφὴ πυρίνης φλόγας βάτου.

31. *ὅραμα* = θέαμα.
προσερχομένου... κατανοῆσαι = ἐνῷ πλησίαζε νὰ παρατηρήσῃ.

33. *ἐν ᾧ ἕστηκας* = στὸν ὁποῖο στέκεσαι.

34. *ἰδὼν εἶδον* = εἶδα καλά, πρόσεξα καλά.
κάκωσις = κακοποίησις, κακομεταχείρισις.
ἐξελέσθαι = ν᾽ ἀποσπάσω, νὰ λυτρώσω, νὰ σώσω.
καὶ νῦν δεῦρο ἀποστελῶ σε = καὶ τώρα ἔλα, θὰ σὲ ἀποστείλω.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 17 - 19: Ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραάμ, τὸ μεγάλο πατριάρχη, ἔδωσε τὴν ἐπαγγελία, τὴν ὑπόσχεσι δηλαδή, ὅτι οἱ Ἑβραῖοι θὰ γίνονταν κληρονόμοι τῆς γῆς Χαναάν, γῆς πλουσίας, ἀπ᾽ τὴν ὁποία, κατὰ τὴν ὡραία ἔκφρασι

τῆς Γραφῆς, ἔρρεε μέλι καὶ γάλα. Οἱ Ἑβραῖοι ἐν τῷ μεταξὺ ἔζησαν ὡς πάροικοι, ὡς ξένοι δηλαδή, ἐπὶ 400 περίπου ἔτη, πρῶτα στὴ Χαναάν, καὶ ἔπειτα στὴν Αἴγυπτο. Στὴν Αἴγυπτο οἱ Ἑβραῖοι, καθὼς πλησίαζε ὁ χρόνος νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ ἐπαγγελία τοῦ Θεοῦ, νὰ γίνουν κάτοικοι τῆς Χαναάν, αὐξήθηκαν καὶ πληθύνθηκαν. Ὅταν κατέβηκαν στὴν Αἴγυπτο, ἦταν 75 ψυχές. Καὶ σὲ λίγο σχετικῶς χρόνο ἔγιναν ἑκατομμύρια. Ἴσχυσε γι' αὐτοὺς σὲ ἐξαιρετικὸ βαθμὸ ἡ ἀρχικὴ εὐλογία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους. «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» (Γεν. α' 28). Ἐκπληρώθηκε σ' αὐτοὺς ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν πατριάρχη Ἀβραάμ, ὅτι οἱ ἀπόγονοί του θὰ γίνονταν σὰν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὴν ἄμμο τῆς θαλάσσης.

Ἡ τεκνογονία εἶνε μεγάλη εὐλογία. Ἂν ἡ παραγωγὴ ὑλικῶν προϊόντων ἀπ' τὴ γῆ καὶ ἡ γέννησις ζώων εἶνε σπουδαία εὐλογία, πόσο σπουδαιότερη εὐλογία εἶνε ἡ δημιουργία ἀνθρώπων μὲ ψυχὲς ἄυλες καὶ ἀθάνατες! Τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ ζῷα προορίζονται γιὰ τὴ φθορά, οἱ ἄνθρωποι προορίζονται γιὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἐν τούτοις στὴν κατηραμένη ἐποχή μας ἡ εὐλογία θεωρεῖται κατάρα, ἡ τεκνογονία θεωρεῖται συμφορά! Ἐλάχιστοι ἀκολουθοῦν τὸ νόμο τῆς φύσεως καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ γεννοῦν πολλὰ παιδιά. Οἱ πλεῖστοι γεννοῦν ἕνα ἢ δύο παιδιὰ καὶ διακόπτουν τὴν τεκνογονία. Καὶ ἐνῷ καταπατοῦν τὸ θεῖο θέλημα, ἐξακολουθοῦν νὰ ἱκανοποιοῦν τὸ δικό τους θέλημα. Κάνουν τὰ κέφια τους, χωρὶς νὰ κάνουν παιδιά. Καὶ εἰρωνεύονται τοὺς ἐλαχίστους πολυτέκνους, τοὺς ἥρωας αὐτούς, ὡς ἠλιθίους. Καὶ τὸ ἕνα ἢ δύο παιδιά, ποὺ κάνουν αὐτοί, ἀνατρέφουν σὰν πρίγκιπες. Μὲ ὅσα δαπανοῦν γιὰ τὸ ἕνα παιδί, οἱ πατέρες μας καὶ οἱ πάπποι μας ἀνέτρεφαν πέντε καὶ δέκα παιδιά. Πολὺ καλομαθημένα τὰ σημερινὰ παιδιά. Ἤ, μᾶλλον, πολὺ κακομαθημένα. Λόγῳ ὅλων τῶν περιποιήσεων, ἀνέσεων καὶ ἐλευθεριῶν τὰ σημερινὰ παιδιὰ ἔγιναν προπετῆ, αὐθάδη, ἀσεβῆ, ἄσωτα, τυραννικά, δαιμονισμένα, μὲ τάσι νὰ γκρεμίσουν, εἰ δυνατόν, τὰ σύμπαντα καὶ νὰ κατασπαράξουν καὶ τοὺς γονεῖς, ποὺ τοὺς γέννησαν καὶ ἐκδαπανῶνται γιὰ νὰ τοὺς

μεγαλώνουν καὶ νὰ τοὺς σπουδάζουν. Ἀπελπιστικὴ ἡ κατάστασις τῆς σημερινῆς νεότητος. Καὶ συνεχῶς ἀκούονται παράπονα καὶ στεναγμοὶ γονέων γιὰ τὴ θλιβερὴ ἐξέλιξι τῶν παιδιῶν τους. Ἀλλ' οἱ πλεῖστοι γονεῖς ἂς στενάζουν μέν, ἂς μὴ παραπονοῦνται ὅμως, διότι ἔνοχοι εἶνε κυρίως αὐτοί. Πίσω ἀπ' τὰ αἴτια γιὰ τὴ θλιβερὴ ἐξέλιξι τῶν παιδιῶν τους εἶνε τὸ βασικὸ ἁμάρτημα τῆς ἀποφυγῆς τῆς τεκνογονίας καὶ τὰ φρικιαστικὰ ἐγκλήματα τῶν ἐκτρώσεων.

Πέρασαν οἱ χρόνοι, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ Αἰγύπτιοι ἔδειχναν εὔνοια στοὺς Ἰσραηλῖτες λόγῳ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἰωσήφ. Παρουσιάσθηκε Φαραώ, ποὺ δὲν ἀναγνώριζε τὸν Ἰωσήφ, δὲν λάμβανε ὑπ' ὄψι του τὶς ὑπηρεσίες τοῦ Ἰωσὴφ πρὸς τὸ Αἰγυπτιακὸ Ἔθνος. Ὁ Φαραὼ αὐτός, βλέποντας τὴν αὔξησι καὶ πλήθυνσι τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους, ἀνησύχησε. Φοβήθηκε, μήπως οἱ Ἑβραῖοι ὑπερισχύσουν καὶ καταλάβουν τὴν Αἴγυπτο. Διὰ τοῦτο σοφίσθηκε κακὸ κατὰ τοῦ γένους τῶν Ἑβραίων. Τί κακό; Τὸ χειρότερο κακὸ ἐναντίον ἑνὸς λαοῦ. Ἔγκλημα γενοκτονίας. Ἔβγαλε αὐστηρὴ διαταγή, νὰ ἐκθέτουν οἱ Ἑβραῖοι τὰ βρέφη τους στὸ ὕπαιθρο, γιὰ νὰ πεθαίνουν. Σκληρὴ καὶ εἰδεχθὴς διαταγή, ἐμπνευσμένη ἀπὸ τὸν ἀνθρωποκτόνο Διάβολο.

Ἀλλ' ὅ,τι ἔκανε ὁ σατανικὸς ἐκεῖνος Φαραὼ ἐναντίον τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους, κάνουμε σήμερα ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἐναντίον τοῦ δικοῦ μας γένους. Μὲ τὴν ἀποφυγὴ τῆς τεκνογονίας καὶ τὰ φρικιαστικὰ ἐγκλήματα τῶν ἐκτρώσεων διαπράττουμε ἔγκλημα γενοκτονίας. Ὁ ἀνθρωποκτόνος Διάβολος μώρανε τὸ πνεῦμα μας, σκλήρυνε τὴν καρδιά μας, διέστρεψε τὴν ψυχή μας καὶ φονεύουμε οἱ ἴδιοι τὰ παιδιά μας, φονεύοντας συγχρόνως τὸ Ἔθνος μας. Οἱ ἐχθροί μας γύρω αὐξάνονται καὶ πληθύνονται. Καὶ ἐμεῖς, ἕνα μικρὸ Ἔθνος, πάσχουμε ἀπὸ τρομερὴ ὑπογεννητικότητα. Μένουμε στάσιμοι σὲ πληθυσμό. Καὶ κινδυνεύουμε νὰ καταντήσωμε ἕνα ἀπέραντο γηροκομεῖο καὶ νεκροταφεῖο. Μᾶς μώρανε ὁ Θεός. Γιὰ τὶς διάφορες δηλαδὴ ἀσέβειές μας ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ μωρανθοῦμε, ἄρχοντες καὶ λαός, καὶ νὰ σκάβωμε οἱ ἴδιοι τὸν τάφο τοῦ Ἔθνους μας.

Οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ φονευταὶ τῶν βρεφῶν τοῦ Ἰσραήλ,

τιμωρήθηκαν παραδειγματικῶς. Ὑπέστησαν τὶς δέκα πληγές, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦταν καὶ ἡ θανάτωσις τῶν πρωτοτόκων τέκνων των. Ἐπίσης πνίγηκαν στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα. Μία ἄλλη ἐρυθρὰ θάλασσα, σχηματισμένη ἀπ' τὰ αἵματα τῶν ἀδικοφονευμένων βρεφῶν τοῦ νέου Ἰσραήλ, τῆς Ἑλλάδος, θὰ πνίξῃ καὶ τοὺς ἐνόχους Ἕλληνας, ἂν μείνουν ἀμετανόητοι.

Ἀδελφοί! Ὅσοι ἔνοχοι στὰ τρομερὰ ἐγκλήματα τῆς ἀποφυγῆς τῆς τεκνογονίας καὶ τῶν ἐκτρώσεων, ἂς μετανοήσωμε πικρῶς, γιὰ ν' ἀποφύγωμε τὴν ἐρχομένη συμφορά. Καὶ ἂς κηρύττωμε συνεχῶς μετάνοια σὲ ὅλους τοὺς συνενόχους. Τὰ ἐγκλήματα τῆς παιδοκτονίας εἶνε τὰ τρομερώτερα ἐγκλήματα μετὰ τὸ ἔγκλημα τῆς Χριστοκτονίας. Ἀλλ' Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος συγχωροῦσε τὸ ἔγκλημα τῆς Χριστοκτονίας, ἀρκεῖ οἱ ἔνοχοι νὰ μετανοοῦσαν, ἀσφαλῶς συγχωρεῖ καὶ τὸ ἔγκλημα τῆς παιδοκτονίας, ἀρκεῖ πάλι νὰ ἐκδηλωθῇ μετάνοια. Κάθε ἐγκληματίας ἂς στενάξῃ, ἂς στενάζῃ ἰσοβίως, ἀλλ' ἂς μὴ ἀπελπισθῇ. Τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ εἶνε μεγάλο καὶ ὑπερκαλύπτει ὅλα τὰ ἐγκλήματα καὶ τ' ἁμαρτήματα.

Στίχ. 20 - 22: Τὸν καιρὸ τῆς κακοποιήσεως τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους ἀπ' τοὺς Αἰγυπτίους γεννήθηκε ὁ Μωυσῆς. Ὁ Στέφανος ὁμιλεῖ διὰ μακρῶν περὶ τοῦ Μωυσέως (στίχ. 20 - 44). Οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν τὸ Στέφανο, ὅτι ἀσεβεῖ στὸ Μωυσῆ. Ὁ Στέφανος, μὲ ὅσα λέγει γιὰ τὸ Μωυσῆ, ἀποδεικνύει, ὅτι αὐτὸς μὲν σέβεται τὸ Μωυσῆ ὡς μεγάλο ἄνδρα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, ἀσέβησαν δὲ στὸ Μωυσῆ οἱ πατέρες τῶν Ἰουδαίων, ἀσεβοῦν δὲ καὶ τὰ τέκνα ἐκείνων, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ οἱ δικασταὶ τοῦ Στεφάνου, διότι δὲν φύλαξαν τὸ νόμο τοῦ Μωυσέως καὶ συνεχῶς ἀντιτίθενται στὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Προηγουμένως ὁ Στέφανος μίλησε γιὰ τὸν Ἰωσὴφ ὡς ὄργανο τῆς θείας προνοίας ὑπὲρ τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους. Τώρα ὡς ὄργανο τῆς θείας προνοίας ὑπὲρ τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους παρουσιάζει τὸ Μωυσῆ. Μέγας ὁ Μωυσῆς. Καὶ ἡ μεγαλωσύνη του ἄρχισε νὰ φαίνεται ἀπ' τὴ βρεφική του

ἡλικία. Ἤδη ὡς βρέφος ὁ Μωυσῆς «ἦν ἀστεῖος τῷ Θεῷ». Ἦταν δηλαδὴ χαριτωμένος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πολὺ χαριτωμένος. Καὶ ἐπειδὴ γεννήθηκε τὴν ἐποχὴ τῆς κακοποιήσεως τοῦ Ἑβραϊκοῦ γένους ἀπ' τοὺς Αἰγυπτίους, ὁ Θεὸς τὸν προστάτευσε κατὰ τρόπο θαυμαστό. Προστάτευσε τὸ Μωυσῆ, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου θὰ προστάτευε κατόπιν τὸ Ἑβραϊκὸ Ἔθνος. Ἔδωσε θάρρος στοὺς γονεῖς του καὶ δὲν ὑπήκουσαν στὴν αὐστηρὴ διαταγὴ τοῦ Φαραώ, νὰ τὸν ἐκθέσουν στὸ ὕπαιθρο νὰ ἀποθάνῃ, ἀλλὰ τὸν κράτησαν στὸ σπίτι τους τρεῖς μῆνες. Κατόπιν τὸν ἐξέθεσαν, διότι φώτισε τὴ θυγατέρα τοῦ Φαραὼ νὰ τὸν πάρῃ καὶ νὰ τὸν υἱοθετήσῃ. Ἀπὸ τὸ ὕπαιθρο, ὅπου ἐξετέθη ν' ἀποθάνῃ, βρέθηκε στ' ἀνάκτορα, ὅπως ἄλλοτε ὁ Ἰωσήφ. Ὁ Μωυσῆς ἀνατράφηκε ὡς πρίγκιπας, προοριζόμενος γιὰ μεγάλο ἀξίωμα στὸ Αἰγυπτιακὸ βασίλειο. Ἴσως μάλιστα δὲν ὑπῆρχε ἄρρην κληρονόμος τοῦ Αἰγυπτιακοῦ θρόνου καὶ ὁ Μωυσῆς προωριζόταν νὰ διαδεχθῇ τὸν Φαραώ. Μορφώθηκε μὲ κάθε σοφία τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ὁποῖοι, ὡς γνωστόν, φημίζονταν γιὰ τὴ σοφία τους. Ἡ μόρφωσις τοῦ Μωυσέως ἀναφέρεται ἐδῶ ὡς ἐπαινετικὸ στοιχεῖο. Ἔχουν καὶ τὰ γράμματα τὴ σημασία τους. Ἂς μὴ περιφρονοῦμε τὴ γραμματικὴ μόρφωσι, ἀλλ' ἂς τὴν χρησιμοποιοῦμε γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μωυσῆς «ἦν δυνατὸς ἐν λόγοις καὶ ἐν ἔργοις». Τί σημαίνει «ἐν λόγοις»; Εὐφράδεια καὶ ρητορεία δὲν εἶχε. Ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἦταν. Ἀλλ' ἦταν δυνατὸς σὲ λόγους πρακτικῆς σοφίας. Οἱ λόγοι του δὲν ἦταν δυνατοὶ σὲ ρητορεία, ἀλλὰ σὲ περιεχόμενο, σὲ οὐσία. Τί σημαίνει ἐπίσης τὸ «ἐν ἔργοις»; Πολλοὶ ἔχουν μόνο λόγους. Ὁ Μωυσῆς εἶχε καὶ ἔργα. Ἔργα ὡς ἰδιώτης καὶ ὡς δημόσιο πρόσωπο. Ἔργα ἀτομικῆς ζωῆς καὶ πρακτικῆς διοικήσεως. Οἱ ἡγέτες συνήθως λένε παχειὰ λόγια καὶ δὲν κάνουν ἔργα. Ὁ Μωυσῆς ἦταν παράδειγμα δημοσίου ἀνδρός.

Στίχ. 23 - 28: Οἱ Αἰγύπτιοι ἔδωσαν μεγάλη τιμὴ στὸ Μωυσῆ καὶ θὰ ἔδιναν μεγαλύτερη. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν κολάκευσε καὶ δὲν διέφθειρε τὴ συνείδησι τοῦ Μωυσέως. Ὁ Μωυσῆς δὲν ἔχασε τὴν ἐθνική του συνείδησι καὶ δὲν ἀφωμοιώθηκε μὲ τοὺς Αἰγυπτίους. Δὲν λησμόνησε ὅτι

εἶνε Ἑβραῖος, ἀπόγονος τῶν μεγάλων πατριαρχῶν, πρὸς τοὺς ὁποίους μίλησε ὁ Θεός. Καὶ δὲν παρέβλεψε τὰ βάσανα τῶν ὁμοεθνῶν του. Δὲν εἶπε, «ἀφοῦ ἐγὼ καλοπερνῶ, τί μ' ἐνδιαφέρει ἂν οἱ ἄλλοι ὑποφέρουν;». Ἂς ἀκούουν αὐτὰ οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους, οἱ ὁποῖοι καλοπερνοῦν, χωρὶς νὰ σκέπτωνται τὴ δυστυχία πολλῶν Ἑλλήνων. Ἂς τὰ ἀκούουν πρὸ πάντων ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι τώρα τελευταίως φαίνονται νὰ ἔχασαν τὴν ἐθνική τους συνείδησι καὶ θέλουν νὰ μᾶς ἀφομοιώσουν μὲ τοὺς ἀλλοεθνεῖς καὶ ἑτεροδόξους Εὐρωπαίους. Ὅσο μεγάλος καὶ ἄξιος ἦταν ὁ Μωυσῆς, διότι διατήρησε τὴν ἐθνική του συνείδησι, τόσο μικροὶ καὶ ἀνάξιοι εἶνε αὐτοί, διότι ἀπωθοῦν καὶ ἀποβάλλουν τὴν ἐθνική τους συνείδησι.

Ὅταν ὁ Μωυσῆς συμπλήρωνε τὸ τεσσαρακοστὸ ἔτος, ἐξεδήλωσε τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τοὺς ἀδελφούς του τοὺς Ἑβραίους. Δύο περιπτώσεις ἐκδηλώσεως ἐνδιαφέροντος γιὰ τοὺς ὁμοεθνεῖς του ἀναφέρονται ἐδῶ. Κατὰ τὴν πρώτη περίπτωσι ὁ Μωυσῆς, ἔχοντας τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης ἐντονώτατο, σκότωσε ἕνα Αἰγύπτιο, διότι κακοποιοῦσε ἕνα Ἑβραῖο. Ὁ Θεὸς παρώρμησε τὸ Μωυσῆ νὰ σκοτώσῃ τὸν Αἰγύπτιο. Καὶ ὁ Μωυσῆς νόμισε, ὅτι οἱ ἀδελφοί του Ἑβραῖοι καταλαβαίνουν, ὅτι διὰ μέσου αὐτοῦ ὁ Θεὸς δίνει λύτρωσι σ' αὐτούς. Ἀλλ' αὐτοὶ δὲν κατάλαβαν τὸ νόημα τῆς πράξεως τοῦ Μωυσέως, ἀξιωματούχου στὰ ἀνάκτορα τῶν Αἰγυπτίων καὶ ὑποστηρικτοῦ τοῦ καταπιεζομένου γένους τῶν Ἑβραίων. Κατὰ τὴ δεύτερη περίπτωσι ὁ Μωυσῆς προσπάθησε νὰ συμφιλιώσῃ δύο Ἑβραίους, οἱ ὁποῖοι φιλονεικοῦσαν μεταξύ τους. Μὲ ἀγάπη καὶ εὐγένεια τοὺς μίλησε. Ἀλλ' αὐτός, ποὺ ἀδικοῦσε τὸν πλησίον του, ἀπώθησε τὸ Μωυσῆ λέγοντας: Ποιὸς σὲ κατέστησε ἄρχοντα καὶ δικαστὴ σ' ἐμᾶς; Μήπως θέλεις νὰ μὲ σκοτώσῃς, ὅπως σκότωσες χθὲς τὸν Αἰγύπτιο;

Ὁ Μωυσῆς ἦταν τύπος τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ἔστειλε ὁ Θεὸς τὸ Μωυσῆ νὰ λυτρώσῃ τοὺς Ἑβραίους ἀπ' τοὺς Αἰγυπτίους, ἔτσι ἔστειλε τὸ Χριστὸ νὰ λυτρώσῃ αὐτοὺς καὶ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπ' τὴν καταδυναστεία τοῦ Διαβόλου. Ἀλλ' ὅπως οἱ παλαιοι Ἑβραῖοι δὲν ἀναγνώρισαν

τὸ Μωυσῆ ὡς λυτρωτή, ἔτσι καὶ οἱ σύγχρονοι τοῦ Στεφάνου δὲν ἀναγνώρισαν τὸ Χριστό. Ὅπως ἐκεῖνοι ἀπέκρουσαν τὸ Μωυσῆ λέγοντας, «Ποιός σὲ κατέστησε ἄρχοντα καὶ δικαστὴ σ' ἐμᾶς», ἔτσι καὶ αὐτοὶ ἀποδοκίμασαν τὸν Ἰησοῦ λέγοντας, «Δὲν ἔχουμε βασιλιᾶ παρὰ τὸν Καίσαρα». Ἀναφέροντας τὴν κακὴ διαγωγὴ τῶν παλαιῶν Ἑβραίων πρὸς τὸν Μωυσῆ, ὁ Στέφανος θέλει νὰ ὑποδηλώσῃ τὴν ὁμοία διαγωγὴ τῶν συγχρόνων του Ἑβραίων πρὸς τὸν Ἰησοῦ. Ὁ Στέφανος ἐλέγχει τοὺς συγχρόνους του Ἑβραίους ἐμμέσως. Κατόπιν θὰ τοὺς ἐλέγξῃ καὶ ἀμέσως καὶ ἀποτόμως.

Στίχ. 29 - 34: Ἀφοῦ οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἀναγνώρισαν τὸ Μωυσῆ ὡς λυτρωτή, ὁ Θεὸς ἀνέβαλε τὴ λύτρωσι. Ὁ Μωυσῆς, ἡλικίας 40 ἐτῶν, ἔφυγε στὴ γῆ Μαδιάμ, ὅπου νυμφεύθηκε τὴ Σεπφώρα, θυγατέρα τοῦ Ἰοθόρ, ἱερέως τῆς Μαδιάμ, καὶ ἀπέκτησε δύο υἱούς. Ποίμαινε δὲ τὰ πρόβατα τοῦ πενθεροῦ του Ἰοθόρ. Προτοῦ γίνῃ ποιμὴν ἀνθρώπων, ἔγινε ποιμὴν προβάτων. Ἀπὸ ταπεινὸ ἐπάγγελμα ὁ Θεὸς τὸν ὕψωσε σὲ μέγιστο ὑπούργημα.

40 ἔτη ἔζησε στὴ Μαδιὰμ ὁ Μωυσῆς ὡς πάροικος καὶ ἰδιώτης. Ἐπὶ τόσο μακρὸ διάστημα ὁ Θεὸς τὸν κρατοῦσε σὲ ταπείνωσι, προϋπόθεσι γιὰ τὴ μετέπειτα ἐξύψωσί του. Καὶ ἀφοῦ συμπληρώθηκαν τὰ 40 ἔτη στὴ γῆ Μαδιάμ, ἀξιώθηκε θεοφανείας. Στὴν ἔρημο τοῦ ὄρους Σινᾶ ἐμφανίσθηκε στὸ Μωυσῆ «ἄγγελος Κυρίου» μὲ μορφὴ πυρίνης φλόγας, ποὺ ἔβγαινε ἀπὸ βάτο, ἀλλὰ δὲν ἔκαιγε τὴ βάτο. Αὐτὸς ὁ «ἄγγελος Κυρίου» δὲν ἦταν ἄγγελος στὴ συνήθη ἔννοια, ὅπως ὁ Μιχαὴλ ἢ ὁ Γαβριήλ, ἀλλ' ἦταν ἐξάγγελος ἢ ἀγγελιαφόρος τοῦ Κυρίου, ἤτοι τοῦ Θεοῦ Πατρός. Ὁ Θεὸς Πατὴρ ἀπέστειλε ἕνα πρόσωπο νὰ μιλήσῃ στὸ Μωυσῆ καὶ νὰ τοῦ μεταδώσῃ λυτρωτικὸ ἄγγελμα. Αὐτὸ δὲ τὸ ἀπεσταλμένο ἀπ' τὸν Πατέρα πρόσωπο ἦταν θεῖο πρόσωπο. Διότι ὀνομάζεται Θεὸς καὶ Κύριος (ἑβραϊστὶ Γιαχβέ). Καὶ ἐμφανίσθηκε ὡς πῦρ, διότι ἔτσι ἡ Θεότης ἐμφανίζεται πολλὲς φορές. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ θεῖο ἐκεῖνο πρόσωπο ἦταν ὁ Υἱός. Ὅπως ὁ Υἱὸς μεσίτευσε στὴ δημιουργία ἀφοῦ δι' αὐτοῦ ἔγιναν τὰ πάντα, μεσίτευσε

καὶ στὴν ἀπολύτρωσι ἀφοῦ δι' αὐτοῦ ἔγινεν ἡ ἀπολύτρωσις ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ἔτσι μεσίτευσε καὶ στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ὁπωσδήποτε ὁ «ἄγγελος Κυρίου», ὁ ὁποῖος μίλησε στὸ Μωυσῆ, εἶνε καὶ αὐτὸς Κύριος καὶ Θεός (στίχ. 31, 32, 33). Καὶ ἂν οἱ Χιλιασταὶ δὲν θέλουν νὰ παραδεχθοῦν, ὅτι εἶνε ὁ Υἱός, εἶνε ὑποχρεωμένοι νὰ παραδεχθοῦν, ὅτι εἶνε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Ἡ φλεγομένη καὶ μὴ καιομένη βάτος συμβολίζει τὴ Θεοτόκο, ἡ ὁποία, μὲ τὴν ἐνσάρκωσι τοῦ Λόγου, δέχθηκε τὸ πῦρ τῆς Θεότητος χωρὶς νὰ καῆ. Ὡραιότατα ἀποδίδει τὸν συμβολισμὸ ὁ ποιητὴς τοῦ Ἀκαθίστου Ὕμνου ἀπευθυνόμενος πρὸς τὴν Θεοτόκο: «Μωσῆς κατενόησεν (=εἶδεν) ἐν βάτῳ τὸ μέγα μυστήριον τοῦ Τόκου σου».

Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ, ΤΗΝ ΑΣΕΒΕΙΑ ΤΟΥ ΙΣΡΑΗΛ, ΤΗ ΣΚΗΝΗ & ΤΟ ΝΑΟ

Στὸ ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 35 - 50, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὴν θαυμαστὴ προσωπικότητα τοῦ Μωυσέως, στίχ. 35 - 38, 2) Γιὰ τὴν ἀνυπακοὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν στὸ Μωυσῆ καὶ τὴν ἐκτροπή τους στὴν εἰδωλολατρία, στίχ. 39 - 43, 3) Γιὰ τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ, στίχ. 44 - 50.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

35. *ὃν ἠρνήσαντο* = τὸν ὁποῖον ἀρνήθηκαν.
ἐν χειρὶ ἀγγέλου = διὰ μέσου τοῦ ἀγγελιαφόρου.
τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ = ποὺ φανερώθηκε σ' αὐτόν.

36. *ἐξήγαγεν αὐτοὺς* = τοὺς ἔβγαλε, τοὺς ἐλευθέρωσε.

38. *ὁ γενόμενος μετὰ τοῦ ἀγγέλου* = ποὺ ἦλθε σὲ ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἀγγελιαφόρο.
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ = στὴ σύναξι τοῦ λαοῦ.
ὃς ἐδέξατο = ὁ ὁποῖος δέχθηκε, παρέλαβε.
δοῦναι ἡμῖν = γιὰ νὰ δώσῃ σ' ἐμᾶς.

39. *ᾧ οὐκ ἠθέλησαν ὑπήκοοι γενέσθαι* = ἀλλὰ δὲν θέλησαν νὰ ὑπακούσουν σ' αὐτόν.
ἀπώσαντο = ἀπώθησαν, ἀπέκρουσαν, ἀπέρριψαν.
ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν = ἐπέστρεψαν κατὰ πρόθεσι ἢ προαίρεσι.

40. *ποίησον ἡμῖν θεοὺς* = κάμε γιὰ μᾶς θεούς.

οἳ προπορεύσονται ἡμῶν = οἱ ὁποῖοι θὰ προπορεύωνται ἀπὸ μᾶς, γιὰ νὰ προπορεύωνται ἀπὸ μᾶς (ὡς ὁδηγοί).
οὐκ οἴδαμεν τί γέγονεν αὐτῷ = δὲν ξέρουμε τί συνέβη σ' αὐτόν.

41. *καὶ ἐμοσχοποίησαν* = καὶ ἔκαμαν ἕνα μόσχο.
καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ εἰδώλῳ = καὶ προσέφεραν θυσία στὸ εἴδωλο.

42. *ἔστρεψε καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς* = τοὺς ἔστρεψε καὶ τοὺς παρέδωσε, τοὺς ἄφησε νὰ στραφοῦν καὶ νὰ παραδοθοῦν.
ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ = ἡ οὐράνια στρατιά, τὰ ἄστρα.
προσηνέγκατέ μοι = προσφέρατε σὲ μένα.
οἶκος Ἰσραὴλ = σεῖς ὁ οἶκος τοῦ Ἰσραήλ, σεῖς τὸ ἔθνος τοῦ Ἰσραήλ.

43. *καὶ ἀνελάβετε* = διότι σηκώσατε (καὶ περιεφέρατε).
τύποι = κατασκευάσματα γιὰ νὰ λατρεύωνται ὡς θεοί, εἴδωλα.
καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα Βαβυλῶνος = διὰ τοῦτο θὰ σᾶς μετοικίσω πέρα ἀπὸ τὴν Βαβυλῶνα.

44. *κατὰ τὸν τύπον ὃν ἑωράκει* = κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ποὺ εἶχε ἰδεῖ.

45. *ἣν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι* = τὴν ὁποίαν καὶ εἰσήγαγον ἀφοῦ τὴν παρέλαβαν κατόπιν, ὡς διάδοχοι, διαδοχικῶς.
ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν = στὴν κατασχεθεῖσα γῆ τῶν ἐθνῶν.
ὧν ἔξωσεν = τὰ ὁποῖα ἐξεδίωξε.
ἀπὸ προσώπου τῶν πατέρων ἡμῶν = ἐμπρὸς ἀπὸ τοὺς πατέρες μας.

46. *ὃς εὗρε χάριν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ* = ὁ ὁποῖος βρῆκε εὔνοια ἀπ' τὸν Θεό.
καὶ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ Θεῷ Ἰακὼβ = καὶ ζήτησε νὰ κάμῃ κατοικία γιὰ τὸ Θεὸ τοῦ Ἰακώβ.

49. *κατάπαυσις* = ἀνάπαυσις.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 35 - 38: Στοὺς στίχους τούτους ὁ Στέφανος, ὁ δῆθεν ἀσεβὴς ἀπέναντι τοῦ Μωυσέως, πλέκει τὸ ἐγκώμιο τοῦ Μωυσέως. Πέντε φορὲς πρὸς ἔξαρσιν τῆς προσωπικότητος τοῦ Μωυσέως ὁ Στέφανος χρησιμοποιεῖ γι' αὐτὸν μὲ ἔμφασι τὴν ἀντωνυμία «οὗτος»: «Τοῦτον τὸν Μωυσῆν..., «τοῦτον ὁ Θεὸς... (στίχ. 35) «οὗτος ἐξήγαγεν αὐτούς...», (στίχ. 36, «οὗτός ἐστιν ὁ Μωυσῆς ὁ εἰπών...» (στίχ. 37), «Οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου» (στίχ. 38). Μὲ μεγάλη δύναμι ὁ Στέφανος ὁμιλεῖ γιὰ τὸ μεγάλο ἡγέτη τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Θεόπνευστο τὸ ἐγκώμιο καὶ ἀντάξιο τοῦ ἐγκωμιαζομένου.

Ὅταν ὁ Μωυσῆς στὴν Αἴγυπτο ἐξεδήλωσε τὸ ἐνδιαφέρον του γιὰ τοὺς ἀδελφούς του Ἰσραηλίτας, ἕνας αὐθάδης ἀπ' αὐτούς, ὅπως εἴδαμε, ποῦ εἶπε: «Ποιὸς σὲ διώρισε ἄρχοντα καὶ δικαστὴ σὲ μᾶς»; Ὁ αὐθάδης ἐκεῖνος Ἰσραηλίτης ἐξέφραζε τὸ πνεῦμα καὶ τῶν ἄλλων Ἰσραηλιτῶν, ὅπως πολλὲς φορὲς ἀπέδειξε κατόπιν ἡ διαγωγὴ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ πρὸς τὸν Μωυσῆ. Ἀλλὰ τοῦτον τὸν Μωυσῆ, τονίζει ὁ Στέφανος, τὸν ὁποῖον οἱ σύγχρονοί του Ἑβραῖοι ἀρνήθηκαν ὡς ἄρχοντα καὶ δικαστή τους, ὁ Θεός, διὰ μέσου τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἀγγελιαφόρου, ποὺ φανερώθηκε στὴ βάτο, ἀπέστειλε πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὄχι ὡς ἄρχοντα καὶ δικαστὴ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς ἄρχοντα καὶ λυτρωτή. Πολλοὶ εἶνε ἄρχοντες καὶ δικασταί, ἀλλ' ὄχι λυτρωταί. Ἀντιθέτως εἶνε καταπιεσταί, βασανισταὶ καὶ ὀλετῆρες τῶν λαῶν. Ὁ Μωυσῆς ἔλαβε τὴν ἀποστολὴ νὰ εἶνε λυτρωτὴς ἄρχων, καὶ ἀποδείχθηκε πράγματι λυτρωτής. Διότι λύτρωσε τοὺς Ἑβραίους ἀπ' τὴ δουλεία τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ καὶ στὴν ἔρημο πολλὲς φορὲς τοὺς ἔσωσε ἀπὸ ἄλλα ἔθνη καὶ κινδύνους καὶ ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ἄρχοντας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους θὰ μποροῦσε νὰ χαρακτηρισθῇ λυτρωτής; Εἶνε πολὺ βαρὺς αὐτὸς ὁ τίτλος γιὰ νὰ τὸν βαστάσῃ κανεὶς ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς ἄρχοντάς μας...

Στὴ συνέχεια τοῦ ἐγκωμίου γιὰ τὸν Μωυσῆ ὁ Στέφανος

τονίζει ὅτι αὐτὸς ἔβγαλε τοὺς Ἑβραίους ἀπ' τὴν Αἴγυπτο καὶ ἔκανε καταπληκτικὰ θαύματα καὶ σημεῖα στὴν Αἴγυπτο, στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα καὶ στὴν ἔρημο ἐπὶ σαράντα ἔτη. Θαύματα καὶ σημεῖα στὴν Αἴγυπτο ἐννοεῖ κυρίως τὶς δέκα πληγές, στὴν Ἐρυθρὰ Θάλασσα τὴν διάβασι τῶν Ἰσραηλιτῶν ὡς διὰ ξηρᾶς καὶ τὸν πνιγμὸ τῶν Αἰγυπτίων, στὴν ἔρημο τὴν ὀρτυγομήτρα, τὸ μάννα, τὴν ἐξαγωγὴ νεροῦ ἀπὸ τὸν ξερὸ βράχο, τὴν νίκη κατὰ τῶν Ἀμαληκιτῶν κ.ἄ. Ὁ Μωυσῆς ἦταν μέγας θαυματουργός. Ἄλλοι ἄρχοντες λέγονται ἰσχυροί, διότι ἔχουν πολιτικὴ ἰσχύ. Ὁ Μωυσῆς ἦταν ἰσχυρός, διότι εἶχε μεταφυσικὴ ἰσχύ. Ὁ Θεὸς τὸν ὥπλισε μὲ δύναμι νὰ ἀναστέλλῃ καὶ νὰ ὑπερβαίνῃ τοὺς φυσικοὺς νόμους, νὰ κάνῃ θαύματα. Τὸν κατέστησε θεό (Ἐξ. ζ' 1), ἰσχυρό. Ὁ κατὰ φύσιν Θεὸς κατέστησε τὸν Μωυσῆ κατὰ χάριν θεό. Ὁ πανίσχυρος κατέστησε τὸν δοῦλο του ἰσχυρό. «Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ» (Ψαλμ. ξζ' 36), διότι κάνει τοὺς ἁγίους του θεοὺς καὶ θαυματουργούς. Ἡ Ἐκκλησία μας εἶνε γεμάτη ἀπὸ θαυματουργούς, οἱ ὁποῖοι μάλιστα θαυματουργοῦν καὶ μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατο. Ποιὸς ἀπ' τοὺς κοσμικοὺς ἄρχοντας κάνει τίποτε μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατο; Ἀνίσχυροι οἱ ἰσχυροὶ τῆς γῆς, μηδαμινοὶ οἱ τρανοὶ τοῦ κόσμου μπροστὰ στοὺς ἁγίους καὶ θαυματουργοὺς τῆς πίστεώς μας. Μεταξὺ τῶν θαυματουργικῶν χαρισμάτων τοῦ Μωυσέως ἦταν καὶ τὸ προφητικὸ χάρισμα. Ὁ Μωυσῆς ἦταν προφήτης μὲ διπλῆ ἔννοια: Μετέδιδε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, καὶ προέλεγε τὸ μέλλον. Ὁ Στέφανος ἀναφέρει τὴν περίφημη προφητεία τοῦ Μωυσέως γιὰ τὸν μεγάλο προφήτη τοῦ μέλλοντος, τὸν Μεσσία. Αὐτός, τονίζει πάλι, εἶνε ὁ Μωυσῆς, ὁ ὁποῖος εἶπε στοὺς Ἰσραηλίτας: «Προφήτη γιὰ σᾶς θὰ φέρῃ στὸν κόσμο ὁ Κύριος ὁ Θεός σας ἀπ' τοὺς ἀδελφούς σας, ὅπως ἔφερε ἐμένα. Αὐτὸν νὰ ἀκούσετε». Γιατὶ ὁ Στέφανος ἀνέφερε τὴν προφητεία τοῦ Μωυσέως γιὰ τὸ μεγάλο προφήτη; Διότι ἤθελε νὰ ὑποδηλώσῃ, ὅτι ὁ μεγάλος προφήτης εἶνε ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὁ ἀσύγκριτος Διδάσκαλος καὶ Νομοθέτης, τοῦ ὁποίου ὁ Μωυσῆς ἦταν τύπος. Διότι ἐπίσης ἤθελε νὰ ὑποδηλώσῃ, ὅτι οἱ σύγχρονοί του Ἰουδαῖοι, ἐνῷ κόπτονταν γιὰ τὸν Μωυσῆ, δὲν ἄκουσαν τὰ λόγια του. Ὁ Μωυσῆς παρέπεμψε στὸ Μεσσία καὶ

συνέστησε νὰ ὑπακούουν σ' αὐτόν, αὐτοὶ δέ, καὶ στὸ Μεσσία καὶ στὸ Μωυσῆ παρακούοντας, σταύρωσαν τὸν Μεσσία. Ἀναφέροντας τὴν προφητεία τοῦ Μωυσέως ὁ Στέφανος ἤλεγχε ἐμμέσως τοὺς Ἰουδαίους. Εἶνε σὰν νὰ τοὺς ἔλεγε: Ἐγὼ ἀσεβῶ στὸ Μωυσῆ ἢ σεῖς;

Τέλος ὁ Στέφανος ἐγκωμιάζοντας τὸν Μωυσῆ τονίζει, ὅτι αὐτὸς εἶνε, ὁ ὁποῖος στὴ συνάθροισι τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν παραλαβὴ τοῦ νόμου στὴν ἔρημο ἦλθε σ' ἐπικοινωνία μὲ τὸ θαυμαστὸ ἀγγελιαφόρο, θεῖο πρόσωπο, πιθανώτατα τὸν Υἱό, ποὺ μιλοῦσε σ' αὐτὸν στὸ ὄρος Σινᾶ, καὶ μὲ τοὺς πατέρας. Ὁ Μωυσῆς ἔγινε μεσίτης μεταξὺ τοῦ θαυμαστοῦ ἀγγελιαφόρου καὶ τῶν πατέρων, ποὺ δὲν ἄντεχαν νὰ ἔλθουν σὲ κατ' εὐθεῖαν ἐπικοινωνία μὲ τὸ φοβερὸ ἀγγελιαφόρο, ἔγινε καὶ νομοθέτης. Παρέλαβε ἀπ' τὸν οὐράνιο μηνυτὴ «λόγια ζῶντα» γιὰ νὰ τὰ δώσῃ σ' ἐμᾶς, λέγει ὁ Στέφανος. Τὰ λόγια ἐκεῖνα χαρακτηρίζονται ζῶντα, ζωντανά, διότι ἦταν λόγια τοῦ ζῶντος Θεοῦ καὶ εἶχαν ζωτικὴ δύναμι. Γιὰ τὰ λόγια του ὁ Θεὸς εἶπε: «Ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς» (Λευιτ. ιη' 5. Ἰδὲ καὶ Ρωμ. ι' 5, Γαλ. γ' 12). Ὁ Μωυσῆς ἐπίσης εἶπε: «Οὐχὶ κενὸς λόγος οὗτος ὑμῖν, ὅτι αὕτη ἡ ζωὴ ὑμῶν καὶ ἕνεκεν τοῦ λόγου τούτου μακροημερεύσετε ἐπὶ τῆς γῆς» (Δευτ. λβ' 47). Οἱ ἄνθρωποι συνήθως νομίζουν, ὅτι ἡ ζωὴ ἐξαρτᾶται κυρίως ἀπὸ τὰ χρήματα. Ὁ Θεὸς τονίζει καὶ οἱ ἅγιοί του, ὅτι ἡ ζωὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ ρήματα, τὰ ζωηρὰ ρήματα Κυρίου παντοκράτορος. Μὲ ἄλλα λόγια, ἡ ζωὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν τήρησι τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὄχι μόνον ἡ μέλλουσα ζωή, ἀλλὰ καὶ ἡ παροῦσα. Ὅποιος ἐφαρμόζει τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ, ζῇ καὶ ἐδῶ ἀληθινὴ ζωή, ἐνῷ οἱ παραβάτες, ἀσεβεῖς καὶ ἄπιστοι ζοῦν ἀγχώδη, ταραγμένη καὶ ἀπελπιστικὴ ζωή, ἡ ὁποία δὲν ἀξίζει νὰ λέγεται ζωὴ καὶ πολλὲς φορὲς διακόπτεται βιαίως μὲ πρόωρο θάνατο. «Τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος» (Ρωμ. στ' 23).

Συνοψίζοντας τὸ ἐγκώμιο τοῦ Στεφάνου γιὰ τὸ Μωυσῆ λέγουμε, ὅτι ὁ κορυφαῖος ἀπ' τοὺς ἑπτὰ διακόνους παρουσίασε τὸ Μωυσῆ ὡς ἄρχοντα, λυτρωτή, θαυματουρ-

γό, προφήτη, μεσίτη καὶ νομοθέτη. Μὲ ὅλους δὲ αὐτοὺς τοὺς ὑπερόχους τίτλους του ὁ Μωυσῆς ἦταν τύπος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. Διότι ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ Ἄρχων, ὁ Λυτρωτής, ὁ Θαυματουργός, ὁ Προφήτης, ὁ Μεσίτης καὶ ὁ Νομοθέτης μὲ ὑψίστη καὶ μοναδικὴ ἔννοια. Ὁ Χριστὸς εἶνε μέγας ἀφ' ἑαυτοῦ, ὁ Μωυσῆς ἔγινε μέγας μὲ τὴ δύναμι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἂν θαύμαζαν οἱ σύγχρονοι τοῦ Στεφάνου τὸν Μωυσῆ, πολὺ περισσότερο ἔπρεπε νὰ θαυμάζουν τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ἀλλὰ στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ οἱ Ἰουδαῖοι ἔδειξαν ἀσέβεια, ὅπως οἱ πατέρες τους στὸ Μωυσῆ. Ἔτσι συμβαίνει συνήθως· οἱ μεγάλοι, ὅταν εἶνε σύγχρονοι, ἀποδοκιμάζονται. Οἱ πολλοὶ δὲν ἔχουν τὴν δύναμι ν' ἀναγνωρίζουν τὴν ὑπεροχὴ καὶ τὴν μεγαλωσύνη τῶν συγχρόνων τους. Καὶ ἡ ἐποχή μας ἔχει ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ μὲ ἁγιωσύνη καὶ θαυμαστὲς πράξεις. Ἀλλὰ πόσοι τοὺς ἀναγνωρίζουν; Τοὺς περιφρονοῦν, τοὺς χλευάζουν καὶ τοὺς ἀποδοκιμάζουν, ὅπως τὸν Κύριό τους οἱ σύγχρονοί του Ἰουδαῖοι καὶ τὸν Μωυσῆ οἱ πρόγονοι τῶν Ἰουδαίων.

Ἐμεῖς, ἀγαπητοί, ἔχουμε τὴν δύναμι ν' ἀναγνωρίζωμε καὶ νὰ ἐπαινοῦμε τὴν ὑπεροχὴ συγχρόνων συνανθρώπων μας; Ἢ μήπως ὁ ἐγωισμὸς καὶ ὁ φθόνος μᾶς τυφλώνουν καὶ δὲν βλέπουμε ὑπεροχὴ στοὺς ἄλλους;

Στίχ. 39 - 43: Μέγας ὁ Μωυσῆς! Καὶ ὅμως οἱ πατέρες μας, συνεχίζει ὁ Στέφανος, δὲν θέλησαν νὰ ὑπακούσουν σ' αὐτόν, ἀλλὰ τὸν ἀπώθησαν, τὸν ἀπέρριψαν. Καὶ μὲ τὶς καρδιές τους, τὴν διάθεσί τους ἐπέστρεψαν στὴν Αἴγυπτο. Σωματικῶς ἦταν στὴν ἔρημο μὲ πορεία πρὸς τὴν γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ ψυχικῶς γύριζαν στὴν Αἴγυπτο, τὴν γῆ τῆς δουλείας. Ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μωυσέως τοὺς ἔβγαλε μὲ τέρατα καὶ σημεῖα ἀπ' τὴν Αἴγυπτο καὶ τοὺς ὡδηγοῦσε θαυμαστῶς, αὐτοὶ δὲ οἱ ἀγνώμονες καὶ οἱ ἀχάριστοι σκέπτονταν τοὺς ψεύτικους θεοὺς τῆς Αἰγύπτου, τὰ νεκρὰ εἴδωλα. Σαράντα μέρες ἀπουσίασε ὁ Μωυσῆς ἀνεβαίνοντας στὸ Σινᾶ γιὰ νὰ παραλάβῃ τὸν Νόμο, καὶ στὸ ὀλίγο αὐτὸ διάστημα δὲν ὑπέμειναν τὸν Κύριο καὶ τὸν πιστό του δοῦλο. Κλονίσθηκαν καὶ ἐπαναστάτησαν. Καὶ μὲ καταθλιπτικὴ πίεσι ζήτησαν ἀπ' τὸν Ἀαρὼν νὰ κατα-

σκευάση θεούς! «Κάμε γιὰ μᾶς θεούς, οἱ ὁποῖοι θὰ προπορεύωνται ἀπὸ μᾶς· διότι αὐτὸς ὁ Μωυσῆς, ποὺ μᾶς ἔβγαλε ἀπ' τὴ γῆ τῆς Αἰγύπτου, δὲν ξέρουμε τί τοῦ συνέβη». Ὁ Θεὸς προπορευόταν ἀπ' τοὺς Ἰσραηλίτας μὲ μορφὴ πυρὸς τὴ νύχτα καὶ νεφέλης τὴν ἡμέρα καὶ τοὺς ὡδηγοῦσε καὶ τοὺς προστάτευε, αὐτοὶ δὲ ζητοῦσαν εἴδωλα, γιὰ νὰ προπορεύωνται καὶ νὰ τοὺς ὁδηγοῦν καὶ νὰ τοὺς προστατεύουν. Μεγάλη ἡ ἀνοησία τῆς εἰδωλολατρίας, ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες τὶς ἀνοησίες. Τέτοια ἀνοησία λογικῶς δὲν ἐξηγεῖται. Τὰ δαιμόνια διέστρεφαν τὶς καρδιές, τύφλωναν τὶς διάνοιες τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔτσι οἱ ἄνθρωποι πίστευαν καὶ στήριζαν τὴν ἐλπίδα τους καὶ τὴν πεποίθησί τους σὲ γελοῖα πράγματα. Κάτω ἀπ' τὴν πίεσι τοῦ ἀσεβοῦς λαοῦ ὁ Ἀαρὼν ἀναγκάσθηκε νὰ ἐνδώση γιὰ τὴν κατασκευὴ εἰδώλου. Καὶ ἔλειωσαν οἱ Ἑβραῖοι τὰ χρυσαφικά τους καὶ κατασκεύασαν ἕνα χρυσὸ μοσχάρι καὶ πρόσφεραν σ' αὐτὸ θυσία καὶ εὐφραίνονταν μὲ φαγοπότια καὶ χοροὺς γιὰ τὸ ἔργο τῶν χεριῶν τους. Μιμήθηκαν τοὺς Αἰγυπτίους, τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς Ἄπις ἦταν βόδι. Λογικοὶ ἄνθρωποι λάτρευαν βόδια, ἄρα εἶχαν καταντήσει καὶ αὐτοὶ βόδια! «Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. μη' 13). Ἄνθρωπος τιμημένος μὲ λογικὴ δὲν κατάλαβε· κατέπεσε στὴν τάξι τῶν ἀνοήτων κτηνῶν καὶ ἔγινε ὅμοιος μ' αὐτά.

Ἐπειδὴ οἱ Ἰσραηλῖτες ἐξετράπησαν σὲ κτηνολατρία, ὁ Θεὸς τοὺς ἄφησε νὰ στραφοῦν καὶ νὰ παραδοθοῦν καὶ σὲ ἀστρολατρία. Λάτρευσαν «τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ». «Στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ» ὀνομάζονται τὰ ἄστρα λόγῳ τοῦ πλήθους, τῆς τάξεως καὶ τῆς δυνάμεώς των. Γιὰ ν' ἀποδείξῃ τὴν ἐκτροπὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν στὴν ἀστρολατρία, ὁ Στέφανος ἀναφέρει τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας, ποὺ περιέχονταν στὸ βιβλίο τῶν προφητῶν, τῶν δώδεκα προφητῶν, ποὺ θεωροῦνταν ἀπ' τοὺς Ἰουδαίους ὡς ἕνα βιβλίο. Συγκεκριμένως ἀναφέρει τὸ ἐδάφιο Ἀμ. ε' 25 - 27. Ὁ Θεὸς λέγει στοὺς Ἰσραηλίτας: «Μήπως σφάγια καὶ θυσίες προσφέρατε σ ὲ μ ένα σαράντα ἔτη στὴν ἔρημο, ἔθνος τοῦ Ἰσραήλ; Διότι σηκώσατε (καὶ

περιεφέρατε) τὴ σκηνὴ τοῦ Μολὸχ καὶ τὸ ἄστρο τοῦ Θεοῦ σας Ρεμφάν, τὰ εἴδωλα ποὺ κατασκευάσατε γιὰ νὰ προσκυνῆτε αὐτά· διὰ τοῦτο θὰ σᾶς μετοικίσω πέρα ἀπ' τὴν Βαβυλῶνα». Συμφώνως πρὸς τὰ ἐδάφια Ἐξόδ. κδ' 5 καὶ Ἀριθμ. ζ' 10, οἱ Ἰσραηλῖτες στὴν ἔρημο πρόσφεραν θυσίες στὸ Θεό. Ἀλλ' ἐπειδὴ λάτρευαν καὶ ψευδεῖς Θεούς, τὸν Μολὸχ (αὐτὸς πιθανῶς ἦταν ὁ Ἥλιος) καὶ τὸν Ρεμφὰν (αὐτὸς ἦταν ὁ Κρόνος), διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς δὲν δεχόταν τὶς θυσίες τους. Κατ' οὐσίαν, λοιπόν, δὲν πρόσφεραν θυσία στὸ Θεό. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς λέγει: «Μήπως σφάγια καὶ θυσίας προσφέρατε σὲ μένα;». Ὁ Θεὸς ἐκφράζεται ἐδῶ γιὰ τὶς ἀπαράδεκτες θυσίες τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅπως ἐκφράζεται ἀλλοῦ γιὰ τὶς ἀπαράδεκτες νηστεῖες τους: «Ὅταν νηστεύατε καὶ πενθούσατε τὸν πέμπτο καὶ τὸν ἕβδομο (μῆνα) τὰ ἑβδομήντα ἐκεῖνα ἔτη, νηστεύατε πράγματι γιὰ μένα;» (Ζαχ. ζ' 5 κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸ πρὸς τὸ ὁποῖο πρβλ. τοὺς Ο'). Ὁ Θεὸς θέλει εἰλικρινῆ καὶ ὁλόκληρη τὴν καρδιά μας. Καὶ ἂν ἐμεῖς μοιράζωμε τὴν καρδιά μας μεταξὺ Θεοῦ καὶ ἄλλων προσώπων καὶ πραγμάτων καὶ δὲν ἔχωμε εἰλικρινῆ αἰσθήματα, οἱ προσφορές μας δὲν ἀνεβαίνουν στὸ Θεό, πᾶνε χαμένες. Ὄχι δὲ μόνο τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶς τιμωρεῖ ὁ Θεός, ὅπως τιμώρησε τοὺς Ἰσραηλῖτες, τοὺς ὁποίους μετῴκισε πέρα ἀπ' τὴν Βαβυλῶνα.

Στίχ. 44 - 50: Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν κατηγορήσει τὸν Στέφανο, ὅτι μιλοῦσε «κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου» (Πράξ. στ' 13), δηλαδὴ κατὰ τοῦ ναοῦ. Ἐδῶ ὁ Στέφανος ἀπολογούμενος τονίζει, ὅτι οἱ πατέρες στὴν ἔρημο εἶχαν τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, ὄχι ναό. Τὴ σκηνὴ εἰσήγαγαν καὶ εἶχαν καὶ στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Δαβίδ. Ὁ Δαβὶδ ζήτησε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ κατασκευάσῃ ναὸ γιὰ τὸν Θεό. Ἀλλὰ ναὸ κατασκεύασε ὁ Σολωμῶν. Ἐπὶ αἰῶνας ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς καὶ οἱ πατριάρχες του λάτρευαν τὸν Θεὸ χωρὶς ναό. Τοὺς πρώτους μάλιστα αἰῶνας οὔτε τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου εἶχαν. Ἀλλὰ καὶ ὅταν κατασκευάσθηκε ναός, ὁ Θεὸς δὲν περιωρίσθηκε στὸ ναό. Ὁ Ὕψιστος, τονίζει ὁ Στέφανος, δὲν κατοικεῖ σὲ χειροποιήτους ναούς. Καὶ ἀποδεικνύει τοῦτο μὲ χωρίο

τοῦ προφήτη, τοῦ μεγάλου Ἠσαΐα: «Ὁ οὐρανός εἶνε θρόνος σὲ μένα καὶ ἡ γῆ εἶνε ὑποπόδιο τῶν ποδιῶν μου· ποῖον οἶκον θὰ οἰκοδομήσετε γιὰ μένα, λέγει ὁ Κύριος, ἢ ποῖος εἶνε ὁ τόπος τῆς ἀναπαύσεώς μου; Τὸ χέρι μου δὲν ἐδημιούργησε ὅλα αὐτά;» (Ἠσ. ξστ΄ 1 - 2).

Μεγαλοπρεπέστατο τὸ χωρίο τοῦ Ἠσαΐα! Ὁ Θεὸς εἶνε μέγας, ἄπειρος. Καὶ κανεὶς οἶκος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ οἰκοδομηθῇ τόσο μεγάλος, ὥστε νὰ χωρῇ σ' αὐτὸν ὁ Θεός. Κανεὶς τόπος δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε τόπος τῆς ἀναπαύσεως τοῦ Θεοῦ. Ὁ παντοδύναμος Θεὸς δημιούργησε τὸ σύμπαν. Καὶ τὸ σύμπαν εἶνε ἕνα εἶδος ναοῦ τοῦ μεγάλου Θεοῦ. Ὁ οὐρανὸς εἶνε θρόνος καὶ ἡ γῆ εἶνε ὑποπόδιο τῶν ποδιῶν του. Ὁ Θεὸς μὲ τὴν παρουσία του γεμίζει τὸ σύμπαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ σύμπαν εἶνε δημιούργημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ δημιουργὸς εἶνε μεγαλύτερος ἀπὸ τὸ δημιούργημά του, οὔτε τὸ σύμπαν χωρεῖ τὸν Θεό, ὅπως εἶπε ὁ Σολωμῶν κατὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ (Γ΄ Βασ. η΄ 27).

Δὲν ἔχει λοιπὸν σημασία ὁ ναός; Ἀσφαλῶς ἔχει, ἀλλὰ σχετική. Καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς θέλησε νὰ τονίσῃ ὁ Στέφανος. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔδιναν ἀπόλυτη σημασία στὸ ναό. Περιώριζαν τὸν Θεὸ καὶ τὴν λατρεία του στὸ ναό. Ἐνῷ ὁ Θεὸς εἶνε παντοῦ καὶ δύναται νὰ λατρεύεται παντοῦ. Ὁ ναὸς χρειάζεται γιὰ τοὺς ἀνθρώπους: Γιὰ νὰ ἐκδηλώνουν οἱ ἄνθρωποι τὴν εὐλάβειά τους στὸ Θεό, κτίζοντας καὶ ἀφιερώνοντας σ' αὐτὸν ναό. Γιὰ νὰ συγκεντρώνωνται μέσα στὸ ναὸ καὶ νὰ λατρεύουν τὸν Θεὸ πολλοὶ μαζί, διότι ἡ συνάθροισις καὶ ἡ λατρεία στὸ ὕπαιθρο δὲν εἶνε εὔκολη, μάλιστα τὸ χειμῶνα. Γιὰ νὰ ὑποβοηθοῦνται στὴν λατρεία οἱ πιστοὶ ἀπ' τὸ ναὸ καὶ ἀπ' τὰ διάφορα ἱερὰ καὶ συμβολικὰ ἀντικείμενα τοῦ ναοῦ. Τέλος πρέπει νὰ τονισθῇ, ὅτι ναὶ μὲν ὁ Θεὸς εἶνε παντοῦ, ἀλλὰ στὸ ναὸ εἶνε κατὰ τρόπο ἐξαιρετικό.

Ὁπωσδήποτε δὲ καὶ ἡ σχετικὴ σημασία τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ναοῦ καταργήθηκε ἀπ' τὴν ἐπικράτησι νέας λατρείας, τῆς χριστιανικῆς, καὶ τὴν θεμελίωσι νέου ναοῦ, τοῦ χριστιανικοῦ, ὅπου ὁ Θεὸς εἶνε παρὼν κατὰ τρόπο ὅλως ἐξαιρετικό, διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Θείας Κοινωνίας.

Ο ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΚΑΥΤΗΡΙΑΖΕΙ ΤΟΥΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥΣ ΚΑΙ ΛΙΘΟΒΟΛΕΙΤΑΙ

Στὸ ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 51 - 60, ἀναφέρονται: 1) Ὁ καυστικὸς ἔλεγχος τοῦ Στεφάνου κατὰ τῶν Ἰουδαίων, στίχ. 51 - 53, καὶ 2) Ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Στεφάνου, στίχ. 54 - 60.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

51. *τοῖς ὠσὶ* = στὰ ὦτα, στὰ αὐτιά.
ἀεὶ = πάντοτε.
ἀντιπίπτω = ἀντιτίθεμαι, ἀνθίσταμαι.

52. *ἀποκείνω* = φονεύω.
τοὺς προκαταγγείλαντας = αὐτοὺς ποὺ προανήγγειλαν, αὐτοὺς ποὺ προφήτευσαν.
περὶ τῆς ἐλεύσεως = γιὰ τὸν ἐρχομό.
οὗ = τοῦ ὁποίου.
γεγένησθε = ἔχετε γίνει.

53. *εἰς διαταγὰς ἀγγέλων* = σὲ διατάξεις ἀγγέλων, σὲ διατυπώσεις ἀγγέλων.

54. *διεπρίοντο* = σχίζονταν, σπάρασσαν, μαίνονταν.
ἔβρυχον = ἔτριζον.

55. *εἶδεν ἑστῶτα* = εἶδε νὰ βρίσκεται, εἶδε νὰ εἶνε.

57. *συνέσχον* = ἔκλεισαν, βούλωσαν.
ὁμοθυμαδὸν = ὅλοι μαζί.

58. *ἀπέθεντο* = ἀπέθεσαν.

59. *ἐπικαλούμενον* = ἐνῷ ἐπεκαλεῖτο, ἐνῷ προσευχόταν.

60. *θεὶς τὰ γόνατα* = ἀφοῦ γονάτισε.
μὴ στήσῃς = μὴ ὑπολογίσῃς, μὴ λογαριάσῃς.

Στίχ. 51 - 53: Ἐκθέτοντας ὁ Στέφανος τὴν ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, σὲ πολλὰ σημεῖα ἤλεγξε ἐμμέσως τοὺς συγχρόνους του Ἰουδαίους γιὰ τὴν ἀσέβειά τους. Οἱ σύνεδροι ἀντιλαμβάνονταν τὸν ἐλεγκτικὸ χαρακτῆρα τῆς ὁμιλίας τοῦ Στεφάνου καὶ δυσφοροῦσαν καὶ θορυβοῦσαν. Φαινόταν δὲ ὅλο καὶ περισσότερο ἡ ὀργὴ καὶ ἡ διάθεσίς τους νὰ τὸν θανατώσουν. Γι' αὐτὸ ὁ Στέφανος διέκοψε ἀποτόμως τὴν ἔκθεσι τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ ἀπηύθυνε ἄμεσο καὶ δριμὺ ἔλεγχο πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἀψηφῶντας τὶς φονικές τους διαθέσεις. Ὅπως ὁ Ἰησοῦς ἐν ὄψει τῆς θανατώσεώς του ἤλεγξε μὲ καυστικὴ γλῶσσα τοὺς Ἰουδαίους, ἔτσι τώρα καὶ ὁ Στέφανος.

Σκληροτραχήλους ὀνομάζει ὁ Στέφανος τοὺς Ἰουδαίους. Ἔτσι τοὺς ὀνομάζει καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη (Ἔξ. λγ' 3, 5· λδ' 9· Δευτ. θ' 6, 13· Βαρ. β' 30). Γιατί; Διότι ὁ Θεὸς στοὺς Ἑβραίους ἔλεγε, «τὸν τράχηλον ὑμῶν οὐ σκληρυνεῖτε ἔτι» (Δευτ. ι' 16), αὐτοὶ δὲ ἐξακολουθητικῶς ὡμοίαζαν μὲ ζῶα, τῶν ὁποίων ὁ τράχηλος εἶνε σκληρός, δὲν μπαίνει σὲ ζυγό. Ὁ ζυγὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶνε βασανιστικός· εἶνε μαλακὸς καὶ εὐεργετικός. Ὁ σαρκωμένος Θεὸς εἶπε: «Ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν ἐστι» (Ματθ. ια' 29 - 30). Ἐν τούτοις οἱ Ἰουδαῖοι δὲν θέλησαν νὰ μποῦν στὸ ζυγὸ τοῦ Θεοῦ, δὲν θέλησαν νὰ γίνουν δοῦλοι Χριστοῦ. Δείχτηκαν ἀτίθασοι καὶ ἀνυπότακτοι, ὅπως τὰ ἀσυνήθιστα σὲ ζυγὸ μοσχάρια. Προτίμησαν νὰ εἶνε δοῦλοι τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν παθῶν, ὄχι τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐλευθερώνει ἀπὸ τὸ Σατανᾶ καὶ ἀπὸ τὰ πάθη.

«Ἀπεριτμήτους τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσίν» ὀνομάζει ἐπίσης ὁ Στέφανος τοὺς Ἰουδαίους. Ὁμοίως ἐκφραζόταν γι' αὐτοὺς καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Ὅπως εἶνε γνωστό, ὁ Θεὸς διέταξε νὰ περιτέμνωνται

στὴν σάρκα οἱ ἄρρενες Ἑβραῖοι. Ἡ περιτομὴ αὐτὴ εἶχε συμβολικὴ σημασία. Σήμαινε ὅτι ὁ περιτεμνόμενος εἰσέρχεται στὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνήκει στὸν Κύριο. Ἐπίσης ἦταν σύμβολο πνευματικῆς περιτομῆς· ὅπως περιτεμνόταν ἡ σάρκα, ἔτσι ἔπρεπε νὰ περιτέμνεται καὶ ἡ ψυχή· ὅπως ἀπὸ τὴ σάρκα ἀποκοπτόταν ἡ ἀκροβυστία (τὸ ἄκρον τοῦ δέρματος τοῦ γεννητικοῦ ὀργάνου), ἔτσι ἀπὸ τὴν ψυχὴ ἔπρεπε νὰ ἀποκόπτεται ἡ κακία. Τέλος ἡ περιτομὴ ἦταν σύμβολο τοῦ βαπτίσματος, διὰ τοῦ ὁποίου ὡς ἄλλη ἀκροβυστία ἀφαιρεῖται ἡ ἁμαρτία καὶ ὁ ἄνθρωπος εἰσέρχεται στὴν Ἐκκλησία καὶ ἀνήκει στὸν Τριαδικὸ Θεό. Ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴ περιτομὴ ὁ Θεὸς παρήγγελλε στοὺς Ἑβραίους: «Περιτεμεῖσθε τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν» (Δευτ. ι' 16. Ἰδὲ καὶ Ἱερ. ι' 4). Νὰ ἀφαιρέσετε, δηλαδή, τὴν σκληρότητα τῆς καρδιᾶς σας. Ἀλλ' οἱ Ἑβραῖοι ἐξακολουθοῦσαν νὰ εἶνε σκληροκάρδιοι, νὰ μὴ ἀποβάλλουν τὴν κακία, νὰ μὴ ταπεινώνωνται καὶ νὰ μὴ ὑπακούουν στὸ Θεό. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου λέγει: «Πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν» (Ἱερ. θ' 26). Ἐπίσης διὰ τοῦ αὐτοῦ προφήτου λέγει: «Ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ οὐ δυνήσονται ἀκούειν» (Ἱερ. στ' 10). Οἱ Ἑβραῖοι δὲν περιέκοπταν, δὲν ἀφαιροῦσαν ἀπ' τὶς καρδιές τους τὴ σκληρότητα καὶ ἀπ' τ' αὐτιὰ τὴν ἀνυπακοή. Ὅπως δὲ οἱ παλαιοὶ Ἑβραῖοι, ἔτσι καὶ οἱ σύγχρονοι τοῦ Στεφάνου ἦταν ἀπερίτμητοι στὴν καρδιὰ καὶ στ' αὐτιά, σκληροὶ καὶ ἀνυπότακτοι.

Κατὰ τὸ Νεεμ. θ' 20, ὁ Θεὸς στοὺς Ἑβραίους ἔδωσε τὸ Πνεῦμα του τὸ ἀγαθό, γιὰ νὰ συνετίσῃ αὐτούς. Ἀλλά, κατὰ τὸ Ἡσαΐα ξγ' 10, «Αὐτοὶ ἠπείθησαν καὶ παρώξυναν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον αὐτοῦ». Τὴν αὐτὴ διαγωγὴ ἀπέναντι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἔδειχναν καὶ οἱ σύγχρονοι τοῦ Στεφάνου Ἰουδαῖοι. «Ἡμεῖς ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς», φωνάζει ὁ Στέφανος, στηλιτεύοντας τοὺς συνέδρους καὶ τοὺς ὁμοίους των Ἰουδαίους. «Σεῖς, δηλαδή, πάντοτε ἀντιτίθεσθε στὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, ὅπως οἱ πατέρες σας καὶ σεῖς». Γιατὶ δὲν εἶπε, ὅτι ἀντιτίθενται στὸ Θεό, ἀλλ' εἶπε, ὅτι ἀντιτίθενται στὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο; Διότι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα

εἶνε ὁ Θεός, ὅλη ἡ θεία οὐσία, καὶ αὐτὸ φώτιζε τοὺς προφήτας, τοὺς ἀποστόλους καὶ τὸν Στέφανο. Καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι μιλοῦσε καὶ τελοῦσε τὰ σημεῖα. Οἱ Ἑβραῖοι ἦταν πνευματομάχοι ἢ θεομάχοι. Καὶ ὡς ἀπόδειξι γι' αὐτὸ ὁ Στέφανος ἀναφέρει τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς θανατώσεις τῶν προφητῶν ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς Ἑβραίους, τὴν προδοσία καὶ τὴν θανάτωσι τοῦ Ἰησοῦ ἀπ' τοὺς συγχρόνους του: «Ποιὸν ἀπ' τοὺς προφήτας δὲν καταδίωξαν οἱ πατέρες σας; Καὶ ὄχι μόνον καταδίωξαν, ἀλλὰ καὶ σκότωσαν ἐκείνους, ποὺ προφήτευσαν τὸν ἐρχομὸ τοῦ Δικαίου. Καὶ τώρα σεῖς γίνατε προδότες καὶ φονιᾶδες αὐτοῦ». Ὁ λόγος τοῦ Στεφάνου γίνεται ὁρμητικὸς σὰν ἀκατάσχετος χείμαρρος, καυστικὸς σὰν θερμοκαυστήρας. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τοῦ δίνει μέγιστο βαθμὸ ὁρμῆς καὶ φλόγας, γιὰ νὰ καταγγείλῃ τὰ ἐγκλήματα τῶν προφητοκτονιῶν καὶ τῆς χριστοκτονίας.

Τέλος ὡς ἀπόδειξι τῆς ἀσεβείας τῶν Ἰουδαίων καὶ ὡς κατακλεῖδα τοῦ σφοδροῦ ἐλέγχου ἐναντίον τους ὁ Στέφανος ἀναφέρει γενικὸ ἔγκλημά τους, ὅτι δὲν τήρησαν τὸν Νόμο. Ἐνῷ αὐτοὶ ἐμφανίζονταν ὡς θεματοφύλακες, ἑρμηνευταὶ καὶ τηρηταὶ τοῦ Νόμου μέχρι σχολαστικότητος, ὁ Στέφανος τοὺς καταγγέλλει ὡς παραβάτας τοῦ Νόμου, κατηγορία ποὺ στοίχιζε στὸν ἐγωισμό, στὴν αὐταρέσκεια καὶ στὴν ἀνθρωπαρέσκειά τους. «Ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς ἀγγέλων», φωνάζει ὁ Στέφανος, «καὶ οὐκ ἐφυλάξατε». Ὁ περίφημος «ἄγγελος» στὸ Σινᾶ, πρόσωπο τῆς Θεότητος, Θεὸς καὶ Κύριος, λαλοῦσε στὸ Μωυσῆ τὰ λόγια τοῦ Νόμου (Πράξ. ζ' 30 - 34, 38, 44). Πολλοὶ δὲ κτιστοὶ ἄγγελοι, οἱ ὁποῖοι περιστοίχιζαν τὸν ἄκτιστο στὸ Σινᾶ (Δευτ. λγ' 2· Ψαλμ. ξζ' 18 [ξη' 17]), διακόνησαν κατὰ τὴν παράδοσι τοῦ νόμου στὸ μεσίτη Μωυσῆ. Βοήθησαν τὸν Μωυσῆ στὴ διάταξι τοῦ περιεχομένου τοῦ τεραστίου Νόμου, ὁ ὁποῖος, ἐκτὸς τῶν δέκα ἐντολῶν, περιλαμβάνει ἑκατοντάδες ἄλλες ἐντολές. Οἱ Ἑβραῖοι, λοιπόν, παρέλαβαν ἀπὸ τὸν Θεὸ Νόμο, στὸν ὁποῖο διακόνησαν ἄγγελοι. Πόσο ἀνώτερος, πόσο ἐνδοξότερος τῶν ἀνθρωπίνων νόμων ἦταν ἐκεῖνος ὁ Νόμος! Καὶ ὅμως οἱ Ἑβραῖοι, ἐνῷ καυχῶνταν γιὰ τὸν Νόμο, δὲν τὸν τήρησαν. Γιὰ τὸν Νόμο

μιλοῦσαν συνεχῶς. Ἀλλὰ στὴ ζωὴ ἀποδεικνύονταν παράνομοι καὶ ἄνομοι.

Ὁ δριμὺς καὶ καυστικὸς ἔλεγχος τοῦ Στεφάνου κατὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῶν ὁμοίων σὲ ἀσέβεια Ἰουδαίων διδάσκει, ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ ὀφείλουν νὰ ἐλέγχουν μὲ κάθε παρρησία τοὺς ἀσεβεῖς, ὅσο ψηλὰ καὶ ἂν βρίσκωνται σὲ θέσεις καὶ ἀξιώματα. Ὅσο μάλιστα ψηλότερα βρίσκονται, τόσο αὐστηρότερα πρέπει νὰ τοὺς ἐλέγχουν. Ποῦ εἶνε λοιπὸν αὐτοὶ ποὺ λένε, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἄνθρωπος νὰ κρίνῃ καὶ νὰ χρησιμοποιῇ σκληρὴ γλῶσσα; Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κρίνῃ μὲ τὴν ἔννοια τῆς ἐμπαθοῦς κατακρίσεως. Ἐπιτρέπεται ὅμως καὶ ἐπιβάλλεται νὰ κρίνῃ μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ἐλέγχου. Ἄλλο κατάκρισις καὶ ἄλλο ἔλεγχος.

Στίχ. 55 - 56: Ἂν κανένας νοσηρὸς τύπος, ἀπ᾽ αὐτοὺς ποὺ συγχέουν ἔλεγχο καὶ κατάκρισι καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀκούουν ἔντονα καὶ σκληρὰ λόγια, ἄκουε τοὺς σφοδροὺς λόγους τοῦ Στεφάνου καὶ τὸν ἔβλεπε νὰ συνταράσσεται, θὰ τὸν θεωροῦσε ἀπνευμάτιστο, ἔξαλλο καὶ δαιμονιώδη ἄνθρωπο. Ἀλλ᾽ ἡ Γραφὴ τί λέγει; Τὸ ἐντελῶς ἀντίθετο. Ὁ Στέφανος μιλοῦσε ἔτσι «ὑπάρχων πλήρης Πνεύματος Ἁγίου». Δὲν ἦταν ἀπνευμάτιστος, ἔξαλλος, δαιμονιώδης, ἀλλὰ γεμᾶτος ἀπὸ Πνεῦμα Ἅγιο. Ἡ θεία Χάρις πλημμύριζε τὴν ὕπαρξί του, καὶ γι᾽ αὐτὸ μιλοῦσε μὲ σφοδρὸ ὕφος. Ἡ θεία Χάρις δημιουργοῦσε μέσα του κύματα ἱερῆς ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως, καὶ γι᾽ αὐτὸ συνταρασσόταν. Ἡ θεία Χάρις φλόγιζε τὸ ἐσωτερικό του, καὶ γι᾽ αὐτὸ ἐξερράγη σὰν ἡφαίστειο.

Ἀλλοίμονο σὲ ὅσους δὲν ἀγανακτοῦν καὶ δὲν ὀργίζονται καὶ δὲν διαμαρτύρονται γιὰ τὴν ἀσέβεια ἐντόνως! Αὐτοὶ δὲν εἶνε πνευματοφόροι ἄνθρωποι, ἀλλ᾽ ἀπνευμάτιστοι. Αὐτοὶ δὲν εἶνε πρᾶοι, ἀλλὰ δειλοί, καιροσκόποι, ὀλιγόπιστοι, ἀδιάφοροι. Ἀλλοίμονο, ἐπίσης, σ᾽ ὅσους δὲν ἔχουν τὴ δύναμι νὰ ἐλέγξουν τοὺς ἀσεβεῖς, ἀλλὰ ἐλέγχουν καὶ κατακρίνουν τοὺς ὀλίγους εὐσεβεῖς, οἱ ὁποῖοι τολμοῦν νὰ ἐλέγχουν τὸ ἀποθρασυνθὲν κακό! Ἀλλοίμονο σ᾽

αὐτούς, γιατὶ πολεμῶντας τὸν ἔλεγχο ἀντιτίθενται καὶ αὐτοί, ὅπως οἱ Ἑβραῖοι, στὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, τὸ ὁποῖο ἦλθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ ἐλέγξῃ τὸν κόσμο!

Ἐλέγχοντας ὁ Στέφανος δὲν ἦταν μόνο γεμᾶτος ἀπὸ Πνεῦμα Ἅγιο, ἀλλὰ καὶ ἀξιώθηκε τὴν ὥρα τοῦ ἐλέγχου νὰ βλέπῃ ἀνοιχτοὺς τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου στὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ. Οἱ σύνεδροι εἶδαν τὴ δόξα τοῦ Στεφάνου σὰν δόξα ἀγγέλου (Πράξ. στ΄ 15), καὶ ὁ Στέφανος εἶδε τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε στοὺς Ἰουδαίους νὰ ἰδοῦν τὴ δόξα τοῦ Στεφάνου, γιὰ νὰ καταλάβουν, ὅτι ἦταν εὐλαβὴς καὶ ἅγιος. Καὶ ὁ Στέφανος ἀνέφερε τὴ θεία ὀπτασία του στοὺς Ἰουδαίους ὄχι γιὰ ἔπαινο τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλὰ γιὰ νὰ δείξῃ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς δικαιώθηκε καὶ δοξάσθηκε ἀπ᾽ τὸν Θεό, ὅπως εἶχε πεῖ σ᾽ αὐτοὺς κατὰ τὴ δίκη του (Λουκ. κγ΄ 69), καὶ γιὰ νὰ τοὺς κινήσῃ σὲ μετάνοια καὶ πίστι.

Μεγάλη ψυχὴ ὁ Στέφανος! Τόσο σφοδρὸς στὸν ἔλεγχο τῶν ἀσεβῶν, ὅσο σφοδρὸς καὶ στὸν πόθο γιὰ τὴ σωτηρία τους! Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος τὸν τίμησε μὲ μεγάλα σημεῖα δόξης.

Στίχ. 57 - 60: Οὔτε τὰ λόγια οὔτε ἡ ὀπτασία συγκίνησαν τοὺς Ἰουδαίους. Ἀντιθέτως τοὺς ἐξώργισαν μέχρι σημείου τυφλοῦ φανατισμοῦ. Στὸ Στέφανο κυριαρχοῦσε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, σ᾽ αὐτοὺς κυριαρχοῦσε τὸ πνεῦμα τὸ δαιμονικό. Δαιμονικὴ συνεργία, σατανικὴ συστροφὴ συνέβη στὸ συνέδριο. Οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ, οἱ σύνεδροι - δικασταί, ξέσπασαν σὲ ἄναρθρες κραυγές, οὔρλιαζαν καὶ ὠρύονταν σὰν θηρία, βούλωσαν τὰ αὐτιά τους νὰ μὴ ἀκούουν καὶ ὥρμησαν ὅλοι μαζὶ πάνω στὸν Στέφανο. Καὶ τὸν ἔβγαλαν ἔξω ἀπ᾽ τὴν πόλι καὶ τὸν λιθοβολοῦσαν μὲ λύσσα καὶ μανία. Πάνω στὸ τρομερὸ πάθος τους λησμόνησαν, ὅτι δὲν εἶχαν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκτελέσεως ἀνθρώπων, ἀψήφησαν τὸν Πιλᾶτο. Ὁ λέων ὁ ὠρυόμενος, ποὺ ζητεῖ ποιὸν νὰ καταπιῇ, μετέβαλε καὶ τὰ ὄργανά του σὲ ὠρυομένους λέοντας. Ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ἡ ἀσπὶς ἡ δηλητηριώδης, ποὺ κλείει τὰ αὐτιά της γιὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ τὴ φωνὴ τῶν

γοήτων, μετέβαλε καὶ τὰ ὄργανά του σὲ ὄφεις, σὲ δηλητηριώδεις καὶ κωφὲς ἀσπίδες. Ὁ μεγάλος ἀνθρωποκτόνος ἔκανε καὶ τὰ ὄργανά του πάλι ἀνθρωποκτόνους.

Ἀλλ' ὁποία ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῦ Στεφάνου!

Ὅταν ὑπερασπιζόταν τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν εὐσέβεια, ὁ Στέφανος φώναζε καὶ ἤλεγχε μὲ ὅλη τὴ δύναμί του. Ἀλλὰ τώρα, ποὺ ἁρπάζεται ὁ ἴδιος καὶ λιθοβολεῖται, δὲν ἀγανακτεῖ, δὲν ὀργίζεται, δὲν ὑψώνει τὴ φωνή του γιὰ νὰ ὑπερασπισθῇ τὸν ἑαυτό του, δὲν ἐξαπολύει μύδρους κατὰ τῶν ἐχθρῶν του. Ἐνῷ ἐκεῖνοι τὸν λιθοβολοῦν ἀγρίως, αὐτὸς προσεύχεται γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ γιὰ τοὺς δημίους του. Γιὰ τὸν ἑαυτό του λέγει: «Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου». Ὁ Στέφανος προσεύχεται στὸν Ἰησοῦ, τὸν ὀνομάζει Κύριο, καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ δεχθῇ τὸ πνεῦμα του. Καὶ τὰ τρία αὐτὰ πράγματα ἀποδεικνύουν τὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ δὲ φράσις «δέξαι τὸ πνεῦμά μου» ἀποδεικνύει καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶνε μόνο σῶμα, ἀλλ' ἔχει καὶ πνεῦμα ἢ ψυχή. Ποῦ εἶνε οἱ ἀντίχριστοι Χιλιασταὶ ἢ ψευδο - Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, οἱ ὁποῖοι λένε, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶνε Θεὸς ἀλλὰ κτίσμα, καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει πνεῦμα;

Γιὰ τοὺς ἐχθρούς του ὁ Στέφανος κάνει θερμότερη προσευχή, γονατίζει, συγκεντρώνει τὶς ἐξαντλούμενες δυνάμεις του στὴν τελευταία προσπάθεια νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἐνδότατα συναισθήματά του, καὶ μὲ φωνὴ μεγάλη, ὥστε νὰ ἀκούσουν οἱ ἐχθροί του μέσα στὸ θόρυβο καὶ νὰ καταλάβουν, ὅτι δὲν τοὺς μισεῖ ἀλλὰ τοὺς ἀγαπᾷ, παρακαλεῖ τὸν Ἰησοῦ: «Κύριε, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην». Κύριε, μὴ λογαριάσῃς σ' αὐτοὺς τὴν ἁμαρτία αὐτή. Κύριε, συγχώρησέ τους.

Ἡ θερμὴ προσευχὴ τοῦ Στεφάνου γιὰ τοὺς ἐχθρούς του δὲν ἔμεινε χωρὶς ἀποτελέσματα. Ἡ προσευχὴ αὐτὴ συνετέλεσε στὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Σαύλου, τοῦ γίγαντος

τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ πόσες φορὲς ὕστερα ὁ Παῦλος δὲν θυμήθηκε τὸ μαρτύριο τοῦ Στεφάνου...

Ὅπως εἴπαμε ἀλλοῦ, σὲ πολλὰ μοιάζει ὁ Στέφανος μὲ τὸν Χριστό. Μοιάζει καὶ σὲ τοῦτο, ὅτι τὴν ὥρα τῆς θανατώσεώς του προσευχόταν γιὰ τοὺς ἐχθρούς του. Πολὺ συγκινητικὸ τὸ παράδειγμά του. Δείχνει ὅλη τὴν εὐγένεια καὶ τὴν ἀγάπη τῆς χριστιανικῆς ψυχῆς.

Μεγάλη, πολὺ μεγάλη ψυχὴ ὁ Στέφανος! Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος τὸν ἀξίωσε νὰ γίνῃ ὁ πρωτομάρτυς τῆς Ἐκκλησίας του.

ΔΙΩΓΜΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
Ο ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ, Ο ΣΙΜΩΝ Ο ΜΑΓΟΣ

Στὸ ὄγδοο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 25, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὸν διωγμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τὸν διασκορπισμὸ τῶν χριστιανῶν, στίχ. 1 - 3, 2) Γιὰ τὴ δρᾶσι τοῦ διακόνου Φιλίππου στὴ Σαμάρεια, στίχ. 4 - 8, καὶ 3) Γιὰ τὸ Σίμωνα τὸ μάγο, στίχ. 9 - 25.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *κατὰ τὰς χώρας* = στοὺς διαφόρους τόπους τῆς ὑπαίθρου, στὰ μέρη τῆς ὑπαίθρου.

2. *συνεκόμισαν* = ἔθαψαν.
κοπετὸς = θρῆνος.
ἐπ' αὐτῷ = γι' αὐτόν.

3. *ἐλυμαίνετο* = ἔκανε φθορά, ἔκανε καταστροφή, ρήμαζε.

7. *ὁμοθυμαδὸν* = μὲ μιὰ ψυχή.

9. *μαγεύων καὶ ἐξιστῶν* = κάνοντας μαγεῖες καὶ προκαλῶντας ἔκπληξι.
λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν = ἰσχυριζόμενος, ὅτι αὐτὸς εἶνε κάποιος μεγάλος.

10. *ᾧ προσεῖχον* = σ' αὐτὸν ἔδιναν προσοχή.

11. *διὰ τὸ ἐξεστακέναι αὐτοὺς* = διότι τοὺς εἶχε καταπλήξει.
ἱκανῷ χρόνῳ = ἐπὶ ἀρκετὸ χρόνο.

13. *ἦν προσκαρτερῶν* = ἔμενε προσκολλημένος, ἔμενε ἐπιμόνως κοντά.
δυνάμεις = θαύματα.
ἐξίστατο = ἔμενε ἐκστατικός, κατάπληκτος.

14. *δέδεκται* = δέχτηκε.

16. *οὔπω γὰρ ἦν ἐπιπεπτωκὸς* = διότι ἀκόμη δὲν εἶχε ἐπιπέσει, δὲν εἶχεν ἔλθει ἐπάνω.
ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν = σὲ κανένα ἀπ' αὐτούς.
ὑπῆρχον = ἦταν.

17. *ἐπετίθουν* = ἐπέθεταν, ἔθεταν ἐπάνω.

18. *προσήνεγκεν αὐτοῖς* = πρόσφερε σ' αὐτούς.

19. *ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ* = σ' ὅποιον ἐπιθέσω.

20. *σὺν σοὶ* = μαζὶ μὲ σένα.
εἴη εἰς ἀπώλειαν = νὰ χαθῇ.
ἐνόμισας κτᾶσθαι = νόμισες ὅτι ἀποκτᾶται.

21. *οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος* = δὲν ὑπάρχει γιὰ σένα μερίδιο καὶ κλῆρος, κληρονομιά, σωτηρία.
ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ = γι' αὐτὸ τὸ λόγο ἢ γι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα.

22. *ἐπίνοια* = ἐπινόησις.

23. *χολὴ πικρίας* = πικρὴ χολή, πικρὰ βάσανα.
σύνδεσμος ἀδικίας = δεσμὰ συμφορᾶς.
ὁρῶ σε ὄντα = σὲ βλέπω νὰ εἶσαι.

24. *ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ* = γιὰ νὰ μὴν ἔλθῃ ἐπάνω μου κανένα.
ὧν εἰρήκατε = ἀπὸ ὅσα εἴπατε.

25. *διαμαρτυράμενοι* = ἀφοῦ ἔδωσαν μαρτυρία.
κώμη = χωριό.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Τὸ πάθος τῶν φανατικῶν καὶ δαιμονισμένων Ἰουδαίων δὲν ἱκανοποιήθηκε μὲ τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου. Ἱκανοποιεῖται ποτὲ τὸ ἀβυσσαλέο πάθος τοῦ μίσους; Τὴν ἴδια μέρα τοῦ λιθοβολισμοῦ τοῦ Στεφάνου οἱ Ἰουδαῖοι ἐξαπέλυσαν μεγάλο διωγμὸ ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Πάντοτε ἡ Ἐκκλησία διώκεται μὲ διαφόρους τρόπους. Πολλὲς δὲ φορὲς διώκεται κατὰ τρόπο φανερὸ καὶ βάναυσο. Κατὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων οἱ Ἰουδαῖοι ἔκαναν βάναυσο διωγμό. Κτύπησαν τὴν Ἐκκλησία μὲ λύσσα καὶ μανία στὴν ἀρχὴ καὶ στὴν κοιτίδα της, νομίζοντας ὅτι ἔτσι θὰ τὴν διέλυαν καὶ δὲν θὰ ἐξαπλωνόταν ἔξω ἀπ' τὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἀλλὰ γιὰ τραγικὴ εἰς βάρος τους εἰρωνεία συνέβη τὸ ἀντίθετο ἀπ' ὅ,τι νόμιζαν! Ὁ διωγμὸς δὲν ἔσβησε τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ. Μέσα στὴν πρωτεύουσα τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ὅπου συγκεντρωνόταν τὸ μέγιστο μῖσος κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἀκολούθων του καὶ ξέσπασε ὁ τρομερὸς διωγμός, ἔμειναν οἱ ἀπόστολοι ὡς πρωταγωνισταὶ τῆς Πίστεως καὶ στῦλοι ἀκλόνητοι τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Χριστὸς γιὰ τοὺς μαθητάς του εἶχε πεῖ, ὅτι εἶνε τὸ φῶς τοῦ κόσμου. Οἱ ἀπόστολοι ἦταν, καὶ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἐξακολουθοῦν νὰ εἶνε, τὰ μεγαλύτερα φῶτα μετὰ τὸ Χριστό. Καὶ ἦταν δυνατό, λοιπόν, νὰ σβήσουν οἱ διῶκτες τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀφοῦ μέσα σ' αὐτὴ ἦταν τὰ δώδεκα μεγάλα φῶτα; Μετὰ τὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο, τὸ Χριστό, οἱ ἀπόστολοι εἶνε οἱ δώδεκα θεμέλιοι. Καὶ ἦταν δυνατό, λοιπόν, νὰ γκρεμίσουν οἱ ἐχθροὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ, ἀφοῦ ἐκεῖ ἦταν οἱ δώδεκα θεμέλιοι;

Ὄχι μόνο τότε, ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερα δὲν μπόρεσαν νὰ ἐξαλείψουν οἱ Ἑβραῖοι τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς νὰ τὸ θέλουν συνετέλεσαν στὴν ἐξάπλωσι τῆς Ἐκκλησίας ἔξω ἀπ' τὴν πρωτεύουσα. Πῶς; Λόγῳ τοῦ διωγμοῦ, ἐκτὸς τῶν ἀποστόλων ὅλοι οἱ ἄλλοι κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ «διεσπάρησαν» στὰ διάφορα μέρη τῆς ὑπαίθρου τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Σαμαρείας. Ἐφήρμοσαν τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ, ὅταν τοὺς διώκουν σ' ἕνα τόπο, νὰ πηγαίνουν σ' ἄλλο. Μερικοὶ ἔφθασαν μέχρι τὴ Φοινίκη, τὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἀντιόχεια (Πράξ. ια' 19). «Διεσπάρησαν» οἱ κήρυκες, «διεσπάρησαν» καὶ τὰ λόγια τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅπου περνοῦσαν οἱ πιστοὶ καὶ ζηλωταὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες, σκόρπιζαν τὸν οὐράνιο σπόρο τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ νέοι ἄνθρωποι πίστευαν στὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ γίνονταν χριστιανοί. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἐξαπλωνόταν σὲ διάφορα μέρη τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Σαμαρείας καὶ μέχρι τὴ Φοινίκη, τὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἀντιόχεια. Τὰ ἄγρια φυσήματα τῶν Ἰουδαίων δὲν ἔσβησαν τὴ φωτιὰ τῆς Πεντηκοστῆς, ἀλλὰ τὴν διασκόρπισαν, γιὰ νὰ μεταδοθῇ καὶ νὰ φουντώσῃ καὶ σὲ ἄλλους τόπους. Ἔγινε ὁ διωγμὸς μεγάλος; Ἔγινε καὶ ἡ Ἐκκλησία μεγάλη!

Ἂς εἶνε δοξασμένος ὁ Χριστός, διότι τὰ δυσάρεστα

μετατρέπει σὲ εὐχάριστα, τοὺς διωγμοὺς μεταβάλλει σὲ ἐπιτυχίες καὶ θριάμβους. Αὐτὸ τὸ θαῦμα βλέπουμε καὶ στὶς ἡμέρες μας. Οἱ ἄθεοι στὴ Ρωσσία κήρυξαν τρομερὸ διωγμὸ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Βάλθηκαν νὰ ἐξαλείψουν τὸ Χριστιανισμό. Ἀλλὰ τί κατώρθωσαν; Ἀναρρίπισαν καὶ μεγάλωσαν τὴν φλόγα τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Στὴ Ρωσσία σήμερα ὑπάρχουν οἱ περισσότεροι συνειδητοὶ χριστιανοί, δεκάδες ἑκατομμύρια!

Στίχ. 3: Φοβερὸς ἦταν ὁ Σαῦλος! Ὁ ζῆλος του γιὰ τὸ νόμο, ζῆλος χωρὶς ἐπίγνωσι, τὸν εἶχε κάνει φανατικὸ καὶ μανιώδη ἐχθρὸ τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἐπιδοκίμαζε μόνο τὸν λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου ἀπ' τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς προσωπικῶς καταδίωκε τὴν Ἐκκλησία. Παραβιάζοντας τὸ οἰκογενειακὸ ἄσυλο εἰσωρμοῦσε στὰ σπίτια τῶν χριστιανῶν καὶ ἔσυρε βιαίως ἄνδρες καὶ γυναῖκες στὴ φυλακή. Δὲν λυπόταν οὔτε τὶς ἀδύνατες γυναῖκες. Ὅ,τι εἶπε ἔπειτα γιὰ τοὺς αἱρετικούς, ἴσχυε πρῶτα γιὰ τὸν ἴδιο. «Λύκοι βαρεῖς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου», εἶπε γιὰ τοὺς αἱρετικοὺς (Πράξ. κ' 29). Λύκος βαρύς, ποὺ δὲν λυπόταν τὸ ποίμνιο τοῦ Ἰησοῦ, ἦταν καὶ αὐτός. Εἰσωρμοῦσε στὸ ποίμνιο τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἔκανε θραῦσι, τὸ ρήμαζε! Ἀλλ' ὢ τῶν θαυμάτων σου, Χριστέ! Ὁ τρομερὸς διώκτης ἄλλαξε ἀποτόμως. Τὴν ὥρα, ποὺ πήγαινε νὰ συλλάβῃ τοὺς χριστιανούς, συνελήφθη ὁ ἴδιος ἀπ' τὴν πίστι. Ὁ λύκος, ποὺ πήγαινε νὰ ἁρπάξῃ ἀρνιά, ἔγινε ὁ ἴδιος ἀρνί. Καὶ ὄχι ἀρνί, ἀλλὰ καὶ βοσκός. Ὁ φανατικώτερος διώκτης τοῦ Χριστιανισμοῦ ἔγινε ὁ μεγαλύτερος ἀπόστολος καὶ ὁ μεγαλύτερος ἄνθρωπος· ὁ νηφαλιώτερος, ὁ δραστηριώτερος, ὁ ἀγωνιστικώτερος, ὁ τελειότερος ὅλων τῶν ἀνδρῶν. Ἄπιστοι καὶ ἄθεοι! Δὲν βλέπετε τὸ θαῦμα; Δὲν καταλαβαίνετε, ὅτι ἡ ἀπότομη ἀλλαγὴ τοῦ Σαύλου καὶ τὸ ἄφθαστο πνευματικὸ ὕψος του εἶνε τρανὲς ἀποδείξεις τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστιανισμοῦ;

Στίχ. 5 - 8: Ὁ Φίλιππος, γιὰ τὸν ὁποῖον ὁμιλοῦν ἐδῶ οἱ Πράξεις, δὲν εἶνε ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' ὁ διάκονος. Οἱ ἀπόστολοι ἔμειναν στὴν Ἰερουσαλήμ, ἐνῷ αὐτὸς πῆγε στὴ Σαμάρεια (στίχ. 1). Οἱ ἀπόστολοι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν

χειρῶν μετέδιδαν Πνεῦμα Ἅγιο, ἐνῷ αὐτός δὲν μετέδιδε. Στοὺς Σαμαρείτας, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Φιλίππου πίστευσαν, πῆγαν οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης γιὰ νὰ μεταδώσουν τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (στίχ. 14 - 18). Γίνεται φανερό, λοιπόν, ὅτι ὁ εὐαγγελιστὴς τῶν Σαμαρειτῶν Φίλιππος εἶνε ἕνας ἀπ' τοὺς ἑπτὰ διακόνους.

Ὅταν κάποιος σπουδαῖος ἄνθρωπος πεθάνῃ, συνήθως λένε, ὅτι ἀφήνει δυσαναπλήρωτο κενὸ ἢ ὅτι εἶνε ἀναντικατάστατος. Αὐτὸ δὲν εἶνε ὀρθό. Ἡ θεία πρόνοια ἀναδεικνύει συνεχιστὰς τοῦ καλοῦ ἔργου. Οἱ πιστοὶ θρήνησαν τὸ θάνατο τοῦ δυνατοῦ κήρυκος τῆς ἀληθείας καὶ θαυματουργοῦ Στεφάνου, ἀλλὰ μετὰ τὸν Στέφανο ἰδοὺ διαπρέπει ὅμοιος τοῦ Στεφάνου, ὁ Φίλιππος. Κηρύττει καὶ ὁ Φίλιππος τὸ Χριστὸ μὲ δύναμι καὶ κάνει θαύματα, ὥστε τὰ πλήθη τῶν Σαμαρειτῶν νὰ τὸν προσέχουν «ὁμοθυμαδόν», μὲ μιὰ ψυχή, καὶ ἡ πόλις τους νὰ γεμίζῃ ἀπὸ ἐνθουσιασμό. Τὸν «μέγαν κοπετὸν» γιὰ τὸ θάνατο τοῦ Στεφάνου διαδέχθηκε «χαρὰ μεγάλη» γιὰ τὴ ζωοποίησι τῶν Σαμαρειτῶν ἀπ' τὸ κήρυγμα τοῦ Φιλίππου.

Μία ἀπ' τὶς μεγαλύτερες κατηγορίες τῶν κοσμικῶν καὶ ἀπίστων ἐναντίον τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶνε, ὅτι τὸ Εὐαγγέλιο ἀφαιρεῖ τὴ χαρά, κάνει τοὺς ἀνθρώπους μελαγχολικοὺς καὶ τοὺς ὁδηγεῖ σὲ μαρασμό. Ἐξοργιστικὴ συκοφαντία. Δεινὴ ὕβρις καὶ βλασφημία κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ Εὐαγγέλιο δὲν ἀφαιρεῖ χαρὰ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους, στοὺς ὁποίους ἀπευθύνεται, γιὰ τὸν ἁπλούστατο λόγο ὅτι, προτοῦ ἀκούσουν οἱ ἄνθρωποι τὸ Εὐαγγέλιο, δὲν ἔχουν χαρά, ἀληθινὴ χαρά. Καὶ δὲν ἔχουν οἱ ἄνθρωποι ἀληθινὴ χαρὰ προτοῦ ἀκούσουν τὸ Εὐαγγέλιο, γιατὶ δὲν ἔχουν πίστι καὶ ἐλπίδα. Τὸ Εὐαγγέλιο δίνει τὴν ἀληθινὴ χαρά, ὅπως στὶς καρδιὲς τῶν Σαμαρειτῶν, διότι αὐτὸ φέρνει πίστι καὶ ἐλπίδα στὶς καρδιές, πίστι συνδεδεμένη μὲ «σημεῖα», καὶ ἐλπίδα ἐκτεινομένη στὴν ἀπέραντη αἰωνιότητα. Πῶς νὰ χαροῦν ἀληθινὰ καὶ δυνατὰ οἱ ἄνθρωποι, ποὺ δὲν πιστεύουν καὶ δὲν ἐλπίζουν τίποτε μετὰ τὸ θάνατο; Καὶ πῶς νὰ μὴ χαίρουν μὲ χαρὰ μεγάλη οἱ χριστιανοί, ὅταν ξέρουν

ὅτι ὑπάρχει ἀληθινὸς Θεός, ὅτι γι᾽ αὐτοὺς ἔγινε ἄνθρωπος καὶ θυσιάσθηκε, ὅτι τὸ ἔλεός του ὑπερκαλύπτει καὶ ἐξαλείφει ὅλα τὰ ἁμαρτήματά τους, ὅτι τοὺς ἀναμένει ἀπερίγραπτη καὶ ἀτελεύτητη βασιλεία κοντὰ στὸν Κύριό τους; Ἡ καρδιά τοῦ πιστοῦ χαίρει, ὅπως χαίρει τὴν ἄνοιξι ἡ φύσις. Τὸ Εὐαγγέλιο φέρνει στὶς καρδιὲς τὴν ἄνοιξι.

Στίχ. 9 - 11: Στὴν πόλι τῆς Σαμαρείας, ὅπου κήρυξε ὁ Φίλιππος, ἀπὸ καιρὸ προηγουμένως ἦταν κάποιος Σίμων. Ὁ Σίμων αὐτὸς ἦταν περιβόητος στὴν περιοχὴ ἐκείνη καὶ στὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας γενικώτερα, καὶ ἔγινε περισσότερο περιβόητος στὴν Ἐκκλησία. Ἀπ᾽ τὸ ὄνομά του προέρχεται ὁ ὅρος «σιμωνία», ὁ ὁποῖος χαρακτηρίζει βαρὺ ἐκκλησιαστικὸ παράπτωμα.

Γιατί ὁ Σίμων ἦταν περιβόητος στὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας; Διότι ἀσκοῦσε μαγεία καὶ μὲ τὶς μαγεῖες του ἐπὶ πολὺ χρόνο εἶχε καταπλήξει τοὺς ἀνθρώπους. Ἦταν ὄργανο τοῦ Σατανᾶ καὶ μὲ τὴ σατανικὴ δύναμι ἔκανε θαύματα, ὅπως οἱ μάγοι τῆς Αἰγύπτου τὴν ἐποχὴ τοῦ Μωυσέως. Τὰ θαύματα, ὡς ἐνέργειες ὑπερφυσικῶν δυνάμεων, ἔκαναν καὶ κάνουν πάντοτε καταπληκτικὴ ἐντύπωσι. Ἀλλ᾽ οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἶνε προσεκτικοὶ ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν θαυμάτων. Διότι ὑπάρχουν θαύματα ἀπ᾽ τὸ Θεὸ καὶ θαύματα ἀπ᾽ τὸ Σατανᾶ. Καὶ δὲν πρέπει οἱ ἄνθρωποι νὰ συναρπάζωνται καὶ νὰ θεωροῦν ὅλα τὰ θαύματα ὡς προερχόμενα ἀπ᾽ τὸ Θεό. Τὰ θαύματα τῶν μάγων, τῶν πνευματιστῶν, τῶν αἱρετικῶν Πεντηκοστιανῶν, τῶν λεγομένων «φωτισμένων» καὶ ἄλλων ἀσεβῶν καὶ πλανωμένων ἀνθρώπων εἶνε ἀπ᾽ τὸ Σατανᾶ. Οἱ Σαμαρεῖτες νόμιζαν, ὅτι τὰ θαύματα τοῦ Σίμωνος ἦταν ἀπ᾽ τὸ Θεό. Γι᾽ αὐτὸ καὶ ὅλοι, ἀπὸ μικρὸ ἕως μεγάλο, τὸν πρόσεχαν καὶ ἔλεγαν: «Αὐτὸς εἶνε ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη»! Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Σίμων ἔλεγε γιὰ τὸν ἑαυτό του, ὅτι εἶνε κάποιος μεγάλος! Αὐτοδοξαζόταν, ὅπως συμβαίνει μὲ ὅλα τὰ ὄργανα τοῦ Σατανᾶ. Ἂν οἱ Σαμαρεῖτες δὲν ἦταν ἐπιπόλαιοι, θὰ σκέπτονταν: Εἶνε δυνατὸν ὁ αὐτοδοξαζόμενος αὐτὸς ἄνθρωπος νὰ εἶνε ἀπ᾽ τὸ Θεό; Ἐπίσης θὰ σκέπτονταν καὶ τοῦτο: Ἂν ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ἀπ᾽ τὸ

Θεό, γιατί δὲν θεραπεύει τοὺς δαιμονισμένους, τοὺς παραλυτικοὺς καὶ τοὺς χωλούς; Ὅταν μάλιστα ὁ Φίλιππος ἔβγαλε τὰ δαιμόνια καὶ θεράπευσε τοὺς παραλυτικοὺς καὶ τοὺς χωλούς, τότε οἱ Σαμαρεῖτες ἔπρεπε ἐντονώτερα νὰ θέσουν τὸ ἐρώτημα: Γιατί δὲν ἔκανε αὐτὰ τὰ θαύματα ὁ Σίμων;...

Προσοχή, ἀδελφοί, διότι σήμερα πάρα πολλοὶ ἄνθρωποι εἶνε ἐνεργούμενα τοῦ Σατανᾶ καὶ πάρα πολλὰ σατανικὰ θαύματα γίνονται γιὰ νὰ πλανᾶται ὁ κόσμος, εἰ δυνατὸν καὶ οἱ ἐκλεκτοί...

Στίχ. 12 - 24: Ὁ Σίμων κατάλαβε, ὅτι ὁ Φίλιππος εἶχε ἀνώτερη δύναμι ἀπ' αὐτόν. Βλέποντας δὲ τοὺς ἄλλους νὰ πιστεύουν καὶ νὰ βαπτίζωνται, πίστευσε καὶ βαπτίσθηκε καὶ αὐτός. Καὶ συνεχῶς ἔμενε κοντὰ στὸ Φίλιππο, καὶ βλέποντας τὰ σημεῖα καὶ τὰ μεγάλα θαύματα, ποὺ γίνονταν ἀπ' τὸ Φίλιππο, ἔμενε κατάπληκτος. Αὐτός, ποὺ κατέπλησσε τοὺς Σαμαρείτας, καταπλήσσεται τώρα ἀπ' τὸ Φίλιππο. Πόσο ἰσχυρότερα εἶνε τὰ ὄργανα τοῦ Χριστοῦ ἀπ' τὰ ὄργανα τοῦ Σατανᾶ!

Ὁ Σίμων πίστευσε, ἀλλ' ὄχι μὲ πλήρη πίστι, βαπτίσθηκε, ἀλλ' ὄχι μὲ ἁγνὴ διάθεσι. Δὲν ἐπιθύμησε τὴν σωτηριώδη χάρι, ἀλλὰ τὴν δύναμι νὰ κάνῃ θαύματα. Ἡ παρουσία τοῦ Φιλίππου τὸν μείωσε καὶ στὴ συνείδησι τῶν ἄλλων καὶ στὴ δική του συνείδησι. Καὶ ἤθελε ν' ἀποκτήσῃ νέα δύναμι, γιὰ νὰ μὴ χαθῇ τὸ κῦρος, ποὺ τοῦ ἔμενε, ἀλλὰ ν' αὐξηθῇ. Ἤθελε τὴ νέα δύναμι, γιὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ μὲ μεγαλύτερη ἐπιτυχία τὶς μαγεῖες καὶ ἔτσι νὰ δοξάζεται σὲ μεγαλύτερο βαθμό, ἀλλὰ καὶ νὰ κερδίζῃ περισσότερα χρήματα. Ὁ Σίμων ἦταν κενόδοξος καὶ φιλάργυρος. Καὶ βαπτίσθηκε μέν, ἀφοῦ ἐξεδήλωσε τὴν διάθεσι νὰ βαπτισθῇ, ἀλλ' ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος γνώριζε, ὅτι ἡ διάθεσίς του δὲν ἦταν ἁγνή, δὲν τὸν ἀναγέννησε μὲ τὸ βάπτισμα.

Πίστευσε ὁ Σίμων, ἀλλὰ δὲν μετανόησε. Καὶ γι' αὐτὸ βαπτίσθηκε, ἀλλὰ δὲν ἀναγεννήθηκε. Βαπτισμένος καὶ ὄχι ἀναγεννημένος! Τί φοβερὸ πρᾶγμα!

Ὁ Σίμων ἐπιμόνως ἔμενε κοντὰ στὸ Φίλιππο, διότι ἔβλεπε νὰ κάνῃ θαύματα. Δὲν εἶδε ὅμως νὰ ἐπιθέτῃ τὰ χέρια του στοὺς βαπτισμένους καὶ νὰ ἔρχεται ἐπάνω τους Πνεῦμα Ἅγιο, τὸ ὁποῖον ἐκδηλωνόταν μὲ καταπληκτικὰ χαρίσματα. Τὴν ἐξουσία αὐτὴ εἶχαν μόνον οἱ ἀπόστολοι. Καὶ ὅταν ὁ Σίμων εἶδε, ὅτι μὲ τὴν ἐπίθεσι τῶν χεριῶν τῶν ἀποστόλων δίνεται τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, πρόσφερε στοὺς ἀποστόλους, τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη, χρήματα, γιὰ νὰ δώσουν καὶ σ' αὐτὸν τὴν ἐξουσία, σ' ὅποιον θὰ ἐπέθετε τὰ χέρια, νὰ λαμβάνῃ Πνεῦμα Ἅγιο. Μεγάλη ἰδέα τρέφοντας ὁ Σίμων γιὰ τὸν ἑαυτό του ζητοῦσε ἐξουσία, τὴν ὁποία δὲν εἶχε οὔτε ὁ Φίλιππος. Μικρὴ ἰδέα ἔχοντας γιὰ τὴν πνευματικότητα τῶν ἀποστόλων νόμιζε, ὅτι οἱ ἀπόστολοι χρηματίζονταν. Καὶ μεγάλη ἰδέα ἔχοντας γιὰ τὴν ἀξία τῶν χρημάτων νόμιζε, ὅτι μ' αὐτὰ θὰ μποροῦσε ν' ἀγοράσῃ καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα!

Τὸ ἁμάρτημα τοῦ Σίμωνος, ἀπ' τὰ κορυφαῖα καὶ εἰδεχθῆ, προκάλεσε τὸ σφοδρότατο ἔλεγχο τοῦ ἀποστόλου Πέτρου: «Τὸ ἀργύριό σου νὰ χαθῇ μαζὶ μὲ σένα, διότι νόμισες, ὅτι ἡ δωρεὰ τοῦ Θεοῦ ἀποκτᾶται μὲ χρήματα! Δὲν ὑπάρχει κληρονομιά, δὲν ὑπάρχει σωτηρία γιὰ σένα ἐξ αἰτίας αὐτοῦ τοῦ πράγματος. Διότι ἡ καρδιά σου δὲν εἶνε εὐθεῖα μπροστὰ στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ».

Κατάρα ἐξεστόμισε ὁ ἀπόστολος (Πρβλ. Β' Πέτρ. β' 14). Ἀλλ' ὄχι ἀπὸ κακὴ διάθεσι. Ὁ Πέτρος δὲν ἤθελε νὰ χαθῇ ὁ Σίμων. Ἐξεστόμισε τὴν κατάρα ἀπὸ παιδαγωγικὸ λόγο, γιὰ νὰ προκαλέσῃ σεισμὸ καὶ συναίσθησι στὴν ψυχὴ τοῦ Σίμωνος. Γι' αὐτὸ στὴ συνέχεια τὸν προτρέπει σὲ μετάνοια. «Μετανόησε λοιπὸν ἀπ' τὴν κακία σου αὐτή, καὶ παρακάλεσε τὸν Θεό, μήπως σοῦ συγχωρηθῇ ἡ ἐπινόησις τῆς καρδιᾶς σου. Διότι σὲ βλέπω νὰ βρίσκεσαι σὲ πικρὰ βάσανα καὶ σὲ δεσμὰ συμφορᾶς».

Ὁ ἀπόστολος προτρέπει σὲ μετάνοια, ἀλλὰ δείχνει ἀμφιβολία γιὰ τὴ συγχώρησι τοῦ Σίμωνος. Γιατί ἆραγε; Ἂν μετανοήσῃ κανείς, δὲν συγχωρεῖται κάθε ἁμαρτία του; Ἀσφαλῶς συγχωρεῖται. Ἀλλ' ἐδῶ ὁ ἀπόστολος δὲν ἐκφράζει ἀμφιβολία γιὰ τὴ συγχώρησι τῆς ἁμαρτίας καθ'

ἑαυτήν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὶς συνέπειες σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, τὴν τιμωρία δηλαδὴ γιὰ σωφρονισμὸ καὶ παραδειγματισμό.

Καὶ πράγματι ὁ Σίμων φοβήθηκε, συναισθάνθηκε τὸ ἁμάρτημά του καί, ἀντιλαμβανόμενος ὅτι δὲν ἔχει παρρησία στὸ Θεό, ζήτησε ἀπ' τοὺς ἀποστόλους νὰ προσευχηθοῦν αὐτοὶ στὸν Κύριο, γιὰ νὰ μὴν ἔλθῃ ἐπάνω του κανένα ἀπ' τὰ κακά, ποὺ εἶπαν.

Ὁ Σίμων ἔγινε περιβόητος στὴν Ἐκκλησία γιὰ τὴν ἀσέβειά του ν' ἀγοράσῃ τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μὲ χρήματα. Ὁ ὅρος «σιμωνία» ἀπ' τὸ ὄνομά του χαρακτηρίζει τὸ βαρὺ ἐκκλησιαστικὸ ἁμάρτημα νὰ χειροτονῆται κανεὶς προσφέροντας χρήματα, ἀλλὰ καὶ νὰ χειροτονῇ λαμβάνοντας χρήματα. Ἐπίσης εἶδος σιμωνίας εἶνε ἡ χρησιμοποίησις κοσμικῶν μέσων γιὰ τὴν κατάληψι ἱερατικοῦ ἀξιώματος. Ἀλλὰ καὶ ἡ τέλεσις μυστηρίων καὶ ἄλλων ἱεροπραξιῶν κατόπιν ὑποχρεωτικῆς προσφορᾶς χρημάτων εἶνε σιμωνία. Πολλοὶ δὲ δυστυχῶς διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἔπεσαν στὸ φρικτὸ ἁμάρτημα τῆς σιμωνίας. Πολλοὶ δὲ καὶ σήμερα εἶνε μολυσμένοι ἀπ' αὐτό. Καὶ ἀλλοίμονο σὲ ὅσους κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλο τρόπο εἶνε ἔνοχοι τοῦ ἁμαρτήματος τῆς σιμωνίας! Ἂν οἱ σιμωνιακοὶ δὲν μετανοήσουν βαθειά, ἡ ἀποστολικὴ κατάρα θὰ πέσῃ ἐξάπαντος ἐπάνω τους: «Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. Οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ».

Ἂς προσέχωμε, ἀδελφοί, καὶ ἐμεῖς οἱ λαϊκοί, νὰ ἐνδιαφερώμεθα μὲν γιὰ τοὺς κληρικούς μας, νὰ μὴ ἐνισχύωμε ὅμως τὴ φιλαργυρία τους καὶ γινώμεθα συνένοχοι μὲ αὐτοὺς στὸ φρικτὸ ἁμάρτημα τῆς ἀγοραπωλησίας τῆς θείας Χάριτος. Ἐπίσης ἂς προσέχωμε νὰ μὴ βοηθοῦμε κοσμικά, φιλόδοξα καὶ ἀδίστακτα πρόσωπα γιὰ τὴν κατάληψι ἱερατικῶν ἀξιωμάτων καὶ θέσεων, διότι καὶ ἔτσι γινόμεθα συνένοχοι σὲ ἁμάρτημα σιμωνίας. Ὅπως τὰ χρήματα, ἔτσι καὶ τὰ ἄλλα κοσμικὰ μέσα γιὰ τὴν ἀγορὰ τῆς θείας Χάριτος εἶνε ἀπαράδεκτα καὶ καταραμένα.

Ο ΦΙΛΙΠΠΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΙΘΙΟΨ ΕΥΝΟΥΧΟΣ

Στὸ ὄγδοο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 26 - 40, περιγράφεται ὁ εὐαγγελισμὸς καὶ ἡ βάπτισις τοῦ Αἰθίοπος ἀξιωματούχου ἀπὸ τὸν διάκονο Φίλιππο.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

26. *κατὰ μεσημβρίαν* = πρὸς νότον.

27. *δυνάστης* = αὐλικὸς ἀξιωματοῦχος.
γάζα = τὸ βασιλικὸ χρῆμα, οἱ βασιλικοὶ θησαυροί.
ὃς ἦν ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς = ὁ ὁποῖος ἦταν διαχειριστὴς σ' ὅλους τοὺς θησαυρούς της.
ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων = ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει νὰ προσκυνήσῃ.

28. *ἦν ὑποστρέφων* = ἐπέστρεφε.

30. *προσδραμὼν* = ἀφοῦ προσέτρεξε.
γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις; = καταλαβαίνεις αὐτὰ ποὺ διαβάζεις;

31. *πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μή τις ὁδηγήσῃ με;* = πῶς νὰ μπορέσω, ἐὰν κάποιος δὲν μὲ ὁδηγήσῃ;
ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ = ἀφοῦ ἀνεβῇ, νὰ καθίσῃ μαζί του.

32. *ἡ περιοχὴ τῆς γραφῆς* = τὸ περιεχόμενο τοῦ χωρίου.
ἤχθη = ὡδηγήθηκε.
ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν = ἐμπρὸς σ' αὐτὸν ποὺ τὸν κουρεύει.

33. *ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ* = λόγῳ τῆς ταπεινώσεώς του, ἐπειδὴ ταπείνωσε τὸν ἑαυτό του.
ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη = τὸ δίκαιό του ἐξαφανίσθηκε (οὔτε τοῦ ἔδωσαν οὔτε διεκδίκησε τὸ δίκαιό του).

τὴν δὲ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; = ἀλλὰ τοὺς (πνευματικοὺς) ἀπογόνους του ποιὸς θὰ ἠμπορέσῃ ν' ἀναφέρῃ, ν' ἀριθμήσῃ;
ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ = διότι σηκώνεται ἀπὸ τὴ γῆ ἡ ζωή του, διότι θανατώνεται.

34. *ἀποκριθεὶς* = ἀφοῦ ἔλαβε τὸ λόγο.
δέομαί σου = σὲ παρακαλῶ.

35. *ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης* = ἀφοῦ ἄρχισε ἀπὸ τὸ χωρίο αὐτό.
εὐηγγελίσατο = κήρυξε τὴ χαρμόσυνη εἴδησι.

36. *φησὶν* = λέγει.
τί κωλύει με βαπτισθῆναι; = τί μ' ἐμποδίζει νὰ βαπτισθῶ;

37. *εἰ πιστεύεις* = ἐὰν πιστεύῃς.
ἔξεστιν = ἐπιτρέπεται.

38. *στῆναι* = νὰ σταθῇ, νὰ σταματήσῃ.

39. *γὰρ* = ἀλλά, ὅμως.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 26 - 27: Ἄγγελος Κυρίου ἄλλοτε ἄνοιξε τὶς θύρες τῆς φυλακῆς, ἐλευθέρωσε τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς εἶπε νὰ πᾶνε νὰ κηρύττουν (Πράξ. ε' 19 - 20). Ἄγγελος Κυρίου λαλεῖ καὶ τώρα στὸ Φίλιππο λέγοντας: «Σήκω καὶ πήγαινε πρὸς νότον στὸ δρόμο, ποὺ κατεβαίνει ἀπ' τὴν Ἱερουσαλὴμ στὴ Γάζα. Αὐτὸς (ὁ δρόμος) εἶνε ἔρημος».

Παράξενος ὁ λόγος τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν Φίλιππο. Διότι ὁ ἄγγελος δὲν λέγει στὸ Φίλιππο, γιὰ ποιὸ σκοπὸ πρέπει νὰ πορευθῇ στὸ δρόμο. Ὁ λόγος τοῦ ἀγγέλου ὑπενθυμίζει τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀβραάμ, νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὴ χώρα του καὶ νὰ βαδίσῃ πρὸς τὸ ἄγνωστο, πρὸς χώρα, ποὺ θὰ τοῦ δείξῃ ὕστερα. Ὁ Κύριος ὑποβάλλει σὲ δοκιμασία τὴν πίστι τῶν δούλων του. Καὶ οἱ δοῦλοι ὑπακούουν στὸν Κύριό τους. Καὶ ἀπ' τὴν ὑπακοὴ ἡ πίστις τους βγαίνει ἰσχυρότερη καὶ ἡ ἀρετὴ μεγαλύτερη. Ὑπήκουσε στὸ Θεὸ ὁ Ἀβραάμ, ὑπήκουσε καὶ τὸ ἄξιο τέκνο

τοῦ Ἀβραάμ, ὁ Φίλιππος. «Ἀναστὰς ἐπορεύθη». Σηκώθηκε καὶ πῆγε στὸ δρόμο, ποὺ τοῦ ὑπέδειξε ὁ ἄγγελος. Καὶ ἐκεῖ, στὸν ἔρημο δρόμο, συνάντησε ἕνα, ποὺ ἄξιζε περισσότερο ἀπὸ ἑκατοντάδες καὶ χιλιάδες διαβάτες, ποὺ δὲν εἶνε προσκυνηταὶ στὴν πνευματικὴ Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ συνάντησε ἀξιωματοῦχο τῆς γῆς, ποὺ γύριζε ἀπὸ προσκύνημα στὴν ἐπίγεια Ἱερουσαλὴμ καὶ ζητοῦσε θέσι στὴν οὐράνια Ἱερουσαλήμ. Καὶ τὸν κατήχησε ὁ Φίλιππος, γιὰ νὰ γίνῃ βασιλεὺς καὶ νὰ συμβασιλεύῃ μὲ τὸν βασιλέα τῶν βασιλευόντων, τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό.

Ἄγγελοι δὲν ἐμφανίζονται ὡς κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Ἐμφανίζονται ὅμως ὡς κομισταὶ ἐντολῶν καὶ μηνυμάτων τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὡς ὁδηγοὶ καὶ βοηθοί τους. Ἂν κανεὶς κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιο μὲ πίστι καὶ ἀνιδιοτέλεια, πρέπει νὰ πιστεύῃ, ὅτι στὸ ἔργο του συμπαρίστανται ἀοράτως ἄγγελοι. Δαίμονες παρεμβάλλουν στὸ κήρυγμα ἐμπόδια, ἀγαθοὶ ἄγγελοι διευκολύνουν τὸ κήρυγμα. Δαίμονες προσπαθοῦν ν' ἀπογοητεύσουν τοὺς κήρυκας τοῦ Εὐαγγελίου, ἀγαθοὶ ἄγγελοι τοὺς ἐνισχύουν. Καὶ δὲν ἐνισχύουν μόνο τοὺς κήρυκας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκροατάς. Χαίρουν οἱ ἄγγελοι τοῦ οὐρανοῦ γιὰ τὴ μετάνοια ἑνὸς ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἀγωνίζονται γιὰ νὰ φθάσῃ στὴ μετάνοια ὁ ἄνθρωπος. «Οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν;» (Ἑβρ. α' 14). Δὲν εἶνε ὅλοι οἱ ἐκλεκτοὶ ἄγγελοι ὑπηρετικὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλονται γιὰ ὑπηρεσία χάριν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι μέλλουν νὰ κληρονομήσουν σωτηρία; Ἡ Ἁγία Τριάς, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ἄγγελοι τοῦ οὐρανοῦ ἀσχολοῦνται μὲ μᾶς, ἐργάζονται γιὰ μᾶς! Τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἡ σωτηρία μας εἶνε θεία καὶ ἀγγελικὴ ὑπόθεσις. Ὢ νὰ μᾶς φωτίσῃ ὁ Θεὸς νὰ κατανοήσωμε καὶ νὰ συνειδητοποιήσωμε τὴ μεγαλειώδη αὐτὴ ἀλήθεια! Αἱ ψυχές μας τότε θὰ συγκλονίζωνται καὶ τὰ μάτια μας θὰ δακρύζουν ἀπὸ ἱερὴ συγκίνησι.

Στίχ. 27 - 39: Ἀπ' τὰ πρόσωπα τῶν ἀνωτέρων κοινωνικῶν τάξεων, καὶ μάλιστα τοὺς ἀξωματούχους, λίγοι

προσέρχονται στὴν Πίστι. «Βλέπετε τὴν κλῆσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς» (Α' Κορ. α' 26). Οἱ σοφοὶ τοῦ κόσμου καὶ οἱ ἰσχυροὶ καὶ οἱ ἀριστοκράτες κατὰ τὸ πλεῖστον μένουν ἔξω ἀπ' τὸν ἐνσυνείδητο χριστιανισμό. Γιατί; Διότι εἶνε ἐγωισταὶ καὶ ματαιόδοξοι. Ὁ δὲ ἐγωισμὸς καὶ ἡ ματαιοδοξία τοὺς κάνουν ν' ἀδιαφοροῦν γιὰ τὴν Πίστι καὶ νὰ τὴν περιφρονοῦν. Ἔχουν καὶ καλλιεργοῦν τὴν ἰδέα, ὅτι ἡ Πίστις εἶνε γιὰ ἀμορφώτους, ἀδυνάτους καὶ κατωτέρων κοινωνικῶν τάξεων ἀνθρώπους.

Ὁ Αἰθίοψ εὐνοῦχος εἶχε σπουδαῖο καὶ ἐπίζηλο ἀξίωμα. Ἦταν ὁ διαχειριστὴς ὅλου τοῦ χρήματος, ὅλων τῶν θησαυρῶν τῆς βασιλίσσης Κανδάκης τῆς Αἰθιοπίας (Κανδάκη λεγόταν κάθε βασίλισσα τῆς Αἰθιοπίας, ὅπως Φαραὼ λεγόταν κάθε βασιλιᾶς τῆς Αἰγύπτου. Αἰθιοπία δὲ τότε δὲν ἦταν ἡ σημερινὴ Αἰθιοπία, ἀλλ' ἡ σημερινὴ Νουβία καὶ τὸ Σουδάν). Ὁ Αἰθίοψ εὐνοῦχος ἦταν, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, ὑπουργὸς τῶν οἰκονομικῶν. Ἀλλ' ἡ μεγάλη θέσις του δὲν τὸν ἔκανε ἐγωιστὴ καὶ ματαιόδοξο. Αἰσθανόταν, ὅτι οἱ θέσεις, τὰ πλούτη καὶ ἡ δύναμις σ' αὐτὸ τὸν κόσμο εἶνε προσωρινὰ καὶ ἀπατηλὰ πράγματα. Οἱ πολλοὶ μεθοῦν καὶ δὲν αἰσθάνονται. Αὐτὸς δὲν ἦταν ἀπ' τοὺς πολλούς, ἀλλ' ἀπ' τοὺς ὀλίγους. Διαχειριζόταν ὑλικοὺς θησαυρούς, ἀλλ' εἶχε καὶ ψυχικοὺς θησαυρούς. Εἶχε ἀξίωμα, ἀλλ' εἶχε καὶ ἀξία.

Ὁ Αἰθίοψ ἀξιωματοῦχος εἶχε ἔντονα θρησκευτικὰ ἐνδιαφέροντα. Ἡ ἐθνικὴ θρησκεία του δὲν τὸν ἱκανοποιοῦσε. Ἐρεύνησε, κατάλαβε ὅτι ἡ Ἰουδαϊκὴ θρησκεία ἦταν ἀνώτερη, καὶ προσῆλθε σ' αὐτή. Ἄφησε τὸ ψεῦδος τῆς πολυθεΐας καὶ εἰδωλολατρίας καὶ ἀσπάσθηκε τὴν ἀλήθεια τῆς μονοθεΐας. Ὁ Φίλιππος τὸν συνάντησε στὴν ἐπιστροφή του ἀπὸ προσκύνημα στὴν Ἰερουσαλήμ. Ἂν καὶ ἔμενε μακριὰ ἀπ' τὴν ἁγία πόλι καὶ σὲ ἄλλη χώρα· ἂν καὶ ἦταν πολὺ ἀπασχολημένος σὰν ἀξιωματοῦχος στὴ βασιλικὴ αὐλή· ἂν καὶ δὲν ἦταν καιρὸς ἑορτῆς στὰ Ἱεροσόλυμα, ἐν τούτοις αὐτὸς πῆγε νὰ προσκυνήσῃ στὴν ἁγία πόλι. Εὐλαβὴς ψυχή.

Ἡ θρησκευτικότης του δὲν ἦταν τυπική, ἀλλ' οὐσιαστική. Ἀγαποῦσε καὶ μελετοῦσε τὸ ἱερὸ κείμενο τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ἡ ἀγάπη τοῦ Αἰθίοπος τούτου ἀξιωματούχου πρὸς τὴν Ἁγία Γραφὴ εἶνε ἰδιαιτέρως συγκινητικὴ καὶ ὑποδειγματική. Ἡ ἀνάγνωσις ἐν κινήσει εἶνε δύσκολη καὶ κουραστική. Ἐν τούτοις αὐτὸς πάνω στὴν ἅμαξά του κατὰ τὸ ταξίδι διάβαζε τὴ Γραφή. Καὶ διάβαζε μεγαλοφώνως, γιατὶ τοῦ ἄρεσε, ὄχι νὰ βλέπῃ μόνο, ἀλλὰ καὶ ν' ἀκούῃ τὰ ἱερὰ γράμματα. Ἤθελε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ νὰ ἐντυπώνεται καλλίτερα μέσα στὴν ψυχή του.

Τὸ Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε τοὺς συγγραφεῖς τῆς Γραφῆς, παρακολουθοῦσε τὸ ζηλωτὴ ἀναγνώστη καὶ εἶπε στὸ Φίλιππο: «Πήγαινε καὶ προσκολλήσου στὴν ἅμαξα αὐτή». Ἄγγελος μίλησε προηγουμένως στὸ Φίλιππο, τὸ Πνεῦμα ὁμιλεῖ τώρα, ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Δὲν ἄκουσε ὁ Αἰθίοψ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ἀπ' τοὺς ἀποστόλους στὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου τὸν καταδιώκει, γιὰ νὰ τὸ ἀκούσῃ ἀπ' τὸ Φίλιππο στὸ δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς. Τὸ πᾶν κάνει ὁ Θεὸς γιὰ τὴν σωτηρία μιᾶς ψυχῆς. Καὶ ἀνθρώπους καὶ ἀγγέλους καὶ τὸν ἑαυτό του χρησιμοποιεῖ, γιὰ νὰ μᾶς σώζῃ.

Ὅταν ὁ Φίλιππος πλησίασε στὴν ἅμαξα, ὁ Αἰθίοψ διάβαζε ἕνα δύσκολο μεσσιακὸ χωρίο ἀπ' τὸν προφήτη Ἡσαΐα. Ὁ δὲ Φίλιππος τὸν ρώτησε: «Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;». Ὡραῖο τὸ ἐρώτημα! Λογοπαίγνιο, παρονομασία στὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ ὁποία δείχνει ὅτι ὁ Φίλιππος μιλοῦσε στὰ ἑλληνικὰ (ἑλληνικὸ καὶ τὸ ὄνομά του) καὶ ὁ Αἰθίοψ ἤξερε ἑλληνικὰ καὶ πιθανώτατα διάβαζε τὴ Γραφὴ ἀπ' τὴ μετάφρασι τῶν Ἑβδομήκοντα. «Ἆρά γε γινώσκεις ἃ ἀναγινώσκεις;». Ὡραῖο ἐρώτημα! Ἁρμόζει ν' ἀπευθύνεται σὲ κάθε μαθητὴ καὶ σὲ κάθε ἀναγνώστη σοβαροῦ βιβλίου, μάλιστα τῆς Γραφῆς, ἡ ὁποία πολλὰ βαθειὰ καὶ δυσνόητα λόγια περιέχει. Πολλὲς φορὲς καὶ εὔκολα ἐκ πρώτης ὄψεως χωρία τῆς Γραφῆς εἶνε δύσκολα. Ἡ Γραφὴ εἶνε τὸ ἁπλούστερο καὶ συγχρόνως τὸ βαθύτερο βιβλίο. Τὸ ἐρώτημα «Ἆρά γε γινώσκεις ἃ

ἀναγινώσκεις;» ἁρμόζει ἰδιαιτέρως ν' ἀπευθύνεται στοὺς αἱρετικούς. Διότι αὐτοὶ πρὸ πάντων διαβάζουν τὴ Γραφὴ χωρὶς νὰ καταλαβαίνουν. Ἀλλὰ πῶς ὁ ἐγωισμὸς τῶν αἱρετικῶν νὰ δεχθῇ τέτοιο ἐρώτημα; Οἱ αἱρετικοὶ νομίζουν, ὅτι τὰ ξέρουν ὅλα! Ἰσχυρίζονται, ὅτι εἶνε σὰν τοὺς ἀποστόλους, οἱ ὁποῖοι ἦταν πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καὶ θεόπνευστοι. Πόσο διέφερε ὁ Αἰθίοψ ἀπὸ τοὺς κούφους καὶ ἐγωιστὰς αἱρετικούς! Δὲν θεώρησε προσβλητικὸ τὸ ἐρώτημα τοῦ Φιλίππου. Καίτοι αὐτὸς ἦταν ἀξιωματοῦχος καὶ ὁ Φίλιππος φαινόταν ἕνας ἁπλοϊκὸς ἄνθρωπος, δέχθηκε τὸ ἐρώτημα σὰν ταπεινὸς μαθητής. Δὲν εἶπε: «Καὶ ποιὸς εἶσαι σὺ ποὺ ρωτᾷς ἂν καταλαβαίνω αὐτὰ ποὺ διαβάζω; Ἀσφαλῶς τὰ καταλαβαίνω». Ἐπειδὴ πραγματικῶς δὲν καταλάβαινε, ἀπάντησε στὸ Φίλιππο: «Πῶς νὰ μπορέσω νὰ καταλάβω, ἐὰν κάποιος δὲν μὲ ὁδηγήσῃ;». Πόσο μεγαλεῖο κρυβόταν στὴν ψυχὴ τοῦ Αἰθίοπος! Καίτοι δὲν καταλάβαινε, διάβαζε. Ἡ Γραφὴ τὸν μαγνήτιζε. Καὶ διαβάζοντας ἤλπιζε, ἀπὸ λίγα σὺν τῷ χρόνῳ νὰ καταλαβαίνῃ περισσότερα. Ἔτσι πρέπει νὰ κάνωμε ὅλοι. Νὰ διαβάζωμε! Καὶ ὁ Θεὸς θὰ φωτίζῃ νὰ καταλαβαίνωμε μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου περισσότερα. Ὁ Θεὸς ἀμείβει τὸ ζῆλο, τὴν προσπάθεια καὶ τὴν ἐπιμονή. Πόσο μεγαλεῖο κρυβόταν στὴν ψυχὴ τοῦ Αἰθίοπος! Καθόλου δὲν δυσκολεύτηκε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἄγνοιά του. Εἶχε ταπείνωσι, τὴ βασικώτερη ἀρετὴ καὶ τὴν προϋπόθεσι ὅλων τῶν ἄλλων ἀρετῶν. Ἀξιέπαινη ἡ ταπείνωσις σ' ὁποιονδήποτε καὶ ἂν συναντᾶται. Ἀλλὰ περισσότερο ἀξιέπαινη, ὅταν συναντᾶται σ' ἀξιωματούχους, ὅπως ὁ Αἰθίοψ. Ἡ ταπείνωσις τοῦ Αἰθίοπος φαίνεται ἀπ' τὴν ὁμολογία τῆς ἀγνοίας του. Φαίνεται καὶ ἀπ' τὴν παράκλησί του πρὸς τὸν Φίλιππο, ν' ἀνεβῇ στὴν ἅμαξα καὶ νὰ καθήσῃ μαζί του, γιὰ νὰ τὸν διδάξῃ. Ταπείνωσις, ἀλλὰ μαζὶ καὶ προθυμία καὶ ζῆλος γιὰ τὴ γνῶσι τῆς Γραφῆς.

Τὸ χωρίο, ποὺ διάβαζε ὁ Αἰθίοψ, ἦταν ἀπ' τὸ συγκινητικώτερο καὶ περιφημότερο κεφάλαιο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ νγ' κεφάλαιο τοῦ Ἠσαΐα. Μιλοῦσε γιὰ τὸ πάθος τοῦ Μεσσία. Ἀλλ' ὁ Αἰθίοψ δὲν καταλάβαινε γιὰ ποιὸν μιλοῦσε τὸ χωρίο καὶ ρώτησε: «Σὲ παρακαλῶ, γιὰ ποιὸν

ὁ προφήτης λέγει τοῦτο; Γιὰ τὸν ἑαυτό του ἢ γιὰ κανένα ἄλλον;». Τυχαίως ὁ Αἰθίοψ διάβαζε τὸ μεσσιακὸ αὐτὸ χωρίο; Ὄχι τυχαίως! Πολλὲς φορὲς ὁ Θεὸς μᾶς δίνει νύξεις καὶ ἀφορμὲς μὲ κατάλληλα γιὰ τὶς διάφορες περιστάσεις χωρία τῆς Γραφῆς. Ἀπ' τὸ συγκινητικὸ χωρίο τοῦ Ἡσαΐα, ποὺ παρουσιάζει τὸ πάθος τοῦ Μεσσίου σὰν σφαγὴ ἀρνίου, ὁ Φίλιππος πῆρε ἀφορμὴ καὶ κήρυξε στὸν Αἰθίοπα τὴ χαρμόσυνη ἀγγελία γιὰ τὸν Ἰησοῦ. Ἡ δὲ διδασκαλία τοῦ Φιλίππου καὶ ἡ μυστικὴ ἐπίδρασις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γέννησαν στὴν ψυχὴ τοῦ Αἰθίοπος τὴν πίστι στὸν Ἰησοῦ καὶ τὸ ζωηρὸ πόθο νὰ βαπτισθῇ.

Ἀλλὰ μὲ πόση εὐγένεια ζητεῖ τὸ βάπτισμα! Δὲν λέγει «Βάπτισέ με». Διότι ἦταν ἐνδεχόμενο νὰ ὑπῆρχε λόγος, ποὺ θὰ ἐμπόδιζε τὴ βάπτισι. Ἴσως θὰ ἔπρεπε ἡ βάπτισις ν' ἀναβληθῇ. Γι' αὐτὸ δὲν λέγει «Βάπτισέ με», ἀλλὰ λέγει: «Νὰ νερό! Τί με ἐμποδίζει νὰ βαπτισθῶ;». Ἐπιθυμεῖ νὰ βαπτισθῇ, ἀλλ' ἐὰν καὶ ὁ Φίλιππος θὰ ἐνέκρινε τοῦτο. Ὁ δὲ Φίλιππος ἐνέκρινε, διότι στὴν ψυχὴ τοῦ Αἰθίοπος εἶχε γίνει θαῦμα, εἶχε κατοικήσει ἡ πλήρης καὶ ἀκράδαντη πίστις στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Σὲ μιὰ ὥρα ὁ ἄνθρωπος ἔγινε τέλειος πιστός! Ὄντως ἔγινε θαῦμα ἐσωτερικό, θαυμαστότερο τῶν ἐξωτερικῶν θαυμάτων. Ὁ Φίλιππος βάπτισε τὸν Αἰθίοπα. Καὶ μόλις ἔγινε ἡ βάπτισις, ὁ βαπτισθεὶς ἀξιώθηκε καὶ ἐξωτερικοῦ θαύματος. Τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου ἅρπαξε ἀπ' τὰ μάτια του τὸ Φίλιππο, ὅπως ἄλλοτε τὸν Ἀββακοὺμ καὶ τὸν Ἰεζεκιήλ, θαυματουργικῶς δηλαδή, καὶ τὸν μετέφερε ἀλλοῦ, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸν εὐαγγελισμὸ ψυχῶν. Ὁ δὲ Αἰθίοψ συνέχισε τὸ δρόμο του χαίροντας. Ἡ χάρις ἔφερε μέσα του τὴ χαρά, τὴν ἀνεκλάλητη χαρὰ τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος, τῆς σωτηρίας καὶ τῆς δόξης.

Γιὰ τὸ ζῆλο, τὴν ταπείνωσι, τὴν ψυχικὴ εὐγένεια καὶ τὶς ἄλλες ἀρετές του ὁ Αἰθίοψ εὐνοῦχος ἔγινε ὁ πρῶτος ἀπ' τοὺς ἐθνικοὺς χριστιανός. Πόσο μεγάλη ἡ τιμὴ αὐτή!

Ἀδελφοί! Ἂς προσπαθοῦμε νὰ μιμούμεθα αὐτὸν τὸν Αἰθίοπα ἀξιωματοῦχο, ἰδίως στὸ ζῆλο του γιὰ τὴ Γραφὴ καὶ στὴν ταπείνωσί του.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

Στὸ ἔνατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 18, περιγράφεται ἡ θαυμαστὴ ἐπιστροφὴ τοῦ διώκτου Σαύλου κατὰ τὴν πορεία του πρὸς Δαμασκό.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἔτι* = ἀκόμη.
ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου = πνέοντας ἀπειλὴ καὶ φόνο, γεμᾶτος ἀπειλητικὴ καὶ φονικὴ διάθεσι.
2. *ἠτήσατο* = ζήτησε.
τῆς ὁδοῦ ὄντας = ποὺ νὰ εἶνε τῆς ὁδοῦ, τῆς χριστιανικῆς πίστεως.
δεδεμένους ἀγάγῃ = νὰ ὁδηγήσῃ δεμένους.
3. *ἐγένετο ἐγγίζειν* = συνέβη νὰ πλησιάζῃ, πλησίασε.
ἐξαίφνης περιήστραψεν αὐτὸν = ἔξαφνα ἄστραψε γύρω του.
6. *λαληθήσεταί σοι* = θὰ λαληθῇ σὲ σένα, θὰ σοῦ λεχθῇ.
τί σε δεῖ ποιεῖν = τί πρέπει νὰ κάνῃς.
7. *εἱστήκεισαν ἐνεοὶ* = στέκονταν ἄφωνοι, ἐμβρόντητοι.
ἀκούοντες τῆς φωνῆς = ἀκούοντας τὸν ἦχο τῆς φωνῆς.
8. *ἀνεῳγμένων δὲ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ* = καὶ ἐνῷ ἦταν ἀνοιχτὰ τὰ μάτια του.
χειραγωγῶ = ὁδηγῶ ἀπὸ τὸ χέρι.
11. *ἐπὶ τὴν ρύμην* = στὴν ὁδό.
τὴν καλουμένην εὐθεῖαν = ποὺ λέγεται εὐθεῖα.
12. *ἐπιθέντα αὐτῷ τὴν χεῖρα* = ὅτι ἐπέθεσε σ' αὐτὸν τὸ χέρι.
ὅπως ἀναβλέψῃ = γιὰ ν' ἀναβλέψῃ.
13. *ἀπὸ πολλῶν* = ἀπὸ πολλούς.
14. *δῆσαι* = νὰ δέσῃ.
15. *πορεύου* = πήγαινε.
ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος = διότι αὐτὸς μοῦ εἶνε ἐκλεκτὸ ὄργανο.

τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου = γιὰ νὰ βαστάσῃ, νὰ ὁμολογήσῃ, τὸ ὄνομά μου.
υἱῶν τε Ἰσραὴλ = καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν.

16. *ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ* = διότι ἐγὼ θὰ ὑποδείξω, θὰ εἰπῶ σ' αὐτόν.

17. *ἐπιθεὶς* = ἀφοῦ ἐπέθεσε.
ὁ ὀφθείς σοι = ὁ ὁποῖος φανερώθηκε, ἐμφανίσθηκε, σὲ σένα.
ᾗ ἤρχου = τὴν ὁποία βάδιζες.
καὶ πλησθεὶς = καὶ ἀφοῦ γέμισε.

18. *ὡσεὶ λεπίδες* = σὰν λέπια.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 26 - 27: Ὁ ἄγριος φόνος τοῦ Στεφάνου καὶ ὁ σφοδρὸς διωγμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων δὲν ἱκανοποίησαν τὸ πάθος τοῦ Σαύλου. Ἦταν τόσο ἄγριος τότε, ὅσο ἅγιος ἔπειτα! Ἡ ἀπειλὴ καὶ ὁ φόνος ἦταν ἡ ἀτμόσφαιρα, μέσα στὴν ὁποία ἀνέπνεε. Ἡ ψυχή του ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἀπειλητικὴ καὶ φονικὴ διάθεσι. Καζάνι ποὺ ἔβραζε ἀπὸ κακὸ ζῆλο. «Λέων πῦρ πνέων», πῦρ ἀντίθετο ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς Πεντηκοστῆς. Προσῆλθε στὸν ἀρχιερέα, τὸν πρόεδρο τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου, καὶ ζήτησε ἀπ' αὐτὸν συστατικὲς καὶ ἐξουσιοδοτικές ἐπιστολὲς πρὸς τοὺς ἄρχοντες τῶν συναγωγῶν τῆς Δαμασκοῦ. Μεγάλη ἡ ἀπόστασις τῆς Δαμασκοῦ ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα. Πορεία μιᾶς ἑβδομάδος. Ἀλλὰ τὸ πάθος κατὰ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰησοῦ κάνει τὸ Σαῦλο νὰ μὴ ὑπολογίζῃ πορεία καὶ ταλαιπωρία. Σπεύδει στὴ Δαμασκὸ γιὰ νὰ συλλάβῃ τοὺς ὀλίγους τυχὸν ὀπαδοὺς τοῦ Ἰησοῦ, προτοῦ προλάβουν νὰ αὐξηθοῦν καὶ νὰ ἑδραιωθοῦν. Σκοπεύει νὰ συλλάβῃ καὶ τοὺς ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ ὅλους δεμένους στὴν Ἱερουσαλήμ, γιὰ νὰ δικασθοῦν καὶ νὰ κακοποιηθοῦν περισσότερο. Ἡ μανία του δὲν γνωρίζει συμπάθεια, εὐγένεια καὶ ἰδιαίτερη μεταχείρισι γιὰ τὶς ἀδύνατες γυναῖκες. Ὄντως θηρίο ἀνήμερο ὁ Σαῦλος!

Ἀλλ' ὁ Θεὸς κάνει θαύματα. Καὶ μ' ἕνα θαῦμα ἡμέρωσε τὸ ἀνήμερο θηρίο.

Στίχ. 3 - 8: Ὁ Σαῦλος μὲ τὴ συνοδεία του βάδιζε πρὸς τὴ Δαμασκό. Ἤ, μᾶλλον, βάδιζε πρὸς τὸν κρημνό, πρὸς τὸ ἔγκλημα, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃ, γιατὶ ὁ φανατισμὸς τὸν εἶχε τυφλωμένο. Πόσοι ἄνθρωποι, τυφλωμένοι ἀπὸ τὴν ἄγνοια καὶ τὴν ἁμαρτία, δὲν βαδίζουν καὶ δὲν σπεύδουν πρὸς τὸν ὄλεθρο, νομίζοντας ὅτι τρέχουν πρὸς τὸν θρίαμβο! Ταλαίπωροι καὶ τραγικοὶ ἄνθρωποι! Ἀλλ' ἂν ἔχουν καλὴ προαίρεσι, ὁ Θεὸς ἐπεμβαίνει καὶ τοὺς σώζει. Πολλὲς φορὲς μάλιστα τοὺς σώζει τὴν τελευταία ὥρα, ὅταν φθάνουν στὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ. Ὁ Σαῦλος πλησίασε στὴ Δαμασκό. Ἔπειτα ἀπὸ λίγο θ' ἄρχιζε τὸ ἐγκληματικό του ἔργο. Καὶ ἴσως μ' αὐτὸ τὸ ἔργο θὰ συμπλήρωνε τὸ μέτρο τῆς ἀδικίας, θά ἔφθανε σὲ ἀναλγησία καὶ πώρωσι καὶ θὰ παρέμενε διώκτης σ' ὅλη τὴ ζωή του. Ἀλλ' ὁ Σαῦλος εἶχε μέσα του καλὴ προαίρεσι. Δίωκε τὴν Ἐκκλησία, ἀλλ' ἀπὸ ζῆλο γιὰ τὸ Θεὸ καὶ γιὰ τὸ Νόμο. Ὁ ζῆλος του βεβαίως δὲν ἦταν μὲ ἐπίγνωσι, ἀλλὰ πάντως ἦταν ζῆλος. Δὲν δίωκε τὴν Ἐκκλησία ἀπὸ μοχθηρία καὶ ἰδιοτέλεια, ὅπως οἱ ἀρχιερεῖς καὶ ἄλλοι Ἰουδαῖοι. Δίωκε χωρὶς νὰ ἔχῃ δόλο στὴν ψυχή του. Ἀπέβλεπε μόνο στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἐνέργειές του ἦταν ἐσφαλμένες καὶ ἁμαρτωλές, ἀλλὰ τὸ ἐλατήριο ἦταν ἁγνό. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος τὸν ἐλέησε καὶ τὸν ἔσωσε τὴν τελευταία ὥρα.

Ὁ Κύριος ἔσωσε τὸ Σαῦλο κατὰ τρόπο θαυμαστό. Τὸν ἀξίωσε θεοφανείας, ὅπως ἄλλοτε εἶχε ἀξιώσει τὸν Ἀβραάμ, τὸν Μωυσῆ, τὸν Ἠσαΐα καὶ ἄλλους ἄνδρες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, προσφάτως δὲ τὸν Στέφανο. Ὁ ἴδιος ὁ Θεός, δηλαδή, φανερώθηκε στὸ Σαῦλο, μάλιστα σαρκωμένος ὡς Ἰησοῦς Χριστός. Ὁ Ἄννας, ὁ Καϊάφας καὶ οἱ ἄλλοι μεγάλοι διῶκτες δὲν εἶδαν τὸν Ἀναστάντα. Διότι ἐκεῖνοι ἦταν μοχθηροὶ καὶ ἀνάξιοι νὰ ἰδοῦν τὴ δόξα τοῦ Κυρίου. Ὁ Σαῦλος, μεγάλος διώκτης καὶ αὐτός, εἶδε τὸν Ἀναστάντα. Διότι ὁ Σαῦλος διέφερε στὴν ψυχὴ ἀπὸ ἐκείνους. Ὁ Σαῦλος ἦταν ἁγνὸς στὰ βάθη του. Ἔπεσε ὁ Πέτρος,

ἀρνήθηκε τὸν Κύριό του. Ἀλλ' ἐπειδὴ στὰ βάθη του ἀγαποῦσε τὸ Χριστό, δὲν χάθηκε. Ἀξιώθηκε μάλιστα νὰ ἰδῇ ἰδιαιτέρως τὸν Κύριό του. Ἔτσι καὶ ὁ Σαῦλος. Δίωξε τὴν Ἐκκλησία. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε ζῆλο γιὰ τὸ Θεὸ τοῦ Ἰσραήλ, ἀγνοοῦσε δὲ τὴν σάρκωσί του, δὲν χάθηκε. Ἀξιώθηκε νὰ ἰδῇ κι αὐτὸς τὸν Ἀναστάντα Κύριο. Καὶ οἱ δύο κορυφαῖοι ἀπόστολοι σώθηκαν ἀπ' τὸ χεῖλος τοῦ κρημνοῦ.

Καθὼς ὁ φυσικὸς ἥλιος μεσουρανοῦσε (Πράξ. κβ' 6), ὁ νοητὸς ἥλιος Χριστὸς φάνηκε ἀπ' τὸν οὐρανὸ στὸ Σαῦλο, ἔλαμψε λαμπρότερα ἀπ' τὸν ἥλιο (Πράξ. κστ' 13) καὶ μὲ τὴ λάμψι του τὸν περιέβαλε, τὸν περιέλουσε. Ὁπουδήποτε καὶ ἂν ἔστρεφε, θάμπωνε ἀπὸ τὴ λάμψι, ἀκτινοβολία τοῦ δοξασμένου σώματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. «Ὁ ἀναβαλλόμενος τὸ φῶς ὡς ἱμάτιον», λέγει ὁ Ψαλμωδὸς γιὰ τὸ Θεὸ (Ψαλμ. 103). Αὐτὸ κατὰ ἕνα τρόπο καὶ σ' ἕνα βαθμὸ ἴσχυε τὴν ὥρα ἐκείνη καὶ γιὰ τὸ Σαῦλο. Ὁ περιβαλλόμενος τὸ φῶς σὰν ἔνδυμα περιέβαλε καὶ τὸ δοῦλο του. Περιέβαλε καὶ τοὺς συνοδούς του (Πράξ. κστ' 13). Φῶς Χριστοῦ φαίνει πᾶσι! Ἐσωτερικῶς ὁ Σαῦλος εἶχε σκότος, τὸ σκότος τοῦ φανατισμοῦ. Ἐξωτερικῶς εἶχε φῶς, τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ. Αἰφνιδίως ἄστραψε γύρω του τὸ φῶς, γιὰ νὰ διεγείρῃ τὴν προσοχή του, γιὰ νὰ καταπλήξῃ τὴν ψυχή του. Ἀπ' τὴ δύναμι τῆς αἰφνιδίας λάμψεως ὁ Σαῦλος ἔπεσε στὴ γῆ! Εἶχε πέσει ψυχικῶς διώκοντας τὴν Ἐκκλησία, τώρα πέφτει σωματικῶς. Ἂς εἶνε ἡ σωματικὴ πτῶσις του σύμβολο τῆς ψυχικῆς! Ἔπεσαν καὶ οἱ συνοδοιπόροι του (Πράξ. κστ' 14). Τὸ φῶς καὶ ἡ πτῶσις δίδασκαν σιωπηρῶς, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ δύναμις. Ἡ δύναμις ἐκείνη τοὺς ἔκανε ἁπλῶς νὰ πέσουν. Ἂν ὁ Ἰησοῦς ἤθελε, θὰ τοὺς ἔρριχνε νεκροὺς ἀκαριαίως. Ἀκολούθησε ἡ φωνή, ἡ ὁποία δίδαξε ρητῶς τὸ Σαῦλο. Οἱ ἄλλοι σηκώθηκαν πρῶτοι καὶ ἐμβρόντητοι ἄκουσαν τὴ φωνὴ ὡς ἦχο, ὡς λόγια δὲν τὴν ἄκουσαν (Πράξ. θ' 7, κβ' 9). Ὁ Σαῦλος τὴν ἄκουσε ὡς λόγια, μένοντας ἀκόμη πεσμένος στὴ γῆ. Μεγαλύτερη ἦταν ἡ ἐνοχὴ τοῦ Σαύλου γιὰ τὸ διωγμὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ γι' αὐτὸ συνῆλθε δυσκολώτερα ἀπὸ τὴ ζάλη καὶ τὴν πτῶσι. Ἀλλὰ μεγαλύτε-

ρη ἦταν καὶ ἡ εὐγένεια τῆς ψυχῆς του, μεγαλύτερος ἦταν καὶ ὁ προορισμός του ἀπ' τὸ Θεό, καὶ γι' αὐτὸ ἀξιώθηκε ν' ἀκούση λόγια ἀπ' τὸ στόμα τοῦ Δικαίου.

«Σαοὺλ Σαούλ, τί με διώκεις;». «Σαοὺλ Σαούλ»! Ἡ ἐπανάληψις τοῦ ὀνόματος προσιδιάζει στὸ ὕφος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐκφράζει συμπάθεια καὶ στοργή. Ὅπως μιλοῦσε ἄλλοτε, ὅταν βρισκόταν στὴ γῆ, ἔτσι ὁμιλεῖ καὶ τώρα, μετὰ τὴν ἀνάληψί του στοὺς οὐρανούς. «Σίμων Σίμων!», «Μάρθα Μάρθα!», «Ἰερουσαλὴμ Ἰερουσαλήμ!» ἔλεγε ἄλλοτε, ὁμιλῶντας μὲ συμπάθεια καὶ στοργή. «Σαοὺλ Σαούλ!» λέγει τώρα, πάλι ὁμιλῶντας μὲ συμπάθεια καὶ στοργή. Τὸ ἴδιο ὕφος, τὸ ἴδιο πρόσωπο, ὁ εὐλογημένος Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστός. Στὴ σκληρότητα τοῦ διώκτου ὁ Κύριος ἀντιτάσσει εὐσπλαγχνία. Δὲν πατάσσει τὸν διώκτη μὲ τὴν ἀστραπὴ τῆς θεότητός του· μᾶλλον ἐκφράζει πρὸς αὐτὸν παράπονο, γιὰ νὰ τὸν κάνῃ νὰ συλλογισθῇ καὶ νὰ αἰσθανθῇ, ὅτι ὁ διωγμός του εἶνε ἄδικος. «Τί με διώκεις;». Τί κακὸ σοῦ ἔκανα καὶ μὲ διώκεις; Πάλι δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκφράζεται ὅπως ἐκφραζόταν ἄλλοτε. Κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Παγκοσμίου Κρίσεως, ἔλεγε ἄλλοτε, θὰ εἰπῇ: «Ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν». «Ἐπείνασα, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν» (Ματθ. κε' 35, 42). Τώρα λέγει: «Τί μὲ διώκεις;». Τὴν ἔμπρακτη ἀγάπη καὶ τὴ σκληρότητα πρὸς τοὺς ἀδελφούς του ὁ Χριστὸς θεωρεῖ ἀγάπη καὶ σκληρότητα πρὸς τὸ πρόσωπό του. Καὶ τὸ διωγμὸ κατὰ τῶν πιστῶν θεωρεῖ διωγμὸ ἐναντίον του. Ὅποιος διώκει τὴν Ἐκκλησία, διώκει τὸ Χριστό! Ἡ παράδοξη γλῶσσα τοῦ Χριστοῦ δείχνει τὴ μεγάλη ἀγάπη του πρὸς ἐμᾶς. Τόσο πολὺ μᾶς ἀγαπάει ὁ Χριστός, ὥστε κατὰ ἕνα τρόπο ταυτίζει τὸν ἑαυτό του μὲ ἐμᾶς, καί, ὅ,τι γίνεται σ' ἐμᾶς, θεωρεῖ ὅτι γίνεται σ' αὐτόν.

Στὴ φωνὴ τοῦ Χριστοῦ ὁ Σαῦλος ἀπάντησε: «Τίς εἶ, Κύριε;». «Ποῖος εἶσαι, Κύριε;». Ὁ Χριστὸς γνώριζε τὸ Σαῦλο, τὸν γνώριζε μέχρι τὰ μύχια τῆς ψυχῆς του. Γνώριζε ὅλες τὶς ἐνέργειες καὶ ὅλους τοὺς λογισμούς του. Ἀλλ' ὁ Σαῦλος δὲν γνώριζε τὸ Χριστό. Ἂν τὸν γνώριζε, δὲν θὰ τὸν δίωκε. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ὁ Χριστὸς φανερώθηκε στὸ

Σαῦλο, γιὰ νὰ τὸν γνωρίσῃ καὶ νὰ μὴ πλανᾶται. «Ἐγώ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς, ὃν σὺ διώκεις»! Ἐγὼ εἶμαι ὁ περιφρονημένος Ναζωραῖος. Μὲ καταδίωξαν οἱ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραὴλ καὶ μὲ θανάτωσαν. Ἀναστήθηκα, καὶ σὺ ἐξακολουθεῖς νὰ μὲ καταδιώκῃς... Ἡ θέα τοῦ Ἀναστάντος, ἡ λάμψις, ἡ δύναμις καὶ ἡ φωνή του συνέτριψαν τὴν καρδιὰ τοῦ Σαύλου. Ὁ Σαῦλος δὲν εἶνε πλέον ἕνας διώκτης. Εἶνε ἕνα τσακισμένο καλάμι μπροστὰ στὸν Κύριό του. Ὁ δὲ Κύριος, ὁ ὁποῖος καρδιὰ συντριμμένη καὶ ταπεινωμένη δὲν ἐξουδενώνει, καὶ καλάμι τσακισμένο δὲν ἀποτσακίζει, στὴ συνέχεια ἐνισχύει τὸ πλάσμα του, τοῦ δίνει ἐλπίδα, γιὰ νὰ μὴ πέσῃ στὴν ἀπελπισία καὶ χαθῇ: «Ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἴσελθε εἰς τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεταί σοι τί σε δεῖ ποιεῖν». Ὢ αὐτὸ τὸ «ἀλλὰ» πόση σημασία ἔχει, πόσο συγκινητικὸ εἶνε! Εἶνε σὰν νὰ λέγῃ ὁ Χριστός: Διώκεις ἐμένα, τὸν ἀληθινὸ καὶ τὸν ἰσχυρό, τὸν Ἀναστάντα Κύριο καὶ Θεό. Μεγάλη ἡ ἁμαρτία σου, Σαῦλε! Ἀλλὰ ἐγὼ σὲ συγχωρῶ. Νὰ μὴ στενοχωρῆσαι καὶ νὰ μὴ ταράσσεσαι. Ἡσύχασε. Τὸ παρελθὸν διαγράφεται. Κοίταξε τώρα πρὸς τὸ μέλλον. Νέα ζωὴ ἀρχίζει. Σήκω καὶ ἔμπα στὴν πόλι, καὶ θὰ σοῦ λεχθῇ τί πρέπει νὰ κάνῃς. Σηκώθηκε ὁ Σαῦλος ἀπ' τὴ γῆ. Εἶχε πέσει ὡς διώκτης, σηκώθηκε ὡς ἄλλος ἄνθρωπος. Ἡ πτῶσις του στὴ γῆ σύμβολο τῆς πτώσεως στὴν ἁμαρτία του. Καὶ ἡ ἔγερσις ἀπ' τὴ γῆ σύμβολο τῆς ἐγέρσεώς του ἀπ' τὴν ἁμαρτία. Ἀλλ' ἐνῷ τὰ μάτια του ἦταν ἀνοιχτά, δὲν ἔβλεπε κανένα. Οἱ συνοδοί του ἔβλεπαν, αὐτὸς ὄχι. Μειονεκτεῖ ἀπέναντι τῶν συνοδῶν του; Ἀντιθέτως! Τώρα δὲν βλέπει κανένα, ἀλλὰ λίγο προηγουμένως αὐτὸς ἀξιώθηκε νὰ ἰδῇ τὸν Ἕνα, τὸν Κύριο τῆς δόξης. Ἀλλὰ καὶ τώρα ἀκόμη, ποὺ δὲν βλέπει, ἀπολαμβάνει εὐεργεσία. Ἡ σωματικὴ τύφλωσις τὸν βοηθεῖ νὰ συγκεντρώσῃ τὴ σκέψι του στὸ ἐσωτερικό του, νὰ καταλάβῃ τὴν πνευματική του τύφλωσι καὶ νὰ ζητήσῃ ν' ἀνατείλῃ μέσα του τὸ φῶς τῆς ἀληθείας. Σ' ὅσους ἔρχονται σὲ γνῶσι τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ δυσάρεστα εἶνε εὐεργεσίες, διότι τοὺς βοηθοῦν ἀπὸ τὴ γνῶσι νὰ φθάσουν στὴν ἐπίγνωσι, διπλῆ ἐπίγνωσι, ἐπίγνωσι τοῦ ἑαυτοῦ τους καὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οἱ συνοδοὶ ὡδήγησαν στὴ Δαμασκὸ τὸ Σαῦλο «χειρα-

γωγοῦντες αὐτόν». Κρατῶντας αὐτὸν ἀπὸ τὸ χέρι. Ἐρχόταν γιὰ νὰ πιάσῃ καὶ ὁδηγήσῃ ἄλλους δεμένους, ἀλλὰ πιάστηκε καὶ ὡδηγήθηκε αὐτὸς σὰν δεμένος.

Στίχ. 9 - 18: Τρεῖς ἡμέρες στὴ Δαμασκὸ ὁ Σαῦλος ἦταν τυφλὸς καὶ νηστικός. Δὲν ἔβλεπε τίποτε, παρὰ τὴν ἁμαρτία του, καὶ δὲν ἔτρωγε καὶ δὲν ἔπινε τίποτε, νηστεύοντας γιὰ τὴν ἁμαρτία του. Ἐπίσης προσευχόταν μὲ συντριβὴ στὸν Κύριο. Ταπείνωνε μὲ νηστεία καὶ μὲ προσευχὴ τὴν ψυχή του, ὁ δὲ Κύριος τὸν παρακολουθοῦσε καὶ τὴν ὥρα τῆς προσευχῆς τοῦ ἔδωσε ὅραμα. Τυφλὸς σωματικῶς ὁ Σαῦλος, εἶδε στὸ ὅραμα μὲ ἐσωτερικὴ ὅρασι, ὅτι ἕνας ἄνδρας ὀνομαζόμενος Ἀνανίας μπῆκε στὸ δωμάτιό του καὶ ἔθεσε ἐπάνω του τὸ χέρι του, γιὰ νὰ τὸν θεραπεύσῃ καὶ νὰ ἰδῇ πάλι τὸ φῶς του. Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ὁράματος αὐτοῦ ὁ Κύριος μίλησε μὲ ἄλλο ὅραμα σὲ ἕνα πιστὸ στὴ Δαμασκὸ ὀνομαζόμενο Ἀνανία –αὐτὸν ποὺ παρουσίασε στὸ πρῶτο ὅραμα– καὶ τοῦ εἶπε νὰ ζητήσῃ σὲ ὡρισμένη διεύθυνσι τὸ Σαῦλο. Ὁ Ἀνανίας ἐξέφρασε δισταγμὸ καὶ φόβο: «Κύριε, ἀκήκοα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ. Καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιερέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου». Ἡ φήμη τοῦ φοβεροῦ διώκτου εἶχε προτρέξει καὶ διαδοθῆ στὴ Δαμασκό. Ἀλλ' ὁ Κύριος μετέβαλε ἀποτόμως τὸ διώκτη, προτοῦ μπῆ στὴ Δαμασκό. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος λέγει στὸν Ἀνανία: «Πορεύου, ὅτι σκεῦος ἐκλογῆς μοί ἐστιν οὗτος τοῦ βαστάσαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον ἐθνῶν καὶ βασιλέων υἱῶν τε Ἰσραήλ· ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν». Πήγαινε, δηλαδή, καὶ μὴ διστάζῃς. Διότι αὐτός, ὁ φοβερὸς Σαῦλος, μοῦ εἶνε ἐκλεκτὸ ὄργανο, γιὰ νὰ ὁμολογήσῃ τὸ ὄνομά μου μπροστὰ σὲ εἰδωλολάτρες καὶ βασιλεῖς καὶ Ἰσραηλῖτες. Εἶνε δικό μου ὄργανο, διότι ἐγὼ θὰ τοῦ ὑποδείξω ὅσα πρέπει νὰ πάθῃ γιὰ τὸ ὄνομά μου. Μὴ φοβηθῇς τὸ μέλλον. Δὲν θὰ χρησιμοποιῇ πλέον τὸ φῶς τῶν ματιῶν του γιὰ τὸ κακό, ἀλλὰ γιὰ τὸ καλό. Δὲν θὰ προξενήσῃ σὲ σᾶς παθήματα, ἀλλὰ θὰ μάθῃ νὰ πάσχῃ ὁ ἴδιος γιὰ τὴ δόξα τοῦ ὀνόματός μου.

Ὁ Ἀνανίας ἄφησε τοὺς δισταγμούς του, πῆγε στὸ σπίτι, ὅπου ἦταν ὁ Σαῦλος, ἔθεσε τὰ χέρια ἐπάνω του καὶ εἶπε: «Σαοὺλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀφθείς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ᾗ ἤρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς Πνεύματος Ἁγίου». Σαοὺλ ἀδελφέ! Ὁ Κύριος μὲ ἔστειλε, ὁ ὁποῖος σοῦ φανερώθηκε στὸ δρόμο ποὺ ἐρχόσουνα, γιὰ ν' ἀνακτήσῃς τὸ φῶς σου καὶ νὰ γεμίσῃς ἀπὸ Πνεῦμα Ἅγιο.

Συγκινητικὴ ἡ ἀποστολὴ τοῦ Ἀνανία πρὸς τὸ Σαῦλο. Ὄχι ὁ κορυφαῖος Πέτρος, ὄχι ὁ Ἰωάννης, ὄχι ἄλλος ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, ἀλλ' ὁ ταπεινὸς μαθητὴς τῆς Δαμασκοῦ ἔρχεται νὰ ἐνισχύσῃ ἠθικῶς, νὰ θεραπεύσῃ καὶ νὰ μεταδώσῃ Πνεῦμα Ἅγιο στὸ μεγαλύτερο ἔπειτα ἀπόστολο, στὸ γίγαντα τοῦ Χριστιανισμοῦ! Συγκινητικὴ ἐπίσης ἡ προσφώνησις: «Σαοὺλ ἀδελφέ!». Προσφώνησις γεμάτη ἀγάπη. Ὁμιλεῖ σὰν νὰ γνωρίζονταν ἐκ τῶν προτέρων καὶ νὰ εἶχαν οἰκειότητα. Ἡ πίστις φέρνει ἀμέσως οἰκειότητα.

Ἄξιο παρατηρήσεως, ὅτι ὁ Ἀνανίας δὲν κατηχεῖ τὸν Σαῦλο. Ὁ Χριστὸς φανέρωσε τὶς ἀλήθειές του στὸν Σαῦλο μὲ ἀπευθείας ἀποκάλυψι (Γαλ. α' 12). Ὁ Ἀνανίας θεράπευσε τὸν Παῦλο ἀπ' τὴν σωματική του τύφλωσι. Τὴ στιγμὴ δὲ τῆς θεραπείας ἔπεσαν ἀπὸ τὰ μάτια του σὰν λέπια, σύμβολα τῶν αἰτίων τῆς πνευματικῆς τυφλώσεως, ὅπως πάλιν ἡ ἀνάβλεψις ἦταν σύμβολο τῆς πνευματικῆς φωτίσεως. Ὁ Ἀνανίας ἐπίσης μετέδωσε στὸν Παῦλο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἄξιο δὲ παρατηρήσεως καὶ ἐδῶ, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν μεταδόθηκε ἀπ' τοὺς Δώδεκα. Μεταδόθηκε δὲ μᾶλλον πρὸ τοῦ βαπτίσματος. Φαίνεται δηλαδὴ ὅτι ὁ Παῦλος, ὅπως πρῶτα θεραπεύτηκε ἀπ' τὴν τύφλωσι, ἔτσι ἔλαβε καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἔπειτα δὲ βαπτίσθηκε ἀπ' τὸν Ἀνανία. Στὴν περίπτωσι τοῦ Κορνηλίου καὶ τῶν λοιπῶν, οἱ ὁποῖοι ἦταν μαζί του, σαφῶς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δόθηκε πρὸ τοῦ βαπτίσματος (Πράξ. ι' 44 - 47). Ὁ Θεὸς δὲν δεσμεύεται στίς ἐνέργειές του· ὅταν θέλῃ, κάνει ἐξαίρεσι τοῦ κανόνος.

Ἡ ἀπότομη μεταβολὴ τοῦ Παύλου, καὶ μάλιστα ἡ

ἀνάδειξίς του στὸ μεγαλύτερο ἀπόστολο τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τὸ μεγαλύτερο ἄνθρωπο μετὰ τὸν Ἰησοῦ, εἶνε μεγάλο θαῦμα καὶ ἀποδεικνύει τὴν Ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ. Ὡς μεγάλο δὲ παράδειγμα μετανοίας διδάσκει, νὰ μὴ ἀπελπιζώμεθα γιὰ κανένα ἁμαρτωλό, ὅσο σκληρὸς καὶ ἂν εἶνε, ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ μέσα του κάποια καλὴ προαίρεσι καὶ εἰλικρίνεια. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἴμαστε καρδιογνῶστες καὶ δὲν μποροῦμε ν' ἀποκλείσωμε ἀπὸ κανένα τὴν καλὴ προαίρεσι καὶ εἰλικρίνεια, γιὰ κανένα δὲν πρέπει ν' ἀπογοητευώμεθα. Ποιὸς πίστευε, ποιὸς φανταζόταν, ὅτι ὁ Σαῦλος θ' ἄλλαζε;

Σ' εὐχαριστοῦμε, Κύριε, διότι ἔκανες τὸ Σαῦλο χριστιανὸ καὶ ἀπόστολο, καὶ διὰ μέσου αὐτοῦ ἔκανες καὶ ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες καὶ ἄλλα ἔθνη χριστιανούς. Σ' εὐχαριστοῦμε ἀκόμη, διότι ἔδωσες τὸ Διώκτη ὡς μεγάλο παράδειγμα μετανοίας, ἐλπίδος καὶ παρηγορίας μέσα στὸν κόσμο τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν ἀγωνιζομένων γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἑαυτοῦ τους καὶ τῶν ἀδελφῶν. Κύριε, διὰ πρεσβειῶν τοῦ μεγίστου ἀποστόλου σου, πλήθυνε τὶς ἐπιστροφὲς τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τῶν ἀπίστων πρὸς ἐσένα!

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗΝ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, ΤΑΡΣΟ, ΔΑΜΑΣΚΟ
Ο ΠΕΤΡΟΣ ΣΤΗ ΛΥΔΔΑ ΚΑΙ ΙΟΠΠΗ

Στὸ ἔνατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 19 - 43, ὁ Λουκᾶς παρουσιάζει: 1) τὸν Παῦλο στὴ Δαμασκὸ μετὰ τὴν ἐπιστροφή του, στίχ. 19 - 25, 2) τὸν Παῦλο στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ στὴν Ταρσό, στίχ. 26 - 30, 3) τὸν Πέτρο στὴ Λύδδα νὰ θεραπεύῃ τὸν Αἰνέα, στίχ. 31 - 35, καὶ 4) τὸν Πέτρο στὴν Ἰόππη ν' ἀνασταίνῃ τὴν Ταβιθᾶ, στίχ. 36 - 43.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

19. *ἐγένετο μετὰ τῶν μαθητῶν* = ἦταν σὲ κοινωνία μὲ τοὺς μαθητάς, ἔμεινε μαζὶ μὲ τοὺς μαθητάς (τοὺς χριστιανούς).
τῶν ὄντων ἐν Δαμασκῷ = ποὺ ἦταν στὴ Δαμασκό.

21. *ἐξίσταντο* = καταπλήσσονταν.
ὁ πορθήσας = ὁ ὁποῖος δίωξε, κακοποίησε, βασάνισε.
εἰς τοῦτο ἐληλύθει = γι' αὐτὸ εἶχε ἔλθει.

22. *συνέχυνε* = ἔφερνε σὲ σύγχυσι, ἔκανε νὰ τὰ χάνουν, ἀποστόμωνε.
συμβιβάζω = διδάσκω, ἀποδεικνύω.
ὡς δ' ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναὶ = ἀφοῦ δὲ συμπληρώνονταν ἀρκετὲς ἡμέρες.
συνεβουλεύσαντο = κατόπιν συσκέψεως ἀποφάσισαν.
ἀνελεῖν (ἀναιρῶ) = νὰ φονεύσουν.

24. *ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ* = ἔγινε δὲ γνωστὴ στὸ Σαῦλο.
ἡ ἐπιβουλὴ = ἡ κακὴ ἀπόφασις, τὸ κακὸ σχέδιο.
ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι = γιὰ νὰ τὸν φονεύσουν.

25. *καθῆκαν* = κατέβασαν.
χαλάσαντες ἐν σπυρίδι = ἀφοῦ τὸν ἔρριξαν κάτω μέσα σ' ἕνα κοφίνι.

26. *παραγενόμενος* = ὅταν ἦλθε.
ἐπειρᾶτο = προσπαθοῦσε.
κολλᾶσθαι τοῖς μαθηταῖς = νὰ προσκολληθῇ στοὺς μαθητάς (τοὺς χριστιανούς).

27. *ἐπιλαβόμενος αὐτὸν* = ἀφοῦ τὸν πῆρε.
ἐπαρρησιάσατο = κήρυξε μὲ θάρρος.

29. *ἐπεχείρουν ἀνελεῖν αὐτὸν* = ἐπιχειροῦσαν νὰ τὸν φονεύσουν.

30. *ἐπιγνόντες* = ὅταν πληροφορήθηκαν, ὅταν κατάλαβαν.
κατήγαγον = κατέβασαν.

31. *εἶχον εἰρήνην... πορευόμεναι* = εἶχαν πρόοδο... προχωρῶντας.

32. *διερχόμενον διὰ πάντων* = περνῶντας ἀπ' ὅλους.

33. *κατακείμενον ἐπὶ κραββάτῳ* = κατάκοιτον στὸ κρεββάτι.

34. *ἰᾶταί σε* = σὲ θεραπεύει.

36. *ἣ διερμηνευομένη λέγεται* = ἡ ὁποία μεταφράζεται.

38. *ἐγγὺς δὲ οὔσης τῆς Λύδδης* = ἐπειδὴ δὲ ἡ Λύδδα ἦταν κοντά.
μὴ ὀκνῆσαι = νὰ μὴ ἀμελήσῃ, νὰ μὴ βραδύνῃ.
διελθεῖν = νὰ ἔλθῃ.

39. *συνῆλθεν αὐτοῖς* = ἦλθε μαζὶ μὲ αὐτούς.
ὃν παραγενόμενον = τοῦτον ὅταν ἔφθασε.
ἀνήγαγον = ἀνέβασαν.
παρέστησαν = παρουσιάσθηκαν.
ἐπιδεικνύμεναι = δείχνοντας.
μετ' αὐτῶν οὖσα = ὅταν ἦταν μαζί τους, ὅταν ζοῦσε.

40. *θεὶς τὰ γόνατα* = ἀφοῦ γονάτισε.

41. *δοὺς δὲ αὐτῇ χεῖρα* = καὶ ἀφοῦ τῆς ἔδωσε τὸ χέρι.
ἀνέστησεν αὐτὴν = τὴν σήκωσε ἐπάνω.
παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν = τὴν παρουσίασε ζωντανή.

42. *καθ' ὅλης* = σὲ ὅλη.

43. *ἡμέρας ἱκανὰς* = ἀρκετὲς ἡμέρες.
παρά τινι βυρσεῖ = κοντὰ σὲ κάποιο βυρσοδέψη, στὸ σπίτι κάποιου βυρσοδέψη.

Στίχ. 26 - 27: Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπιστροφή του ὁ Παῦλος κήρυττε τὸν Ἰησοῦ. Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι προετοιμάζονταν ἐπὶ τρία ἔτη γιὰ νὰ κηρύξουν τὸν Ἰησοῦ. Ὁ Παῦλος προετοιμάσθηκε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες! Στὶς τρεῖς ἡμέρες τῆς νηστείας, τῆς προσευχῆς καὶ τῆς σωματικῆς τυφλώσεως ἀπέκτησε πνευματικὸ φῶς, ἔλαβε ἀφάνταστη πνευματικὴ πρόοδο. Ποιὸς σοφὸς τῆς γῆς, ὅσο ἱκανὸς καὶ ἂν εἶνε, μπορεῖ σὲ τρεῖς ἡμέρες νὰ καταρτίσῃ ἕνα πρόσωπο καὶ νὰ τὸ κάνῃ διδάσκαλο; Κανείς. Ἀλλ' ὁ Χριστὸς σὲ τρεῖς ἡμέρες ἔκανε τὸ Σαῦλο διδάσκαλο Ἐθνῶν. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν εἶνε ἁπλῶς ἄνθρωπος, εἶνε καὶ Θεός. Καὶ ὡς Θεὸς εἶνε ὁ Σοφὸς καὶ ὁ Διδάσκαλος καὶ ὁ Καθηγητὴς μὲ ἀπόλυτη καὶ μοναδικὴ ἔννοια. Ἂν ἤθελε ὁ Χριστός, καὶ σὲ μιὰ ὥρα καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἔκανε τὸν Παῦλο ἀπόστολο. Γεμάτη ἀπὸ παράδοξα εἶνε ἡ Καινὴ Διαθήκη, διότι ἡ σοφία καὶ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ εἶνε ἄπειρη καὶ ἀκατάληπτη.

Μόλις ὁ Παῦλος ἔγινε μαθητής, χριστιανὸς δηλαδή, ἔγινε καὶ διδάσκαλος. Τὸ φῶς, ποὺ ἔλαβε ἀπ' τὸ Χριστό, ἄρχισε ἀμέσως νὰ μεταδίδῃ στοὺς συνανθρώπους του. Μπορεῖ ὁ ἥλιος νὰ κρατήσῃ τὸ φῶς του; Ἄλλο τόσο μποροῦσε καὶ ὁ Παῦλος νὰ κρατήσῃ τὸ πνευματικὸ φῶς. Ὅσο ζῆλο εἶχε πρῶτα στὸ νὰ διώκῃ τὸν Ἰησοῦ, τόσο ζῆλο ἔχει τώρα στὸ νὰ τὸν κηρύττῃ. Ὅσο δραστήριος ἦταν τότε πρὸς τὸ κακό, τόσο δραστήριος εἶνε τώρα πρὸς τὸ ἀγαθό. Ἢ μᾶλλον, τώρα εἶνε περισσότερο ζηλωτὴς καὶ δραστήριος. Πηγαίνει καὶ κηρύττει τὸν Ἰησοῦ στοὺς πιὸ ἐπικινδύνους τόπους, στὶς συναγωγές. Στὶς συναγωγὲς τῆς Δαμασκοῦ ἐρχόταν μὲ συστατικὲς ἐπιστολές, γιὰ νὰ λάβῃ πληροφορίες καὶ βοήθεια πρὸς καταδίωξι τῶν χριστιανῶν, στὶς συναγωγὲς αὐτὲς μπαίνει τώρα γιὰ νὰ κάνῃ χριστιανούς. Πρόκλησις τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου στὶς συναγωγές, ἀλλ' ἁγία πρόκλησις, διότι φανέρωνε ἀξιοθαύμαστη μεταβολή, φλογερὴ πίστι καὶ ἀκατανίκητο πάθος γιὰ τὴ διακήρυξι τῆς ἀληθείας.

Τί κυρίως διακήρυττε ὁ Παῦλος; Ὅ,τι προπάντων ἦταν ἀναγκαῖο γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἐρέθιζε

περισσότερο τοὺς σκληροτραχήλους Ἰουδαίους. Ἀποδείκνυε ἀπ' τὶς Γραφὲς καὶ διακήρυττε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, αὐτὸς εἶνε ὁ Χριστός, ὁ Μεσσίας, τὸν ὁποῖον περίμεναν οἱ ἄνθρωποι. Ἐπίσης διακήρυττε, ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶνε μόνον ὁ Χριστός, ἀλλὰ καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ μοναδικὸς καὶ φυσικὸς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Ὁ Παῦλος, μὲ ἄλλα λόγια, κήρυττε καὶ διακήρυττε τὴν ὑψηλὴ ἀλήθεια τῆς μεσσιακῆς ἰδιότητος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τὴν ὑψίστη ἀλήθεια τῆς θεότητος αὐτοῦ. Ὅ,τι διακήρυξε ὁ Πέτρος ὡς στόμα τῶν ἀποστόλων, «Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» (Ματθ. ιστ' 16), τοῦτο διακηρύσσει καὶ ὁ Παῦλος. Καὶ μὲ τὰ ἀκαταμάχητα ἐπιχειρήματά του ἀποστομώνει τοὺς Ἰουδαίους. Λιθοβόλησαν οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Στέφανο, ἀλλ' ἰδοὺ ἰσχυρότερος τοῦ Στεφάνου παρουσιάζεται τώρα!

Εὐθὺς ὁ Παῦλος ἄρχισε νὰ κηρύττῃ τὸν Ἰησοῦ ὡς Χριστὸ καὶ ὡς Θεό. Εὐθὺς καὶ καθένας χριστιανός, ἀφοῦ ἔλθῃ σὲ ὥριμη ἡλικία, ἢ μᾶλλον ἀπὸ τὴν παιδική του ἡλικία, πρέπει νὰ ἀνοίγῃ τὸ στόμα του καὶ νὰ μιλάῃ γιὰ τὸν Ἰησοῦ. Ἡ χάρις τοῦ βαπτίσματος πρέπει νὰ κινῇ τὴ γλῶσσα σὲ εὐγνώμονα λόγια καὶ σὲ ὁμολογία γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ. Ἂν δὲν συμβαίνῃ τοῦτο, ὁ χριστιανὸς εἶνε ἀνάξιος τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος, ματαίως πῆρε τὴ χάρι τοῦ βαπτίσματος καὶ θὰ δικασθῇ περισσότερο παρ' ὅσο ἂν δὲν βαπτιζόταν.

Καὶ τώρα τίθεται τὸ ἀμείλικτο ἐρώτημα: Πόσοι σήμερα χριστιανοὶ ἀνοίγουν τὸ στόμα τους καὶ μιλᾶνε γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό; Ἀλλοίμονο! Κινούμενος ἀνάμεσα στὴ σημερινὴ χριστιανικὴ κοινωνία, πολλοὺς ἀκούεις νὰ μιλᾶνε, μὲ φανατισμὸ μάλιστα, γιὰ μάταια πρόσωπα τοῦ κόσμου, πολιτικούς, φιλοσόφους, ἠθοποιούς, ποδοσφαιριστὰς κ.λπ. Πολλοὺς ἐπίσης ἀκούεις νὰ βλασφημοῦν τὸ Χριστὸ μὲ ἀντιχριστιανικὲς θεωρίες καὶ μὲ χυδαῖες βλασφημίες. Σπανίως δὲ ἀκούεις νὰ μιλάῃ κάποιος ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ! Χριστιανικὴ λέγεται ἡ κοινωνία μας, ἀλλ' ἔχει καταντήσει ἀχρίστιανη καὶ ἀντίχριστη. Οἱ ἄνθρωποι βαπτίσθηκαν χριστιανοί, ἀλλ' οἱ πολλοὶ ξεβαπτίσθηκαν! Τοῦτο πρέπει νὰ μᾶς θλίβῃ. Ἀλλ' ὄχι νὰ μᾶς ἀπογοητεύῃ.

Τὸ ὅτι οἱ πολλοὶ δὲν ὁμιλοῦν ὑπὲρ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑβρίζουν τὸ Χριστό, τοῦτο εἶνε ἕνας ἐπὶ πλέον λόγος, ἐμεῖς οἱ ὀλίγοι πιστοὶ νὰ μιλᾶμε περισσότερο καὶ μὲ μεγαλύτερο ζῆλο γιὰ τὸν Κύριό μας. Ὁ δὲ Κύριος, βλέποντας τὸ ζῆλο μας γιὰ τὸ πρόσωπό του, καὶ ἐμᾶς θὰ ἐλεήσῃ, καὶ ἀπ' τοὺς ἀδιαφόρους καὶ βλασφήμους διὰ τῶν λόγων μας θὰ συγκινήσῃ μερικοὺς καὶ θὰ τοὺς φέρῃ κοντά του. Ἀδύνατο νὰ μὴ ὠφεληθοῦν συνάνθρωποι ἀπὸ ζηλωτὴ χριστιανό!

Στίχ. 23 - 30: Οἱ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι δὲν ὑπέφεραν τὴ μεταστροφὴ καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου. Ἡ μεταστροφὴ καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου τοὺς ἐνωχλοῦσε περισσότερο ἀπὸ τὰ ἐξωτερικὰ σημεῖα, τὰ θαύματα σωματικῶν θεραπειῶν. Ἡ αἰφνιδία μεταβολὴ τοῦ περιβοήτου διώκτου σ' ἔνθερμο ὑπερασπιστὴ τῆς χριστιανικῆς πίστεως ἔκανε καταπληκτικὴ ἐντύπωσι καὶ ἀσφαλῶς προβλημάτισε πολλοὺς Ἰουδαίους. Πολλοὶ δηλαδὴ Ἰουδαῖοι ἄρχισαν νὰ σκέπτωνται μήπως ἡ χριστιανικὴ πίστις εἶνε ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ αὐτοὶ εἶνε θεομάχοι. Φαντασθῆτε πόση ἐντύπωσι θὰ ἔκανε καὶ πόσους κομμουνιστὰς στὶς ἡμέρες μας θὰ κλόνιζε ἡ εἴδησις, ὅτι ὁ Πρόεδρος τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως ἐγκατέλειψε αἰφνιδίως τὸν ἄθεο κομμουνισμὸ καὶ ἔγινε διαπρύσιος κῆρυξ τοῦ Χριστοῦ! Οἱ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι, βλέποντας ὅτι ἔχασαν τὸ δυναμικώτερο ἄνθρωπό τους· ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔγινε καὶ ὁ φοβερώτερος ἀντίπαλός τους· ὅτι ἡ μεταβολή του εἶνε ἔλεγχος τῆς ἰδικῆς τους στάσεως ἀπέναντι τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς Θρησκείας του· καὶ ὅτι ἐξ αἰτίας τοῦ Σαύλου πολλοὶ ἄλλοι Ἰουδαῖοι προβληματίζονταν καὶ κλονίζονταν, ἔγιναν φανατικώτεροι. Καὶ ἐπειδὴ μὲ ἐπιχειρήματα δὲν μποροῦσαν ν' ἀντιμετωπίσουν τὸν Παῦλο, ἔκαναν σατανικὴ σύσκεψι καὶ πῆραν σατανικὴ ἀπόφασι νὰ τὸν δολοφονήσουν. Φόνοι καὶ δολοφονίες εἶνε καὶ στὸν αἰῶνά μας τὰ ὅπλα, μὲ τὰ ὁποῖα οἱ ἄθεοι κομμουνισταὶ πολέμησαν, ἀλλὰ καὶ πολεμοῦν ἀκόμη τοὺς χριστιανούς. Οἱ κακοποιοὶ Ἰουδαῖοι παραφύλατταν μέρα καὶ νύκτα τὶς πύλες τῆς Δαμασκοῦ, γιὰ νὰ δολοφονήσουν τὸν Παῦλο. Καὶ πῶς σώθηκε ὁ ἀπόστολος ἀπ' τὴν ἐπιβουλὴ τῶν Ἰουδαίων, ἀπ' τὸ

δολοφονικό τους σχέδιο; Σώθηκε θαυματουργικῶς; Ὄχι θαυματουργικῶς. Ἂν ὁ Θεὸς ἔκανε σ' ὅλες τὶς περιπτώσεις θαύματα, τί θὰ ἀπέμενε γιὰ νὰ κάνῃ ὁ ἄνθρωπος; Ὁ Θεὸς δὲν θέλει νὰ γίνωνται ὅλα μόνο μὲ τὴ χάρι του· θέλει καὶ τὴ δική μας προσπάθεια, γιὰ ν' ἀποκτοῦμε ἠθικὴ ἀξία. Χωρὶς προσπάθεια, χωρὶς ἀγῶνα, ἠθικὴ ἀξία, ἀρετὴ καὶ ἁγιότης, δὲν ἀποκτᾶται. Στὴν προκειμένη περίπτωσι τὸν Παῦλο ἔσωσε ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πρόνοια τῶν χριστιανῶν. Εὐφυῶς ἐνεργῶντας οἱ χριστιανοί, ἔβαλαν τὸν ἀπόστολο σὲ μιὰ σπυρίδα, σ' ἕνα μεγάλο καλάθι δηλαδή, καὶ μὲ σχοινὶ τὴ νύκτα τὸν κατέβασαν ἀπὸ κάποιο ἄνοιγμα τοῦ τείχους καὶ ἔφυγε ἀπ' τὴ Δαμασκό. Ἄλλοτε σὲ σπυρίδες μπῆκαν τὰ περισσεύματα τοῦ ἄρτου, ποὺ πολλαπλασιάσθηκαν θαυματουργικῶς γιὰ νὰ φάγῃ ὁ λαός. Τώρα σὲ σπυρίδα μπῆκε ὁ ἀπόστολος, ποὺ θὰ ἔδινε πνευματικὸ ἄρτο γιὰ νὰ φάγουν τὰ ἔθνη καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός.

Μετὰ τὴ φυγάδευσί του ὁ Παῦλος δὲν πῆγε τρομοκρατημένος νὰ κρυφθῇ. Ἔφυγε ἀπ' τὴ Δαμασκό, πῆγε στὴν προφητοκτόνο καὶ χριστοκτόνο Ἰερουσαλήμ. Ἔφυγε ἀπ' τὴ μικρότερη φωλιὰ τῶν λύκων, πῆγε στὴ μεγαλύτερη. Στὴν Ἰερουσαλὴμ ὁ Παῦλος προσπαθοῦσε νὰ προσκολληθῇ στοὺς μαθητάς, νὰ συνδεθῇ μὲ τοὺς χριστιανούς. Τὴν ἀνάπαυσι τοῦ πνεύματός του καὶ τὴν ἀγαλλίασι τῆς καρδιᾶς του δὲν ζητοῦσε πλέον ἀνάμεσα στοὺς ἐπισήμους καὶ τοὺς ἐνδόξους τῆς γῆς, ἀλλ' ἀνάμεσα στοὺς ταπεινούς, περιφρονημένους καὶ διωκομένους ὀπαδοὺς τοῦ Ἰησοῦ. Ἀλλ' οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἰερουσαλὴμ τὸν ἀπέφευγαν, διότι δὲν πίστευαν ὅτι εἶνε μαθητής, χριστιανός. Οἱ Ἰουδαῖοι τὸν καταδιώκουν καὶ οἱ χριστιανοὶ τὸν ἀποφεύγουν! Δραματικὴ ἡ θέσις τοῦ Παύλου. Ἀλλ' ἡ πίστις στὸ Χριστὸ καὶ ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ τὸν ἔκαναν νὰ μὴ ἀποθαρρύνεται ἀπ' τοὺς διωγμοὺς τῶν Ἰουδαίων καὶ τὴν ἀποστροφὴ τῶν χριστιανῶν. Αἰσθανόταν ὅτι δοκιμάζεται καὶ ἀπ' τὰ ἀριστερὰ καὶ ἀπ' τὰ δεξιὰ γιὰ τὴν προηγουμένη ἁμαρτωλὴ διαγωγή του, ὅτι ταπεινώνεται ἐνώπιον ὅλων, καὶ ὅτι γυμνάζεται ἀπ' τὸ Θεὸ γιὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ μέλλοντος. Καὶ ἐμεῖς, ἀδελφοί, ἂς μὴ ἀπογοητευώμεθα ἀπ' τὶς κακομεταχειρίσεις τῶν ἐχθρῶν καὶ ἀπ' τὶς παραγνωρίσεις τῶν φίλων.

Καὶ ἂν ὅλοι οἱ ἐχθροὶ μᾶς κατατρέχουν καὶ ὅλοι οἱ φίλοι μᾶς ἀπαρνοῦνται, ἀρκεῖ ἡ εὔνοια καὶ ἡ προστασία τοῦ Ἰησοῦ. Ἂν ἔχωμε τὸν Ἰησοῦ, ἔχουμε τὸ πᾶν.

Ὁ Ἰησοῦς φώτισε τὸ Βαρνάβα νὰ παρέμβῃ καὶ νὰ διαφωτίσῃ τοὺς χριστιανοὺς γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Παύλου. Ὁ Βαρνάβας, «υἱὸς παρακλήσεως» καὶ πρόσωπο μεγάλης αὐταπαρνήσεως καὶ ἐκτιμήσεως στὴν Ἐκκλησία, ἦταν καταλληλότατος γιὰ νὰ δώσῃ ἰσχυρὴ σύστασι ὑπὲρ τοῦ Παύλου. Ἴσως μάλιστα σὰν Κύπριος συνδεόταν ἐκ τῶν προτέρων μὲ τὸν Ταρσέα Παῦλο, διότι ἡ Ταρσὸς εἶνε ἀπέναντι τῆς Κύπρου. Ὁ Βαρνάβας πῆρε τὸν Παῦλο καὶ τὸν παρουσίασε στοὺς ἀποστόλους, τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰάκωβο τὸν ἀδελφόθεο, ὅπως πληροφορούμεθα ἀπ' ἀλλοῦ (Γαλ. α' 18, 19). Στοὺς ἀποστόλους ὁ Παῦλος μίλησε γιὰ τὸ ὅραμα κοντὰ στὴ Δαμασκό, καὶ γιὰ τὸ κήρυγμά του στὴ Δαμασκό. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων πείσθηκε γιὰ τὴν μεταστροφή του. Καὶ ὅπως στὴ Δαμασκό, ἔτσι καὶ στὴν Ἱερουσαλὴμ ὁ Παῦλος κήρυττε μὲ παρρησία τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, καὶ συζητῶντας κατατρόπωνε μὲ τὰ ἐπιχειρήματά του τοὺς ἀντιφρονοῦντας Ἰουδαίους. Ἑλληνιστὴς δὲ ὁ Παῦλος, συζητοῦσε μὲ τοὺς Ἑλληνιστάς, τοὺς Ἰουδαίους δηλαδή, πού μιλοῦσαν τὰ Ἑλληνικά. Ὅπως δὲ στὴ Δαμασκὸ οἱ Ἰουδαῖοι ἀποφάσισαν νὰ φονεύσουν τὸν ἀπόστολο, ἔτσι καὶ στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἡ ἀγάπη πάλι καὶ ἡ σύνεσις τῶν χριστιανῶν ἔσωσαν τὸν ἀπόστολο. Διότι, ὅταν οἱ ἀδελφοὶ κατάλαβαν τὴν ἐπιβουλὴ τῶν Ἰουδαίων, τὸν κατέβασαν στὴν Καισάρεια καὶ ἀπ' ἐκεῖ τὸν ἔστειλαν στὴν πατρίδα του τὴν Ταρσό, πρωτεύουσα τῆς Κιλικίας, κέντρο σπουδῶν, ποὺ συναγωνιζόταν τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἀλεξάνδρεια, καὶ κέντρο εἰδωλολατρίας. Ὁ Παῦλος εἶχε χρέος νὰ κηρύξῃ στὴν πατρίδα του. Καὶ ἔμεινε καὶ κήρυξε στὴν Ταρσὸ καὶ στὴν περιοχὴ τῆς Κιλικίας τέσσερα ἢ πέντε ἔτη.

Δύο φορὲς οἱ χριστιανοί, μία στὴ Δαμασκὸ καὶ μία στὴν Ἱερουσαλήμ, ἔσωσαν τὸν Παῦλο ἀπ' τὸ θάνατο. Τί διδάσκει τοῦτο; Διδάσκει ὅτι οἱ χριστιανοὶ πρέπει νὰ προστατεύουν τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅλους

βεβαίως, ὅταν κινδυνεύουν, πρέπει νὰ τοὺς προστατεύουν. Ἀλλὰ τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου περισσότερο ἀπ' ὅλους. Διότι οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου εἶνε οἱ πολυτιμότεροι ἀπ' ὅλους. Ἔσωσαν οἱ χριστιανοὶ τὸν Παῦλο σωματικῶς, καὶ ὁ Παῦλος ἔσωσε ἀναριθμήτους ψυχικῶς. Καὶ κάθε ἐργάτης τοῦ Εὐγγελίου μὲ τὸ κήρυγμα καὶ τὸ παράδειγμά του σώζει πολλούς. Οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου δὲν κινδυνεύουν πάντοτε ἀπὸ φόνους καὶ δολοφονίες, ὅπως ὁ Παῦλος. Κινδυνεύουν ὅμως πάντοτε ἀπὸ συκοφαντίες καὶ πολλὲς φορὲς ἀπὸ δυσμενεῖς ἐνέργειες σκοτεινῶν ἀνθρώπων, μάλιστα καὶ ἀπὸ δικαστικὲς διώξεις. Τίμιοι καὶ θαρραλέοι ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου ποικιλοτρόπως διώκονται. Οἱ δὲ χριστιανοὶ ποικιλοτρόπως ὀφείλουν νὰ συμπαρίστανται στὶς δοκιμασίες τους. Νὰ τοὺς ὑπερασπίζουν μὲ λόγια, μὲ δημοσιεύματα, μὲ μαρτυρίες σὲ δικαστήρια, μὲ χρηματικὲς δαπάνες, ἂν παρίσταται ἀνάγκη, καὶ μὲ κάθε ἐνδεδειγμένο μέσο καὶ τρόπο. Μεγάλη εὐλογία ἔχουν οἱ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ὑπερασπίζουν τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου. Καὶ μεγάλη κατάρα ἔχουν οἱ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι τοὺς ἐγκαταλείπουν γιὰ νὰ γίνωνται βορὰ τῶν διωκτῶν τους. Τέτοιοι χριστιανοὶ δὲν εἶνε χριστιανοί. Ἂν οἱ κοσμικοὶ ὑπερασπίζουν μὲ φανατισμὸ ἀναξίους κατὰ τὸ πλεῖστον πολιτικούς, εἶνε δυνατὸ νὰ εἶνε ἀληθινοὶ χριστιανοὶ ὅσοι ἀστόργως ἐγκαταλείπουν τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου στὴ διάθεσι τῶν κακοποιῶν στοιχείων; Κοινωνία, ποὺ δὲν ὑπερασπίζει τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ γενικώτερα τοὺς πνευματικοὺς ταγοὺς καὶ ὁδηγούς, εἶνε ἀχάριστη, σκληρή, διεφθαρμένη καὶ προωρισμένη νὰ καταστραφῇ.

Στίχ. 33 - 42: Στοὺς στίχους τούτους ὁ Λουκᾶς ἀφηγεῖται δύο θαύματα, τὰ ὁποῖα ἔγιναν διὰ μέσου τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Ἡ Θρησκεία μας εἶνε Θρησκεία θαυμάτων, μεγάλων καὶ εὐεργετικῶν θαυμάτων, ὄχι ὅπως τὰ θαύματα τῶν μάγων καὶ τῶν λοιπῶν ὀργάνων τοῦ Διαβόλου.

Στὴν πόλι Λύδδα ὁ Πέτρος στάθηκε πάνω ἀπ' τὸ κρεββάτι ἑνὸς πονεμένου ἀνθρώπου, τοῦ Αἰνέα, παραλύ-

του ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη, καὶ εἶπε τὸ συγκινητικὸ τοῦτο λόγο: «Αἰνέα! Ἰᾶταί σε Ἰησοῦς ὁ Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρῶσον σεαυτῷ». Παιδί μου Αἰνέα! Σὲ θεραπεύει ὁ Ἰησοῦς ὁ Μεσσίας. Σήκω καὶ στρῶσε μόνος σου τὸ κρεββάτι σου.

Ἡ δύναμις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ αὐτοστιγμεὶ συνέσφιγξε τὰ μέλη τοῦ παραλύτου καὶ ἀμέσως τινάχθηκε ἐπάνω πλήρως ὑγιής, εὐσταλής, ζωηρός. Ἔτσι θεραπεύει ὁ Χριστός, ὄχι ὅπως οἱ γιατροί!

Τὸ θαῦμα ἀποδεικνύει τὴν ἀνάστασι, τὴ μεσσιακὴ ἰδιότητα καὶ τὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. Ἂν ὁ Ἰησοῦς ἦταν πλάνος, μετὰ τὴ σταύρωσι τὸ ὄνομά του δὲν θὰ εἶχε δύναμι νὰ κάνῃ θαύματα.

Μεγαλύτερο καὶ συγκινητικώτερο τὸ ἄλλο θαῦμα. Στὴν Ἰόππη (σημερινὴ Γιάφφα) ἦταν μιὰ μαθήτρια, χριστιανή, μὲ τὸ ὄνομα Ταβιθά, Δορκὰς στὰ Ἑλληνικά, χαριτωμένη ἔλαφος. Ὡραῖο τὸ ὄνομά της. Ὡραία καὶ ἡ ψυχή της καὶ ἡ ζωή της. Ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἀγαθὰ ἔργα, μάλιστα ἐλεημοσύνες. Συνεχῶς εὐεργετοῦσε τοὺς συνανθρώπους της, μάλιστα τὶς φτωχὲς χῆρες. Ἔφτιαχνε μὲ τὰ εὐλογημένα χέρια της ἐνδύματα καὶ ἔντυνε τὶς χῆρες. Εὐεργετικὴ ὕπαρξις ἡ Ταβιθά. Συνέβη δὲ νὰ ἀποθάνῃ. Μεγάλη δὲ θλῖψις ἁπλώθηκε στὴν πόλι γιὰ τὸ θάνατο τῆς εὐεργετικῆς αὐτῆς ὑπάρξεως. Ἐμεῖς, ὅταν κανεὶς εἶνε ἄρρωστος, παρακαλοῦμε τὸ Θεὸ νὰ τὸν θεραπεύσῃ. Ἀλλ' ὅταν πεθάνῃ, σταματοῦμε τὶς παρακλήσεις. Γιὰ ἀσθενεῖς παρακαλοῦμε, γιὰ νεκροὺς ὄχι, παρὰ μόνο νὰ τοὺς ἀναπαύσῃ ὁ Θεός! Πόσο διέφεραν στὴν πίστι οἱ πρῶτοι χριστιανοί! Τί μεγαλεῖο κρυβόταν μέσα στὶς ψυχὲς ἐκείνων τῶν χριστιανῶν! Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἰόππης σκέφθηκαν, ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ δὲν θεραπεύει μόνο ἀσθενεῖς, ἀνασταίνει καὶ νεκρούς. Σκέφθηκαν ἐπίσης, ὅτι ἡ Ταβιθά, τόσο εὐεργετικὴ ὕπαρξις, ἦταν δυνατὸ νὰ τιμηθῇ ἀπὸ τὸν Κύριο μὲ ἐξαιρετικὴ τιμή, ν' ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ εὐεργετικό της ἔργο. Ἀπ' τὴν Ἰόππη λοιπὸν ἔστειλαν στὴ Λύδδα δύο ἄνδρες καὶ παρακάλεσαν τὸν Πέτρο νὰ σπεύσῃ νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτούς, προτοῦ τὸ σῶμα

ἐνταφιασθῇ. Καὶ ὁ Πέτρος ἦλθε, εἶδε τὴ συγκίνησι τοῦ πλήθους, τὰ κλάματα τῶν χηρῶν, τὰ ἐπιδεικνυόμενα ἐνδύματα τῆς ἐργασίας καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν τῆς νεκρᾶς, γονάτισε, προσευχήθηκε θερμῶς, στράφηκε πρὸς τὸ νεκρὸ σῶμα καὶ φώναξε: «Ταβιθά, ἀνάστηθι!». Ταβιθὰ ξύπνα, σήκω ἐπάνω! Μ' ὅση εὐκολία ἔρχεται τὸ φῶς, ὅταν ἐμεῖς πατοῦμε τὸ ἠλεκτρικὸ κουμπί, μὲ τόση καὶ μὲ μεγαλύτερη εὐκολία ἐπανῆλθε ἡ ζωὴ στὴν Ταβιθά. Ἡ νεκρὰ ἔνοιξε τὰ μάτια της, εἶδε τὸ μεγάλο ἀπόστολο καὶ ἀνασηκώθηκε στὸ νεκρικὸ κρεββάτι της. Καὶ ὁ ἀπόστολος τῆς ἔδωσε τὸ χέρι του, τὴ σήκωσε ἐπάνω καὶ τὴν παρουσίασε στοὺς χριστιανοὺς καὶ στὶς χῆρες ζωντανή.

«Ἐλεημοσύνη ἐκ θανάτου ῥύεται», λέγει ἡ Γραφὴ (Τωβ. ιβ' 9). Ἡ ἐλεημοσύνη σώζει ἀπ' τὸν πνευματικὸ θάνατο, τὴν κόλασι. Ἀλλὰ σώζει καὶ ἀπ' τὸ σωματικὸ θάνατο, θεραπεύοντας ἀρρώστους, ἀνασταίνοντας καὶ νεκρούς. Ἐὰν εἴχαμε τὴν πίστι τῶν πρώτων χριστιανῶν καὶ ζητούσαμε τὴν ἀνάστασι προσφιλῶν νεκρῶν, ὁ Κύριος καὶ σήμερα θ' ἀνέσταινε μερικοὺς νεκρούς, μάλιστα εὐεργετικοὺς ἀνθρώπους, ὅπως ἡ Ταβιθά. Ἀλλὰ δὲν ἔχουμε τόσο μεγάλη πίστι, καὶ δὲν πηγαίνει κἂν στὸ νοῦ μας νὰ ζητήσωμε τόσο μεγάλο πρᾶγμα! Ὀλιγόπιστοι εἴμεθα. Ἂν ζητήσωμε περισσότερη πίστι, ἂν ζητᾶμε ἐπιμόνως, ὁ Κύριος θὰ μᾶς δώσῃ. Καὶ ἂν ἀποκτήσωμε μεγάλη πίστι, σὰν τὸν Πέτρο καὶ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἰόππης, τότε, καὶ ἀνάστασι νεκροῦ, ἐὰν ζητήσωμε, ὁ Κύριος θὰ μᾶς ἀκούσῃ. Γιατὶ αὐτὸς εἶνε ἡ Ἀγάπη, ἡ Δύναμις, ἡ Ἀνάστασις καὶ ἡ Ζωή.

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ

Στὸ δέκατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 33, γίνεται λόγος: 1) γιὰ τὸ ὅραμα τοῦ ἑκατοντάρχου Κορνηλίου καὶ τὴν ἀποστολὴ τριῶν ἀνδρῶν στὴν Ἰόππη πρὸς τὸν Πέτρο, στίχ. 1 - 8, 2) γιὰ τὸ ὅραμα τοῦ Πέτρου σχετικὰ μὲ τὰ ἀκάθαρτα ζῶα, στίχ. 9 - 16, 3) γιὰ τὴν ἄφιξι τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Κορνηλίου στὴν Ἰόππη, τὴν ἐντολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς τὸν Πέτρο καὶ τὴ μετάβασι τοῦ ἀποστόλου στὴν Καισάρεια στὸ σπίτι τοῦ ἑκατοντάρχου, στίχ. 17 - 33.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἑκατοντάρχης* = ἑκατόνταρχος (ἀξιωματικὸς τοῦ ρωμαϊκοῦ στρατοῦ).
   σπεῖρα = τάγμα.

2. *δεόμενος τοῦ Θεοῦ διὰ παντὸς* = ὁ ὁποῖος παρακαλοῦσε τὸ Θεὸ συνεχῶς.

3. *φανερῶς* = φανερά, καθαρά.
   εἰσελθόντα πρὸς αὐτὸν = ὅτι εἰσῆλθε στὸ σπίτι του.

4. *τί ἐστι, κύριε;* = τί συμβαίνει, κύριε;
   εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ = γιὰ νὰ θυμηθῇ, γιὰ νὰ προσέξῃ, γιὰ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν ὁ Θεός.

5. *καὶ νῦν πέμψον* = καὶ τώρα στεῖλε.
   μετάπεμψαι = κάλεσε νὰ ἔλθῃ.
   ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος = ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται καὶ Πέτρος.

6. *ξενίζεται* = φιλοξενεῖται.
   βυρσεὺς = βυρσοδέψης.
   ᾧ ἐστιν οἰκία = στὸν ὁποῖον ὑπάρχει σπίτι, ὁ ὁποῖος ἔχει σπίτι

7. *τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ* = ἀπ' αὐτοὺς ποὺ τὸν ὑπηρετοῦσαν.

8. *καὶ ἐξηγησάμενος* = καὶ ἀφοῦ ἀφηγήθηκε.

9. *δῶμα* = τὸ ἀνῶγι ἢ μᾶλλον τὸ ἡλιακωτό.
περὶ ὥραν ἕκτην = περίπου ὥρα δώδεκα (μεσημέρι).

10. *ἐγένετο πρόσπεινος* = πείνασε.
παρασκευαζόντων δὲ ἐκείνων = ἐνῷ δὲ ἐκεῖνοι ἑτοίμαζαν (φαγητό).
ἐγένετο ἐπ' αὐτὸν ἔκστασις = ἦλθε σ' αὐτὸν ἔκστασις, ἦλθε αὐτὸς σὲ ἔκστασι.

11. *σκεῦός τι ὡς ὀθόνην* = κάποιο πρᾶγμα σὰν σεντόνι.
τέσσαρσιν ἀρχαῖς δεδεμένον καὶ καθιέμενον = ποὺ ἦταν ἀπ' τὰ τέσσαρα ἄκρα δεμένο καὶ κατέβαινε.

14. *ἀναστὰς θῦσον* = σήκω, σφάξε.
μηδαμῶς = ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ.
κοινὸς = μολυσμένος.
μὴ κοίνου (ρ. κοινῶ) = νὰ μὴ θεωρῇς κοινά, μολυσμένα, ἀκάθαρτα.

17. *τί ἂν εἴη* = τί ἆρά γε σήμαινε.
διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν = ἀφοῦ ρώτησαν γιὰ τὸ σπίτι
ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα = ἔφθασαν στὴν ἐξώπορτα.

18. *ἐπυνθάνοντο* = ζητοῦσαν νά πληροφορηθοῦν.
διενθυμουμένου = ἐνῷ σκεπτόταν, διαλογιζόταν.

20. *μηδὲν διακρινόμενος* = χωρὶς καθόλου νὰ διστάζῃς, χωρὶς κανένα δισταγμό.

21. *δι' ἣν πάρεστε* = διὰ τὴν ὁποίαν εἶσθε ἐδῶ.

22. *ἐχρηματίσθη* = ἔλαβε ἐντολὴ καὶ ὁδηγία.
μεταπέμψασθαί σε = νὰ στείλῃ καὶ νὰ σὲ καλέσῃ.

23. *εἰσκαλεσάμενος* = ἀφοῦ τοὺς κάλεσε μέσα (στὸ σπίτι).
συνῆλθον αὐτῷ = πῆγαν μαζί του.

24. *ἀναγκαῖοι φίλοι* = στενοὶ φίλοι.

25. *ὡς δὲ ἐγένετο τοῦ εἰσελθεῖν* = ὅταν δὲ ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθῃ.

27. *συνεληλυθότας* = συγκεντρωμένους.

28. *ἔφη τε* = καὶ εἶπε.
ὑμεῖς ἐπίστασθε = σεῖς ξέρετε καλά.

ὡς ἀθέμιτόν ἐστι = ὅτι ἀπαγορεύεται.
κολλᾶσθαι = νὰ προσκολλᾶται, νὰ συναναστρέφεται.
προσέρχεσθαι = νὰ ἐπισκέπτεται.
καὶ ἐμοὶ = ἀλλὰ σὲ μένα.
μηδένα λέγειν κοινὸν = νὰ μὴ ὀνομάζω κανένα, νὰ μὴ θεωρῶ κανένα μολυσμένον.

29. *μεταπεμφθεὶς* = ὅταν στάλθηκαν ἀπεσταλμένοι καὶ προσκλήθηκα.
τίνι λόγῳ = γιὰ ποιὸ λόγο.
μετεπέμψασθέ με = στείλατε καὶ μὲ προσκαλέσατε.

30. *ἐνάτῃ ὥρα* = τρίτη ἀπογευματινὴ ὥρα.
ἐν ἐσθῆτι = μὲ ἐνδυμασία.

31. *ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ* = ὁ Θεὸς θυμήθηκε, πρόσεξε, ἔλαβε ὑπ᾽ ὄψιν.

32. *μετακάλεσαι* = κάλεσε νὰ ἔλθῃ.
ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι = αὐτός, ἀφοῦ ἔλθῃ, θὰ σοῦ ὁμιλήσῃ.

33. *ἐξ αὐτῆς* = ἀμέσως.
πάρεσμεν = εἴμεθα παρόντες, παριστάμεθα.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 2: Ἀπ᾽ τὰ Εὐαγγέλια γνωρίζουμε δύο ἑκατοντάρχους. Ὁ ἕνας ἔκτισε συναγωγὴ καὶ παρεκάλεσε τὸ Χριστὸ νὰ θεραπεύσῃ τὸ δοῦλο του. Ὁ δὲ Χριστός, θαυμάζοντας καὶ ἐπαινῶντας τὴν πίστι του, εἶπε: «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὗρον» (Ματθ. η´ 10). Ὁ ἄλλος ἦταν ἐπικεφαλῆς τοῦ στρατιωτικοῦ ἀποσπάσματος, ποὺ σταύρωσε τὸν Ἰησοῦ. Ἀλλ᾽ ὅταν εἶδε τὸν σεισμὸ καὶ τ᾽ ἄλλα συγκλονιστικὰ γεγονότα, ὡμολόγησε λέγοντας: «Ἀληθῶς Θεοῦ Υἱὸς ἦν οὗτος» (Ματθ. κζ´ 54). Κατὰ τὴν παράδοσι δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἔγινε ἅγιος. Εἶνε ὁ ἅγιος Λογγῖνος. Καὶ οἱ δύο ἑκατόνταρχοι καλοί. Τρίτος δὲ καλὸς ἑκατόνταρχος ἀναφέρεται ἐδῶ, ἀπὸ τὶς Πράξεις. Κορνήλιος τὸ ὄνομά του. Μέλος τῆς περιφήμου οἰκογενείας τῶν Κορνηλίων; Τοῦτο δὲν εἶνε βέβαιο. Εἶνε

ὅμως βέβαιο, ὅτι ἔγινε μέλος τῆς ἀσυγκρίτως περιφημότερης οἰκογενείας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ὀνομάζεται Ἐκκλησία ἢ Βασιλεία Οὐρανῶν. Ἂν μάλιστα ὁ εὐνοῦχος τῆς Κανδάκης ἦταν μόνο στὴν ἐθνικότητα Αἰθίοψ, στὴ δὲ φυλὴ ἦταν Ἑβραῖος, τότε ὁ Κορνήλιος εἶνε ὁ πρῶτος ἀπ' τοὺς ἐθνικούς, ποὺ ἀξιώθηκε νὰ εἰσέλθῃ στὴν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ λάβῃ ἀξίωμα ἀσυγκρίτως ἀνώτερο τοῦ ἑκατοντάρχου, νὰ γίνῃ βασιλεὺς στὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμβασιλεύῃ μὲ τὸν Κύριο αἰωνίως. Καίτοι ἀξιωματικὸς τῆς πανίσχυρης καὶ ὑπερήφανης αὐτοκρατορίας, ὁ Κορνήλιος δὲν ἦταν ὑπερήφανος. Ἐπίσης, καίτοι στρατιωτικός, δὲν ἦταν σκληρὸς ἄνθρωπος. Εἶχε λεπτὰ καὶ εὐγενῆ αἰσθήματα. Κανένα τίμιο ἐπάγγελμα δὲν ἐμποδίζει τὸν ἄνθρωπο νὰ εἶνε ἀληθινὸς ἄνθρωπος. Ὁ Κορνήλιος χαρακτηρίζεται ὡς «εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν». Ἦταν θρησκευτικὸς ἄνθρωπος. Εἶχε φόβο Θεοῦ. Καίτοι ἐθνικός, δὲν πίστευε σὲ πολλοὺς Θεούς. Ὅπως στὴν παλαιὰ ἐποχὴ ὁ Ἀβραάμ, ὁ Μελχισεδὲκ καὶ ὁ Ἰώβ, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς τους, πίστευαν στὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸ Θεό, ἔτσι καὶ ὁ Κορνήλιος. Ἀπ' τὸ φῶς τῆς λογικῆς καὶ τῆς συνειδήσεως καὶ ἀπ' τὴ διδασκαλία τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ εἶχε ὁδηγηθῆ στὴν μονοθεΐα. Πίστευε στὸ Θεὸ τῶν Ἑβραίων, χωρὶς νὰ γίνῃ προσήλυτος τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ νὰ περιτμηθῇ. Δὲν πίστευε δὲ μόνος, ἀλλὰ «σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ». Φρόντισε νὰ πιστεύῃ ὅλο τὸ σπίτι του, τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του καὶ οἱ δοῦλοι του. Ὅποιος βρίσκει τὸ Θεό, βοηθεῖ νὰ τὸν βροῦν καὶ οἱ ἄλλοι, καὶ πρῶτα οἱ οἰκεῖοι του. Ὅποιος δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ γνωρίσουν οἱ ἄλλοι τὸ Θεό, οὔτε ὁ ἴδιος τὸν γνώρισε. Καὶ ἂν νομίζῃ, ὅτι τὸν γνώρισε, πλανᾶται, ἔχει ψευδαίσθησι.

«Εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν» ὁ ἑκατόνταρχος Κορνήλιος. Ποῦ εἶνε οἱ Χιλιασταὶ ἢ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται τὴ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ὡς ἀσυμβίβαστη δῆθεν πρὸς τὴν Ἁγία Γραφή; Ἂν ἡ στρατιωτικὴ ὑπηρεσία ἦταν πραγματικῶς ἀσυμβίβαστη πρὸς τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ θεόπνευστος Λουκᾶς δὲν θὰ ἔγραφε, ὅτι ὁ ἑκατόνταρχος ἦταν «εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν».

Τὸ «οὐ φονεύσεις» ἀναφέρεται στὸν ἄνθρωπο ὡς ἰδιώτη, ὄχι ὡς ὄργανο κρατικῆς ἐξουσίας. Τὸ ὄργανο τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ὁ φύλαξ τῆς τάξεως καὶ τῆς πατρίδος, ἂν παραστῇ ἀνάγκη, θὰ φονεύσῃ. «Οὐ γὰρ εἰκῆ τὴν μάχαιραν φορεῖ» (Ρωμ. ιγ' 4). Δὲν εἶνε λοιπὸν ἡ ἔνοπλη ὑπηρεσία ἀντίθετη πρὸς τὴ Γραφὴ καὶ τὴν εὐσέβεια, ἀλλ' οἱ Χιλιασταὶ ἢ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, αὐτοὶ εἶνε ἀντίθετοι πρὸς τὴ Γραφὴ καὶ τὴν εὐσέβεια.

Τὴν εὐσέβειά του ὁ Κορνήλιος ἐξεδήλωνε. Ὅπου ὑπάρχει εὐσέβεια, ἀδύνατο νὰ μὴ ἐκδηλωθῇ. Ὅταν τὸ καζάνι βράζῃ, ξεχειλίζει καὶ βγάζει ἀτμούς. Καὶ τὸ καζάνι τῆς ψυχῆς τοῦ Κορνηλίου ξεχείλιζε καὶ ἔβγαζε ἀτμούς. Ξεχείλισμα οἱ πολλὲς ἐλεημοσύνες του πρὸς τὸ λαό, τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἰσραήλ. Ἀτμοί, ποὺ φέρονται πρὸς τὰ ἄνω, οἱ πυκνὲς προσευχές του. Μὲ τὶς πολλὲς ἐλεημοσύνες ἔδειχνε τὴν πολλὴ ἀγάπη του πρὸς τοὺς συνανθρώπους. Μὲ τὶς πυκνὲς προσευχὲς ἔδειχνε τὴν πολλὴ ἀγάπη του πρὸς τὸ Θεό.

Προσευχὴ καὶ ἐλεημοσύνη πολλὲς φορὲς μέσα στὴ Γραφὴ ἀναφέρονται μαζί. Ἡ προσευχὴ εἶνε ἄνοιγμα τῆς καρδιᾶς καὶ τοῦ στόματος, ἡ ἐλεημοσύνη εἶνε ἄνοιγμα τῆς καρδιᾶς καὶ τῶν χεριῶν. Οἱ δύο ἀρετὲς εἶνε ἀδελφές. Καὶ ἡ μία βοηθεῖ τὴν ἄλλη. Ἡ προσευχὴ μαλακώνει τὴν καρδιά, γιὰ νὰ συμπονῇ καὶ νὰ κάνῃ ὁ ἄνθρωπος ἐλεημοσύνη. Ὅσοι εἶνε σκληροὶ ἀπέναντι στὴν ἀνθρώπινη δυστυχία, ἂς προσεύχωνται νὰ τοὺς δίνῃ ὁ Θεὸς σπλαγχνικὴ καρδιά, γιὰ νὰ κάνουν ἐλεημοσύνη. Ἡ ἐλεημοσύνη πάλι βοηθεῖ τὴν προσευχή, γιὰ ν' ἀνεβαίνῃ στὸ Θεό.

Ἀδελφοί! Ἔχουμε προσευχὴ καὶ ἐλεημοσύνη, συχνὴ προσευχὴ καὶ γενναιόδωρη ἐλεημοσύνη, ὅπως εἶχε ὁ Κορνήλιος; Ἐλάχιστες ψυχὲς ἔχουν. Οἱ δὲ πλεῖστοι οὔτε γενναιόδωρη ἐλεημοσύνη οὔτε συχνὴ προσευχὴ ἔχουμε. Ἡ ἐλεημοσύνη μας εἶνε ψιχία, καὶ ἡ προσευχή μας ὀλιγόλεπτη καὶ ράθυμη. Οὔτε μὲ τοὺς συνανθρώπους οὔτε μὲ τὸ Θεὸ ἔχουμε πρόθυμη καὶ σπουδαία κοινωνία

ἀγάπης. Καίτοι χριστιανοί, ὑπολειπόμεθα πολὺ ἀπ' τὸν Κορνήλιο προτοῦ νὰ γίνῃ χριστιανός, καὶ τίς οἶδε πόσο περισσότερο ὑπολειπόμεθα ἀπ' τὸ χριστιανὸ Κορνήλιο. Ἄς παρακαλοῦμε τὸ Θεὸ νὰ μᾶς δίνῃ εὐσέβεια ἐν λόγοις καὶ ἔργοις, ἐν λόγοις πυκνῶν καὶ ἐπιμόνων προσευχῶν καὶ ἐν ἔργοις γενναιοδώρων ἐλεημοσυνῶν. Ἄς βιάζωμε δὲ καὶ οἱ ἴδιοι τοὺς ραθύμους καὶ ἰδιοτελεῖς ἑαυτούς μας πρὸς τὴν προσευχὴ καὶ τὴν ἐλεημοσύνη.

Στίχ. 3 - 5: Ὡς ἄνθρωπος τῆς προσευχῆς καὶ τῆς ἐλεημοσύνης ὁ Κορνήλιος ἀξιώθηκε νὰ ἰδῇ ὅραμα, θεία ὀπτασία. «Ὡσεὶ ὥραν ἐνάτην», περίπου ὥρα τρεῖς τὸ ἀπόγευμα, ὥρα προσευχῆς τῶν Ἰουδαίων καὶ τοῦ Κορνηλίου, ἄγγελος Θεοῦ ἐμφανίσθηκε σ' αὐτόν, τὸν προσφώνησε ὀνομαστικῶς καὶ τοῦ εἶπε: «Κορνήλιε! Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ». Ἐθνικὸς καὶ ἀπερίτμητος ἦταν ὁ Κορνήλιος, ἔξω ἀπ' τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἦταν ἔξω ἀπ' τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος δημιούργησε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, θέλει ὅλοι νὰ σωθοῦν, καὶ παρέχει τὴν σωτηρία σ' ὅσους ἔχουν καλὴ προαίρεσι, τὸν ἐπικαλοῦνται καὶ κάνουν τὸ καλό. Ὁ Κορνήλιος εἶχε καλὴ προαίρεσι, προσευχόταν καὶ ἔκανε καλωσύνες. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἄνοιξε γι' αὐτὸν τὸν οὐρανό. Οἱ προσευχὲς καὶ οἱ ἐλεημοσύνες του ἀνέβηκαν στὸν οὐρανό, γιὰ νὰ τὶς θυμᾶται ὁ Θεός, νὰ τὶς προσέχῃ, νὰ τὶς λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν του. Δὲν ἀνέβηκαν μόνο οἱ προσευχές, ποὺ ἀπευθύνονταν πρὸς τὸ Θεό. Ἀνέβηκαν καὶ οἱ ἐλεημοσύνες, ποὺ γίνονταν πρὸς συνανθρώπους καὶ ὁ Θεὸς τὶς ἔκανε δεκτὲς σὰν θυσίες πρὸς αὐτόν. Οἱ προσευχὲς ἀνέβηκαν σὰν τὸν καπνὸ τοῦ θυμιάματος, καὶ οἱ ἐλεημοσύνες ἀνέβηκαν σὰν τὸν καπνὸ τῶν καιομένων θυσιῶν. Ἀνέβηκαν οἱ προσευχὲς καὶ οἱ ἐλεημοσύνες καὶ κατέβηκε ἄγγελος. Ὁ ἄγγελος βεβαίως δὲν κήρυξε στὸν Κορνήλιο τὸ Εὐαγγέλιο, ἀλλ' ὑπηρέτησε στὸ ἔργο τῆς σωτηρίας τοῦ Κορνηλίου, παραπέμποντας αὐτὸν στὸν ἀπόστολο, στὸν ὁποῖο εἶχε δοθῆ ἡ χάρις νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιο. Προσευχὲς καὶ ἐλεημοσύνες πρόσφερε ὁ Κορνήλιος, ἄγγελο καὶ ἀπόστολο πρόσφερε ὁ Θεός.

Ἀδελφοί! Πλασθήκαμε γιὰ τὸν οὐρανό, στενάζουμε στὴ γῆ, καί, ὅταν κλείσωμε τὰ μάτια μας στὸ μάταιο αὐτὸ κόσμο, θέλουμε ν' ἀνεβοῦμε στὸν οὐρανό. Ἀλλὰ γιὰ ν' ἀνεβοῦμε στὸν οὐρανό, πρέπει προηγουμένως ν' ἀνεβοῦν γιὰ μᾶς στὸν οὐρανὸ προσευχὲς καί ἐλεημοσύνες. Χρόνο γιὰ προσευχὲς ἔχουμε, διότι μποροῦμε νὰ προσευχώμεθα νοερῶς καὶ ἀδιαλείπτως. Ἀλλὰ χρῆμα γιὰ ἐλεημοσύνες δὲν ἔχουμε; Ἂν ὑπάρχῃ πόνος γιὰ τὴν ἀνθρώπινη δυστυχία καὶ διάθεσις γιὰ ἐλεημοσύνη, ὁ Θεὸς καὶ τὸ δίλεπτο ὑπολογίζει ὡς μεγάλη ἐλεημοσύνη. Ἔπειτα δὲν ὑπάρχει μόνο ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ χρήματος, ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλεημοσύνη τοῦ λόγου καὶ κάθε ἄλλης βοηθείας, ποὺ προσφέρεται στὸ συνάνθρωπο.

Στίχ. 7 - 8: Μόλις ἔφυγε ὁ ἄγγελος, ὁ Κορνήλιος φρόντισε γιὰ τὴν ἐκτέλεσι τῆς θείας ἐντολῆς. Ἡ ἀμέλεια στὴν ἐκτέλεσι στρατιωτικοῦ καθήκοντος θεωρεῖται ἰδιαζόντως σοβαρὸ παράπτωμα, ἡ ταχύτης ἰδιαζόντως σπουδαία ἀρετή. Πολὺ περισσότερο ἰσχύει τοῦτο γιὰ τὴν ἐκτέλεσι θείας ἐντολῆς, ἀπ' τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται αἰωνία σωτηρία. Ὅταν πρόκηται γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἀναβολὴ δὲν δικαιολογεῖται. Γιὰ τοῦτο ὁ Κορνήλιος, σὰν στρατιωτικὸς ἄλλωστε, ἐνήργησε ταχύτατα. Κάλεσε δύο ὑπηρέτες του καὶ ἕνα εὐσεβῆ στρατιώτη, ἀπ' αὐτοὺς ποὺ ἦταν ἀπεσπασμένοι κοντά του καὶ ἔμεναν στὸ σπίτι του, καὶ προτοῦ τοὺς ἀποστείλῃ στὴν Ἰόππη πρὸς τὸν Πέτρο, τοὺς διηγήθηκε ὅλα τὰ σχετικὰ μὲ τὴ θεία ὀπτασία. Ἀξιωματικὸς αὐτὸς καὶ οἰκοδεσπότης, ἔκανε κοινωνοὺς τοῦ θαύματος καὶ τὸν στρατιώτη καὶ τοὺς ὑπηρέτες. Συγκινητικὴ ταπείνωσις καὶ ἁπλότης, ἀλλὰ καὶ ἱεραποστολικὸς ζῆλος. Δὲν ἔβλεπε τοὺς στρατιῶτες σὰν κατώτερα ὄντα. Οὔτε τοὺς δούλους σὰν res, σὰν πράγματα, ὅπως τοὺς ἔβλεπαν οἱ Ρωμαῖοι. Τοὺς ἔβλεπε ὅλους σὰν ἀνθρώπους μὲ ἀνεκτίμητη ἀξία. Καὶ ἀσκοῦσε ἐπάνω τους σπουδαία θρησκευτικὴ ἐπίδρασι. Ὅπως αὐτὸς εἶχε φόβο Θεοῦ, ἔτσι φρόντισε νὰ ἔχουν καὶ αὐτοί. Καὶ ὅπως ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴ δική του σωτηρία, ἔτσι ἐνδιαφερόταν καὶ γιὰ τὴ δική τους. Διηγήθηκε σ' αὐτοὺς τὸ ὅραμα, γιατὶ ἤθελε νὰ τοὺς πείσῃ καὶ νὰ τοὺς προετοιμάσῃ, ὥστε νὰ

δεχθοῦν καὶ αὐτοὶ τὴ σωτηρία. Ὁ Κορνήλιος σκεπτόταν, αἰσθανόταν καὶ ἐνεργοῦσε χριστιανικῶς, προτοῦ ἀκόμη γίνῃ χριστιανός.

Τί νὰ ποῦμε γιὰ τοὺς σημερινοὺς χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι κανένα ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια καὶ σωτηρία τῶν συνανθρώπων τους δὲν ἐκδηλώνουν; Τί νὰ ποῦμε γι' αὐτούς, οἱ ὁποῖοι οὔτε γιὰ τοὺς οἰκιακούς τους ἐνδιαφέρονται; Ὁ Κορνήλιος ἦταν χριστιανὸς πρὸ Χριστοῦ, καὶ αὐτοὶ εἶνε ἀχρίστιανοι μετὰ Χριστόν! Τί καὶ ἂν ὀνομάζωνται χριστιανοί; Χριστιανός, ὁ ὁποῖος δὲν ἀγωνιᾷ καὶ δὲν ἀγωνίζεται γιά τὴ σωτηρία τῶν ἀδελφῶν, δὲν εἶνε χριστιανός. Μπορεῖ ὅμως νὰ γίνῃ ἀληθινὸς χριστιανός, ἂν βιάζῃ τὸν ἑαυτό του πρὸς τὸ ἀγαθὸ καὶ ἂν παρακαλῇ τὸ Χριστὸ νὰ τὸν ἀλλάξῃ: «Χριστέ! Κάνε με χριστιανό».

Στίχ. 9 - 16: Ὅταν οἱ τρεῖς ἀπεσταλμένοι τοῦ Κορνηλίου πλησίαζαν νὰ φθάσουν στὴν Ἰόππη, ὁ Πέτρος ἀνέβηκε στὸ ὑπερῷο ἢ μᾶλλον στὸ ἡλιακωτό, γιὰ νὰ προσευχηθῇ. Πείνασε δὲ καὶ κάτι ἤθελε νὰ γευθῇ. Ἐκείνη δὲ τὴν ὥρα ὁ ἀπόστολος, ὥρα κατάλληλη λόγῳ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς πείνας, περιῆλθε σὲ ἔκστασι, κατάστασι μυστηριώδη, καὶ εἶδε ὅραμα παράδοξο. Ἕνα πρᾶγμα σὰν σεντόνι, δεμένο ἀπ' τὶς τέσσερες ἄκρες, κατέβαινε ἀπ' τὸν οὐρανό, καὶ μέσα ἦταν ὅλα τὰ τετράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἑρπετὰ καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ζῶα ἢ τὰ πλεῖστα ἀπ' αὐτὰ ἦταν ἀκάθαρτα. Ὁ δὲ Μωσαϊκὸς νόμος ἀπαγόρευε στοὺς Ἰουδαίους αὐστηρῶς νὰ τρώγουν ἀκάθαρτα ζῶα. Ἐν τούτοις φωνὴ ἀκούσθηκε ἀπ' τὸν Οὐρανό: «Σήκω, Πέτρε, σφάξε καὶ φάγε»! Ὁ δὲ Πέτρος, καίτοι πεινοῦσε, ἀπάντησε στὴ φωνή: «Ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ, κύριε! Διότι ποτὲ δὲν ἔφαγα κανένα μολυσμένο ἢ ἀκάθαρτο». Ὁ Πέτρος ἤθελε νὰ εἶνε τηρητὴς τοῦ νόμου. Ἀλλ' ὁ νόμος εἶχε πρόσκαιρο καὶ παιδαγωγικὸ χαρακτῆρα. Ἀφοῦ ἦλθε ἡ χάρις, ἦλθε καὶ νόμος ἀνώτερος καὶ τελειότερος. Γι' αὐτὸ φωνὴ ἀκούσθηκε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ γιὰ δεύτερη φορά: «Αὐτά, ποὺ ὁ Θεὸς καθάρισε, σὺ νὰ μὴ τὰ θεωρῇς ἀκάθαρτα». Τοῦτο, ἡ σκηνὴ δηλαδὴ τοῦ ὁράματος, ἔγινε τρεῖς φορές,

γιὰ νὰ ἐντυπωθῇ βαθύτερα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀποστόλου ἡ σπουδαιότης τοῦ μαθήματος, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς τοῦ ἔδινε διὰ τῆς ὀπτασίας. Καὶ ἀφοῦ τοῦτο ἔγινε τρεῖς φορές, –ἴσως καὶ πρὸς ὑποδήλωσι τοῦ μυστηρίου τῆς Τριάδος–, τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο, τὸ ὅμοιο μὲ σεντόνι, ἀνυψώθηκε στὸν οὐρανὸ πάλι.

Τί σήμαινε τὸ παράδοξο ὅραμα; Τὸ πρᾶγμα σὰν σεντόνι σήμαινε τὴν οἰκουμένη. Τὰ τέσσαρα ἄκρα σήμαιναν τὰ τέσσαρα σημεῖα τῆς οἰκουμένης. Τὰ ἀκάθαρτα ζῶα σήμαιναν τοὺς ἐθνικούς. Ἡ κατάβασις ἀπ' τὸν οὐρανὸ σήμαινε, ὅτι ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνθρωπότητος εἶνε ἀπ' τὸν οὐρανό. Καὶ ἡ ἀνάβασις στὸν οὐρανὸ σήμαινε, ὅτι καὶ οἱ ἐθνικοὶ γίνονται δεκτοὶ στὸν οὐρανό, διότι ὁ Θεὸς μὲ τὸ αἷμα τοῦ Υἱοῦ του καθάρισε καὶ τοὺς ἐθνικοὺς ἀπ' τὴν ἠθικὴ ἀκαθαρσία.

Οἱ Ἰουδαῖοι αἰσθάνονταν ἀηδία γιὰ τοὺς ἐθνικούς, τοὺς θεωροῦσαν σὰν ἀκάθαρτα τετράποδα, θηρία, ἑρπετὰ καὶ πετεινά. Αὐτὸ τὸ αἴσθημα εἶχε καὶ ὁ Πέτρος γιὰ τοὺς ἐθνικούς. Ὁ Κύριος εἶχε δώσει ἐντολὴ στοὺς ἀποστόλους νὰ κηρύξουν τὸ εὐαγγέλιο σ' ὅλη τὴν κτίσι, νὰ φθάσουν μέχρι τὰ πέρατα τῆς γῆς, νὰ ἐκχριστιανίσουν ὅλα τὰ ἔθνη. Ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι δὲν μποροῦσαν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀμέσως ἀπ' τὴν κακὴ διάθεσι ἀπέναντι τῶν ἐθνικῶν καὶ δίσταζαν νὰ κηρύξουν τὸ εὐαγγέλιο σ' αὐτούς. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος ἔδωσε τὸ παράδοξο ὅραμα στὸν Πέτρο. Ὁ Θεὸς καθάρισε τοὺς ἀκαθάρτους ἐθνικοὺς καὶ ὁ Πέτρος καὶ κάθε Ἰουδαῖος δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ τοὺς σιχαίνεται. Ὁ Θεὸς ἐξασφάλισε καὶ γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς σωτηρία καὶ οἱ ἀπόστολοι ἔπρεπε νὰ κηρύξουν καὶ σ' αὐτοὺς τὸ εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας.

Καὶ ἐμεῖς, ἀγαπητοί, ἀπέναντι πολὺ ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων, ἰδίως ἀνηθίκων, αἰσθανόμεθα ἕνα αἴσθημα ἀηδίας καὶ προσπαθοῦμε νὰ τοὺς ἀποφεύγωμε τελείως. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶνε σωστό. Ὁ Χριστὸς τίμησε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ἔχυσε τὸ αἷμα του γιὰ ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ ἀπ' τὴν πλευρά του τοὺς καθάρισε ὅλους. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει

νὰ σιχαινώμεθα κανένα, ὅσο ἁμαρτωλὸς καὶ ἂν εἶνε. Ἀλλὰ ν' ἀγαπᾶμε, ὅπως καὶ ὁ Χριστός, ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ κάνωμε γνωστὸ καὶ συνειδητὸ σ' αὐτούς, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπέτυχε κάθαρσι καὶ σωτηρία γιὰ ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ὅτι ἡ μεγαλύτερη ἁμαρτία εἶνε τὸ νὰ περιφρονήσῃ κανεὶς τὴ θυσία τοῦ Χριστοῦ καὶ ν' ἀποκρούσῃ τὴν προσφερομένη σωτηρία.

Στίχ. 19 - 20: Ἐνῷ οἱ τρεῖς ἀπεσταλμένοι ἀπ' τὸν Κορνήλιο ἔφθασαν στὸν τόπο τοῦ προορισμοῦ τους καὶ ὁ Πέτρος συλλογιζόταν τὸ ὅραμα καὶ προσπαθοῦσε νὰ βρῇ τὴ σημασία του, «εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα· Ἰδοὺ ἄνδρες τρεῖς ζητοῦσί σε. Ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς μηδὲν διακρινόμενος, διότι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς». Τὸ χωρίο τοῦτο εἶνε ἀπ' τὰ σπουδαιότερα χωρία γιὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἀφοῦ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὁμιλεῖ καὶ λέγει «ἐγώ», εἶνε πρόσωπο, ὄχι ἁπλῶς δύναμις, ὅπως ἰσχυρίζονται οἱ πνευματομάχοι Χιλιασταί. Καὶ ἀφοῦ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἀποστέλλει ἀνθρώπους, ὅπως ἀποστέλλει ὁ Θεὸς καὶ ὁ Χριστός, εἶνε καὶ αὐτὸ Θεός, ὁ ἕνας τῆς Τριάδος. Οἱ πνευματομάχοι ἀποδεικνύονται τυφλοί, ἀγράμματοι στὰ ἱερὰ γράμματα, ἀστοιχείωτοι.

Στίχ. 24: Καὶ ἐδῶ πάλι φαίνεται ὁ ἱεραποστολικὸς ζῆλος τοῦ Κορνηλίου. Ἀναμένοντας ὁ Κορνήλιος μὲ ἱερὴ ἀναμονὴ τὸν Πέτρο, συγκάλεσε τοὺς συγγενεῖς καὶ τοὺς στενοὺς φίλους του, ὄχι μόνο γιὰ νὰ γίνῃ τιμητικὴ ὑποδοχὴ στὸν Πέτρο, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπωφεληθοῦν καὶ αὐτοὶ ἀπ' τὴν πνευματικὴ εὐκαιρία, ν' ἀκούσουν τὸν ἀπόστολο καὶ νὰ ἑλκυσθοῦν στὴν πίστι. Ὁ Ἰὼβ ἔλεγε, ὅτι ποτὲ δὲν ἔφαγε ψωμὶ μόνος, ἀλλὰ μετέδιδε καὶ στὰ ὀρφανὰ (λα' 17). Καὶ ὁ Κορνήλιος δὲν ἤθελε νὰ φάγῃ τὸ πνευματικὸ ψωμὶ μόνος, ἀλλὰ μαζὶ μὲ ἄλλους. Δὲν ἤθελε ν' ἀκούσῃ αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι. Δὲν ἤθελε νὰ σωθῇ αὐτός, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι. Αὐτὸ εἶνε τὸ γνώρισμα γνησίου συγγενοῦς καὶ φίλου. Καὶ ἐμεῖς, ὅσοι γευόμεθα τὴ γλυκύτητα τοῦ θείου λόγου, ἂς καλοῦμε καὶ ἄλλους νὰ γευθοῦν μαζί μας. Ἂς ἐπωφελοῦνται ὅσο τὸ δυνατὸν περισσότεροι ἀπ' τὶς πνευματικὲς εὐκαιρίες τῆς προσφορᾶς τοῦ θείου λόγου.

Στίχ. 25 - 26: Καλῶς ὁ Κορνήλιος προσκύνησε τὸν Πέτρο, διότι ἔτσι ἔδειξε βαθὺ σεβασμὸ σ' ἕνα ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ. Καὶ καλῶς ὁ Πέτρος ἀπέκρουσε τὴν προσκύνησι, διότι ἔτσι ἔδειξε ταπείνωσι. Κακῶς δὲ ὁ Πάπας, ὁ δῆθεν διάδοχος τοῦ Πέτρου, ἀρέσκεται στὸν ἀσπασμὸ τοῦ ποδιοῦ του, καὶ κάκιστα κατέστησε αὐτὸ τὸν ἀσπασμὸ κανονικὴ τελετή.

Στίχ. 33: Ὁ Κορνήλιος εἶπε πρὸς τὸν Πέτρο: «Νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ». Τώρα λοιπὸν ὅλοι ἐμεῖς παριστάμεθα μπροστὰ στὸ Θεό, γιὰ ν' ἀκούσωμε ὅλα ὅσα ἔχουν προσταχθῆ σὲ σένα ἀπ' τὸ Θεό. Στὸ Β' Κορ. β' 17 ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγει: «Κατενώπιον τοῦ Θεοῦ λαλοῦμεν». Ὁ ἀπόστολος εἶχε συνείδησι, ἔντονη συνείδησι, ὅτι μιλοῦσε μπροστὰ στὸν ἴδιο τὸ Θεό. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἦταν παρὼν καὶ ἄκουε τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἀπόστολος κήρυττε μὲ φόβο, μὲ τρόμο καὶ μὲ εἰλικρίνεια. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο ἐκφράζεται καὶ ὁ Κορνήλιος, ὅταν λέγῃ στὸν Πέτρο: «Νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι...». Καὶ ὁ Κορνήλιος εἶχε ἔντονη συνείδησι, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἦταν παρών, αὐτὸς δὲ καὶ οἱ συγκεντρωμένοι στὸ σπίτι του βρίσκονταν μπροστὰ στὸν ἴδιο τὸ Θεὸ γιὰ ν' ἀκούσουν τὰ λόγια του. Μεγάλη ἡ πίστις καὶ τούτου τοῦ ἑκατοντάρχου, μεγάλη καὶ ἡ εὐλάβειά του!

Εἴθε καὶ ἐμεῖς ὅλοι, κήρυκες καὶ ἀκροαταὶ τοῦ θείου λόγου, νὰ ἔχωμε τὴν ἴδια συνείδησι, ὅτι δηλαδὴ κηρύττουμε ἢ ἀκούουμε τὸ θεῖο λόγο μπροστὰ στὸν ἴδιο τὸ Θεό. Αὐτὴ ἡ συνείδησις θὰ φέρνῃ στὴν ψυχή μας εὐλάβεια καὶ προσοχή.

ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΚΟΡΝΗΛΙΟΥ

Στὸ δέκατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 34 - 48, περιέχονται: 1) ὁ λόγος τοῦ Πέτρου στὸ σπίτι τοῦ Κορνηλίου, στίχ. 34 - 43, καὶ 2) ἀφήγησις γιὰ τὴν ἀπότομη ἐπέλευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς ἐθνικοὺς ἀκροατὰς τοῦ λόγου καὶ γιὰ τὴ βάπτισί των, στίχ. 44 - 48.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

34. *ἐπ' ἀληθείας* = ἀληθῶς, ἀληθινά.
καταλαμβάνομαι = καταλαβαίνω.

35. *ἐργάζομαι δικαιοσύνην* = κάνω τὸ καλό.

37. *ὑμεῖς οἴδατε* = σεῖς ξέρετε.
τὸ γενόμενον ρῆμα = τὸ γεγονὸς ποὺ συνέβη.

38. *ἰώμενος* = θεραπεύοντας.
ὅτι = διότι.

39. *ὃν καὶ ἀνεῖλον* = τὸν ὁποῖο καὶ φόνευσαν.

41. *τοῖς προκεχειροτονημένοις* = οἱ ὁποῖοι εἶχαν ἐκλεγῆ καὶ ὁρισθῆ ἐκ τῶν προτέρων.

42. *διαμαρτύρασθαι* = νὰ διακηρύξωμε.

45. *ἐξέστησαν* = ἐξεπλάγησαν.
ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ = ὅσοι ἦλθαν μαζὶ μὲ τὸν Πέτρο.

46. *ἀπεκρίθη* = ἔλαβε τὸν λόγο καὶ εἶπε.

47. *μήτι* = μήπως.
κωλῦσαι = νὰ ἐμποδίσῃ.

48. *ἐπιμεῖναι* = νὰ παραμείνῃ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 34 - 35: Ἀπ' τὸ ὅραμα τῶν ἀκαθάρτων ζώων

καὶ τὴ βεβαίωσι τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς τὰ καθάρισε καὶ δὲν πρέπει πλέον νὰ θεωροῦνται ἀκάθαρτα· ἀπ' τὸ λόγο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιὰ τοὺς τρεῖς ἀπεσταλμένους τοῦ Κορνηλίου· ἀπ' τὴ διήγησι τοῦ ὁράματος τοῦ Κορνηλίου· καὶ ἀπ' τὸ φωτισμὸ καὶ τὴν πληροφορία, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἔδωσε στὴν ψυχὴ τοῦ Πέτρου, ὁ ἀπόστολος πείσθηκε, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδινε τὴ σωτηρία καὶ στοὺς ἐθνικούς. «Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι», εἶπε, «ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός, ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστι». Ἀληθινὰ καταλαβαίνω, δηλαδή, ὅτι δὲν εἶνε προσωπολήπτης ὁ Θεός, ἀλλὰ σὲ κάθε ἔθνος ἐκεῖνος, ποὺ φοβᾶται τὸ Θεὸ καὶ κάνει τὸ καλό, εἶνε δεκτὸς σ' αὐτόν.

Ὁ Κορνήλιος δὲν ἀνῆκε στὸ Ἰσραηλιτικό, ἀλλὰ στὸ Ρωμαϊκὸ ἔθνος. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν καλὸς ἄνθρωπος, ὁ Θεὸς τὸν ἔκανε δεκτὸ στὴν Ἐκκλησία του. Ἀπὸ ἁπλῶς καλὸ ἄνθρωπο τὸν ἔκανε χριστιανό, μέλος τῆς αἰωνίας βασιλείας του.

Ὁ Πέτρος ἔμαθε καλὰ τὸ μάθημα, ὅτι ὁ Θεὸς δὲν εἶνε προσωπολήπτης. Ὁ Θεὸς δὲν ὁμοιάζει μὲ τοὺς ἀναξίους ἐκείνους δικαστάς, οἱ ὁποῖοι λαμβάνουν ὑπ' ὄψι τους πρόσωπα καὶ ὄχι τὸ δίκαιο, ἐκδίδουν ἀποφάσεις ὑπὲρ ἀδίκων προσώπων, ἐπειδὴ εἶνε ἰσχυρά, καὶ ἀδικοῦν καὶ καταδικάζουν δικαίους, ἐπειδὴ εἶνε ἀνίσχυροι. Ὁ Θεὸς δὲν ὁμοιάζει μὲ κανένα ἐξουσιαστή, ὁ ὁποῖος κρίνει εὐνοιοκρατικῶς. Ὁ Θεὸς δὲν ὁμοιάζει μὲ κανένα ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος βλέπει ἐξωτερικὰ καὶ τυπικὰ προσόντα, ἐθνικότητα, φυλή, περιτομή, ἀξίωμα, πλοῦτο, γνῶσι, ἐπιστήμη κ.λπ. Ὁ Θεὸς δὲν κοιτάζει στὸ πρόσωπο, ἀλλὰ στὴν καρδιὰ καὶ στὰ ἔργα ὡς ἐκδηλώσεις τῶν διαθέσεων τῆς καρδιᾶς. Δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψι τὴν ἀβραμιαία καταγωγὴ καὶ τὴν περιτομὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὥστε νὰ προσφέρῃ μόνο σ' αὐτοὺς τὴ σωτηρία. Ἐπίσης δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψι τὸ ἀξίωμα τοῦ Κορνηλίου, ἀλλὰ τὴν καλὴ διάθεσι καὶ τὴν καλὴ προσπάθειά του.

Ὁ Θεὸς εἶνε τελείως ἀπροσωπόληπτος καὶ δίκαιος.

Ἀλλ᾽ ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, ὅπως δὲν εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ ἄλλες ἁμαρτίες, ἔτσι δὲν εἴμεθα ἀπηλλαγμένοι καὶ ἀπ᾽ τὴν ἁμαρτία τῆς προσωποληψίας. Ἄλλος περισσότερο καὶ ἄλλος λιγώτερο, ὅλοι στὶς κρίσεις, στὶς διαθέσεις καὶ στὶς ἐνέργειές μας ἐπηρεαζόμεθα ἀπὸ πρόσωπα. Σὲ πολλὲς περιπτώσεις θεωροῦμε καὶ παρουσιάζουμε τὸν ἕνα ἀνώτερο καὶ τὸν ἄλλο κατώτερο· συμπαθοῦμε καὶ ἀγαποῦμε τὸν ἕνα περισσότερο καὶ τὸν ἄλλο λιγώτερο ἢ καθόλου ἢ καὶ ἀντιπαθοῦμε καὶ μισοῦμε αὐτόν· εἴμεθα πρόθυμοι περισσότερο νὰ βοηθήσωμε καὶ ἐξυπηρετήσωμε τὸν ἕνα καὶ λιγώτερο ἢ καθόλου νὰ βοηθήσωμε καὶ ἐξυπηρετήσωμε τὸν ἄλλο. Καὶ γιατί; Ὄχι διότι ὁ πρῶτος εἶνε πραγματικὰ ἀνώτερος καὶ ὁ δεύτερος κατώτερος, ἢ διότι ὁ πρῶτος ἔχει μεγαλύτερη ἀνάγκη καὶ ὁ δεύτερος μικρότερη ἢ καμμία, ἀλλὰ διότι ἐκτιμοῦμε μὲ κοσμικὰ κριτήρια. Λαμβάνουμε ὑπ᾽ ὄψι τὴν ἀνώτερη κοινωνικὴ ἢ ἐκκλησιαστικὴ τάξι τοῦ πρώτου, τὸν πλοῦτο, τὸ ἀξίωμα, τοὺς τίτλους, τὴν κοσμικὴ ἰσχύ, τὴν ἰδιαίτερη μὲ μᾶς σχέσι, τὴ φιλία, τὴ συγγένεια, τοὺς ἐπαίνους, τὰ δῶρα, τὸ σωματικὸ ἀνάστημα, τὴ σωματικὴ ὡραιότητα κ.ἄ.

Θέλετε παραδείγματα προσωποληψίας; –Ἔρχεται στὸ σπίτι σου ἕνας πλούσιος καὶ ἕνας πτωχός. Καὶ σὺ ἀναστατώνεσαι νὰ εὐχαριστήσῃς τὸν πλούσιο, καὶ στὸν πτωχὸ δὲν δίνεις σημασία. Αὐτὸ εἶνε προσωποληψία. –Μιλάει ἕνας πλούσιος καὶ λέει ἀνοησίες. Μιλάει ἕνας πτωχὸς καὶ λέει σοφίες. Καὶ σὺ ἐπικροτεῖς καὶ χειροκροτεῖς τὸν πλούσιο. Αὐτὸ εἶνε προσωποληψία. –Ἔχει γιορτὴ ἕνας γνωστός σου πλούσιος ἢ ἀξιωματοῦχος τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ τρέχεις νὰ τὸν τιμήσῃς καὶ μὲ τὴν παρουσία σου καὶ μὲ δῶρα. Ἔχει γιορτὴ καὶ ἕνας πτωχὸς γνωστός σου, καὶ οὔτε δώρων οὔτε παρουσίας τὸν ἀξιώνεις, ἴσως δὲ οὔτε ἕνα τηλεφώνημα τοῦ κάνεις, οὔτε κἂν τὸν ἐνθυμεῖσαι. Αὐτὸ εἶνε προσωποληψία. –Ψηφίζεις ἕνα κατώτερο πολιτευτή, διότι συνδέεσαι μαζί του ἢ κάνει ρουσφέτια, καὶ καταψηφίζεις ἕνα ἀνώτερο. Αὐτὸ εἶνε προσωποληψία. –Ἐκφέρει γνώμη ἕνας λαϊκὸς θεμελιωμένη στὴ Γραφὴ καὶ στοὺς Πατέρας, ἀποφαίνεται καὶ ἕνας ρασοφόρος ἀπ᾽ τὸν ἑαυτό του, καὶ σὺ παραδέχεσαι καὶ

ἀκολουθεῖς τὴ γνώμη τοῦ δευτέρου, ἐπειδὴ φοράει ράσα. Αὐτὸ εἶνε προσωποληψία. –Ὑψώνεις μέχρι τὰ ἄστρα ἕνα κληρικὸ ἢ μοναχὸ μετρίας ἀρετῆς, ἐπειδὴ συνδέεσαι μαζί του, καὶ γιὰ ἕνα γίγαντα τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχεις τὴ διάθεσι νὰ εἰπῇς ἕνα ἐπαινετικὸ καὶ ἐνθουσιώδη λόγο, ἀλλὰ καὶ ἐπικρίνεις καὶ εἰρωνεύεσαι. Αὐτὸ εἶνε προσωποληψία.

Ἡ προσωποληψία εἶνε σοβαρὸ ἁμάρτημα καὶ σύνολο ἁμαρτημάτων. Ἡ προσωποληψία εἶνε ὑποτίμησις, περιφρόνησις καὶ ἐξουδένωσις τοῦ ἀνωτέρου σὲ ἀξία, ὑπερτίμησις τοῦ κατωτέρου, ἀδικία, ἀνθρωπαρέσκεια, κολακεία, ἰδιοτέλεια, πονηρία, εἶδος ψυχικῆς διαφθορᾶς καὶ γεννήτρια φυσιώσεων ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, παραπόνων, πικριῶν, γογγυσμῶν, ψυχροτήτων καὶ ἐχθροτήτων ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος. Ἡ δὲ προσωποληψία τῶν θρησκευτικῶν ἀνθρώπων εἶνε ἐπὶ πλέον πρόξενος πνευματικοῦ σκανδαλισμοῦ καὶ δυσφημήσεως τῆς ἰδιότητος τοῦ χριστιανοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ χριστιανισμοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ ἀδελφόθεος Ἰάκωβος παραγγέλλει: «Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς δόξης» (Ἰακ. β' 1). Εἶνε σὰν νὰ λέγῃ: Ἀδελφοί μου, ὁ Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε ἔνδοξος. Ἄρα καὶ ἡ πίστις του, ἡ θρησκεία του, εἶνε ἔνδοξη. Ἀλλ' ὅταν ἔχωμε τὴν πίστι του μὲ προσωποληψίες, μειώνουμε τὴ δόξα της, γινόμεθα αἰτία νὰ δυσφημῆται.

Ὅλοι, πολὺ ἢ λίγο, προσωποληπτοῦμε. Καὶ ὅλοι πρέπει νὰ προσέξωμε, ὥστε στὶς κρίσεις, στὰ αἰσθήματα καὶ στὶς ἐνέργειές μας γιὰ τοὺς ἄλλους νὰ γίνωμε δικαιότεροι. Εἶνε πολὺ ἀνθρώπινο ἡ προσωποληψία. Γι' αὐτό, ὅποιος ἀποβάλλει τὴν προσωποληψία καὶ γίνεται ἀπροσωπόληπτος καὶ ἀμερόληπτος, ὁμοιάζει μὲ τὸν Κύριο ἰδιαζόντως.

Στίχ. 36 - 38: Ἐδῶ ἐμφανίζεται μία συντακτικὴ δυσκολία. Ἡ δὲ δυσκολία ἐξομαλύνεται, ἂν στὸ «οἴδατε» θεωρήσωμε «τὸν λόγον», «τὸ ρῆμα» (=τὸ γεγονὸς) καὶ «Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲτ» ὡς παράλληλα ἀντικείμενα, σχετικὰ μεταξύ τους, καὶ ἐξηγήσωμε ἔτσι: «Σεῖς ξέρετε

τὸ λόγο, ποὺ ἀπέστειλε στοὺς Ἰσραηλίτας (ὁ Θεός), ἀγγέλλοντας χαρμόσυνο ἄγγελμα εἰρήνης διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, –αὐτὸς εἶνε ὁ Κύριος τῶν ὅλων–· τὸ γεγονός, ποὺ ἔγινε σ' ὅλη τὴν Ἰουδαία ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴ Γαλιλαία μετὰ τὸ βάπτισμα, ποὺ κήρυξε ὁ Ἰωάννης· τὸν Ἰησοῦ ἀπὸ τὴ Ναζαρέτ, πῶς τὸν ἔχρισε ὁ Θεὸς μὲ Πνεῦμα Ἅγιο καὶ μὲ δύναμι, ὁ ὁποῖος πέρασε εὐεργετῶντας καὶ θεραπεύοντας ὅλους τοὺς καταδυναστευομένους ἀπὸ τὸ Διάβολο, διότι ὁ Θεὸς ἦταν μαζί του». Ὅλοι στὴν Παλαιστίνη εἶχαν ἀκούσει γιὰ τὸ λόγο τοῦ εὐαγγελίου, γιὰ τὸ γεγονὸς τῆς κηρύξεως τῆς νέας πίστεως σ' ὁλόκληρη τὴν Ἰουδαία καὶ τὴ Γαλιλαία, γιὰ τὸν Ἰησοῦ τὸ Ναζωραῖο ὡς ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ, θαυματουργὸ καὶ εὐεργέτη.

Καὶ σ' ὅλους τοὺς μετὰ Χριστὸν αἰῶνες καὶ στὶς ἡμέρες μας ποιὸς δὲν ἔχει ἀκούσει κάτι γιὰ τὴν καταπληκτικὴ διδασκαλία καὶ τὸ καταπληκτικὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου; Ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ κανεὶς ἀκούσει. Πρέπει νὰ μελετήσῃ, νὰ πιστεύσῃ καὶ νὰ ὑπακούσῃ.

Στίχ. 36: «Οὗτός ἐστι πάντων Κύριος». Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶνε Κύριος ὅλων, καὶ Ἰουδαίων καὶ ἐθνικῶν, καὶ εὐσεβῶν καὶ ἀσεβῶν, καὶ δικαίων καὶ ἁμαρτωλῶν, καὶ μεγάλων καὶ μικρῶν, καὶ ζώντων καὶ νεκρῶν, καὶ ἀνθρώπων καὶ ἀγγέλων. Καὶ εἶνε Κύριος δυὸ φορές, μιὰ φορὰ σὰν Θεός, καὶ μιὰ φορὰ σὰν ἄνθρωπος, διότι σταυρώθηκε καὶ δυνάμει τῆς σταυρικῆς θυσίας του ἔλαβε κάθε ἐξουσία στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ. Ὁ Χριστὸς εἶνε Κύριος ὅλων γενικῶς, καὶ καθενὸς εἰδικῶς. Ὁ Χριστὸς εἶνε Κύριος ἐμοῦ, τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀναξίου· δικός μου Κύριος· Κύριός μου καὶ Θεός μου. Ἔτσι αἰσθάνθηκε τὴν κυριότητα καὶ τὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς (Ἰωάν. κ' 28). Ἔτσι τὴν αἰσθανόταν καὶ κάθε ἅγιος. Ἔτσι πρέπει νὰ τὴν αἰσθάνωμαι καὶ ἐγώ. Καὶ ἂν αἰσθάνωμαι πραγματικῶς τὸ Χριστὸ ὡς τὸν Κύριο καὶ τὸ Θεό μου, ἡ καρδιά μου θὰ γεμίζῃ ἀπὸ αἰσθήματα τρυφερῆς ἀγάπης καὶ λατρείας πρὸς αὐτόν, καὶ ἡ ζωή μου θὰ εἶνε μία συνεχὴς ὑπακοὴ καὶ ἀφοσίωσις στὸ θέλημά του. Ἀλλ'

ἀλλοίμονο! Ὁμολογῶ τὸ Χριστὸ ὡς Κύριό μου καὶ Θεό μου, ἀλλὰ δὲν τὸν αἰσθάνομαι ὅσο πρέπει, καὶ γι' αὐτὸ πολλὲς φορὲς ἀφήνω τὸ Διάβολο νὰ κυριεύῃ τὴν ἀθλία ὕπαρξί μου.

«Κύριε, ὁ Κύριος ἡμῶν»! Κύριε ὁ Κύριος ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ἀναξίου! Κυρίευε στὴν ὕπαρξί μου σὺ μόνος, κυρίευε πλήρως, καὶ ἂς μὴ κυριεύῃ ποτὲ ὁ καταδυναστευτὴς Διάβολος.

Στίχ. 38: Ὁ Θεὸς ἔχρισε τὸν Ἰησοῦ «Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ δυνάμει», μὲ Πνεῦμα Ἅγιο καὶ μὲ δύναμι. Ἄλλο τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, καὶ ἄλλο ἡ δύναμις. Καὶ πῶς λοιπὸν οἱ ψευδο - Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ λένε, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶνε ἁπλῶς δύναμις καὶ τίποτε περισσότερο; Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἔχει δύναμι, ἀλλὰ δὲν εἶνε δύναμις· εἶνε πρόσωπο καὶ Θεός.

Ὁ Ἰησοῦς «διῆλθεν εὐεργετῶν». Σ' αὐτὲς τὶς δύο λέξεις ὁ ἀπόστολος Πέτρος συνοψίζει κατὰ τὸ λακωνικώτερο καὶ τὸν ὡραιότερο τρόπο τὴ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὰ τρία ἔτη τῆς δημοσίας δράσεώς του. Πέρασε εὐεργετῶντας! Ποιὸς ἱστορικός, ποιὸς βιογράφος θὰ μποροῦσε νὰ κλείσῃ μέσα σὲ δύο λέξεις τὴ μεγαλύτερη ἱστορία τοῦ μεγαλυτέρου προσώπου τῆς Ἱστορίας; Ὁ ἀγράμματος Πέτρος ἱστόρησε τὸν Ἰησοῦ καλλίτερα ἀπὸ κάθε κοσμικὸ σοφό, διότι ἦταν καὶ αὐτὸς ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ εὐεργέτησε ὁ Ἰησοῦς, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπο ἐξαιρετικό, ἀφοῦ κοντὰ στὶς ἄλλες εὐεργεσίες τοῦ ἔδωσε καὶ τὴ χάρι τῆς θεοπνευστίας.

«Διῆλθεν εὐεργετῶν». Γιὰ κάθε ἄνθρωπο θὰ μποροῦσε νὰ λεχθῇ: «Διῆλθεν ἁμαρτάνων». Διότι τίποτε δὲν παρακολουθεῖ τὴ ζωὴ τῶν τέκνων τοῦ Ἀδὰμ ὅσο ἡ ἁμαρτία. Συνεχῶς ὁ ἄνθρωπος ἁμαρτάνει, ἄλλοτε περισσότερο καὶ ἄλλοτε λιγώτερο. Γιὰ κάθε ἀνελεύθερο καὶ σκληρὸ ἐξουσιαστὴ θὰ μποροῦσε νὰ λεχθῇ: «Διῆλθε δυναστεύων» ἢ «διῆλθεν ὡς μάστιξ». Γιὰ τὸν Ἰησοῦ ἐλέχθη, «Διῆλθεν εὐεργετῶν», διότι ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦταν ἁπλῶς ἄνθρωπος, ἦταν Θεάνθρωπος, ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάθε ἁμαρτία καὶ

γεμᾶτος μὲ κάθε καλωσύνη. Ὅπως ὁ ἥλιος διέρχεται φωτίζοντας, θερμαίνοντας, ζωογονῶντας, ἔτσι ὁ Χριστός, ὁ νοητὸς Ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, τῆς καλωσύνης, διῆλθε εὐεργετῶντας τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὰ φωτεινά, θερμὰ καὶ ζωογόνα λόγια του, μὲ τὶς ἀναρίθμητες θεραπεῖες ἀσθενῶν, καὶ μὲ τὶς ἀναρίθμητες ἐκβολὲς δαιμονίων καὶ ἀπαλλαγὲς ἀνθρώπων ἀπ᾿ τὴν καταδυναστεία τοῦ Διαβόλου. Μιλᾶμε γιὰ μεγάλους εὐεργέτες. Καταχρηστικῶς μιλᾶμε ἔτσι. Μεγάλος Εὐεργέτης εἶνε μόνον ὁ Χριστός, διότι «διῆλθεν εὐεργετῶν», συνεχῶς εὐεργετοῦσε, οἱ δὲ εὐεργεσίες του ἦταν ὑπερανθρώπινες, οὐράνιες καὶ θεῖες. Ὅσοι ἄνθρωποι ὀνομάζονται εὐεργέτες, διαφέρουν ἀπ᾿ τὸν Εὐεργέτη Χριστὸ ὅσο ὁ λύχνος ἀπ᾿ τὸν ἥλιο.

Στίχ. 42 - 43: Τὸ ὅτι ὁ Χριστὸς ἔχει ὁρισθῆ ὡς κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν· τὸ ὅτι κάθε ἄνθρωπος πρέπει νὰ πιστεύῃ σ᾿ αὐτόν· καὶ τὸ ὅτι διὰ τοῦ ὀνόματός του κάθε πιστὸς λαμβάνει ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, αὐτὰ ἀποδεικνύουν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶνε μόνον ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ Θεός. Ἕνα πρόσωπο, ποὺ θὰ ἦταν μόνον ἄνθρωπος, οὔτε κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν θὰ μποροῦσε νὰ εἶνε, οὔτε ἀντικείμενο πίστεως, οὔτε χορηγὸς ἀφέσεως ἁμαρτιῶν.

Στίχ. 43 - 48: Παράδοξο πρᾶγμα συνέβη στὴν περίπτωσι τῶν ἐθνικῶν ἀκροατῶν τοῦ θείου λόγου στὸ σπίτι τοῦ ἑκατοντάρχου Κορνηλίου. Οἱ ἐθνικοί, ὄχι μόνον ἔλαβαν καὶ αὐτοὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ μιλοῦσαν γλῶσσες πρὸς κατάπληξι τῶν Ἰουδαίων χριστιανῶν, ἀλλὰ καὶ ἔλαβαν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προτοῦ ἀκόμη βαπτισθοῦν. Ὁ Θεὸς ἔδωσε σ᾿ αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα λαμβάνοντας ὑπ᾿ ὄψι τὴν προθυμία καὶ τὴν πίστι τους. Ὁ Θεὸς δὲν δεσμεύεται στὶς ἐνέργειές του ἀπὸ κανόνες, τοὺς ὁποίους ἔθεσε γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, γιὰ νὰ μὴ ἐνεργῇ καθένας αὐθαιρέτως καὶ δημιουργῆται ἀταξία. Ὁ Θεὸς εἶνε ἀνώτερος τῶν κανόνων καὶ δύναται νὰ ἐνεργῇ καὶ κατ᾿ ἐξαίρεσι τῶν κανόνων, κατὰ τρόπο ἔκτακτο. «Τὸ Πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ» (Ἰωάν. γ´ 8), ἀλλὰ καὶ ὅταν θέλῃ πνεῖ. Θέλησε νὰ πνεύσῃ καὶ στοὺς ἐθνικούς, καὶ θέλησε νὰ πνεύσῃ προτοῦ νὰ βαπτισθοῦν. Καὶ ἔπραξε ἔτσι, διότι καὶ τὸ Πνεῦμα εἶνε Θεός, ὅπως ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός.

Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἦλθε στοὺς ἐθνικοὺς ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἐκδηλώθηκε μὲ τὸ καταπληκτικὸ φαινόμενο τῆς γλωσσολαλίας, γιὰ ν' ἀφήσουν οἱ Ἰουδαῖοι χριστιανοὶ κάθε δισταγμὸ ἀπέναντι τῶν ἐθνικῶν καὶ νὰ προχωρήσουν στὴ βάπτισί τους.

Ὅλοι εἴμεθα παιδιὰ τοῦ Θεοῦ, ὅλους καθάρισε ὁ Χριστὸς ἀπ' τὴν πλευρά του μὲ τὸ αἷμα του, καὶ σ' ὅλους δίνεται τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἡ σωτηρία, ἀρκεῖ νὰ θέλουν καὶ νὰ πιστεύουν.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΠΕΤΡΟΥ ΓΙΑ ΑΝΟΙΓΜΑ ΕΙΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ
Η ΙΔΡΥΣΙΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ
ΕΡΑΝΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΙΟΥΔΑΙΑΣ

Στὸ ἑνδέκατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὶς ἐπικρίσεις τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Πέτρου, τὴν ἀπολογία τοῦ ἀποστόλου καὶ τὴ δικαίωσί του, στίχ. 1 - 18, 2) γιὰ τὴν ἵδρυσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, στίχ. 19 - 26, καὶ 3) γιὰ τὴν προφητεία τοῦ Ἀγάβου γιὰ λιμό (πεῖνα), τὴ διενέργεια ἐράνου καὶ τὴν ἀποστολὴ στὴν Ἰουδαία τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Σαύλου, στίχ. 27 - 30.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

2. *διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν* = ἐξέφραζαν διαφωνία πρὸς αὐτόν, κατέκριναν αὐτόν.
οἱ ἐκ περιτομῆς = οἱ προερχόμενοι ἀπ᾽ τὴν περιτομή (=τοὺς Ἰουδαίους) πιστοί.

3. *ἀκροβυστίαν ἔχοντες* = ἀπερίτμητοι, ἐθνικοί.

4. *ἐξετίθετο καθεξῆς* = ἐξέθετε κατὰ σειράν.

5. *ὅραμα* = θέαμα.

7. *κατενόουν* = παρατηροῦσα.

10. *ἀνεσπάσθη* = τραβήχτηκαν ἐπάνω.

11. *ἐξ αὐτῆς* = τὴ στιγμὴ ἐκείνη, ἀμέσως.

12. *συνελθεῖν αὐτοῖς* = νὰ ὑπάγω μαζί τους.
μηδὲν διακρινόμενος = χωρὶς καθόλου νὰ διστάζω.

13. *ἐν οἷς σωθήσῃ* = διὰ τῶν ὁποίων θὰ σωθῇς.

16. *ὡς ἔλεγεν* = ὅταν ἔλεγε, ἤ, ὅτι ἔλεγε.

17. *ἡ ἴση δωρεὰ* = ἡ αὐτὴ δωρεά.
πιστεύσασιν = ἀφοῦ πίστευσαν.
κωλῦσαι = νὰ ἐμποδίσω.

18. *Ἄρα γε* = ὥστε, συνεπῶς.

19. *ἀπὸ τῆς θλίψεως ἐπὶ Στεφάνῳ* = λόγῳ τοῦ διωγμοῦ ἐξ αἰτίας τοῦ Στεφάνου.
διῆλθον = πῆγαν, ἔφθασαν.

20. *Ἑλληνιστὶ* = οἱ ὁμιλοῦντες τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα.

21. *χεὶρ Κυρίου* = δύναμις Κυρίου.

22. *ἠκούσθη ὁ λόγος* = ἔφθασε ἡ φήμη.

23. *παρεκάλει* = προέτρεπε.
τῇ προθέσει τῆς καρδίας = μὲ τὴ διάθεσι τῆς καρδιᾶς, μὲ ὁλόψυχη διάθεσι.

26. *συναχθῆναι* = νὰ συμμετάσχουν στὶς συνάξεις.
ὄχλος ἱκανὸς = πλῆθος πολύ.
χρηματίζω = ὀνομάζομαι.

28. *ἐσήμανε διὰ τοῦ Πνεύματος* = φανέρωσε διὰ τοῦ Πνεύματος, προεῖπε μὲ ἀποκάλυψι τοῦ Πνεύματος.
λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσεσθαι = ὅτι ἔμελλε νὰ συμβῆ μεγάλη πεῖνα.

29. *καθὼς ηὐπορεῖτό τις* = ἀναλόγως τῶν πόρων τοῦ καθενός.
ὥρισαν = ἀποφάσισαν.
εἰς διακονίαν = γιὰ βοήθεια.

30. *ἐποίησαν* = ἔκαναν, πραγματοποίησαν τὴν ἀπόφασι.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 3: Ὁ Κορνήλιος καὶ οἱ ἄλλοι ἐθνικοί, ποὺ ἦταν μαζί του, δέχτηκαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Θεὸς δέχτηκε τοὺς ἐθνικούς. Διὰ τοῦ ἀποστόλου Πέτρου τοὺς βάπτισε μὲ νερό, ἀφοῦ προηγουμένως τοὺς βάπτισε μὲ Πνεῦμα Ἅγιο, καὶ ἔτσι τοὺς ἔκανε μέλη τῆς οἰκογενείας του, τῆς Ἐκκλησίας.

Τὸ ἄνοιγμα πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἡ εἰσδοχή τους στὴν Ἐκκλησία, ἀντὶ νὰ εὐχαριστήση, δυσαρέστησε «τοὺς ἐκ περιτομῆς», τοὺς πιστούς, δηλαδή, οἱ ὁποῖοι προέρχον-

ταν ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους. Προκατειλημμένοι ὡς Ἰουδαῖοι ἀπέναντι τῶν ἐθνικῶν, νόμιζαν ὅτι ἡ σωτηρία ἦταν μόνο γι' αὐτούς. Ἤθελαν νὰ σωθοῦν αὐτοὶ καὶ νὰ χαθοῦν οἱ ἐθνικοί! Πόσο φοβερὸ πρᾶγμα ἡ προκατάληψις! Ἂς προσέξωμε μήπως καὶ ἐμεῖς, ἐνῷ θέλουμε τὴ δική μας σωτηρία, δὲν θέλουμε τὴ σωτηρία ἄλλων, ἀπ' τοὺς ὁποίους μᾶς χωρίζουν φυλετικές, θρησκευτικὲς καὶ ἄλλες διαφορὲς ἢ ἐθνικὲς ἐχθρότητες. Ὁσεσδήποτε καὶ ὁποιεσδήποτε διαφορὲς καὶ ἂν ἔχωμε πρὸς τοὺς ἄλλους, ὡς ἄνθρωποι εἶνε καὶ ἐκεῖνοι ὅπως ἐμεῖς, ἀδελφοὶ ἐξ αἵματος καὶ ἴσοι μὲ ἐμᾶς. Καὶ γι' αὐτό, ὅπως θέλουμε τὴ δική μας σωτηρία, πρέπει νὰ θέλωμε καὶ τὴ σωτηρία ἐκείνων. Ἂν εἶνε κακό, ἐμεῖς ν' ἀπολαμβάνωμε τὰ ὑλικὰ ἀγαθὰ καὶ οἱ ἄλλοι νὰ στεροῦνται, πόσο περισσότερο εἶνε κακό, ἐμεῖς ν' ἀπολαμβάνωμε τὰ πνευματικὰ ἀγαθά, τὰ ἀσυγκρίτως ἀνώτερα τῶν ὑλικῶν, καὶ οἱ ἄλλοι νὰ στεροῦνται; Ὅσοι ἔχουν στὴν καρδιά τους πλουσία χριστιανικὴ ἀγάπη, ὄχι ἁπλῶς θέλουν, ἀλλὰ σφοδρῶς ἐπιθυμοῦν τὴ σωτηρία τῶν συνανθρώπων τους, καὶ ἀγωνιοῦν γι' αὐτοὺς καὶ ἀγωνίζονται καὶ χαίρουν καὶ ἀγάλλονται, ὅταν κάποιος ἀπ' αὐτοὺς προσέρχεται στὴν Πίστι.

Ὅταν ἀπ' τὴν Καισάρεια, μετὰ τὴ βάπτισι τοῦ Κορνηλίου καὶ τῶν ἄλλων ἐθνικῶν, ὁ Πέτρος ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα, «οἱ ἐκ περιτομῆς» ἀντιδικοῦσαν πρὸς τὸν ἀπόστολο, ἐκσφενδονίζοντας ἐναντίον του εὐλογοφανῆ, σοβαρὴ καὶ διπλῆ κατηγορία: «Μπῆκες στὸ σπίτι ἀπεριτμήτων, καὶ ἔφαγες μαζί τους». Κατηγοροῦσαν γιὰ δυὸ πράγματα, στὰ ὁποῖα φαινόταν, ὅτι ἀναμφισβητήτως εἶχαν δίκαιο. Ἀλλ' ἡ ἄμεση αὐτὴ κατηγορία ἐμμέσως συνεπαγόταν καὶ ἄλλη διπλῆ κατηγορία, ὅτι κήρυξε στοὺς ἐθνικούς, καὶ βάπτισε αὐτούς. Ἡ κριτικὴ τῶν πιστῶν κατὰ τοῦ Πέτρου φαίνεται ὡς αὐθάδεια. Ἀλλὰ παρέχει καὶ αὐτὴ σπουδαῖο δίδαγμα. Διδάσκει, ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶνε δημοκρατικό. Ὁ Πέτρος ἦταν ὁ μεγαλύτερος καὶ σεβαστότερος ἀπόστολος. Ἀλλ' οἱ πιστοὶ οὔτε ἀλάθητο στὶς ἐνέργειες καὶ ἀνεξέλεγκτο τὸν θεωροῦσαν, οὔτε ὑψίστη κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία θὰ ἔπρεπε νὰ ὑποτάσσωνται ἀσυζητητί. Καὶ γι' αὐτό, ὅταν νόμισαν ὅτι ἔκανε σφάλματα,

δὲν δίστασαν νὰ τὸν ἐλέγξουν. Καὶ ἐκεῖνος δὲν θίχτηκε ἀπ' τὸν ἔλεγχο καὶ δὲν ἀγανάκτησε, ἀλλ' ἀπολογήθηκε μὲ ταπείνωσι καὶ μὲ πραότητα. Ποῦ εἶνε οἱ Παπικοί, οἱ ὁποῖοι θεωροῦν τὸν Πάπα ὑψίστη κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας, στὴν ὁποία πρέπει ὅλοι νὰ ὑποτάσσωνται χωρὶς καμμιὰ ἀντίρρησι, σὰν νὰ εἶνε ὁ ἴδιος ὁ Θεός; Ἀλλὰ ποῦ εἶνε καὶ οἱ Ὀρθόδοξοι, οἱ ὁποῖοι λένε, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται οἱ λαϊκοὶ νὰ κρίνουν καὶ νὰ ἐλέγχουν τοὺς κληρικούς; Τὸν Πέτρο ἤλεγξαν οἱ πιστοί, τὸν κορυφαῖο ἀπόστολο, καὶ δὲν κατηγορήθηκαν γι' αὐτό. Οὔτε ὁ ἴδιος ὁ ἀπόστολος, οὔτε ἡ Γραφὴ χαρακτήρισε αὐτὴ τὴν πρᾶξι ὡς ἀνεπίτρεπτη. Καὶ ἀφοῦ ὁ Πέτρος δὲν ἦταν ἔξω ἀπ' τὸν ἔλεγχο τῶν χριστιανῶν, πῶς μερικοὶ λένε, ὅτι οἱ λαϊκοὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κρίνουν καὶ νὰ ἐλέγχουν τοὺς κληρικούς; Ὅσοι λέγουν τέτοιο πρᾶγμα, ἔχουν ἄγνοια στὴ Γραφὴ καὶ νοσηρότητα στὴν ψυχή. Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι κάνουμε σφάλματα, καὶ γιὰ ὅλους εἶνε ἀναγκαῖος καὶ ὠφέλιμος ὁ ἔλεγχος. Καὶ νὰ ἐλέγχωμε πρέπει καὶ νὰ ἐλεγχώμεθα, γιὰ νὰ ὠφελοῦμε καὶ νὰ ὠφελούμεθα.

Στίχ. 4 - 17: Ἀπολογούμενος πρὸς τοὺς πιστούς, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐπέκριναν, ὁ Πέτρος ἐξέθεσε κατὰ σειρὰν τὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα τὸν ἔπεισαν νὰ κάνῃ ἄνοιγμα πρὸς τὸν ἐθνικὸ κόσμο. Ἀνέφερε τὸ ὅραμα τῶν ἀκαθάρτων ζώων, τὴ φωνὴ ἀπ' τὸν οὐρανό, τὴν ταυτόχρονη ἄφιξι τῶν ἀπεσταλμένων τοῦ Κορνηλίου, τὴν ἐντολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος νὰ συμπορευθῇ μὲ τοὺς ἀπεσταλμένους, τὴ διήγησι τοῦ Κορνηλίου γιὰ τὴν ἐμφάνισι καὶ τοὺς λόγους τοῦ ἀγγέλου, τὴν ἐπέλευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς ἐθνικοὺς κατὰ τὴν ὥρα τοῦ κηρύγματος καὶ τὴν ἀνάμνησι τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου, ὅτι θὰ γινόταν βάπτισμα μὲ Πνεῦμα Ἅγιο. Κατόπιν δὲ τούτων ὁ ἀπόστολος κατέληξε: «Ἐὰν λοιπὸν ὁ Θεὸς ἔδωσε σ' αὐτοὺς –τοὺς ἐθνικοὺς– τὴν ἴδια δωρεά, ὅπως καὶ σ' ἐμᾶς, ἀφοῦ πίστευσαν στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, ἐγὼ ποιὸς ἤμουν γιὰ νὰ μπορῶ νὰ ἐμποδίσω τὸ Θεό;». Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε ὁ ἀπόστολος: «Ὁ Θεὸς ἔδειξε σαφῶς, ὅτι ἐνδιαφέρεται καὶ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἐθνικῶν. Ἔλαβε ὑπ' ὄψι τὴν πίστι τους καὶ ἔδωσε καὶ σ' αὐτοὺς τὴν ἴδια δωρεά, ποὺ ἔδωσε σ' ἐμᾶς, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Δὲν ἔκανε διάκρισι ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καὶ σ' αὐτούς. Βάπτισε καὶ αὐτοὺς μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Καὶ πῶς λοιπὸν ἐγὼ θὰ ἀρνιόμουν νὰ βαπτίσω μὲ νερὸ ἐκείνους, ποὺ ὁ Θεὸς βάπτισε μὲ Πνεῦμα Ἅγιο; Πῶς ἐγώ, ὁ μικρὸς καὶ μηδαμινὸς ἄνθρωπος, θὰ ἔθετα τὴ θέλησί μου πάνω ἀπ' τὴ θεία θέλησι καὶ θὰ ἔφερνα ἀντίρρησι καὶ ἀντίστασι στὸν παντοδύναμο Θεό; Ἦταν δυνατὸ σὰν δοῦλος τοῦ Θεοῦ νὰ λάβω ἀντίθετη στάσι ἀπέναντι στὸ θέλημά του, τὸ τόσο σαφῶς ἐκπεφρασμένο;». Ὅσοι παρεμβάλλουν ἐμπόδια στὴν ἐπιστροφὴ τῶν ψυχῶν, προπάντων ἐμποδίζοντας ἀπὸ τὸ κήρυγμα, τὸ βάπτισμα καὶ τὴν ἐξομολόγησι, αὐτοὶ ἀντιτίθενται καὶ ἀντιστέκονται στὸν ἴδιο τὸ Θεό, εἶνε ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὁ Σατανᾶς καὶ οἱ ἄγγελοί του. Καὶ δυστυχῶς πολλοὶ «χριστιανοί», λαϊκοὶ καὶ κληρικοί, εἶνε ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, σατανικοὶ ἄνθρωποι. Εἰδικῶς ὡς πρὸς τὸ βάπτισμα, ἀλλόθρησκοι καὶ ἑτερόδοξοι, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ βαπτισθοῦν Ὀρθόδοξοι, σὲ πολλὲς περιπτώσεις ἐμποδίζονται καὶ ταλαιπωροῦνται γιὰ ἐθνικοπολιτικοὺς ἢ οἰκουμενιστικοὺς λόγους.

Στίχ. 18: Μετὰ τὴν ἀπολογία τοῦ Πέτρου «οἱ ἐκ περιτομῆς» πείσθηκαν, ἡσύχασαν ἐσωτερικῶς, παύοντας καὶ ἐξωτερικῶς τὶς ἀντιλογίες, καὶ δόξαζαν τὸ Θεὸ λέγοντας: «Ἄρα γε καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς τὴν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν». Ἀπ' τὴν ἀπολογία τοῦ ἀποστόλου ἔβγαλαν τὸ βέβαιο συμπέρασμα, ὅτι ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴ μετάνοια καὶ στοὺς ἐθνικούς, γιὰ ν' ἀποκτήσουν καὶ αὐτοὶ πνευματικὴ καὶ αἰώνια ζωή. Αὐτὸς ὁ λόγος τῶν Ἰουδαίων χριστιανῶν εἶνε κατ' ἐξοχὴν συγκινητικὸς γιὰ μᾶς. Διότι εἴμαστε καὶ μεῖς ἀπὸ τοὺς ἐθνικούς, στοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἔδωσε μετάνοια, γιὰ νὰ ὁδηγηθοῦμε στὴν ἀληθινὴ ζωή, γιὰ νὰ κληρονομήσωμε τὴ σωτηρία καὶ τὴ δόξα.

Ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴ μετάνοια. Δὲν λέγει ὅτι δέχθηκε τὴ μετάνοια, ἀλλ' ὅτι ἔ δ ω σ ε τὴ μετάνοια. Τί σημαίνει τοῦτο; Εἶνε βαθὺς λόγος. Δὲν σημαίνει ἁπλῶς, ὅτι ὁ Θεὸς συγκατέβη καὶ ὥρισε τὴ μετάνοια σὰν τρόπο σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ σημαίνει καὶ τοῦτο, ὅτι ἔδωσε τὸ συναίσθημα τῆς μετανοίας. Κάθε φορά, ποὺ κάποιος

μετανοεῖ εἰλικρινῶς, δὲν μετανοεῖ τόσο ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅσο διότι στὴν ψυχή του ἐπιδρᾷ διὰ τῆς χάριτός του ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς κατανύσσει τὴ σκληρὴ καρδιά, ἀφυπνίζει τὴν κοιμωμένη συνείδησι, ἐμβάλλει σωτηριώδεις σκέψεις καὶ διεγείρει τὴ θέλησι τοῦ ἁμαρτωλοῦ, γιὰ νὰ ζητήσῃ τὸ θεῖο ἔλεος. Ὁ ἄνθρωπος προσφέρει λίγο γιὰ μετάνοια, κάποια καλὴ διάθεσι καὶ προσπάθεια, ὁ Θεὸς πολύ, τὴ θαυματουργό του χάρι. Χωρὶς τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ ποιὸς θ' ἀφυπνιζόταν ἀπ' τὸ λήθαργο τῆς ἁμαρτίας καὶ θὰ ἔφθανε σὲ βαθειὰ καὶ εἰλικρινῆ μετάνοια; Ὁ Θεός, λοιπόν, ὄχι μόνο δέχεται, ἀλλὰ καὶ δίνει τὴ μετάνοια (Ἰδὲ καὶ Β' Τιμ. β' 25). Ὁ πολυεύσπλαγχνος καὶ πολυέλεος Θεὸς δίνει καὶ δέχεται τὴ μετάνοια, ὅπως δίνει καὶ δέχεται τὰ τίμια δῶρα τῆς Θείας Κοινωνίας. Γι' αὐτό, καὶ ὅταν στὸν Κύριο προσφέρωμε τὰ συναισθήματα τῆς μετανοίας μας, ἂς λέμε: «Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν».

Στίχ. 19 - 26: Στοὺς στίχους τούτους ὁ Λουκᾶς ἐκθέτει τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα δυσαρέστου γεγονότος. Δυσάρεστο γεγονὸς ἦταν ὁ διωγμὸς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ἐξ αἰτίας τοῦ Στεφάνου. Εὐχάριστα δὲ ἀποτελέσματα ἦταν ὁ διασκορπισμὸς τῶν κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἡ διάδοσις τοῦ λόγου τοῦ Κυρίου καὶ ἡ ἐξάπλωσις τῆς Ἐκκλησίας μέχρι Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας. Καὶ ἀπ' τὰ δυσάρεστα ὁ Κύριος γνωρίζει νὰ βγάζῃ εὐχάριστα, καὶ ἀπ' τοὺς διωγμοὺς γνωρίζει νὰ προκαλῇ θριάμβους. Οἱ ἐχθροί, ὅταν διώκουν, βλέπουν κοντά· ὁ Θεός, ὅταν ἐπιτρέπῃ τοὺς διωγμούς, βλέπει μακριά. Κοντὰ εἶνε φαινομενικὲς ἐπιτυχίες τῶν ἐχθρῶν, μακριὰ εἶνε πραγματικὲς ἐπιτυχίες τοῦ Θεοῦ.

Ἰδιαίτερη σημασία εἶχε ἡ ἵδρυσις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας. Μεγάλη πόλις ἡ Ἀντιόχεια, ἡ πρωτεύουσα τῆς Συρίας. Τὸν πρῶτο αἰῶνα εἶχε 500.000 κατοίκους. Ὡραία ἐπίσης πόλις. Καὶ περίφημο τὸ προάστειό της Δάφνη μὲ τοὺς θαυμασίους κήπους του. Περίφημος δὲ καὶ ὁ ἑλληνικὸς πολιτισμός της. «Συριάδες Ἀθῆναι» ὠνομάσθηκε ἡ πόλις. Μετὰ τὴ Ρώμη καὶ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἡ Ἀντιόχεια ἦταν ἡ τρίτη σημαντικὴ πόλις τῆς Ρωμαϊκῆς

Αὐτοκρατορίας. Περίφημη ἡ Ἀντιόχεια γιὰ τὴν πολυανθρωπία, τὴν ὡραιότητα καὶ τὸν πολιτισμό της. Ἀλλὰ καὶ περιβόητη γιὰ τὰ ἁμαρτωλά της ἤθη.

Στὴν Ἀντιόχεια ἔφεραν τὸ κήρυγμα γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστὸ ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι. Ἡ δὲ δύναμις τοῦ Κυρίου ἦταν μαζί τους καὶ ἐνήργησε τὴν ἐπιστροφὴ μεγάλου ἀριθμοῦ ψυχῶν. Ὁ κηρυττόμενος Κύριος Ἰησοῦς, αὐτὸς ἐνήργησε καὶ τὴν ἐπιστροφή, δίνοντας στὶς ψυχὲς μετάνοια.

Ἡ φήμη τῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ Εὐαγγελίου στὴν Ἀντιόχεια ἔφθασε στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ, τὴ μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπέστειλε στὴν Ἀντιόχεια τὸν ἀπόστολο Βαρνάβα, γιὰ νὰ βοηθήσῃ στὸ μεγάλο ἔργο. Ὅπου ὑπάρχει μεγάλο καὶ ἀποδοτικὸ πεδίο δράσεως, πρέπει νὰ ρίπτωνται καὶ μεγάλες δυνάμεις. Ὁ Βαρνάβας, Κύπριος καὶ αὐτός, ὅπως καὶ ἄλλοι κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου στὴν Ἀντιόχεια, «ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ πίστεως». Ἀγαθὸς στὴ διάθεσι, στὰ λόγια, στὰ ἔργα. Καλόκαρδος, προτρεπτικὸς καὶ παρηγορητικός, φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων. Γεμᾶτος ἀπ' τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἀπ' τὴν πίστι, τὴν ὁποία δημιουργεῖ ἡ χάρις. Ὁ Βαρνάβας, ὅταν ἔφθασε στὴν Ἀντιόχεια, τὴν πολυάνθρωπη καὶ ἁμαρτωλὴ αὐτὴ πόλι, εἶδε τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Τὴν εἶδε στὸ πλῆθος τῶν ἐπιστροφῶν, στὶς τέλειες διαθέσεις τῶν ἐπιστραφέντων, στὴν ἁγνὴ πλέον ζωή, στὴν πνευματικὴ λατρεία, στὴν ἔμπρακτη ἀγάπη καὶ στὰ ἔκτακτα χαρίσματα, τὰ ὁποῖα πλουσίως σκόρπισε σ' αὐτοὺς ὁ Κύριος. Καὶ δὲν φθόνησε καὶ δὲν λυπήθηκε ὁ Βαρνάβας διότι αὐτὴ ἡ μεγάλη ἐπιτυχία ἔγινε διὰ μέσου ἄλλων κηρύκων τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ χάρηκε. Ὢ ἂν εἶχαν ὅλοι οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου τὴν ἀγαθὴ καὶ ἀνεπίφθονη καρδιὰ τοῦ Βαρνάβα! Δυστυχῶς ὁ φθόνος, σὲ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο βαθμό, βόσκει στὶς καρδιὲς τῶν πλείστων ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας. Γιατί; Διότι ἔχουν κενοδοξία. Δὲν ἐργάζονται μόνο γιὰ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου· ἐργάζονται καὶ γιὰ τὴ δική τους δόξα. Σπάνιο φαινόμενο ὁ ἀνεπίφθονος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος χαίρει στὶς

ἐπιτυχίες τῶν ἄλλων. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἔχει ἀγγελικὴ ἀρετή.

Τὸ κήρυγμα καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Βαρνάβα, ἰδίως ἡ εὐγένεια καὶ ἡ πλήρης τρυφερότητος ἀγάπη πρὸς τοὺς συνανθρώπους, προκάλεσε γενικὴ ἐκτίμησι καὶ εἵλκυσε στὴν πίστι νέο πλῆθος ψυχῶν. Θέλουμε καὶ ἐμεῖς νὰ ἑλκύωμε τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ φέρνωμε πολλοὺς πλησίον τοῦ Κυρίου; Ἂς μιμούμεθα τὴν εὐγένεια καὶ τὴν καλωσύνη τοῦ Βαρνάβα.

Ταπεινὸς ὁ Βαρνάβας, βλέποντας ὅτι τὸ ἔργο στὴν Ἀντιόχεια ἦταν τεράστιο, αἰσθάνθηκε τὴν ἀνάγκη συνεργάτου. Δὲν εἶχε τὸ αἴσθημα τῆς πνευματικῆς αὐταρκείας, ὅπως ἔχουν πολλοὶ ἐγωισταί, οἱ ὁποῖοι λένε: «Εἶμαι ἐγὼ ἐδῶ. Δὲν χρειάζεται ἄλλος». Γιὰ τόσο μεγάλο ἔργο, ὅπως ἦταν τὸ ἔργο στὴν Ἀντιόχεια, ὁ Βαρνάβας σκέφθηκε τὸ φίλο του Σαῦλο. Δὲν φοβήθηκε μήπως ἐκεῖνος τὸν ἐπισκιάση. Ἀλλὰ βγῆκε προσωρινῶς ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια καὶ μετέβη στὴν Ταρσὸ ἀναζητῶντας τὸν Παῦλο. Καὶ ὅταν τὸν βρῆκε, τὸν ἔφερε στὴν Ἀντιόχεια. Ἔφερε τὸ μεγάλο ἀθλητή, τὸ γίγαντα, τὸ λέοντα, τὸ στρατηγὸ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ οἱ δύο μαζὶ ἐργάσθηκαν στὴν Ἀντιόχεια ὁλόκληρο ἔτος καὶ ἐπέστρεψαν στὸν Κύριο νέο πλῆθος ψυχῶν. Ἐκεῖ μάλιστα οἱ μαθηταί, τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, ὠνομάσθηκαν γιὰ πρώτη φορὰ χριστιανοί.

Χριστιανός! Ὄνομα ἀπὸ τὸ ὄνομα Χριστός. Ὄνομα εὔηχο, γλυκὺ καὶ γεμᾶτο σημασία. Χριστιανός! Σημαίνει ὅτι Ἀρχηγός μας εἶνε ὁ Χριστός, ἄρα ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ Κύριός μας καὶ ὁ Θεός μας. Χριστιανός! Σημαίνει ὅτι κάθε πιστὸς εἶνε ἕνας μικρὸς Χριστός. Χριστιανός! Εἶνε τὸ τιμιώτερο ὄνομα τοῦ πιστοῦ. Γι' αὐτὸ τὸ ὄνομα χύθηκαν ποταμοὶ καὶ λίμνες καὶ θάλασσες αἱμάτων. Ποῦ εἶνε οἱ Χιλιασταί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀρέσκονται νὰ ὀνομάζωνται χριστιανοί, ἀλλὰ μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ; Δὲν συμπαθοῦν τὸ ὄνομα χριστιανοί, ἐπειδὴ γίνεται ἀπ' τὸ ὄνομα Χριστὸς καὶ αὐτοὶ δὲν παραδέχονται τὸ Χριστὸ ὡς Κύριο καὶ ὡς Θεό.

Ἀδελφοί! Τίμιο τὸ ὄνομα χριστιανοί, ὅσο κανένα ἄλλο ὄνομα ἀνθρώπων. Ἀλλὰ δὲν εἶνε τίμιοι καὶ ὅλοι, ὅσοι ὀνομάζονται μ' αὐτὸ τὸ ὄνομα. Πολλοὶ ὀνομάζονται χριστιανοί, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ὑπάρχουν τρεῖς κατηγορίες ἀνθρώπων: Ὀλίγοι χριστιανοί, πολλοὶ ἀχρίστιανοι καὶ πολλοὶ ἀντίχριστοι. Χριστιανοὶ εἶνε οἱ συνειδητοί, εὐλαβεῖς καὶ ἀγωνιστικοὶ ἀκόλουθοι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἀχρίστιανοι εἶνε οἱ χλιαροὶ καὶ ἀδιάφοροι. Ἀντίχριστοι εἶνε οἱ ἀρνηταὶ τῆς Πίστεως καὶ οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ.

Καθένας, ποὺ βαπτίσθηκε χριστιανός, ἀλλὰ δὲν φέρει πλέον τὸ ὄνομα ἀξίως, πρέπει ἕνα ἀπὸ τὰ δύο νὰ κάνῃ: Ἢ ν' ἀλλάξῃ διαγωγή, ἢ ν' ἀλλάξῃ ὄνομα. Τοῦτο ἐπιβάλλει στοιχειώδης τιμιότης.

Στίχ. 27 - 30: Οἱ προφῆτες, εἶπε ὁ Χριστός, ἦταν μέχρι τὸν Ἰωάννη, τὸν πρόδρομο καὶ βαπτιστή. Ἀπ' αὐτὸ τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ προῆλθε ἡ γνώμη, ὅτι προφῆτες μετὰ Χριστὸν δὲν ὑπάρχουν. Ἀλλ' ἡ γνώμη εἶνε ἐσφαλμένη. Μέχρι τὸν Ἰωάννη εἶνε οἱ μεσσιακοὶ προφῆτες, οἱ προφῆτες, δηλαδή, οἱ ὁποῖοι προφήτευσαν τὸν ἐρχομὸ τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ προφῆτες, οἱ ὁποῖοι προφητεύουν ἄλλα πράγματα, ὑπάρχουν καὶ μετὰ Χριστόν. Παράδειγμα ὁ Ἄγαβος. Προφήτευσε τὴ μεγάλη πεῖνα τῆς ἐποχῆς τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος.

Κακὸ ἡ πεῖνα. Ἀλλ' ἔγινε αἰτία νὰ ἐκδηλωθῇ καλό. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀντιοχείας ἐνήργησαν ἔρανο γιὰ τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Καὶ ἔστειλαν τὴ βοήθεια μὲ δύο πρόσωπα μεγάλου κύρους, τὸν Βαρνάβα καὶ τὸν Σαῦλο. Τοῦτο διδάσκει, ὅτι τὰ οἰκονομικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας πρέπει νὰ διαχειρίζωνται πρόσωπα κύρους καὶ ἐμπιστοσύνης, ὥστε νὰ μὴ δίνουν ἀφορμὲς καὶ ὑπόνοιες γιὰ καταχρήσεις καὶ ἀδικίες καὶ κατηγορῆται ἡ Ἐκκλησία. Ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία ἦταν ἰδιαιτέρως εὐαίσθητη καὶ προσεκτικὴ σ' αὐτὰ τὰ θέματα.

ΔΙΩΓΜΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΩΣΙΣ ΙΑΚΩΒΟΥ ΘΑΥΜΑΣΤΗ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΙΣ ΠΕΤΡΟΥ, ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΗΡΩΔΟΥ

Στὸ δωδέκατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων ἀναφέρονται: 1) Ὁ διωγμὸς τοῦ Ἡρώδου (τοῦ Ἀγρίππα Α') κατὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἡ θανάτωσις τοῦ Ἰακώβου, στίχ. 1 - 2, 2) Ἡ φυλάκισις καὶ ἡ θαυμαστὴ ἀποφυλάκισις τοῦ Πέτρου, στίχ. 3 - 17, 3) Ἡ φυλάκισις τῶν στρατιωτῶν, ἡ δημηγορία τοῦ Ἡρώδου καὶ ὁ παραδειγματικὸς θάνατός του, στίχ. 18 - 23, 4) Ἡ πρόοδος τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, στίχ. 24, καὶ 5) Ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Σαύλου ἀπ' τὴν Ἰερουσαλὴμ στὴν Ἀντιόχεια, στίχ. 25.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἐπέβαλε τὰς χεῖρας* = ἔβαλε χέρι, συνέλαβε.
κακῶσαι = νὰ κάνῃ κακό, νὰ κακοποιήσῃ.

2. *ἀνεῖλε* = θανάτωσε.

3. *προσέθετο συλλαβεῖν* = ἀποφάσισε ἐπιπροσθέτως νὰ συλλάβῃ.

4. *πιάσας (τοῦ ρ. πιάζω)* = ἀφοῦ ἔπιασε.
παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις = ἀφοῦ τὸν παρέδωσε σὲ τέσσαρες τετράδες.
ἀγαγεῖν αὐτὸν = νὰ τὸν προσαγάγῃ νὰ δικασθῇ.

6. *προάγειν αὐτὸν* = νὰ τὸν προσαγάγῃ στὸ δικαστήριο.

7. *πατάξας* = ἀφοῦ κτύπησε.

8. *περιβαλοῦ* = φόρεσε.
ἱμάτιον = μανδύας.

9. *οὐκ ᾔδει ὅτι...* = δὲν ἤξερε ὅτι..., δὲν εἶχε συνείδησι τοῦ ὅτι...

10. *προῆλθον ρύμην μίαν* = προχώρησαν ἕνα δρόμο.
11. *γενόμενος ἐν ἑαυτῷ* = ἀφοῦ ἦλθε στὸν ἑαυτό του, ἀφοῦ συνῆλθε.
ἐξείλετο (τοῦ ρ. ἐξαιροῦμαι) = ἐλευθέρωσε, ἔσωσε.
ἀπὸ πάσης προσδοκίας τοῦ λαοῦ = ἀπὸ κάθε κακό, ποὺ περίμενε ὁ λαός.
12. *συνιδών τε* = καὶ ἀφοῦ ἀντιλήφθηκε καλῶς (ποῦ ἦταν).
οὗ ἦσαν ἱκανοὶ = ὅπου ἦταν ἀρκετοί.
13. *θύρα πυλῶνος* = ἡ θύρα τῆς ἐξωτερικῆς εἰσόδου, ἡ ἐξώπορτα.
παιδίσκη = ὑπηρέτρια.
ὑπακοῦσαι = ν' ἀνοίξῃ.
14. *ἐπιγνοῦσα* = ἀφοῦ ἀναγνώρισε.
εἰσδραμοῦσα = ἀφοῦ ἔτρεξε μέσα.
ἑστάναι = ὅτι στέκεται, ὅτι βρίσκεται.
15. *μαίνῃ (τοῦ ρ. μαίνομαι)* = εἶσαι τρελλή.
17. *κατασείσας δὲ αὐτοῖς τῇ χειρὶ* = ἀφοῦ δὲ μὲ κίνησι τοῦ χεριοῦ τοὺς ἔκαμε σῆμα.
19. *ἐκέλευσεν ἀπαχθῆναι* = διέταξε νὰ φυλακισθοῦν.
20. *ἦν θυμομαχῶν* = φιλονεικοῦσε πεισματωδῶς, ἔπνεε μένεα.
ὁμοθυμαδὸν παρῆσαν πρὸς αὐτὸν = ἐκ συμφώνου παρουσιάσθηκαν σ' αὐτόν.
πείθω = προσεταιρίζομαι, δωροδοκῶ.
ὁ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος = ὁ θαλαμηπόλος ἢ θησαυροφύλακας.
ἐτρέφετο = προμηθευόταν τὰ τρόφιμα.
βασιλικὴ = ἡ χώρα τοῦ βασιλέως.
21. *τακτῇ ἡμέρᾳ* = ὡρισμένη ἡμέρα.
ἐσθῆς = ἐνδυμασία, στολή.
βῆμα = ὑψηλὴ θέσις, θρόνος.
ἐδημηγόρει = ἀγόρευε δημοσίᾳ.
23. *ἀνθ' ὧν* = ἐπειδή.
καὶ γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψυξε = καὶ τὸν ἔτρωγαν τὰ σκουλήκια καὶ ξεψύχησε.
25. *πληρώσαντες* = ἀφοῦ ἐξετέλεσαν.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 2: Δίωξαν οἱ Ἰουδαῖοι τὴν Ἐκκλησία τοῦ

Χριστοῦ καὶ θανάτωσαν ἐπιφανῆ ἄνδρα, τὸ Στέφανο. Τοὺς συμβούλευσε ὁ Γαμαλιὴλ καὶ σταμάτησαν τὸ διωγμό. Ἀλλὰ τὸ μῖσος μέσα στὶς καρδιές τους συνεχιζόταν. Καὶ ὅταν ἡ Ἐκκλησία ἔκαμε ἄνοιγμα πρὸς τοὺς ἐθνικούς, τὸ μῖσος αὐξήθηκε.

Ὁ Ἡρώδης (ὁ Ἀγρίππας ὁ Α΄), ἔγγονὸς τοῦ Ἡρώδου τοῦ μεγάλου, ποὺ θανάτωσε τὰ νήπια τῆς Βηθλεέμ, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ μῖσος τῶν Ἰουδαίων καὶ νὰ κερδίσῃ τὴν εὔνοιά τους, κήρυξε καὶ αὐτὸς διωγμὸ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας. Σταμάτησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ἄρχισε ὁ Ἡρώδης. Οἱ κακοὶ δὲν μποροῦν νὰ ἡσυχάσουν, ἂν δὲν σκεφθοῦν καὶ δὲν κάνουν κακό, ὅπως ὁ ἀρχέκακος Διάβολος, ὁ πατέρας τους. Ὁ Ἡρώδης, βασιλεὺς ὀνομαζόμενος ἀλλὰ δοῦλος τῶν παθῶν του, κακοποίησε μερικὰ πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας. Πῶς; Ὡς φαίνεται, συνελάμβανε, φυλάκιζε, βασάνιζε, ἐπέβαλε πρόστιμα, δήμευε περιουσίες. Αἱμοχαρὴς δέ, ὅπως ὁ πάππος του ὁ Ἡρώδης ὁ μέγας, προχώρησε καὶ σὲ φόνο. Φόνευσε μὲ μαχαῖρι ἕνα ἀπὸ τοὺς τρεῖς μεγαλυτέρους ἀποστόλους, τὸν Ἰάκωβο, τὸν ἀδελφὸ τοῦ Ἰωάννου καὶ υἱὸ τοῦ Ζεβεδαίου. Ἔτσι ἐκπληρώθηκε ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ, «Τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε» (Μάρκ. ι΄ 39), καθὼς καὶ ὁ λόγος τοῦ Ψαλμωδοῦ, «Ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς» (Ψαλμ. μγ΄ 23). Ὁ Ἡρώδης ὁ μέγας ἔσφαξε τὰ νήπια, ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀντίπας ἔσφαξε τὸν Ἰωάννη τὸν πρόδρομο καὶ βαπτιστή, ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀγρίππας ὁ Α΄ ἔσφαξε τὸν ἀπόστολο Ἰάκωβο. Ἡρῶδες θηριώδεις!

Γιατί ἀπ' τοὺς ἀποστόλους ὁ Ἡρώδης προτίμησε νὰ θανατώσῃ τὸν Ἰάκωβο; Ὁ Χριστὸς εἶχε ὀνομάσει τὸν Ἰάκωβο καὶ τὸν Ἰωάννη βοανεργές, υἱοὺς βροντῆς, διότι διακρίνονταν γιὰ τὸ ἱερὸ πάθος καὶ τὴ ζωηρότητά τους ἀπέναντι τῆς ἀσεβείας. Ὁ λόγος τους βροντοῦσε καὶ ἄστραπτε. Ὡς φαίνεται λοιπόν, μὲ τὸ νευρῶδες καὶ ἐλεγκτικὸ κήρυγμά του ὁ Ἰάκωβος προκάλεσε τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἡρώδου καὶ διήγειρε τὸ μῖσος τους. Τὸ ζωηρότερο καὶ ἐλεγκτικώτερο κήρυγμα ταράσσει τοὺς

ἐνόχους περισσότερο καὶ ἔχει γιὰ τοὺς κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου συνέπειες σοβαρώτερες. Γι' αὐτὸ οἱ καιροσκόποι, οἱ διπλωμάτες καὶ οἱ δειλοὶ ἐπιμελῶς ἀποφεύγουν τὰ ζωηρὰ καὶ ἐλεγκτικὰ κηρύγματα καὶ κάνουν ἤπια καὶ χλιαρά.

Ὡς ἕνας ἀπ' τοὺς δώδεκα ἀποστόλους ὁ Ἰάκωβος, μάλιστα ἀπ' τοὺς τρεῖς μεγαλυτέρους, θὰ ἀνέμενε κανεὶς νὰ μείνῃ στὴ ζωὴ αὐτὴ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, γιὰ νὰ κηρύξῃ καὶ ἐκτελέσῃ τὴ μεγάλη ἀποστολή του, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Χριστὸς τὸν προετοίμαζε ἐπὶ τρία ἔτη. Ἀλλ' ὁ Κύριος τὸν πῆρε ἐνωρὶς ἀπ' τὴ ζωὴ αὐτή. Θανατώθηκε, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, προώρως, πολὺ προώρως. Δὲν πρόλαβε νὰ χαρῇ τὴν ἀποστολή του! Ἡ πρόωρος σφαγὴ τοῦ ἀποστόλου ἀσφαλῶς προκάλεσε στὴν Ἐκκλησία θρῆνο καὶ κοπετὸ μεγαλύτερο, παρ' ὅσο ὁ θάνατος τοῦ διακόνου Στεφάνου. Καὶ κάθε εὐαίσθητος ἄνθρωπος λυπεῖται ἰδιαιτέρως γιὰ τὴν πρόωρη σφαγὴ τοῦ ἀποστόλου. SUNT LACRIMAE RERUM, ἀναφωνεῖ ἕνας ξένος συγγραφεύς. Ὑπάρχουν δάκρυα γιὰ τὰ ἀνθρώπινα πράγματα. Ὑπάρχουν εὐαίσθητες ψυχές, γιὰ νὰ θρηνοῦν τὰ θλιβερὰ γεγονότα, μάλιστα τὶς ἄδικες καὶ πρόωρες σφαγὲς χριστιανῶν καὶ ἀποστόλων.

Γιατί ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ σφαγιασθῇ ὁ ἀπόστολος τόσον ἐνωρίς; Γιὰ πολλοὺς λόγους. Ὅπως λέγεται, ὁ ἀπόστολος αὐτὸς δὲν διακρινόταν μόνο γιὰ τὴ ζωηρότητα τοῦ χαρακτῆρος του καὶ τοῦ κηρύγματός του, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν πόθο του πρὸς τὸ μαρτύριο. Εἶχε ἰδιαιτέρως σφοδρὸ πόθο νὰ μαρτυρήσῃ γιὰ τὸν Κύριο. Καὶ ὁ Κύριος ταχέως τὸν ἀξίωσε τοῦ ποθουμένου. Συγχρόνως ἔδειξε ὁ Κύριος, ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπ' τὸν ἄνθρωπο, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς εἶνε ἀπόστολος. Ἂς μὴ νομίζωμε λοιπόν, ἰδίως οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι ὁ Θεὸς στὸ ἔργο του ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μᾶς. Ὁ Θεὸς δύναται καὶ μὲ λιγωτέρους ἀποστόλους καὶ ἱεραποστόλους νὰ κάνῃ τὸ ἔργο του. Δύναται ἐπίσης νὰ παραμερίσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἀγγέλους. Δύναται ἀκόμη ν' ἀναστήσῃ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου ἀπ' τοὺς βράχους. Δύναται, τέλος, νὰ κάνῃ ἀπ' εὐθείας καὶ μόνος

τὸ ἔργο του, χωρὶς τὴ βοήθεια κανενός. Παντοδύναμος δὲν εἶνε; Δὲν ἔκανε τὰ σύμπαντα μόνος καὶ ἐκ τοῦ μηδενός; Ἀλλ' ὁ Θεὸς χρησιμοποιεῖ ἐμᾶς τοὺς ταπεινοὺς καὶ εὐτελεῖς ἀνθρώπους ὡς ὄργανα καὶ συνεργάτες του γιὰ νὰ μᾶς τιμήσῃ. Δὲν ἔχει ὁ Θεὸς ἀνάγκη ἀπὸ μᾶς, ἀλλὰ μεῖς ἀπ' τὸ Θεό. Ὁ Θεὸς ἐπίσης ἐπέτρεψε τὴ σφαγὴ τοῦ Ἰακώβου γιὰ νὰ μὴ πῇ ὁ κόσμος, ὅτι οἱ ἀπόστολοι ἔκαναν τολμηρὰ κηρύγματα καὶ φαίνονταν γενναῖοι, διότι ὁ Θεὸς τοὺς προστάτευε ἰδιαιτέρως καὶ δὲν διέτρεχαν κίνδυνο θανάτου. Ἰδού, ὅτι δὲν θανατώθηκαν μόνο πρόβατα, ἀλλὰ καὶ ἐπίσημος κριὸς τῆς ποίμνης τοῦ Χριστοῦ. Τὸ μαρτύριο τοῦ Ἰακώβου δίδασκε τὸν κόσμο, ὅτι οἱ ἀπόστολοι δὲν κήρυτταν ἀκινδύνως. Δίδασκε δὲ καὶ τοὺς συναποστόλους τοῦ Ἰακώβου, ὅτι μαρτύριο ἀνέμενε καὶ αὐτούς, καὶ ὅτι ὤφειλαν νὰ προετοιμάζωνται γι' αὐτό. Μὲ τὴ θανάτωσι τοῦ Ἰακώβου φαίνεται ἀκόμη, ὅτι ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ παρακινήσῃ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους, νὰ βγοῦν ἀπ' τὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ νὰ διασκορπισθοῦν ἀνὰ τὰ ἔθνη. Τέλος ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ διδάξῃ καὶ τὸν κόσμο καὶ τοὺς ἀποστόλους, ὅτι παρὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τοὺς θανάτους τὸ Εὐαγγέλιο ἐπικρατεῖ καὶ θριαμβεύει, ἡ Ἐκκλησία στηρίζεται καὶ ἐξαπλώνεται περισσότερο. Οἱ μάρτυρες βοηθοῦν στὸν ἀγῶνα τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὸ αἷμα τους ἀπ' τὴ γῆ, βοηθοῦν καὶ μὲ τὸ πνεῦμα τους ἀπ' τὸν οὐρανό, παρακολουθῶντας τὰ ἐπίγεια καὶ προσευχόμενοι γιὰ τὴ νικηφόρο πορεία καὶ ἔκβασι τοῦ χριστιανικοῦ ἀγῶνος.

Στίχ. 3 - 4: Ὁ θάνατος τοῦ Ἰακώβου εὐχαρίστησε τὸν Ἰουδαϊκὸ λαό. Ἄλλοτε ὁ λαὸς ἦταν ἐνθουσιωδῶς ὑπὲρ τῶν ἀποστόλων, τοὺς ὕψωνε μέχρι τὰ ἄστρα καὶ ἔκανε τοὺς ἄρχοντας νὰ φοβοῦνται νὰ τοὺς θίξουν. Τώρα ὁ λαὸς εἶνε κατὰ τῶν ἀποστόλων. Οἱ ἐχθροὶ δούλεψαν καὶ μετέστρεψαν τὸ λαό. Ὡς φαίνεται, ἐκμεταλλεύθηκαν ἰδιαιτέρως τὸ ἄνοιγμα τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς καὶ τὴν εἰσδοχὴ ἀπεριτμήτων. Μήπως καὶ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐπιγείου ζωῆς τοῦ Ἰησοῦ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς δὲν ἔδειξε κακὴ μεταστροφή; Ἐνῷ κατὰ τὴν τριετία τῆς δημοσίας δράσεως τοῦ Ἰησοῦ κρεμόταν ἀπ' τὰ χείλη του καὶ τὸν

δόξαζε ὡς Μεσσία, κατὰ δὲ τὴν εἴσοδό του στὰ Ἱεροσόλυμα φώναζε «ὡσαννά, ὡσαννά», λίγες μέρες ἀργότερα μεταστράφηκε καὶ φώναξε πρὸς τὸν Πιλᾶτο «Ἆρον ἆρον, σταύρωσον αὐτόν». Ἄστατος ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς σὰν τὰ νερὰ τοῦ Εὐρίπου. Ἄμπωτις καὶ παλίρροια! Ἀλλὰ μόνον ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός; Δυστυχῶς κάθε λαός. Σήμερα ὁ λαὸς σὲ ἀνεβάζει μέχρι τὸν οὐρανό, αὔριο σὲ κατεβάζει μέχρι τὸν ᾅδη. Εὐκόλως ἐνθουσιάζεται καὶ εὐκόλως ἐξατμίζεται ὁ ἐνθουσιασμός του. Εὐκόλως ἐμπιστεύεται σὲ πρόσωπα, καὶ εὐκόλως κλονίζεται καὶ χάνει τὴν ἐμπιστοσύνη. Λόγῳ ἐπιπολαιότητος καὶ συκοφαντιῶν, ὁ λαὸς ἐπηρεάζεται καὶ μεταστρέφεται ταχέως. Τὸν ἄστατο χαρακτῆρα τοῦ λαοῦ ἰδίως βλέπουμε στὴ συμπεριφορά του ἀπέναντι πολιτικῶν προσώπων. Οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ σταθεροὶ εἶνε πάντοτε ὀλίγοι. Οἱ πολλοὶ εἶνε καλάμια, ποὺ τὰ σαλεύει ὁ ἄνεμος καὶ κλίνουν ἄλλοτε πρὸς τὰ ἐδῶ καὶ ἄλλοτε πρὸς τὰ ἐκεῖ. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει ν' ἀποδίδωμε μεγάλη σημασία στὴ γνώμη καὶ στὴ στάσι τοῦ λαοῦ. Οὔτε οἱ ἐπιδοκιμασίες τοῦ λαοῦ νὰ μᾶς ἐνθουσιάζουν, οὔτε οἱ ἀποδοκιμασίες νὰ μᾶς ἀπογοητεύουν. Ὁ Θεὸς καὶ ὄχι ὁ λαὸς ἔχει μεγάλη σημασία. Ἂν μᾶς ἐπιδοκιμάζῃ ὁ Θεός, ἡ ἀποδοκιμασία ὅλου τοῦ κόσμου δὲν δύναται νὰ μᾶς βλάψῃ, ἀλλὰ καὶ μᾶς προσθέτει μισθὸ ἀπ' τὸ Θεό.

Ὁ Ἡρώδης δὲν στηριζόταν στὸ Θεό, ἀλλὰ στὸν ἐλεεινὸ λαό. Καὶ γι' αὐτὸ κοίταζε νὰ εὐχαριστῇ τὸ λαό, ὥστε νὰ κερδίζῃ τὴν εὔνοιά του. Ἦταν δημαγωγός. Διώκοντας τὴν Ἐκκλησία καὶ θανατώνοντας τὸν Ἰάκωβο, εἶδε ὅτι πράγματι ὁ λαὸς εὐχαριστήθηκε. Καὶ ἐνισχυμένος ἀπ' τὴν ἐπιδοκιμασία τοῦ λαοῦ, προχώρησε σὲ ἐγκληματικότητα. Συνέλαβε τὸν κορυφαῖο Πέτρο καὶ τὸν φυλάκισε, γιὰ νὰ τὸν δικάσῃ μετὰ τὴν ἑορτὴ τῶν ἀζύμων ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, νὰ τὸν ἐκτελέσῃ καὶ νὰ εὐχαριστήσῃ περισσότερο τὸ λαό. Φοβερὸ πρᾶγμα ὁ φόνος, αὐτὸς καθ' ἑαυτόν, μάλιστα ὅταν εἶνε ἄδικος. Ἀλλὰ φοβερώτερο τὸ νὰ φονεύῃ κάποιος γιὰ λόγους δημαγωγικούς, γιὰ ν' ἀρέσῃ σ' ἄλλους, καθὼς καὶ τὸ νὰ εὐχαριστοῦνται οἱ ἄλλοι, ὅταν ὡς ψυχαγωγία τοὺς προσφέρεται ὁ φόνος. Σατανικοὶ ἄνθρωποι ἀρέσκονται νὰ κάνουν ἢ νὰ βλέπουν φόνο. Τέτοιοι

ἄνθρωποι ἦταν ὁ Ἡρώδης καὶ ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός. Βασιλεὺς καὶ λαὸς ἀντάξιοι ἀλλήλων καὶ συνένοχοι. Ἔνοχος ὁ Ἡρώδης, διότι φόνευε, καὶ συνένοχοι οἱ Ἰουδαῖοι, διότι ἐπιδοκίμαζαν καὶ ἐνίσχυαν τὶς φονικὲς διαθέσεις τοῦ Ἡρώδου!

Ἀδελφοί! Εἶνε κατ᾽ ἐξοχὴν σατανικὸς ὁ ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἀρέσκεται νὰ κάνῃ ἢ νὰ βλέπῃ φόνο. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν μετανοήσῃ, σώζεται. Ὁ Χριστιανισμὸς κανένα ἁμαρτωλὸ δὲν ἀπογοητεύει. Καὶ ἀπ᾽ τοὺς χριστοκτόνους Ἰουδαίους ὅσοι μετενόησαν ἔγιναν δεκτοὶ στὴν Ἐκκλησία καὶ στὸν Οὐρανό. Κατὰ τὶς ἀνώμαλες ἡμέρες τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους πολλοὶ Ἕλληνες ἔβαψαν τὰ χέρια τους μὲ ἀδελφικὸ αἷμα ἢ εὐχαριστήθηκαν σὲ φόνους ἀδελφῶν. Καὶ πόσοι ἀπ᾽ αὐτοὺς μετανόησαν; Σπάνια τὰ παραδείγματα τῆς μετανοίας τῶν ἁμαρτωλῶν αὐτοῦ τοῦ εἴδους. Γι᾽ αὐτὸ ἂς προσευχώμαστε γιὰ ὅλους τοὺς ἁμαρτωλούς, ἀλλὰ γι᾽ αὐτοῦ τοῦ εἴδους τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἰδιαιτέρως. Καὶ ἀκόμη ἂς προσευχώμεθα, νὰ μὴ ἐπανέλθουν ποτὲ στὸ μαρτυρικό μας Ἔθνος ἡμέρες ἐμφυλίου σπαραγμοῦ.

Στίχ. 5: Ὁ Πέτρος στὴ φυλακὴ καὶ ἡ Ἐκκλησία στὴν προσευχή. Οἱ ἐχθροὶ τῆς Ἐκκλησίας κοιμῶνταν, ἡ Ἐκκλησία ἀγρυπνοῦσε καὶ διανυκτέρευε στὴν προσευχή, ὅπως ἄλλοτε ὁ Κύριός της. Ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά, βαθειὰ θλιμμένοι γιὰ τὴ σφαγὴ τοῦ Ἰακώβου, ἔκαναν μακρὰ καὶ θερμὴ προσευχὴ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ Πέτρου. Ἀπωρφανίστηκαν ἀπὸ ἕνα μεγάλο ἀπόστολο, παρακαλοῦσαν τὸ Θεὸ νὰ μὴ ἀπορφανισθοῦν καὶ ἀπὸ δεύτερο, τὸν μεγαλύτερο καὶ σεβαστότερο μεταξὺ τῶν ἀποστόλων καὶ τὸ ἰσχυρότερο στήριγμα τῶν ἀδελφῶν. Τί διδάσκει τοῦτο; Ὅτι κατὰ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς θλίψεις τῶν πνευματικῶν πατέρων καὶ ποιμένων ἡ Ἐκκλησία πρέπει νὰ πέφτῃ σὲ προσευχή· οἱ πιστοὶ νὰ συγκεντρώνωνται καὶ νὰ τελοῦν ἀγρυπνίες μὲ κλίσεις γονάτων, μὲ ὑψώσεις χεριῶν καὶ μὲ θερμὴ καρδιά, παρακαλῶντας τὸ Θεὸ νὰ σώζῃ τοὺς πνευματικοὺς πατέρας καὶ ποιμένας ἀπ᾽ τοὺς διωγμοὺς καὶ τὶς θλίψεις. Ἂν ἀρρωστήσῃ σοβαρῶς ὁ σαρκικὸς πατέρας μας,

ἀγρυπνοῦμε, συμμετέχουμε στὸν πόνο του καὶ κάνουμε τὸ πᾶν γιὰ νὰ θεραπευθῇ. Δὲν πρέπει περισσότερο νὰ δείχνωμε στοργὴ καὶ ἐνδιαφέρον στὶς περιπέτειες καὶ θλίψεις τοῦ πνευματικοῦ πατέρα μας;

Ἀλλ' ὄχι μόνο ἡ μεγάλη Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἡ κατ' οἶκον ἐκκλησία, ἡ οἰκογένεια, καὶ ἁπλῶς τὸ ἄτομο, πρέπει πολλὲς φορὲς νὰ ἀγρυπνῇ, ἄλλοτε περισσότερο καὶ ἄλλοτε λιγώτερο, καὶ νὰ προσεύχεται στὸν Κύριο. Νὰ δοξολογῇ τὸν Κύριο γιὰ τὰ μεγαλεῖα του, νὰ τὸν εὐχαριστῇ γιὰ τὶς εὐεργεσίες του, νὰ ἐξαγορεύῃ τὶς ἁμαρτίες, νὰ ζητῇ ἄφεσι, νὰ παρακαλῇ γιὰ τὴ χορήγησι τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν ὑλικῶν του ἀγαθῶν σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, νὰ μνημονεύῃ ὀνομαστικῶς προσφιλῆ πρόσωπα ζώντων καὶ νεκρῶν, νὰ παρακαλῇ καὶ γιὰ τοὺς ἐχθρούς. Ἡ προσευχὴ τὴ νύχτα, ἐπειδὴ ἀπαιτεῖ μεγαλύτερη βία τοῦ ραθύμου ἑαυτοῦ μας καὶ εἶνε κατανυκτικώτερη, ἔχει μεγαλύτερη δύναμι καὶ εἰσακούεται περισσότερο ἀπ' τὸ Θεό. Ἀρκετοὶ ἄνθρωποι γιὰ διαφόρους λόγους ἀγρυπνοῦν τὴ νύχτα. «Ἀνάστηθι καὶ σύ», φωνάζει ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος, «καὶ ἴδε τῶν ἄστρων τὴν χορείαν, τὴν βαθεῖαν σιγήν, τὴν ἡσυχίαν τὴν πολλήν· ἐκπλάγηθι τοῦ Δεσπότου τὴν οἰκονομίαν. Καθαρωτέρα τότε ἐστὶν ἡ ψυχή· κουφοτέρα καὶ λεπτοτέρα μᾶλλόν ἐστι, μετέωρος καὶ κούφη· τὸ σκότος αὐτό, ἡ σιγὴ ἡ πολλὴ εἰς κατάνυξιν ἀγαγεῖν ἱκανά. Ἂν δὲ καὶ τὸν οὐρανὸν ἴδῃς τοῖς ἄστροις ὥσπερ τισὶ μυρίοις κατεστιγμένον ὀφθαλμοῖς, πᾶσαν ἡδονὴν καρπώσῃ, ἔννοιαν λαβὼν εὐθὺς τοῦ Δημιουργοῦ... Κάμψον τὰ γόνατα, στέναξον, παρακάλεσόν σου τὸν Δεσπότην ἵλεων γενέσθαι· μᾶλλον ἐπικάμπτεται ἐν νυκτεριναῖς εὐχαῖς, ὅταν τὸν καιρὸν τῆς ἀναπαύσεως σὺ θρήνων ποιῇς καιρόν... Πίστευσόν μοι, οὐχ οὕτω τὸ πῦρ τὸν ἰὸν ἀποκαθαίρειν εἴωθεν, ὡς εὐχὴ νυκτερινὴ τὸν ἰὸν τῶν ἁμαρτημάτων τῶν ἡμετέρων». Ἡ φωτιὰ καθαρίζει τὸ σίδηρο ἀπ' τὶς σκουριές, καὶ ἡ νυκτερινὴ προσευχή, ἀκόμη καλλίτερα, καθαρίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπ' τὶς ἁμαρτίες.

Ἀδελφοί! Οἱ ἅγιοι σηκώνονταν τὴ νύχτα καὶ προσεύχονταν στὸ Θεὸ καὶ αἰσθάνονταν δύναμι καὶ ἀνέκφραστη

γλυκύτητα. Καὶ σήμερα ἀσκηταὶ καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ σηκώνονται τὴ νύχτα καὶ μιλᾶνε στὸ Θεό, καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ἐμποτίζει μὲ τὴ χάρι του καὶ τὴ χαρά του. Κάνουμε καὶ ἐμεῖς τὸ ἴδιο; Αἰσθανόμεθα καὶ ἐμεῖς τὸ ἴδιο; Πολλοὶ ἀγρυπνοῦν γιὰ τὴν ἐκτέλεσι ὑπηρεσιακῶν καθηκόντων. Πολλοὶ ἀγρυπνοῦν γιὰ τὸ Μαμωνᾶ. Πολλοὶ ἀγρυπνοῦν γιὰ τὴν Ἀφροδίτη, τὴ θεὰ τῆς ἡδονῆς. Ἂν δὲν ἐντρεπώμεθα ἀπ᾽ τοὺς ἀσκητὰς καὶ τοὺς ἁγίους, ἂς ἐντραποῦμε ἀπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἂς ἀγρυπνοῦμε κάποτε καὶ ἐμεῖς γιὰ τὸ Θεό, μᾶλλον δὲ γιὰ τὰ αἰώνια συμφέροντά μας. Ὁ Κύριος φωνάζει: Γρηγορεῖτε, ἀγρυπνεῖτε, προσεύχεσθε!

Στίχ. 6 - 23: Εἶνε ἡ τρίτη φορά, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Πέτρος βρίσκεται στὴ φυλακή, διότι κηρύττει Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴ δύναμι νὰ διορθώνῃ καὶ νὰ ἐλευθερώνῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἀπὸ πνευματικὲς καὶ ἀπὸ σωματικὲς φυλακές. Ἐὰν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἄκουαν τὸ Χριστό, ὅλες οἱ φυλακὲς θὰ καταργοῦνταν. Ὁ Πέτρος στὴ φυλακή, τὸ ἄκακο πρόβατο τοῦ Ἰησοῦ, ἦταν δεμένος ἀπ᾽ τοὺς λυκανθρώπους μὲ διπλὲς ἁλυσίδες, καὶ φυλασσόταν ἀπὸ διπλὲς σκοπιὲς μέσα καὶ ἔξω ἀπ᾽ τὴ φυλακή. Θὰ περίμενε κανεὶς νὰ φοβᾶται ὁ φυλακισμένος, ἀλλὰ φοβοῦνταν οἱ ἐχθροί. Ὁ δὲ φυλακισμένος, καίτοι προηγήθηκε ἡ σφαγὴ τοῦ Ἰακώβου καὶ ἀναμενόταν ἐντὸς ὀλίγου καὶ ἡ δική του σφαγή, κοιμόταν ἥσυχα καὶ βαθειά, σὰν νὰ μὴ συνέβαινε τίποτε. Ὁ ἀπόστολος εἶχε ἐπιρρίψει ὅλη τὴ μέριμνά του στὸ Θεό. Ἡ πίστις καὶ ἡ χάρις, ἡ μεγάλη πίστις καὶ χάρις, εἶνε ἰσχυρότερη ἀπ᾽ τὸ θάνατο καὶ ὑπερνικᾷ τὴν ἀγωνία τοῦ θανάτου. Ὅσοι φοβούμεθα τὸ θάνατο, ἔχουμε λίγη πίστι καὶ χάρι.

Ἄγγελος τὴ δεύτερη φορὰ ἔβγαλε τὸν Πέτρο καὶ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους ἀπ᾽ τὴ φυλακή (Πράξ. ε´ 19). Ἄγγελος καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ ἐλευθερώνει τὸν Πέτρο. Ἀγγελικὸ φῶς ἀστράπτει· ἀγγελικὴ φωνὴ ἀκούεται· οἱ ἁλυσίδες πίπτουν· ὁ φυλακισμένος σηκώνεται, ντύνεται, φεύγει, περνάει μπροστὰ ἀπ᾽ τὶς σκοπιές· οἱ πόρτες ἀνοίγουν. Καὶ ἐν τούτοις οἱ φύλακες δὲν ἀντιλαμβάνονται τίποτε! Ἐμπαίζουν οἱ ἀσεβεῖς τὸ Θεό; Ἐμπαίζει καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ἐχθρούς του κατὰ τρόπο θαυμαστό.

Ὁ Πέτρος μετέβη στὸ φιλόξενο καὶ εὐρύχωρο σπίτι τῆς Μαρίας τῆς μητέρας τοῦ Ἰωάννου, ποὺ λεγόταν καὶ Μᾶρκος. Ἐκεῖ ἦταν πολλοὶ συγκεντρωμένοι καὶ προσεύχονταν. Μὲ τὶς προσευχές τους οἱ πιστοὶ ἔβγαλαν τὸν ἀπόστολο ἀπ᾽ τὴ φυλακὴ καὶ τὸν ἔφεραν κοντά τους. Ὁ Πέτρος ἔκρουσε τὴ θύρα. Καὶ μιὰ παιδίσκη, ὑπηρέτρια, ὀνόματι Ρόδη, ἔτρεξε «ὑπακοῦσαι», νὰ ἀνοίξῃ δηλαδή. Ἀλλ᾽ ὅταν ἄκουσε τὴ γνώριμη φωνὴ τοῦ ἀποστόλου, ἀπ᾽ τὴ χαρά της δὲν ἄνοιξε, ἀλλ᾽ ἔτρεξε καὶ ἀνήγγειλε τὸ ἀπροσδόκητο γεγονός. Οἱ πιστοὶ δὲν πίστευαν! Νόμισαν ὅτι ἦταν ἄγγελος τοῦ Πέτρου. Κάθε πιστὸς ἔχει φύλακα ἄγγελο. «Εἶσαι τρελλή!», εἶπαν στὴ Ρόδη. Προσεύχονταν νὰ ἐλευθερώσῃ ὁ Θεὸς τὸν Πέτρο, εἶχε προηγηθῆ ἄλλη θαυμαστὴ ἀποφυλάκισις, καὶ ὅμως δὲν πίστευαν στὸ νέο θαῦμα. Πόσο ἀτελεῖς εἴμεθα ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι! Ἀφοῦ ὁ ἀπόστολος καθησύχασε καὶ χαροποίησε τοὺς ἀγωνιῶντας πιστούς, ἔφυγε σ᾽ ἄλλο τόπο, γιὰ νὰ μὴ προκαλέσῃ τοὺς ἐχθρούς. Ἔτσι τὸν φώτισε ὁ Θεὸς νὰ κάνῃ τὴ φορὰ αὐτή, ἐνῷ κατὰ τὴ δεύτερη ἀποφυλάκισι ὁ Θεὸς διέταξε τοὺς ἀποστόλους νὰ σταθοῦν καὶ νὰ διδάσκουν στὸ χῶρο τοῦ ναοῦ.

Ὁ Ἡρώδης, ἐπειδὴ αἰσθάνθηκε τὴ θαυμαστὴ ἀποφυλάκισι τοῦ Πέτρου ὡς ἐμπαιγμὸ καὶ ὡς τραυματισμὸ τοῦ ἐγωισμοῦ του, ἀφοῦ ἀνέκρινε τοὺς φύλακες, διέταξε «ἀπαχθῆναι», νὰ φυλακισθοῦν. Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε μὲ τὴν ἀπόφασί του: «Βγῆκε ὁ Πέτρος ἀπ᾽ τὴ φυλακή; Μπῆτε τώρα σεῖς στὴ φυλακή»! Οἱ φύλακες δὲν ἦταν ἔνοχοι γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τοῦ Πέτρου. Κακοποιήθηκαν ἀδίκως, ἢ μᾶλλον τιμωρήθηκαν γιὰ ἄλλα ἁμαρτήματά τους, καὶ προπαντὸς γιὰ τὴ σκληρότητά τους. Ἀλλὰ τιμωρήθηκε καὶ ὁ Ἡρώδης παραδειγματικῶς. Μιὰ μέρα δημηγοροῦσε. Καὶ ὁ κόλακας λαὸς τὸν θεοποιοῦσε κραυγάζοντας: «Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου»! Αὐτὸς δὲ ὁ ὑπερφίαλος καὶ ὁ ἀνόητος δεχόταν τὴν ἀποθεωτικὴ ἐπευφημία τοῦ λαοῦ. Ἀστραπιαίως δὲ ἄγγελος Κυρίου τὸν κτύπησε, ἔγινε σκωληκόβρωτος καὶ παρέδωσε στὸ Σατανᾶ τὴν ἀθλία του ψυχή. Παρόμοιο τέλος εἶχε καὶ ὁ παππούς του Ἡρώδης. Σάπισε καὶ σκουλήκιασε. Ὁ Θεὸς πολλὲς φορὲς τοὺς ἀλαζόνες καὶ ἐγκληματίες τιμωρεῖ καὶ ἐδῶ.

ΠΕΡΙΟΔΕΙΑ ΤΟΥ ΒΑΡΝΑΒΑ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΑΥΛΟΥ

Στὸ δέκατο τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 15, ἀναφέρονται: 1) Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Σαύλου ἀπ' τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ τὴν Ἐκκλησία σὲ περιοδεία, στίχ. 1 - 3, 2) Ἡ περιοδεία τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Σαύλου ἀπ' τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας μέχρι τὴν Κύπρο καὶ τὴν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας, στίχ. 4 - 15.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν* = στὴν ὑπάρχουσα (ἐκεῖ) ἐκκλησία.
σύντροφος = ὁμογάλακτος, θετὸς ἀδελφὸς ἢ ἀξιωματοῦχος τῆς αὐλῆς.

2. *λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ* = ἐνῷ δὲ αὐτοὶ τελοῦσαν ἔργο γιὰ τὸν Κύριο (κήρυγμα, λατρεία).
ἀφορίσατε δή μοι = ξεχωρίσατέ μου ἀμέσως.
ὃ προσκέκλημαι = γιὰ τὸ ὁποῖο τοὺς ἔχω προσκαλέσει.

3. *ἐπιθέντες αὐτοῖς* = ἀφοῦ ἔθεσαν ἐπάνω σ' αὐτούς.

4. *ἐκπεμφθέντες* = ἀφοῦ ἀπεστάλησαν.

5. *γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι* = ἀφοῦ ἔφθασαν στὴ Σαλαμῖνα.
ὑπηρέτης = βοηθός.

8. *ἐλύμας* = μάγος.
μεθερμηνεύεται = μεταφράζεται.
τὸ ὄνομα = ἡ ἰδιότης.
διαστρέψαι = ν' ἀποτρέψη.

10. *ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης* = ἐχθρὲ παντὸς καλοῦ.

11. *ἀχλὺς* = ὁμίχλη, θαμπάδα.
περιάγων = στρέφοντας γύρω, γυρίζοντας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

13. *ἀποχωρήσας* = ἀποχωρισθείς.

15. *λόγος παρακλήσεως* = λόγος νουθεσίας καὶ παρηγορίας, λόγος ἐποικοδομητικός.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 2: Πρῶτος χαρισματοῦχος στὴν Ἐκκλησία εἶνε ὁ «ἀπόστολος», δεύτερος ὁ «προφήτης», τρίτος ὁ «διδάσκαλος». Οἱ ἀπόστολοι εἶχαν ὅλα τὰ χαρίσματα. Οἱ προφῆτες εἶχαν τὸ χάρισμα νὰ ὁμιλοῦν κατ' ἔμπνευσι καὶ ἀποκάλυψι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οἱ δὲ διδάσκαλοι εἶχαν τὸ χάρισμα νὰ ἐμβαθύνουν στὶς ἀποκεκαλυμμένες ἀλήθειες, ν' ἀναπτύσσουν καὶ νὰ διδάσκουν αὐτές. Οἱ ἀπόστολοι, ἀφοῦ εἶχαν ὅλα τὰ χαρίσματα, ἦταν καὶ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι. Οἱ προφῆτες ἐπίσης ἦταν καὶ διδάσκαλοι. Ἀλλ' οἱ διδάσκαλοι δὲν ἦταν κατ' ἀνάγκην καὶ προφῆτες καὶ ἀπόστολοι. Πολλοὶ διδάσκαλοι δὲν μιλοῦσαν θεοπνεύστως, ὅπως οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆτες, ἀλλὰ μὲ τὸ φωτισμὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατανοοῦσαν καὶ δίδασκαν τὶς ἀλήθειες τῆς Πίστεως.

Τὸ ἀποστολικὸ χάρισμα δόθηκε στοὺς Δώδεκα, στὸν Παῦλο καὶ τοὺς Ἑβδομήκοντα. Τὸ προφητικὸ χάρισμα δόθηκε σὲ περισσοτέρους. Καὶ τὸ διδασκαλικὸ χάρισμα δόθηκε σὲ ἀκόμη περισσοτέρους. Τὸ ἀποστολικὸ χάρισμα ἐξέλιπε μὲ τὸ θάνατο τῶν ἀποστόλων. Τὸ προφητικὸ μειώθηκε μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου, ἀλλὰ δὲν ἐξέλιπε. Ὁ ἅγιος Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλὸς εἶχε ἐμπνεύσεις ὅπως οἱ προφῆτες, διὰ τοῦτο καὶ προεῖπε μελλοντικὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀνθρωπίνως ἦταν ἀδύνατο νὰ προλεχθοῦν. Καὶ ἄλλοι ἅγιοι εἶχαν προφητικὲς ἐκδηλώσεις. Καὶ στὶς ἡμέρες μας ὑπάρχουν τέτοιες ἐκδηλώσεις. Ἀλλὰ περισσότερο στὴν Ἐκκλησία διατηρεῖται τὸ διδασκαλικὸ χάρισμα. Σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες καὶ σήμερα ὑπάρχουν διδάσκαλοι τοῦ Εὐαγγελίου, πρόσωπα μὲ θεῖο φωτισμὸ καὶ ἱκανότητα νὰ ἐμβαθύνουν στὸν ἀποκεκαλυμμένο λόγο τοῦ Θεοῦ, νὰ τὸν ἀναπτύσσουν καὶ νὰ τὸν διδάσκουν μὲ ἐπιτυχία. Ἐπιφανὴς διδάσκαλος τοῦ Εὐαγγελίου στὶς ἡμέρες μας

ἦταν ὁ ἀείμνηστος Τρεμπέλας. Δίδαξε προφορικῶς ὅταν ζοῦσε, θὰ διδάσκῃ καὶ ἐπὶ πολὺ μὲ τὰ συγγράμματά του.

Στίχ. 2: Οἱ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι στὴν ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας «ἐλειτούργουν τῷ Κυρίῳ», τελοῦσαν ἔργο γιὰ τὸν Κύριο. Ἢ κήρυτταν τὸ εὐαγγέλιο ἢ τελοῦσαν τὴ θεία λειτουργία, ἡ ὁποία περιλάμβανε καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ θείου λόγου. Ὄχι μόνον ἡ λατρεία, ἀλλὰ καὶ τὸ κήρυγμα εἶνε λειτουργία καὶ ἱερουργία. Ὁ Παῦλος χαρακτήρισε τὸν ἑαυτό του ὡς «λειτουργὸν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱερουργοῦντα τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. ιε΄ 16). Τελῶντας τὸ ἔργο τοῦ Κυρίου οἱ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι νήστευαν συγχρόνως.

Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει ὅτι πάντοτε, ὁσάκις τελοῦμε ἔργο Θεοῦ, ὀφείλουμε νὰ νηστεύωμε. Ἔργο Θεοῦ πρέπει νὰ κάνωμε πάντοτε. Ἀλλὰ νηστεία δὲν μποροῦμε νὰ κάνωμε πάντοτε. Ὡρισμένες ὅμως ἡμέρες καὶ περιόδους τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους ὀφείλουμε νὰ νηστεύωμε. Στὴν ἀρχὴ δὲν ἦταν καθωρισμένες οἱ ἡμέρες καὶ περίοδοι τῆς νηστείας. Οἱ δὲ πιστοὶ νήστευαν ἐκτάκτως, ἰδίως σὲ περιπτώσεις ἰδιαιτέρως σοβαρές, ὅπως οἱ περιπτώσεις διωγμῶν καὶ ἄλλων θλίψεων τῆς Ἐκκλησίας ἢ ἀτόμων. Στὴν προκειμένη περίπτωσι οἱ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι στὴν Ἀντιόχεια νήστευαν, γιὰ νὰ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς στὸ ἔργο τῆς ἐξαπλώσεως τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ νηστεία βοηθεῖ σπουδαίως στὴν ἐπιτυχία τοῦ πνευματικοῦ ἔργου. Καὶ ἂν σήμερα δὲν ἔχωμε μεγάλη ἐπιτυχία στὴ χριστιανικὴ προσπάθεια, ἕνας σοβαρὸς λόγος εἶνε καὶ ὅτι δὲν ἔχουμε μεγάλη ἀγάπη στὴ νηστεία. Ἐπιθυμοῦμε νὰ ἐπιτύχωμε μεγάλα πράγματα, καταστρώνουμε σπουδαῖα σχέδια, καταρτίζουμε σπουδαῖα προγράμματα, χρησιμοποιοῦμε σύγχρονα μέσα, γεμίζουμε τὸν κόσμο μὲ προφορικὸ καὶ μὲ γραπτὸ λόγο, ἀλλὰ μεγάλη ἐπιτυχία δὲν ἔχουμε, διότι εἴμεθα σαρκικοί, τρῶμε πολὺ καὶ νηστεύουμε λίγο. Ἂν θέλωμε νὰ μᾶς εὐλογήσῃ ὁ Κύριος περισσότερο καὶ ὡς Ἐκκλησία καὶ ὡς ἄτομα, ἂς

μιμηθοῦμε τοὺς πρώτους χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι σὲ περιπτώσεις θλίψεων καὶ ἰδιαιτέρως σοβαρῶν ἔργων νήστευαν, ἂς μιμηθοῦμε τὸν ἴδιο τὸν Χριστό, ὁ ὁποῖος, προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ δημόσιο ἔργο του, νήστευσε καὶ ἔδωσε παράδειγμα στοὺς ὀπαδούς του. Ἂς τηροῦμε τὶς νηστεῖες τῆς Ἐκκλησίας, –ἐκτὸς καὶ ἂν ὑπάρχουν σοβαροὶ λόγοι νὰ καταλύσῃ κανεὶς τὴ νηστεία–, ἂς νηστεύωμε δὲ κάποτε καὶ ἐκτάκτως, σὲ ἰδιαιτέρως σοβαρὲς περιπτώσεις τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀτόμων. Ὅταν οἱ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι τελοῦσαν ἔργο γιὰ τὸν Κύριο καὶ νήστευαν, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μίλησε σ' αὐτοὺς γιὰ ἐξόχως σοβαρὴ ἀποστολή. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δύναται πάντοτε νὰ ὁμιλῇ. Ἀλλὰ περισσότερο ὁμιλεῖ σὲ ὧρες πνευματικῆς ἐνασχολήσεως, ἀφοσιώσεως στὸν Κύριο καὶ νηστείας. Καὶ τί εἶπε τὸ Πνεῦμα στοὺς προφήτας καὶ διδασκάλους; «Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, ὃ προσκέκλημαι αὐτούς». Ξεχωρίστε μου ἀμέσως τὸ Βαρνάβα καὶ τὸ Σαῦλο γιὰ τὸ ἔργο, στὸ ὁποῖο τοὺς ἔχω προσκαλέσει.

Μεγάλης σημασίας αὐτὸς ὁ λόγος, καταπέλτης ἐναντίον τῶν πνευματομάχων. Πρῶτα ἐδῶ βλέπουμε, ὅτι τὸ Πνεῦμα ὁμιλεῖ, λέγει λόγους, ὅπως ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἄγγελος, ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Πατήρ. Ἄρα τὸ Πνεῦμα εἶνε πρόσωπο, προσωπικότης. Ἔπειτα βλέπουμε, ὅτι τὸ Πνεῦμα ὁμιλεῖ ἐξουσιαστικῶς καὶ αὐθεντικῶς, ὡς ὑπερτάτη ἐξουσία καὶ αὐθεντία. Δὲν λέγει, «Ἀφορίσατε δὴ τῷ Θεῷ», ἀλλὰ λέγει, «Ἀφορίσατε δή μοι», ξεχωρίσετε γιὰ μένα. Ἐπίσης δὲν λέγει, «προσκέκληται αὐτοὺς (ὁ Θεός)», ἀλλὰ λέγει, «προσκέκλημαι αὐτοὺς (ἐγώ)». Ἄλλοτε στὴ Γραφὴ λέγεται, ὅτι τοὺς ἀποστόλους κάλεσε καὶ ἔθεσε ὁ Θεός, ἄλλοτε ὅτι τοὺς κάλεσε καὶ τοὺς ἔθεσε ὁ Χριστός, καὶ ἄλλοτε ὅτι τοὺς κάλεσε καὶ τοὺς ἔθεσε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἀντιφάσκει ἡ Γραφή; Ὄχι βεβαίως. Καὶ τὰ τρία πρόσωπα κάλεσαν καὶ ἔθεσαν τοὺς ἀποστόλους, διότι καὶ τὰ τρία εἶνε μία θεότης, μία δύναμις καὶ ἐξουσία. Ὄχι μόνο πρόσωπο, ἀλλὰ καὶ Θεὸς εἶνε τὸ Πνεῦμα, ὅπως ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. Ποῦ εἶνε οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ καὶ οἱ ἄλλοι πνευματομάχοι, οἱ ὁποῖοι λένε,

ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα οὔτε Θεὸς εἶνε οὔτε πρόσωπο; Ὡρισμένως αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε τυφλοὶ καὶ κωφοί.

Στίχ. 3: Ὅταν οἱ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι ἄκουσαν τὴν ἐντολὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιὰ τὸ Βαρνάβα καὶ τὸ Σαῦλο, νήστευσαν ἐκ νέου, προσευχήθηκαν, ἔθεσαν πάνω σ' αὐτοὺς τὰ χέρια τους καὶ τοὺς ἄφησαν ν' ἀναχωρήσουν, γιὰ νὰ ἐκτελέσουν νέα ἀποστολὴ πέρα ἀπὸ τὴν Ἀντιόχεια.

Νήστευαν προηγουμένως, νήστευσαν καὶ πάλι, γιὰ νὰ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς τὸ Βαρνάβα καὶ τὸ Σαῦλο στὴ νέα τους ἀποστολή. Πόσο μεγάλη σημασία ἀπέδιδαν οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ στὴ νηστεία, καὶ πόσο μικρὴ σημασία ἀποδίδουμε ἐμεῖς! Δὲν θὰ ἦταν ἀποτελεσματικώτερο τὸ ἔργο τῶν ἱεροκηρύκων, ἄν, προτοῦ ἀρχίσουν μιὰ σειρὰ κηρυγμάτων ἢ μιὰ περιοδεία, αὐτοὶ καὶ ἄλλοι χριστιανοὶ νήστευαν μιὰ ἢ δυὸ ἢ τρεῖς ἡμέρες; Καὶ δὲν θὰ ἦταν ἐπίσης ἀποτελεσματικώτερα τὰ μαθήματα τῶν κύκλων τῆς Γραφῆς, ἂν ἄρχιζαν μὲ νηστεία;

Προσευχήθηκαν ἐπίσης οἱ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι γιὰ τὴ νέα ἀποστολὴ τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Σαύλου. Προσευχόμεθα καὶ ἐμεῖς γιὰ τοὺς ἱεραποστόλους; Λίγοι καὶ λίγο ἐνθυμοῦνται τοὺς ἱεραποστόλους στὶς ἡμέρες μας. Γι' αὐτὸ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἱεραποστολῆς εἶνε πενιχρά.

Οἱ προφῆτες καὶ διδάσκαλοι ἔθεσαν τὰ χέρια τους ἐπάνω στὸ Βαρνάβα καὶ στὸ Σαῦλο, καὶ τότε τοὺς ἄφησαν νὰ φύγουν. Ἦταν χειροτονία ἡ ἐνέργεια ἐκείνη; Ὄχι. Διότι ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Σαῦλος ἦταν ἤδη ἀπόστολοι. Ὁ Παῦλος μάλιστα γράφει, ὅτι ἔγινε ἀπόστολος «οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πατρός» (Γαλ. α' 1). Ὁ Παῦλος δηλαδὴ τονίζει, ὅτι ἐξελέγη καὶ κατεστάθη ἀπόστολος ἀπ' εὐθείας ἀπ' τὸ Χριστὸ καὶ τὸ Θεὸ πατέρα, τὸν Θεὸ γενικῶς, τὸν Τριαδικὸ Θεό. Ἡ ἐπίθεσις τῶν χειρῶν ἐπάνω στὸ Βαρνάβα καὶ στὸ Σαῦλο, προτοῦ ἀναχωρήσουν ἀπ' τὴν Ἀντιόχεια, δὲν σήμαινε χειροτονία, ἀλλὰ σήμαινε, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἔδινε τὴν εὐλογία καὶ τὴν εὐχή της στοὺς δύο ἀποστόλους γιὰ νὰ

ἐπιτύχουν στὴν ἀποστολή τους. Ἀλλοίμονο σ' ἐκπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται νὰ δώσουν εὐλογία καὶ ἄδεια σ' ἀνθρώπους πιστοὺς καὶ ἱκανοὺς νὰ κηρύττουν τὸ Εὐαγγέλιο. Οἱ ἐκπρόσωποι αὐτοὶ τῆς Ἐκκλησίας εἶνε πνευματομάχοι. Διότι, ἐνῷ τὸ Πνεῦμα ἀνάπτει φλόγα στὶς καρδιὲς τῶν πιστῶν ἀνθρώπων γιὰ κήρυγμα καὶ ἱεραποστολή, αὐτοὶ ἀγωνίζονται νὰ σβήσουν τὴ φλόγα.

Στίχ. 4 - 6, 13 - 14: Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐξαπέστειλε τὸ Βαρνάβα καὶ τὸ Σαῦλο σὲ μεγάλη περιοδεία. Ἀπ' τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας οἱ δύο ἀπόστολοι κατέβηκαν στὴ Σελεύκεια, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἔπλευσαν στὴν Κύπρο, τὴν πατρίδα τοῦ Βαρνάβα. Καὶ ἀφοῦ πῆγαν στὴ Σαλαμῖνα, μεγάλη καὶ περιφανῆ πόλι στὰ ἀνατολικὰ τῆς Κύπρου, κήρυξαν τὸ λόγο στὶς συναγωγές. Κατόπιν πέρασαν στὴ μεγαλόνησο μέχρι τὴν Πάφο, ἄλλη σπουδαία πόλι στὰ δυτικὰ τῆς μεγαλονήσου, ὅπου συγκρούστηκαν μὲ τὸ μάγο Βαριησοῦ καὶ προσείλκυσαν στὴν πίστι τὸν ἀνθύπατο Σέργιο Παῦλο. Ἀφοῦ δὲ ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὴν Πάφο, μετέβησαν στὴν Πέργη τῆς Παμφυλίας καὶ κατόπιν στὴν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας.

Ἀπ' τὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας διὰ μέσου διαφόρων πόλεων καὶ τόπων στὴν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας. Σήμερα τὰ ταξίδια, λόγῳ τῶν καταπληκτικῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, εἶνε σύντομα καὶ εὔκολα. Ἀλλὰ τότε ἦταν πολυήμερα καὶ κοπιώδη. Δυσμενεῖς δὲ καιρικὲς συνθῆκες καὶ λησταὶ τὰ ἔκαναν καὶ ἐπικίνδυνα πολύ. Ἀπ' τὴ Σαλαμῖνα μόνο μέχρι τὴν Πάφο οἱ ἀπόστολοι διήνυσαν σχεδὸν 200 χιλιόμετρα. Μεγάλη ἡ ταλαιπωρία τῶν ἀποστόλων. Ἀλλὰ προθύμως ὑποβάλλονταν σὲ κόπους καὶ ῥίχνονταν σὲ περιπέτειες γιὰ τὸν εὐαγγελισμὸ ψυχῶν. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸ ὁποῖο τοὺς ἔστελνε σὲ περιοδεῖες, τοὺς συνώδευε, τοὺς ἀνακούφιζε καὶ τοὺς προστάτευε. Τὸ νὰ ὑφίσταται κανεὶς κόπους καὶ περιπέτειες γιὰ τὸ Χριστὸ εἶνε χάρις καὶ χαρά. Ὅσοι ἔχουν ἱεραποστολικὸ ἔργο, αἰσθάνονται ἄρρητη γλυκύτητα.

Σήμερα, ὁπότε τὰ ταχύτατα καὶ ἀνετώτατα συγκοινωνια-

κὰ μέσα ἐκμηδενίζουν χρόνους, ἀποστάσεις καὶ κόπους, οἱ ἀπόστολοι θὰ διέτρεχαν ὅλη τὴν ὑφήλιο καὶ θὰ ὤργωναν τὴν οἰκουμένη, σπέρνοντας παντοῦ τὸ σπόρο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ σημειώνοντας καταπληκτικὲς ἐπιτυχίας ἐν μέσῳ τοῦ συγχρόνου κόσμου. Ἀλλ' ἐμεῖς, παρ' ὅλα τὰ σύγχρονα μέσα, δὲν ὀργώνουμε ὅλο τὸν κόσμο καὶ δὲν σημειώνουμε ἱκανοποιητικὲς ἐπιτυχίες, διότι εἴμαστε ράθυμοι. Τί δὲν θὰ ἐπιτύγχαναν οἱ ἀπόστολοι σήμερα! Ἐμεῖς, ἂς τὸ ὁμολογήσωμε μὲ ταπείνωσι, δὲν ἀξίζουμε οὔτε τὸ ἕνα ἑκατοστό, οὔτε τὸ ἕνα χιλιοστὸ τῶν ἀποστόλων! Ἀλλ' ἡ ὁμολογία δὲν ἀρκεῖ. Ἀφοῦ ὁμολογοῦμε, ὅτι εἴμεθα ράθυμοι γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Κυρίου, ὀφείλουμε νὰ βιάσωμε τοὺς ραθύμους ἑαυτούς μας καὶ νὰ τοὺς δραστηριοποιήσωμε πρὸς τὸ καλό. Οἱ ἄπιστοι εἶνε δραστήριοι πρὸς τὸ κακό. Ἐμεῖς δὲν εἶνε ἐντροπὴ νὰ εἴμεθα ὀκνηροὶ πρὸς τὸ καλό, νὰ μὴ τρέχωμε καὶ νὰ μὴ ἀγωνιζώμεθα νὰ φέρωμε στὸν Κύριο μήτε τὰ πλησίον μας εὑρισκόμενα πρόσωπα; Τί χριστιανοὶ εἴμεθα ἐμεῖς, ἂν δὲν ὠφελοῦμε κανένα ἄνθρωπο;

Στίχ. 5, 13: Οἱ ἀπόστολοι Βαρνάβας καὶ Σαῦλος εἶχαν μαζί τους καὶ τὸν Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος λεγόταν καὶ Μᾶρκος (Πράξ. ιβ' 12), ἦταν δὲ ἀνεψιὸς τοῦ Βαρνάβα (Κολ. δ' 10). Ὁ Ἰωάννης ἦταν «ὑπηρέτης», βοηθὸς τῶν ἀποστόλων στὸ πνευματικό τους ἔργο. Ἀλλὰ στὴν Πέργη τῆς Παμφυλίας δημιουργήθηκε κάποιο ζήτημα ὡς πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὁ Ἰωάννης ἀποχωρίστηκε ἀπ' τοὺς ἀποστόλους καὶ ἐπέστρεψε στὴν Ἰερουσαλήμ. Ἐξ αἰτίας τοῦ γεγονότος τούτου ὁ Παῦλος δυσαρεστήθηκε καὶ ἔπειτα δὲν ἤθελε νὰ συμπαραλάβῃ πάλι τὸν Ἰωάννη (Πράξ. ιε' 38). Ἀλλ' ἀργότερα τὸν δέχθηκε (Κολ. δ' 10).

Ἡ περίπτωσις τοῦ Ἰωάννου - Μάρκου διδάσκει, ὅτι οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ βοηθοῦν τοὺς ἱεραποστόλους καὶ ποιμένας στὸ ἔργο τους, νὰ δεικνύουν προθυμία, πνεῦμα θυσίας καὶ πιστότητα καὶ νὰ μὴ δημιουργοῦν ἀδικαιολογήτως ζητήματα καὶ τοὺς δυσαρεστοῦν.

Στίχ. 6 - 12: Στὴν Πάφο ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Σαῦλος

βρῆκαν ἕνα Ἰουδαῖο μάγο - ψευδοπροφήτη ὀνόματι Βαριησοῦ (Βαριησοῦς σημαίνει «υἱός τοῦ Ἰησοῦ»). Ὁ Βαριησοῦς ἦταν πρόσωπο τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀνθυπάτου τῆς Κύπρου Σεργίου Παύλου, ἀνθρώπου συνετοῦ. Ἡ σύνεσις τοῦ ἀνθυπάτου φάνηκε καὶ στὴν ἐκδήλωσι πνευματικοῦ ἐνδιαφέροντος. Τὸ μεγάλο ἀξίωμά του δὲν τὸν εἶχε μεθύσει, ὥστε νὰ περιφρονῇ τὰ θρησκευτικὰ πράγματα, ὅπως συνήθως συμβαίνει μὲ τοὺς ἄρχοντας. Ἀντιλαμβανόταν, ὅτι τὰ ὕψιστα συμφέροντα τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτῶνται ἀπ' τὴ θρησκεία. Ἴσως μάλιστα γι' αὐτὸ εἶχε κοντά του τὸν Ἰουδαῖο Βαριησοῦ, γιὰ ν' ἀκούῃ γιὰ θρησκευτικὰ ζητήματα. Ὅταν δὲ πληροφορήθηκε τὴν ἄφιξι στὴν πόλι τῶν δύο ἀποστόλων καὶ τὶς ἐντυπώσεις ἀπ' τὸ κήρυγμά τους, κυβερνήτης τῆς μεγαλονήσου αὐτός, κάλεσε τοὺς δύο ἀσήμους κατὰ κόσμον Ἰουδαίους κήρυκας καὶ μὲ μεγάλο ἐνδιαφέρον ἄκουε τὴ διδασκαλία τους καὶ φαινόταν διατεθειμένος νὰ πεισθῇ στὴν ἐπιχειρηματολογία τους. Ἀλλ' ὁ ἐλύμας, ὁ μάγος δηλαδή, βλέποντας ὅτι ὁ ἀνθύπατος εὕρισκε τὴ διδασκαλία τῶν ἀποστόλων ἀνώτερη ἀπ' τὴ δική του καὶ ἔκλινε νὰ τὴν ἀσπασθῇ, φθόνησε, ταράχθηκε καὶ ἔφερνε ἀντίστασι στοὺς ἀποστόλους, προσπαθῶντας μὲ διαστροφὲς τῆς ἀληθείας ν' ἀπομακρύνῃ τὸν ἀνθύπατο ἀπὸ τὴν πίστι. Ὁ ὑπερήφανος καὶ φθονερὸς ἐλύμας ἔκανε ἔργο Σατανᾶ, τοῦ πατρός του καὶ πρώτου ὑπερηφάνου καὶ φθονεροῦ ὄντος. Τότε ὁ Σαῦλος, ὁ ὀνομαζόμενος καὶ Παῦλος (τὸ πρῶτο ὄνομα εἶνε ἀραμαϊκό, τὸ δεύτερο ἐθνικὸ καὶ συγκεκριμένως λατινικό), πλήρης Πνεύματος Ἁγίου κάρφωσε τὸ ἀστραπηβόλο βλέμμα του πάνω στὸν ἐλύμα καὶ ἤλεγξε δριμύτατα τὸν πλήρη πονηροῦ πνεύματος ψευδοπροφήτη: «Ὦ πλήρης παντὸς δόλου καὶ πάσης ῥᾳδιουργίας, υἱὲ Διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιοσύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας;». Ὦ γεμᾶτε ἀπὸ κάθε δόλο καὶ πονηρία, υἱὲ τοῦ Διαβόλου, ἐχθρὲ κάθε καλοῦ, δὲν θὰ παύσῃς νὰ διαστρέφῃς τοὺς εὐθεῖς δρόμους τοῦ Κυρίου;».

Ὁ Κύριος ἔχει εὐθεῖς δρόμους, ὀρθὲς διδασκαλίες, ὀρθοὺς τρόπους, ποὺ ὁδηγοῦν στὴ σωτηρία. Ἀλλ' οἱ

σατανικοὶ ἄνθρωποι, μάλιστα οἱ αἱρετικοί, διαστρέφουν τοὺς εὐθεῖς δρόμους τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ καταστρέψουν καὶ τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς ἑαυτούς των. Στοὺς σατανικοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους ἀρχικῶς ἂς μιλᾶμε μὲ πραότητα. Ἀλλ' ὅταν ἐπιμένουν στὴν ἀσέβεια καὶ στὴ διαστροφή, νὰ τοὺς καυτηριάζωμε μὲ τὴ γλῶσσα τοῦ πνευματοφόρου Παύλου. Ἡ σκληρὴ γλῶσσα ἴσως προκαλέσῃ στὶς ψυχές τους σεισμὸ καὶ συναίσθησι. Ὅσοι λένε, ὅτι πάντοτε πρέπει νὰ μιλᾶμε μὲ πραότητα, ἔρχονται σὲ ἀντίθεσι μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο καὶ μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐνέπνευσε τὸν ἀπόστολο Παῦλο, γιὰ ν' ἀπευθύνῃ καυστικὸ ἔλεγχο.

Ὁ ἐλύμας μάλιστα δὲν ἐλέγχθηκε μὲ λόγο μόνο· ἐλέχθηκε καὶ μὲ ἔργο, μὲ τύφλωσι τῶν σωματικῶν του ὀφθαλμῶν, σύμβολο καὶ ὑπόμνησι τῆς πνευματικῆς του τυφλότητος. Ὁ ἀληθινὸς προφήτης Παῦλος προανήγγειλε στὸν ψευδοπροφήτη Βαριησοῦ σωματικὴ τύφλωσι μέχρι ὡρισμένο χρόνο, ἡ ὁποία ἐπῆλθε ἀμέσως διὰ θαύματος Θεοῦ. Ἡ τύφλωσις ἦταν πρόσκαιρη, διότι ἀπέβλεπε σὲ σωφρονισμὸ καὶ μετάνοια. Σ' αὐτὸ ἀπέβλεπε καὶ ὁ δριμὺς ἔλεγχος.

Εἶνε ἄξιο παρατηρήσεως ἐδῶ, ὅτι καὶ ὁ Πέτρος ἤλεγξε τὸ Σίμωνα τὸ μάγο μὲ γλῶσσα τρομερή (Πράξ. η' 20 - 23).

Ποῦ εἶνε ὅσοι λέγουν, ὅτι τὸ ἔντονο καὶ καυστικὸ ὕφος δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸ Χριστιανισμό; Λέγουν τέτοια λόγια, διότι συμβιβάζονται μὲ τὸν κόσμο...

Ὅταν ὁ ἀνθύπατος εἶδε τὸ γεγονὸς τῆς θαυματουργικῆς τιμωρίας τοῦ ἐλύμα, πίστευσε στὸ Χριστό. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος κέρδισε στὴν Πίστι τὸν ἀνθύπατο Παῦλο. Καὶ ἐκπλησσόταν ὁ ἀνθύπατος, γέμιζε ἡ ψυχή του ἀπὸ θαυμασμό. Καὶ δὲν λέγει ὁ Λουκᾶς, ὅτι ἐκπλησσόταν γιὰ τὸ θαῦμα, ἀλλὰ γιὰ τὴ διδαχὴ τοῦ Κυρίου. Ἡ διδαχὴ τοῦ Χριστοῦ εἶνε καταπληκτικώτερη ἀπὸ τὰ θαύματα. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος πρῶτα θέτει τὰ χαρίσματα τοῦ λόγου καὶ κατόπιν τὰ χαρίσματα τῶν ἰαμάτων καὶ λοιπῶν θαυμάτων.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΟΜΙΛΕΙ ΣΤΗ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑ ΤΗΣ ΠΙΣΙΔΙΑΣ

Στὸ δέκατο τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 16 - 37, περιέχεται τὸ μεγαλύτερο μέρος ἀπ' τὸ λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου στὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων στὴν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας. Στὸ μέρος αὐτὸ τοῦ λόγου ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ: 1) Γιὰ τὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν, στίχ. 16 - 22, καὶ 2) Γιὰ τὴν ἔλευσι, τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασι τοῦ Μεσσίου - Ἰησοῦ καὶ τὴν ἐκπλήρωσι τῶν σχετικῶν προφητειῶν, στίχ. 23 - 37.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

16. *κατασείσας τῇ χειρὶ* = ἀφοῦ ἔκαμε σημεῖο μὲ κίνησι τοῦ χεριοῦ (γιὰ νὰ σιγήσουν).

17. *ἐν τῇ παροικίᾳ* = ὅταν παροικοῦσαν, ὅταν ἔμεναν σὰν ξένοι.
μετὰ βραχίονος ὑψηλοῦ = μὲ δύναμι μεγάλη, θαυμαστή.

18. *ὡς τεσσαρακονταετῆ χρόνον* = μέχρι χρόνο σαράντα ἐτῶν, σαράντα ἔτη
ἐτροποφόρησε = σήκωσε, βάσταξε.

19. *καθελὼν (τοῦ ρ. καθαιρῶ)* = ἀφοῦ καθήρεσε, γκρέμισε, ἐξωλόθρευσε.
κατεκληρονόμησεν αὐτοῖς = ἔδωσε σ' αὐτοὺς ὡς κληρονομία.

20. *ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα* = ἐπὶ τετρακόσια καὶ πενήντα ἔτη περίπου.

21. *κἀκεῖθεν* = καὶ ἀπὸ τότε.

22. *καὶ μεταστήσας αὐτὸν* = καὶ ἀφοῦ ἀπομάκρυνε αὐτόν.
ἤγειρεν αὐτοῖς = ἀνέδειξε σ' αὐτούς.
ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας = γιὰ τὸν ὁποῖο καὶ ἔδωσε αὐτὴ τὴ μαρτυρία.

23. *τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος* = ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τούτου ὁ Θεός.
κατ' ἐπαγγελίαν = σύμφωνα μὲ ὑπόσχεσί του.
ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ = ἔφερε στὸν Ἰσραήλ, ἀνέδειξε γιὰ τὸν Ἰσραήλ.

24. *προκηρύξαντος Ἰωάννου πρὸ προσώπου εἰσόδου αὐτοῦ* = ἀφοῦ κήρυξε προπαρασκευαστικῶς ὁ Ἰωάννης προτοῦ ἔλθῃ αὐτός.

25. *ὡς δὲ ἐπλήρου τὸν δρόμον* = καθὼς δὲ ἐκτελοῦσε τὴν ἀποστολή του.
ὑπονοεῖτε = νομίζετε.

26. *υἱοὶ γένους Ἀβραὰμ* = ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ.

27. *τοῦτον ἀγνοήσαντες* = ἀφοῦ ἀγνόησαν αὐτόν.
κρίναντες = μὲ τὸ νὰ τὸν καταδικάσουν.
καὶ τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν ἐπλήρωσαν = πραγματοποίησαν ἔτσι τὰ λόγια τῶν προφητῶν.

28. *ᾐτήσαντο ἀναιρεθῆναι αὐτὸν* = ζήτησαν νὰ θανατωθῇ αὐτός.

29. *καθελόντες* = ἀφοῦ τὸν κατέβασαν.

31. *ὃς ὤφθη* = καὶ αὐτὸς ἐμφανίσθηκε.
πλείους = πολλές.
τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ = σ' αὐτοὺς ποὺ ἀνέβηκαν μαζί του.

32. *τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίαν γενομένην* = τὴν ὑπόσχεσι, ποὺ δόθηκε στοὺς πατέρας.

33. *ἐκπεπλήρωκε* = ἔχει ἐκπληρώσει.
ἀναστήσας = μὲ τὸ νὰ φέρῃ στὸν κόσμο.

34. *μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθορὰν* = χωρὶς νὰ πρόκειται νὰ ἐπιστρέψῃ σὲ φθορά, σὲ θάνατο.
οὕτως εἴρηκε = τὸ εἶπε ὡς ἑξῆς.
δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαβὶδ τὰ πιστὰ = θὰ πραγματοποιήσω σὲ σᾶς τίς ἱερὲς ἀξιόπιστες ὑποσχέσεις πρὸς τὸν Δαβίδ.

35. *διὸ καὶ ἐν ἑτέρῳ* = διὰ τοῦτο καὶ σὲ ἄλλο μέρος.
οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθορὰν = δὲν θὰ ἀφήσης τὸν ὅσιό σου νὰ γνωρίση φθορά, ἀποσύνθεσι τοῦ σώματος.

36. *Δαβὶδ μὲν γὰρ* = ὁ Δαβὶδ μὲν βεβαίως.
ἰδίᾳ γενεᾷ = στὴ γενεά του, στὴν ἐποχή του.
ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ = ἀφοῦ ὑπηρέτησε τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ.
καὶ εἶδε διαφθορὰν = καὶ γνώρισε φθορά, ἀποσύνθεσι τοῦ σώματος.

37. *ὃν δὲ ὁ Θεὸς ἤγειρε* = αὐτὸς ὅμως, τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς ἀνέστησε.
οὐκ εἶδε διαφθορὰν = δὲν γνώρισε φθορά, ἀποσύνθεσι τοῦ σώματος.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 16 - 22: Γιὰ νὰ συγκινήση καὶ φιλοτιμήση τοὺς Ἰσραηλίτας ἀκροατάς του, κοντὰ δὲ σ᾽ αὐτοὺς καὶ τοὺς «φοβουμένους τὸν Θεόν», τοὺς προσηλύτους, ὁ Παῦλος κάνει σύντομη ἀναδρομὴ στὴν ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, μιὰ ἱστορία γεμάτη θαύματα καὶ εὐεργεσίες Θεοῦ. Ὑπενθυμίζει, ὅτι ὁ Θεός, «ὁ Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραήλ», ἐξέλεξε τοὺς πατέρας, τοὺς μεγάλους πατριάρχας, ἀνύψωσε τὸ λαὸ στὴν Αἴγυπτο, τοὺς ἔβγαλε ἀπ᾽ αὐτὴ μὲ θαυμαστὴ δύναμι, ἐπὶ σαράντα ἔτη τοὺς σήκωσε καὶ τοὺς βάσταξε στὴν ἀγκαλιά του μέσα στὴν ἔρημο, καὶ ἐξολοθρεύοντας ἑπτὰ ἔθνη στὴ γῆ Χαναὰν τοὺς ἐγκατέστησε ὡς κληρονόμους τῆς γῆς. Στὴ συνέχεια ὑπενθυμίζει, ὅτι γιὰ τὴ διακυβέρνησι τοῦ λαοῦ ἔδωσε κριτὰς καὶ βασιλεῖς. Ὀνομαστικῶς δὲ ἀναφέρει τρία μεγάλα ὀνόματα, τὸ Σαμουήλ, κριτὴ καὶ προφήτη, τὸ βασιλέα Σαούλ, ὁ ὁποῖος δὲν εὐαρέστησε στὸ Θεὸ μέχρι τέλος, καὶ τὸ Δαβίδ, βασιλέα καὶ προφήτη, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔδωσε τὴν πιὸ συγκινητικὴ μαρτυρία· «Εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου». Βρῆκα σπάνιον ἄνθρωπο. Πέτυχα τὸ

Δαβίδ, τὸν υἱὸ τοῦ Ἰεσσαί, ἄνθρωπο ὅπως τὸν θέλει ἡ καρδιά μου, διότι αὐτὸς θὰ κάνῃ ὅλα τὰ θελήματά μου.

Στὴν ἰδιωτική του ζωὴ ὁ Δαβὶδ ἔκαμε ἁμαρτία, διπλῆ ἁμαρτία. Ἀλλ' ὡς βασιλεὺς κυβέρνησε συμφώνως πρὸς τὶς ἐντολὲς τοῦ Κυρίου. Καὶ γιὰ τὴν ἁμαρτία τῆς ἰδιωτικῆς του ζωῆς μετανόησε βαθειά, καὶ σ' ὅλη τὴν ὑπόλοιπη ζωή του στέναζε. Καὶ τὸ βαθύτερο αἴτημά του ἦταν, ν' ἀφαιρέσῃ ὁ Θεὸς τὴν ἁμαρτωλὴ καρδιά του καὶ στὴ θέσι της νὰ δημιουργήσῃ νέα καὶ καθαρὴ καρδιά. Εἶχε μετάνοια ὁ Δαβίδ. Ἐπίσης εἶχε τρυφερὴ ἀγάπη στὸ Θεό. Σὰν ψαλμωδὸς ἔψαλε τὰ τρυφερώτερα καὶ γλυκύτερα τραγούδια στὸν Κύριό του. Νὰ λοιπὸν γιατὶ ὁ Κύριος εἶπε γιὰ τὸ Δαβίδ, «βρῆκα ἄνθρωπο, ὅπως τὸν θέλει ἡ καρδιά μου».

Ὅπως ὁ ἀπόστολος ἀνέτρεξε στὴν ἱστορία τοῦ ἔθνους του καὶ ἀνέφερε γεγονότα, πρόσωπα καὶ λόγια, ἔτσι πρέπει νὰ κάνῃ καὶ καθένας ἀπὸ μᾶς γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ ἔθνους μας. Ὅπως ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ ἔθνους, ἔτσι καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους εἶνε θαυμαστή. Ἐξέλεξε ὁ Θεὸς τὸν Ἰσραὴλ τὴν παλαιὰ ἐποχή; Ἐξέλεξε καὶ τὴν Ἑλλάδα τὴ νέα ἐποχή. Ὕψωσε τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό; Ὕψωσε καὶ τὸν Ἑλληνικό. Γέμισε μὲ εὐεργεσίες, θαύματα καὶ δόξες τὸ λαὸ ἐκεῖνο; Γέμισε καὶ τοῦτον. Ἀνέδειξε μεγάλα πρόσωπα σ' ἐκεῖνον; Ἀνέδειξε καὶ σὲ τοῦτον. Εἶνε ἔνδοξοι οἱ πατέρες τοῦ Ἑβραϊκοῦ ἔθνους, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαάκ, ὁ Ἰακώβ, ὁ Δαβίδ; Εἶνε καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ὁ Ἀθανάσιος, ὁ Χρυσόστομος, ὁ Βασίλειος, ὁ Γρηγόριος. Ἦταν περιούσιος ὁ Ἑβραϊκὸς λαός; Εἶνε καὶ ὁ Ἑλληνικός. Κατεῖχε τὰ σκῆπτρα τῆς θρησκείας τὴν παλαιὰ ἐποχὴ ἐκεῖνος; Κατέχει καὶ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς τὰ σκῆπτρα τῆς θρησκείας τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ εἶνε ὁ νέος Ἰσραήλ, ὁ Ἰσραὴλ τῆς χάριτος. Οἱ πιστοὶ καὶ πατριῶτες Ἕλληνες πάντοτε ὀφείλουμε ν' ἀναφερώμεθα στὴν ἱστορία τῆς Πατρίδος μας, ἀλλ' ἰδίως τοὺς τελευταίους τούτους καιρούς, ποὺ πολλοὶ Ἕλληνες λησμόνησαν, πῶς ὑπάρχει μέχρι σήμερα Ἑλληνικὴ πατρίς, καὶ αἰσθάνονται καὶ μιλᾶνε σὰν ἀπάτριδες. Ἡ ἱστορία τῆς Πατρίδος μας δεικνύει τὴν ἐξαιρετικὴ πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ

Ἑλληνικὸ ἔθνος καὶ συγκινεῖ κάθε φιλότιμο Ἕλληνα.

Στίχ. 23 - 25: Μεγάλο τὸ κῦρος τοῦ Δαβὶδ στοὺς Ἰουδαίους. Μεγάλη δόξα καὶ μεγάλο καύχημα ὁ προφητάναξ. Τὸ ὄνομά του συγκινοῦσε κάθε Ἰουδαῖο καὶ ἀναπτέρωνε τὸ φρόνημά του.

Πολλὲς προφητεῖες εἶχε πεῖ γιὰ τὸ Μεσσία ὁ Δαβίδ. Καὶ ἀρκετὲς προφητεῖες ἔλεγαν, ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ προερχόταν ἀπ' τὸ γένος τοῦ Δαβίδ. Ἰδοὺ δύο προφητεῖες: «Ὤμοσε Κύριος τῷ Δαβὶδ ἀλήθειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσει αὐτήν· Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ θρόνου σου» (Ψαλμ. ρλα' 21). «Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, καὶ ἀναστήσω τῷ Δαβὶδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς καὶ συνήσει καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἱερ. κγ' 5). Οἱ σκέψεις τῶν Ἰουδαίων ἦταν συνεχῶς ἐστραμμένες πρὸς τὶς προφητεῖες γιὰ τὸ Μεσσία, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Δαβὶδ ἐρχόταν συχνὰ στὸ νοῦ τους. Ἔβλεπαν τὸ μέλλον ἀτενίζοντας στὸ παρελθόν, στὶς προφητεῖες. Ἀνέμεναν μὲ λαχτάρα «τὸν υἱὸν Δαβίδ», ὁ ὁποῖος θὰ ἦταν ὁ «πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» (Ἠσ. θ' 6).

Ἀλλ' ὁποία εἰρωνεία γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν τὶς προφητεῖες μὲ κοσμικὰ μάτια! Ὁ Μεσσίας ἦλθε, ἐξετέλεσε τὸν προορισμό του, ἀπῆλθε στὸν οὐρανὸ καὶ οἱ σύγχρονοί του Ἰουδαῖοι τὸν ἀνέμεναν ἀκόμη! Ἀλλὰ μήπως καὶ ὁ Παῦλος ἀντιλήφθηκε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Λυτρωτοῦ, ὅταν ὁ Λυτρωτὴς ἦταν στὴ γῆ; Ὁ Χριστὸς γνωρίστηκε στὸν Παῦλο ἀπ' τὸν οὐρανό. Καὶ συμπαθῶντας ὅλους τοὺς ἀγνοοῦντας ὡς ὁμοιοπαθής, ὁ ἀπόστολος τρέχει τώρα σ' ὅλο τὸν κόσμο καὶ μεταδίδει τὴν ὑψίστη εἴδησι, ὅτι ὁ Μεσσίας ἦλθε.

Ὁ Θεός, φωνάζει στὴ συναγωγή, ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσί του. Ἀπ' τὸ γένος τοῦ Δαβὶδ ἔφερε στὸν κόσμο σωτῆρα γιὰ τὸν Ἰσραήλ. Καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ Ἰησοῦς. Τὸ ὄνομά του σημαίνει σωτηρία. Πρῶτο μάρτυρα τοῦ ὑψίστου γεγονότος ὁ ἀπόστολος ἀναφέρει τὸν πρόδρομο καὶ βαπτιστὴ Ἰωάννη. Μεγάλος ὁ Δαβίδ, ὁ πρόγονος τοῦ

Μεσσίου, μεγαλύτερος ὁ Ἰωάννης, ὁ πρόδρομος τοῦ Μεσσίου. Ἡ φήμη τοῦ Ἰωάννου εἶχε ξεπεράσει τὰ ὅρια τῆς Παλαιστίνης καὶ εἶχε ἐξαπλωθῆ σ' ὅλη τὴ διασπορὰ τῶν Ἰουδαίων. Μεγάλος ὁ σεβασμὸς τῶν Ἰουδαίων πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ Ἰωάννου. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου γιὰ τὸν Ἰησοῦ. Προτοῦ εἰσέλθῃ στὴ δημοσία δρᾶσι ὁ Ἰησοῦς, ὁ Ἰωάννης, λέγει ὁ ἀπόστολος, κήρυξε προπαρασκευαστικῶς βάπτισμα μετανοίας σ' ὅλο τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό. Ὅλοι ἦταν ἁμαρτωλοί, γιὰ ὅλους ἦλθε ὁ Ἰησοῦς, ὅλοι εἶχαν ἀνάγκη μετανοίας καὶ σ' ὅλους κήρυξε ὁ Ἰωάννης. Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης δὲν μποροῦσε νὰ δώσῃ σωτηρία. Κηρύττοντας καὶ βαπτίζοντας παρέπεμπε σὲ ἄλλον. Καὶ ἐκμηδενίζοντας τὸν ἑαυτό του ἐνώπιον ἐκείνου ἔλεγε: Ποιὰ γνώμη σχηματίζετε γιὰ μένα; Ποιὸς νομίζετε ὅτι εἶμαι; Ὑποπτεύεσθε ὅτι εἶμαι ὁ Μεσσίας; Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ Μεσσίας. Ἀλλὰ νά! Ὁ Μεσσίας ἔρχεται μετὰ ἀπὸ μένα. Ἐντὸς ὀλίγου ἐμφανίζεται. Καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ λύσω τὰ ὑποδήματά του. Δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ εἶμαι οὔτε ὑπηρέτης του.

Ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι παραδέχονταν καὶ θαύμαζαν τὸν Ἰωάννη, ὁ ἀπόστολος ἐπικαλέσθηκε τὴ μαρτυρία του γιὰ τὸ Χριστό. Εἶνε σὰ νὰ ἔλεγε στοὺς Ἰουδαίους ὁ ἀπόστολος: Παραδέχεσθε τὸν Ἰωάννη; Αἴ λοιπόν! Ὁ Ἰωάννης κήρυττε τὸν Ἰησοῦ ὡς Μεσσία καὶ Λυτρωτή. Ἀφοῦ παραδέχεσθε τὸν Ἰωάννη, παραδεχθῆτε καὶ τὴ διδασκαλία του.

Καὶ ἐμεῖς, ὅταν βλέπωμε τὸν κόσμο νὰ παραδέχεται καὶ νὰ θαυμάζῃ πρόσωπα, ἰδίως σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονες, τὰ ὁποῖα διακρίνονται (ἢ διακρίνονταν, ὅταν ζοῦσαν) γιὰ τὴν πίστι τους στὸν Ἰησοῦ, ἄς λέμε: Παραδέχεσθε αὐτὸ τὸ πρόσωπο; Τὸ θεωρεῖτε σπουδαῖο καὶ μεγάλο; Αἴ λοιπόν! Αὐτὸ τὸ πρόσωπο πιστεύει (ἢ πίστευε, ὅταν ζοῦσε) στὸ Χριστό. Καὶ ἀφοῦ τὸ παραδέχεσθε, παραδεχθῆτε καὶ τὴν πίστι του.

Στίχ. 27: Αὐτὸς ὁ στίχος ἐμφανίζει συντακτικὴ δυσκολία. Ἡ δυσκολία ὀφείλεται στὸ δεύτερο «καὶ» τοῦ στίχου, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ «ἐπλήρωσαν». Ὁμαλώ-

τερη ἡ σύνταξις εἶνε: «τοῦτον ἀγνοήσαντες, κρίναντες καὶ ἐπλήρωσαν τὰς φωνὰς τῶν προφητῶν». Πρόκειται γιὰ ἑβραϊσμό. Πρέπει νὰ ἐξηγήσωμε: Ἀφοῦ ἀγνόησαν αὐτόν, μὲ τὸ νὰ τὸν κρίνουν (=καταδικάσουν) συγχρόνως ἐξεπλήρωσαν τὰ λόγια τῶν προφητῶν». Ἂν παραλείψωμε τὸ ἐν λόγῳ «καί», ὁ ἑβραϊσμὸς φεύγει καὶ ἡ δυσκολία αἴρεται. Πρβλ. τὸ «καὶ» στὴ φράσι «καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας ταύτας» (Πράξ. γ΄ 24).

Ὡς πρὸς τὴ βαθύτερη ἔννοια τοῦ στίχου, ὁ ἀπόστολος θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι οἱ ἀκροαταί του δὲν πρέπει νὰ ἐπηρεάζωνται ἀπ' τὴ στάσι ἀπέναντι τοῦ Ἰησοῦ τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἰερουσαλήμ. Ναὶ μὲν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἰερουσαλὴμ ἀγνόησαν καὶ καταδίκασαν τὸν Ἰησοῦ, ἀλλὰ τοῦτο, καθαρὴ ἀδικία (στίχ. 28), ἀπέβη ὑπὲρ τοῦ Ἰησοῦ. Διότι ἔτσι οἱ Ἰουδαῖοι, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνουν, συνετέλεσαν στὴν ἐκπλήρωσι τῶν προφητειῶν γιὰ τὸ Μεσσία. Ἡ ἀπόρριψις συνεπῶς καὶ ἡ καταδίκη τοῦ Ἰησοῦ δὲν εἶνε ἀπόδειξις, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ψεύτικος Μεσσίας, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶνε ἀπόδειξις, ὅτι εἶνε ἀληθινὸς Μεσσίας, ὅπως ἔλεγαν οἱ προφητεῖες. Ὁ ἀπόστολος δὲν ἐντρέπεται νὰ ἀναφέρῃ τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ, οὔτε διστάζει νὰ τὸ ἀναφέρῃ μήπως σκανδαλισθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ τοὐναντίον τὸ κηρύττει ὡς ἀπόδειξι τῆς μεσσιακῆς ἰδιότητος τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὡς καύχημά του, διότι τόσο πολὺ ὁ Ἰησοῦς ἀγάπησε τὸν ἄνθρωπο, ὥστε γι' αὐτὸν σταυρώθηκε ἑκουσίως.

Καὶ πόσο δικαιώθηκαν ὁ Παῦλος καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ πιστοὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς! Τότε ἡ σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ στοὺς πολλοὺς φαινόταν σκάνδαλο. Τώρα στὴν ἀνθρωπότητα τιμᾶται ὡς ἡ θειότερη πρᾶξις καὶ ὡς ἡ μεγαλύτερη ἀπόδειξις τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἁμαρτωλὸ ἄνθρωπο.

Στίχ. 30 - 31: Μετὰ τὸ θάνατο, ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἐτέθη σὲ μνημεῖο. Ἀλλ' ὁ Θεὸς (ὁ Πατήρ, ὁ Υἱὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα) ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ. Ὁ δὲ ἀπόστολος κηρύττει

τὴν ἀνάστασι ἐπὶ τῇ βάσει μαρτυριῶν αὐτοπτῶν μαρτύρων τοῦ Ἀναστάντος. Δὲν ζητεῖ τυφλὴ πίστι, ἀλλὰ τεκμηριωμένη. Οἱ ἀπόστολοι μαρτυροῦσαν τὴν Ἀνάστασι μὲ λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ θαύματα, ἀλλὰ καὶ μὲ περιπέτειες, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ αἷμα τους, διότι εἶδαν πραγματικῶς τὸν Κύριο καὶ ἔλαβαν δύναμι, τὴ δύναμί του, νὰ κηρύττουν μὲ παρρησία τὴν Ἀνάστασί του, νὰ κάνουν θαύματα, νὰ ὑφίστανται περιπέτειες, καὶ νὰ ὑπομένουν φρικτὰ βασανιστήρια καὶ θάνατο.

Ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀνάστασις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἂς εἶνε καὶ στὰ δικά μας στόματα τὰ δύο κυριώτερα θέματα συζητήσεων καὶ ὁμιλιῶν.

Στίχ. 33: Ὁ Θεὸς ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσί του γιὰ τὸ Μεσσία «ἀναστήσας Ἰησοῦν». Καὶ τοῦτο εἶνε σύμφωνο μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ Μεσσία στὸ δεύτερο Ψαλμό: «Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε». Ἀλλὰ πῶς «τὸ ἀναστήσας Ἰησοῦν» εἶνε σύμφωνο μὲ τὸ Ψαλμικὸ χωρίο;

Αὐτὸς ὁ στίχος εἶνε δύσκολος. Πολλοὶ νομίζουν, ὅτι μὲ τὴν λέξι «ἀναστήσας» ἐννοεῖται ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις τοῦ Ἰησοῦ. Πολλοὶ ἐπίσης νομίζουν, ὅτι τὸ Ψαλμικὸ χωρίο, «Υἱός μου εἶ σύ...», ἐφαρμόζεται στὴν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἀνάστασι γέννησε κατὰ ἕνα τρόπο τὸ Χριστὸ καὶ τὸν διεκήρυξε Υἱό του. Ἄλλοι δὲ νομίζουν, ὅτι τὸ Ψαλμικὸ χωρίο ἀναφέρεται στὴν προαιωνία γέννησι τοῦ Υἱοῦ ἀπ' τὸν Πατέρα.

Εἶνε ἄξιο παρατηρήσεως, ὅτι στοὺς ἑπομένους στίχους 34, 35 γιὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ χρησιμοποιοῦνται ἄλλα χωρία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἰσάγονται δὲ μὲ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ φαίνεται, ὅτι στὸν παρόντα στίχο 33 τὸ Ψαλμικὸ χωρίο «Υἱός μου εἶ σύ...» δὲν χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασι. Ἄρα τὸ «ἀναστήσας Ἰησοῦν» δὲν σημαίνει τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασι, ἀλλὰ τὴν ἔλευσι τοῦ Ἰησοῦ στὸν κόσμο. Τὸ ρῆμα «ἀνιστῶ» ἐδῶ ἔχει τὴ σημασία, ποὺ ἔχει σὲ χωρία ὅπως τὰ ἑξῆς: «Προφήτην ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου ὡς ἐμὲ ἀναστήσει

σοι Κύριος ὁ Θεός σου» (Δευτ. ιη' 15· Ἰδὲ καὶ Πράξ. γ' 22, ζ' 37). «Ἀναστήσω τῷ Δαβὶδ ἀνατολὴν δικαίαν» (Ἱερ. κγ' 5). «Ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος, ὃς οὐκ ᾔδει τὸν Ἰωσήφ» (Πράξ. ζ' 18), «Ὅρκῳ ὤμοσεν ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν Χριστόν» (Πράξ. β' 30). Συνεπῶς ἡ φράσις «ἀναστήσας Ἰησοῦν» σημαίνει, ὅτι ὁ Θεὸς ἔφερε τὸν Ἰησοῦ στὸν κόσμο, ἔδωσε γέννησι στὸν Ἰησοῦ ὡς ἄνθρωπο. Ἄρα καὶ τὸ ψαλμικὸ χωρίο «Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε» ἀναφέρεται στὴν ἀνθρωπίνη γέννησι τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ ἄνθρωπος Ἰησοῦς δὲν προῆλθε ἀπὸ ἄνδρα, ἀλλ' ἀπ' τὸ Θεό. Ὁ Θεὸς ἦτο νυμφίος τῆς Παρθένου. Γι' αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς, ὅπως εἶνε δυὸ φορὲς Κύριος, σὰν Θεὸς καὶ σὰν ἄνθρωπος (διότι ἔλαβε κάθε ἐξουσία), ἔτσι εἶνε καὶ δυὸ φορὲς Υἱὸς Θεοῦ.

Στίχ. 34 - 37: Συμφώνως πρὸς τὸν προηγούμενο στίχ. 33, ἡ ἀνθρωπίνη γέννησις τοῦ Ἰησοῦ προφητεύθηκε μὲ τὸ Ψαλμικό, «Υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε». Συμφώνως δὲ πρὸς τὸν παρόντα στίχ. 34, ὅτι ὁ Θεὸς ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ ἐκ νεκρῶν, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη τὸ εἶπε ὡς ἑξῆς: «Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαβὶδ τὰ πιστά». Τὸ χωρίο ἔχει ληφθῆ ἀπ' τὸν Ἠσαΐα (νε' 3) καὶ σημαίνει: «Θὰ ἐκπληρώσω τὶς ἱερὲς ἀξιόπιστες ὑποσχέσεις πρὸς τὸν Δαβίδ». Ἀνάμεσα στὶς ὑποσχέσεις ἦταν καὶ ἡ ὑπόσχεσις, ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ ἀνασταινόταν. Οἱ ἄνθρωποι πολλὲς φορὲς λησμονοῦν καὶ ἀθετοῦν τὶς ὑποσχέσεις τους. Ἀλλ' ὁ Θεὸς οὐδέποτε λησμονεῖ καὶ ἀθετεῖ τὶς ὑποσχέσεις του. Ὁ Θεὸς ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ ἐκ νεκρῶν, καὶ μάλιστα ὄχι προσωρινῶς, ὅπως τὸ Λάζαρο καὶ ἄλλους, ἀλλ' ὁριστικῶς. Ὁ Ἰησοῦς δὲν πρόκειται πλέον νὰ ἐπιστρέψῃ «εἰς διαφθοράν», στὸ πάθημα τοῦ θανάτου. Δὲν πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ ἐκ νέου. Ἐπίσης συμφώνως πρὸς τὸν στίχ. 35, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ, διὰ τοῦτο καὶ σὲ ἄλλο μέρος ἡ Παλαιὰ Διαθήκη λέγει: «Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν». Τὸ χωρίο τοῦτο ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν Ψαλμὸ ιε', στίχ. 10 (ἢ ιστ' 10) καὶ σημαίνει: «Δὲν θὰ ἀφήσῃς τὸν ὅσιό σου νὰ γνωρίσῃ ἀποσύνθεσι». Στὸ στίχ. 34 «διαφθορὰ» εἶνε τὸ πάθημα τοῦ θανάτου, ὁ

θάνατος, ἐνῷ στὸ στίχ. 35 «διαφθορὰ» εἶνε ἡ ἀποσύνθεσις τοῦ σώματος μετὰ τὸ θάνατο. Ὁ Χριστὸς γιὰ μᾶς ὑπέστη θάνατο, ἀλλὰ δὲν ὑπέστη ἀποσύνθεσι. Ὁ Θεὸς δὲν ἄφησε τὸ Χριστὸ ν᾽ ἀποσυντεθῇ σωματικῶς, διότι ὁ Χριστὸς ἦταν «ὅσιος», ἀφωσιωμένος στὸ Θεό, τελείως ἀφωσιωμένος, ἀναμάρτητος, ὁ μόνος ἀναμάρτητος. Τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶχε κηλῖδα ἁμαρτίας, ἦταν τελείως ἁγνό. Τὸ ὅτι δὲ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔπαθε ἀποσύνθεσι, αὐτὸ δὲν σήμαινε μόνο τὴν ἀπόλυτη ἁγνότητα τοῦ Ἰησοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς προωριζόταν σὲ λίγο νὰ ἀναστηθῇ.

Στίχ. 36 - 37: Ὁ ἀπόστολος τονίζει, ὅτι ὁ Δαβὶδ γνώρισε ἀποσύνθεσι, τὸ σῶμα του διαλύθηκε, ἐνῷ ὁ Χριστὸς ἀναστήθηκε καὶ δὲν γνώρισε ἀποσύνθεσι. Ἄρα τὸ ψαλμικὸ χωρίο («Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν») δὲν ἀναφερόταν στὸ Δαβίδ, ἀλλὰ στὸν Ἰησοῦ.

Τὸ σῶμα τοῦ Δαβὶδ –μολυσμένο καὶ ἀπ᾽ τὴν ἁμαρτία τῆς μοιχείας– ὑπέστη ἀποσύνθεσι. Καὶ ὅλων τὰ σώματα –ἐκτὸς ἐλαχίστων ἁγίων– ὑφίστανται ἀποσύνθεσι. Ἀλλ᾽ ὅπως τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καὶ ὅλων τῶν πιστῶν τὰ σώματα θ᾽ ἀναστηθοῦν ἔνδοξα. Γιὰ μᾶς ὑπέστη θάνατο ὁ Χριστός, γιὰ μᾶς καὶ δὲν ὑπέστη ἀποσύνθεσι, ἀλλ᾽ ἀναστήθηκε ἐνδόξως. Καὶ τὸ θαῦμα τῆς διατηρήσεως τῶν σωμάτων μερικῶν ἁγίων προμηνύει τὴν ἔνδοξη ἀνάστασι ὅλων τῶν πιστῶν.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΣΤΡΟΦΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΘΝΙΚΟΥΣ

Στὸ δέκατο τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 38 - 52, ἀναφέρονται: 1) Διακήρυξις τοῦ ἀποστόλου Παύλου γιὰ τὸ Χριστὸ ὡς λυτρωτὴ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες καὶ σωτῆρα, καθὼς καὶ προτροπὴ πρὸς τοὺς ἀκροατάς του νὰ προσέξουν, γιὰ νὰ μὴ ἐπέλθῃ σ' αὐτοὺς ἀφάνταστη συμφορά, στίχ. 38 - 41, 2) Προσέλευσις ἀκροατῶν στὴν Πίστι, κήρυξις τοῦ λόγου πάλι στὴ συναγωγή, ἀντίδρασις τῶν Ἰουδαίων, νέα προσέλευσις στὴν Πίστι, στίχ. 42 - 48, καὶ 3) Διάδοσις τοῦ λόγου σ' ὁλόκληρη τὴ χώρα, διωγμὸς τῶν ἀποστόλων καὶ ἀναχώρησις αὐτῶν, στίχ. 49 - 52.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

38. *καταγγέλλεται* = κηρύττεται, διακηρύττεται.

39. *ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνήθητε δικαιωθῆναι* = ἀπὸ ὅλα τὰ ἁμαρτήματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν μπορέσατε νὰ σωθῆτε.
ἐν τῷ νόμῳ = διὰ τοῦ νόμου.
ἐν τούτῳ = δι' αὐτοῦ.

40. *τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις* = αὐτὸ ποὺ ἔχει λεχθῆ στὰ βιβλία τῶν προφητῶν.

41. *θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε* = ἐκπλαγῆτε καὶ καταπλαγῆτε, ἤ, ἐκπλαγῆτε καὶ μείνετε ἐμβρόντητοι.
ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε = στὸ ὁποῖο δὲν θὰ πιστεύσετε.
ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν = ἐὰν κανεὶς σᾶς τὸ διηγηθῇ, ἐὰν κανεὶς σᾶς τὸ περιγράψῃ.

42. *ἐξιόντων αὐτῶν* = ἐνῷ αὐτοὶ ἔβγαιναν.
τὰ ἔθνη = οἱ ἐθνικοί.
εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον = κατὰ τὸ ἑπόμενο σάββατο.

43. *λυθείσης τῆς συναγωγῆς* = ὅταν διαλύθηκε ἡ σύναξις.
προσλαλοῦντες αὐτοῖς = μιλῶντας πρὸς αὐτούς, ἤ, ἐπὶ πλέον μιλῶντας σ' αὐτούς.

45. *ἐπλήσθησαν ζήλου* = γέμισαν ἀπὸ ζηλοτυπία καὶ φανατισμό.
ἀντέλεγον = ἀντιστέκονταν, ἀντιδροῦσαν.
ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες = λέγοντας ἀντίθετα καὶ ὑβρίζοντας.

46. *παρρησιασάμενοι* = μὲ θάρρος καὶ αὐστηρότητα ὁμιλήσαντες.
ἀπωθεῖσθε = ἀποκρούετε, ἀποδιώκετε.

47. *οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν* = διότι αὐτὴ τὴν ἐντολὴ ἔδωσε σὲ μᾶς.
τέθεικά σε εἰς φῶς = σὲ ἔχω καταστήσει φῶς.
τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν = γιὰ νὰ εἶσαι σωτηρία, γιὰ νὰ φέρῃς σωτηρία.

48. *ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον* = ὅσοι ἦταν προωρισμένοι γιὰ ζωὴ αἰώνια.

49. *διεφέρετο* = διεδίδετο.
δι' ὅλης τῆς χώρας = σ' ὅλη τὴ χώρα, τὴν περιοχή.

50. *τὰς σεβομένας γυναῖκας* = τὶς προσήλυτες γυναῖκες.
τὰς εὐσχήμονας = τῆς καλῆς, τῆς ἀνωτέρας τάξεως.
τοὺς πρώτους = τοὺς προὔχοντες.
ἐπήγειραν διωγμὸν = σήκωσαν διωγμό.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 38 - 39: Οἱ ἁμαρτίες εἶνε ἡ αἰτία τῆς δυστυχίας τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ἐσωτερικῆς καὶ τῆς ἐξωτερικῆς, τῆς παρούσης καὶ τῆς αἰωνίας δυστυχίας. Καὶ δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴ δυστυχία καὶ ν' ἀποκτήσῃ τὴν πολυπόθητη εὐτυχία, ἂν προηγουμένως δὲν ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες. Καὶ πῶς ἀπαλλάσσεται ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες; Παύοντας ν' ἁμαρτάνῃ; Ἀλλ' εἶνε ἀδύνατο στὸν ἄνθρωπο νὰ παύσῃ τελείως ν' ἁμαρτάνῃ. Καὶ ἂν ἔπαυε, θὰ ἐπιβαρυνόταν μὲ τὶς προηγούμενες ἁμαρτίες του. Ἤ, μᾶλλον, παύει ὁ ἄνθρωπος ν' ἁμαρτάνῃ. Πότε; Ὅταν πεθαίνῃ. «Ὁ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς

ἁμαρτίας» (Ρωμ. στ' 7). Ὁ νεκρὸς ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, δὲν ἁμαρτάνει πλέον. Ὑπάρχουν ὅμως οἱ ἁμαρτίες τῆς ἐπίγειας ζωῆς του. Διὰ τοῦτο τὸ μεγάλο πρόβλημα εἶνε ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν. Δὲν μποροῦμε νὰ εἴμεθα ἀναμάρτητοι, μποροῦμε ὅμως, –δόξα στὸν ἐλεήμονα Θεό–, νὰ ἔχωμε συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν μας.

Οἱ Ἰουδαῖοι προσπαθοῦσαν νὰ δικαιωθοῦν, νὰ σωθοῦν δηλαδή, διὰ τοῦ νόμου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσαν. Οὔτε τήρησαν ὅλες τὶς ἐντολὲς τοῦ νόμου, καὶ μάλιστα μὲ ἀκρίβεια, οὔτε ἀπὸ ἕνα ἁμάρτημα, ἔστω τὸ μικρότερο, συγχωρήθηκαν διὰ τοῦ νόμου. Ἡ σωτηρία δὲν ἦταν διὰ τοῦ νόμου, εἶνε διὰ τοῦ Χριστοῦ· δὲν ἦταν διὰ τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων, εἶνε διὰ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ, μάλιστα τῆς φρικτῆς σταυρώσεως. Ὁ Χριστὸς ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ἔπαθε, γιὰ νὰ μπορῇ δυνάμει τῆς θυσίας του νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίες. Διὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος φωνάζει ἀδελφικῶς: «Γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται». Ὑπάρχει ἡ δυνατότης τῆς ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, –ἡ πιὸ μεγάλη καὶ ἡ πιὸ συγκινητικὴ δυνατότης γιὰ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀνθρώπους. Καὶ αὐτὴ ἡ δυνατότης ὑπάρχει διὰ τοῦ Χριστοῦ. «Διὰ τούτου», ὄχι δι' ἄλλου, διακηρύσσεται ἄφεσις ἁμαρτιῶν. Ὁ Χριστός, ὄχι ἄλλος, ἔχει τὴ δύναμι νὰ συγχωρῇ ἁμαρτίες. «Ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων δικαιοῦται». Δι' αὐτοῦ καθένας, ὁ ὁποῖος πιστεύει, εἴτε Ἰουδαῖος εἴτε ἐθνικός, δικαιώνεται, σῴζεται. Ὁ Χριστὸς σῴζει τοὺς πάντας, ἀρκεῖ νὰ πιστεύουν στὸ ὄνομά του.

Πολλοὶ θυσιάσθηκαν διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Γιατί δυνάμει τῶν θυσιῶν τους δὲν σῴζουν ἀπὸ ἁμαρτίες; Γιατί μόνον ὁ Χριστὸς σῴζει ἀπὸ ἁμαρτίες; Διότι οἱ ἄλλοι ἦταν ἁπλῶς ἄνθρωποι καὶ ἁμαρτωλοί, ἐνῷ ὁ Χριστὸς εἶνε ἀναμάρτητος καὶ Θεός. Ἐπίσης, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς εἶνε Θεός, διὰ τοῦτο ἀπαιτεῖται πίστις στὸ ὄνομά του.

Ἀδελφοί! Ἀπ' τὴν πλευρὰ τοῦ Θεοῦ χρειάστηκε θυσία γιὰ τὴ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν μας· ὁ Θεὸς ἔγινε

ἄνθρωπος καὶ σταυρώθηκε! Ἀπ' τὴν πλευρὰ τὴ δική μας τί χρειάζεται; Πίστις καὶ μετάνοια. Τόσο εὔκολη γιὰ μᾶς ἔκανε ὁ Θεὸς τὴ σωτηρία. Καὶ ὅμως οἱ πολλοὶ μένουν στὴν ἀπιστία καὶ στὴν ἀμετανοησία. Περιφρονοῦν τόσο μεγάλη θυσία καὶ τόσο μεγάλη δωρεά. Εἶνε καταφρονηταί. Καὶ ὡς καταφρονηταὶ εἶνε ἄξιοι καταδίκης.

Στίχ. 40 - 41: Οἱ Ἑβραῖοι ἦταν καταφρονηταί. Καταφρονοῦσαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, τὰ θαύματα τοῦ Θεοῦ, τὸν ἴδιο τὸ Θεό. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ προφήτου Ἀββακοὺμ ἀπηύθυνε στοὺς καταφρονητὰς συνταρακτικὸ λόγο, προανήγγειλε σ' αὐτοὺς ἀπίστευτη καταστροφή: «Ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε καὶ ἀφανίσθητε, ὅτι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται ὑμῖν» (Ἀββακ. α' 5). Κοιτάξετε, σεῖς οἱ καταφρονηταί, καὶ ἐκπλαγῆτε καὶ καταπλαγῆτε, μείνετε ἐκστατικοὶ καὶ ἐμβρόντητοι, τρομάξετε καὶ φρίξετε! Διότι ἐγὼ κάνω ἔργο τιμωρητικὸ στὶς ἡμέρες σας, ἀπροσδόκητο καὶ ἀφάνταστο, ποὺ ἂν κανεὶς σᾶς τὸ περιγράψῃ ἐκ τῶν προτέρων, δὲν θὰ τὸ πιστεύσετε.

Ὁ Θεὸς πραγματοποίησε τὴν ἀπειλὴ καὶ προειδοποίησί του. Ξεσήκωσε τοὺς Βαβυλωνίους καὶ ἐξεστράτευσαν ἐναντίον τῶν Ἑβραίων καὶ πολιόρκησαν τὴν Ἱερουσαλήμ. Σὲ φρικτὴ κατάστασι περιῆλθεν ἡ Ἱερουσαλὴμ κατὰ τὴν πολιορκία. Λόγῳ τῆς πείνας μητέρες ἔψησαν καὶ ἔφαγαν τὰ παιδιά τους! Ἡ Ἱερουσαλὴμ ἔπεσε. Καὶ ἀπ' τοὺς Ἑβραίους ἄλλοι ἐξωντώθηκαν καὶ ἄλλοι σύρθηκαν αἰχμάλωτοι στὴ Βαβυλῶνα. Τὸ τελευταῖο γεγονὸς εἶνε γνωστὸ ὡς Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία ἢ μετοικεσία Βαβυλῶνος. Καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ναοῦ συλήθηκαν καὶ μεταφέρθηκαν στὴ Βαβυλῶνα.

Ὁ Παῦλος ὑπενθυμίζει στοὺς συγχρόνους του Ἑβραίους τὴ φοβερὴ προφητεία τοῦ Ἀββακούμ, προτρέποντάς τους νὰ προσέξουν, γιὰ νὰ μὴ πραγματοποιηθῇ καὶ σ' αὐτούς. Ἀλλ' οἱ Ἑβραῖοι, καταφρονηταὶ τοῦ Θεοῦ καὶ φονεῖς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ σαρκωμένου Θεοῦ, ἔμειναν ἄπιστοι καὶ ἀμετανόητοι. Διὰ τοῦτο ἡ προφητεία πραγματο-

ποιήθηκε καὶ σ' αὐτοὺς κατὰ χειρότερο τρόπο. Ἡ Ἱερουσαλὴμ τώρα πολιορκήθηκε ἀπ' τοὺς Ρωμαίους, μητέρες ἔψησαν πάλι καὶ ἔφαγαν τὰ παιδιά τους, ἡ πόλις κυριεύθηκε, ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἑβραῖοι σταυρώθηκαν καὶ σφάχτηκαν, καὶ ἑκατὸ περίπου χιλιάδες αἰχμαλωτίσθηκαν καὶ ἔγιναν δοῦλοι. Γιὰ τὴν ἀγερωχία τους καὶ τὴν ἀμετανοησία τους οἱ χριστοκτόνοι ἔπαθαν τέτοια συμφορά, ὁποία δὲν ἔγινε ποτὲ στὸν κόσμο.

Τὴ φοβερὴ προφητεία τοῦ Ἀββακοὺμ πρέπει νὰ θεωρήσωμε, ὅτι ὁ ἀπόστολος ὑπενθυμίζει καὶ σὲ μᾶς τοὺς χριστιανοὺς ἀλλὰ καὶ σ' ὅλη τὴ σημερινὴ ἀνθρωπότητα. Εἴκοσι αἰῶνες ὁ Χριστὸς σκορπίζει τὶς εὐλογίες του στὸν κόσμο, κάνει θαύματα καὶ ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειά του. Καὶ ὅμως τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀνθρωπότητος παραμένει ἔξω ἀπ' τὸ Χριστιανισμό. Καὶ ὅσοι εἴμαστε στὸ Χριστιανισμό, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἴμαστε ἀνάξιοι τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος. Δὲν μᾶς συγκλονίζει τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος καὶ σταυρώθηκε γιὰ μᾶς. Δὲν μᾶς ἑλκύει ὁ ναός. Δὲν μᾶς ἑλκύουν τὰ μυστήρια. Δὲν ἀναλογιζόμεθα τί θὰ ἤμασταν, ἂν δὲν ὑπῆρχε Χριστιανισμός. Δὲν μᾶς συγκινοῦν οἱ παροῦσες εὐεργεσίες. Δὲν λαχταροῦμε τὰ αἰώνια ἀγαθά. Κατανήσαμε καταφρονηταὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ὑψίστων δωρημάτων του. Καὶ ὄχι μόνο καταφρονηταί, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἀρνηταὶ καὶ σαρκασταὶ καὶ ὑβρισταὶ καὶ μανιώδεις ἐχθροὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Σὰν τὰ λυσσασμένα σκυλιὰ δαγκώνουν πολλοὶ τὸ Χριστό. Καὶ δαγκώνουν ἐπισήμως, ἀπὸ ἐπίσημες θέσεις καὶ μὲ ἐπίσημα μέσα. Πολλοὶ βαπτισμένοι χριστιανοὶ ἔχουν καταντήσει ἀντίχριστοι. Γέμισε ἡ κοινωνία ἀπὸ ἀντιχρίστους, ἀπὸ τὰ κατώτερα μέχρι τὰ ἀνώτερα κλιμάκιά της. Οἱ αἰθέρες, οἱ ἐφημερίδες, τὰ περιοδικά, τὰ βιβλία, τὰ θέατρα, οἱ κινηματογράφοι, οἱ νομοθεσίες, τὰ πάντα γέμισαν ἀπὸ ἀσεβῆ, προκλητικά, ἀντίχριστα στοιχεῖα. Διὰ τοῦτο ὑπάρχει κίνδυνος, ἡ προφητεία τοῦ Ἀββακοὺμ νὰ πραγματοποιηθῇ καὶ σὲ μᾶς. Ἤδη στὸν αἰῶνα μας πραγματοποιήθηκε δυὸ φορές. Δυὸ παγκόσμιοι πόλεμοι σκόρπισαν τὸν ὄλεθρο στὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ διωρθωθήκαμε; Ὄχι, ἀλλὰ γίναμε χειρότεροι. Ἐμεῖς ἡ

σημερινὴ γενεὰ εἴμαστε ἡ χειρότερη ἀπ' ὅλες τὶς γενεὲς μετὰ Χριστόν. Καὶ ἂν δὲν μετανοήσωμε, δὲν ἀποκλείεται ὁ αἰώνας μας νὰ γνωρίσῃ καὶ τρίτο παγκόσμιο πόλεμο, πυρηνικό, ὁ ὁποῖος θὰ εἶνε ἄνευ προηγουμένου καὶ ἄνευ ἑπομένου. Θ' ἀραιώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα τόσο πολύ, ὥστε θὰ μείνουν ἐλάχιστοι μόνο ἄνθρωποι πάνω στὸν πλανήτη. Θὰ τινάξῃ τὴν ἀνθρωπότητα σὰν ἐλαιόδενδρο καὶ θὰ τὴν τρυγήσῃ σὰν ἀμπέλι. Ἔτσι προφητεύει ὁ Ἠσαΐας στὸ κδ' κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του. Ὁ δὲ Κοσμᾶς ὁ Αἰτωλός, ὁ μεγάλος ἅγιος καὶ προφήτης τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, προφήτευσε, ὅτι οἱ πόλεις θὰ καταντήσουν σὰν παράγκες καὶ θὰ βαδίζῃ κανεὶς μισὴ ὥρα, γιὰ νὰ συναντήσῃ ἄνθρωπο νὰ τοῦ πῇ «καλημέρα» καὶ νὰ τὸν κάνῃ ἀδελφό του.

Ἂς προσευχώμαστε συχνά, νὰ μὴ πέσουν στὶς ἡμέρες μας οἱ φιάλες τῆς Ἀποκαλύψεως, οἱ πυρηνικὲς βόμβες. Καὶ ἂς προετοιμάζωμε τοὺς ἑαυτούς μας γιὰ τὸ τρομερὸ ἐνδεχόμενο. Ἂν πέσῃ ἡ πυρηνικὴ φωτιὰ ἐπάνω μας, τρομερὸ βεβαίως θὰ εἶνε, ἀλλὰ στιγμιαῖο. Τὸ ἀπείρως χειρότερο εἶνε ἡ αἰώνια φωτιά. Ἂν τὴν ὥρα τῆς καταστροφῆς εἴμεθα προετοιμασμένοι, θὰ γλυτώσωμε ἀπ' τὴν αἰώνια φωτιά.

Στίχ. 42 - 44: Τὸ ἀποστολικὸ κήρυγμα δὲν ἔμεινε ἄκαρπο. Ἐμεῖς οἱ μηδαμινοὶ πολλὲς φορὲς μιλᾶμε χωρὶς νὰ βλέπωμε τὴ μεταστροφὴ μιᾶς, ἔστω, ψυχῆς. Ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι δὲν ἦσαν σὰν ἐμᾶς. Εἶχαν μεγάλη χάρι καὶ τὸ κήρυγμά τους ἔφερνε σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Πολλοὶ Ἰουδαῖοι καὶ προσήλυτοι πίστευσαν στὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου, ποὺ ἔγινε στὴ συναγωγή. Βγαίνοντας οἱ ἀπόστολοι ἀπ' τὴ συναγωγή, συναποκόμιζαν τρόπαια Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἦταν οἱ πιστεύσαντες. Ἀκολούθησαν τὸν Παῦλο καὶ τὸν Βαρνάβα. Καὶ οἱ ἀπόστολοι, μιλῶντας πάλι πρὸς αὐτοὺς μὲ φιλικότητα καὶ οἰκειότητα, τοὺς ἔπειθαν νὰ μένουν στὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἡ χάρις εἶνε ἡ περιοχὴ τῆς σωτηρίας.

Οἱ πιστεύσαντες ἄνοιξαν τὶς καρδιές τους καὶ τὰ στόματά τους καὶ μίλησαν σ' ὅλη τὴν πόλι μὲ θαυμασμὸ

καὶ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων. Ἔτσι πρέπει νὰ κάνωμε καὶ ἐμεῖς. Νὰ μιλᾶμε μὲ θαυμασμὸ καὶ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Νὰ ἐκθέτωμε στοὺς ἄλλους τὶς συγκινητικές μας ἐντυπώσεις, νὰ διαφημίζωμε τὸ θεῖο κήρυγμα, νὰ προσκαλοῦμε σ' αὐτὸ καὶ ἄλλους ἀνθρώπους λέγοντας: «Ἀκούσαμε θαυμάσια πράγματα, γεμᾶτα ἀλήθεια, ὀμορφιά, δύναμι καὶ ζωή. Ἐλᾶτε ν' ἀκούσετε καὶ σεῖς. Δὲν μποροῦμε νὰ σᾶς περιγράψωμε τί ἀκριβῶς θὰ αἰσθανθῆτε. Πνευματικὸς ἠλεκτρισμὸς θὰ περάσῃ τὶς ὑπάρξεις σας. Θὰ φλογισθοῦν καὶ θὰ συγκλονισθοῦν οἱ καρδιές σας. Θὰ αἰσθανθῆτε νέα ζωή, ἕνα ἀπερίγραπτο μεγαλεῖο. Θὰ βρῆτε τὴν ἀλήθεια, τὴ λύσι τῶν προβλημάτων σας, τὴν παρηγοριά, τὴν αἰσιοδοξία, τὴ χαρά. Ἐλᾶτε καὶ θὰ ἰδῆτε. Γευθῆτε καὶ θὰ αἰσθανθῆτε». Οἱ ἄνθρωποι μιλοῦν μὲ θαυμασμὸ γιὰ αἰσχρὰ κινηματογραφικὰ καὶ θεατρικὰ ἔργα, γιὰ ἀθεϊστικὰ βιβλία καὶ ἄλλα φθοροποιὰ καὶ ὀλέθρια πράγματα. Καὶ ἐμεῖς ἐντρεπόμεθα καὶ διστάζουμε νὰ μιλήσωμε γιὰ τὰ ἁγνὰ καὶ σωτήρια πράγματα τῆς Πίστεώς μας; Παντοῦ νὰ μιλᾶμε μὲ θαυμασμὸ καὶ ἐνθουσιασμὸ γιὰ τὰ μεγαλεῖα τῆς Πίστεώς μας, νὰ ζηλέψουν καὶ νὰ ἑλκυσθοῦν καὶ ἄλλοι στὸ κήρυγμα καὶ στὸ ναό. Οἱ πιστεύσαντες στὴν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας μετὰ τὸ πρῶτο κήρυγμα τοῦ Παύλου ἀναστάτωσαν τὴν πόλι μὲ ἁγία ἀναστάτωσι. Καὶ ὅλη σχεδὸν ἡ πόλις τὸ ἄλλο σάββατο ξεσηκώθηκε καὶ συγκεντρώθηκε στὴ συναγωγή, γιὰ ν' ἀκούσῃ τὸ δεύτερο κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου. Τότε τὸ κήρυγμα ἔχει σπουδαία ἐπιτυχία, ὅταν προσελκύῃ νέους ἀκροατὰς καὶ τὸ ἀκροατήριο αὐξάνεται.

Στίχ. 45 - 51: Ἡ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων στὴν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας γνώρισε πρωτοφανῆ δόξα. Ποτὲ δὲν συγκεντρώθηκε σ' αὐτὴ ὅλη σχεδὸν ἡ πόλις. Ποτὲ οἱ ἐθνικοὶ δὲν ἔδειξαν τόσο ζωηρὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Τί ἔπρεπε νὰ αἰσθανθοῦν οἱ Ἰουδαῖοι, βλέποντας τὰ πλήθη τῶν ἐθνικῶν νὰ κατακλύζουν τὴ συναγωγή τους; Ἔπρεπε νὰ σκιρτήσουν ἀπὸ ἀγαλλίασι. Ἡ συναγωγὴ πλημμύρισε ἀπὸ ἀνθρώπους, καὶ οἱ καρδιὲς τῶν Ἰουδαίων ἔπρεπε νὰ πλημμυρίσουν ἀπὸ ἀγαλλίασι. Ἐν τούτοις συνέβη τὸ ἀντίθετο. Οἱ καρδιὲς τῶν Ἰουδαίων

πλημμύρισαν ἀπὸ ζήλεια καὶ φανατισμό. Οἱ ἄρχοντες καὶ διδάσκαλοι τῆς συναγωγῆς φθόνησαν τοὺς ἀποστόλους γιὰ τὴ μεγάλη ἐπιτυχία τοῦ κηρύγματός τους, ὅπως οἱ γραμματεῖς καὶ Φαρισσαῖοι τῆς Παλαιστίνης φθονοῦσαν τὸ Χριστό. Καὶ γενικώτερα οἱ Ἰουδαῖοι γέμισαν ἀπὸ ζήλεια καὶ φανατισμό, διότι ἔβλεπαν νὰ προσέρχωνται στὴν Πίστι τοῦ Χριστοῦ πλήθη ἐθνικῶν, καὶ μάλιστα νὰ γίνωνται δεκτοὶ χωρὶς περιτομή. «Ἀντέλεγον δὲ τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες». «Ἀντέλεγον» ἐδῶ σημαίνει «ἀντέπρατταν», «ἀντιδροῦσαν». Καὶ πῶς ἀντιδροῦσαν; «Ἀντιλέγοντες καὶ βλασφημοῦντες», λέγοντας δηλαδὴ ἀντίθετα καὶ δυσφημῶντας καὶ ὑβρίζοντας. Οἱ Ἰουδαῖοι ἤθελαν νὰ σωθοῦν αὐτοί, ἀλλ᾽ ὄχι καὶ οἱ ἐθνικοί!

Τοὺς τελευταίους καιροὺς στὴν Πατρίδα μας ὄχι Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ βαπτισμένοι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι μὲ λύσσα καὶ μανία ἀντιδροῦν στὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο, λέγοντας καὶ γράφοντας ἀντίθετα πρὸς τὰ διδάγματα τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ δυσφημῶντας καὶ ὑβρίζοντας τὶς Ὀρθόδοξες Χριστιανικὲς Ὀργανώσεις, τὰ Κατηχητικὰ Σχολεῖα καὶ τὰ μαχητικὰ θρησκευτικὰ περιοδικὰ ὡς τὶς κυριώτερες αἰτίες κάθε κακοδαιμονίας στὴν Ἑλλάδα! Ἡ λυσσαλέα καὶ μανιώδης αὐτὴ πολεμικὴ ἐναντίον τῶν ἱεραποστολικῶν προσπαθειῶν ἀποδεικνύει, ὅτι γίνεται ὑπολογίσιμο ἱεραποστολικὸ ἔργο, τὸ ὁποῖο στενοχωρεῖ τὸ Σατανᾶ καὶ τὰ ὄργανά του.

Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας στὴν ἀρχὴ μιλοῦσαν μὲ πραότητα. Ἀλλ᾽ ὅταν εἶδαν τοὺς Ἰουδαίους νὰ ἀποθρασύνωνται καὶ νὰ ὑβρίζουν, ἄλλαξαν ὕφος. Στὸ θράσος καὶ τὶς ὕβρεις ἐκείνων ἀντέταξαν θάρρος καὶ αὐστηρότητα. Σὲ σᾶς, εἶπαν στοὺς Ἰουδαίους, ἦταν ἀνάγκη νὰ κηρυχθῇ πρῶτα ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ τὸν ἀποκρούετε, καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι δὲν κρίνετε τοὺς ἑαυτούς σας ἀξίους γιὰ τὴν αἰώνια ζωή, ἰδοὺ στρεφόμεθα πρὸς τοὺς ἐθνικούς. Αὐτὴ τὴν ἐντολὴ μᾶς ἔδωσε ὁ Κύριος, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς (Ἰδὲ Ματθ. κη᾽ 19 κ.ἄ.). Αὐτὴ δὲ ἡ ἐντολὴ εἶνε σύμφωνη μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ Μεσσία στὴν Παλαιὰ

Διαθήκη: Σὲ κατέστησα φῶς τῶν ἐθνῶν, γιὰ νὰ εἶσαι σωτηρία μέχρι τὰ ἔσχατα τῆς γῆς (Ἰδὲ Ἡσ. μθ' 6).

Ἀφοῦ οἱ Ἰουδαῖοι ἦταν ὁ μόνος λαός, ὁ ὁποῖος πίστευε στὸν ἀληθινὸ Θεό, ὁ περιούσιος λαός, καὶ ἀφοῦ ἀπ' αὐτοὺς προῆλθε ὁ Χριστὸς ὡς ἄνθρωπος, προῆλθαν δὲ καὶ οἱ ἀπόστολοι, δίκαιο ἦταν, τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου ν' ἀρχίσῃ ἀπ' αὐτούς, αὐτοὶ ν' ἀκούσουν πρῶτοι. Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν τὴν προτεραιότητα. Ἀλλὰ δὲν εἶχαν τὴν ἀποκλειστικότητα. Ὁ Θεὸς δημιούργησε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ θέλει ὅλοι νὰ σωθοῦν. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ἤθελαν νὰ σωθοῦν μόνον αὐτοί. Τοῦτο ἦταν ἐγωιστικό, σκληρὸ καὶ ἀπάνθρωπο. Καὶ διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς τοὺς ἀποδοκίμασε. Ἂς προσέξωμε, νὰ μὴ θέλωμε καὶ ἐμεῖς τὴν κακὴ ἀποκλειστικότητα. Νὰ μὴ περιορίζωμε τὴν ἀγάπη μας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας στὸν ἑαυτό μας, τὴν οἰκογένειά μας καὶ μερικὰ ἀκόμη πρόσωπα. Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη μπορεῖ νὰ δίνῃ προτεραιότητα σὲ ὡρισμένα πρόσωπα, ἀλλὰ δὲν ἔχει ἀποκλειστικότητα. Ἐπεκτείνεται σ' ὅλους. Καὶ στοὺς ἐχθρούς. Ὡς χριστιανοὶ ἂς εἴμεθα μιμηταὶ Χριστοῦ. Μποροῦμε ν' ἀγαποῦμε ὡρισμένα πρόσωπα πρῶτα, ἀλλ' ἔπειτα ν' ἀγαποῦμε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ν' ἀγωνιοῦμε γιὰ τὴ σωτηρία ὅλων. Μποροῦμε νὰ ἐνδιαφερώμεθα πρῶτα γιὰ τοὺς οἰκείους μας, ἀλλ' ἔπειτα νὰ ἐνδιαφερώμεθα καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Οἱ ἐθνικοί, ἀκούοντας τὸ ἀποστολικὸ κήρυγμα, καὶ ὅτι ἡ σωτηρία ἦταν καὶ γι' αὐτούς, ἔχαιραν καὶ δέχθηκαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ πίστευσαν «ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον», ὅσοι ἦσαν προωρισμένοι γιὰ τὴν αἰώνια ζωή. Ἦσαν δὲ προωρισμένοι γιὰ τὴν αἰώνια ζωὴ καὶ ἑλκύσθηκαν ἀπ' τὸ Θεὸ στὴν Πίστι ὅσοι εἶχαν καλὴ προαίρεσι. Ὁ Θεὸς προγνώριζε τὴν καλὴ διάθεσί τους καὶ γι' αὐτὸ τοὺς προώρισε καὶ τοὺς εἵλκυσεν. «Οὓς προέγνω, καὶ προώρισε· οὓς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε» (Ρωμ. η' 29 - 30).

Οἱ Ἰουδαῖοι, ἐκμεταλλευόμενοι τὴ θρησκευτικὴ εὐαι-

σθησία τῶν γυναικῶν καὶ τὸν ἐγωισμὸ τῶν προϋχόντων, παρακίνησαν τὶς προσήλυτες καὶ τὶς ἀριστοκράτισσες γυναῖκες καὶ τοὺς προὔχοντες καὶ σήκωσαν διωγμὸ κατὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τοὺς ἐξεδίωξαν. Οἱ δὲ ἀπόστολοι, σὲ ἔνδειξι διαμαρτυρίας, τίναξαν καὶ τὸν κονιορτὸ τῶν ποδιῶν τους. Ὁ διωγμὸς εἶνε ἡ μοῖρα ὅλων τῶν γνησίων καὶ θαρραλέων ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀλλ' ὅσον οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου διώκονται, τόσον ὁ λόγος τοῦ Εὐαγγελίου διασπείρεται καὶ εὐδοκιμεῖ. Οἱ διῶκτες τοῦ Εὐαγγελίου θὰ ὑποστοῦν καταδίκη χειρότερη τῶν Σοδομιτῶν (Ματθ. ι' 15).

Στίχ. 52: Οἱ ἀπόστολοι ἔφευγαν ἐκδιωκόμενοι, οἱ δὲ πιστοὶ πλημμύριζαν ἀπὸ χαρά, διότι οἱ ἀπόστολοι μετέδωσαν σ' αὐτοὺς Πνεῦμα Ἅγιο, ἕνας δὲ καρπὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶνε ἡ χαρά. Χαρὰ καὶ στοὺς διωγμοὺς καὶ στὰ παθήματα!

ΔΡΑΣΙΣ ΠΑΥΛΟΥ ΚΑΙ ΒΑΡΝΑΒΑ ΣΤΟ ΙΚΟΝΙΟ, ΣΤΑ ΛΥΣΤΡΑ, ΣΤΗ ΔΕΡΒΗ, ΣΤΗΝ ΠΕΡΓΗ

Στὸ δέκατο τέταρτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων ἀναφέρονται: 1) Ἡ δρᾶσις τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Βαρνάβα στὸ Ἰκόνιο, στίχ. 1 - 7, 2) Ἡ δρᾶσις αὐτῶν στὰ Λύστρα (ἢ στὴ Λύστρα) καὶ ὁ λιθοβολισμὸς τοῦ Παύλου, στίχ. 8 - 20, 3) Ἡ δρᾶσις αὐτῶν στὴ Δέρβη, ἡ ἐπανεπίσκεψις τῶν πόλεων Λύστρα, Ἰκόνιο καὶ Ἀντιόχεια (τῆς Πισιδίας), ἡ κήρυξις τοῦ λόγου στὴν Πέργη καὶ ἡ ἐπιστροφὴ στὴν Ἀντιόχεια (τῆς Συρίας), στίχ. 21 - 28.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *κατὰ τὸ αὐτὸ* = ὁμοίως, ὅπως συνήθιζαν.

2. *οἱ ἀπειθοῦντες* = οἱ ἀπειθεῖς, οἱ ἀντιδραστικοί.
ἐπήγειραν = διήγειραν, ἐξήγειραν, ξεσήκωσαν.
ἐκάκωσαν = δηλητηρίασαν μὲ κακία, ἐξηρέθισαν.

3. *διέτριψαν* = διῆλθαν, διέμειναν.
παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ = κηρύττοντας μὲ παρρησία τὸν Κύριο.
τῷ μαρτυροῦντι τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ = ποὺ μαρτυροῦσε γιὰ τὸ λόγο τῆς χάριτός του.
διδόντι γενέσθαι = μὲ τὸ νὰ δίνῃ νὰ γίνωνται.

5. *ὡς δὲ ἐγένετο ὁρμὴ* = ὅταν δὲ ἐκδηλώθηκε βιαία κίνησις.
ὑβρίσαι καὶ λιθοβολῆσαι = νὰ κακοποιήσουν καὶ λιθοβολήσουν.

6. *συνιδόντες* = ἀντιληφθέντες, ἀφοῦ ἀντιλήφθηκαν.

8. *ἀδύνατος τοῖς ποσὶν* = ἀσθενὴς στὰ πόδια.

9. *τοῦ σωθῆναι* = νὰ σωθῇ, νὰ θεραπευθῇ.

10. *ἥλατο (τοῦ ρ. ἅλλομαι)* = πήδησε.

11. *ἐπῆραν τὴν φωνὴν* = ὕψωσαν τὴ φωνή.
ὁμοιωθέντες ἀνθρώποις = ἀφοῦ ἔλαβαν μορφὴν ἀνθρώπων.

12. *ἐκάλουν τε* = καὶ ὠνόμαζαν.
ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου = ὁ ἀρχηγὸς τοῦ λόγου, ὁ κύριος ὁμιλητής.

13. *τοῦ ὄντος* = ποὺ ἦταν.
στέμματα = στεφάνια.
ἐνέγκας (φέρω) = ἀφοῦ ἔφερε.
ἤθελε θύειν = ἤθελε νὰ θυσιάζῃ, νὰ προσφέρῃ θυσία.

14. *διαρρήξαντες* = ἀφοῦ ξέσχισαν.

15. *τὰ μάταια* = τὰ εἴδωλα, ἡ εἰδωλολατρία.

16. *ἐν ταῖς παρῳχημέναις γενεαῖς* = στὶς παρελθοῦσες γενεές, ἐποχές.

17. *καίτοι γε* = ἂν καὶ βεβαίως.
ἀμάρτυρος = χωρὶς μαρτυρία.
ὑετὸς = βροχή.
ἐμπιπλῶν τροφῆς τὰς καρδίας ὑμῶν = διότι γέμιζε μὲ τροφὴ τοὺς ἑαυτούς σας, διότι σᾶς ἔδινε ἄφθονη τροφή.

18. *τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς* = νὰ μὴ προσφέρουν θυσία σ' αὐτούς.

19. *ἐπῆλθον* = ἐπέδραμαν.
τεθνάναι = *ὅτι εἶχε πεθάνει.*
μαθητεύσαντες ἱκανοὺς = ἀφοῦ ἔκαναν ἀρκετοὺς μαθητάς (=χριστιανούς).

22. *ἐπιστηρίζοντες* = στηρίζοντες περισσότερο ἢ στηρίζοντας πάλι.
παρακαλοῦντες = προτρέποντας, λέγοντας ἐνθαρρυντικῶς.

23. *χειροτονήσαντες αὐτοῖς* = ἀφοῦ κατέστησαν γι' αὐτούς (μὲ χειροθεσία).
παρέθεντο = ἐμπιστεύθηκαν, παρέδωσαν.

26. *ὅθεν ἦσαν παραδεδομένοι* = ἀπ' ὅπου εἶχαν παραδοθῆ.

27. *παραγενόμενοι* = ὅταν ἦλθαν.
συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν = ὅταν συνήθροισαν τὴν ἐκκλησία.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Στὸ Ἰκόνιο ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας, σύμφωνα μὲ τὴ συνήθεια νὰ κηρύττουν πρῶτα στοὺς Ἰουδαίους, μπῆκαν στὴ συναγωγὴ καὶ κήρυξαν «οὕτως, ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος». Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει ἐδῶ τὸ «οὕτως». Οἱ ἀπόστολοι κήρυξαν κατὰ τέτοιο τρόπο, ὥστε νὰ πιστεύσῃ μεγάλο πλῆθος Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων. Τὸ «οὕτως» περικλείει πολλὲς ἔννοιες. Οἱ ἀπόστολοι κήρυξαν μὲ μεγάλη ταπείνωσι. Δὲν κήρυξαν γιὰ νὰ δείξουν ρητορικὴ δεινότητα καὶ νὰ προβάλουν τοὺς ἑαυτούς των, ἀλλὰ γιὰ νὰ προβάλουν καὶ δοξάσουν τὸ Χριστό. Ἐπίσης κήρυξαν μὲ φλογερὴ πίστι. Οἱ ἀκροαταὶ καταλάβαιναν, ὅτι οἱ ἀπόστολοι πίστευαν σ' αὐτὰ ποὺ κήρυτταν. Ἀκόμη κήρυξαν μὲ μεγάλη ἀγάπη καὶ ὡραῖο τρόπο. Ἡ ἀγάπη βρίσκει ὡραίους τρόπους, γιὰ νὰ ἐπιδρᾷ στοὺς ἀδελφοὺς καὶ νὰ τοὺς ἑλκύῃ στὴ σωτηρία. Οἱ ἀκροαταὶ καταλάβαιναν, ὅτι οἱ ἀπόστολοι ἐνδιαφέρονταν γι' αὐτοὺς εἰλικρινῶς. Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας ἦταν ἀπόστολοι, πρόσωπα μὲ τὴ μεγαλύτερη πνευματικὴ ἐξουσία ἀπ' τὸ Θεό. Ἀλλὰ κήρυξαν σὰν ταπεινοὶ ἀδελφοὶ καὶ στοργικοὶ πατέρες τῶν ἀκροατῶν τους. Κήρυξαν δὲ καὶ μὲ πειστικὰ ἐπιχειρήματα. Καὶ ἐπειδὴ κήρυξαν ἔτσι, κατὰ δὲ τὴν ὥρα τοῦ κηρύγματος ἐπιδροῦσε μυστικὰ σ' αὐτοὺς καὶ στὸ ἀκροατήριο ἡ χάρις τοῦ Κυρίου, γι' αὐτὸ τὸ κήρυγμά τους εἶχε μεγάλη ἐπιτυχία.

Τὰ δικά μας κηρύγματα καὶ οἱ δικές μας θρησκευτικὲς συζητήσεις δὲν σημειώνουν ἱκανοποιητικὲς ἐπιτυχίες, διότι δὲν κηρύττουμε καὶ δὲν συζητοῦμε «οὕτως», ὅπως οἱ ἀπόστολοι. Ἀπ' τὸν τρόπο, ποὺ μιλᾶμε, οἱ ἀκροαταὶ καὶ οἱ συζητηταί μας εὐκόλως ἀντιλαμβάνονται, ὅτι δὲν ἔχουμε ἀρκετὴ ταπείνωσι, πίστι, ἀγάπη καὶ εὐγένεια. Θέλουμε νὰ ἔχωμε στοὺς συνανθρώπους μας μεγαλύτερη ἐπίδρασι; Νὰ μιλᾶμε ὡς ἀδελφοί, ὄχι ὡς διδάσκαλοι· ὡς συναμαρτωλοί, ὄχι μὲ τὸ φρόνημα, ὅτι εἴμαστε πνευματικῶς σπουδαῖοι· ὡς θερμοὶ χριστιανοί, ὄχι ὡς χλιαροὶ καὶ ψυχροί· ὡς συμπαθεῖς πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας, ὄχι ὡς εἰσαγγελεῖς· καὶ μὲ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς Πίστεώς

μας, ὄχι ἁπλῶς μὲ λόγια. Ἀλλὰ πρὸς ἀπόκτησι τῶν προσόντων τούτων χρειάζεται ζωηρὸ ἐνδιαφέρον, μελέτη καὶ ἐπίμονη προσευχὴ στὸν Κύριο, γιὰ νὰ ἐξαγιάζη καὶ χαριτώνη τὶς καρδιές μας, ὥστε νὰ λαλοῦμε ὅπως πρέπει, διότι ἀπ᾿ τὸ περίσσευμα τῆς καρδιᾶς λαλεῖ τὸ στόμα.

Στίχ. 2 - 7: Στὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων πίστευσαν πολλοί, ἀλλὰ καὶ ἀπίστησαν πολλοί. Πίστευσαν οἱ καλοπροαίρετοι καὶ ἀπίστησαν οἱ κακοπροαίρετοι. Οἱ ἀπειθεῖς δὲ Ἰουδαῖοι δὲν ἔμειναν ἀδρανεῖς. Δούλευε στὶς ψυχὲς ὁ Χριστός, ἀλλὰ δούλευε καὶ ὁ Σατανᾶς. Οἱ δὲ σατανοκίνητοι Ἰουδαῖοι ξεσήκωσαν καὶ δηλητηρίασαν μὲ κακία τὶς ψυχὲς τῶν ἐθνικῶν ἐναντίον τῶν πιστῶν. Κακὸς καὶ ἀρχέκακος ὁ Διάβολος, ἐμβάλλει κακία στὶς ψυχές, τὶς ὁποῖες βρίσκει ἄδειανὲς ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ᾿ οἱ ἀπόστολοι, παρὰ τὸ δυσμενὲς κλῖμα, τὸ ὁποῖο δημιουργοῦσαν οἱ ἀντιδραστικοὶ Ἰουδαῖοι, διέμειναν στὸ Ἰκόνιο ἐπὶ ἀρκετὸ χρόνο, διότι τὸ ἔδαφος ἦταν πρόσφορο γιὰ πολλὴ σπορὰ τοῦ θείου λογου, «τοῦ λόγου τῆς χάριτος», ὅπως ὡραιότατα τὸν χαρακτηρίζει ἡ χαριτωμένη γραφίδα τοῦ Λουκᾶ. Ἂν στὸ Ἰκόνιο ὑπῆρχαν ἀντιδραστικοί, ἐργαζόμενοι γιὰ τὴν καταδίκη τους, ὑπῆρχαν ὅμως καὶ ἐκλεκτοί, οἱ ὁποῖοι ἦταν δίκαιο ν᾿ ἀκούουν καὶ ν᾿ ἀπολαμβάνουν «τὸν λόγον τῆς χάριτος», τὸ εὐαγγέλιο, τὸ ὁποῖο διακηρύττει παροχὴ χάριτος στοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ ὑποδίκους. Ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιδραστικῶν δὲν πρέπει ν᾿ ἀδικοῦνται οἱ ἐκλεκτοὶ ἑνὸς τόπου. Οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Ἰκονίου δὲν ἀδικήθηκαν ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἀντιδροῦσαν, οἱ δὲ ἀπόστολοι κήρυτταν τὸν Κύριο, τὸ «ἀντιλεγόμενον σημεῖον», μὲ παρρησία. Ὁ δὲ Κύριος ἔδινε μαρτυρία γιὰ τὸ λόγο του, ἐπιβεβαίωνε τὸ Εὐαγγέλιό του, δίνοντας τὴ δύναμι νὰ γίνωνται «διὰ τῶν χειρῶν» τῶν ἀποστόλων «σημεῖα καὶ τέρατα», θαύματα καταπληκτικὰ καὶ ἀποδεικτικὰ τῆς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου. Τὰ στόματα τῶν ἀποστόλων ἔλεγαν καταπληκτικὰ λόγια καὶ τὰ χέρια τους ἔκαναν καταπληκτικὰ θαύματα. Ἡ δὲ θαυματουργία τῶν χεριῶν ἐνίσχυε τὴν παρρησία τῶν στομάτων. Ὁ Χριστὸς λέγεται καὶ Λόγος καὶ Δύναμις.

Καὶ οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ εἶχαν καὶ λόγο καὶ δύναμι σὲ βαθμὸ ἔκτακτο.

Ὁ λόγος τῶν ἀποστόλων προκάλεσε σχίσμα. «Ἐσχίσθη τὸ πλῆθος τῆς πόλεως, καὶ οἱ μὲν ἦσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις». Ὁ Χριστός, ὁ κῆρυξ τῆς εἰρήνης καὶ αὐτὴ ἡ εἰρήνη, εἶχε πεῖ καὶ τοῦτο τὸν παράδοξο λόγο, ὅτι δὲν ἦλθε νὰ βάλῃ εἰρήνη, ἀλλὰ μάχαιρα· ἦλθε νὰ διχάσῃ καὶ τὰ πρόσωπα τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Τί ἐννοοῦσε ὁ Χριστὸς μὲ τὸν παράδοξο τοῦτο λόγο; Ὅτι ἤθελε νὰ διχάσῃ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ν' ἀνάψῃ μεταξύ τους πόλεμο; Ὄχι βεβαίως. Διότι ὁ Χριστὸς δὲν θέλει τὸ κακό, ἀλλὰ τὸ καλό· δὲν θέλει τὸν πόλεμο, ἀλλὰ τὴν εἰρήνη· δὲν ἀρέσκεται σ' ὅσους κάνουν τὶς διχοστασίες, ἀλλὰ στοὺς εἰρηνικοὺς καὶ εἰρηνοποιούς. Ἀλλὰ τότε τί ἐννοοῦσε ὁ Χριστὸς μὲ τὸ φοβερό του λόγο; Ἐννοοῦσε, ὅτι ἀποτέλεσμα τοῦ ἐρχομοῦ του στὸν κόσμο καὶ τῆς κηρύξεως τοῦ Εὐαγγελίου θά ἦταν ἡ διαίρεσις τοῦ κόσμου. Ἀφοῦ ἄλλοι θὰ πίστευαν καὶ ἄλλοι δὲν θὰ πίστευαν, ὁ κόσμος θὰ χωριζόταν σὲ δύο παρατάξεις μὲ τεραστία διάστασι ἀνάμεσά τους, μὲ πόλεμο τοῦ κακοῦ πρὸς τὸ καλὸ καὶ τοῦ καλοῦ πρὸς τὸ κακό. Καὶ πραγματικῶς τὸ πρόσωπο καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰησοῦ ἔφερε σχίσμα στοὺς Ἰουδαίους. «Σχίσμα οὖν ἐν τῷ ὄχλῳ ἐγένετο δι' αὐτόν». Σχίσμα στὸ λαό. Ἀλλ' οὔτε ὁ Χριστὸς οὔτε οἱ ἀπόστολοι πταίουν γιὰ τὸ σχίσμα· πταίουν οἱ ἄπιστοι. Καὶ βεβαίως δὲν θὰ ἦταν καλὸ νὰ μὴ ἀκουσθῇ τὸ κήρυγμα, γιὰ νὰ παραμείνουν ὅλοι ἄπιστοι καὶ ἑνωμένοι στὴν κατάστασι τῆς ἀπιστίας τους. Τέτοια ἑνότης θὰ ἦταν σατανική. Καλὴ ἡ ἑνότης, ὅταν δὲν εἶνε εἰς βάρος τῆς ἀληθείας καὶ τῆς σωτηρίας. Ἀλλιῶς εἶνε προτιμότερο τὸ σχίσμα.

Καλὴ συνεπῶς καὶ ἡ λεγομένη ἕνωσις τῶν Ἐκκλησιῶν, ἂν γίνῃ στὸ ἔδαφος τῆς ἀληθείας, ἂν δηλαδὴ οἱ αἱρετικοὶ ἐπιστρέψουν στὴν Ὀρθοδοξία. Ἀλλιῶς προτιμότερο τὸ σχίσμα.

Τὸ σχίσμα στὸ Ἰκόνιο ἔφθασε σὲ ἐπικίνδυνη ὀξύτητα. Ἐθνικοὶ καὶ Ἰουδαῖοι μὲ τοὺς ἄρχοντάς των κινήθηκαν

νὰ κακοποιήσουν, καὶ μάλιστα νὰ θανατώσουν μὲ λιθοβολισμό, τοὺς ἀποστόλους. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ὥρα γιὰ νὰ θανατωθοῦν δὲν εἶχε ἔλθει ἀκόμη, κατὰ τὴ σύσταση τοῦ Κυρίου ἔφυγαν καὶ κατέφυγαν ἀλλοῦ, γιὰ νὰ κηρύξουν καὶ ἐκεῖ. Ὁ διωγμὸς ἀπέβαινεν ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Διότι θὰ διαδιδόταν καὶ ἀλλοῦ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ θὰ ἱδρύονταν καὶ ἀλλοῦ Ἐκκλησίες. Χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, οἱ διῶκτες ὠφελοῦν τὸ Χριστιανισμό.

Στίχ. 8 - 10: Οἱ ἀπόστολοι στὰ Λύστρα. Διδάσκουν καὶ θαυματουργοῦν, ἀποδεικνύοντας καὶ μὲ τὰ δυὸ τὴν ἀλήθεια τῆς πίστεώς των. Ὁ Ἡσαΐας εἶχε προφητεύσει, ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μεσσίου ὁ χωλὸς θὰ πηδοῦσε σὰν ἐλάφι: «Τότε ἀλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός» (Ἡσ. λε´ 6). Πράγματι ὁ Χριστὸς ἐκτὸς τῶν ἄλλων θεράπευε καὶ χωλούς. Ἐπίσης καὶ οἱ ἀπόστολοι. Εἶνε δὲ ἄξιο παρατηρήσεως, ὅτι οἱ ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης στὰ Ἱεροσόλυμα, προκειμένου νὰ διαδοθῇ τὸ Εὐαγγέλιο μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, θεράπευσαν ἕνα ἐκ γενετῆς χωλό (Πράξ. γ´ 2). Καὶ ἐδῶ τώρα στὰ Λύστρα οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Βαρνάβας, προκειμένου νὰ εἰσαχθῇ τὸ Εὐαγγέλιο στοὺς ἐθνικούς, θεραπεύουν ἕνα ἄλλο ἐκ γενετῆς χωλό. Οἱ δύο αὐτοὶ χωλοὶ ἂς εἶνε σύμβολα τῆς πνευματικῆς χωλότητος τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἐθνικῶν. Οἱ ἐθνικοὶ χώλαιναν λόγῳ τῆς εἰδωλολατρίας. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εἶχαν βεβαίως τὴν ἰδέα, ὅτι ἦταν ὑγιεῖς πνευματικῶς καὶ βάδιζαν τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὅπως τοὺς κατήγγειλεν ὁ ζηλωτὴς Ἠλίας, χώλαιναν καὶ αὐτοί: «Ἕως πότε ὑμεῖς χωλανεῖτε ἐπ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις;» (Γ´ Βασ. ιη´ 21). Ἕως πότε σεῖς θὰ κουτσαίνετε, γέρνοντας πότε πρὸς τὸ ἕνα καὶ πότε πρὸς τὸ ἄλλο μέρος; Ὅλοι λοιπὸν χωλαίναμε πνευματικῶς. Ὅλοι ἤμασταν ἀδύνατοι στὰ πόδια τῆς ψυχῆς καὶ δὲν μπορούσαμε νὰ βαδίσωμε τὸ δρόμο τῆς ἁγιότητος καὶ σωτηρίας. Ἀλλὰ δόξα τῷ Θεῷ! Ἐπειδὴ ἐμεῖς δὲν μπορούσαμε νὰ βαδίσωμε καὶ νὰ πᾶμε στὸ Θεό, ἦλθε ὁ Θεὸς σ' ἐμᾶς. Καὶ μᾶς κοίταξε μὲ συμπάθεια, καὶ σὲ καθένα ἀπὸ μᾶς ἀπηύθυνε τὸν προτρεπτικὸ τοῦτο λόγο: «Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός!». Χωλὲ πνευματικῶς, κατάκοιτε καὶ ἀπελπισμένε ἄνθρωπε! Σήκω ἐπάνω, στάσου ὀρθὸς στὰ πόδια σου.

Ὅποιος ἄκουσε μὲ πίστι τὸ λόγο τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ, αὐτὸς σηκώθηκε ἀπ' τὴν πνευματικὴ του πτῶσι «καὶ ἥλατο» καὶ περπάτησε, βαδίζοντας τὸ δρόμο τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸς τὸ Θεό. «Ἥλατο»! Πήδησε! «Ὕδωρ ἀλλόμενον» ἡ θεία χάρις (Ἰωάν. δ' 14). Χωλοὶ ἀλλόμενοι οἱ πιστοί, οἱ δέκτες τῆς θείας χάριτος.

Ἀσφαλῶς ἡ καρδιὰ τοῦ χωλοῦ τῶν Λύστρων πλημμύρισε ἀπὸ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Κύριο γιὰ τὸ θαῦμα τῆς ἰάσεώς του. Ἀλλὰ σ' ὅλους τοὺς πιστοὺς ἔγινε θαῦμα θεραπείας ἀπ' τὴν πνευματικὴ χωλότητά μας. Ὅλοι ἤμασταν χωλοὶ ἀπ' τὴν κοιλιὰ τῆς μάνας μας, ἀφοῦ γεννηθήκαμε μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμάρτημα καὶ μὲ τὴν ἀδυναμία νὰ κατορθώσωμε τὸ ἀγαθό. Αὐτὴ δὲ ἡ χωλότης εἶνε ἀσυγκρίτως χειρότερη ἀπ' τὴ σωματικὴ χωλότητα. Ἀλλ' ὁ Θεὸς μᾶς θεράπευσε, μᾶς κατέστησε ἱκανοὺς νὰ στεκώμαστε ὀρθοί, νὰ βαδίζωμε πρὸς τὸ καλὸ καὶ νὰ κάνωμε ἅλματα πρὸς τὴν αἰωνιότητα. «Ὕδωρ ἀλλόμενον εἰς ζωὴν αἰώνιον», καὶ χωλοὶ ἀλλόμενοι εἰς ζωὴν αἰώνιον! Ὁποία εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Κύριο πρέπει νὰ πλημμυρίζῃ καὶ τὶς ἰδικές μας καρδιές!

Στίχ. 11 - 18: Ὁ ἐνδόμυχος πόθος τῶν ἀνθρώπων νὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὴ Θεότητα δημιούργησε στὸν εἰδωλολατρικὸ κόσμο μύθους, συμφώνως πρὸς τοὺς ὁποίους οἱ Θεοὶ ἔπαιρναν ἀνθρώπινη μορφὴ καὶ κατέβαιναν στὴ γῆ. Ὅταν δὲ οἱ κάτοικοι τῶν Λύστρων εἶδαν τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ ἐκ γενετῆς χωλοῦ, ἔπαθαν ἔξαψι πνευμάτων, ὕψωσαν τὴ φωνή τους καὶ φώναξαν στὴ μητρική τους γλῶσσα: «Οἱ Θεοὶ πῆραν μορφὴ ἀνθρώπων καὶ κατέβηκαν πρὸς ἐμᾶς»! Νόμισαν, δηλαδή, ὅτι ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας ἦταν Θεοί. Καὶ ἐπειδή, ὡς φαίνεται, ὁ Βαρνάβας εἶχε μεγαλοπρεπὲς παράστημα, τὸν θεώρησαν ὡς τὸν Δία. Τὸν δὲ Παῦλο, ἐπειδὴ ἦταν ἀρχηγὸς τοῦ λόγου καὶ ὁ κύριος ὁμιλητής, θεώρησαν ὡς τὸν λόγιο Ἑρμῆ, ὁ ὁποῖος ἄλλωστε κατὰ τὴ μυθολογία ἦταν ὁ συνήθης συνοδὸς τοῦ Διός. Ὁ δὲ ἱερεὺς τοῦ Διὸς ἔφερε ταύρους καὶ στεφάνια, γιὰ νὰ στεφανώσῃ τοὺς ταύρους καὶ μαζὶ μὲ τὰ πλήθη νὰ προσφέρῃ θυσία στοὺς νομιζομέ-

νους Θεούς. Ἄλλοι ἄνθρωποι, φιλόδοξοι καὶ κενόδοξοι, θὰ δέχονταν τὴ θεοποίησι καὶ τὴ θυσία. Πολλοὶ ἄλλωστε αὐτοκράτορες τῶν ἐθνικῶν ὠνόμαζαν τοὺς ἑαυτούς τους Θεοὺς καὶ δέχονταν λατρεία ἀπ᾿ τοὺς ὑπηκόους τους. Καὶ ὁ Ἡρώδης ὁ Ἀντίπας, ὅταν ἐπευφημήθηκε ὡς Θεός, δέχθηκε τὴν ἐπευφημία (Πράξ. ιβ' 21 - 23). Ἀλλ᾿ οἱ ἀπόστολοι, εἰλικρινεῖς καὶ ταπεινοὶ ἄνθρωποι, δὲν ἐκμεταλλεύθηκαν τὸ σεβασμὸ τοῦ πλήθους πρὸς τὰ πρόσωπά τους, ἀλλὰ διέρρηξαν τὰ ἱμάτιά τους, ξέσχισαν τὰ ροῦχα τους, σὲ ἔνδειξι ἀποτροπιασμοῦ γιὰ τὴν προσφερομένη σ᾿ αὐτοὺς λατρεία, ὥρμησαν μέσα στὸ πλῆθος καὶ φώναξαν δυνατά: «Ἄνθρωποι! Γιατί κάνετε αὐτὰ τὰ πράγματα; Καὶ ἐμεῖς ἄνθρωποι εἴμεθα ὁμοιοπαθεῖς μὲ σᾶς». Ὁ Ἰησοῦς δεχόταν πάντοτε τὴν προσκύνησι τῶν ἀνθρώπων, διότι εἶχε τὴ συνείδησι, ὅτι ἦταν Θεός. Οἱ ἀπόστολοι ἀπέκρουσαν τὴν προσφερομένη τιμή, διότι εἶχαν τὴ συνείδησι, ὅτι ἦταν ἁπλῶς ἄνθρωποι, ἀδύνατοι, ἁμαρτωλοὶ καὶ θνητοί, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι. Καὶ ὡς ἄνθρωποι θεωροῦσαν ὑψίστη τιμή, ὅτι ἦταν δοῦλοι καὶ ἀπόστολοι Χριστοῦ, καὶ ὅτι τὰ ὀνόματά τους εἶχαν γραφῆ στὸν οὐρανό.

Ἀλλοίμονο στοὺς λεγομένους ἰσχυροὺς τῆς ἡμέρας, στὰ ἐφήμερα αὐτὰ ὄντα, ποὺ μεθᾶνε ἀπ᾿ τὴν ἐξουσία, τὸν πλοῦτο καὶ τὶς κολακεῖες τῶν συνανθρώπων τους, καὶ νομίζουν οἱ ἀνόητοι, ὅτι εἶνε Θεοί, καὶ οἰκειοποιοῦνται τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ! Καὶ ὄχι μόνο τοῦτο, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἀρνοῦνται τὴν ὕπαρξι τοῦ Θεοῦ, καὶ νομίζουν, ὅτι αὐτοὶ μόνον ὑπάρχουν!

Ἡ ἀπόπειρα τῶν ἐθνικῶν νὰ τιμήσουν τοὺς ἀποστόλους ὡς Θεούς, ἔδωσε σ᾿ αὐτοὺς τὴν ἀφορμὴ καὶ εὐκαιρία, νὰ καταγγείλουν τὴν πλάνη καὶ τὴ ματαιότητα τῆς εἰδωλολατρίας, καὶ νὰ διακηρύξουν τὴν ὕπαρξι τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς, εἶπαν, κηρύττουμε σὲ σᾶς, ν᾿ ἀφήσετε αὐτὰ «τὰ μάταια», τὰ εἴδωλα δηλαδή, καὶ νὰ ἐπιστρέψετε στὸ ζωντανὸ Θεό. Τὰ εἴδωλα εἶνε ψευδεῖς Θεοί. Ὁ Θεός, τὸν ὁποῖο σᾶς κηρύττουμε ἐμεῖς, εἶνε ἀληθινός, ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός. Ἡ ὕπαρξίς του ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἔργα του. Αὐτὸς ἔκαμε τὸν οὐρανό, καὶ τὴν ξηρά, καὶ τὴ

θάλασσα, καὶ ὅλα ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτά. Ἀλλοῦ ἡ Γραφὴ λέγει: Θεοί, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔκαμαν τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ, δὲν εἶνε Θεοί.

Ἡ ὕπαρξις, τὸ μέγεθος, ἡ δύναμις, ἡ τάξις, ἡ ἁρμονία, ἡ ὡραιότης, ἡ ὠφελιμότης καὶ ἡ ἑνότης τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἀποδεικνύουν τὴν ὕπαρξι ἑνός, παντοδυνάμου, πανσόφου καὶ παναγάθου Θεοῦ.

Ὁ Θεός, λέγουν στὴ συνέχεια οἱ ἀπόστολοι, στὶς περασμένες ἐποχὲς ἄφησε ὅλους τοὺς ἐθνικοὺς νὰ βαδίζουν τοὺς δρόμους τους. Ὁ Θεὸς δηλαδή, σεβόμενος τὸ αὐτεξούσιο τῶν ἀνθρώπων, ἄφησε ἐλευθέρους τοὺς ἐθνικοὺς νὰ βαδίζουν τοὺς δρόμους τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τῆς ἁμαρτίας. Θὰ μποροῦσε ὁ Θεὸς νὰ καταστρέψῃ τὸν εἰδωλολατρικὸ καὶ ἁμαρτωλὸ κόσμο. Ἀλλ' ἔδειξε μακροθυμία, ἀνοχὴ καὶ ἀγάπη.

Ὁ κόσμος ἐγκατέλειψε τὸ Θεό. Ἀλλ' ὁ Θεὸς δὲν ἐγκατέλειψε τὸν κόσμο. Μὲ τὶς εὐεργεσίες του ὁ Θεὸς δὲν ἄφησε τὸν ἑαυτό του «ἀμάρτυρον», ἀλλ' ἐξακολούθησε νὰ δίνῃ μαρτυρία γιὰ τὴν ὕπαρξί του καὶ τὴν ἀγαθότητά του. Ὁ Θεὸς εἶνε ὁ διαρκῶς «ἀγαθοποιῶν, οὐρανόθεν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐφροσύνης τὰς καρδίας». Ὁ Θεός, δηλαδή, διαρκῶς εὐεργετεῖ, δίνει βροχὲς καὶ καιροὺς καρποφόρους, γεμίζει μὲ τροφὴ καὶ εὐφροσύνη τοὺς ἀνθρώπους. Οἱ ἄνθρωποι κακοποιοῦν, ὁ Θεὸς ἀγαθοποιεῖ. Οἱ ἄνθρωποι κατευθύνουν πρὸς τὸν οὐρανὸ ἀσέβειες καὶ βλασφημίες, ὁ Θεὸς ρίχνει ἀπ' τὸν οὐρανὸ βροχὲς καὶ εὐλογίες. Οἱ ἄνθρωποι παραπικραίνουν τὸ Θεό, ὁ Θεὸς εὐφραίνει τοὺς ἀνθρώπους.

Ἀπ' τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ συγκεκριμένως οἱ ἀπόστολοι ἀναφέρουν τὴ βροχή, ἕνα πρᾶγμα ποὺ συνδέει οὐρανό, ξηρὰ καὶ θάλασσα, καὶ δείχνει τὴν ἑνότητα τῶν φυσικῶν δημιουργημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑνότητα τοῦ Θεοῦ, ὅτι δηλαδὴ ὑπάρχει ἕνας μόνο Θεός, ὁ ὁποῖος δημιούργησε τὸ σύμπαν καὶ κυριαρχεῖ πάνω σ' αὐτό. Μεγάλο θαῦμα ἡ βροχή. Ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἐξάτμισι ἀνεβάζει τὰ νερὰ στὰ

ὕψη καὶ τὰ κάνει νέφη. Τὰ νέφη εἶνε θάλασσες πάνω ἀπ' τὰ κεφάλια μας! Ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἐξάτμισι καθαρίζει τὰ νερά, καὶ μὲ τὸ σχηματισμὸ τῶν νεφῶν ὡραΐζει τὸ στερέωμα. Πάρα πολλὰ νέφη θὰ μποροῦσαν νὰ συγκεντρωθοῦν πάνω ἀπὸ ἕνα τόπο, νὰ ὑγροποιηθοῦν σὲ μεγάλες μᾶζες καὶ ὄχι σὲ σταγόνες, νὰ πέσουν στὴ γῆ ὡς τεράστιοι ὄγκοι, ὡς ποταμοί, λίμνες καὶ θάλασσες, καὶ νὰ καταστρέψουν τὰ πάντα. Ἀλλὰ καὶ μιὰ σταγόνα, λόγῳ τοῦ μεγάλου ὕψους, ἀπ' τὸ ὁποῖο πέφτει, καὶ τῆς ἐπιταχύνσεως, θὰ σκότωνε μὲ τὴν ὁρμή της τὸν ἄνθρωπο, ὅπως τὸν σκοτώνει μιὰ σφαῖρα ὅπλου. Ἀλλ' ὁ πανάγαθος Θεὸς ἔχει δημιουργήσει τέτοιες συνθῆκες στὰ ὕψη, ὥστε τὰ νέφη νὰ ταξιδεύουν καὶ νὰ μὴ συγκεντρώνωνται ὅλα ἢ πάρα πολλὰ μαζί, νὰ ὑγροποιοῦνται σὲ σταγόνες, καὶ οἱ σταγόνες νὰ πίπτουν μὲ ἐξασθενημένη δύναμι, ὥστε νὰ μὴ καταστρεφώμεθα ἀπ' τὴ βροχή, ἀλλὰ νὰ εὐεργετούμεθα ἀπ' αὐτή.

Τὰ λόγια τῶν ἀποστόλων μόλις συγκράτησαν τοὺς ἐθνικούς, γιὰ νὰ μὴ τοὺς λατρεύσουν ὡς Θεούς.

Τὰ μεγαλεῖα τοῦ φυσικοῦ κόσμου καὶ τὶς φυσικὲς εὐεργεσίες εἶνε ἀνάγκη ν' ἀναλογιζώμεθα καὶ ν' ἀναφέρωμε καὶ ἐμεῖς συχνὰ στοὺς συνανθρώπους μας. Διότι ἀφ' ἑνὸς ἀποδεικνύουν τὴν ὕπαρξι, τὴ μεγαλωσύνη καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴ μηδαμινότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐξάρτησί του ἀπ' τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 19: Φανατικοὶ Ἰουδαῖοι ἀπ' τὴν Ἀντιόχεια καὶ τὸ Ἰκόνιο ἐπέδραμαν στὰ Λύστρα, ἔπεισαν τοὺς ὄχλους καὶ λιθοβόλησαν τὸν Παῦλο καὶ τὸν ἔσυραν ἔξω ἀπ' τὴν πόλι, νομίζοντας ὅτι πέθανε. Πόσο εὐμετάβολος εἶνε ὁ λαός! Πρὸ ὀλίγου θεοποιοῦσε τοὺς ἀποστόλους, τώρα τοὺς θεωρεῖ κακούργους. Πρὸ ὀλίγου ἤθελε νὰ προσφέρῃ πρὸς τιμήν τους θυσία, τώρα τοὺς λιθοβολεῖ. Καμμιὰ ἐμπιστοσύνη σὲ τέτοιο λαό, ἀλλ' ὅλη ἡ ἐμπιστοσύνη μας στὸν ἀναλλοίωτο Θεό.

Ὅταν ὁ Παῦλος ἐλιθοβολεῖτο, ἀσφαλῶς θὰ σκεπτόταν τὸ λιθοβολισμὸ τοῦ Στεφάνου καὶ θὰ ἔλεγε ἀπὸ μέσα

του: Δικαίως λιθοβολοῦμαι. Χρωστοῦσα τὴν ποινὴ αὐτὴ καὶ ἔπρεπε νὰ τὴν πληρώσω. Θὰ χαιρόταν δὲ συγχρόνως ὁ Παῦλος, διότι ἀξιώθηκε νὰ λιθοβοληθῇ γιὰ τὸ Χριστό. Λίγη χαρὰ εἶχαν οἱ ἀπόστολοι, ὅταν θαυματουργοῦσαν, πολλὴ χαρὰ αἰσθάνονταν, ὅταν ἀξιώνονταν νὰ κακοποιηθοῦν γιὰ τὸ Χριστό.

Στίχ. 20 - 21: «Ὡς ἀποθνῄσκοντες καὶ ἰδοὺ ζῶμεν, ὡς παιδευόμενοι καὶ μὴ θανατούμενοι» (Β΄ Κορ. στ΄ 9). Αὐτὸς ὁ λόγος πραγματοποιήθηκε στὴν περίπτωσι τοῦ λιθοβολισμοῦ τοῦ Παύλου. Ὁ ἀπόστολος λιθοβολήθηκε ἀγρίως, σύρθηκε καὶ ἐγκαταλείφθηκε ἀπ᾿ τοὺς ἐχθρούς του ὡς νεκρός. Ἀλλὰ συνῆλθεν, εἰσῆλθε στὴν πόλι, τὴν ἄλλη μέρα ἐξῆλθε καὶ μαζὶ μὲ τὸν Βαρνάβα μετέβη στὴ Δέρβη. Καὶ ἐκεῖ, φέροντας στὸ σῶμα του τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπ᾿ τὸν πρόσφατο λιθοβολισμό, κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο μαζὶ μὲ τὸ Βαρνάβα. Οἱ ἀπόστολοι «εὐηγγελίσαντο τὴν πόλιν», ἀπευθύνθηκαν σ᾿ ὅλους τοὺς κατοίκους, ἀλλ᾿ «ἐμαθήτευσαν ἱκανούς», ὄχι ὅλους. Τὸ «εὐηγγελίσαντο» σημαίνει, ὅτι κήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιο. Τὸ δὲ «ἐμαθήτευσαν» δὲν σημαίνει πάλι, ὅτι κήρυξαν ἢ δίδαξαν, ἀλλὰ σημαίνει, ὅτι ἔκαναν «μαθητάς», δηλαδὴ χριστιανούς.

Στίχ. 22: «Διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ». Τὸ «δεῖ» σημαίνει, ὅτι εἶνε ἀνάγκη νὰ περάσωμε ἀπὸ θλίψεις, γιὰ νὰ εἰσέλθωμε στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Γιὰ τὴ σωτηρία μας τίποτε δὲν εἶνε τόσο ἀναγκαῖο, ὅσο οἱ θλίψεις. Τοῦτο ἰσχύει καὶ ἀπ᾿ τὴν πλευρὰ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπ᾿ τὴν πλευρὰ τοῦ Θεοῦ. Γιὰ νὰ σωθοῦμε ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοί, χρειάσθηκε νὰ γίνῃ ἄνθρωπος καὶ νὰ περάσῃ ἀπ᾿ τὸ καμίνι τῆς θλίψεως ὁ ἴδιος ὁ Θεός, χρειάζεται νὰ περνᾶμε καὶ ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοί, γιὰ νὰ ταπεινωνώμεθα, παιδαγωγούμεθα, ἐξαγνιζώμεθα καὶ τελειοποιούμεθα. Εὐκόλως βγήκαμε ἀπ᾿ τὸν Παράδεισο, δυσκόλως θὰ εἰσέλθωμε. Λέγοντας δυσκόλως, ἐννοοῦμε τὶς πολλὲς θλίψεις. Ἀλλ᾿ ὅσες θλίψεις καὶ ἂν ὑποστοῦμε, εἶνε μηδὲν μπροστὰ στὶς δόξες τῆς αἰωνιότητος.

Στίχ. 27: «Ἀνήγγειλαν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν». Οἱ οὐρανοί, λέγει ὁ Ψαλμωδός, ἀναγγέλλουν τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Καὶ οἱ ἀπόστολοι, οἱ φωστῆρες στὸν κόσμο, ἀνήγγειλαν τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, ὄχι τὴ δική τους δόξα. Δὲν ἀνήγγειλαν ὅσα ἔκαναν αὐτοί, ἀλλ' ὅσα ἔκανε ὁ Θεός, χρησιμοποιῶντας αὐτοὺς ὡς ταπεινὰ ὄργανά του. Ἔτσι καὶ ἐμεῖς, ἂν κάνωμε κάτι καλό, νὰ μὴ καυχώμεθα καὶ δοξάζωμε τοὺς ἑαυτούς μας, ἀλλὰ ν' ἀποδίδωμε τὸ καλὸ καὶ τὴ δόξα στὸ Θεό. Διότι μόνο μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ μποροῦμε νὰ κάνωμε καλό. Ἀφ' ἑαυτῶν μόνο ἁμαρτίες μποροῦμε νὰ κάνωμε.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΜΩΣΑΪΚΟΥ ΝΟΜΟΥ
Η ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Στὸ δέκατο πέμπτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 21, γίνεται λόγος 1) Γιὰ τὶς διαφωνίες ὡς πρὸς τὴν περιτομὴ καὶ γενικώτερα τὸ τελετουργικὸ μέρος τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, στίχ. 1 - 5, καὶ 2) Γιὰ τὴ σύγκλησι τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου καὶ τοὺς λόγους τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰακώβου, στίχ. 6 - 21.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *τῷ ἔθει* = σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο.

2. *γενομένης οὖν στάσεως καὶ ζητήσεως τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ πρὸς αὐτοὺς* = ἐπειδὴ δὲ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶχαν φιλονεικία καὶ συζήτησι μ' αὐτούς.
ἔταξαν = ὥρισαν.

4. *παραγενόμενοι* = ὅταν ἔφθασαν.
ἀπεδέχθησαν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας = ἔγιναν δεκτοὶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, τοὺς ὑποδέχθηκε ἡ ἐκκλησία.

5. *ἐξανέστησαν* = σηκώθηκαν.
δεῖ περιτέμνειν = πρέπει νὰ περιτέμνουν.

6. *ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου* = νὰ ἰδοῦν γι' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, νὰ ἐξετάσουν αὐτὴ τὴν ὑπόθεσι.

7. *ὑμεῖς ἐπίστασθε* = σεῖς ξέρετε.
ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων = ἀπὸ πολὺ χρόνο, ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες.
ἐν ἡμῖν = μεταξύ μας.

8. *ἐμαρτύρησεν αὐτοῖς* = ἔδωσε μαρτυρία ὑπὲρ αὐτῶν.
δοὺς = μὲ τὸ νὰ δώση.

9. *οὐδὲν διέκρινε* = καμμιὰ διάκρισι δὲν ἔκανε.
τῇ πίστει καθαρίσας = διότι μὲ τὴν πίστι καθάρισε.

10. *τί πειράζετε* = διατί θέτετε σὲ δοκιμασία, διατί προκαλεῖτε.
ἐπιθεῖναι = νὰ ἐπιθέσετε, νὰ ἐπιβάλετε.

12. *ἐξηγουμένων* = νά διηγοῦνται.

13. *ἀπεκρίθη* = ἔλαβε τὸ λόγο, ὡμίλησε.

14. *ἐξηγήσατο* = ἀνέφερε.
καθὼς πρῶτον = πῶς γιὰ πρώτη φορά.
ἐπεσκέψατο λαβεῖν = φρόντισε νὰ λάβῃ, ν' ἀποκτήσῃ.
ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ = γιὰ τὸ ὄνομά του.

16. *ἀναστρέψω* = θὰ ἐπιστρέψω.
πεπτωκυῖα = πεσμένη.
κατεσκαμμένα = τὰ ἐρείπια.

17. *ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου* = οἱ ὁποῖοι εἶνε δικοί μου.

19. *κρίνω* = ἔχω τὴ γνώμη.
μὴ παρενοχλεῖν = νὰ μὴ φέρωμε ἐνοχλήσεις, δυσκολίες.

20. *ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς* = νὰ γράψωμε σ' αὐτοὺς ἐπιστολή.
ἀλισγήματα εἰδώλων = εἰδωλόθυτα.
πνικτὸν = πνιγμένο, στραγγαλισμένο ζῶο.

21. *ἐκ γενεῶν ἀρχαίων* = ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους χρόνους.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος περιεῖχε ἕνα πλῆθος ἀπὸ τυπικὲς διατάξεις γιὰ διακρίσεις ζῴων καὶ φαγητῶν, γιὰ θυσίες, γιὰ καθάρσεις σχετικὲς μὲ τὴ γενετήσια ὁρμή, τὸ ἄγγιγμα τάφου ἢ νεκροῦ καὶ γιὰ ἄλλα πράγματα. Ἡ πληθώρα δὲ τῶν τυπικῶν ἢ τελετουργικῶν διατάξεων τοῦ νόμου ἦταν ἕνας βαρὺς ζυγὸς γιὰ τὸν Ἰσραηλίτη, ἀφοῦ μάλιστα ἐζητεῖτο ἡ τήρησις τοῦ νόμου μὲ σχολαστική, θὰ λέγαμε, ἀκρίβεια. Βεβαίως ὁ Θεὸς εἶχε σκοπό, γιὰ τὸν ὁποῖο νομοθέτησε τὸν τελετουργικὸ νόμο. Πολλὲς τελετουργικὲς πράξεις εἶχαν συμβολικὸ νόημα, πολλὲς ἀπέβλεπαν στὸ νὰ ἔλθῃ ὁ ἄνθρωπος σὲ ἐπίγνωσι τῆς

ἁμαρτωλότητός του, καὶ γενικῶς ὁ νόμος εἶχε παιδαγωγικὸ χαρακτῆρα, προπαρασκεύαζε δηλαδὴ τὸν Ἰσραὴλ γιὰ τὸ Χριστό.

Ἀπ' τὶς διατάξεις τοῦ τελετουργικοῦ νόμου σημαντικώτερη ἦταν ἡ περιτομή. Πολλοὶ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν χριστιανοί, ἐξακολουθοῦσαν νὰ πιστεύουν, ὅτι ἡ περιτομὴ εἶχε σωτηριώδη σημασία. Οἱ χριστιανοὶ αὐτοὶ χαρακτηρίζονται ὡς ἰουδαΐζοντες.

Ἐπειδὴ ἡ πολυάνθρωπη Ἀντιόχεια ἦταν τὸ κέντρο τῶν χριστιανῶν μέσα στὸν ἐθνικὸ κόσμο, μερικοὶ ἰουδαΐζοντες χριστιανοὶ κατέβηκαν ἀπ' τὴν Ἰουδαία στὴν Ἀντιόχεια καὶ δίδασκαν τοὺς χριστιανούς, ποὺ προέρχονταν ἀπ' τὸν ἐθνικὸ κόσμο, λέγοντας: «Ἐὰν δὲν περιτέμνεσθε σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμο τοῦ Μωϋσέως, δὲν μπορεῖτε νὰ σωθῆτε». Καίτοι αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἦταν χριστιανοί, διατηροῦσαν σημαντικὸ ποσὸ ἐγωισμοῦ. Ἐνῷ οἱ ἀπόστολοι στὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ στὴν Ἀντιόχεια δὲν κήρυτταν περιτομή, αὐτοί, σὰν νὰ ἦταν ἀνώτεροι ἀπ' τοὺς ἀποστόλους, κήρυτταν περιτομή. Εἶχαν φρόνημα, ὅτι αὐτοὶ καταλάβαιναν καλλίτερα ἀπ' τοὺς ἀποστόλους! Συναντᾶμε καὶ σήμερα τέτοιο φρόνημα. Ὅταν εἶπα σ' ἕνα χιλιαστή, «Γιατί ἐπιμένετε, ὅτι εἶνε ἀναγκαία ἡ χρῆσις τῆς ἑβραϊκῆς λέξεως Ἰεχωβᾶ, ἀφοῦ οἱ ἀπόστολοι χρησιμοποιοῦν τὴν ἑλληνικὴ λέξι Κύριος;», ὁ χιλιαστὴς ἀπάντησε: «Κακῶς ἔκαναν οἱ ἀπόστολοι, ποὺ δὲν χρησιμοποίησαν τὴ λέξι Ἰεχωβᾶ»!

Μὲ τὸ φρόνημα καὶ τὴ διδασκαλία τους ὑπὲρ τῆς περιτομῆς οἱ ἰουδαΐζοντες χριστιανοὶ δὲν προσέβαλλαν μόνο τοὺς ἀποστόλους, προσέβαλλαν καὶ τὸν ἴδιο τὸ Χριστό. Πῶς προσέβαλλαν τὸ Χριστό; Ἰδού! Μὲ τὸ νὰ διδάσκουν, ὅτι χωρὶς περιτομὴ δὲν σῴζεται ὁ ἄνθρωπος, ὑποτιμοῦσαν τὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ, εἶνε σὰν νὰ ἔλεγαν, ὅτι ἡ θυσία τοῦ Θεανθρώπου δὲν εἶνε ἱκανὴ νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπο! Ἂν ἡ περιτομὴ καὶ ὁ νόμος εἶχαν τὴ δύναμι νὰ σώσουν τὸν ἄνθρωπο, δὲν θὰ σταυρωνόταν ὁ Χριστός. Ἐπίσης, ἂν ἡ περιτομὴ ἦταν ἀναγκαία γιὰ τὴ σωτηρία, οἱ γυναῖκες, ποὺ δὲν περιτέμνονταν, πῶς θὰ σῴζονταν; Ὁ Χριστὸς σταυρώθηκε γιὰ νὰ σώσῃ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη δὲ πλευρὰ δὲν χρειάζεται περιτομὴ σώματος, πρᾶξις τυπική, ἀλλὰ περιτομὴ καρδίας, περικοπὴ καὶ ἀποβολὴ τῆς ἁμαρτίας διὰ τῶν μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας καὶ πνευματικῶν ἀγώνων.

Μὲ τοὺς ἰουδαΐζοντας χριστιανοὺς ὁμοιάζουν πολλοὶ σημερινοὶ χριστιανοί. Εἶνε νοσηροὶ τύποι, ἀμαθεῖς, ἰσχυρογνώμονες καὶ ἐγωισταί, οἱ ὁποῖοι νομίζουν ὅτι συλλαμβάνουν τὴν ἀλήθεια καλλίτερα ἀπὸ μορφωμένα, εὐσεβῆ, ὑπεύθυνα καὶ ἀνιδιοτελῆ πρόσωπα, θεολόγους, κληρικοὺς καὶ ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου. Νοσηροὶ τύποι ἔφθασαν μέχρι τοῦ σημείου νὰ κάνουν δόγμα πίστεως τὶς δεκατρεῖς ἡμέρες τοῦ παλαιοῦ ἡμερολογίου, ν' ἀρνοῦνται τὸ κῦρος τῶν μυστηρίων μας, ἐπειδὴ ἀκολουθοῦμε τὸ νέο ἡμερολόγιο, τὸ ὁποῖο, σημειωτέον, εἶνε ἀκριβέστερο, καὶ ἐξ αἰτίας τῆς ἡμερολογιακῆς διαφορᾶς νὰ μᾶς στέλνουν στὴν Κόλασι! Νοσηροὶ ἐπίσης τύποι, ἐνῷ ἡ Γραφὴ διδάσκει τὴν ἀναγκαιότητα τοῦ ἐλέγχου, αὐτοὶ διδάσκουν ἀντιθέτως, ὅτι ὁ ἔλεγχος εἶνε κατάκρισις καὶ οἱ ἐλέγχοντες θὰ κολασθοῦν! Γέμισε ὁ χριστιανικὸς κόσμος ἀπὸ νοσηροὺς τύπους καὶ αὐτοχειροτονήτους θεολόγους. Γιὰ ἄλλα πράγματα ἐρωτῶνται οἱ εἰδικοί. Γιὰ τὰ ζητήματα π.χ. τῆς ὑγείας οἱ γιατροί. Ἀλλὰ γιὰ τὰ ζητήματα τῆς Θρησκείας ὅλοι σχεδὸν ὁμιλοῦν σὰν νὰ εἶνε οἱ ἴδιοι εἰδικοί, ὅλοι σχεδὸν ἀποφαίνονται σὰν θεολόγοι!

Στίχ. 2 - 4: Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας ἦλθαν σὲ φιλονεικία καὶ συζήτησι μεγάλη μὲ τοὺς ἰουδαΐζοντας χριστιανούς, ποὺ κατέβηκαν ἀπ' τὴν Ἰουδαία στὴν Ἀντιόχεια. Ἀλλὰ ποῦ νὰ πεισθοῦν οἱ νοσηροὶ καὶ φανατικοί; Παῦλος μιλοῦσε, κορυφαῖος ἀπόστολος καὶ θαυματουργός, ἀλλ' αὐτοὶ ἔμεναν ἀμετάπειστοι! Διὰ τοῦτο οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀντιοχείας ὥρισαν νὰ μεταβοῦν ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας καὶ μερικοὶ ἄλλοι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Τίτος (Γαλ. β' 1 - 3), στὴν Ἱερουσαλήμ, τὴ μητέρα τῶν Ἐκκλησιῶν, πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς πρεσβυτέρους, γιὰ νὰ συζητήσουν τὸ ἀναφυὲν ζήτημα. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας προέπεμψε τοὺς ἀπεσταλμένους σὲ ἔνδειξι ἀγάπης καὶ ἐνδιαφέροντος. Καὶ αὐτοί, διερχόμενοι

τὴ Φοινίκη καὶ τὴ Σαμάρεια, διηγοῦντο τὴν ἐπιστροφὴ τῶν ἐθνῶν καὶ προκαλοῦσαν χαρὰ μεγάλη σὲ ὅλους τοὺς ἀδελφούς. Ταξίδι χαρᾶς, μεγάλης χαρᾶς, τὸ ταξίδι τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν λοιπῶν ἀπεσταλμένων. Οἱ ἄνθρωποι κάνουν ταξίδια ἀναψυχῆς, γιὰ νὰ χαροῦν δηλαδή, βλέποντας καθ' ὁδὸν τὰ ἀξιοθέατα ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀπόστολοι ἔκαναν ταξίδια γιὰ νὰ μεταδίδουν καθ' ὁδὸν χαρά. Οἱ κατὰ τόπους ἀδελφοὶ ἔχαιραν, ἀκούοντας ἀπ' τοὺς ἀποστόλους τὴν ἐπιστροφὴ τῶν ἐθνικῶν. Χαρὰ γίνεται, ὅταν ἕνας νέος ἄνθρωπος γεννιέται στὴν οἰκογένεια. Καὶ χαρὰ μεγάλη γίνεται, ὅταν ἄνθρωποι γεννιῶνται στὴν πνευματικὴ οἰκογένεια, τὴν Ἐκκλησία. Ὅποιος χριστιανὸς δὲν αἰσθάνεται ἀγαλλίασι, ὅταν κάποιος ἔρχεται στὴν Ἐκκλησία καὶ γίνεται ἀδελφός, αὐτὸς εἶνε νεκρὸς χριστιανός. Ὁ ζωντανὸς χριστιανὸς δοκιμάζει ἀγαλλίασι, ὅταν ἡ μεγάλη οἰκογένεια, ἡ Ἐκκλησία, ἀποκτᾷ νέα μέλη, καὶ αὐτὸς ἀποκτᾷ νέους ἀδελφούς. Τὸν πνευματικὸ ἄνθρωπο ἀναπαύουν καὶ χαροποιοῦν περισσότερο οἱ πνευματικοὶ ἀδελφοί, παρά οἱ σαρκικοί. Ἤ, μᾶλλον, οἱ σαρκικοὶ ἀδελφοί, ἂν δὲν ἔχουν πνευματικότητα, εἶνε πηγὴ στενοχωρίας καὶ θλίψεως γιὰ τὸν πνευματικὸ ἄνθρωπο.

Νὰ εὔχεσθε, ἀγαπητοί, καὶ νὰ προσεύχεσθε καὶ ν' ἀγωνίζεσθε, ὥστε καὶ σ' αὐτὴ ἐδῶ τὴν ἐκκλησία, τὴν κατ' οἶκον ἐκκλησία, νὰ προστεθοῦν νέα μέλη, νέοι ἀδελφοί, γιὰ ν' αὐξηθῇ ἡ χαρά μας. Κάθε ἀδελφὸς εἶνε «χαρὰ καὶ στέφανος». Ἔτσι αἰσθανόταν ὁ ἀπόστολος: «Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου» (Φιλ. δ' 1).

Στίχ. 5: Οἱ χριστιανοὶ τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Σαμαρείας χάρηκαν πολὺ γιὰ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν ἐθνικῶν. Ἀλλὰ μερικοὶ χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ δὲν ἐξεδήλωσαν τὸ αὐτὸ συναίσθημα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπιφύλαξι. Σηκώθηκαν καὶ εἶπαν: Πρέπει νὰ περιτέμνουν τοὺς ἐπιστρέφοντας ἐθνικούς, καὶ νὰ παραγγέλλουν σ' αὐτοὺς νὰ τηροῦν τὸ Μωσαϊκὸ νόμο, καὶ τὶς τυπικὲς δηλαδὴ διατάξεις.

Ποιοὶ ἦταν αὐτοὶ οἱ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι ἀποφαίνονταν

πρὸ τῶν ἀποστόλων καὶ ὡς ἀνώτεροι τῶν ἀποστόλων; Ἦταν πρόσωπα, τὰ ὁποῖα προέρχονταν ἀπὸ τὴν τάξι τῶν Φαρισαίων. Ὅπως εἶνε γνωστόν, οἱ Φαρισαῖοι ἦταν τυπολάτρες, σχολαστικοί, φοβερὰ προκατειλημμένοι ἀπέναντι τοῦ Ἰησοῦ καὶ φοβερὰ φανατισμένοι. Ὅσο βρισκόταν ὁ Ἰησοῦς στὴ γῆ, πολὺ ὀλίγοι Φαρισαῖοι φαίνεται νὰ προσελκύστηκαν ἀπ' τὴ διδασκαλία του. Ἀλλ' ὅταν ἦλθε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἀρκετοὶ καὶ ἀπ' τοὺς Φαρισαίους προσελκύστηκαν στὴν Πίστι. Καὶ ὁ Παῦλος ἦταν ἀπ' τὴν τάξι τῶν Φαρισαίων (Πράξ. κγ' 6, κστ' 5, Φιλ. γ' 5). Ἀλλ' ὁ Παῦλος ἀπέβαλε ἀμέσως καὶ τελείως τὴν προκατάληψι καὶ τὸ φανατισμό. Δὲν συνέβη ὅμως τὸ αὐτὸ καὶ μὲ ὅλους τοὺς ἄλλους Φαρισαίους, οἱ ὁποῖοι ἔγιναν πιστοί. Τί διδάσκει τοῦτο; Ὅτι οἱ προκατειλημμένοι καὶ φανατικοὶ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶνε δυνατὸ νὰ ἑλκύωνται στὴν Πίστι. Ἀλλ' εἶνε ἐπίσης δυνατό, νὰ μὴ ἀπαλλάσσωνται ἀμέσως καὶ τελείως ἀπ' τὶς πνευματικὲς τοξίνες, ἀλλὰ ν' ἀποτοξινώνωνται σιγὰ - σιγὰ μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου. Ἂς μὴ ἀπογοητευώμεθα λοιπὸν γιὰ κανένα ἄνθρωπο, ὅσο φανατικὸς ἐχθρὸς καὶ ἂν εἶνε. Καὶ ἂς ἀντιμετωπίζωμε τὴ βραδεῖα διόρθωσι τῶν συνανθρώπων μὲ ὑπομονή. Μήπως ὁ Κύριος δὲν ὑπομένει ὅλους ἐμᾶς μὲ τὶς διάφορες ἀτέλειες καὶ ἁμαρτίες μας;

Στίχ. 6 - 11: Οἱ ἀπόστολοι δὲν ὠργίσθηκαν γιὰ τὴν προπέτεια καὶ τὴν αὐθάδεια τῶν ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα τοὺς εἶχε ὁπλίσει μὲ ὑπομονὴ καὶ μὲ πραότητα. Πρὸς ἀντιμετώπισι τοῦ ζητήματος συνεκάλεσαν Σύνοδο, τὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο. Συναθροίστηκαν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι, ἀλλὰ μαζὶ καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀδελφῶν, ἡ Ἐκκλησία (στίχ. 6, 12, 22). Καὶ ἔγινε πολλὴ συζήτησις, κατὰ τὴν ὁποία ἀκούσθηκαν διάφορες γνῶμες τῶν πιστῶν. Κατόπιν δὲ ὁ Πέτρος, προφανῶς ἀναφερόμενος στὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Κορνηλίου καὶ ἄλλων ἐθνικῶν, καθὼς καὶ στὴν ἀπολογία του πρὸς τοὺς ἰουδαΐζοντας χριστιανοὺς πρὸ πολλῶν ἐτῶν, εἶνε στὴ Σύνοδο: Ἄνδρες ἀδεφοί! Σεῖς γνωρίζετε, ὅτι ἀπὸ πολλὰ χρόνια ὁ Θεὸς ἐξέλεξε ἀνάμεσα σὲ μᾶς τοὺς ἀποστόλους ἐμένα, γιὰ ν' ἀκούσουν οἱ ἐθνικοὶ διὰ τοῦ στόματός μου

τὸ λόγο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ νὰ πιστεύσουν. Ὁ Θεὸς ἐπίσης, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τὶς καρδιές, ἔδωσε μαρτυρία ὑπὲρ αὐτῶν, μὲ τὸ νὰ δώσῃ σ' αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, καθὼς τὸ ἔδωσε καὶ σ' ἐμᾶς. Καμμιὰ διάκρισι δὲν ἔκαμε ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς, τοὺς Ἰουδαίους, καὶ σ' αὐτούς, τοὺς ἐθνικούς. Διότι μὲ τὴν πίστι, ἄνευ περιτομῆς, καθάρισε τὶς καρδιές τους. Τώρα, λοιπόν, γιατί θέτετε σὲ δοκιμασία, γιατί προκαλεῖτε τὸ Θεό, ζητῶντας ν' ἀποσπάσετε νεώτερη ἀπόφασί του, γιὰ νὰ ἐπιβάλετε στὸν τράχηλο τῶν χριστιανῶν ζυγό, ποὺ οὔτε οἱ πατέρες μας, οὔτε ἐμεῖς μπορέσαμε νὰ βαστάξωμε; Ἀλλὰ πιστεύουμε, ὅτι μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ θὰ σωθοῦμε, ὅπως καὶ ἐκεῖνοι.

Πνευματικώτατος ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου Πέτρου. Πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς δὲν ἔκανε τὸ ἄνοιγμα ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς μίλησε διὰ τοῦ στόματος τοῦ ἀποστόλου. Ὁ ἀπόστολος ὑπῆρξε ταπεινὸ ὄργανο τοῦ Θεοῦ. Καὶ μίλησε ὁ Θεὸς στοὺς ἐθνικοὺς γιὰ νὰ πιστεύσουν, ὄχι γιὰ νὰ κάνουν περιτομή. Καὶ ὡς καρδιογνώστης ὁ Θεὸς εἶδε, ὅτι οἱ ἐθνικοὶ πίστευσαν στὸ λόγο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πόθησαν νὰ γίνουν μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἰουδαῖοι νόμιζαν, ὅτι ἡ περιτομὴ τοὺς καθάριζε. Ἀλλὰ πῶς μιὰ ἐξωτερικὴ τυπικὴ πρᾶξις θὰ μποροῦσε νὰ καθαρίσῃ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου; Ὁ Πέτρος τονίζει, ὅτι ὁ Θεὸς καθάρισε τὶς καρδιὲς τῶν ἐθνικῶν διὰ τῆς πίστεως. Ἐπίσης τονίζει, ὅτι ἔδωσε σ' αὐτούς, ἀφοῦ οἱ καρδιές τους καθαρίστηκαν, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Ὅτι δὲ ἔδωσε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, ἀποδεικνύεται ἀπ' τὶς ἐκδηλώσεις τῶν διαφόρων χαρισμάτων τους, γλωσσολαλίας, προφητείας κ.λπ. Ὁ Θεὸς δὲν ἔκανε καμμιὰ διάκρισι ἀνάμεσα στοὺς περιτετμημένους Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἀπεριτμήτους ἐθνικούς. Κοίταξε μόνο τὴν καρδιὰ καὶ τὴν πίστι, καὶ ἔδωσε κάθαρσι καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Ἔτσι ὁ Θεὸς κήρυξε τὴν περιτομὴ καὶ γενικῶς τὸν τελετουργικὸ νόμο ἄνευ σημασίας πλέον. Ἀλλ' οἱ ἰουδαΐζοντες χριστιανοὶ ἤθελαν νὰ κάνουν τὸ Θεὸ ν' ἀλλάξῃ γνώμη καὶ νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὴ δική τους γνώμη! Τόσο βαθειὰ ριζωμένος μέσα στὴν καρδιά τους ἦταν ὁ ἐγωισμός!

Στίχ. 12 - 21: Μετὰ τὸν Πέτρο, ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Παῦλος διηγήθηκαν τὰ καταπληκτικὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα ἔκανε ὁ Θεὸς διὰ μέσου αὐτῶν στοὺς ἐθνικούς. Τὰ σημεῖα ἦταν ἀποδείξεις, ὅτι ὁ Θεὸς δέχτηκε τοὺς ἐθνικοὺς καὶ τοὺς ἔδωσε τὴ χάρι του.

Καὶ ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας τόνισαν τὶς φανερὲς ἐκδηλώσεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς ἐθνικούς. Αὐτὲς οἱ ἐκδηλώσεις ἦταν τὸ ἀποφασιστικώτερο ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν. Ὅπου ὁ Θεὸς δίνει τὴ μαρτυρία του διὰ θαυμάτων, οἱ διαφωνίες καὶ οἱ ἀντιλογίες τῶν ἀνθρώπων δὲν ἔχουν πλέον θέσι.

Μετὰ τὸν Πέτρο, τὸν Παῦλο καὶ τὸν Βαρνάβα μίλησε ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος. Ὅπως εἶνε γνωστό, ὁ Ἰάκωβος, ὅπως καὶ οἱ ἀδελφοί του, ἀρχικῶς δὲν πίστευε στὸν Ἰησοῦ, ἀλλὰ τὸν θεωροῦσε διανοητικῶς ἄρρωστο, τρελλό (Ἰωάν. ζ' 5, Μάρκ. γ' 21). Μετὰ τὴν ἀνάστασι ὁ Ἰάκωβος, ὅπως βεβαίως καὶ οἱ ἀδελφοί του, πίστευσαν στὸ Χριστό. Ὁ Ἀναστὰς μάλιστα Κύριος φανερώθηκε στὸν Ἰάκωβο ἰδιαιτέρως (Α' Κορ. ιε' 7). Ὁ Ἰάκωβος διακρινόταν γιὰ τὰ αὐστηρά του ἤθη. Ὁ ἱστορικὸς Εὐσέβιος πολλὰ θαυμαστὰ διηγεῖται γιὰ τὰ αὐστηρά του ἤθη. Λόγῳ τῶν αὐστηρῶν του ἠθῶν ἐπωνομάστηκε «ὁ δίκαιος». Ὁ ἀδελφόθεος καὶ δίκαιος Ἰάκωβος ἔγινε ὁ πρῶτος Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, τῆς μητρὸς τῶν Ἐκκλησιῶν. Τὸ δὲ κῦρος του στὴν Ἐκκλησία ἦταν μέγα. Ὅταν ἀποφυλακίστηκε ὁ Πέτρος, εἶπε ν' ἀναγγείλουν τοῦτο πρῶτα στὸν Ἰάκωβο (Πράξ. ιβ' 17). Ὁ Παῦλος στὸ Γαλ. β' 9 ἀναφέρει πρῶτα τὸν Ἰάκωβο καὶ ἔπειτα τὸν Πέτρο καὶ τὸν Ἰωάννη. Καὶ ἡ Ἐκκλησία πρόταξε τὴν Ἐπιστολὴ τοῦ Ἰακώβου τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Ἰωάννου. Τόσο μεγάλη ἦταν ἡ ἀρετὴ τοῦ Ἰακώβου, ὥστε ἡ καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὸ 70 ἀπ' τοὺς Ρωμαίους ἀποδόθηκε στὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, διότι οἱ Ἰουδαῖοι θανάτωσαν τὸν δίκαιον τοῦτον ἄνδρα.

Ἂν ἔχωμε ἀπίστους ἀδελφούς, ἂς μὴ ἀπογοητευώμεθα. Ὁ Ἀναστὰς Κύριος εἶνε δυνατὸ νὰ κάνῃ καὶ σ' αὐτοὺς

θαῦμα ἀλλαγῆς, ὅπως ἔκανε στὴν καρδιὰ τοῦ Ἰακώβου.

Ἐπειδὴ ὁ Ἰάκωβος ὡς Ἰουδαῖος ἦταν αὐστηρὸς τηρητὴς τοῦ νόμου καὶ ὡς Ἐπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας εἶχε μέγα κῦρος, ὁ λόγος του ἀκούσθηκε μὲ ἰδιαίτερη προσοχή. Τί δὲ εἶπε ὁ Ἰάκωβος, ὁ ὁποῖος, ὅπως φαίνεται, ἦταν καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Συνόδου; Δὲν ἔφερε ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν χρειαζόταν πλέον ἡ περιτομή. Τέτοια ἐπιχειρήματα ἔφεραν προηγούμενοι ὁμιληταί, μάλιστα ὁ Πέτρος. Ὁ Ἰάκωβος εἶπε, ὅτι ἡ ἐπιστροφὴ τῶν ἐθνικῶν δὲν εἶνε καινοτομία, ἀλλὰ ἔργο Θεοῦ προφητευμένο καὶ προαποφασισμένο, καὶ ὅτι δὲν πρέπει νὰ παρεμβάλλωνται ἐμπόδια στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοὶ ν' ἀποφεύγουν ὡρισμένα μόνο πράγματα, τὴν πορνεία ὡς ἁμαρτία, καὶ τὰ εἰδωλόθυτα, τὸ πνικτὸ καὶ τὸ αἷμα, γιὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι ἦταν ἀκόμη ἰσχυρῶς προσκολλημένοι στὸ μωσαϊκὸ νόμο.

Ἄνδρες ἀδελφοί!, εἶπε ὁ Ἰάκωβος. Ἀκούσατέ με. Ὁ Συμεὼν (ὁ Σίμων - Πέτρος δηλαδὴ) ἀνέφερε, πῶς ἀρχικῶς ὁ Θεὸς (περίπτωσις Κορνηλίου) φρόντισε ν' ἀποκτήσῃ λαὸ γιὰ τ' ὄνομά του. Καὶ μὲ τὸ γεγονὸς αὐτὸ συμφωνοῦν οἱ προφητεῖες, ὅπως εἶνε γραμμένο (στὸν προφήτη Ἀμώς, θ' 11 - 12): Μετὰ τὴν τιμωρία, κατὰ τὴ μεσσιακὴ ἐποχή, θὰ ἐπιστρέψω καὶ θὰ οἰκοδομήσω πάλι τὴ σκηνὴ τοῦ Δαβίδ, ποὺ θὰ ἔχῃ καταπέσει, ναί, τὰ ἐρείπιά της θὰ οἰκοδομήσω πάλι, καὶ θὰ τὴν ἀνορθώσω (θὰ οἰκοδομήσω δηλαδὴ τὴν αἰώνια βασιλεία, τὴν Ἐκκλησία), γιὰ νὰ ζητήσουν μὲ πόθο τὸν Κύριο οἱ ὑπόλοιποι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅλοι οἱ ἐθνικοί, οἱ ὁποῖοι εἶνε δικοί μου, λέγει ὁ Κύριος, ὁ ὁποῖος πραγματοποιεῖ τὶς προφητεῖες. Τὰ γεγονότα, λοιπόν, τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστροφὴ τῶν ἐθνικῶν, δὲν εἶνε καινοτομία, ἀλλὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ γνωστὰ καὶ ἀποφασισμένα ἀπὸ τὰ βάθη τῆς αἰωνιότητος. Γι' αὐτὸ ἔχω τὴ γνώμη, νὰ μὴ θέτωμε προσκόμματα στοὺς ἐθνικούς, ποὺ ἐπιστρέφουν στὸ Θεό, νὰ μὴ ἀνατρέπωμε τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μόνο νὰ στείλωμε σ' αὐτοὺς ἐπιστολὴ καὶ νὰ τοὺς παραγγείλωμε, ν' ἀπέχουν ἀπ' τὰ

εἰδωλόθυτα, τὴν πορνεία, τὸ στραγγαλισμένο ζῷο καὶ τὸ αἷμα. Διότι ἀπ' τοὺς ἀρχαίους χρόνους σὲ κάθε πόλι ὑπάρχουν οἱ κήρυκες τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, ἀφοῦ κάθε Σάββατο ὁ Μωσαϊκὸς νόμος διαβάζεται στὶς συναγωγές. Καὶ συνεπῶς οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοὶ πρέπει ν' ἀποφεύγουν τὰ εἰδωλόθυτα, τὰ πνικτὰ ζῷα καὶ τὸ αἷμα, γιὰ νὰ μὴ σκανδαλίζουν τοὺς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς, οἱ ὁποῖοι εἶνε ζυμωμένοι μὲ τὸ Μωσαϊκὸ νόμο καὶ δὲν δύνανται ἀμέσως νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ ὡρισμένες ἀντιλήψεις. Μὲ μεγάλη σύνεσι μίλησε ὁ Ἰάκωβος. Ἔκαμε ἕνα συγκερασμὸ πραγμάτων, ὥστε καὶ οἱ ἐθνικοὶ νὰ μὴ ἐμποδίζωνται ἀπὸ τὴν Πίστι, καὶ οἱ ἰουδαΐζοντες χριστιανοὶ νὰ μὴ σκανδαλίζωνται. Ἀπέρριψε τὴν περιτομὴ καὶ τὶς πλεῖστες διατάξεις τοῦ τελετουργικοῦ νόμου, διότι ἦταν σοβαρὰ ἐμπόδια στὴν ἐπιστροφὴ τῶν ἐθνικῶν καὶ ἀνατροπὴ τοῦ ἔργου τοῦ Θεοῦ. Ἔκρινε ἀναγκαία δὲ τὴν τήρησι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς τριῶν μόνο τυπικῶν διατάξεων, διότι ἡ παράβασις αὐτῶν τῶν διατάξεων δημιουργοῦσε στοὺς ἰουδαΐζοντας μεγάλο σκανδαλισμὸ καὶ ἀποτροπιασμό. Ὁ Μωσαϊκὸς νόμος ἀπαγόρευε τὴ βρῶσι καὶ τὴν πόσι αἵματος, διότι τὸ αἷμα εἶνε ἡ βάσις τῆς ζωῆς καὶ συμβόλιζε τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ποὺ εἶνε ἡ βάσις τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἀπαγόρευε ἐπίσης τὴ βρῶσι τῶν πνικτῶν, διότι δὲν εἶχε προηγουμένως χυθῆ, ἀλλὰ περιεχόταν σ' αὐτὰ τὸ αἷμα. Ἀλλ' ἀφ' ὅτου χύθηκε τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, εἶχαν πλέον σημασία οἱ διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου γιὰ τὸ αἷμα καὶ τὰ πνικτά; Ἐπίσης, ἂν κανεὶς δὲν ἐπηρεαζόταν ἀπ' τὶς εἰδωλολατρικὲς ἰδέες, γιατί νὰ μὴ ἔτρωγε εἰδωλόθυτα, κρέατα ποὺ ἀπέμεναν ἀπ' τὶς θυσίες σὲ ψευδεῖς Θεοὺς καὶ πωλοῦνταν στὰ κρεοπωλεῖα; Ἀφοῦ οἱ εἰδωλολατρικοὶ θεοὶ ἦταν ἀνύπαρκτοι, τὰ κρέατα δὲν ἦταν μολυσμένα, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ἦταν ἀγαθὰ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Θὰ μποροῦσαν λοιπὸν οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοὶ νὰ τρῶνε εἰδωλόθυτα. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ ἰουδαΐζοντες χριστιανοὶ αἰσθάνονταν μεγάλο σκανδαλισμὸ καὶ ἀποτροπιασμό, ὁ Ἰάκωβος συνιστᾷ ἀποχή. Ἐφαρμόζει τὴν ἀρχὴ τῆς συγκαταβάσεως καὶ θυσίας δικαιωμάτων χάριν τῶν ἀδελφῶν, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀσθενῆ καὶ περιδεῆ συνείδησι. Θεόπνευστος καὶ ὁ Ἰάκωβος ὁμιλεῖ ὅπως καὶ ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος λέγει: «Οὐ μὴ φάγω κρέα

είς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω» (Α΄ Κορ. η΄ 13), καί, «Τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω» (Ρωμ. θ΄ 22). Ὅ,τι κηρυσσόταν καὶ πιστευόταν ἀπὸ αἰῶνες, ἦταν δυνατὸ νὰ ἐξαλειφθῆ ἀμέσως; Ὁ Ἰάκωβος ἄφησε τὸ χρόνο νὰ ἐνεργήσῃ γιὰ μερικὰ πράγματα. Ὁ χρόνος εἶχε ἐπιβάλει ἰσχυρῶς ὡρισμένες ἀντιλήψεις καὶ ὁ χρόνος πάλι θὰ τὶς ἐξασθενοῦσε καὶ θὰ τὶς ἐξήλειφε.

Στίχ. 6 - 7: Τὸ ζήτημα τῆς περιτομῆς καὶ τοῦ τελετουργικοῦ νόμου δὲν ἔλυσε ὁ Πέτρος μόνος. Καίτοι ἦταν κορυφαῖος καὶ ὁ πλέον σεβαστὸς ἀπὸ τοὺς δώδεκα ἀποστόλους, δὲν εἶπε, «Ὅ,τι ἀποφανθῶ ἐγώ, αὐτὸ θὰ γίνῃ!». Ἀλλὰ συνεκλήθη Σύνοδος καὶ ἔγινε συζήτησις πολλὴ καὶ ἀνταλλαγὴ γνωμῶν κατὰ τρόπο δημοκρατικό. Ὁ δὲ Πέτρος οὔτε ἄρχισε τὴ συζήτησι, οὔτε τὴν ἔκλεισε, οὔτε ἦταν πρόεδρος τῆς Συνόδου. Ὅπως φαίνεται, πρόεδρος τῆς Συνόδου ἦταν ὁ Ἰάκωβος, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἰερουσαλήμ, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ λόγο του καὶ τὶς προτάσεις του ἔκλεισε τὴ συζήτησι στὴ Σύνοδο. Ποῦ εἶνε ὁ πάπας, ὁ ὁποῖος στηρίζει τὸ περιβόητο πρωτεῖο του στὸν Πέτρο;

Η ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΑΡΟΞΥΣΜΟΣ - ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΠΑΥΛΟΥ & ΒΑΡΝΑΒΑ

Στὸ δέκατο πέμπτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 22 - 41, ἀναφέρονται: 1) Ἡ κοινοποίησις τῶν ἀποφάσεων τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀντιοχείας, στίχ. 22 - 35, καὶ 2) Ὁ παροξυσμὸς καὶ ὁ ἀποχωρισμὸς Παύλου καὶ Βαρνάβα, στίχ. 36 - 41.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

22. *ἔδοξε* = φάνηκε καλό, ἔκριναν καλό, ἀποφάσισαν.
πέμψαι = νὰ στείλουν.
ἡγούμενοι = κατέχοντες ἡγετικὴ θέσι.
24. *ἀνασκευάζοντες* = κλονίζοντες, ἀνατρέποντες.
οἷς οὐ διεστειλάμεθα = στοὺς ὁποίους δὲν δώσαμε ἐντολή.
25. *ἔδοξεν ἡμῖν* = ἀποφασίσαμε.
γενομένοις ὁμοθυμαδὸν = ἀφοῦ συναχθήκαμε καὶ συσκεφθήκαμε.
26. *παραδεδωκόσι* = οἱ ὁποῖοι ἔχουν παραδώσει.
27. *διὰ λόγου* = προφορικῶς.
28. *ἔδοξε γὰρ* = κρίθηκε καλό, ἀποφασίστηκε.
πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων = ἐκτὸς ἀπ' αὐτὰ τὰ ἀναγκαῖα.
29. *εὖ πράξετε* = θὰ πράξετε καλῶς.
ἔρρωσθε = ὑγιαίνετε.
30. *ἀπολυθέντες* = ἀφοῦ ἀναχώρησαν.
31. *ἐπὶ τῇ παρακλήσει* = γιὰ τὸν ἐνισχυτικὸ λόγο.
32. *παρεκάλεσαν καὶ ἐπεστήριξαν* = ἐνίσχυσαν καὶ στήριξαν.
33. *ποιήσαντες δὲ χρόνον* = ἀφοῦ δὲ ἔμειναν κάμποσο χρόνο.
ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν = ἀφέθησαν ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἐλεύθεροι πρὸς ἀναχώρησι μετὰ τιμῶν, οἱ ἀδελφοὶ τοὺς ἔστειλαν πίσω μὲ τιμές.

34. *ἐπιμεῖναι αὐτοῦ* = νὰ παραμείνῃ αὐτοῦ.

36. *ἐν αἷς κατηγγείλαμεν* = ὅπου κηρύξαμε.

37. *ἐβουλεύσατο* = ἔκρινε καλό.

38. *ἠξίου* = ἀπαιτοῦσε, ἐπέμενε.
τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν = αὐτὸν ποὺ ἀποχωρίστηκε ἀπ' αὐτούς, ποὺ τοὺς ἐγκατέλειψε.
μὴ συνελθόντα αὐτοῖς = ποὺ δὲν ἦλθε μαζί τους, ποὺ δὲν τοὺς ἀκολούθησε.

39. *παροξυσμὸς* = ὀξεῖα φιλονεικία, διαπληκτισμός.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 22 - 23: Μετὰ τὸ λόγο τοῦ ἀδελφοθέου Ἰακώβου ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος ἔλαβε ἀπόφασι. Ποιοὶ ἔλαβαν μέρος στὴ Σύνοδο; Καὶ ποιοὶ ἀποφάσισαν; Ἡ Σύνοδος ἀπ' τοὺς ἱστορικοὺς τῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζεται Ἀποστολική, διότι τὴν συνεκάλεσαν καὶ μετεῖχαν σ' αὐτὴ οἱ Ἀπόστολοι, οἱ μεγαλύτεροι καὶ ἐνδοξότεροι ἀξιωματοῦχοι καὶ χαρισματοῦχοι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ ὑπευθυνότερα πρόσωπα μέσα σ' αὐτή. Ἀλλὰ τὴν Σύνοδο δὲν ἀποτέλεσαν μόνον οἱ ἀπόστολοι. Καίτοι οἱ ἀπόστολοι ἦταν θεόπνευστοι καὶ τὰ αὐθεντικώτερα πρόσωπα μέσα στὴν Ἐκκλησία, κάλεσαν καὶ «τοὺς πρεσβυτέρους» στὴ Σύνοδο, τὸ ἱερατεῖο δηλαδή. Οἱ ἀνώτεροι τίμησαν τοὺς ὑποδεεστέρους. Ἔτσι κάνουν οἱ ἀνώτεροι στὶς θέσεις καὶ τὰ ἀξιώματα, ἂν εἶνε ἀνώτεροι καὶ στὴν ψυχή, πρὸ πάντων ἂν ἔχουν ταπεινοφροσύνη καὶ ἀγάπη. Ἀλλ' οἱ ἀπόστολοι δὲν συνεκάλεσαν μόνο τοὺς πρεσβυτέρους, τὸ ἱερατεῖο· κάλεσαν καὶ «τὸ πλῆθος», ὅπως εἴδαμε στὸ στίχ. 12, «ὅλην τὴν ἐκκλησίαν», ὅπως βλέπουμε στὸν παρόντα στίχ. 22. Κάλεσαν δηλαδὴ τὸν πιστὸ λαό. Ἔτσι ἡ Σύνοδος ἀποτελέστηκε ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, τοὺς κληρικοὺς καὶ τοὺς λαϊκούς. Οἱ λαϊκοὶ ὀνομάζονται πρόβατα, οἱ κληρικοὶ ποιμένες. Ἀλλὰ μεταξὺ ποιμένων καὶ προβάτων τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει ἡ διαφορά, ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ κοινῶν προβάτων καὶ κοινῶν ποιμένων. Τὰ κοινὰ πρόβατα δὲν ἔχουν λογικὸ ὅπως οἱ βοσκοί τους. Ἀλλὰ τὰ πρόβατα τῆς Ἐκκλησίας

ἔχουν λογικὸ καὶ Πνεῦμα Ἅγιο, δύνανται καὶ αὐτὰ νὰ ἔχουν γνώμη γιὰ τὰ ζητήματα τῆς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο ὁμιλεῖ καὶ διὰ μέσου τῶν λαϊκῶν. Διὰ τοῦτο οἱ ἀπόστολοι κάλεσαν στὴ Σύνοδο καὶ τὸν πιστὸ λαό. Τὸν κάλεσαν ἐπίσης γιὰ νὰ τὸν τιμήσουν. Ἄνθρωποι μὲ λογικὸ καὶ μὲ Πνεῦμα Ἅγιο εἶνε «ἐν τιμῇ» ἀπ᾽ τὸ Θεό, καὶ πρέπει νὰ τιμῶνται καὶ ἀπ᾽ τοὺς ταγοὺς τῆς Ἐκκλησίας. Ὅλες λοιπὸν οἱ ἐκκλησιαστικὲς τάξεις, ἀπόστολοι, κλῆρος καὶ λαός, ἔλαβαν μέρος στὴν Ἀποστολικὴ Σύνοδο.

Οἱ δὲ λαϊκοὶ δὲν παρίσταντο στὴ Σύνοδο ὡς ἁπλοῖ ἀκροαταὶ ἢ παρατηρηταί, ὡς βωβὰ πρόσωπα, ἀλλ᾽ ὡς ἐνεργὰ μέλη τῆς Συνόδου. Ἡ φράσις τοῦ στίχ. 12, «ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος», σημαίνει, ὅτι προηγουμένως ὁ λαὸς μιλοῦσε, μετεῖχε στὴ συζήτησι, ἐκτενῆ συζήτησι (στίχ. 7), καὶ ἐξέφερε τὴ γνώμη του. Ἡ δὲ ἀπόφασις τῆς Συνόδου δὲν ἦταν ἀπόφασις τῶν ἀποστόλων μόνον, οὔτε τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ κοινὴ ἀπόφασις ἀποστόλων, πρεσβυτέρων καὶ λαοῦ. Ὅλοι συνῆλθον «ὁμοθυμαδόν» (στίχ. 25), ὅλοι ἀποφάσισαν ἀπὸ κοινοῦ (στίχ. 28) καὶ ὅλοι ἀπηύθυναν στοὺς ἐξ ἐθνῶν χριστιανοὺς τὴν ἐπιστολή, μὲ τὴν ὁποία ἡ Σύνοδος κοινοποιοῦσε τὴν ἀπόφασί της. Ἀλλὰ καὶ ὅλοι ἐξέλεξαν τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα θὰ μετέφεραν τὴν ἐπιστολὴ στοὺς ἐξ ἐθνῶν χριστιανούς, ἔμπιστα καὶ ἐπιφανῆ πρόσωπα.

Τί φανερώνουν ὅλα αὐτά; Ὅτι τὸ πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας εἶνε δημοκρατικὸ καὶ τὸ σύστημα διοικήσεως τῆς Ἐκκλησίας εἶνε συνοδικό, μὲ συμμετοχὴ στὴ Σύνοδο καὶ τοῦ πιστοῦ λαοῦ. Τόσο δὲ μεγάλη εἶνε ἡ σημασία τοῦ λαϊκοῦ στοιχείου, ὥστε Σύνοδοι, τὶς ὁποῖες ὁ πιστὸς λαὸς δὲν ἐνέκρινε, κατέπεσαν. Τὸ ἀλάθητο ὑπάρχει στὴ συνείδησι τοῦ πιστοῦ λαοῦ καὶ ἐκφράζεται διὰ τῶν Συνόδων. Σύνοδοι, ποὺ δὲν ἐκφράζουν τὸν πιστὸ λαό, δὲν εἶνε ἅγιες καὶ οἰκουμενικές.

Κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας συμμετεῖχαν στὶς Συνόδους καὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι καὶ μοναχοὶ καὶ λαϊκοί. Ἀλλ᾽ ἔπειτα

ἐπικράτησε δεσποτοκρατία. Στίς Συνόδους μετέχουν μόνον ἀρχιερεῖς. Αὐτό δέ εἶνε καταστρατήγησις τῶν δικαιωμάτων τοῦ ὑπολοίπου κλήρου, τῶν μοναχῶν καί τοῦ λαοῦ. Οἱ ἀρχιερεῖς τόλμησαν νά μᾶς ἀφαιρέσουν δικαιώματα, τά ὁποῖα μᾶς ἔδωσαν οἱ ἀπόστολοι, καί διά τῶν ἀποστόλων ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Καί ἐπειδή οἱ συνεδριάσεις τῶν Συνόδων τῶν ἀρχιερέων γίνονται κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, χωρίς νά ἐπιτρέπουν οὔτε σέ ἀκροατάς καί παρατηρητάς τήν εἴσοδο, πολλοί ἀρχιερεῖς ἀποθρασύνονται, λέγουν καί ἀποφασίζουν ὅ,τι θέλουν, καί ἔτσι τό συνοδικό σύστημα καί τά ἐκκλησιαστικά πράγματα καταπίπτουν.

Θέλουμε νά ἐπανέλθῃ ἡ Ἐκκλησία μαςστό ὕψος τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ Χριστιανισμοῦ; Ἄς διαφωτιζώμεθα καί ἄς διαφωτίζωμε συνεχῶς τούς ἀδελφούς γιά τά δικαιώματα τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ, καί ἄς ἀγωνιζώμεθα συνεχῶς, καί ἄς ἐντείνωμε τόν ἀγῶνα γιά τήν ἀνάκτησι τῶν ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων μας. Ἡ Ἐκκλησία δίδαξε τήν ἀληθινή δημοκρατία, ἀπ᾽ αὐτή τήν πῆρε ἡ Πολιτεία, καί εἶνε ἀπαράδεκτο νά ἔχῃ δημοκρατία ἡ Πολιτεία, σχῆμα κοσμικό, καί νά μή ἔχῃ ἡ Ἐκκλησία, ὕψιστος ὀργανισμός μέ ὕψιστο προορισμό.

Στίχ. 25 - 27: Γιά νά στείλῃ στίς ἐκκλησίες τῆς Ἀντιοχείας, τῆς Συρίας καί τῆς Κιλικίας τήν ἐπιστολή, ἡ ὁποία περιεῖχε τήν ἀπόφασί της, καί ν᾽ ἀναπτύξουν προφορικῶς τό περιεχόμενο τῆς ἐπιστολῆς, ἡ Σύνοδος ἐξέλεξε δύο ἐξέχοντας καί ἐμπίστους ἄνδρας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ, τόν Ἰούδα καί τόν Σίλα. Ὁ Ἰούδας ἐπωνομαζόταν Βαρσαββᾶς (στίχ. 22) καί ἴσως ἦταν ἀδελφός τοῦ Ἰωσήφ Βαρσαββᾶ, ἑνός ἀπ᾽ τούς δύο αὐτηκόους καί αὐτόπτας τοῦ Κυρίου, οἱ ὁποῖοι προτάθηκαν γιά τήν ἀντικατάστασι τοῦ Ἰούδα τοῦ Ἰσκαριώτου (Πράξ. α´ 23). Ὁ Σίλας ἤ Σιλουανός εἶνε ὁ κατόπιν συνεργάτης τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Τί διδάσκει ἡ ἐκλογή τοῦ Ἰούδα τοῦ Βαρσαββᾶ καί τοῦ Σίλα ἤ Σιλουανοῦ γιά τήν ἀποστολή τους πρός τούς ἐξ ἐθνῶν χριστιανούς; Διδάσκει, ὅτι γιά σοβαρές ἀποστολές πρέπει νά ἐπιλέγωνται κατάλληλα

καὶ ἐξαιρετικὰ πρόσωπα, ὥστε νὰ ἐκπροσωποῦν ἐπαξίως τὴν Ἐκκλησία καὶ νὰ περατώνουν τὴν ἀποστολή τους μὲ τὴ μεγαλύτερη δυνατὴ ἐπιτυχία. Ἀλλ᾽ ἀλλοίμονο! Σήμερα ἡ Ἐκκλησία λησμονεῖ τὸ παράδειγμα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πολλὲς φορὲς σὲ σπουδαῖες καὶ κρίσιμες ἀποστολὲς στέλνει τὰ λιγώτερο κατάλληλα ἢ καὶ ἀκατάλληλα πρόσωπα, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐκπροσωποῦν κακῶς τὴν Ἐκκλησία, ν᾽ ἀποτυγχάνουν καὶ νὰ «τὰ κάνουν θάλασσα»...

Οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων Ἰούδας καὶ Σίλας μετέβαιναν στοὺς ἐξ ἐθνῶν χριστιανοὺς μαζὶ μὲ τὸν Βαρνάβα καὶ τὸν Παῦλο, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴ λῆξι τῆς Συνόδου ἐπέστρεφαν νὰ συνεχίσουν τὸ ἔργο τους ἀνάμεσα στὸν ἐθνικὸ κόσμο. Ἐπειδὴ δὲ οἱ ἰουδαΐζοντες χριστιανοὶ ὑπονόμευαν τὸ κῦρος καὶ τὸ ἔργο τῶν ἀποστόλων Παύλου καὶ Βαρνάβα καὶ τάραζαν καὶ κλόνιζαν ψυχές, στὴν ἐπιστολή της ἡ Σύνοδος ἐκφράζει καὶ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἐκτίμησί της πρὸς τοὺς ἀποστόλους τούτους: «σὺν τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβᾳ καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ὡραία καὶ συγκινητικὴ σύστασις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὲρ τῶν δύο ἀποστόλων, προερχομένη ἀπὸ ὡραῖες καὶ εὐγενεῖς ψυχές, γεμᾶτες ἀπὸ ἀγάπη καὶ δύναμι ν᾽ ἀναγνωρίζουν τὴν αὐταπάρνησι τῶν ἄλλων. Μὲ τὴ σύστασι αὐτὴ ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ ἰδίως οἱ ἐκεῖ ἀπόστολοι λέγουν στοὺς ἐξ ἐθνῶν χριστιανούς: Ὁ,τιδήποτε καὶ ἂν λέγουν κατὰ τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Παύλου οἱ ἰουδαΐζοντες χριστιανοί, ποὺ βγῆκαν ἀπὸ μᾶς καὶ ἦρθαν καὶ σᾶς ταράζουν, μὴ τοὺς λαμβάνετε ὑπ᾽ ὄψιν. Ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Παῦλος εἶνε ἀγαπητοὶ σὲ μᾶς. Ἀπολαύουν τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης μας. Διότι εἶνε πρόσωπα ἀνιδιοτελείας καὶ αὐταπαρνήσεως. Δὲν ζητοῦν νὰ λάβουν τίποτε ἀπὸ κανένα. Ἀντιθέτως ἔχουν δώσει τὰ πάντα. Ἔχουν παραδώσει τοὺς ἑαυτούς των γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔχουν διαγράψει τὴ ζωή τους. Συνεχῶς τὴν ἐκθέτουν σὲ κινδύνους θανάτου γιὰ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου μας Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἐπαινετικὰ δὲ λόγια γιὰ τὸν Βαρνάβα καὶ τὸν Παῦλο εἶπαν ἀσφαλῶς καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπ' τὰ Ἱεροσόλυμα Ἰούδας καὶ Σίλας.

Ἡ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἡ αὐταπάρνησις εἶνε κριτήρια, μὲ τὰ ὁποῖα κρίνονται καὶ διακρίνονται οἱ γνήσιοι ἀπόστολοι ἀπ' τοὺς ψευδαποστόλους, οἱ καλοὶ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου ἀπ' τοὺς κακούς.

Ὅπως τὴν ἐποχὴ τῶν ἀποστόλων, ἔτσι καὶ σήμερα οἱ γνήσιοι ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, ἄνδρες θαρραλέοι, ἀγωνιστικοὶ καὶ πρόθυμοι νὰ θυσιασθοῦν γιὰ τὸ Χριστό, διαβάλλονται ἀπὸ νοσηροὺς ἀνθρώπους καὶ κακοὺς ἐργάτας, ψευδαδέλφους, πρὸς μείωσι τοῦ κύρους καὶ ὑπονόμευσι τοῦ ἔργου τους. Καὶ θὰ ἔπρεπεν ἡ Ἐκκλησία νὰ ἐκφράζῃ μερικὲς φορὲς τὴν εὐαρέσκειά της καὶ ν' ἀποδίδῃ δίκαιο ἔπαινο στοὺς καλοὺς ἐργάτας της, γιὰ νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ ἐξασθενῇ τὰ βέλη τῶν ἐχθρῶν τους. Ἀλλ' ἀλλοίμονο! Ἡ Ἐκκλησία σήμερα τοὺς πιὸ καλοὺς ἐργάτας της ὄχι μόνο δὲν ἐπαινεῖ καὶ δὲν προστατεύει ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη μικρότητα καὶ μοχθηρία, ἀλλὰ καὶ ψέγει καὶ διώκει, τοὺς δὲ κακοὺς καὶ ἐπαινεῖ καὶ προάγει! Στὰ γνήσια τέκνα της ἡ Ἐκκλησία φέρεται ὡς κακὴ μητρυιά. Λέγοντας δὲ Ἐκκλησία ἐδῶ ἐννοοῦμε τὴν ἐπίσημη Ἐκκλησία, τὴν Ἱεραρχία, ἐκτὸς ὀλίγων Ἱεραρχῶν.

Ἂν οἱ Ἱεράρχες ἐκλέγονταν κατὰ τρόπο δημοκρατικό, «ψήφῳ κλήρου καὶ λαοῦ», ἡ ἐπίσημος Ἐκκλησία δὲν θὰ ἦταν μητρυιά, ἀλλὰ μητέρα.

Στίχ. 28: «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Φάνηκε εὔλογο, καλό, στὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ σὲ μᾶς. Κρίθηκε καλὸ καὶ ἀποφασίσθηκε ἀπ' τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ ἀπὸ μᾶς. Αὐτὸς ὁ λόγος εἶνε συντριπτικὸ ἐπιχείρημα ἐναντίον τῶν πνευματομάχων καὶ ἀντιτριαδιτῶν. Διότι δεικνύει, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶνε πρόσωπο καὶ Θεός. Ἂν δὲν ἦταν πρόσωπο, πῶς θὰ ἔκρινε καὶ θ' ἀποφάσιζε; Καὶ ἂν δὲν ἦταν Θεός, πῶς θ' ἀποφάσιζε γιὰ τὴν Ἐκκλησία; Γιὰ τὴν Ἐκκλησία ὁρατῶς ἀποφασίζουν ἄνθρωποι καὶ ἀοράτως

ἀποφασίζει ὁ Θεός. Θ' ἀνέμενε κανεὶς νὰ λεχθῇ, «Ἔδοξε τῷ Θεῷ» ἢ «Ἔδοξε τῷ Κυρίῳ», ἀλλ' ἐλέχθη, «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι», διότι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶνε ὅλη ἡ θεία οὐσία, ὁ Θεὸς καὶ ὁ Κύριος. Κάθε ἕνα ἀπὸ τὰ πρόσωπα τῆς Τριάδος εἶνε ὅλη ἡ Θεότης καὶ Κυριότης.

Γεννᾶται τὸ ἐρώτημα: Μετὰ τὸ «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι» γιατί προσετέθη «καὶ ἡμῖν»; Δὲν ἦταν ἀρκετὸ τὸ «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι»; Μετὰ τὴν ἀπόφασι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον εἶνε ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ποιὰ σημασία ἔχει ἡ ἀπόφασις τῶν ἀνθρώπων; Τίποτε δὲν εἶνε περιττό, τίποτε δὲν εἶνε ἄνευ σημασίας μέσα στὴ Γραφή. Ἡ προσθήκη «καὶ ἡμῖν» σημαίνει, ὅτι ἡ ἀπόφασις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἦταν καὶ ἀπόφασις τῶν ἀποστόλων, πρεσβυτέρων καὶ ἁπλῶν πιστῶν, ὅτι, μὲ ἄλλα λόγια, ἡ Ἐκκλησία ἦταν σὲ συμφωνία μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Καίτοι οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἶχαν περιτομή, δέχθηκαν τὴν ἀπόφασι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία κήρυττε τὴν περιτομὴ ἄχρηστη.

Ἡ ἀπόφασις τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου εἶχε ἀξία καὶ ὑποχρεωτικὸ κῦρος γιὰ ὅσους ἤθελαν νὰ εἶνε χριστιανοί, διότι ἐλήφθη «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ», ἦταν ἀπόφασις καὶ ἔμπνευσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Πολλὲς Σύνοδοι ἔγιναν στὴ διαδρομὴ εἴκοσι αἰώνων ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Καὶ ὅλες ἰσχυρίζονταν, ὅτι ἀποφάσιζαν «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ». Ἀλλ' ἡ συνείδησις τοῦ πιστοῦ κλήρου καὶ λαοῦ ὀλίγες Συνόδους ἐνέκρινεν ὡς ἀλάθητες καὶ ἔμειναν στὴν ἱστορία καὶ στὴ συνείδησι τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἅγιες, Οἰκουμενικὲς καὶ Τοπικές. Μία μάλιστα μεγάλη σὲ ἀριθμὸ μελῶν Σύνοδος εἶνε γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα «λῃστρική», διότι καμμιὰ σχέσι δὲν εἶχε μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, ἀλλὰ μὲ τὸ ἄγριο πνεῦμα τῆς βίας καὶ τοῦ ἐγκλήματος!

Καὶ σήμερα πολλὲς Σύνοδοι γίνονται. Συχνὰ στὴν Ἐκκλησία μας συνέρχεται ἡ Ἱερὰ Σύνοδος καὶ ἀραιότερα συνέρχεται ἡ Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας. Καὶ οἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων τούτων, μάλιστα οἱ ἐκλογὲς ἀρχιερέων, παρουσιάζονται ὡς ἀποτελέσματα τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ

Ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα πολλὲς φορὲς εἶνε ἀποτελέσματα ἁμαρτωλῶν θελήσεων καὶ συναλλαγῶν ἀνθρώπων. Τὸ νὰ ἰσχυρίζεται δὲ κανεὶς στὶς περιπτώσεις αὐτές, ὅτι πρόκειται γιὰ ἀπόφασι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, αὐτὸ εἶνε ἐμπαιγμὸς καὶ βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὅταν λοιπὸν ἀκούωμε, «Ἱερὰ Σύνοδος» καὶ «Σύνοδος τῆς Ἱεραρχίας», ἂς μὴ νομίζωμε, ὅτι ὅλες οἱ ἀποφάσεις τους λαμβάνονται «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ». Ἂν οἱ ἀποφάσεις συμφωνοῦν πρὸς τὴ Γραφή, τοὺς Ἱεροὺς Κανόνας καὶ τὸ αἴσθημα τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος, τότε εἶνε «ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ». Ἀλλιῶς εἶνε ἀνθρώπινες ἐπίνοιες καὶ σατανικὲς ἐμπνεύσεις.

«Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Αὐτὸς ὁ λόγος εἶνε συντριπτικὸ ἐπιχείρημα καὶ ἐναντίον τοῦ παπισμοῦ. Διότι δὲν λέγει «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ τῷ Πέτρῳ», ἀλλ' «Ἔδοξε τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Ἡ μονοκρατορία τοῦ πάπα δὲν βρίσκει στήριγμα στὴν Ἁγία Γραφή, ἀλλ' εἶνε πονηρὴ εἰσήγησις τοῦ Διαβόλου.

Στίχ. 31 - 34. Οἱ χριστιανοὶ τῆς Ἀντιοχείας, ὅταν διάβασαν τὴν ἐπιστολὴ τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, «ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ παρακλήσει». Οἱ ἰουδαΐζοντες τοὺς εἶχαν στενοχωρήσει καὶ ταράξει. Ἀλλὰ τώρα, ὁπότε ἔχουν ὑπεύθυνη ἀπόφανσι ἀπ' τοὺς ἀποστόλους καὶ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ, στηρίζονται καὶ χαίρουν. Χαίρουν «ἐπὶ τῇ παρακλήσει», γιὰ τὸν παρακλητικὸ λόγο, γιὰ τὴν ἐνθάρρυνσι καὶ στήριξι. Βλέπουν, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν τοὺς βαρύνει μὲ βαριὰ ἀβάστακτα φορτία, ἀλλ' ἐπάνω τους θέτει μαλακὸ ζυγὸ καὶ ἐλαφρὸ φορτίο, καὶ ἔτσι ἀνακουφίζονται. Ὁ δὲ Ἰούδας καὶ ὁ Σίλας, οἱ κομισταὶ τῆς χαρμόσυνης ἐπιστολῆς, δὲν ἀρκέστηκαν στὴ σύντομη ἐπιστολή. Ἀλλ' ὡς προφῆτες, χαρισματοῦχοι ποὺ μιλοῦν μὲ ἔμπνευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μὲ ἐκτενῆ λόγο ἐνεθάρρυναν καὶ αὐτοὶ καὶ στήριξαν τοὺς ἀδελφούς. Ἔμειναν δὲ κάμποσο χρόνο μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς, προσφέροντες τὶς ὑπηρεσίες τους στὴν Ἐκκλησία τῆς

Ἀντιοχείας. Ἔπειτα δὲ οἱ ἀδελφοὶ τοὺς ἔστειλαν πίσω «μετ᾽ εἰρήνης», μὲ τιμὲς δηλαδή. Ἀλλ᾽ ὁ Σίλας ἀποφάσισε νὰ μείνῃ ἐκεῖ. Μεγάλη πόλις ἡ Ἀντιόχεια, πολὺ τὸ ἔργο, πολλοὶ οἱ ἀντιδραστικοὶ καὶ πολλοὶ οἱ ἀπαιτούμενοι ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου. Βλέποντας δὲ ὁ Σίλας, ὅτι ὑπῆρχε μεγάλη ἀνάγκη, ἔμεινε αὐτοπροαιρέτως, γιὰ νὰ βοηθήσῃ στὸ ἔργο. Φαίνεται δέ, ὅτι καὶ προσελκύστηκε ἰσχυρῶς ἀπ᾽ τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ δὲν ἤθελε ν᾽ ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ κοντά του. Ἰσχυρὲς προσωπικότητες ἑλκύουν σὰν μαγνῆτες τὶς εὐγενεῖς ψυχές, μάλιστα προσωπικότητες μὲ μεγάλη ταπείνωσι, μὲ μεγάλη ἀγάπη πρὸς τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἀδελφούς, μὲ εὐγένεια ψυχῆς καὶ μὲ αὐταπάρνησι.

Ὅπως ὁ Ἰούδας καὶ ὁ Σίλας στήριξαν καὶ χαροποίησαν τοὺς ἀδελφούς, εἴθε καὶ ἐμεῖς νὰ εἴμαστε χαρὰ καὶ στηριγμὸς στοὺς ἀδελφούς, οἱ ὁποῖοι πολλὲς φορὲς αἰσθάνονται κατάθλιψι καὶ κλονισμὸ μέσα στὸν ἁμαρτωλὸ καὶ ἀντιδραστικὸ κόσμο. Καὶ ὅπως ὁ Παῦλος ἦταν μαγνήτης ψυχῶν, ἔτσι καὶ ἐμεῖς μὲ τὴν ταπείνωσι, τὴν ἀγάπη, τὴν εὐγένεια καὶ τὴ θυσία μας νὰ ἑλκύωμε ψυχὲς γιὰ τὸ Χριστό.

Στίχ. 36 - 40: Κατὰ τὴν ἐπίσκεψι τῶν Ἐκκλησιῶν θέλησε ὁ Βαρνάβας νὰ πάρῃ μαζί του τὸν ἀνεψιό του Ἰωάννη, ὁ ὁποῖος λεγόταν καὶ Μᾶρκος. Ὅπως εἶνε γνωστό, ὁ Ἰωάννης - Μᾶρκος στὴν Παμφυλία εἶχε ἐγκαταλείψει τοὺς ἀποστόλους Βαρνάβα καὶ Παῦλο (Πράξ. ιγ´ 13). Διὰ τοῦτο τώρα ὁ Παῦλος ἐπέμενε, νὰ μὴ συμπαραλάβουν τὸν Ἰωάννη. Ἐξ αἰτίας δὲ τούτου ἔγινε «παροξυσμός», ὀξεῖα διαμάχη μεταξὺ τῶν δύο ἀποστόλων. Οἱ ἀπόστολοι θύμωσαν καὶ μίλησαν σὲ ὕφος ζωηρό, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἀποχωριστοῦν.

Θαυμάζουμε τὴν εἰλικρίνεια τοῦ Λουκᾶ, διότι δὲν γράφει μόνο τὶς λαμπρὲς σελίδες τῆς ζωῆς τῶν ἀποστόλων, ἀλλ᾽ ἀναφέρει καὶ ἕνα σκιερὸ σημεῖο, τὸν παροξυσμὸ τῶν ἀποστόλων, ὅπως ἀνέφερε καὶ ἄλλα σκιερὰ σημεῖα τῆς ζωῆς τῶν πρώτων χριστιανῶν. Δὲν ἔλαβεν ὑπ᾽ ὄψιν

ὁ Λουκᾶς, ὅτι ἦταν δυνατὸ νὰ σκανδαλισθοῦν πολλοὶ ἀπ' τὰ σκιερὰ σημεῖα. Ἀλλ' ἀνέφερε τὰ σκιερὰ σημεῖα, δεικνύοντας ἔτσι, ὅτι καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι εἶχαν ἀτέλειες καὶ ἐλαττώματα. Μόνον ὁ Χριστὸς εἶνε τέλειος. Βλέποντας δὲ ἐμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ ὅτι καὶ οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόστολοι εἶχαν ἀτέλειες καὶ ἐλαττώματα, δὲν σκανδαλιζόμεθα, ἀλλὰ παρηγορούμεθα. Χρειάζεται νὰ γράφωνται καὶ ἐλαττώματα ἁγίων, γιὰ νὰ μὴ ἀπελπιζώμεθα ἀπ' τὴν ἁμαρτωλότητά μας.

Ὁ παροξυσμὸς καὶ ὁ ἀποχωρισμὸς τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Βαρνάβα ἔδειχναν ἀτέλεια, ἀλλά καὶ ἁγνότητα ψυχῆς. Καὶ στοὺς δύο ἀποστόλους τὰ ἐλατήρια ἦταν ἀνώτερα. Ὁ Παῦλος δὲν ἤθελε νὰ συμπαραλάβουν τὸν Ἰωάννη ἀπὸ αὐστηρὸ ἱεραποστολικὸ πνεῦμα. Ὁ Παῦλος ἦταν ἀπολυτος! Ὁ δὲ Βαρνάβας ἤθελε νὰ τὸν συμπαραλάβουν ἀπὸ πνεῦμα ἐπιεικείας. Καὶ ἐπειδὴ σ' ὅσους ἀγαποῦν τὸν Κύριο ὅλα συνεργοῦν στὸ ἀγαθό, τὸ ἕνα ἱεραποστολικὸ ζεῦγος ἔγινε δύο. Διότι ὁ Βαρνάβας παρέλαβε τον Μᾶρκο, ὁ δὲ Παῦλος παρέλαβε τὸν Σίλα. Ἀργότερα δὲ ὁ Παῦλος δέχθηκε τὸν Μᾶρκο καὶ τὸν συνέστησε στὴν Ἐκκλησία, ψάλλει δὲ στὶς ἐπιστολές του καὶ τὸ ἐγκώμιο τοῦ Βαρνάβα. Οἱ ἅγιοι ἄνδρες δὲν μένουν ἐπὶ πολὺ σὲ ψυχρότητα μεταξύ τους. Ὁ θυμὸς τοὺς χωρίζει γιὰ λίγο καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ἑνώνει πάλι.

Ο ΤΙΜΟΘΕΟΣ, ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ, Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΟΥΣ

Στὸ δέκατο ἕκτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὸν Τιμόθεο, στίχ. 1 - 5, 2) Γιὰ τὴ μετάβασι τοῦ Παύλου στὴν Τρωάδα καὶ τὸ ὅραμα τοῦ Μακεδόνος ἀνδρός, στίχ. 6 - 10, 3) Γιὰ τὴ διάβασι στὴν Εὐρώπη, τὸ κήρυγμα στοὺς Φιλίππους, τὴν ἐπιστροφὴ τῆς Λυδίας, τὴ μαστίγωσι καὶ φυλάκισι τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σίλα, τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ δεσμοφύλακα, καὶ τὴν ἀποφυλάκισι τῶν ἀποστόλων, στίχ. 11 - 40.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *κατήντησε* = κατέληξε, ἔφθασε.

2. *ὃς ἐμαρτυρεῖτο* = ὁ ὁποῖος εἶχε καλὴ μαρτυρία, ἐκτίμησι καὶ ὑπόληψι.

3. *σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν* = νὰ ἐξέλθῃ μαζί του (στὴν περιοδεία καὶ τὸ κήρυγμα).
τοὺς ὄντας = ποὺ ἦταν.
ᾔδεισαν γὰρ = διότι ἤξεραν.

4. *παρεδίδουν* = δίδασκαν.
τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα = τὶς ἀποφάσεις ποὺ ἐλήφθησαν.

5. *ἐπερίσσευον* = ηὔξαναν, πληθύνονταν.
κωλυθέντες = ἐμποδισθέντες, ἐπειδὴ ἐμποδίστηκαν.

7. *ἐπείραζον* = δοκίμαζαν, ἔκαναν ἀπόπειρα.
οὐκ εἴασεν = δὲν ἄφησε.

10. *συμβιβάζοντες* = διότι ἑρμηνεύσαμε, συμπεράναμε.

11. *ἀναχθέντες* = ἀφοῦ ἀποπλεύσαμε.
εὐθυδρομήσαμεν = πήγαμε κατ' εὐθεῖαν.
τῇ ἐπιούσῃ = τὴν ἑπομένη ἡμέρα.

12. *ἥτις ἐστὶ* = ἡ ὁποία εἶνε.
πρώτη τῆς μερίδος τῆς Μακεδονίας πόλις κολωνία = πρώτη ἀπ' τὴν ἐπαρχία τῆς Μακεδονίας πόλις ἀποικία.
13. *οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι* = ὅπου ἐπιτρεπόταν ἀπ' τὸ νόμο νὰ εἶνε τόπος δημοσίας προσευχῆς, ὅπου ἦταν νόμιμη ἡ ὕπαρξις συναγωγῆς.
14. *πορφυρόπωλις* = πωλήτρια πορφύρας ἢ πορφυρῶν ὑφασμάτων.
15. *εἰ κεκρίκατέ με* = ἐὰν μὲ κρίνατε.
παρεβιάσατο ἡμᾶς = μᾶς ἀνάγκασε (μὲ τὶς ἐπίμονες παρακλήσεις της).
16. *εἰς προσευχὴν* = στὸν τόπο τῆς προσευχῆς.
παιδίσκη = ὑπηρέτρια.
πνεῦμα πύθωνος = μαντικὸ πνεῦμα.
ἐργασία = κέρδος (ἰδὲ καὶ στίχ. 19).
17. *κατακολουθήσασα* = κατὰ πόδας ἀκολουθήσασα.
18. *διαπονηθεὶς* = ἀγανακτήσας, ὀργισθείς.
19. *ἐπιλαβόμενοι* = ἀφοῦ ἔπιασαν.
εἵλκυσαν = ἔσυραν.
21. *οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν* = δὲν ἐπιτρέπεται σὲ μᾶς.
22. *συνεπέστη* = συνέδραμε ἢ ξεσηκώθηκε.
περιρρήξαντες = ἀφοῦ ἔσχισαν.
23. *ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς* = ἀφοῦ τοὺς ἔδωσαν κτυπήματα.
24. *εἰληφὼς* = ἀφοῦ ἔλαβε.
ξύλον = τιμωρητικὸ ὄργανο ἀκινητοποιήσεως τοῦ σώματος.
26. *ἄφνω* = αἰφνιδίως.
παραχρῆμα = ἀμέσως.
ἀνέθη (τοῦ ρ. ἀνίεμαι) = λύθηκαν.
27. *ἔξυπνος γενόμενος* = ἀφοῦ ξύπνησε.
σπασάμενος μάχαιραν = ἀφοῦ τράβηξε μαχαῖρι.
ἑαυτὸν ἀναιρεῖν = νὰ σκοτώσῃ τὸν ἑαυτό του, ν' αὐτοκτονήσῃ.
29. *εἰσεπήδησε* = πήδησε μέσα.
προαγαγὼν αὐτοὺς ἔξω = ἀφοῦ τοὺς ἔβγαλε ἔξω.
τί με δεῖ ποιεῖν; = τί πρέπει νὰ κάνω;
34. *ἀναγαγὼν* = ἀφοῦ ἀνέβασε.
πανοικὶ = μὲ ὅλη τὴν οἰκογένεια.

37. *ἀκατακρίτους* = χωρὶς νὰ δικασθοῦμε, χωρὶς ν' ἀπολογηθοῦμε.
λάθρα = κρυφά.
οὐ γὰρ = ὄχι βεβαίως· ἄ, ὄχι.

39. *ἠρώτων* = παρακαλοῦσαν.
παρεκάλεσαν = ἐνίσχυσαν (διὰ λόγου).

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 5: Στὴ Λύστρα (ἤ, στὰ Λύστρα) ἦταν ἕνας μαθητής, χριστιανὸς δηλαδή, μὲ τὸ ὄνομα Τιμόθεος. Ἑλληνικὸ τὸ ὄνομά του καὶ μὲ σπουδαία σημασία (Τιμόθεος = αὐτὸς ποὺ τιμᾷ τὸ Θεό). Ἕλληνας ὁ πατέρας του. Ἰουδαία πιστὴ ἡ μητέρα του. Ἐπειδὴ ὁ πατέρας του ἦταν Ἕλληνας, ἐθνικός, ὁ Τιμόθεος ἔμενεν ἀπερίτμητος. Ἀλλ' ἡ μητέρα του Εὐνίκη τὸν ἀνέθρεψε μὲ τὰ ἱερὰ γράμματα τῆς πίστεως στὸν ἀληθινὸ Θεὸ τοῦ Ἰσραήλ (Β΄ Τιμ. α΄ 5, γ΄ 15). Ὁ πατέρας ἐμπόδισε τὸν υἱό του ἀπ' τὴν περιτομή, πρᾶγμα ἐξωτερικὸ καὶ τυπικό. Ἀλλ' ἡ μητέρα τοῦ μετέδωσε τὴν εὐσέβεια, πρᾶγμα ἐσωτερικὸ καὶ οὐσιαστικό. Οἱ πατέρες, σκληροὶ πολλὲς φορές, ἐμποδίζουν τὰ παιδιὰ ἀπὸ διάφορες θρησκευτικὲς ἐνέργειες καὶ πράξεις. Ἀλλ' οἱ μητέρες, ἂν εἶνε εὐσεβεῖς, εὑρίσκουν τρόπους νὰ ἐπιδροῦν στὰ παιδιά τους καὶ νὰ τὰ διαμορφώνουν θρησκευτικῶς. Οἱ λόγοι καὶ ἡ πίστις δὲν ἐμποδίζονται εὐκόλως. Μακάριες οἱ μητέρες, ποὺ μαζὶ μὲ τὸ γάλα καὶ τὶς ἄλλες ὑλικὲς τροφὲς μεταδίδουν στὰ παιδιά τους καὶ λόγια Θεοῦ καὶ πίστι. Αὐτὲς οἱ μητέρες κερδίζουν νίκη, ἁγία νίκη, ἔναντι τῶν ἀντιδραστικῶν πατέρων, ὅπως ἡ Εὐνίκη.

Ὁ Τιμόθεος «ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν». Οἱ ἀδελφοί, οἱ χριστιανοὶ δηλαδή, εἶχαν τὸν Τιμόθεο σὲ μεγάλη ὑπόληψι καὶ ἔδιναν μαρτυρία γι' αὐτόν, καλὴ μαρτυρία. Μιλοῦσαν γιὰ τὴν πίστι καὶ τὴν ἀρετή του. Καὶ ὄχι μόνον οἱ χριστιανοὶ τῶν Λύστρων, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἰκονίου. Ἡ πίστις καὶ ἡ ἀρετὴ τοῦ Τιμοθέου ἀκτινοβολοῦσαν σὲ ἀρκετὴ ἀπόστασι. Λόγῳ δὲ τῆς

ἁγιότητος καὶ τῆς καλῆς μαρτυρίας, ὁ Τιμόθεος ἦταν κατάλληλος νὰ γίνῃ κῆρυξ καὶ ἐπίσκοπος.

Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ἤξεραν, ὅτι ὁ πατέρας τοῦ Τιμοθέου ἦταν Ἕλληνας καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Τιμόθεος ἔμεινεν ἀπερίτμητος. Ἡ δὲ ἔλλειψις περιτομῆς θὰ ἦταν μεγάλο ἐμπόδιο γιὰ νὰ κηρύττῃ ὁ Τιμόθεος μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων, ποὺ ἦταν στὰ μέρη ἐκεῖνα. Οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἀνέχονταν ν' ἀκούουν ἀπερίτμητο κήρυκα, καὶ μάλιστα ἀπὸ Ἰουδαία μητέρα. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος ἔκανε μιὰ παράδοξη ἐνέργεια. Ἐνῷ ἦταν ὁ σφοδρότερος πολέμιος τῆς διδασκαλίας τῶν ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν, ὅτι γιὰ τὴ σωτηρία χρειάζεται περιτομή· καὶ ἐνῷ προκάλεσε ἀπόφασι τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐναντίον τῆς περιτομῆς, ἐν τούτοις παρέλαβε τὸν Τιμόθεο καὶ τὸν περιέτεμε μὲ τὰ χέρια του. Ἀσυνέπεια τοῦ Παύλου; Ὄχι, ἀλλὰ σύνεσις. Κατὰ τὸν Παῦλο ἡ περιτομὴ ἦταν κάτι τὸ ἀδιάφορο (Α΄ Κορ. ζ΄ 18 - 19). Καὶ στὴν προκειμένη περίπτωσι δὲν τὴν χρησιμοποίησε ὑποκύπτοντας σὲ ἀπαιτήσεις ἰουδαϊζόντων χριστιανῶν, ἀλλὰ τὴ χρησιμοποίησε ἀπὸ δική του πρωτοβουλία, συγκαταβαίνοντας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους τῶν μερῶν ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶχαν ἀκόμη πιστεύσει στὸ Χριστό. Περιέτεμε τὸν Τιμόθεο, ὄχι διότι θεωροῦσε τὴν περιτομὴ ἀπαραίτητη γιὰ τὴ σωτηρία, ἀλλὰ διότι ἤθελε νὰ διευκολύνῃ τοὺς Ἰουδαίους γιὰ τὴν προσέλευσί τους στὴν πίστι. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ ἀποστόλου δὲν ἦταν ἀντίθετη, ἀλλὰ σύμφωνη μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, πνεῦμα συγκαταβάσεως καὶ συμπαθείας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι δὲν μποροῦσαν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὶς ἀντιλήψεις τους ἀμέσως, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ ἀποστόλου ἦταν ἐπίσης σύμφωνη μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ νὰ κάνῃ κάθε πρᾶγμα, ποὺ δὲν ἦταν ἁμαρτία, γιὰ νὰ κερδίζῃ ἀνθρώπους γιὰ τὸν Κύριο. «Ἐλεύθερος ὢν ἐκ πάντων πᾶσιν ἐμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω· καὶ ἐγενόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερδήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεῷ, ἀλλ' ἔννομος Χριστῷ, ἵνα κερδήσω ἀνόμους· ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσιν ὡς ἀσθενής, ἵνα τοὺς

ἀσθενεῖς κερδήσω· τοῖς πᾶσι γέγονα τὰ πάντα, ἵνα πάντως τινὰς σώσω» (Α΄ Κορ. θ΄ 19 - 23).

Ἡ περίπτωσις τοῦ Τιμοθέου, ποὺ ἦταν υἱὸς Ἰουδαίας καὶ περιτμήθηκε γιὰ νὰ κηρύξῃ τὸ Χριστὸ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων τῆς περιοχῆς ἐκείνης, ἦταν εἰδικὴ περίπτωσις. Ἡ περίπτωσις αὐτὴ δὲν ἔπρεπε νὰ χρησιμεύσῃ ὡς προηγούμενο, ὥστε ἡ περιτομὴ νὰ γενικευθῇ καὶ νὰ θεωρηθῇ ἀναγκαία γιὰ τὴ σωτηρία καὶ νὰ γίνῃ ἐμπόδιο στοὺς ἐθνικοὺς γιὰ τὴν προσέλευσί τους στὸ Χριστιανισμό. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος, ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος, καθὼς διέβαιναν τὶς πόλεις, δίδασκαν τοὺς πιστοὺς νὰ τηροῦν τὶς ἀποφάσεις, ποὺ εἶχαν ληφθῆ ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς πρεσβυτέρους στὴν Ἰερουσαλήμ.

Ἡ συνετὴ ἐνέργεια τοῦ Παύλου νὰ κάνῃ στὸν Τιμόθεο περιτομὴ ἔφερε σπουδαῖα ἀποτελέσματα. «Αἱ ἐκκλησίαι ἐπερίσσευον τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν». Τὰ μέλη τῆς ἐκκλησίας καθημερινῶς πληθύνονταν. Μεταξὺ τῶν προσερχομένων στὴν πίστι τοῦ Χριστοῦ ἦταν καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι μετὰ τὴν περιτομὴ τοῦ Τιμοθέου εὐχαρίστως ἄκουαν τὸ Εὐαγγέλιο.

Σὲ πράγματα, ποὺ δὲν εἶνε ἁμαρτία, ἂς μὴ εἴμαστε καὶ ἐμεῖς ἀπόλυτοι καὶ ἄκαμπτοι, ἀλλ' ἂς συγκαταβαίνωμε πρὸς τοὺς συνανθρώπους μας, γιὰ νὰ μᾶς ἀκούουν εὐκολώτερα, νὰ ὠφελοῦνται καὶ νὰ κερδίζωνται γιὰ τὸ Χριστό. Ἅγιοι μπῆκαν καὶ σὲ πορνεῖα, συνωμίλησαν μὲ πόρνες, τὶς συνεκίνησαν μὲ τὴν ἁγνὴ ἀγάπη τους, τὶς ἔβγαλαν ἀπ' τὰ πορνεῖα καὶ τὶς ἔσωσαν. Δὲν εἴμεθα ἐμεῖς ἰσχυροὶ πνευματικῶς, γιὰ νὰ μποῦμε στὰ πορνεῖα ἀκινδύνως καὶ νὰ σώσωμε πόρνες; Ἂς κάνωμε μικρότερες συγκαταβάσεις γιὰ τὴν ὠφέλεια καὶ τὴ σωτηρία συνανθρώπων μας. Ἂς γινώμεθα καὶ ἐμεῖς μερικὲς φορὲς στοὺς κοσμικοὺς ὡς κοσμικοί, χωρὶς νὰ εἴμεθα κοσμικοί, γιὰ νὰ κερδίζωμε κοσμικοὺς χάριν τοῦ Χριστοῦ. Τὰ πάντα ἂς ἐπινοοῦμε καὶ ἂς ἐνεργοῦμε ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, ἐκτὸς ἁμαρτίας.

Στίχ. 6 - 10: «Οὐκ εἴασεν αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα». Δὲν

τοὺς ἄφησε τὸ Πνεῦμα νὰ κηρύξουν ὅπου ἤθελαν· τοὺς ἐμπόδισε. Τὸ Πνεῦμα ἀποστέλλει τοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου στὸ ἔργο τοῦ κηρύγματος. Ἀλλὰ κατὰ τὴν πορεία τοῦ κηρύγματος ἄλλοτε τοὺς εὐκολύνει καὶ ἄλλοτε τοὺς ἐμποδίζει. Τοὺς εὐκολύνει γιὰ νὰ κηρύξουν ὅπου θέλει, καὶ τοὺς ἐμποδίζει γιὰ νὰ μὴ κηρύξουν ὅπου δὲν θέλει. Ὁ Παῦλος μὲ τοὺς συνεργάτες του κήρυξε στὴν Ἀσία ἀρκετὰ καὶ τὸ Πνεῦμα δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ περισσότερο ἐκεῖ, διότι ἤθελε νὰ μεταβῇ καὶ νὰ κηρύξῃ στὴν Εὐρώπη. Ἂν οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου συναντοῦν ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια σ' ἕνα τόπο καὶ ὑφίστανται μετάθεσι σ' ἄλλο τόπο, ἂς σκέπτωνται, ὅτι τὰ ἐμπόδια καὶ ἡ μετάθεσις εἶνε δυνατὸ νὰ σημαίνουν, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα θέλει νὰ κηρύξουν σ' ἄλλο τόπο. Τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶνε πανταχοῦ παρόν, γνωρίζει τὶς ἀνάγκες ὅλων τῶν τόπων καὶ ἀναλόγως ρυθμίζει τὴν κίνησι καὶ τὸ ἔργο τῶν ἐργατῶν τοῦ Εὐαγγελίου.

Στὴν Τρωάδα ὁ Παῦλος εἶδε ὅραμα. Ἕνας ἄνδρας Μακεδὼν στεκόταν ὄρθιος καὶ τὸν παρακαλοῦσε λέγοντας: «Διαβὰς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν!». Πέρασε στὴ Μακεδονία καὶ βοήθησέ μας!

Ποῖος ἦταν ὁ Μακεδὼν τοῦ ὁράματος; Ἦταν Μακεδών; Ἢ ἦταν ὁ ἄγγελος τῆς Μακεδονίας ἐμφανιζόμενος ὡς Μακεδών; Ὁ λόγος του «βοήθησον ἡμῖν», «βοήθησε ἐμᾶς τοὺς Μακεδόνας», δεικνύει, ὅτι μᾶλλον ἦταν Μακεδών, ἀντιπροσωπευτικὸς τύπος τοῦ λαοῦ τῆς Μακεδονίας. Οἱ ἄγγελοι ἐμφανίζονται μὲν ὡς ἄνθρωποι, δὲν συγκατατάσσουν ὅμως τοὺς ἑαυτούς των μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν ζητοῦν βοήθεια ἀπὸ ἀνθρώπους.

Ἡ ἔκκλησις τοῦ Μακεδόνος πρὸς τὸν Παῦλο, νὰ περάσῃ στὴ Μακεδονία καὶ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Μακεδόνας, φωτίζοντας αὐτοὺς μὲ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐλευθερώνοντας αὐτοὺς ἀπὸ τὸ σκότος τῆς ἀγνοίας, εἶνε συγκινητική. Ἰδιαιτέρως συγκινητικὴ σ' ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνας, καὶ μάλιστα τοὺς Μακεδόνας. Ὁ Ἀλέξανδρος ἄλλοτε πέρασε στὴν Ἀσία, γιὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἀσιάτας μὲ τὸ

ἀμυδρὸ φῶς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ Παῦλος τώρα καλεῖται καὶ παρακαλεῖται νὰ περάσῃ ἀπ' τὴν Ἀσία στὴ Μακεδονία, γιὰ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Μακεδόνας καὶ γενικώτερα τοὺς Εὐρωπαίους μὲ τὸ ἄπλετο φῶς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καὶ κατενόησε ὁ ἀπόστολος τὴ φωνὴ τοῦ Μακεδόνος. Καὶ πέρασε στὴν Εὐρώπη καὶ κατέκτησε πνευματικῶς καὶ εὐεργέτησε τὴν Εὐρώπη ἀσυγκρίτως περισσότερο, ἀπ' ὅσο ὁ Ἀλέξανδρος κατέκτησε καὶ ὠφέλησε τὴν Ἀσία.

Στὶς ἡμέρες μας ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἄνδρας Μακεδὼν κυβέρνησε τὴν Ἑλληνικὴ Πατρίδα καὶ δὲν ζήτησε ποτὲ τὴ βοήθεια τοῦ Εὐαγγελίου. Πόσο διαφέρει ὁ Μακεδὼν τοῦ ὁράματος ἀπ' τὸ σημερινὸ Μακεδόνα, ὁ ὁποῖος γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Πατρίδος ζήτησε τὴ βοήθεια κοσμικῶν ἀρχόντων Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως καὶ ἀγνόησε τὸ Θεὸ καὶ τὸ ἱερὸ Εὐαγγέλιό του!...

Στίχ. 11 - 15: Ὁ Παῦλος μὲ τοὺς συνεργάτας του ἀπ' τὴν Τρωάδα διὰ μέσου τῆς Σαμοθράκης καὶ τῆς Νεαπόλεως (πιθανώτατα τῆς σημερινῆς Καβάλας) ἔφθασε στοὺς Φιλίππους. Οἱ Φίλιπποι ἦταν ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς Μακεδονίας σὲ ἀπόστασι 12 χιλιομέτρων ἀπ' τὴ σημερινὴ Καβάλα ἐπὶ τῆς Ἐγνατίας ὁδοῦ. Στὴν ἀρχὴ ὠνομαζόταν Κρηνίδες, διότι εἶχε πολλὲς κρῆνες, πηγές. Τὸ 268 π.Χ. ἡ πόλις περιῆλθε στοὺς Ρωμαίους. Ἦταν πόλις «κολωνία», ἤτοι ἀποικία. Πολλοὶ Ρωμαῖοι εἶχαν ἐγκατασταθῆ σ' αὐτή. Ἦταν μάλιστα ἡ πρώτη πόλις κολωνία στὴ Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία τῆς Μακεδονίας. Πρώτη ἂν μὴ χρονολογικῶς, τοὐλάχιστο σὲ σπουδαιότητα. Εἶχε τὰ προνόμια, τὰ ὁποῖα εἶχε καὶ ἡ Ρώμη. Σήμερα ὑπάρχουν τὰ ἐρείπια τῆς πόλεως. Ἀπ' τὴν Τρωάδα ὁ Παῦλος κατευθύνθηκε στοὺς Φιλίππους, ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ πόλις ἦταν μεγάλο κέντρο, ἀπ' ὅπου τὸ Εὐαγγέλιο θὰ μποροῦσε κατόπιν νὰ διαδοθῇ καὶ στὰ γύρω μέρη.

Στοὺς Φιλίππους οἱ ἀπόστολοι τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου βγῆκαν ἔξω ἀπ' τὴν πόλι κοντὰ σ' ἕνα ποτάμι «οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι». Τί σημαίνει ἡ φράσις αὐτή; Ἐὰν ἐξηγήσωμε, «ὅπου ὑπῆρχε ἡ γνώμη ὅτι ἦταν τόπος προσευχῆς», δὲν δίδεται ὀρθὴ ἔννοια. Δὲν εἶνε ζήτημα γνώμης τὸ νὰ

χαρακτηρίζεται ἕνας τόπος ὡς τόπος προσευχῆς. Τὸ «ἐνομίζετο» ἐδῶ δὲν ἔχει τὴ συνήθη καὶ σημερινὴ ἔννοια, τὴν ἔννοια τῆς γνώμης, ἀλλ' ἔχει τὴν ἀρχικὴ ἔννοια, τὴν ἔννοια τοῦ νόμου. Ἡ φράσις «οὗ ἐνομίζετο προσευχὴ εἶναι» σημαίνει, «ὅπου ἐπιτρεπόταν ἀπ' τὸ νόμο νὰ γίνεται δημοσία συνάθροισις γιὰ προσευχή», ἤ, «ὅπου ἦταν νόμιμη ἡ ὕπαρξις συναγωγῆς». Οἱ Ρωμαῖοι, ὅπως φαίνεται, δὲν ἐπέτρεπαν στοὺς Ἰουδαίους νὰ ἔχουν συναγωγὴ μέσα στὴν πόλι τῶν Φιλίππων, πόλι κολωνία, καὶ ἔτσι οἱ Ἰουδαῖοι συναθροίζονταν νομίμως ἔξω ἀπ' τὴν πόλι, κοντὰ στὸν ποταμό. Ὅπως φαίνεται ἐπίσης, οἱ Ἰουδαῖοι στοὺς Φιλίππους ἦταν λίγοι. Ἔξω λοιπὸν ἀπὸ τὴν πόλι, κοντὰ στὸν ποταμό, οἱ ἀπόστολοι κάθησαν καὶ μιλοῦσαν στὶς συγκεντρωμένες γυναῖκες. Οἱ γυναῖκες, θρησκευτικώτερες καὶ συναισθηματικώτερες ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, νικοῦν τοὺς ἄνδρες στὴν προθυμία νὰ τρέξουν γιὰ ν' ἀκούσουν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἕνας φυσικὸς ποταμὸς ἔρρεε στὸν τόπο τῆς συναθροίσεως. Καὶ κοντὰ στὸ φυσικὸ ποταμὸ ἄλλοι ποταμοὶ ἔρρεαν ἀπὸ τὰ στόματα τῶν ἀποστόλων, οἱ ποταμοὶ τοῦ θείου λόγου, ποὺ δροσίζει καὶ εὐφραίνει τὶς καρδιές.

Ἀνάμεσα στὶς γυναῖκες, πρὸς τὶς ὁποῖες μιλοῦσαν οἱ ἀπόστολοι, ἦταν καὶ μία ἄσημη κατὰ κόσμον γυναῖκα, ἡ Λυδία. Ταπεινὸ τὸ ἐπάγγελμά της. Πορφυρόπωλις, πωλήτρια δηλαδὴ βαφῆς πορφύρας ἢ πορφυρῶν ὑφασμάτων. Ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά της συντηροῦσε τὴν οἰκογένειά της καὶ περίσσευε καὶ γιὰ φιλοξενία, ἀσφαλῶς καὶ ἐλεημοσύνη. Ἡ Λυδία ἦταν εὐγενὴς ψυχή. Δὲν ἱκανοποιεῖτο ἀπ' τὴν εἰδωλολατρία καὶ εἶχε ἀσπασθῆ τὴν πίστι στὸν ἀληθινὸ Θεὸ τοῦ Ἰσραήλ.

Αὐτὸ σημαίνει ὁ χαρακτηρισμὸς «σεβομένη τὸν Θεόν». Ἦταν προσήλυτη στὸν Ἰουδαϊσμό. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰουδαϊσμὸς δὲν τὴν ἱκανοποιοῦσε πλήρως. Ποθοῦσε ἀνώτερη θρησκεία, θρησκεία λυτρώσεως καὶ σωτηρίας. Καὶ ἐπειδὴ εἶχε καρδιὰ μὲ ἀνωτέρους πόθους, «ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν αὐτῆς τοῦ προσέχειν τοῖς λαλουμένοις ὑπὸ τοῦ Παύλου». Ὅπως ἄλλοτε ὁ Κύριος «διήνοιξε τὸν νοῦν»

τῶν μαθητῶν γιὰ νὰ καταλαβαίνουν τὶς γραφές (Λουκ. κδ' 45), ἔτσι τώρα ἀνοίγει τὴν καρδιὰ τῆς Λυδίας γιὰ νὰ προσέχῃ στὰ ἀποστολικὰ λόγια. Ὡς Θεὸς ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς γνώριζε τὴν καρδιὰ τῆς Λυδίας καὶ τὴν ἄνοιξε γιὰ νὰ δεχθῇ ἐντός της τὰ θεῖα λόγια. Δὲν ἀνοίγει ὅλες τὶς καρδιὲς ὁ Κύριος, διότι πολλὲς καρδιὲς εἶνε πεπωρωμένες καὶ δὲν θέλουν ν' ἀνοιχθοῦν. Ὁ Κύριος ἀπευθύνεται στὴν ἐλευθερία τῶν ἀνθρώπων, δὲν παραβιάζει τὶς καρδιές τους. Ἡ Λυδία ἤθελε ν' ἀνοίξῃ ἡ καρδιά της. Πρόσφερε τὴ θέλησί της. Καὶ ὅταν ἡ καρδιά της ἄνοιξε, πρόσφερε τὴν προσοχή της. Καὶ ὑποδέχθηκε στὴν καρδιά της τὸ λόγο καὶ τὴν πίστι τοῦ Κυρίου. Καὶ γι' αὐτὸ ἀξιώθηκε τοῦ μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος. Καὶ δὲν βαπτίστηκε μόνον αὐτή, ἀλλὰ «καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς», ἡ οἰκογένειά της. Δὲν εἶνε τοῦτο ὑπὲρ τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ;

Ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων τοῦ Θεοῦ ἄνοιξε ἡ καρδιά, ἄνοιξε καὶ τὸ σπίτι τῆς Λυδίας. Ἡ πτωχὴ σὲ ὑλικὰ ἀγαθά, ἀλλὰ πλουσία σὲ εὐγενῆ αἰσθήματα Λυδία παρακάλεσε τοὺς ἀποστόλους νὰ εἰσέλθουν καὶ νὰ μείνουν στὸ σπίτι της. Καὶ ἐπειδὴ οἱ ἀπόστολοι ἠρνοῦντο γιὰ νὰ μὴ τὴν ἐπιβαρύνουν, «παρεβιάσατο ἡμᾶς», λέγει ὁ Λουκᾶς. Μὲ τὶς ἐπίμονες παρακλήσεις της τοὺς ἀνάγκασε νὰ μείνουν. Ὡς ἐθνικὴ ἡ Λυδία δὲν ἦταν σαρκικὸ τέκνο τοῦ Ἀβραάμ· ἦταν ὅμως ἀντάξιο πνευματικὸ τέκνο τοῦ φιλοξένου πατριάρχου. Ἀλλ' ἂς θαυμάσωμε καὶ τὴν ἁπλότητα τῶν ἀποστόλων. Ὁ Πέτρος φιλοξενήθηκε στὸ σπίτι ἑνὸς βυρσοδέψη, ὁ Παῦλος στὸ σπίτι μιᾶς πορφυροπώλιδος. Οἱ διάδοχοι τῶν ἀποστόλων συνήθως ἐπιδιώκουν νὰ φιλοξενοῦνται σὲ σπίτια πλουσίων καὶ ἀριστοκρατῶν...

Ἡ ἄσημη Λυδία ἔγινε ἐπίσημη, διότι ἀναφέρεται ὡς τὸ πρῶτο πρόσωπο στὸ εὐρωπαϊκὸ ἔδαφος, τὸ ὁποῖο προσῆλθε στὴ Χριστιανικὴ Πίστι. Ἄνδρας Μακεδὼν κάλεσε τὸν Παῦλο νὰ διαβῇ στὴ Μακεδονία, ἀλλὰ γυναῖκα ἀπ' τὰ Θυάτειρα πίστευσε πρώτη στὸ Χριστό.

Ἡ Λυδία εἶνε ἀπὸ τὶς πλέον συγκινητικὲς μορφὲς τῆς Καινῆς Διαθήκης. Προσφάτως ἀνακηρύχθηκε ἐπισήμως ἁγία. Καὶ συνιστοῦμε μεταξὺ τῶν ὀνομάτων, τὰ ὁποῖα

δίνονται κατὰ τὶς βαπτίσεις, νὰ εἶνε καὶ τὸ ὡραῖο καὶ συγκινητικὸ ὄνομα Λυδία.

Στίχ. 16 - 24: Ὅταν οἱ ἀπόστολοι πήγαιναν στὸν τόπο τῆς προσευχῆς, τοὺς συνάντησε μιὰ δούλη, ἡ ὁποία εἶχε «πνεῦμα πύθωνος». Ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ γιὰ «πνεῦμα κωφὸν καὶ ἄλαλον», γιὰ «πνεῦμα ἀσθενείας», γιὰ «πνεῦμα πορνείας», γιὰ «πνεῦμα πλάνης» κ.λπ. Στὶς περιπτώσεις αὐτὲς ἡ λέξις «πνεῦμα» σημαίνει «δαιμόνιο» καὶ οἱ σχετικὲς φράσεις σημαίνουν «δαιμόνιο κωφὸ καὶ ἄλαλο», «δαιμόνιο ἀσθενείας», «δαιμόνιο πορνείας», «δαιμόνιο πλάνης» κ.λπ. Ὑπάρχουν δηλαδὴ εἰδικότητες δαιμονίων! Μία εἰδικότης εἶνε καὶ τὸ «πνεῦμα πύθωνος», δαιμόνιο πληροφοριοδοτήσεως ἢ δαιμόνιο μαντείας (πρβλ. Πυθία). Ἡ δυστυχὴς δούλη τῶν Φιλίππων εἶχε μαντικὸ δαιμόνιο, τὸ ὁποῖο μὲ τὸ στόμα τῆς δούλης ἔδινε πληροφορίες γιὰ μυστικὰ καὶ ἄγνωστα πράγματα. Ἐννοεῖται βεβαίως, ὅτι πράγματα τοῦ παρόντος καὶ τοῦ παρελθόντος γνωρίζει καὶ ἀποκαλύπτει ὁ δαίμων. Ἀλλὰ πράγματα τοῦ μέλλοντος δὲν προφητεύει. Πράγματα τοῦ μέλλοντος ὁ δαίμων προλέγει μόνο κατόπιν ὑπολογισμοῦ, ἢ κατὰ τύχην, ἢ ἀκούοντος ἀπ᾽ τὸ Θεὸ ἢ ἀπ᾽ ἀληθινοὺς προφήτας. Οἱ ἄνθρωποι, διψῶντας νὰ μάθουν μυστικὰ καὶ ἄγνωστα πράγματα, ἔτρεχαν στὴ δαιμονισμένη δούλη. Οἱ δὲ κύριοί της, τὰ ἀφεντικά της, ἄνθρωποι φιλάργυροι, δὲν δίσταζαν νὰ ἐκμεταλλεύωνται τὴ δυστυχία τῆς δούλης, τὸ δαιμονισμό της, γιὰ νὰ κερδίζουν χρήματα καὶ νὰ πλουτίζουν! Χρήματα σατανικά, καταραμένα ἑκατὸ τὰ ἑκατό. Οἱ ἄνθρωποι ἐκμεταλλεύονταν τὸ δαίμονα καὶ ὁ δαίμων ἐκμεταλλευόταν τοὺς ἀνθρώπους. Προσπάθησε δὲ ὁ δαίμων νὰ ἐκμεταλλευθῇ καὶ τοὺς ἀποστόλους. Ἡ δαιμονισμένη δούλη ἀκολουθοῦσε κατὰ πόδας τοὺς ἀποστόλους καὶ φώναζε δυνατά: «Αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι εἶνε δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, καὶ κηρύττουν σ᾽ ἐμᾶς δρόμο σωτηρίας». Ὁ δαίμων δηλαδὴ μὲ τὸ στόμα τῆς δαιμονισμένης ἔδινε θαυμασία σύστασι γιὰ τοὺς ἀποστόλους! Καὶ αὐτὸ ἔκανε ἐπὶ πολλὲς ἡμέρες. Ὢ τὸν ὑποκριτή, ὢ τὸν ἀπατεῶνα! Ἔλεγε καλὰ λόγια γιὰ τοὺς ἀποστόλους μὲ σκοπὸ νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν ἀνθρώπων καὶ κατόπιν νὰ εἰπῇ καὶ τὰ σατανικά του

λόγια καὶ νὰ γίνῃ πιστευτός. Ὁ Παῦλος δὲν ὑπέφερε τὴν ὑποκρισία τοῦ δαιμονίου. Ἀγανάκτησε, ὠργίστηκε, στράφηκε πρὸς τὸ πονηρὸ πνεῦμα καὶ εἶπε: «Σὲ διατάσσω στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ νὰ ἐξέλθῃς ἀπ' αὐτή». Καὶ ἀμέσως τὸ δαιμόνιο ἐξῆλθεν. Ἀλλὰ συγχρόνως ἐξῆλθε καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ κέρδους τῶν ἀφεντικῶν τῆς δούλης! Καὶ ἀντὶ τ' ἀφεντικὰ νὰ χαροῦν, διότι ἡ ὑπηρέτριά τους ἐλευθερώθηκε ἀπ' τὸ δαιμόνιο, λύσσαξαν ἐναντίον τῶν ἀποστόλων. Ὁ δαίμων, ὁ ὁποῖος πρωτήτερα μιλοῦσε ὑπὲρ τῶν ἀποστόλων, τώρα διεγείρει τὰ ἀφεντικὰ τῆς δούλης κατὰ τῶν ἀποστόλων. Καὶ συλλαμβάνουν βιαίως τὸν Παῦλο καὶ τὸν Σίλα καὶ τοὺς σύρουν στὴν ἀγορὰ πρὸς τοὺς στρατηγούς, τοὺς διοικητὰς τῆς πόλεως. Καὶ τοὺς καταγγέλλουν ὡς ἐθνικῶς ἐπικινδύνους, ὡς πολιτικοὺς καὶ κοινωνικοὺς ταραχοποιούς, κατηγορία ἡ ὁποία «ἔπιανε» καὶ συχνὰ «πιάνει». Πρῶτα ὁ δαίμων συνέστησε τοὺς ἀποστόλους ὡς σωτῆρας, τώρα τοὺς παρουσιάζει ὡς ὀλετῆρας. Ἐξεγείρει δὲ καὶ τὸν ὄχλο. Τὰ ἐνδύματα τῶν ἀποστόλων σχίζονται βιαίως, τὰ κορμιά τους γυμνώνονται, ραβδίζονται ἀγρίως, ποτίζουν τὴ γῆ μὲ τὸ αἷμα τους, αἱμόφυρτοι ρίχνονται στὸ πιὸ βαθὺ καὶ σκοτεινὸ διαμέρισμα τῆς φυλακῆς καὶ τὰ πόδια τους ἀσφαλίζονται στὸ βασανιστικὸ ξύλο γιὰ νὰ μὴ μποροῦν νὰ κινηθοῦν. Ἀκίνητοι οἱ ἀπόστολοι στὸ βασανιστικὸ ξύλο, ὅπως ἀκίνητος ὁ Ἀρχηγός τους στὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ...

Τὰ φαινόμενα τοῦ δαιμονισμοῦ, φαινόμενα κάθε ἐποχῆς, εἶνε ἁπτὲς ἀποδείξεις τῆς ὑπάρξεως πνευμάτων. Πονηρὰ πνεύματα ἐνεργοῦν διὰ μέσου τῶν δαιμονισμένων, τῶν μάγων, τῶν πνευματιστῶν, τῶν πεντηκοστιανῶν καθὼς καὶ τῶν λεγομένων «φωτισμένων» τοῦ τόπου μας. Γιὰ νὰ ἐξαπατοῦν δὲ τοὺς ἀνθρώπους τὰ πονηρὰ πνεύματα, ἐμφανίζονται ὡς ἀγαθά, ὅπως τὸ «πνεῦμα πύθωνος» τῆς δούλης τῶν Φιλίππων.

Μακριὰ ἀπ' τὰ πονηρὰ πνεύματα, τοὺς ὑποκριτὰς καὶ ἀπατεῶνας τοῦ μεταφυσικοῦ κόσμου! Ὁ Σατανᾶς δὲν κάνει καλό. Καὶ ἂν κάνῃ κάτι, ποὺ φαίνεται σὰν καλό, σὲ δένει μ' αὐτό, καὶ σὲ κάνει δοῦλο του. Ἀλλοίμονο καὶ

τρισαλλοίμονο σ' ὅσους καταφεύγουν σὲ δαιμονικὰ πράγματα καὶ ζητοῦν βοήθεια ἀπ' τὸ Σατανᾶ! Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ φτύνουν στὴν κολυμβήθρα ποὺ βαπτίστηκαν...

Στίχ. 25 - 34: Οἱ ἄλλοι φυλακισμένοι στέναζαν καὶ ὕβριζαν. Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας, καίτοι καταπληγωμένοι, προσεύχονταν καὶ ὑμνοῦσαν τὸ Θεό. Τοὺς ἄκουαν δὲ οἱ ἄλλοι δέσμιοι νὰ τραγουδοῦν τὰ μεσάνυκτα μὲ χαρά, νὰ δοξολογοῦν τὸ Θεό, καὶ ἐκπλήσσονταν. Τοὺς ἄκουσε δὲ καὶ ὁ Θεὸς καὶ ἔκανε σεισμὸ μεγάλο, ὥστε νὰ σεισθοῦν τὰ θεμέλια τῆς φυλακῆς. Ἦταν ἀκινητοποιημένοι, ἀλλὰ μὲ τὴν προσευχή τους κινοῦσαν τὴ γῆ. Ἦταν δεμένοι, ἀλλὰ μὲ τὴν προσευχή τους ἔλυσαν καὶ τὰ δικά τους δεσμὰ καὶ τῶν ἄλλων. Ὁ δεσμοφύλαξ, νομίζοντας ὅτι οἱ φυλακισμένοι δραπέτευσαν, ἔσυρε τὸ μαχαῖρι καὶ ἦταν ἕτοιμος ν' αὐτοκτονήσῃ. Ἀλλ' ὁ Παῦλος φώναξε: «Μὴ πράξῃς κανένα κακὸ στὸν ἑαυτό σου· διότι ὅλοι εἴμαστε ἐδῶ». Καίτοι λύθηκαν τὰ δεσμά, οἱ ἀπόστολοι δὲν ἔφυγαν. Ἔτσι ἀποδείκνυαν, ὅτι ἦταν ἀνώτεροι δεσμῶν καὶ φυλακῆς, ὅτι καὶ μέσα στὴ φυλακὴ ἦταν ἐλεύθεροι, πνευματικῶς ἐλεύθεροι, καὶ εὐτυχισμένοι. Ὁ δεσμοφύλαξ συγκλονίστηκε. Σείστηκε ἡ φυλακή, σείστηκε καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ δεσμοφύλακος. Καὶ ἔπεσε στὰ πόδια τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σίλα καὶ ρώτησε ἀγωνιωδῶς: «Κύριοι, τί πρέπει νὰ κάνω γιὰ νὰ σωθῶ;». Ὁ δεσμοφύλαξ ἔθεσε τὸ σπουδαιότερο ἐρώτημα. Σώθηκε σωματικῶς, καὶ ἐρωτοῦσε πῶς θὰ σῳζόταν ψυχικῶς. Δυστυχεῖς, αἰωνίως καὶ ἀπεριγράπτως δυστυχεῖς, ὅσοι δὲν θέτουν τὸ ἐρώτημα αὐτό, ὅσοι δὲν ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν τους.

Στὸ ἐρώτημα οἱ ἀπόστολοι ἀπάντησαν: «Πίστευσε στὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό, καὶ θὰ σωθῇς σὺ καὶ ἡ οἰκογένειά σου». Καὶ οἱ ἀπόστολοι λάλησαν τὸ λόγο τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ὁ δεσμοφύλαξ καὶ ὅλοι οἱ δικοί του βαπτίστηκαν. Δὲν εἶνε καὶ τοῦτο ὑπὲρ τοῦ νηπιοβαπτισμοῦ; Μετὰ δὲ τὴ βάπτισι ὁ δεσμοφύλαξ, φιλόξενος ὅπως ἡ Λυδία, παρέθεσε στοὺς ἀποστόλους τράπεζα καὶ χαιρόταν οἰκογενειακῶς, διότι εἶχε πιστεύσει στὸ Θεό. Οἱ ἀπόστολοι τοῦ εἶπαν, νὰ πιστεύσῃ στὸ Χριστό, καὶ ὁ Λουκᾶς λέγει, ὅτι πίστευσε στὸ Θεό. Ὁ Χριστὸς εἶνε ὁ Θεός.

ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΗ ΒΕΡΟΙΑ

Τὸ δέκατο ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων στοὺς στίχ. 1 - 15 παρουσιάζει τὸν Παῦλο καὶ τὸν Σίλα στὴ Θεσσαλονίκη καὶ στὴ Βέροια.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *διοδεύσαντες* = ἀφοῦ πέρασαν.
2. *κατὰ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ* = καθὼς συνήθιζε ὁ Παῦλος.
3. *διανοίγων καὶ παρατιθέμενος* = ἐξηγῶντας καὶ διδάσκοντας.
4. *προσεκληρώθησαν* = ἀκολούθησαν.
   τῶν πρώτων = τῆς ἀνωτέρας κοινωνικῆς τάξεως.
5. *προσλαβόμενοι* = ἀφοῦ πῆραν μαζί τους.
   ἀγοραῖος = τῆς ἀγορᾶς, ἀργόσχολος, χυδαῖος.
   πονηρὸς = κακός.
   ὀχλοποιήσαντες = ἀφοῦ διήγειραν τὸν ὄχλο, ἀφοῦ προκάλεσαν ὀχλαγωγία.
   ἐπιστάντες = ἀφοῦ ἔφθασαν.
   ἀγαγεῖν εἰς τὸν δῆμον = νὰ τοὺς φέρουν στὴ συνέλευσι τοῦ λαοῦ.
6. *ἐπὶ τοὺς πολιτάρχας* = στοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως.
   πάρεισιν = εἶνε παρόντες, ἔφθασαν.
7. *οὓς ὑποδέδεκται* = τοὺς ὁποίους ἔχει ὑποδεχθῆ, φιλοξενήσει.
   ἀπέναντι = ἐναντίον.
   δόγματα = διατάγματα.

9. *λαβόντες τὸ ἱκανὸν* = ἀφοῦ ἔλαβαν ἐγγύησι.
10. *ἐξέπεμψαν* = ἐξαπέστειλαν, ἀπέστειλαν.
    παραγενόμενοι = ἀφοῦ ἔφθασαν.

ἀπῄεσαν = ἀπῆλθον, μετέβησαν, πῆγαν.
ἀνακρίνοντες = ἐξετάζοντες.
εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως = ἐὰν αὐτὰ ἔχουν ἔτσι, ἐὰν αὐτὰ εἶνε ἔτσι.

12. *τῶν εὐσχημόνων* = τῆς ἀνωτέρας τάξεως.

13. *ἔγνωσαν* = ἔμαθαν.
σαλεύοντες = ἐξεγείροντες.

14. *ὑπέμενον* = ἔμειναν πίσω, παρέμειναν.

15. *καθιστῶ* = φέρω, ὁδηγῶ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 3: Ὁ ἄγριος δαρμὸς καὶ ἡ φυλάκισις στὴν πόλι τῶν Φιλίππων δὲν ἀποθάρρυναν τὸν Παῦλο καὶ τὸν Σίλα, ὥστε νὰ μὴ συνεχίσουν τὸ ἔργο τους στὴ Μακεδονία. Παρὰ τὶς πληγὲς στὰ σώματά τους ἀπ' τὸν ἄγριο δαρμό, οἱ ἀπόστολοι διήνυσαν πεζοὶ 150 περίπου χιλιόμετρα καὶ ἔφθασαν στὴ Θεσσαλονίκη. Ἀργότερα ὁ Παῦλος ἔγραψε στοὺς Θεσσαλονικεῖς: «Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι οὐ κενὴ γέγονεν, ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε, ἐν Φιλίπποις, ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλῆσαι πρὸς ὑμᾶς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι» (Α' Θεσ. β' 1 - 2). Ἡ προθυμία καὶ ἡ χάρις νικοῦσαν τοὺς πόνους καὶ τοὺς κόπους καὶ ἔδιναν φτερὰ στὰ πόδια τῶν ἀποστόλων. «Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά!» (Ρωμ. ι' 15).

Ἡ Θεσσαλονίκη, ἡ ὡραία νύμφη τοῦ Θερμαϊκοῦ, ἀρχαία καὶ μεγάλη πόλις, τὸ 315 π.Χ. κτίσθηκε ἐκ νέου ἀπ' τὸν Κάσσανδρο καὶ ὠνομάστηκε ἔτσι πρὸς τιμὴν τῆς συζύγου του Θεσσαλονίκης, ἀδελφῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου. Ὁ πληθυσμός της ἦταν Ἕλληνες, Ρωμαῖοι καὶ Ἰουδαῖοι. Τὸ Ἑλληνικὸ στοιχεῖο ὑπερίσχυε.

Σύμφωνα μὲ τὴ συνήθειά του ὁ Παῦλος ἐπισκέφθηκε τὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐπὶ τρία σάββατα ἢ τρεῖς ἑβδομάδες ἔκανε μαζί τους διάλογο. Ἄλλα συστήματα,

ὅπως π.χ. ὁ Κομμουνισμὸς καὶ ὁ Χιλιασμός, δὲν ἐπιτρέπουν διάλογο, δημόσιο διάλογο. Γιατί; Διότι φοβοῦνται τὸ διάλογο, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἐπιχειρήματα. Ὁ Χριστιανισμὸς κάνει διάλογο, διότι ἔχει ἐπιχειρήματα καὶ δὲν φοβεῖται τὸ διάλογο. Τοὐναντίον ἀρέσκεται στὸ διάλογο, διότι κατὰ τὸ διάλογο ἡ ἀλήθεια διαλάμπει καὶ θριαμβεύει.

Ὁ διάλογος τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους στηριζόταν στὶς Γραφές, στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, τὴν ὁποία οἱ Ἰουδαῖοι παραδέχονταν, ἀλλὰ σὲ πολλὰ σημεῖα παρερμήνευαν. Ἡ μεγάλη παρερμηνεία τους ἦταν ὡς πρὸς τὸ Μεσσία. Παρέβλεπαν τίς προφητεῖες γιὰ τὰ πάθη τοῦ Μεσσίου καὶ πρόσεχαν τὶς προφητεῖες γιὰ τὶς δόξες του. Καὶ ἐπειδὴ ἦταν παχυλόφρονες καὶ σωβινισταί, νόμιζαν ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ ἦταν κοσμικὸς βασιλεύς, ὅπως ὁ Δαβὶδ καὶ ὁ Σολομῶν, καὶ θὰ ἔφερνε στοὺς Ἰουδαίους ὑλικὴ δύναμι καὶ δόξα μεγαλύτερη ἀπ᾿ ὅλους τοὺς ἄλλους βασιλεῖς τῆς γῆς. Ὁ Παῦλος συζητοῦσε ἀπ᾿ τὶς Γραφὲς «διανοίγων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, Ἰησοῦς, ὃν ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν». Τί σημαίνει «διανοίγων»; Σημαίνει ὅτι οἱ Γραφὲς ὡς πρὸς τὸν Μεσσία ἦταν κλειστές, τὰ νοήματά τους ἦταν κρυμμένα, καὶ γι᾿ αὐτὸ οἱ Ἰουδαῖοι δὲν συνελάμβαναν τὴν ὀρθὴ ἔννοια γιὰ τὸ Μεσσία. Ἀλλ᾿ ὁ Παῦλος ἄνοιγε τὶς Γραφὲς καὶ φανέρωνε τὰ κρυμμένα νοήματά τους, ἐξηγοῦσε δηλαδὴ τὶς Γραφές. Τὸ δὲ «παρατιθέμενος» τί σημαίνει; Ὅπως στὴ φράσι «ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς» (Ματθ. ιγ´ 24) τὸ «παρέθηκε» σημαίνει «ἐδίδαξε», ἔτσι καὶ ἐδῶ τὸ «παρατιθέμενος» σημαίνει «διδάσκων». Ὁ Παῦλος ἐξηγοῦσε τὰ μεσσιανικὰ χωρία καὶ δίδασκε, ὅτι ὁ Μεσσίας ἔπρεπε νὰ πάθῃ καὶ ν᾿ ἀναστηθῇ, καὶ ὅτι ὁ Μεσσίας εἶνε ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον κήρυττε. Ἐμποτισμένοι ἀπὸ ἐσφαλμένες μεσσιανικὲς ἰδέες οἱ Ἰουδαῖοι, δὲν ἤθελαν νὰ παραδεχθοῦν, ὅτι ἕνας ἐσταυρωμένος θὰ μποροῦσε νὰ εἶνε ὁ Μεσσίας. Ὁ φρικτὸς καὶ ἐξευτελιστικὸς θάνατος τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου ἦταν σκάνδαλο γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἐμπόδιο νὰ πιστεύσουν στὸν Ἰησοῦ. Ἀλλ᾿ ὁ Παῦλος ἀποδείκνυε ἀπ᾿ τὶς Γραφές, ὅτι ὁ Μεσσίας ἔπρεπε νὰ πονέσῃ, νὰ

ἐξευτελισθῇ, νὰ πεθάνῃ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μας καὶ ἔπειτα ν' ἀναστηθῇ, πράγματα τὰ ὁποῖα συνέβησαν στὸν Ἰησοῦ.

Ὅπως ὁ Παῦλος, ἔτσι καὶ κάθε γνήσιος ἱεροκῆρυξ κάνει κήρυγμα χριστοκεντρικό. Κηρύττει τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Τονίζει δηλαδή, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος εἶνε ὁ Μεσσίας, τὸν ὁποῖο προσδοκοῦσαν οἱ αἰῶνες, εἶνε ὁ Λυτρωτὴς καὶ Σωτὴρ τοῦ κόσμου. Τονίζει ἐπίσης, ὅτι ὁ Χριστὸς μᾶς σῴζει ἀπ' τὶς ἁμαρτίες μας καὶ μᾶς δοξάζει μὲ τὴ σταύρωσι καὶ τὴν ἀνάστασί του. Κάθε κήρυγμα, ποὺ δὲν εἶνε χριστοκεντρικό, καταντᾷ ξερὴ ἠθικολογία, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τὴ δύναμι νὰ δημιουργήσῃ συγκίνησι καὶ συγκλονισμό, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ ζωὴ καὶ ἐνθουσιασμό. Ὅπως δὲ ὁ Παῦλος καὶ κάθε γνήσιος ἱεροκῆρυξ, ἔτσι καὶ κάθε χριστιανὸς ἂς ὁμιλῇ συχνὰ γιὰ τὸ Χριστό, τὴ σταύρωσι καὶ τὴν ἀνάστασί του. Χριστιανοὶ λεγόμεθα, χριστοκεντρικὲς ἂς εἶνε οἱ θρησκευτικές μας συζητήσεις. Μιλῶντας γιὰ τὸ Χριστὸ μιλᾶμε γιὰ τὸ ἀνώτερο καὶ τὸ ποθεινότερο ὄν, τὸ Θεό. Μιλῶντας γιὰ τὴ σταύρωσί του μιλᾶμε γιὰ τὴν ὑπερβολικὴ ἀγάπη του καὶ τὴ δική μας ἁμαρτωλότητα, ἐκφράζουμε συναίσθησι τῆς ἁμαρτωλότητός μας καὶ εὐγνωμοσύνη γιὰ τὸ ἔλεός του. Καὶ μιλῶντας γιὰ τὴν ἀνάστασί του μιλᾶμε γιὰ τὴν ἀφθαρσία, τὴν ἀθανασία καὶ τὴ δόξα μας.

Στίχ. 4: Ὁ λόγος, ὁ διάλογος καὶ ἡ ἐπιχειρηματολογία τοῦ Παύλου ἦταν τόσο ἰσχυρά, ὥστε καὶ ἀπ' τοὺς Ἰουδαίους πίστευσαν μερικοί, καὶ ἀπ' τοὺς προσηλύτους Ἕλληνας πλῆθος πολύ, καὶ ἀπ' τὶς ἀριστοκράτισσες γυναῖκες πολλές. Τὸ Εὐαγγέλιο βρῆκε ἀπήχησι ὄχι μόνο στὰ κατώτερα, ἀλλὰ καὶ στὰ ἀνώτερα κοινωνικὰ στρώματα, ὅπου συνήθως ἡ ὑπερηφάνεια, ἡ διαφθορὰ καὶ ἡ ματαιοδοξία ἀπαντοῦν σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ καὶ ἐμποδίζουν περισσότερο τὴν πίστι. Ὢ νὰ ὑπῆρχαν μαγνητόφωνα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη καὶ νὰ μαγνητοφωνοῦσαν τὶς διαλογικὲς ὁμιλίες μεταξὺ Παύλου καὶ ἀκροατῶν του, γιὰ ν' ἀκούγαμε σήμερα ἀκριβῶς καὶ ν' ἀπολαμβάναμε τὴ θεόπνευστη μέθοδο καὶ τὰ θεόπνευστα ἐπιχειρήματα τοῦ ἀποστόλου Παύλου! Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐπιφύλαξε τὴν ἐφεύρεσι τῶν

μαγνητοφώνων γιὰ τὴν ἐποχή μας, γιὰ νὰ μαγνητοφωνοῦνται οἱ μετριότητές μας...

Στίχ. 5 - 9: Οἱ ἀντιδραστικοὶ Ἰουδαῖοι γέμισαν ἀπὸ ζηλοτυπία καὶ φανατισμό. Καὶ τυφλωμένοι ἀπὸ τὸ πάθος προέβησαν σὲ σατανικὴ ἐνέργεια. Πῆγαν στὴν ἀγορά, πλήρωσαν, ὡς φαίνεται, μερικοὺς ἀργοσχόλους καὶ κακοποιοὺς ἀνθρώπους, τοὺς πῆραν μαζί τους, ὠργάνωσαν ὀχλαγωγία, ξεσήκωσαν τὸν ὄχλο, καὶ μὲ τὶς φωνές, τὶς κραυγὲς καὶ τὶς κινήσεις τους δημιουργοῦσαν ταραχὴ στὴν πόλι. Τοὺς ἀποστόλους εἶχε δεχθῆ καὶ φιλοξενοῦσε ὁ Ἰάσων. Γι᾿ αὐτὸ ὁ συρφετὸς τῶν ταραχοποιῶν κατευθύνθηκε πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Ἰάσονος. Καὶ ἀφοῦ ἔφθασαν στὸ σπίτι, ζητοῦσαν ὠρυόμενοι τοὺς ἀποστόλους, γιὰ νὰ τοὺς ὁδηγήσουν βιαίως στὴ συνέλευσι τῆς πόλεως καὶ νὰ δικασθοῦν. Ἀλλ᾿ οἱ ἀπόστολοι τὴν ὥρα ἐκείνη δὲν ἦταν στὸ σπίτι τοῦ Ἰάσονος. Ἴσως εἶχαν εἰδοποιηθῆ ἐγκαίρως καὶ διέφυγαν. Ὁ συρφετὸς παραβίασε τὸ οἰκογενειακὸ ἄσυλο καὶ ἐρεύνησε τὸ σπίτι. Καὶ ἐπειδὴ δὲν βρῆκαν τοὺς ἀποστόλους, ἔσυραν βιαίως τὸν Ἰάσονα καὶ μερικοὺς ἀδελφοὺς στοὺς «πολιτάρχας», τοὺς ἄρχοντας τῆς πόλεως. Ἀσφαλῶς δὲ ὁ Ἰάσων καὶ οἱ ἀδελφοὶ δέχονταν μὲ χαρὰ τὴν περιπέτειά τους ἐξ αἰτίας τῶν ἀποστόλων καὶ τοῦ κηρύγματός των. Καὶ ἐμεῖς, ἂν ποτε ἀντιμετωπίζωμε δυσμένεια καὶ ὑφιστάμεθα περιπέτεια ἐξ αἰτίας τῶν σχέσεών μας μὲ ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου, ἂς χαίρωμε καὶ ἂς θεωροῦμε τοῦτο τιμὴ καὶ καύχημα. Ἂν θὰ ἔχωμε μισθὸ προσφέροντες ἕνα ποτῆρι νερὸ σ᾿ ἕνα ἐργάτη τοῦ Εὐαγγελίου, πόσο μᾶλλον θὰ ἔχωμε μισθὸ διωκόμενοι γι᾿ αὐτόν! Κακοπαθοῦν οἱ γνήσιοι ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου; Ἂς συγκακοπαθοῦμε λίγο καὶ ἐμεῖς. Τὸ Εὐαγγέλιο εἶνε ὑπόθεσις ὅλων τῶν πιστῶν.

Ὅπως εἴπαμε, ὁ συρφετὸς ἔσυρε τὸν Ἰάσονα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς στοὺς «πολιτάρχας». Ἡ ὀνομασία «πολιτάρχαι» δὲν βρίσκεται στοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, παρὰ μόνον ἐδῶ. Γι᾿ αὐτὸ παλαιότερα οἱ ἄπιστοι κατηγόρησαν τὸ Λουκᾶ ὡς ἀναξιόπιστο. Ποῦ βρῆκε, εἶπαν, τὴν ὀνομασία «πολιτάρχης»; Ἀλλὰ κατόπιν ἡ ὀνομασία αὐτὴ βρέθηκε

σὲ μακεδονικὲς ἐπιγραφὲς καὶ ἔτσι ὁ Λουκᾶς δικαιώθηκε καὶ οἱ ἄπιστοι καταισχύνθηκαν. Καὶ εἶνε ἡ μόνη περίπτωσις αὐτή; Κατόπιν ἀρχαιολογικῶν καὶ ἄλλων ἐρευνῶν, συνεχῶς ἡ Γραφὴ δικαιώνεται καὶ οἱ ἄπιστοι καταισχύνονται σὲ ἀναρίθμητες περιπτώσεις.

Ὠρυόμενος ὁ συρφετὸς ἐνώπιον τῶν «πολιταρχῶν» ἔλεγε: «Αὐτοί, ποὺ ἀναστάτωσαν τὴν οἰκουμένη, ἔφθασαν καὶ ἐδῶ. Τοὺς ἔχει ὑποδεχθῆ καὶ τοὺς φιλοξενεῖ ὁ Ἰάσων. Καὶ ὅλοι αὐτοί, –διαφυγόντες καὶ παρόντες–, ἐνεργοῦν ἐναντίον τῶν διαταγμάτων τοῦ Καίσαρος, λέγοντας, ὅτι ὑπάρχει ἄλλος βασιλεύς, ὁ Ἰησοῦς». Καίτοι ὁ Ἰησοῦς εἶνε πνευματικὸς βασιλεὺς καὶ δὲν ἀνταγωνίζεται κανένα κοσμικὸ βασιλέα· καίτοι παρήγγειλε στοὺς ἀνθρώπους ν' ἀποδίδουν «τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι» (Ματθ. κβ' 21)· καίτοι δὲν βρισκόταν στὴ γῆ, ὅταν οἱ ἀπόστολοι τὸν κήρυτταν στὸν κόσμο, ἐν τούτοις τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα τῆς Θεσσαλονίκης παρουσίαζαν τὸν Ἰησοῦ ὡς ἀνταγωνιστὴ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ρώμης καὶ κατηγοροῦσαν τοὺς ἀποστόλους, τὸν Ἰάσονα καὶ τοὺς ἄλλους χριστιανοὺς γιὰ ἔγκλημα καθοσιώσεως, γιὰ ἐσχάτη προδοσία εἰς βάρος τοῦ προσώπου τοῦ αὐτοκράτορος, πρᾶγμα ποὺ συνεπαγόταν θάνατο. Μὲ τὴ φοβερὴ αὐτὴ κατηγορία ἔκαναν τὸ λαὸ καὶ τοὺς «πολιτάρχας» νὰ ταραχθοῦν. Ταράχθηκαν, διότι φοβήθηκαν μήπως ἐπέλθῃ ἐναντίον τους ἡ Ρωμαϊκὴ δύναμις καὶ τοὺς καταστρέψῃ ὡς περιθάλποντας στασιαστάς. Ἦταν δὲ τότε αὐτοκράτωρ ὁ εὐερέθιστος καὶ σκληρὸς Κλαύδιος.

Μὲ φανατισμό, μὲ χρησιμοποίησι ἀνθρώπων κατωτάτης ὑποστάθμης, χυδαίων καὶ κακοποιῶν, μὲ βιαιοπραγίες καὶ μὲ ἐγκληματικὲς συκοφαντίες οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης, ἀντάξιοι τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἰερουσαλήμ, πολέμησαν τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἰησοῦ. Καὶ συνήθως τέτοιοι εἶνε οἱ πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἔντιμοι ἄνθρωποι βλέπουν μὲ ἐκτίμησι τὸ Χριστιανισμό. Ἐμπαθεῖς, μοχθηροί, ψεῦτες, συκοφάντες, κακοποιοὶ καὶ χυδαῖοι, αὐτοὶ πολεμοῦν τὸ Χριστιανισμό. Εἶνε δὲ πρὸς τιμὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὅτι ἔχει τέτοιους πολεμίους, ποὺ κάθε ἄνθρωπος μὲ φυσικὸ αἴσθημα δικαιοσύνης τοὺς καταδικάζει.

Οἱ «πολιτάρχαι», καίτοι ταράχθηκαν ἀκούοντας τὸ φοβερὸ κατηγορητήριο τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδὴ γνώριζαν τὴν ἐμπάθεια τῶν Ἰουδαίων, ἴσως δὲ καὶ τὸν φιλήσυχο χαρακτῆρα τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν ἄλλων συγκατηγορουμένων πολιτῶν, φέρθηκαν μὲ ἐπιείκεια. Ἀφοῦ ἔλαβαν ἐγγύησι ἀπ᾽ τὸν Ἰάσονα καὶ τοὺς λοιπούς, ὅτι ὁ Παῦλος καὶ ὁ Σίλας δὲν ἦταν ἐπικίνδυνοι καὶ θὰ ἐγκατέλειπαν τὴν πόλι, τοὺς ἄφησαν ἐλευθέρους. Ὁ Σατανᾶς λάλησε κακὰ στὶς καρδιὲς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ᾽ ὁ Κύριος λάλησε ἀγαθὰ στὶς καρδιὲς τῶν «πολιταρχῶν».

Στίχ. 10 - 12: Μετὰ τὴν ταραχὴ στὴ Θεσσαλονίκη ἀμέσως οἱ ἀδελφοί, ἐν καιρῷ νυκτός, ἐξαπέστειλαν τὸν Παῦλο καὶ τὸν Σίλα στὴ Βέροια. Ὅταν δὲ οἱ ἀπόστολοι ἔφθασαν στὴ Βέροια, μετέβησαν στὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων. Ἡ κακὴ συμπεριφορὰ τῶν Ἰουδαίων τῆς Θεσσαλονίκης δὲν ἐπηρέασε τοὺς ἀποστόλους ὥστε νὰ μὴ κηρύξουν στοὺς Ἰουδαίους τῆς Βεροίας. Ἂς ἀκολουθοῦμε καὶ ἐμεῖς τὸ παράδειγμα τῶν ἀποστόλων. Ἂν μερικοὶ ἄνθρωποι μᾶς δείχνουν κακὴ συμπεριφορά, ἂς μὴ ψυχραινώμεθα καὶ χάνωμε τὴ διάθεσι νὰ κάνωμε τὸ καλὸ σὲ ἄλλους ἀνθρώπους.

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Βεροίας ἦταν εὐγενέστεροι τῶν Ἰουδαίων τῆς Θεσσαλονίκης. Δέχτηκαν «τὸν λόγον», τὸν κατ᾽ ἐξοχὴν λόγο, τὸ Εὐαγγέλιο, μὲ κάθε προθυμία. Καὶ καθημερινῶς ἐξέταζαν τὶς Γραφές, γιὰ νὰ ἰδοῦν ἂν αὐτὰ εἶνε ἔτσι, ὅπως τὰ ἔλεγε ὁ Παῦλος. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ζητεῖ τυφλὴ πίστι καὶ δὲν ἀποκλείει τὴν ἔρευνα. Τοὐναντίον ἐπιδοκιμάζει καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν ἔρευνα, διότι ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἔρευνα ἡ πίστις εἶνε θεμελιωμένη καὶ ἰσχυρή. Ἡ ἔρευνα τῶν Γραφῶν δικαίωνε τὴ διδασκαλία τοῦ Παύλου. Καὶ ἐπειδὴ στὴ Βέροια οἱ Ἰουδαῖοι ἦταν εὐγενέστεροι, πίστευσαν πολλοί. Ἐπίσης πίστευσαν πολλὲς ἀπὸ τὶς ἀριστοκράτισσες Ἑλληνίδες καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄνδρες.

Ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Βεροίας ἦταν εὐγενέστεροι τῶν Ἰουδαίων τῆς Θεσσαλονίκης, τοῦτο ἀπέδειξαν μὲ τὴν προθυμία τους γιὰ τὴν ἀκρόασι τοῦ ἀποστολικοῦ λόγου,

μὲ τὴν ἔρευνα τῶν Γραφῶν καὶ μὲ τὴ μεγάλη προσέλευσί τους στὴ Χριστιανικὴ Πίστι. Ὅσοι δὲν ἀγαποῦν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἐκτιμοῦν τὸ Χριστιανισμό, αὐτοὶ δὲν εἶνε εὐγενεῖς ὑπάρξεις. Οἱ εὐγενεῖς ψυχὲς διψοῦν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, ἐρευνοῦν, θαυμάζουν καὶ πιστεύουν. Καὶ τί ἄλλο δύναται νὰ δείξῃ τὴν ψυχικὴ εὐγένεια τοῦ ἀνθρώπου, ὅσο ἡ προθυμία γιὰ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πίστις στὴ Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ;

Στίχ. 13 - 15: Ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Θεσσαλονίκης ἔμαθαν, ὅτι καὶ στὴ Βέροια κηρύχθηκε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, οἱ θεομάχοι ἔσπευσαν καὶ ἐκεῖ καὶ ξεσήκωσαν τοὺς ὄχλους. Καὶ διὰ μέσου τῶν αἰώνων οἱ Ἑβραῖοι ταράσσουν καὶ ἀναστατώνουν τὴν οἰκουμένη μὲ τὸ σκοτεινὸ πάθος καὶ τὶς σατανικὲς ἐνέργειές τους ἐναντίον τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου. Μέχρι δὲ νά πιστεύσουν καὶ αὐτοὶ ὡς ἔθνος στὸ Χριστό (θὰ πιστεύσουν δὲ τελευταῖοι), θὰ βασανίζουν τὴν ἀνθρωπότητα.

Μόλις στὴ Βέροια ξέσπασε ἡ Ἰουδαϊκὴ μανία, οἱ χριστιανοὶ κοίταξαν νὰ διασώσουν τὸν Παῦλο, τὸ μεγάλο κεφάλαιο τῆς Ἐκκλησίας, τὸν ἀπόστολο, ὁ ὁποῖος διέσωζε μυριάδες. Τὸν ἐξαπέστειλαν πρὸς τὴ θάλασσα, ἡ ὁποία τρικυμιοῦσε λιγώτερο ἀπ᾽ τοὺς Ἰουδαίους. Παρέμειναν δὲ στὴ Βέροια γιὰ τὴν ὁλοκλήρωσι τοῦ ἔργου ὁ Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος. Οἱ δὲ ὁδηγοὶ τοῦ Παύλου τὸν συνώδευσαν στὸ ταξίδι του μέχρι τὴν Ἀθήνα. Καὶ ἐπέστρεψαν, ἀφοῦ ἔλαβαν ἐντολὴ ἀπ᾽ τὸν ἀπόστολο πρὸς τὸν Σίλα καὶ τὸν Τιμόθεο νὰ ἔλθουν στὴν Ἀθήνα τὸ ταχύτερο. Ὁ Παῦλος ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἀπόστολος, ὁ γίγαντας τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ὅμως αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη συνεργατῶν!

Ἀλλοίμονο σ᾽ ὅσους ἔχουν τὸ αἴσθημα τῆς πνευματικῆς αὐταρκείας καὶ λένε, ὅτι δὲν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἄλλους. Καὶ Παῦλος ἂν εἶσαι, ἄνθρωπε, ἔχεις ἀνάγκη ἀπ᾽ τοὺς συνανθρώπους. «Οὐαὶ τῷ ἑνί», λέγει ἡ Γραφὴ (Ἐκκλ. δ' 10). Καί, «Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή» (Παροιμ. ιη' 19).

ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ. Ο ΛΟΓΟΣ ΣΤΟΝ ΑΡΕΙΟ ΠΑΓΟ

Τὸ δέκατο ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων στοὺς στίχ. 16 - 34 παρουσιάζει τὴ δρᾶσι τοῦ Παύλου στὴν Ἀθήνα, καὶ κυρίως τὸ λόγο του στὸν Ἄρειο Πάγο.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

16. *ἐκδεχομένου αὐτοὺς τοῦ Παύλου* = ἐνῷ ὁ Παῦλος περίμενε αὐτούς.
παρωξύνετο = ταρασσόταν, ὠργιζόταν.
θεωροῦντι = διότι θεωροῦσε, ἔβλεπε.
κατείδωλον οὖσαν = νὰ εἶνε γεμάτη ἀπὸ εἴδωλα.

17. *πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας* = μὲ τοὺς τυχαίως εὑρισκομένους ἐκεῖ.

18. *συνέβαλον αὐτῷ* = πλησίασαν αὐτόν, συζήτησαν μαζί του.
τί ἂν θέλοι λέγειν = τί ἆράγε θέλει νὰ εἰπῇ.
ὁ σπερμολόγος = ὁ φλύαρος.
δαιμόνια = θεοί, θεότητες.
δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι = φαίνεται νὰ εἶνε κῆρυξ.

19. *ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ* = καὶ ἀφοῦ τὸν παρέλαβαν.
γνῶναι = νὰ μάθωμε.

20. *ξενίζοντα γάρ τινα* = διότι κάποια παράξενα πράγματα.
εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν = φέρνεις στὶς ἀκοές μας.

21. *οἱ ἐνδημοῦντες* = οἱ διαμένοντες ἐκεῖ.
εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν = γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν εὐκαιροῦσαν.
ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον = παρὰ γιὰ νὰ λένε καὶ ν' ἀκοῦνε κάτι νεώτερο.

22. *κατὰ πάντα* = καθ' ὅλα.
δεισιδαίμων = (μὲ καλὴ σημασία) ὁ θρῆσκος, ὁ εὐσεβής, (μὲ κακὴ σημασία) ὁ θρησκόληπτος, ὁ προληπτικός.

ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ = σᾶς βλέπω ὡς περισσότερο θρήσκους.

23. *ἀναθεωρῶν* = παρατηρῶντας, ἐξετάζοντας.
σεβάσματα = τὰ ἀντικείμενα θρησκευτικοῦ σεβασμοῦ, τὰ θρησκευτικὰ μνημεῖα, τὰ ἱερά.
ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο = στὸν ὁποῖο ἐγράφη ὡς ἐπιγραφή.
εὐσεβεῖτε = σέβεσθε, λατρεύετε.

25. *θεραπεύετε* = ὑπηρετεῖτε.
προσδεόμενός τινος = σὰν νὰ ἔχῃ ἀνάγκη ἀπὸ κάτι.
αὐτὸς διδοὺς = διότι αὐτὸς δίνει.

26. *ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς* = σ' ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, σ' ὅλη τὴ γῆ.
προστεταγμένους καιροὺς = καθωρισμένους χρόνους.
ὁροθεσίας = ὅρια, σύνορα.

27. *εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν* = μήπως ψάξουν ψηλαφῶντας γι' αὐτόν.

28. *ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν* = διότι ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ζοῦμε, διότι ἀπ' αὐτὸν ζοῦμε.
τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν = ἀπ' τοὺς δικούς σας ποιητάς, ἀπ' τοὺς ποιητάς σας.
τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμὲν = διότι ἀπ' αὐτὸν καταγόμεθα.

29. *γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ* = ἀφοῦ λοιπὸν καταγόμεθα ἀπ' τὸ Θεό.
οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν = δὲν πρέπει νὰ νομίζωμε.
χαράγματι τέχνης = μὲ σκαλιστὸ ἔργο τέχνης.
ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου = συλλήψεως ἢ ἐπινοήσεως ἀνθρώπου.

30. *ὑπεριδὼν* = ἀφοῦ παρεῖδε, παρέβλεψε.
τανῦν = τώρα.

31. *ἔστησε* = ὥρισε.
ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε = δι' ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὥρισε.
πίστιν παρασχὼν πᾶσιν = ἀφοῦ ἔδωσε ἀπόδειξι σὲ ὅλους (ἤ, γιὰ ὅλους).

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 16: Ὁ Παῦλος στὴν Ἀθήνα. Ἡ Ἀθήνα ἦταν ἡ

περιφημότερη πόλις τῆς Ἑλλάδος καὶ μία ἀπ' τίς περιφημότερες πόλεις ὅλου τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἰδίως ἦταν περίφημη γιὰ τὰ γράμματα καὶ τὴν καλλιτεχνία της. Σ' αὐτὴ γεννήθηκαν καὶ δίδαξαν οἱ ὕπατοι τῶν φιλοσόφων, ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Πλάτων.

Σ' αὐτή, τὴν ἐποχὴ τοῦ Περικλέους, ἔγιναν τὰ σεβαστότερα καλλιτεχνικὰ μνημεῖα, τὰ μνημεῖα τῆς Ἀκροπόλεως, τὰ ὁποῖα θαυμάζουν οἱ αἰῶνες. Ἡ Ἀθήνα ἦταν ἡ πόλις τῶν διανοουμένων καὶ τῶν καλλιτεχνῶν. Στὴν ἐποχὴ βεβαίως τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἡ πόλις δὲν εἶχε τὴν προηγούμενη ἀκμή της. Ἐν τούτοις μαζὶ μὲ τὴν Ἀλεξάνδρεια ἦταν ἕνα ἀπὸ τὰ δύο πνευματικώτερα κέντρα τοῦ Ρωμαϊκοῦ κόσμου. Ἀνῆκε δὲ στὴ Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία «Ἀχαΐα», τῆς ὁποίας πρωτεύουσα ἦταν ἡ Κόρινθος.

Ἡ Ἀθήνα ἦταν κατ' ἐξοχὴν θρησκευτικὴ πόλις. Ἀλλ' ὅπως στὸν ἄλλο κόσμο, ἐκτὸς τοῦ Ἰσραήλ, ἔτσι καὶ στὴν Ἀθήνα τὸ θρησκευτικὸ σέβας δὲν προσφερόταν στὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸ Θεό, ἀλλὰ στοὺς πολλοὺς καὶ ψευδεῖς, δὲν λατρευόταν ὁ Κτίστης, ἀλλὰ τὰ κτίσματα. Ὁ Σωκράτης, ποὺ εἶχε μονοθεϊστικὲς ἀναλαμπές, καταδικάστηκε μὲ τὴν κατηγορία, ὅτι δὲν πίστευε στοὺς θεούς, στοὺς ὁποίους πίστευε ἡ πόλις, ἀλλ' εἰσῆγε «καινὰ δαιμόνια», νέες θεότητες. Ἡ πόλις ἦταν γεμάτη ἀπὸ εἴδωλα, ἀγάλματα θεῶν. Τὸ δὲ εἴδωλο ταυτιζόταν μὲ τὴ θεότητα. Τὸ μάρμαρο δηλαδὴ καὶ τὸ ξύλο ἐθεωρεῖτο θεός, ὄχι ἁπλῶς παράστασις θεοῦ! Τὸ ἄγαλμα - εἴδωλο πιστευόταν ὅτι εἶνε ζωντανό, ὅτι σκέπτεται, ὅτι αἰσθάνεται, ὅτι ἔχει ἀνάγκες, ὅτι τρώγει, ὅτι πίνει κ.λπ.! Ὑπῆρχαν δὲ στὴν Ἀθήνα χιλιάδες εἴδωλα. Ὅπως ἐλέχθη, στὴν Ἀθήνα ἦταν εὐκολώτερο νὰ συναντήσῃ κανεὶς θεὸ παρὰ ἄνθρωπο, οἱ θεοὶ ἦταν περισσότεροι ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους! Τὰ πάντα λατρεύονταν ὡς θεοί, ἐκτὸς τοῦ πραγματικοῦ Θεοῦ!

Τὸ πνεῦμα τοῦ Παύλου, ὅταν ἔβλεπε τὴν πόλι γεμάτη ἀπὸ εἴδωλα, «παρωξύνετο ἐν αὐτῷ», ταρασσόταν μέσα του, γέμιζε ἀπὸ ἱερὴ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησι. Ὅπως οἱ προφῆτες, ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος ἀναστατωνόταν ἐνώπιον τῆς

εἰδωλολατρίας, δὲν ὑπέφερε τὴ φοβερὴ θρησκευτικὴ πλάνη καὶ διαστροφή, τὴν ὁποία κατώρθωσε ὁ Σατανᾶς εἰς βάρος τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Παρ' ὅλη τὴ σοφία τους οἱ Ἀθηναῖοι δὲν κατώρθωσαν νὰ καταλάβουν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε ἀνώτερος ἀπὸ τὰ μάρμαρα, τὰ ξύλα καὶ τὰ ζῶα. «Φάσκοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν» (Ρωμ. α' 22). Ἐνῷ ἔλεγαν, ὅτι εἶνε σοφοί, ἀπεδείχθησαν μωροί, ἀνόητοι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Παῦλος καὶ σὲ σοφοὺς καὶ σὲ ἀνοήτους ἦταν ὀφειλέτης (Ρωμ. α' 14), γι' αὐτὸ ἦρθε καὶ στὴν Ἀθήνα νὰ κηρύξῃ τὸν ἀληθινὸ Θεό.

Στίχ. 17: Ἐν ἀναμονῇ τοῦ Σίλα καὶ τοῦ Τιμοθέου, ὁ Παῦλος δὲν ἔμενε ἀργὸς στὴν Ἀθήνα. Ὁ παροξυσμὸς τοῦ πνεύματός του, ὁ ζῆλος τῆς ψυχῆς του, τὸν ὤθησε ἐξ ἀρχῆς στὸ κήρυγμα. Συζητοῦσε μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς προσηλύτους στὴ συναγωγή, συζητοῦσε καὶ μὲ τοὺς εἰδωλολάτρας καθημερινῶς στὴν ἀγορά, κάτω ἀπὸ τὸ λόφο τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὄχι στὴ νέα ρωμαϊκὴ ἀγορά. Ἡ ἀγορὰ ἦταν τὸ κέντρο τῶν Ἀθηνῶν, τόπος συγκεντρώσεως ἀργοσχόλων, φιλοσόφων, ψευτοφιλοσόφων καὶ ποικίλων ἄλλων πνευμάτων, καθὼς καὶ τόπος συνεντεύξεως τῶν ξένων. Στὴν ἀγορὰ ὁ Παῦλος συζητοῦσε «πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας», μὲ ὅσους δηλαδὴ εὕρισκε ἐκεῖ τυχαίως. Ὁ ἀπόστολος ἐφήρμοζε ὅ,τι ἔγραψε κατόπιν στὸν Τιμόθεο: «Κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως» (Β' Τιμ. δ' 2). Ὁ ἀπόστολος δὲν κήρυττε σὲ ὡρισμένους μόνο χρόνους καὶ τόπους, ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε. Γιὰ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ θεωροῦσε κατάλληλο κάθε τόπο καὶ χρόνο. Ἔτσι καὶ κάθε ζηλωτὴς χριστιανὸς δὲν μιλάει γιὰ τὸ Χριστὸ μόνο στὸ χῶρο τοῦ ναοῦ ἢ τῆς θρησκευτικῆς αἰθούσης καὶ κατὰ τὶς θρησκευτικὲς συγκεντρώσεις καὶ συναντήσεις, ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε, ὅταν συναντᾶται μὲ ἀνθρώπους, λαμβάνει ἢ δίνει ἀφορμὴ νὰ ὁμιλήσῃ γιὰ τὸν Κύριο.

Στίχ. 18 - 21: Στὴν Ἀθήνα ἦταν ὀπαδοὶ διαφόρων φιλοσοφικῶν σχολῶν. Ἀπ' αὐτοὺς δὲ ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει τοὺς Ἐπικουρείους καὶ τοὺς Στοϊκούς, οἱ ὁποῖοι τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἀσκοῦσαν τὴ μεγαλύτερη ἐπίδρασι.

Οἱ Ἐπικούρειοι, μαθηταὶ τοῦ Ἐπικούρου, ἢ δὲν πίστευαν σὲ θεούς, ἢ θεωροῦσαν τοὺς θεοὺς ἀδιαφόρους γιὰ τὸν κόσμο καὶ τὸν ἄνθρωπο. Μᾶλλον ἦσαν ἀθεϊσταὶ καὶ ὑλισταί. Πίστευαν ὅτι ἡ ὕλη ὑπῆρχε ἀϊδίως, πάντοτε, καὶ δίδασκαν ὅτι ὁ κόσμος σχηματίσθηκε ἀπὸ τυχαία συμπαιγνία καὶ σύμπτωσι τῶν ἀτόμων τῆς ὕλης. Παρουσίαζαν τὰ σύμπαντα ὡς τυχαῖα καὶ ἀπρονόητα. Ἐπίσης δίδασκαν, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν εἶνε ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ ἀθάνατη καὶ δὲν ὑπάρχει μέλλουσα ζωή. Ἰδανικὸ τῶν Ἐπικουρείων ἦταν ἡ ἀπόλαυσις τῶν ἡδονῶν τοῦ παρόντος κόσμου. Οἱ Ἐπικούρειοι ἦταν οἱ Σαδδουκαῖοι τῶν Ἑλλήνων.

Οἱ Στοικοί, μαθηταὶ τοῦ Ζήνωνος, ἦταν πανθεϊσταί. Κατ' αὐτοὺς προσωπικὸς θεὸς δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ τὸ πᾶν, ὅλος ὁ κόσμος, εἶνε θεός! Ἐπίσης δὲν ὑπάρχει ἀθανασία ψυχῆς. Ἰδανικὸ τῶν Στοϊκῶν ἦταν ἡ ἀρετή, ἀρετὴ δὲ ἡ ἀπάθεια, τουτέστι κατ' οὐσίαν ἡ ἀδιαφορία, ἡ ἀδιαφορία γιὰ ὅλα, γιὰ τὴ χαρὰ καὶ γιὰ τὸν πόνο, γιὰ τὴ ζωὴ καὶ γιὰ τὸ θάνατο. Γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἀρετὴ τῆς ἀπαθείας ἔφθαναν μέχρις αὐτοκτονίας. Εἶχαν ἐγωισμὸ μεγάλο καὶ καυχῶνταν γιὰ τὴν ἀρετή τους. Οἱ Στοϊκοὶ ἦταν οἱ Φαρισαῖοι τῶν Ἑλλήνων.

Στὴν Ἀθήνα λοιπὸν ὁ Παῦλος βρῆκε τοὺς ὑλιστὰς Σαδδουκαίους καὶ τοὺς αὐταρέσκους Φαρισαίους τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Ἔθνους σὲ ἄλλη ἔκδοσι.

Μερικοὶ ἀπ' τοὺς Ἐπικουρείους καὶ τοὺς Στοϊκοὺς φιλοσόφους (μᾶλλον φιλοζόφους!) πλησίασαν τὸν Παῦλο, ἦρθαν σὲ συζήτησι μαζί του, καὶ μερικοὶ ἔλεγαν: «Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν;». Οἱ Ἀθηναῖοι θαύμαζαν τὴ σωματικὴ δύναμι καὶ ὡραιότητα, τὴ διανοητικὴ σοφία καὶ τὴ ρητορεία. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Παῦλος δὲν εἶχε τέτοια προσόντα, ὥστε νὰ τοὺς ἐντυπωσιάζῃ, ἐκφράζονταν γι' αὐτὸν περιφρονητικῶς καὶ σκωπτικῶς. Τὸν χαρακτήρισαν «σπερμολόγον», συλλέκτη σπόρων, φτωχὸ πνευματικῶς, φουκαρᾶ, φλύαρο μᾶλλον παρὰ σοβαρὸ καὶ ἀξιόλογο πρόσωπο. «Τί ἄραγε θέλει νὰ εἰπῇ αὐτὸς ὁ φουκαρᾶς, ὁ

φλύαρος;». Ἔτσι ἐκφράστηκαν οἱ ὑπερήφανοι Ἀθηναῖοι γιά τό μεγαλύτερο ἄνθρωπο μετά τό Θεάνθρωπο, γιά τόν πλουσιώτερο σέ νοήματα καί συναισθήματα, γιά τόν ἰσχυρότερο σέ οὐσιαστικό λόγο, γιά τόν ἐνδοξότερο σέ κατακτήσεις ψυχῶν καί λαῶν, γιά τόν ἀσυγκρίτως εὐεργετικώτερο ἀπ᾽ τό Σωκράτη, τόν Πλάτωνα, τό Σόλωνα, τόν Περικλῆ, τό Δημοσθένη. Ποῦ νά φαντάζονταν, ὅτι αὐτός ὁ «σπερμολόγος» θά ὑπερέβαινε σέ δόξα ὅλους τούς ἐνδόξους; Ποῦ νά φαντάζονταν, ὅτι ἡ Ἀθήνα τοῦ μέλλοντος καί ὅλη ἡ Εὐρώπη θά ἐγκολπώνονταν τήν πίστι καί τό λόγο αὐτοῦ τοῦ «σπερμολόγου»; Τίς οἶδε πόσες καί ἐμεῖς φορές ἔχουμε ἐκφρασθῆ ὑποτιμητικῶς γιά ἀνθρώπους μέ ἄσημη ἐμφάνισι, ἀλλά μέ μεγαλεῖο στήν ψυχή καί δόξα στόν οὐρανό; Τίς οἶδε πόσους ἀνθρώπους, πού ἐδῶ τούς περιφρονοῦμε, θά τούς δοῦμε στόν οὐρανό νά λάμπουν σάν τόν ἥλιο; Κανένα νά μή περιφρονοῦμε!

Ἄλλοι ἔλεγαν γιά τόν Παῦλο: «Ξένων δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεύς εἶναι». «Φαίνεται ὅτι εἶνε κῆρυξ ξένων θεοτήτων». Ἐκτός τοῦ πλήθους τῶν θεῶν, πού λατρεύονταν σ᾽ ἕνα τόπο, πιστευόταν, ὅτι ὑπῆρχαν καί ἄλλοι θεοί, πού λατρεύονταν σ᾽ ἄλλους τόπους. Ἡ λατρεία μάλιστα θεῶν ἑνός τόπου μεταδιδόταν καί σ᾽ ἄλλους τόπους. Γινόταν δηλαδή εἰσαγωγή καί ἐξαγωγή θεῶν! Ἐπειδή δέ οἱ εἰδωλολάτρες παραδέχονταν ἀρσενικές καί θηλυκές θεότητες, ὁ δέ Παῦλος κήρυττε τόν Ἰησοῦ καί τήν ἀνάστασι, νόμισαν, ὅτι ἡ ἀνάστασις εἶνε θεά! Νόμισαν δηλαδή, ὅτι ὁ Παῦλος κήρυττε τόν Ἰησοῦ καί τήν ἀνάστασι ὡς ἕνα ζεῦγος θεῶν! Γι᾽ αὐτό εἶπαν, ὅτι «εἶνε κῆρυξ ξένων θεοτήτων».

Καί ἀφοῦ παρέλαβαν τόν Παῦλο, τόν ἀνέβασαν στόν Ἄρειο Πάγο λέγοντας: «Μποροῦμε νά μάθωμε, τί εἶνε ἡ καινούργια αὐτή διδασκαλία, τήν ὁποία κηρύττεις; Διότι φέρεις στίς ἀκοές μας μερικά παράξενα πράγματα. Θέλουμε λοιπόν νά μάθωμε, τί ἄραγε εἶνε αὐτά». Γιατί ὡδήγησαν τόν Παῦλο στόν Ἄρειο Πάγο καί ζητοῦσαν νά μάθουν τή διδασκαλία του; Γιά νά τόν δικάσουν, ὅπως ἄλλοτε τό Σωκράτη, πού εἰσῆγε «καινά διμόνια»; Δεν

φαίνεται κάτι τέτοιο. Ἀλλὰ μᾶλλον φιλικῶς παρέλαβαν τὸν Παῦλο καὶ τὸν ἀνέβασαν στὸν Ἄρειο Πάγο, τόπο ἐπίσημο, γιὰ νὰ τὸν ἀκούσουν ἀπὸ φιλοσοφικὸ καὶ θεολογικὸ ἐνδιαφέρον. Διότι, ὅπως στὴ συνέχεια λέγει ὁ Λουκᾶς, «Ἀθηναῖοι πάντες καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν ἢ λέγειν τι καὶ ἀκούειν καινότερον». Ὅλοι δηλαδὴ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ξένοι, ποὺ κατοικοῦσαν ἐκεῖ, στὴν Ἀθήνα, γιὰ τίποτε ἄλλο δὲν εὐκαιροῦσαν, παρὰ γιὰ νὰ λένε καὶ ν' ἀκοῦνε κάτι νεώτερο.

Θαυμασίως περιγράφει ὁ Λουκᾶς τοὺς κατοίκους τοῦ Κλεινοῦ Ἄστεως. Ἔτσι τοὺς περιέγραψε καὶ ὁ Δημοσθένης. Οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ἀκατάσχετη ἐπιθυμία νὰ λένε καὶ ἀκατάπαυστη ὄρεξι ν' ἀκοῦνε ὅλο καὶ νεώτερα πράγματα. Καὶ οἱ ξένοι, λόγῳ τῆς διαμονῆς των μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων, ἀποκτοῦσαν καὶ αὐτοὶ τὴν ἴδια συνήθεια. Τὰ δὲ νεώτερα, τὰ ὁποῖα ἤθελαν ν' ἀνακοινώνουν ἢ ν' ἀκούουν, δὲν ἦταν μόνο γεγονότα τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ πολιτικὰ καὶ φιλοσοφικὰ καὶ θεολογικὰ ζητήματα. Νέες ἰδέες καὶ θεωρίες, νέα σχήματα καὶ συστήματα πολιτικῆς, φιλοσοφικῆς καὶ θεολογικῆς φύσεως τοὺς κατέθελγαν. Ὑπῆρχαν στὴν Ἀθήνα 360 περίπου τόποι συναντήσεων καὶ συζητήσεων τῶν ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ, ἐνῷ οἱ ἄνθρωποι τῶν ἀνωτέρων τάξεων εἶχαν τὰ δικά τους ἐντευκτήρια. Ἀνώτερη πνευματικὴ ἀντίληψι καὶ εὐγένεια ψυχῆς δεικνύει ἡ ἀγάπη τῶν Ἀθηναίων πρὸς τὸ λόγο καὶ ἡ δίψα τους γιὰ νέα πράγματα.

Ἀλλὰ γεννᾶται ἡ ἀπορία: Γιατί οἱ Ἀθηναῖοι, ἂν καὶ τόσο θεωρητικοὶ καὶ ἐρευνητικοὶ ἄνθρωποι, δὲν κατώρθωσαν νὰ φθάσουν σὲ ἀνώτερη ἰδέα γιὰ τὸ Θεῖον, ἀλλ' ἀντιθέτως κατέπεσαν στὸ ναδὶρ τῆς πολυθεϊστικῆς καὶ εἰδωλολατρικῆς ἀνοησίας καὶ αἰσχρότητος; Λέμε καὶ αἰσχρότητος, διότι εἶχαν καὶ αἰσχρὲς θρησκευτικὲς ἰδέες καὶ γιορτές, κατὰ τὶς ὁποῖες ἔλεγαν, ἔδειχναν καὶ ἔπρατταν ἀκατονόμαστα. Ἔκτισαν μάλιστα καὶ ναὸ στὴ... θεὰ Ἀναισχυντία! Ἡ ἀπάντησις στὴν ἀπορία, γιατί οἱ Ἀθηναῖοι μὲ τὴ σοφία τους δὲν ἔφθασαν σ' ἀνώτερη, ἀλλά κατέπεσαν σὲ κατώτερη ἀντίληψι γιὰ τὴ θεότητα, εἶνε ὅτι εἶχαν

ὑπερηφάνεια. Τόση ὑπερηφάνεια εἶχαν, ὥστε ἔκτισαν ναὸ στὴ θεά... Ὕβρι! Θεοποίησις καὶ λατρεία τοῦ ἐγωισμοῦ. Ἐν τῷ μεταξὺ δέ, γιὰ νὰ φαίνεται καὶ ἡ ἀντιφατικότης τους, ἔκτισαν βωμὸ στὴ... θεὰ Μετριοφροσύνη! Στὴν πραγματικότητα ὅμως δικαίωναν τὴν Ὕβρι, τὴν ὑπερηφάνεια. Ὅπου δὲ ὑπερηφάνεια, ἐκεῖ καὶ ἀνάλογη σατανικὴ ἐνέργεια, καὶ σκοτισμὸς διανοίας, καὶ σύγχυσις ἰδεῶν, καὶ πάθη ἀτιμίας. Οἱ Ἀθηναῖοι ἀνέβασαν στὸν Ἄρειο Πάγο τὸν ἀπόστολο μᾶλλον ἀπὸ περιέργεια γιὰ ν' ἀκούσουν κάτι νέο, παρὰ ἀπὸ διάθεσι γιὰ ν' ἀκούσουν κάτι τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ σωτήριο καὶ νὰ τὸ δεχθοῦν μὲ εἰλικρίνεια καὶ μὲ ταπείνωσι.

Στίχ. 22 - 31: Στοὺς στίχους τούτους περιέχεται, περιληπτικῶς βεβαίως, ἡ περίφημη δημηγορία τοῦ ἀποστόλου Παύλου πάνω στὸν Ἄρειο Πάγο. Ἡ δημηγορία αὐτὴ εἶνε πολὺ ἀνώτερη ἀπὸ τὶς ἰσχυρότερες δημηγορίες τῶν λαμπροτέρων ρητόρων καὶ πολιτικῶν τῶν Ἀθηνῶν. Διότι ἡ δημηγορία αὐτὴ εἶνε γιὰ ὕψιστα πράγματα, περιέχει ἀλήθεια ἑκατὸ τὰ ἑκατό, καὶ ἔχει ταπεινό, συνετό, ὡραῖο καὶ συγχρόνως ρωμαλέο τρόπο. Πρῶτα ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ γιὰ τὸ Θεό, ὕστερα γιὰ τὸν ἄνθρωπο, καὶ τέλος γιὰ μετάνοια, ἀνάστασι καὶ κρίσι διὰ τοῦ Χριστοῦ.

Θαυμασία ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου, γεμάτη θεία σύνεσι. «Ἄνδρες Ἀθηναῖοι», προσφωνεῖ ὁ ἀπόστολος. Καὶ στὴ συνέχεια λέγει ἔπαινο γι' αὐτούς, ὄχι ἔλεγχο ἐξ ἀρχῆς. «Κατὰ πάντα ὡς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ». Καθ' ὅλα δηλαδὴ σᾶς βλέπω ὡς περισσσότερο θρησκευτικούς. Ὁ ἀπόστολος ἐπαινεῖ τοὺς Ἀθηναίους γιὰ τὴ μεγαλύτερη θρησκευτικότητά τους ἐν συγκρίσει μὲ λαοὺς ἄλλων τόπων. Ποῦ βασίζει ὁ ἀπόστολος τὸν ἔπαινο; Σὲ μιὰ ἀξιοσημείωτη παρατήρησι. «Διερχόμενος γὰρ καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν εὗρον καὶ βωμὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ». Ἡ φήμη τῶν Ἀθηνῶν ἦταν ξαπλωμένη σ' ὅλο τὸν κόσμο. Καὶ ὁ Παῦλος, γιὰ πρώτη φορὰ ἐπισκεπτόμενος τὴν Ἀθήνα, εἶχε σὰν ἄνθρωπος τὴν ἐπιθυμία νὰ ἰδῇ τὰ διάφορα μνημεῖα τῆς ξακουσμένης πόλεως. Ὅπως λοιπὸν ἄλλοι ἐπισκέπτες, ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος

περνοῦσε μέσα στὴν πόλι καὶ παρατηροῦσε τὰ ἀξιοθέατα. Ἰδιαιτέρως δὲ τράβηξε τὴν προσοχὴ τοῦ ἀποστόλου καὶ προκάλεσε στὴν ψυχή του μεγάλη ἐντύπωσι ἡ ἐπιγραφὴ ἑνὸς βωμοῦ: «Ἀγνώστῳ Θεῷ».

Παράδοξη ἐπιγραφή. Οἱ Ἀθηναῖοι λάτρευαν χιλιάδες θεούς. Ἀλλ' εἶχαν τὴν ἰδέα, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος Θεός, ἄγνωστος. Καὶ ἀνήγειραν καὶ σ' αὐτὸν βωμό, γιὰ νὰ μὴ ὀργίζεται, ἀλλά νὰ ἐξευμενίζεται καὶ νὰ τοὺς βοηθῇ. Μέσα στὰ τόσα κακὰ τῆς εἰδωλολατρικῆς πόλεως, ποὺ ἔκαναν τὸ πνεῦμα του νὰ παροξύνεται, νὰ ταράσσεται, ὁ Παῦλος βρῆκε καὶ ἕνα καλό. Βρῆκε τὴν ἐπιγραφὴ «Στὸν ἄγνωστο Θεό». Ἡ ἐπιγραφὴ ἔδειχνε πόσο πολὺ εὐαίσθητοι ἦταν οἱ Ἀθηναῖοι στὸ θέμα τῆς θρησκείας. Κακό, κάκιστο ἡ εἰδωλολατρία. Ἀλλ' εἶχε καὶ ἡ εἰδωλολατρία κάποια καλὴ πλευρά! Ἔδειχνε θρησκευτικότητα, ἀσχέτως ἂν οἱ ἄνθρωποι δὲν ἤξεραν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ πρόσφεραν τὴ λατρεία τους στὰ εἴδωλα. Πάντως διαισθάνονταν, ὅτι ὑπάρχει θεότης. Καὶ μὴ μένοντας ἱκανοποιημένοι ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν γνωστῶν θεῶν, ἀφιέρωσαν βωμὸ στὸν ἄγνωστὸ Θεό. Ἔνδειξις τῆς βαθειᾶς θρησκευτικότητος τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὁμολογία τῆς θρησκευτικῆς ἀγνοίας τους.

Τὴν περίφημη ἐπιγραφὴ τοῦ βωμοῦ ὁ ἀπόστολος, ἄριστος διδάσκαλος, χρησιμοποίησε στὸ λόγο του ὡς «σημεῖο ἐπαφῆς». Σᾶς βλέπω, εἶπε, ὡς περισσότερο θρησκευτικούς, διότι, περνῶντας καὶ παρατηρῶντας τὰ ἱερά σας, βρῆκα καὶ βωμὸ μὲ τὴν ἐπιγραφὴ «Ἀγνώστῳ Θεῷ». Αὐτὸν λοιπόν, ποὺ λατρεύετε χωρὶς νὰ τὸν γνωρίζετε, αὐτὸν ἐγὼ σᾶς κηρύττω. Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε ὁ ἀπόστολος: Δὲν φέρω στὶς ἀκοές σας παράξενα πράγματα· δὲν κηρύττω ξένους θεούς, ὅπως σεῖς νομίζετε. Κηρύττω τὸν ἄγνωστο Θεό, τὸν ὁποῖον καὶ σεῖς λατρεύετε.

Πόσο ὡραῖα ἄρχισε τὴν ὁμιλία του ὁ ἀπόστολος!

Στὴ συνέχεια δίνει τὴν ἔννοια τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖο οἱ ἀκροαταί του ἀγνοοῦσαν. Καὶ ἔτσι κάνει «τὸν ἄγνωστο Θεὸ» γνωστό. Ὁ Θεός, λέγει ὁ ἀπόστολος,

ἔκαμε τὸν κόσμο καὶ ὅλα ὅσα εἶνε σ' αὐτόν. Ὁ Θεὸς ἔκαμε τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ. Εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε: Ἡ ὕπαρξις τοῦ τεραστίου σύμπαντος, ἡ τάξις, ἡ ἁρμονία, ἡ ἑνότης καὶ ἡ ὀμορφιά του δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς τύχης, ἀλλ' ἔργο ἑνὸς προσωπικοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς κρύπτεται πίσω ἀπὸ τὰ ἔργα του, καὶ ἀποκαλύπτεται μὲ τὰ ἔργα του. Ὡς Δημιουργὸς τοῦ σύμπαντος ὁ Θεὸς εἶνε ἀνώτερος ἀπ' τὸ δημιούργημά του, εἶνε, λέγει κατόπιν ὁ ἀπόστολος, κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, καὶ δὲν κατοικεῖ σὲ χειροποιήτους ναούς, δὲν περιορίζεται σὲ κατοικίες ποὺ κατασκευάζουν χέρια ἀνθρώπων. Οὔτε ὑπηρετεῖται ἀπὸ χέρια ἀνθρώπων, σὰν νὰ ἔχῃ ἀνάγκη ἀπὸ κάτι. Διότι, ἀντιθέτως, αὐτὸς δίνει σ' ὅλους ζωὴ καὶ πνοὴ καὶ τὰ πάντα.

Ἔτσι ὁ ἀπόστολος στὴν ἀθεΐα, τὴν πολυθεΐα καὶ τὸν πανθεϊσμὸ ἀντέταξε τὴν ὕπαρξι ἑνὸς προσωπικοῦ Θεοῦ, δημιουργοῦ καὶ συντηρητοῦ τοῦ κόσμου. Ὁ Θεὸς τοῦ Παύλου εἶνε ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός, διότι δὲν κατασκευάστηκε, ἀλλὰ κατασκεύασε· δὲν εἶνε ἔργο τεχνίτου, ἄγαλμα, ἀλλὰ Δημιουργὸς καὶ Καλλιτέχνης τοῦ σύμπαντος· καὶ δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τίποτε, ἀλλ' αὐτὸς ἱκανοποιεῖ τὶς ἀνάγκες ὅλων.

Μετὰ τὸ Θεὸ ὁ ἄνθρωπος. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Ἀνατολὴ κάθε λαὸς πίστευε, ὅτι καταγόταν ἀπὸ δικό του θεό, ἐθνικὸ θεό. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἶχαν τὴν ἰδέα, ὅτι ἦταν ἀνώτεροι ἀπ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς. Στὴν ἐσφαλμένη αὐτὴ πίστι καὶ στὸ ὑπερήφανο αὐτὸ φρόνημα τῶν Ἀθηναίων ὁ Παῦλος ἀντέταξε, ὅτι ὁ ἕνας καὶ ἀληθινὸς Θεὸς ἔκανε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ ἕνα αἷμα, ἀπ' τὸ αἷμα τοῦ Ἀδάμ, καὶ συνεπῶς ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶνε ἀδελφοὶ καὶ ἴσοι ἀπέναντι στὸ Θεό. Ὥρισε δὲ ἐκ τῶν προτέρων τοὺς χρόνους τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς ἐξαφανίσεως τῶν ἐθνῶν, καθὼς καὶ τὰ σύνορά τους. Καὶ γιατί ὁ Θεὸς ἔκανε τοὺς ἀνθρώπους; Γιὰ νὰ ζητοῦν τὸν Κύριο, λέγει ὁ Παῦλος, μήπως ἐρευνήσουν ψηλαφῶντας καὶ τὸν εὕρουν, ἂν καὶ δὲν εἶνε μακριὰ ἀπὸ κανένα ἀπὸ μᾶς. «Ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ

ἐσμέν». Ὁ Θεὸς εἶνε πλησίον στὸν καθένα μας, «διότι ἐξ αἰτίας αὐτοῦ ζοῦμε καὶ κινούμεθα καὶ ὑπάρχουμε». Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπ' τὸ Θεό. Καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις καὶ ἡ ὕπαρξίς μας. Ἄνευ τοῦ Θεοῦ ἀμέσως θά καταλήγαμε σὲ κατάστασι νέκρας, ἀκινησίας καὶ τελείας ἀνυπαρξίας. Θὰ ἐπιστρέφαμε στὸ μηδέν. Καὶ μερικοὶ ποιηταί σας, λέγει ὁ ἀπόστολος στοὺς ἐθνικοὺς ἀκροατάς του, ἐξέφρασαν τὴν ἀλήθεια τῆς σχέσεως ἀνθρώπων καὶ Θεοῦ. «Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν», εἶπε ὁ Ἄρατος, ὁμοίως καὶ ὁ Κλεάνθης. Εἴμεθα γένος τοῦ Θεοῦ. Καταγόμεθα ἀπ' τὸ Θεό. Ὄχι βεβαίως μὲ τὴν ἔννοια ὅτι προήλθαμε ἀπ' τὴν οὐσία τοῦ Θεοῦ, ἀλλά μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι εἴμεθα δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ μὲ λογική, συνείδησι καὶ ἄλλες ὁμοιότητες πρὸς τὸ Θεό.

Ἀφοῦ λοιπόν, λέγει κατόπιν ὁ ἀπόστολος, εἴμεθα γένος τοῦ Θεοῦ, δὲν πρέπει νὰ νομίζωμε, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε ὅμοιος μὲ χρυσὸ ἢ ἀσημένιο ἢ λίθινο ἄγαλμα, σκαλιστὸ ἔργο τέχνης καὶ ἀνθρωπίνης ἐπινοήσεως. Εἶνε σὰν νὰ λέγῃ ὁ ἀπόστολος: Ἀφοῦ εἴμεθα γένος τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ λάβαμε ἀπ' τὸ Θεὸ ζωντανὴ καὶ λογικὴ φύσι, πρέπει νὰ καταλαβαίνωμε, ὅτι ὁ Θεὸς εἶνε ὅμοιος μὲ μᾶς, καὶ ἀνώτερος ἀπὸ μᾶς, τελείως ζωντανὴ καὶ λογικὴ ὕπαρξις, ὄχι κατώτερος ἀπὸ μᾶς, νεκρὴ καὶ ἀσυνείδητη ὕλη, ὅπως εἶνε τὰ ἀγάλματα.

Τέλος ὁ ἀπόστολος, ἀφοῦ πρῶτα κατὰ τρόπο συγκινητικὸ ἀναφέρει τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸ παρελθόν, τονίζει τὴν ἀνάγκη μετανοίας πλέον ὅλων τῶν ἀνθρώπων, διότι ἔρχεται ἀνάστασις καὶ κρίσις διὰ μέσου ἀνδρός, τὸν ὁποῖον ὁ Θεός, γιὰ νὰ τὸν καταστήσῃ σ' ὅλους ἀξιόπιστο, ἀνέστησε ἐκ νεκρῶν.

Στίχ. 32: Δὲν πρόφθασε ὁ ἀπόστολος ν' ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἄλλοι μέν, μόλις ἄκουσαν ἀνάστασι, ἄρχισαν νὰ τὸν χλευάζουν, νὰ τὸν κοροϊδεύουν, ἄλλοι δέ, μὲ κάποια εὐγένεια, τοῦ εἶπαν: «Θὰ σὲ ἀκούσωμε πάλι γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα»...

Ὅπως ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴ Θεία Κοινωνία

φάνηκε στοὺς Ἰουδαίους ἀπαράδεκτος (Ἰωάν. στ' 60), ἔτσι καὶ ὁ λόγος τοῦ Παύλου γιὰ ἀνάστασι φάνηκε στοὺς Ἀθηναίους ἀπαράδεκτος. Ἄνθρωποι χωρὶς ἐλπίδα οἱ εἰδωλολάτρες Ἀθηναῖοι. Καὶ ὅταν τοὺς προσφέρθηκε ἡ ἐλπίδα, τὴν ἀπέκρουσαν καὶ τὴ μυκτήρισαν. Δυστυχεῖς ἄνθρωποι, χωρὶς ἕνα σπουδαῖο θέλγητρο! Διότι τί σπουδαῖο θέλγητρο ἠμπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ ζωή, ἂν ὁ θάνατος εἶνε τὸ τέρμα;

Στίχ. 33 - 34: Ἀπέτυχε τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου στὴν Ἀθήνα; Πολλοὶ λένε, ὅτι ἀπέτυχε. Καὶ μερικοὶ λένε, ὅτι ἀπέτυχε, διότι ὁ Παῦλος μίλησε κατὰ τρόπο διανοητικό, κατὰ τὸν τρόπο τῶν φιλοσόφων. Ἀνοησίες! Ὁ Παῦλος μίλησε θεοπνεύστως. Καὶ δὲν ἀπέτυχε ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' οἱ ἀκροαταί του. Ὁ Παῦλος δίδαξε ἀντίθετα στὰ δόγματα τῶν Στοϊκῶν, τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν ἄλλων ψευτοφιλοσόφων. Καὶ γι' αὐτὸ ἐκεῖνοι, φουσκωμένοι ἀπ' τὸν ὑπερτροφικὸ ἐγωισμὸ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἀπέκρουσαν τὴ διδασκαλία τοῦ ἀποστόλου. Οἱ ψευτοφιλόσοφοι δὲν μποροῦσαν νὰ ἐγκαταλείψουν τὶς ἰδέες τους χωρὶς ὀδυνηρὴ ταπείνωσι τοῦ ἐγωισμοῦ τους. Γιὰ νὰ πιστεύσῃ κανεὶς στὸν Ἰησοῦ τὸ Ναζωραῖο, χρειάζεται ταπείνωσις. Ἡ δὲ ταπείνωσις δυσκολώτερα βρίσκεται στὴν τάξι τῶν δοκησισόφων. Ἂς μὴ θαυμάζωμε γιὰ τὴν ἀπιστία τῶν Ἀθηναίων. Ἂς θαυμάζωμε μᾶλλον, διότι πίστευσε ἕνας ἐπίσημος, ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης. Καὶ ἂς δοξάζωμε τὸ Θεό, διότι πίστευσαν καὶ μερικοὶ ἄλλοι. Καὶ ἕνας ἂν πίστευε, θὰ ἦταν λίγο; Δὲν ἀξίζει ἕνας πιστὸς περισσότερο ἀπ' ὅλους τοὺς ἀπίστους; Καὶ γιατί ν' ἀποβλέπωμε στὰ ἄμεσα μόνο ἀποτελέσματα τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου; Χάρις στὸ λόγο ἐκείνου τοῦ «σπερμολόγου» σιγὰ - σιγὰ ἡ Ἀθήνα ἔγινε χριστιανική. Καὶ ἂν ἐξακολουθοῦν μέχρι σήμερα νὰ ὑπάρχουν στὴν Ἀθήνα Ἐπικούρειοι, Στοϊκοὶ καὶ ἄλλοι ἄπιστοι μὲ χριστιανικὰ ὀνόματα, ὅμως ὑπάρχουν καὶ χιλιάδες συνειδητοὶ χριστιανοί. Χάρις στὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου μυριάδες Ἀθηναῖοι διὰ μέσου τῶν αἰώνων γνώρισαν τὸν «Ἄγνωστο Θεό», γνώρισαν δὲ συγχρόνως καὶ τὸν ἑαυτό τους, ἐνῷ οἱ ψευτοφιλόσοφοι, λόγῳ ὑπερτροφικοῦ ἐγωισμοῦ, μένουν στὴν ἄγνοια καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ τους.

ΣΤΗΝ ΚΟΡΙΝΘΟ

Τὸ δέκατο ὄγδοο κεφάλαιο τῶν Πράξεων στοὺς στίχ. 1 - 17 παρουσιάζει τὸν Παῦλο στὴν Κόρινθο, ἐκθέτοντας τὸ χειρωνακτικὸ καὶ τὸ ἀποστολικὸ ἔργο του, τὶς ἀντιδράσεις τῶν Ἰουδαίων, τὸ ἐνθαρρυντικὸ ὅραμα τοῦ Κυρίου, τὴ μακρὰ παραμονὴ τοῦ ἀποστόλου στὴν πόλι καὶ τὴν προσαγωγή του ἐνώπιον τοῦ ἀνθυπάτου Γαλλίωνος.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *χωρισθεὶς* = ἀφοῦ χωρίσθηκε, ἀφοῦ ἀναχώρησε.
   ἦλθε = πῆγε.
2. *Ποντικὸν τῷ γένει* = Πόντιο στὴν καταγωγή.
   ἐληλυθότα = ποὺ εἶχε ἔλθει.
   διὰ τὸ διατεταχέναι = ἐπειδὴ εἶχε διατάξει.
   χωρίζεσθαι = ν' ἀναχωρήσουν, νὰ φύγουν.
3. *διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι* = ἐπειδὴ ἦταν ὁμότεχνος, ἐπειδὴ εἶχε τὴν ἴδια τέχνη.
4. *ἔπειθέ τε* = καὶ ἔπειθε, καὶ προσπαθοῦσε νὰ πείσῃ.
5. *συνείχετο τῷ πνεύματι* = εἶχε ἐσωτερικὴ παρόρμησι, ἐνισχυόταν, ἐνθαρρυνόταν.
   διαμαρτυρόμενος = διακηρύττοντας.
6. *ἀντιτασσομένων δὲ* = ἀλλ' ἐπειδὴ ἀντιτάσσονταν, ἀντιδροῦσαν.
   βλασφημούντων = ἐπειδὴ δυσφημοῦσαν, ὕβριζαν.
   εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι = θὰ πορευθῶ στοὺς ἐθνικούς.
7. *ἦν συνομοροῦσα* = συνώρευε, γειτόνευε, ἦταν παραπλεύρως.
9. *δι' ὁράματος* = μὲ ὅραμα.
10. *οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι* = κανεὶς δὲν θὰ σοῦ ἐπιτεθῇ.

τοῦ κακῶσαί σε = γιὰ νὰ σὲ κακοποιήσῃ, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ σὲ κακοποιήσῃ.

11. *ἐνιαυτὸς* = ἔτος.

12. *Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος* = ὅταν δὲ ὁ Γαλλίων ἦταν ἀνθύπατος.
κατεπέστησαν = ξεσηκώθηκαν, ὥρμησαν.
ἐπὶ τὸ βῆμα = στὸ δικαστικὸ βῆμα.

13. *ἀναπείθει* = παραπείθει, παραπλανᾷ, παρασύρει.

14. *ῥᾳδιούργημα πονηρὸν* = δολοπλοκία ἢ κακούργημα.
κατὰ λόγον = δικαίως.
ἠνεσχόμην ἂν ὑμῶν = θὰ σᾶς δεχόμουν.

15. *εἰ δὲ ζήτημά ἐστι* = ἀφοῦ ὅμως εἶνε ζήτημα.
ὄψεσθε αὐτοὶ = θὰ τὸ ἐξετάσετε σεῖς.
οὐ βούλομαι = δὲν θέλω.

16. *ἀπήλασε (τοῦ ρ. ἀπελαύνω)* = ἔδιωξε.

17. *ἐπιλαβόμενοι* = ἀφοῦ ἔπιασαν.
ἔτυπτον = κτυποῦσαν.
οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελεν = γιὰ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν ἔμελε τὸν Γαλλίωνα, ὁ Γαλλίων ἀδιαφοροῦσε τελείως.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Στὴν Ἀθήνα ὁ Παῦλος ἔμεινε λίγο. Ὁ τόπος τῆς κοσμικῆς σοφίας δὲν προσφερόταν πολὺ γιὰ τὴ σοφία τοῦ Θεοῦ. Ὑποστηρίζεται, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ σοφία βοήθησε στὴν ἀποδοχὴ καὶ στὴν ἐξάπλωσι τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀλλὰ ποῦ τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου εἶχε τὰ λιγώτερα ἀποτελέσματα; Στὴν πόλι τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας. Ἡ κοσμικὴ σοφία δυσχεραίνει μᾶλλον παρὰ διευκολύνει τὸ ἔργο τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Ἀπ' τὴν Ἀθήνα ὁ Παῦλος μετέβη στὴν Κόρινθο, τὴν πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας «Ἀχαΐα». Περίφημη καὶ ἡ πόλις τῆς Κορίνθου. Εἶχε καὶ αὐτὴ σπουδαία παράδοσι γραμμάτων καὶ καλλιτεχνίας. Σ' αὐτὴ κυβέρνησε ὁ σοφὸς Περίανδρος καὶ δίδαξε καὶ πέθανε ὁ κυνικὸς

Διογένης. Θαυμάσια ἦταν τὰ κορινθιακὰ ἀγγεῖα καὶ ἄλλα ἔργα τέχνης. Ἀλλὰ βεβαίως ἡ Ἀθήνα ἦταν ἀνώτερη καὶ στὰ γράμματα καὶ στὴν καλλιτεχνία. Ἡ Κόρινθος ἦταν πολὺ ἰσχυρὴ οἰκονομικῶς. Εἶχε ἀκμαῖο ἐμπόριο καὶ δύο λιμάνια στὸν Ἰσθμό, τὰ ὁποῖα συνδέονταν μὲ δίολκο. Ἀπ' τὸ ἐμπόριο καὶ τὰ διόδια τῶν πλοίων στὸν Ἰσθμὸ ἡ πόλις εἶχε πλουτίσει. «Ἀφνειὸς Κόρινθος» λεγόταν. Πλουσία Κόρινθος δηλαδή. Λόγῳ δὲ τῆς ἀφθονίας τῶν ὑλικῶν της ἀγαθῶν καὶ τῶν δύο ἐμπορικῶν λιμένων της εἶχε καὶ μεγάλη διαφθορά. Ἐντόπιοι καὶ ξένοι ἐπιδίδονταν σὲ κάθε εἶδος ἀκολασίας. Μία Λαΐς, περιβόητη ἑταίρα, ἦταν Κορινθία. Καὶ ἄλλη Λαΐς, ἐπίσης περιβόητη, ποὺ γεννήθηκε ἀλλοῦ, ἔδρασε καὶ στὴν Κόρινθο. Φιλόσοφοι καὶ καλλιτέχνες τῆς Κορίνθου συμφύρονταν μὲ τὶς ἑταῖρες. Μάλιστα ἡ πορνεία ἐθεωρεῖτο ἱερή. Ὁ ναὸς τῆς Ἀφροδίτης στὴν Κόρινθο εἶχε χίλιες ἱεροδούλους. Ἀπὸ διαφόρους τόπους σαρκολάτρες μετέβαιναν στὴν Κόρινθο γιὰ ν' ἀπολαύσουν τὴ διαφθορὰ στὸ μέγιστο βαθμό. Καὶ ἐπειδὴ στὴν Κόρινθο ἡ ζωὴ ἦταν πολυδάπανη, λεγόταν τὸ γνωστό, «Οὐ παντὸς πλεῖν εἰς Κόρινθον». Δὲν μποροῦσε ὁ καθένας νὰ πλεύσῃ στὴν Κόρινθο. Γιὰ νὰ πήγαινε κανεὶς στὴν Κόρινθο καὶ νὰ διασκέδαζε, θὰ ἔπρεπε νὰ ἦταν πλούσιος. Ἡ διαφθορὰ τῆς Κορίνθου ἔγινε παροιμιώδης. Τὸ «κορινθιάζειν» σημαίνει νὰ ζῇ κανεὶς διεφθαρμένη ζωὴ σὰν τοὺς Κορινθίους. Σὲ τέτοια πόλι πῆγε ὁ Παῦλος νὰ κηρύξῃ τὸ εὐαγγέλιο τῆς ἐγκρατείας καὶ τῆς ἁγνότητος, σὲ πόλι «οὗ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία» (Ρωμ. ε' 20).

Στίχ. 2 - 3: Διπλὸ ἔργο ἔκανε ὁ Παῦλος στὴν πόλι τῆς Κορίνθου, ὑλικὸ καὶ πνευματικό, χειρωνακτικὸ καὶ ἀποστολικό. Οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μας περιφρονοῦσαν τὶς χειρωνακτικὲς ἐργασίες, τὶς θεωροῦσαν βάναυσες, τὶς ἀπέφευγαν καὶ τὶς ἀνέθεταν στοὺς δούλους. Αὐτοὶ δὲ ἠσχολοῦντο μὲ τὴ φιλοσοφία, τὴν καλλιτεχνία, τὴ λογοτεχνία, τὰ θέατρα, τὴν πολιτική, τὸ νὰ λένε καὶ ν' ἀκοῦνε κάτι νεώτερο κ.τ.λ. Ὁ Παῦλος, καίτοι ἄνθρωπος τῶν γραμμάτων, ἔμαθε μιὰ τέχνη, γιὰ νὰ ἐργάζεται χειρωνακτικῶς καὶ νὰ ἐξοικονομῇ τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ ζωή. Ἦταν σκηνοποιός. Στὴν πατρίδα του μάλιστα τὴν Κιλικία τὸ

ἐπάγγελμα τοῦ σκηνοποιοῦ ἦταν κοινό. Ἀφθόνως ἐκεῖ κατασκευάζονταν ὑφάσματα ἀπὸ τρίχες αἰγῶν γιὰ σκηνές. Σκηνὲς ἐπίσης γίνονταν ἀπὸ λινὰ ὑφάσματα καὶ δέρματα. Ὁ Παῦλος λοιπόν, ἕνας τόσο μεγάλος ἄνθρωπος, ὁ μεγαλύτερος μετὰ τὸν Θεάνθρωπο, δούλευε χειρωνακτικῶς, ὡς ταπεινὸς σκηνοποιός! Μετὰ τὸ Χριστὸ τίνος ἄλλου ὁ χρόνος ἦταν τόσο πολύτιμος, ὅσο ὁ χρόνος τοῦ Παύλου, τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν; Δὲν θὰ ἔπρεπε ὁ Παῦλος καὶ τὸ τελευταῖο λεπτὸ ν' ἀφιερώνῃ στὴν πνευματικὴ ἀποστολή του; Κάθε λεπτὸ τοῦ ἀποστολικοῦ ἔργου δὲν ἦταν ὑψίστης σημασίας, δὲν ζύγιζε αἰωνιότητα; Σκηνὲς μποροῦσαν πολλοὶ νὰ κάνουν. Ἀλλὰ τὸ πνευματικὸ ἔργο τοῦ Παύλου πόσοι μποροῦσαν νὰ κάνουν; Καὶ ὅμως ὁ Παῦλος δαπανοῦσε ἀρκετὸ χρόνο γιὰ νὰ ἐργάζεται ὡς κοινὸς τεχνίτης. Αὐτός, ὁ ὁποῖος ἀπεστάλη ἀπὸ τὸ Χριστὸ στὰ ἔθνη γιὰ νὰ στήσῃ πνευματικὲς σκηνές, νὰ ἱδρύσῃ ἐκκλησίες, διέθετε χρόνο γιὰ νὰ κατασκευάζῃ καὶ ὑλικὲς σκηνές.

Εἶχε λεπτοτάτη συνείδησι ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Γιὰ νὰ μὴ ἐπιβαρύνῃ κανένα· γιὰ νὰ μὴ δώσῃ σὲ κανένα τὸ δικαίωμα νὰ τὸν κατηγορήσῃ, ὅτι κήρυττε τὸ εὐαγγέλιο γιὰ νὰ βγάζῃ τὸ ψωμί του· καὶ γιὰ νὰ δώσῃ σὲ ὅλους παράδειγμα ἐργατικότητος καὶ ταπεινώσεως, ὁ μέγας ἀπόστολος ἔβγαζε τὸ ψωμί του ἀπ' τὴν ἐργασία τῶν χεριῶν του. Ἐπαρκοῦσε μάλιστα καὶ στὶς ἀνάγκες τῶν συνεργατῶν του. Δείχνοντας τὰ σκληρὰ χέρια του ὁ ἀπόστολος, εἶπε ἀργότερα στοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου: «Ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται» (Πράξ. κ' 34). Στὶς ἀνάγκες μου καὶ στὶς ἀνάγκες τῶν συνεργατῶν μου ὑπηρέτησαν αὐτὰ τὰ χέρια. Ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τοῦ ἀποστόλου, ἀλλ' ὡς ὡραῖαι καὶ αἱ χεῖρες τοῦ ἀποστόλου! (Πρβλ. Ρωμ. ι' 15).

Τὸ παράδειγμα τοῦ ἀποστόλου ἐφαρμόζουν σήμερα τὰ παιδιὰ τοῦ σκότους. Ἄθεα καθεστῶτα ὑποχρεώνουν τοὺς σπουδαστὰς νὰ ἐργάζωνται κατὰ τὴ θερινὴ περίοδο ὡς κοινοὶ ἐργάτες, γιὰ νὰ βοηθοῦν στὸ ἔργο τῶν γεωργῶν,

τῶν κτηνοτρόφων κ.λπ., καὶ νὰ λαμβάνουν πεῖρα τοῦ μόχθου τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται σκληρὰ σὲ χειρωνακτικὰ ἔργα γιὰ νὰ τρέφουν τὴν ἀνθρωπίνη κοινωνία. Στὴν Κίνα καὶ ἀνώτατοι ἀξιωματοῦχοι φοροῦν φόρμες καὶ δίνουν τὸ παράδειγμα χειρωνακτικῆς ἐργασίας...

Καὶ ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπου ὁ Παῦλος καθαγίασε τὴν ἐργασία καὶ μὲ λόγια καὶ μὲ πράξεις; Ἀλλοίμονο! Ἐδῶ στὴ χώρα μας γιὰ τὶς χειρωνακτικὲς ἐργασίες ἐξακολουθεῖ σὲ σοβαρὸ βαθμὸ νὰ ἰσχύῃ ἡ ἀντίληψις τῶν πρὸ Χριστοῦ προγόνων μας. Ἡ ἐργασία τοῦ γεωργοῦ, τοῦ κτηνοτρόφου, τοῦ ἐργάτου καὶ τοῦ τεχνίτου περιφρονεῖται. Ὅλοι θέλουν νὰ μαθαίνουν γράμματα, νὰ γίνωνται ἐπιστήμονες, νὰ καταλαμβάνουν θέσεις, νὰ στρογγυλοκάθωνται στὰ γραφεῖα καὶ νὰ κερδίζουν ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότερα καὶ ἀκοπώτερα χρήματα. Οἱ σπουδασταὶ κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνες δὲν καταδέχονται νὰ βοηθήσουν τοὺς γονεῖς τους σὲ γεωργικὰ καὶ ἄλλα χειρωνακτικὰ ἔργα. Θέλουν νὰ τρῶνε τὰ προϊόντα τῆς γῆς, ἀλλὰ νὰ μὴ σκάπτουν λίγο τὴ γῆ, μήτε νὰ ἁπλώνουν τὰ χέρια τους νὰ μαζέψουν τοὺς καρποὺς τῆς γῆς. Θέλουν νὰ τρῶνε τὸ γάλα, τὸ τυρί, τὸ βούτυρο καὶ τὸ κρέας, ἀλλὰ νὰ μὴ βόσκουν λίγο τὰ ποίμνια. Γέμισε ἡ χώρα ἀπὸ ὑπερηφάνους σπουδαστάς, ψευτοεπιστήμονες, ψευτοϋπαλλήλους, καφενοβίους καὶ λοιποὺς ἀργοσχόλους καὶ χαραμοφάηδες, οἱ ὁποῖοι ζοῦν μὲ τὸν ἱδρῶτα ἄλλων. Ἀλλ᾽ ἕως πότε θὰ ὑπάρχουν τὰ ὀλίγα «κορόϊδα» γιὰ νὰ τρέφουν τοὺς πολλούς; Τὰ «κορόϊδα» συνεχῶς ἐλαττώνονται. Ἡ ὕπαιθρος συνεχῶς ἐγκαταλείπεται. Καὶ κατὰ τὶς προφητεῖες τῆς Γραφῆς, ἀλλὰ καὶ τὶς προβλέψεις εἰδικῶν ἐπιστημόνων, φοβερὴ πεῖνα θὰ πέσῃ στὸν κόσμο. Ἤδη δὲ στὴ χώρα μας, ἀλλὰ καὶ σ᾽ ἄλλες χῶρες, ὑπάρχει ἀνησυχητικὴ οἰκονομικὴ κρίσις. Θὰ τιμωρηθοῦμε δικαίως, διότι περιφρονήσαμε τὰ ταπεινὰ ἐπαγγέλματα, στὰ ὁποῖα κυρίως στηρίζεται ἡ ὑλικὴ ζωή, ἔχουν δὲ θέλγητρα καὶ παρέχουν ἀφορμὲς καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωή.

Σπουδαία ἡ σημασία τῆς ἐργασίας. Ἀλλὰ σπουδαία καὶ ἡ σημασία τῆς συνεργασίας, τὸ μὲ ποιὸν συνεργάζεσαι.

Ὁ Παῦλος στὴν Κόρινθο βρῆκε τὸν Ἰουδαῖο Ἀκύλα ἀπὸ τὸν Πόντο καὶ τὴ γυναῖκα του Πρίσκιλλα. Εἶχαν ἔλθει προσφάτως ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Διότι ὁ αὐτοκράτωρ Κλαύδιος εἶχε διατάξει νὰ φύγουν ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι ἀπ' τὴ Ρώμη. Γιατί; Διότι κατὰ τὸν Ρωμαῖο ἱστορικὸ Σουετώνιο οἱ Ἰουδαῖοι προκαλοῦσαν συνεχῶς ταραχὲς ὑποκινούμενοι ἀπὸ κάποιον Χρῆστο. Τὸ ὄνομα Χρῆστος (CHRESTUS) κατὰ πᾶσαν πιθανότητα σημαίνει τὸ Χριστό. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Πίστεώς μας προφερόταν τόσο συχνὰ στὴ Ρώμη ἀπ' τοὺς Ἰουδαίους, ὥστε ὁ Ρωμαῖος Σουετώνιος νόμισε, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ κάποιο πρόσωπο, τὸ ὁποῖο ζοῦσε στὴ γῆ καὶ ὑποκινοῦσε θρησκευτικὲς ταραχές. Οἱ ἀγέρωχοι Ρωμαῖοι, καταφρονηταὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῆς θρησκείας τους, πόσο ἀγνοοῦσαν τὸν Χριστό (Πρβλ. Πράξ. κε' 19)! Ὁ Ἀκύλας ἦταν σκηνοποιός, ὅπως ὁ Παῦλος. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος πῆγε στὸν Ἀκύλα καὶ τὴν Πρίσκιλλα καὶ ἔμενε μαζί τους καὶ ἐργαζόταν. Οἱ δύο σκηνοποιοὶ συνεργάζονταν. Ἡ δὲ συνεργασία τους ἦταν ἄριστη γιὰ πολλοὺς λόγους.

Οἱ δύο ἄνδρες εἶχαν πολλὰ κοινά. Καὶ οἱ δύο ἦταν Ἰουδαῖοι. Καὶ οἱ δύο εἶχαν ταξιδεύσει πολύ, ὁ Παῦλος λόγῳ τῆς ἀποστολῆς του καὶ ὁ Ἀκύλας λόγῳ τῆς ἐργασίας του. Καὶ οἱ δύο ἦταν διωκόμενοι, ὁ Ἀκύλας μὲ τὴ γυναῖκα του ἀπὸ μιὰ πόλι, τὴ Ρώμη, ὁ Παῦλος ἀπὸ πολλὲς πόλεις. Καὶ οἱ δύο εἶχαν τὴν αὐτὴ τέχνη, τὴν τέχνη τοῦ σκηνοποιοῦ. Καί, ὅπως φαίνεται, κοινὴ ἦταν καὶ ἡ χριστιανικὴ πίστις. Ὅπως ὁ Παῦλος, ἔτσι καὶ ὁ Ἀκύλας μὲ τὴ γυναῖκα του πίστευε στὸ Χριστό. Καὶ ἂν ἴσως ὁ Παῦλος στὴν ἀρχὴ δὲν βρῆκε τὸν Ἀκύλα καὶ τὴν Πρίσκιλλα χριστιανούς, βρῆκε ὅμως τὴν καλὴ διάθεσι σ' αὐτούς, καὶ ἔπειτα τοὺς ἔκανε χριστιανούς. Ἡ δὲ βιοποριστικὴ συνεργασία συνδυάστηκε μὲ πνευματικὴ συνεργασία. Πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ρώμης ὁ ἀπόστολος ἔγραψε: «Ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν, οἷς οὐκ ἐγὼ μόνον εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν» (Ρωμ. ιστ' 3 - 4). Ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα διακρίθηκαν στὴν

Ἐκκλησία ὡς σπουδαιότατο ἱεραποστολικὸ ζεῦγος.

Ἂς προσέχῃ καὶ καθένας ἀπὸ μᾶς τὸ θέμα τῆς συνεργασίας. Ἂς ἐπιδιώκῃ νὰ βρίσκῃ συνεργάτες καὶ ἐργοδότες, μὲ τοὺς ὁποίους νὰ ἔχῃ ὡρισμένα κοινά, ἰδίως τὴ χριστιανικὴ πίστι. Καὶ ἂν οἱ σπουδαῖοι καὶ ἰδεώδεις χριστιανοὶ σπανίζουν καὶ δὲν βρίσκωνται κατὰ τὴν ἀναζήτησι ἐργασίας καὶ συνεργασίας, ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος ἂς ἐπιδιώκῃ τὸ σχετικῶς καλλίτερο. Ἂς ἀποφεύγῃ ἀσεβεῖς ἐργοδότες καὶ συνεργάτες, γιὰ νὰ μὴ ἐπηρεάζεται ἀπ' αὐτοὺς καὶ χάνῃ τὴν πνευματικότητά του. Καὶ ἂς προτιμᾷ ἀνθρώπους μὲ κάποια καλὴ προαίρεσι καὶ τιμιότητα, γιὰ νὰ ἐπιδρᾷ σ' αὐτοὺς καὶ νὰ τοὺς βοηθῇ νὰ γίνωνται καλλίτεροι. Ἡ συνεργασία εἶνε μεγάλη εὐκαιρία ἱεραποστολικῆς δράσεως καὶ ἐπιδράσεως. Ταπεινοὶ ἐργάτες μὲ ἱεραποστολικὸ ζῆλο μετέβαλαν κοσμικοὺς συνεργάτες καὶ ἐργοδότες σὲ σπουδαίους χριστιανούς.

Στίχ. 4 - 11: Ὁ Παῦλος κάθε Σάββατο συζητοῦσε στὴ συναγωγὴ καὶ προσπαθοῦσε νὰ πείσῃ Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνες προσηλύτους στὸν Ἰουδαϊσμό. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι, ὅπως σὲ ἄλλες πόλεις, ἔτσι καὶ στὴν Κόρινθο ἀντιτάσσονταν στὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου γιὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ ἐκτρέπονταν σὲ ὕβρεις. Τότε ὁ Παῦλος, σὲ ἔνδειξι διαμαρτυρίας, τίναξε ζωηρῶς τὰ ἐνδύματά του σὰν νὰ ἔλεγε: Καὶ ἡ σκόνη, ποὺ ἔπεσε στὰ ἐνδύματά μου ἀφ' ὅτου σᾶς συνάντησα, δὲν θέλω νὰ μείνῃ ἐπάνω μου. Ἀφοῦ δὲν παραδέχεσθε τὸν Ἰησοῦ ὡς Χριστό, καμμιὰ σχέσι δὲν θέλω μαζί σας. Τὴ ζωηρὴ χειρονομία τῆς ἐκτινάξεως τῶν ἐνδυμάτων του ὁ ἀπόστολος συνώδευσε μὲ φοβερὰ λόγια: «Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι». Εἶνε νὰ νὰ τοὺς ἔλεγε: Ἀφοῦ ὁ Μεσσίας ἦλθε καὶ ἐσεῖς ἀπιστεῖτε καὶ ἀντιτάσσεσθε καὶ βλασφημεῖτε, αὐτοκτονεῖτε πνευματικῶς. Καὶ τὸ αἷμα τῆς πνευματικῆς αὐτοκτονίας σας θὰ πέσῃ στὰ κεφάλια σας. Ἡ εὐθύνη γιὰ τὸν πνευματικό σας θάνατο θὰ βαρύνῃ ἐσᾶς τοὺς ἰδίους. Ἐγὼ ἔπραξα τὸ καθῆκον μου ἀπέναντί σας. Κήρυξα τὴν ἀλήθεια. Καὶ συνεπῶς εἶμαι καθαρὸς ἀπὸ ἐνοχὴ ἀπέναντί σας. Δὲν

ἔχω καμμιὰ εὐθύνη γιὰ τὸν πνευματικό σας θάνατο. Ἀπ' τὴ στιγμὴ αὐτὴ φεύγω καὶ θὰ πάω νὰ κηρύξω τὸ εὐαγγέλιο στοὺς ἐθνικούς.

Ὁ ἀπόστολος ἔφυγε ἀπ' τὴ συναγωγὴ καὶ πῆγε παραπλεύρως τῆς συναγωγῆς, στὸ σπίτι κάποιου Ἰούστου, ποὺ ἦταν προσήλυτος στὸν Ἰουδαϊσμό. Ὅποιος Ἰουδαῖος εἶχε καλὴ διάθεσι, ἀπ' τὴ συναγωγὴ μποροῦσε μὲ δύο βήματα νὰ βρεθῇ στὸ σπίτι τοῦ Ἰούστου καὶ ν' ἀκούσῃ τὸν ἀπόστολο.

Σκληροὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων τὸ κήρυγμα δὲν ἔμεινε ἄκαρπο. Ὅπως στὴν Ἀθήνα ἀπ' τοὺς Ἕλληνες πίστευσε ἕνας ἐπίσημος, ὁ Ἀρεοπαγίτης Διονύσιος, ἔτσι καὶ στὴν Κόρινθο ἀπ' τοὺς Ἰουδαίους πίστευσε ἕνας ἐπίσημος, ὁ ἀρχισυνάγωγος Κρίσπος. Καὶ δὲν πίστευσε μόνος, ἀλλὰ μὲ ὅλο τὸ σπίτι του. Πόσο θὰ φαρμάκωσε τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὸ Σατανᾶ ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ ἀρχισυναγώγου! Καὶ πόσο θὰ χαροποίησε τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συνεργάτες του! Ὁ ἀπόστολος βάπτισε τὸν Κρίσπο ἰδιοχείρως (Α' Κορ. α' 14).

Ἐκτὸς τοῦ Ἰουδαίου Κρίσπου πίστευσαν καὶ πολλοὶ Κορίνθιοι, Ἕλληνες δηλαδή, ποὺ γεννήθηκαν στὴν Κόρινθο. Ἰουδαῖοι ἐλάχιστοι, Ἕλληνες πολλοί. Καὶ ἔπειτα θὰ πίστευαν πολὺ περισσότεροι. Ἀλλ' ὁ ἀπόστολος, ὡς φαίνεται, νόμιζε πὼς ὁ θερισμὸς στὴν Κορινθο τελείωσε, καὶ σκεπτόταν νὰ ἀναχωρήσῃ, δεδομένου μάλιστα, ὅτι μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ ἀρχισυναγώγου οἱ Ἰουδαῖοι ἔγιναν πολὺ ἐκρηκτικοὶ καὶ ἀπειλητικοί. Ἀλλ' ὁ Κύριος, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, δὲν ἄφησε τὸν Παῦλο ν' ἀναχωρήσῃ ἀπ' τὴν Κόρινθο. Ἐμφανίστηκε σὲ ὅραμα τὴ νύχτα καὶ εἶπε στὸν ἀπόστολο: «Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπήσῃς. Διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεταί σοι τοῦ κακῶσαί σε, διότι λαὸς ἐστί μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ». Μὴ φοβᾶσαι, δηλαδή. Ἀλλὰ κήρυττε καὶ μὴ σιωπήσῃς. Διότι ἐγὼ εἶμαι μαζί σου. Καὶ κανεὶς δὲν θὰ σοῦ ἐπιτεθῇ γιὰ νὰ σὲ κακοποιήσῃ. Κήρυττε, διότι ἔχω πολὺ λαὸ σ' αὐτὴ τὴν πόλι. Ὁ Παῦλος ἔμεινε στὴν Κόρινθο ἑνάμισυ ἔτος

καὶ δίδασκε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Στὴν Ἀθήνα οὔτε μῆνα. Στὴν Κόρινθο δεκαοκτὼ μῆνες. Μακαρία ἡ Κόρινθος, διότι ἀξιώθηκε τῆς παρουσίας τοῦ μεγαλυτέρου ἀποστόλου ἐπὶ ἑνάμισυ ἔτος!

Ὁ ἀπόστολος ἔμεινε στὴν Κόρινθο ἐπὶ μακρὸ διάστημα, διότι στὴν πόλι αὐτὴ ὑπῆρχε γιὰ τὸν Κύριο λαὸς πολύς. Ὁ ἀπόστολος εἶδε τὸ λαὸ ποὺ πίστευσε στὶς ἀρχές, καὶ νόμισε ὅτι ὁ θερισμὸς τελείωσε. Ἀλλ' ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, «ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρδίας» (Ἀποκ. β' 23), εἶδε πολὺ λαό, ὁ ὁποῖος ἔμελλε νὰ πιστεύσῃ κατὰ τὴ συνέχισι τοῦ ἔργου. Ἄλλες ψυχὲς πιστεύουν εὐκολώτερα, μὲ λιγώτερο κήρυγμα, καὶ ἄλλες πιστεύουν δυσκολώτερα, μὲ περισσότερο κήρυγμα. Γι' αὐτὸ οἱ κήρυκες πρέπει νὰ ἐπιμένουν. Ἀλλὰ καὶ κάθε πιστός, ποὺ ἐπιθυμεῖ νὰ πείσῃ καὶ νὰ κερδίσῃ ψυχὲς γιὰ τὸ Χριστό, πρέπει νὰ ἐπιμένῃ στὴν προσπάθεια. Ἴσως πρέπει νὰ ἐπιμένῃ ἐπὶ ἔτη καὶ δεκαετίες. Ἕνας λογικὸς στάχυς μπορεῖ νὰ ὡριμάσῃ σὲ μιὰ ὥρα καὶ νὰ θερισθῇ γιὰ τὴν ἀποθήκη τοῦ Κυρίου, τὴν Ἐκκλησία, μπορεῖ νὰ ὡριμάσῃ καὶ σὲ δεκαετίες. Πολλοὶ ὡριμάζουν πρὸς τὸ τέλος, ὅταν πλησιάζῃ ὁ θάνατος.

Στὴν Κόρινθο ἱδρύθηκε πολὺ ἀκμαία Ἐκκλησία, πολυμελὴς καὶ πλημμυρισμένη ἀπ' τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «ἀφνειὸς» Ἐκκλησία, ἴσως ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες τὶς Ἐκκλησίες, ποὺ ἵδρυσε ὁ Παῦλος. Σ' αὐτὴ ὁ Παῦλος ἀπηύθυνε τὶς δυὸ μεγάλες πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολές, θησαυροὺς ἀνεκτιμήτους καὶ ἀνεξαντλήτους. Σ' αὐτὴ ἀπηύθυνε καὶ τρίτη Ἐπιστολή, ἡ ὁποία χάθηκε, ἴσως δὲ καὶ ἄλλες. Ἀπ' αὐτὴ δὲ ἔγραψε τὶς δυὸ πρὸς Θεσσαλονικεῖς Ἐπιστολές, μᾶλλον καὶ τὴ μεγαλύτερη Ἐπιστολή, τὴν πρὸς Ρωμαίους. Σ' αὐτή, τὴν παροιμιώδη γιὰ τὴ διαφθορά της Κόρινθο, κατὰ τὸν πιὸ κτυπητὸ τρόπο πραγματοποιήθηκε ὁ λόγος, «οὗ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις» (Ρωμ. ε' 20). Τί μεγαλύτερο καύχημα μπορεῖ νὰ ἔχῃ ἡ Κόρινθος ἀπ' τὸ ὅτι ἀξιώθηκε νὰ ἔχῃ ἀνάμεσά της τὸν μεγαλύτερο ἀπόστολο ἐπὶ ἑνάμισυ ἔτος καὶ νὰ γίνῃ ἀποστολικὴ Ἐκκλησία μὲ πλῆθος ἐξόχων τίτλων;

Ὦ σύγχρονοι Κορίνθιοι! Ἀναλογίζεσθε τὴν ὑπερβολικὴ τιμή, τὴν ὁποία ἔκανε σὲ σᾶς ὁ Κύριος; Αἰσθάνεσθε συγκίνησι καὶ ρῖγος; Ἔρχονται δάκρυα στὰ μάτια σας; Καὶ ἀγωνίζεσθε νὰ εἶσθε ἀντάξιοι τοῦ λαοῦ ἐκείνου, τὸν ὁποῖο ξεχώρισε καὶ ἁγίασε ὁ Κύριος τὴν ἐποχὴ τοῦ Παύλου; Μπορεῖ νὰ εἰπῇ καὶ σήμερα ὁ Κύριος γιὰ σᾶς «λαός πολὺς ἐστί μοι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ»;

Κάνει ἐντύπωσι, ὅτι στὴν Ἀθήνα, τὴν πόλι τῆς σοφίας, ὁ Κύριος εἶχε ἐλάχιστες ψυχές, ἐνῷ στὴν Κόρινθο, τὴν περιβόητη γιὰ τὴ διαφθορά της πόλι, εἶχε λαὸ πολύ. Γιατί δὲν συνέβη τὸ ἀντίθετο; Γιατί στὴν πόλι τῆς σοφίας δὲν πίστευσαν περισσότεροι καὶ στὴν πόλι τῆς διαφθορᾶς λιγώτεροι; Νὰ γιατί· Ἡ κοσμικὴ σοφία συνήθως φουσκώνει τὰ μυαλά, κάνει τὸν ἄνθρωπο ὑπερήφανο. Ὁ δὲ ὑπερήφανος νομίζει, ὅτι καταλαβαίνει καλλίτερα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, περιφρονεῖ τὴ γνώμη τῶν ἄλλων, καὶ μάλιστα ἀγανακτεῖ, ἂν οἱ ἄλλοι δὲν τὸν καταλαβαίνουν καὶ δὲν τὸν παραδέχωνται. Τόση πεποίθησι ἔχει ὁ ὑπερήφανος στὴ λογική του, ὥστε, ὅσα δὲν καταλαβαίνει, τὰ ἀπορρίπτει ὡς παράλογα! Ὅλων τῶν πραγμάτων μέτρο ἡ λογική του! Οἱ οὐράνιες ἀλήθειες, ἐπειδὴ δὲν χωροῦν στὸ μυαλό του, ἀπορρίπτονται. Ἔτσι ἡ ὑπερηφάνεια σκοτώνει τὴν πίστι. Ἀντιθέτως ἡ ἁμαρτία, ἰδίως ἡ σαρκική, ἐξευτελίζει, συντρίβει καὶ ταπεινώνει τὸν ἁμαρτωλό. Τί ἐξευτελίζει καὶ ταπεινώνει ὅσο ἡ σαρκικὴ ἁμαρτία; Ποιὸς ἀηδιάζει καὶ στενάζει ὅσο ὁ διαπράττων τὴ σαρκικὴ ἁμαρτία; Καὶ ποιὸς ζητεῖ ἀλλαγὴ τοῦ ἑαυτοῦ του ὅσο αὐτός; Ἐπειδὴ δὲ ὁ σαρκικῶς ἁμαρτωλὸς ἔχει συντριβή, ταπείνωσι καὶ ἔντονο πόθο ἀλλαγῆς, γι' αὐτὸ καὶ ἑλκύει τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ πιστεύει εὐκολώτερα. Οἱ Ἀθηναῖοι ὡς σοφοὶ εἶχαν ὑπερηφάνεια, ἡ ὁποία ἀπέκλειε τὴν πίστι. Οἱ Κορίνθιοι ὡς σαρκικῶς ἁμαρτωλοὶ εἶχαν ταπείνωσι, ἡ ὁποία διευκόλυνε τὴν πίστι. Νά, λοιπόν, γιατί στὴν Κόρινθο πίστευσαν πολλοὶ καὶ στὴν Ἀθήνα ἐλάχιστοι. Μήπως καὶ στὴν Παλαιστίνη δὲν πίστευσαν πολλοὶ ἁμαρτωλοί, πόρνες, τελῶνες κ.λπ., ἐλάχιστοι δὲ γραμματεῖς, Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι, οἱ ὁποῖοι θεωροῦσαν τοὺς ἑαυτούς των σοφούς; «Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν» (Ἰακ. δ' 6, Παροιμ. γ' 34).

Ἀδελφοί! Νὰ ἀποφεύγωμε τὴ σαρκικὴ διαφθορά, ἀλλὰ περισσότερο νὰ ἀποφεύγωμε τὴν ὑπερηφάνεια. Διότι ἡ ὑπερηφάνεια εἶνε ψυχικὴ διαφθορὰ χειρότερη ἀπὸ τὴ σαρκικὴ διαφθορὰ καὶ διώχνει τὴ χάρι καὶ τὴν πίστι ὅσο καμμιὰ ἄλλη κακία. Ἐπὶ πλέον ἡ ὑπερηφάνεια ὁδηγεῖ καὶ στὶς σαρκικὲς πτώσεις.

Στίχ. 12 - 17: Τὸ περιστατικὸ μὲ τὸν ἀνθύπατο Γαλλίωνα, ἀδελφὸ τοῦ φιλοσόφου Σενέκα, εἶνε δεῖγμα τῆς προστασίας, τὴν ὁποία ὁ Κύριος ὑποσχέθηκε στὸν Παῦλο κατὰ τὸ ὅραμα. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐπιτέθηκαν κατὰ τοῦ ἀποστόλου, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ τοῦ κάνουν κακό. Τὸν ὡδήγησαν βιαίως ἐνώπιον τοῦ ἀνθυπάτου, ἀλλὰ δὲν πέτυχαν καταδίκη. Ἀντιθέτως μὲ τὴν ἀπέλασί τους καὶ τὸν δαρμὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου τους Σωσθένη ὑπέστησαν ταπείνωσι.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΣΤΗ ΣΥΡΙΑ
Ο ΑΠΟΛΛΩΣ ΣΤΗΝ ΕΦΕΣΟ

Στὸ δέκατο ὄγδοο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 18 - 28, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὴν ἐπάνοδο τοῦ Παύλου στὴν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, στίχ. 18 - 22, 2) γιὰ τὴν ἐπίσκεψι τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Γαλατικῆς χώρας καὶ τῆς Φρυγίας, στίχ. 23, καὶ 3) γιὰ τὸν Ἀπολλὼ στὴν Ἔφεσο, στίχ. 24 - 28.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

18. *ἔτι προσμείνας* = ἀφοῦ παρέμεινε ἀκόμη.
ἡμέρας ἱκανὰς = ἀρκετὲς ἡμέρες.
τοῖς ἀδελφοῖς ἀποταξάμενος = ἀφοῦ ἀποχαιρέτισε τοὺς ἀδελφούς.
ἐξέπλει = ἀναχώρησε μὲ πλοῖο.
κειράμενος τὴν κεφαλὴν = ἀφοῦ ἔκαμε κουρὰ τῆς κεφαλῆς, ἀφοῦ ἔκοψε τὰ μαλλιά.
εὐχὴ = τάμα.

20. *ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν* = ἐνῷ δὲ αὐτοὶ τὸν παρακαλοῦσαν.
ἐπὶ πλείονα χρόνον = περισσότερο χρόνο.
οὐκ ἐπένευσεν = δὲν συγκατένευσε.

21. *ἀπετάξατο αὐτοῖς* = ἀποχαιρέτισε αὐτούς.
δεῖ... ποιῆσαι = πρέπει... νὰ κάνω.
ἀνακάμψω = θὰ ἐπιστρέψω.
ἀνήχθη = ἀναχώρησε μὲ πλοῖο.

22. *ἀσπασάμενος* = ἀφοῦ χαιρέτισε.

24. *τῷ γένει* = στὴν καταγωγή.
λόγιος = εὐπαίδευτος, εὔγλωττος, ρήτωρ.

25. *ζέων τῷ πνεύματι* = μὲ θερμὸ πνεῦμα.
ἐπιστάμενος = ἂν καὶ γνώριζε.

26. *ἤρξατο παρρησιάζεσθαι* = ἄρχισε νὰ κηρύττῃ μὲ παρρησία.

προσελάβοντο = τὸν πῆραν κοντά τους.
ἐξέθεντο = ἐξέθεσαν.

27. *βουλομένου δὲ αὐτοῦ* = ἐπειδὴ αὐτὸς ἤθελε.
διελθεῖν = νὰ μεταβῇ.
προτρεψάμενοι = ἀφοῦ προέτρεψαν, ἐνεθάρρυναν (αὐτόν).
συνεβάλετο = συνέβαλε, συνεισέφερε, βοήθησε.

28. *εὐτόνως* = μὲ τόνο, μὲ δύναμι.
διακατηλέγχετο = ἀνεσκεύαζε, ἀνέτρεπε.
ἐπιδεικνὺς = ἀποδεικνύοντας.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 18 - 19, 26: Μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ ὁ Παῦλος ἔκανε χριστιανούς, ἀλλ' ἔκανε καὶ ἱεραποστόλους. Κατὰ τὸ μακρὸ διάστημα τῆς παραμονῆς του στὴν Κόρινθο κατήρτισε ἕνα ἱεραποστολικὸ ζεῦγος, τὸν Ἀκύλα καὶ τὴν Πρίσκιλλα. Πολλὰ ἔμαθαν ἀπὸ τὸν ἀπόστολο ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα, ὥστε νὰ εἶνε σὲ θέσι νὰ διδάξουν καὶ ἄλλους. Ἀναχωρῶντας δὲ ὁ Παῦλος ἀπ' τὴν Κόρινθο, πῆρε μαζί του καὶ τὸ ἱεραποστολικὸ ζεῦγος ὡς πολυτίμους συνεργάτας του. Καὶ τοὺς ἄφησε στὴν Ἔφεσο, γιὰ νὰ ἐργασθοῦν ἐκεῖ στὸ ἔργο τοῦ Κυρίου καὶ νὰ προετοιμάσουν τὸ ἔδαφος γιὰ τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου, ὅταν θὰ ἐπέστρεφε σ' αὐτὴ τὴν πόλι.

Στὴν Ἔφεσο ἔφθασε καὶ ὁ Ἀπολλώς, «ἀνὴρ λόγιος», ἄνθρωπος τοῦ λόγου, εὐπαίδευτος καὶ ρήτωρ. Ὁ Ἀπολλὼς ἦταν κατηχημένος στὴν πίστι τοῦ Κυρίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μιλοῦσε καὶ δίδασκε γιὰ τὸν Κύριο. Ἀλλ' ἡ γνῶσις του γιὰ τὸν Κύριο δὲν ἦταν ὡλοκληρωμένη, ἀφοῦ γνώριζε μόνο τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου καὶ ἀγνοοῦσε καὶ δὲν εἶχε λάβει τὸ χριστιανικὸ βάπτισμα. Τόσο δὲ κατεῖχαν τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα, ὥστε πῆραν κοντά τους τὸν λόγιο Ἀπολλὼ καὶ τοῦ ἔκαναν συμπληρωματικὴ κατήχησι. Ἁπλοϊκοὶ ἄνθρωποι κατήχησαν ἕνα ἐπιστήμονα, διότι αὐτοὶ γνώριζαν καλλίτερα ἀπ' τὸν ἐπιστήμονα Ἀπολλὼ μιὰ ἄλλη ἐπιστήμη, ἀσυγκρίτως ἀνώτερη ἀπ' ὅλες τὶς ἐπιστῆμες, τὴν ἐπιστήμη τοῦ Θεοῦ,

τὴ γνῶσι τοῦ Χριστοῦ. Καὶ πόσοι ἁπλοϊκοὶ ἄνθρωποι διὰ μέσου τῶν αἰώνων μὲ θεογνωσία καὶ εὐσέβεια δὲν ἔγιναν διδάσκαλοι καὶ δὲν μύησαν στὴ χριστιανικὴ διδασκαλία μορφωμένους, σοφοὺς καὶ ἐπιστήμονες τοῦ κόσμου! Μετὰ τοὺς ἀγραμμάτους ἁλιεῖς ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος μυριάδες ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους ἔκανε διδασκάλους διδασκάλων καὶ καθοδηγητὰς καθοδηγητῶν. Ἂς εἶνε δοξασμένος ὁ Θεός, διότι ἐκλέγει τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου γιὰ νὰ διδάσκουν τοὺς σοφούς.

Ὡραῖο πρᾶγμα νὰ εἶνε κανεὶς ἱεραπόστολος· ὁ νοῦς του νὰ εἶνε νοῦς Χριστοῦ, τὰ πόδια του νὰ εἶνε πόδια Χριστοῦ, τὸ στόμα του νὰ εἶνε στόμα Χριστοῦ· συνεχῶς νὰ σκέπτεται, πῶς νὰ ἐπεκταθῇ ἡ βασιλεία τοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ τρέχῃ καὶ νὰ ὁμιλῇ γιὰ τὸ Χριστό. Ποιὸ ἔργο ἔχει τόσα πνευματικὰ θέλγητρα, τόση πνευματικὴ γλυκύτητα, ὅσο τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο; Ἐξόχως ὡραῖο τὸ νὰ δουλεύῃ κανεὶς γιὰ τὸ Χριστό. Ἀλλ᾽ ἀκόμη ὡραιότερο τὸ νὰ εἶνε ἱεραποστολικὸ ὄχι ἁπλῶς τὸ ἄτομο, ἀλλὰ τὸ ζεῦγος, ὁ ἄνδρας καὶ ἡ γυναῖκα μαζί, ὅπως ἦταν ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα. Ἂν ἀπ᾽ τὸ ἀνδρόγυνο τὸ ἕνα μέρος εἶνε ἱεραποστολικὸ καὶ τὸ ἄλλο μέρος εἶνε ἀδιάφορο καὶ ἀντιδραστικό, τὸ ἱεραποστολικὸ μέρος ἔχει θέλγητρα ἀπ᾽ τὴν ἱεραποστολή, ἀλλ᾽ ἔχει καὶ βάσανα ἀπ᾽ τὸ ἄλλο μέρος. Ὑποφέρει ἀπ᾽ τὴν ἀδιαφορία καὶ τὴν ἀντίδρασι τοῦ ἀνθρώπου του. Καὶ ἡ ἱεραποστολικὴ ἀπόδοσίς του ἐμποδίζεται καὶ μειώνεται. Ἀλλ᾽ ἂν καὶ οἱ δύο σύζυγοι ἔχουν ἱεραποστολικὸ ζῆλο, τότε ὁποία εὐλογία! Καὶ ἡ ἀπόδοσις καὶ τὰ θέλγητρα τῆς ἱεραποστολῆς πολλαπλασιάζονται. Ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὸ γάμο εὔχεται ὁμόνοια σωμάτων καὶ ψυχῶν. Καὶ ἡ μὲν ὁμόνοια τῶν σωμάτων ὑπάρχει σὲ πολλὰ ἀνδρόγυνα, σ᾽ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα τηροῦν τὴ συζυγικὴ πίστι. Ἀλλ᾽ ἡ ὁμόνοια τῶν ψυχῶν σὲ λίγα ἀνδρόγυνα ὑπάρχει, σ᾽ ἐκεῖνα, ποὺ πιστεύουν στὴν ψυχὴ καὶ στὸ Χριστό. Ἡ δὲ ὁμόνοια τῶν ψυχῶν εἰδικῶς ὡς πρὸς τὴν ἄσκησι ἱεραποστολικοῦ ἔργου ὑπάρχει σὲ ἐλάχιστα ἀνδρόγυνα. Οἱ βιοτικὲς μέριμνες γιὰ τὴ μικρὴ σαρκικὴ οἰκογένεια κάνουν τοὺς πολλούς, ὥστε νὰ μὴ σκέπτωνται ὅτι ἔχουν ὑποχρεώσεις καὶ ἀπέναντι στὴ μεγάλη πνευματικὴ οἰκογένεια, τὴν Ἐκκλησία.

Ἀδελφοί, ὅσοι σηκώνετε τὸ ζυγὸ τοῦ γάμου, σηκώσετε λίγο καὶ τὸ ζυγὸ τοῦ Χριστοῦ, κάνετε καὶ λίγη ἱεραποστολή! Ἂν σᾶς ἔδωσε ὁ Θεὸς παιδιά, κάνετε ἱεραποστολὴ γιὰ τὸ καλὸ τῶν παιδιῶν σας. Καὶ ἂν δὲν σᾶς ἔδωσε παιδιά, κάνετε περισσότερη ἱεραποστολή, διότι εἶσθε ἀπερίσπαστοι ἀπὸ οἰκογενειακὰ βάρη. Μὲ τὴν ἱεραποστολὴ δημιουργήσετε πνευματικὰ παιδιά, ἀνώτερα ἀπὸ τὰ σαρκικά. Ἐλάχιστα ἀνδρόγυνα μέσα στὴν ἰδιοτελῆ καὶ ξηρὴ πνευματικῶς ἐποχή μας αἰσθάνονται εὐτυχισμένα, διότι καὶ μὲ χρόνο καὶ μὲ κόπο καί μὲ χρῆμα προσφέρουν σὲ ἱεραποστολικὲς προσπάθειες. Ἀξιοζήλευτα ἀνδρόγυνα. Μιμηθῆτε τα, γιὰ νὰ αἰσθανθῆτε καὶ σεῖς τὴ μυστικὴ χαρά τους.

Εἶνε ἄξιο παρατηρήσεως, ὅτι στὸ στίχ. 18 ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει πρῶτα τὴν Πρίσκιλλα καὶ κατόπιν τὸν Ἀκύλα. Ἐπίσης στὸ Ρωμ. ιστ΄ 3 καὶ στὸ Β΄ Τιμ. δ΄ 19 ὁ Παῦλος, στέλνοντας χαιρετισμούς, μνημονεύει πρῶτα τὴ γυναῖκα καὶ μετὰ τὸν ἄνδρα: «Ἀσπάσασθε Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν». «Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν». Γιατί ἡ Πρίσκα ἢ Πρίσκιλλα ἀναφέρεται μπροστὰ ἀπὸ τὸν ἄνδρα της; Ἀφοῦ ὁ ἄνδρας δημιουργήθηκε πρῶτος καὶ εἶνε ἡ κεφαλὴ τῆς γυναικός, γιατί ἐδῶ ἡ γυναῖκα προτάσσεται τοῦ ἀνδρός; Διότι ἡ ἐν λόγῳ γυναῖκα, ἡ Πρίσκα ἢ Πρίσκιλλα, ἦταν ἀνώτερη ἀπὸ τὸν ἄνδρα της. Σπουδαῖος ὁ Ἀκύλας, ἀλλὰ σπουδαιότερη ἡ γυναῖκα του. Ὁ ζῆλος, ἡ δυναμικότης καὶ ἡ δραστηριότης της γιὰ τὸ Εὐαγγέλιο ἦταν μεγαλύτερα. Ἀσθενὲς φῦλο χαρακτηρίζονται οἱ γυναῖκες. Ἀλλὰ πολλὲς γυναῖκες ἀποδεικνύονται δυναμικώτερες ἀπὸ τοὺς ἄνδρες. Ἔτσι ἀποδείχτηκε ἡ Πρίσκιλλα, γιατὶ εἶχε μεγαλύτερη ἀγάπη στὸ Χριστό. Κατὰ λόγο δικαιοσύνης, λοιπόν, ὁ Παῦλος καὶ ὁ Λουκᾶς προτάσσουν τὴν Πρίσκιλλα ἀπὸ τὸν Ἀκύλα. Καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος σὲ ὁμιλίες του πάνω στὸ «Ἄσπασαι Πρίσκιλλαν καὶ Ἀκύλαν» πλέκει τὸ ἐγκώμιο τῆς Πρίσκιλλας ὡς ἀνώτερης κατὰ τὴν ἀρετὴ ἀπὸ τὸν ἄνδρα της.

Οἱ φεμινίστριες τοῦ αἰῶνος μας ἂς μὴ ἀγωνίζωνται νὰ

ἐξομοιωθοῦν μὲ τοὺς ἄνδρες μεταβάλλοντας τὸν ἰδιαίτερο χαρακτῆρα τους καὶ τὸν ἰδιαίτερο προορισμό τους ἀφύσικα, ἀπαράδεκτα καὶ ἐπιζήμια. Ὡς ἄνθρωποι καὶ οἱ γυναῖκες εἶνε ἴσες πρὸς τοὺς ἄνδρες. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος τὶς ὑποτίμησε, ὁ Χριστιανισμὸς τὶς ἀποκατέστησε τὴν πραγματική τους θέσι. Ἂς μὴ αἰσθάνωνται λοιπὸν κόμπλεξ κατωτερότητος. Καὶ ἂς μὴ ἀνδρίζωνται αἰσχρῶς φορῶντας παντελόνια, καπνίζοντας τσιγάρα, ἐγκαταλείποντας τὸ νοικοκυριό, τὴν τεκνοποιία καὶ τὴν τεκνοτροφία, καταλαμβάνοντας θέσεις, ἀναλαμβάνοντας ἐργασίες ποὺ ἁρμόζουν σ' ἄνδρες, καὶ προσπαθῶντας νὰ πάρουν τὸν ἀέρα τῶν ἀνδρῶν τους καὶ νὰ κυβερνοῦν αὐτές. Θέλουν οἱ γυναῖκες νὰ εἶνε ἀνώτερες τῶν ἀνδρῶν; Ἂς μιμοῦνται τὴν Πρίσκιλλα. Ἂς ἀγωνίζωνται νὰ ξεπερνοῦν τοὺς ἄνδρες τους στὴν ἀρετή. Ἂς ἀφήνουν τὶς μόδες, τὶς πολυτέλειες καὶ τὶς ἄλλες ματαιοδοξίες, φαντασίες καὶ ἀνοησίες τῆς κοσμικῆς ζωῆς καὶ ἂς ἀκολουθοῦν τὸ δρόμο τῆς σεμνότητος, τῆς ἁπλότητος, τῆς προσφορᾶς στὴν οἰκογένεια καὶ στὴν Ἐκκλησία, τῆς θυσίας μερικῶν πραγμάτων καὶ τοῦ ἑαυτοῦ τους. Ἡ Πρίσκιλλα καὶ ὁ Ἀκύλας χάριν τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ τοῦ ἔργου του διακινδύνευσαν καὶ τὴ ζωή τους (Ρωμ. ιστ' 3). Ὄχι γυναῖκες, ποὺ «κάνουν τὴ ζωή τους», ἀλλὰ γυναῖκες, ποὺ χάνουν τὴ ζωή τους, ποὺ ἐκδαπανῶνται πάνω στὸ χριστιανικὸ καθῆκον καὶ εἶνε ἕτοιμες νὰ πεθάνουν γιὰ τὸν Κύριο, αὐτὲς εἶνε σπουδαῖες καὶ ὑπέροχες γυναῖκες.

Στίχ. 24 - 28: Ὁ Ἀπολλώς, Ἰουδαῖος γεννημένος στὴν πολυάνθρωπη καὶ φημισμένη γιὰ τὰ γράμματά της Ἀλεξάνδρεια, σπούδασε καὶ ἀνεδείχθη «ἀνὴρ λόγιος», ἄνθρωπος τοῦ λόγου, μορφωμένος, κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ εὐφραδὴς ρήτωρ. Ὁ Παῦλος δὲν εἶχε ρητορεία, ὁ Ἀπολλὼς θαυμαζόταν γιὰ τὴ ρητορική του ἱκανότητα. Ὁ Ἀπολλὼς ἦταν προπάντων «λόγιος» ὡς πρὸς τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, τὸν ἀσυγκρίτως ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἀνθρωπίνους λόγους. Ἦταν «δυνατὸς ἐν ταῖς γραφαῖς». Κατεῖχε τὶς Γραφές, τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ἤξερε νὰ ἑρμηνεύῃ καὶ νὰ χρησιμοποιῇ μὲ δεξιότητα τὰ Γραφικὰ χωρία καὶ ν' ἀναπτύσσῃ μὲ αὐτὰ ἰσχυρὴ ἐπιχειρηματολογία. Ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, ἔπαιζε τὴν Παλαιὰ Διαθήκη στὰ δάκτυλα.

Ἀλλ' ὁ Ἀπολλὼς δὲν γνώριζε μόνο τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Εἶχε κατηχηθῆ στὴν πίστι τοῦ Κυρίου, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ γνώριζε ἐν μέρει καὶ τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία. Δὲν ἦταν βαπτισμένος χριστιανός. Διότι δὲν γνώριζε τὸ χριστιανικὸ βάπτισμα. Γνώριζε μόνο τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου. Δὲν εἶχε λάβει μέσα του τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Εἶχε ὅμως κατοικήσει μέσα του ἡ πίστις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Πίστευε τὸν Ἰησοῦ ὡς Μεσσία καὶ Υἱὸ Θεοῦ. Ἡ δὲ πίστις ἔκανε τὸ πνεῦμα του νὰ κοχλάζῃ ἀπὸ θέρμη καὶ ἐνθουσιασμό. Ἦταν «ζέων τῷ πνεύματι», θερμός, ἐνθουσιώδης τύπος. Καὶ ἐπειδὴ τὸ καζάνι τοῦ πνεύματός του κόχλαζε, τὸ περιεχόμενο ξεχείλιζε. Ἡ πίστις πρὸς τὸν Κύριο ἐκδηλωνόταν. Ὁ Ἀπολλὼς μιλοῦσε καὶ δίδασκε ἀκριβῶς, ὅσα ἤξερε γιὰ τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Ἄρχισε μάλιστα νὰ ὁμιλῇ μὲ παρρησία καὶ στὴ συναγωγή. Κήρυττε στοὺς Ἰουδαίους μὲ θάρρος, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος εἶνε ὁ Μεσσίας καὶ ὁ Κύριος. Ἀξιοθαύμαστος ἄνθρωπος ὁ Ἀπολλώς. Ἂν καὶ ἀβάπτιστος ἀκόμη, ἦταν διαπρύσιος κῆρυξ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα τὸν ἄκουσαν νὰ κηρύττῃ καὶ διαπίστωσαν, ὅτι δὲν εἶχε ὡλοκληρωμένη γνῶσι τῆς χριστιανικῆς διδαχῆς, ἀλλὰ δὲν τὸν ὑποτίμησαν. Δὲν εἶπαν, ὅτι ἦταν νεαρὸς ἀκόμη καὶ ἀκατάλληλος γιὰ νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιο. Ἀλλὰ τὸν πῆραν μὲ ἀγάπη κοντά τους, σὰν παιδί τους, καὶ τοῦ ἐξέθεσαν πληρέστερα τὴ διδαχὴ τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ὁ Παῦλος στὴν Κόρινθο δίδαξε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἔκανε ἱεραποστόλους, ἔτσι καὶ αὐτοὶ μὲ τὴ σειρά τους δίδαξαν τὸν Ἀπολλώ. Μὲ ἀγάπη φέρθηκαν ὁ Ἀκύλας καὶ ἡ Πρίσκιλλα πρὸς τὸν Ἀπολλώ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀπολλὼς φέρθηκε μὲ ταπείνωσι. Δὲν εἶπε, αὐτοὶ οἱ ἁπλοϊκοὶ ἄνθρωποι θὰ διδάξουν ἐμένα τὸ λόγιο; Δέχτηκε μὲ προθυμία καὶ χαρὰ νὰ διδαχθῇ ἀπ' τὸ σκηνοποιὸ καὶ τὴ γυναῖκα του τὶς ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου.

Ἀσφαλῶς δὲ καὶ βαπτίσθηκε ὁ Ἀπολλὼς καὶ ἔλαβε Πνεῦμα Ἅγιο, καὶ ἔγινε θερμότερος στὸ πνεῦμα καὶ ἰσχυρότερος στὸ λόγο, τέλειος ἱεραπόστολος. Καὶ ὅταν θέλησε νὰ μεταβῇ στὴν Ἀχαΐα, οἱ ἀδελφοί, βλέποντας τὸ ζῆλο καὶ τὴν ἱκανότητά του, τὸν προέτρεψαν νὰ μεταβῇ,

γιὰ νὰ βοηθήση στὸ χριστιανικὸ ἔργο. Τὸν ἐφωδίασαν μάλιστα μὲ συστατικὴ ἐπιστολή, γιὰ νὰ τὸν δεχθοῦν οἱ χριστιανοὶ χωρὶς ἐπιφυλάξεις, μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ ἐγκαρδιότητα, ὡς γνήσιο ἀδελφὸ καὶ διδάσκαλο τοῦ Εὐαγγελίου. Πράγματι δὲ ὁ Ἀπολλὼς μετέβη στὴν Κόρινθο καὶ μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ πολὺ συνετέλεσε στὴν πνευματικὴ πρόοδο τῶν πιστῶν. Διότι «εὐτόνως» ὁμιλῶντας ἀνέτρεπε τοὺς Ἰουδαίους δημοσίως μὲ τὸ νὰ ἀποδεικνύῃ, ὅτι τὰ χωρία τῆς Γραφῆς ἐφαρμόζονται στὸν Ἰησοῦ καὶ συνεπῶς ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Μεσσίας. Ὁ Παῦλος ἐφύτευσεν, ὁ Ἀπολλὼς ἐπότισεν, ὁ Θεὸς ηὔξησεν (Α΄ Κορ. γ΄ 6). Τόσο πολὺ μάλιστα θαυμάστηκε στὴν Κόρινθο ὁ Ἀπολλώς, ὥστε, χωρὶς βεβαίως νὰ πταίῃ ὁ ἴδιος, δημιουργήθηκε καὶ κόμμα φανατικῶν ὀπαδῶν του. Ἄλλος ἔλεγε, ἐγὼ εἶμαι τοῦ Παύλου, ἄλλος, ἐγὼ εἶμαι τοῦ Κηφᾶ, ἄλλος, ἐγὼ εἶμαι τοῦ Ἀπολλῶ.

Ἐπίζηλα προσόντα εἶχε ὁ Ἀπολλώς. «Λόγιος», «δυνατὸς ἐν ταῖς γραφαῖς», «ζέων τῷ πνεύματι», πεπαρρησιασμένος, «εὐτόνως» ὁμιλῶν καὶ ἀνατρέπων τοὺς ἀντιπάλους. Καὶ σήμερα ὁ κόσμος εἶνε γεμᾶτος ἀπὸ ἀντιπάλους τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως. Ἀντίπαλοι εἶνε οἱ ὀρθολογισταί, οἱ ὑλισταὶ καὶ ἄθεοι, οἱ ἀλλόθρησκοι, οἱ Ἑβραῖοι καὶ δυὸ χιλιάδες μικρότερες καὶ μεγαλύτερες αἱρέσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων χειρότερη εἶνε ἡ αἵρεσις τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ, ἑβραϊκῆς προελεύσεως. Καὶ σήμερα ὁ Χριστὸς εἶνε «σημεῖον ἀντιλεγόμενον». Καὶ σήμερα συνεπῶς χρειάζονται μαχηταὶ ὅπως ὁ Ἀπολλώς, γιὰ ν᾿ ἀναπτύσσουν ἰσχυρὴ ἐπιχειρηματολογία καὶ ν᾿ ἀνατρέπουν τοὺς ἀντιπάλους.

Ἀλλὰ μποροῦν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ νὰ εἶνε σάν τὸν Ἀπολλῶ; Μποροῦν ὅλοι νὰ ἔχουν τὰ προσόντα τοῦ Ἀπολλῶ; Ὄχι βεβαίως. Δὲν μποροῦν ὅλοι νὰ εἶνε «λόγιοι», μορφωμένοι δηλαδὴ καὶ ρήτορες. Ρήτωρ, ὅπως εἴπαμε, οὔτε ὁ Παῦλος ἦταν. Ὑπάρχουν ὅμως πολλοὶ διανοούμενοι καὶ ἐπιστήμονες, λόγιοι καὶ ἐλλογιμώτατοι, ἀρκετοὶ δὲ καὶ εὔφραδεῖς ὁμιληταί, οἱ ὁποῖοι βαπτίσθηκαν καὶ λέγονται Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί. Καὶ ἂν θέλουν νὰ μὴ λέγωνται μόνο, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶνε Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, ὀφείλουν

νὰ χρησιμοποιοῦν τὴ μόρφωσι, τὴ γλῶσσα καὶ τὴν πέννα τους γιὰ νὰ πολεμοῦν τοὺς ἀντιπάλους τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἔχει δὲ πλῆθος ὀγκολιθικὰ ἐπιχειρήματα ἡ Πίστις μας γιὰ τὴ συντριβὴ καὶ τὴν κονιορτοποίησι τῆς ἀπιστίας. Ἂς σκέπτωνται οἱ μορφωμένοι ἄνθρωποι, ἂς ἐρωτοῦν εἰδικούς, ἂς διαβάζουν ἀπολογητικὰ συγγράμματα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἂς λαμβάνουν ἀπὸ παντοῦ ἐπιχειρήματα καὶ ἂς ὑπερασπίζουν τὴν Πίστι τους. Ἀπ' ὅσα λέγουν καὶ γράφουν οἱ μορφωμένοι, διανοούμενοι καὶ ἐπιστήμονες, τίποτε δὲν εἶνε τόσο ἀναγκαῖο καὶ δὲν ἔχει τόση ἀξία, ὅσο ἡ ὑπεράσπισις τῆς Πίστεως.

Ἀλλ' ἡ ὑπεράσπισις τῆς Πίστεως δὲν εἶνε ἔργο τῶν μορφωμένων μόνο· εἶνε ἔργο κάθε πιστοῦ. Ὅλοι δὲν μποροῦν νὰ εἶνε «λόγιοι», ὅπως ὁ Ἀπολλώς, ὅλοι ὅμως μποροῦν νὰ ἔχουν τὰ ὑπόλοιπα προσόντα τοῦ Ἀπολλώ, ἔστω καὶ σὲ μικρότερο βαθμό, καὶ νὰ διαθέτουν τὰ προσόντα γιὰ τὴν ὑπεράσπισι τῆς Πίστεως. Ὁ Ἀπολλὼς ἦταν «δυνατὸς ἐν ταῖς Γραφαῖς». Καὶ κάθε πιστὸς ὀφείλει ν' ἀκούῃ τὶς Γραφές, ὅταν τὶς ἐξηγοῦν ἄλλοι, καὶ νὰ τὶς διαβάζῃ ὁ ἴδιος, ἂν δὲν εἶνε ἀναλφάβητος, –ὑπάρχουν δὲ καὶ μεταφράσεις καὶ ἑρμηνεῖες–, καὶ ἀπ' τὶς Γραφές, ἰδίως ἀπ' τὶς προφητεῖς καὶ τὶς ὑψηλὲς ἰδέες τους, νά λαμβάνῃ ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῶν ἀπίστων. Νὰ ἐπισημαίνῃ δὲ καὶ νὰ μαθαίνῃ χωρία, μὲ τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζονται οἱ διάφοροι αἱρετικοί. Κάθε πιστός, ἐπίσης, δύναται νὰ ζητῇ στὴν προσευχή του ἐπιμόνως τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ εἶνε, ὅπως ὁ Ἀπολλώς, «ζέων τῷ πνεύματι» καὶ θαρραλέος, γιὰ νὰ ὁμιλῇ «εὐτόνως», μὲ θέρμη καὶ μὲ δύναμι, ὥστε νὰ συγκινῇ ἢ νὰ ταράζῃ τοὺς ἀντιφρονοῦντας.

Δὲν εἴμεθα ἰσχυροί, ἀδελφοί, διότι δὲν ζητοῦμε ἐπιμόνως τὰ πνευματικὰ χαρίσματα. Ἂν ζητήσωμε ἐπιμόνως, θὰ λάβωμε. Ἀρκεῖ νὰ μὴ ζητήσωμε γιὰ νὰ δοξάζωμε τὸν ἑαυτό μας, τὸν ἐγωισμό μας, ἀλλὰ γιὰ νὰ ὑπερασπίζωμε τὴν Πίστι καὶ νὰ συντελοῦμε στὴν οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἀπόστολος προτρέπει: «Πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε» (Α' Κορ. ιδ' 12).

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗΝ ΕΦΕΣΟ
ΕΞΟΡΚΙΣΤΕΣ. ΚΑΥΣΙΣ ΜΑΓΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Στὸ δέκατο ἔνατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 20, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ δώδεκα μαθητὰς στὴν Ἔφεσο, οἱ ὁποῖοι εἶχαν λάβει μόνο τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, στίχ. 1 - 7, 2). Γιὰ τὴ διδασκαλία τοῦ Παύλου στὴ συναγωγὴ καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴ σχολὴ τοῦ Τυράννου, στίχ. 8 - 10, 3) Γιὰ τὰ καταπληκτικὰ θαύματα τοῦ Θεοῦ διὰ μέσου τοῦ Παύλου, στίχ. 11 - 12, καὶ 4) Γιὰ τοὺς Ἰουδαίους ἐξορκιστὰς καὶ τὴν καῦσι τῶν μαγικῶν βιβλίων στὴν Ἔφεσο, στίχ. 13 - 20.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *διελθόντα* = ἀφοῦ πέρασε.
τὰ ἀνωτερικὰ μέρη = τὰ μέρη τῆς ἐνδοχώρας, τὰ μεσόγεια.

6. *ἐπιθέντος αὐτοῖς τὰς χεῖρας* = ἀφοῦ ἔθεσε ἐπάνω τους τὰ χέρια.

7. *ὡσεὶ δεκαδύο* = ἕως δώδεκα, δώδεκα.

8. *πείθων* = προβάλλοντας ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ πείσῃ.

9. *ἀποστάς* = ἀφοῦ ἀπομακρύνθηκε, ἀφοῦ ἀποχώρησε.
ἀφώρισε = ξεχώρισε, ἀπομάκρυνε, ἀπέσυρε, πῆρε μαζί του.

11. *δυνάμεις οὐ τὰς τυχούσας* = θαύματα ὄχι τυχαῖα, ὄχι συνήθη, ἀσυνήθη, καταπληκτικά.

12. *ὥστε καὶ... ἐπιφέρεσθαι* = ὥστε καὶ... νὰ φέρωνται.
ἀπὸ τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ = ἀπὸ τὸ σῶμα του.
σουδάρια = μανδήλια.
σιμικίνθια = περιζώματα.
καὶ ἀπαλλάσσεσθαι = καὶ ν' ἀπομακρύνωνται, καὶ νὰ φεύγουν.

13. *ἀπὸ τῶν περιερχομένων* = ἀπ' τοὺς περιοδεύοντας.
ὀνομάζειν = νὰ προφέρουν.
ὁρκίζομεν ὑμᾶς = σᾶς ἐξορκίζουμε.
15. *ἐπίσταμαι* = ξέρω, ἤ, ξέρω καλά.
16. *ἐφαλλόμενος ἐπ' αὐτοὺς* = ἀφοῦ πήδησε ἐπάνω τους.
ἐν ᾧ ἦν = στὸν ὁποῖον ἦταν.
κατακυριεύσας αὐτῶν = τοὺς κατέβαλε.
ἴσχυσε κατ' αὐτῶν = τοὺς κακοποίησε.
17. *ἐμεγαλύνετο* = δοξαζόταν.
19. *ἱκανοὶ* = ἀρκετοί.
τὰ περίεργα = τὰ παράξενα τεχνάσματα, οἱ θαυματοποιίες, τὰ μαγικά.
συνενέγκαντες = ἀφοῦ ἔφεραν μαζί, ἀφοῦ συγκέντρωσαν.
συνεψήφισαν = ὑπολόγισαν συνολικῶς.
τὰς τιμὰς = τὴν ἀξία.
ἀργυρίου μυριάδες πέντε = πέντε δεκάδες χιλιάδες ἀργύρια, πενῆντα χιλιάδες ἀργύρια.
20. *κατὰ κράτος* = μὲ δύναμι, θριαμβευτικῶς.
ηὔξανε καὶ ἴσχυε = διαδιδόταν καὶ ἐπικρατοῦσε.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 7: Ὁ Παῦλος στὴν Ἔφεσο. Ἡ πόλις ἦταν ἡ σπουδαιότερη ἀπ' ὅλες τὶς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας. Εἶχε ἄνω τῶν 300.000 κατοίκους, κυρίως Ἕλληνας. Καὶ ἦταν πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς ἐπαρχίας «Ἀσία». Ἡ Ἔφεσος ἦταν ὀνομαστὴ ὡς κέντρο ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἔγινε ὀνομαστὴ ὡς χριστιανικὸ κέντρο. Τὸ ὄνομά της συνδέεται κυρίως μὲ τοὺς ἀποστόλους Παῦλο καὶ Ἰωάννη.

Στὴν Ἔφεσο ὁ Παῦλος βρῆκε μερικοὺς μαθητάς, δώδεκα τὸν ἀριθμό. Στὴ σχέσι τους μὲ τὸ Χριστὸ οἱ μαθηταὶ αὐτοὶ ὡμοίαζαν μὲ τὸν Ἀπολλώ. Ὅπως ὁ Ἀπολλώς, ὅταν ἔφθασε στὴν Ἔφεσο, γνώριζαν μόνο τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου. Ὀνομάζονται μαθηταί, διότι εἶχαν πιστεύσει στὸ Χριστό. Ἀλλ' ἀφοῦ δὲν εἶχαν λάβει τὸ χριστιανικὸ βάπτισμα, ἦταν ἀτελεῖς μαθηταί, ἀτελεῖς χριστιανοί. Ὁ Παῦλος τοὺς ρώτησε: «Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες;». Λάβατε Ἅγιο Πνεῦμα, ὅταν

πιστεύσατε; Λάβατε τὰ ἔκτακτα χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Ἐκεῖνοι ἀπάντησαν: «Ἀλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα Ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν»! Ἀλλ' οὔτε ἀκούσαμε, ἂν ὑπάρχῃ Πνεῦμα Ἅγιο! Παράδοξη ἀπάντησις. Πῶς δὲν ἄκουσαν, ὅτι ὑπάρχει Πνεῦμα Ἅγιο; Καὶ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ὁ πρόδρομος καὶ βαπτιστὴς Ἰωάννης μιλοῦσε γιὰ Πνεῦμα Ἅγιο. Πῶς αὐτοὶ ἀγνοοῦσαν; Ἀσφαλῶς δὲν ἀγνοοῦσαν, ὅτι ὑπάρχει Πνεῦμα Ἅγιο ὡς δύναμις. Ἀλλ' ἀγνοοῦσαν, ὅτι ὑπάρχει Πνεῦμα Ἅγιο ὡς πρόσωπο καὶ Θεός, ἤ, ὅτι ἦλθε καὶ ὑπάρχει Πνεῦμα Ἅγιο στὸν κόσμο (Πρβλ. Ἰωάν. ζ' 39: «Οὔπω ἦν Πνεῦμα Ἅγιον», δὲν ἦταν δηλαδὴ ἀκόμη Πνεῦμα Ἅγιο στὸν κόσμο).

Ὁ ἀπόστολος ρώτησε τοὺς μαθητὰς πάλι: «Εἰς τί οὖν ἐβαπτίσθητε;». Σὲ τί λοιπὸν βαπτισθήκατε; Τί βάπτισμα λάβατε; Καὶ ὅταν ἐκεῖνοι ἀπάντησαν, ὅτι ἔλαβαν τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου, ὁ ἀπόστολος εἶπε: «Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι». Ὁ Ἰωάννης, δηλαδή, ἔκανε βάπτισμα, τὸ ὁποῖο συνδεόταν μὲ τὴ μετάνοια, ὄχι μὲ τὴν ἄφεσι τῶν ἁμαρτιῶν. Τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἀπέβλεπε στὴ δημιουργία συναισθημάτων μετανοίας, δὲν ἔφερνε τὴν ἄφεσι τῶν ἁμαρτιῶν. Γιὰ τὴν ἄφεσι τῶν ἁμαρτιῶν ὁ Ἰωάννης παρέπεμπε σὲ ἀνώτερο, προέτρεπε τοὺς ἀνθρώπους νὰ πιστεύσουν στὸν ἐρχόμενο κατόπιν ἀπ' αὐτόν, τὸ Χριστό. Ὁ δὲ Χριστὸς διέταξε ἄλλο βάπτισμα, τὸ χριστιανικό, κατὰ τὸ ὁποῖο δίδεται τὸ Πνεῦμα καὶ ἀφαιρεῖται ἡ ἁμαρτία.

Ὅταν λοιπὸν οἱ δώδεκα μαθηταὶ ἄκουσαν ἀπ' τὸν ἀπόστολο, ὅτι τὸ βάπτισμα τοῦ Ἰωάννου ἦταν ἀτελές, ἁπλῶς βάπτισμα μετανοίας, ὄχι ἀφέσεως, πόθησαν, ζήτησαν καὶ ἔλαβαν τὸ τέλειο βάπτισμα, τὸ χριστιανικό. «Ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ». Αὐτὴ ἡ φράσις σημαίνει, ὅτι βαπτίσθηκαν ὁμολογῶντας πίστι στὴ μεσσιακὴ ἰδιότητα καὶ στὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ καὶ δίνοντας ὑπόσχεσι, ὅτι θὰ τηροῦν τὴν πίστι καὶ τὶς ἐντολές του. Ὁ τελετουργικὸς τύπος τῆς βαπτίσεως συμφώνως πρὸς τὴν ἐντολὴ τοῦ Ἰησοῦ ἦταν βεβαίως τριαδικός: «εἰς

τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (Ματθ. κη' 19). Μόλις βαπτίσθηκαν, ὁ Παῦλος ἔθεσε ἐπάνω τους τὰ χέρια καὶ ἦλθε σ' αὐτοὺς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ μιλοῦσαν γλῶσσες καὶ προφήτευαν. Μιλοῦσαν θεοπνεύστως δηλαδή, καὶ σὲ γλῶσσες ἄγνωστες σ' αὐτοὺς προηγουμένως.

Ἐπανερχόμεθα στὸ ἐρώτημα τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς μαθητὰς τῆς Ἐφέσου: «Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ἐλάβετε;». Λάβατε Πνεῦμα Ἅγιο; Τὸ ἐρώτημα εἶνε ζωτικό, ζωτικώτερο ἀπ' ὅλα. Διότι χωρὶς Πνεῦμα Ἅγιο χριστιανικὴ ζωὴ δὲν ὑπάρχει. Ἡ ψυχὴ μεταδίδει στὸ σῶμα τὴ ζωή, καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μεταδίδει στὴν ψυχὴ τὴν ἀνώτερη ζωή, τὴ χριστιανικὴ καὶ αἰώνια ζωή. Στὸ ζωτικὸ ἐρώτημα τοῦ ἀποστόλου ἐμεῖς σὰν βαπτισμένοι ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ μποροῦμε ν' ἀπαντήσωμε, ὅτι λάβαμε Πνεῦμα Ἅγιο τὴν ὥρα τῆς βαπτίσεως. Σ' ἐμᾶς τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν ἐκδηλώθηκε βεβαίως μὲ ἔκτακτα χαρίσματα γλωσσολαλίας καὶ προφητείας, ὅπως ἐκδηλωνόταν στὴν ἀρχὴ τῆς Ἐκκλησίας, διότι τότε γίνονταν καταπληκτικώτερα σημεῖα γιὰ νὰ ἑδραιωθῇ ἡ Ἐκκλησία. Ἀκραδάντως ὅμως πιστεύουμε, ὅτι καὶ ἐμεῖς τὴν ὥρα τοῦ βαπτίσματος λαμβάνουμε Πνεῦμα Ἅγιο, διότι ἡ Ἐκκλησία μας, ἡ ὁποία διδάσκει τοῦτο, εἶνε ἡ συνέχεια τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καὶ κάνει θαύματα.

Καὶ ἐμεῖς λοιπὸν λάβαμε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἀλλὰ τὸ διατηρήσαμε; Διότι ἡ ἁμαρτία διώχνει τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Βεβαίως καὶ μὲ τὴ Θεία Κοινωνία, ἂν κοινωνοῦμε μὲ συναίσθησι, λαμβάνουμε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα. Ἐπίσης καὶ μὲ ἄλλα μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ ἄλλους τρόπους λαμβάνουμε θεία χάρι. Ἀλλά κρατοῦμε ὅ,τι λαμβάνουμε; Ἔχουμε αὐτὴ τὴν ὥρα Πνεῦμα Ἅγιο; Αὐτὸ τὸ ζωτικὸ ἐρώτημα πρέπει νὰ θέτωμε συχνά, μὲ ἀνησυχία καὶ μὲ ἀγωνία. Καὶ ἂν μὲ τὴν ἁμαρτία διώξαμε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, μὲ τὴ μετάνοια, τὴν προσευχὴ καὶ τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας ἐπανέρχεται. Γι' αὐτὸ στὶς προσευχές μας ἂς ζητοῦμε Πνεῦμα Ἅγιο καὶ τὴν παραμονὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μέσα στὶς καρδιές μας. Ἂς λέμε σὰν τοὺς πρώτους χριστιανούς, «Ἐλθέτω Πνεῦμα Ἅγιον». Καὶ ἂς

λέμε πάλι στό Θεό σάν τό Δαβίδ, «Καί τό Πνεῦμά σου τό Ἅγιον μή ἀντανέλῃς (=ἀφαιρέσῃς) ἀπ᾽ ἐμοῦ» (Ψαλμ. ν' 13).

Ἀδελφοί! Πολλά πράγματα ζητοῦμε στίς προσευχές μας. Ἀλλά τό ἀναγκαιότερο καί μεγαλύτερο ἀπ᾽ ὅλα, τό Ἅγιο Πνεῦμα, πόσοι καί πόσο συχνά ζητοῦμε; Θά ἀπαντήσῃ κάποιος: Ὅσοι καί ὁσάκις λέμε τό «Βασιλεῦ οὐράνιε», τό Ἅγιο Πνεῦμα δέν παρακαλοῦμε, γιά νά ἔλθῃ καί νά σκηνώσῃ μέσα μας; Ναί! Ἀλλά πόσοι λέμε τό «Βασιλεῦ οὐράνιε» μέ προσοχή καί μέ ἐπίγνωσι τοῦ τί σημαίνει αὐτή ἡ ὡραία προσευχή τῆς Ἐκκλησίας;

Οἱ περισσότεροι χριστιανοί ἔχουμε λίγη χάρι, διότι δέν προσευχόμεθα μέ πολλή προσοχή καί ἐπίγνωσι. Ἄς προσπαθοῦμε νά προσευχώμεθα καλλίτερα. Ἄς βιάζωμε τόν ράθυμο καί ἀπρόθυμο ἑαυτό μας.

Στίχ. 8 - 10: Τρεῖς μῆνες ὁ Παῦλος μιλοῦσε μέ παρρησία στή συναγωγή τῶν Ἰουδαίων, «πείθων τά περί τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ». Τά ἐπιχειρήματά του ἦταν πειστικά. Ἀλλά γιά μερικούς εἶχε ἰσχύ τό «Οὔ με πείσεις κἄν με πείσῃς». Καίτοι τά ἐπιχειρήματα ἦταν πειστικά, αὐτοί ἀπειθοῦσαν. «Τήν κακίαν οὐδέν πείθει», λέγει ὁ ἱερός Χρυσόστομος (E.P.MIGNE 60, 290). Ἄν κανείς ἔχῃ κακή προαίρεσι, ἀπό τίποτε δέν πείθεται. Τοὐναντίον γίνεται σκληρότερος καί πεισματωδέστερος. Καί ἐπειδή δέν ἔχει ἐπιχειρήματα, καταφεύγει σέ ὕβρεις. Ἔτσι οἱ σκληροτράχηλοι καί ἀπειθεῖς Ἰουδαῖοι κακολογοῦσαν «τήν ὁδόν», δυσφημοῦσαν τόν εὐθύ δρόμο τοῦ Κυρίου, πού ὁδηγεῖ στή σωτηρία, συκοφαντοῦσαν τή Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Γι᾽ αὐτό ὁ Παῦλος ἀπέσυρε τούς μαθητάς ἀπ᾽ τή συναγωγή. Ἔλαβε τό μέτρο τοῦτο γιά νά μή τούς ἐπηρεάσουν οἱ ἄπιστοι Ἰουδαῖοι, ἀλλά νά παραμείνουν ζύμη ἁγνή καί νά ζυμώσουν καί ἄλλους. Καί ἐμεῖς, ἄν ἕνα περιβάλλον εἶνε ἐπικίνδυνο γιά τήν πίστι ἤ τήν ἠθική, ἄς ἀποσύρωμε ἀπ᾽ αὐτό καί τούς ἀνθρώπους μας καί τούς ἑαυτούς μας.

Ὁ Παῦλος πῆγε καί μιλοῦσε στή σχολή κάποιου

Τυράννου, ρητορική ἢ φιλοσοφική σχολή. Ὁ Τύραννος ἦταν μᾶλλον Ἕλληνας, ὁ ὁποῖος συμπαθοῦσε τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία ἢ εἶχε πιστεύσει στὸ Χριστό. Καὶ τὶς ἐλεύθερες ὧρες διέθετε τὴν αἴθουσα διδασκαλίας τῆς σχολῆς του, μὲ ἐνοίκιο ἢ δωρεάν, γιὰ νὰ διδάσκῃ ὁ ἀπόστολος. Στὴ σχολὴ τοῦ Τυράννου ὁ Παῦλος κήρυττε τὸ εὐαγγέλιο τῆς ἐλευθερίας ἐπὶ δύο ἔτη, καθημερινῶς, καὶ ἐπὶ ὧρες τὴν ἡμέρα, μᾶλλον ἀπ' τὶς 11 π.μ. ἕως τὶς 4 μ.μ. Πυκνὸς καὶ πλούσιος ὁ λόγος, ὥστε ἄκουαν ὅλοι, ὅσοι κατοικοῦσαν τὴν Ἀσία (μᾶλλον τὴν Ἀνθυπατικὴ Ἀσία ἢ Ἰωνία), Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες. Ποῦ ἀκούεται σήμερα τόσο πυκνὸς καὶ πλούσιος ὁ λόγος τοῦ εὐαγγελίου; Ἀλλὰ καὶ πόσοι ἔχουν προθυμία γιὰ πυκνὸ καὶ πλούσιο λόγο; Ἂν τὸ λειτουργικὸ κήρυγμα ὑπερβῇ τὸ τέταρτο καὶ τὸ ἑσπερινὸ τὴν ὥρα, πολλοὶ δυσφοροῦν, καίτοι τὰ κηρύγματα γίνονται μιὰ φορὰ τὴν ἑβομάδα ἢ καὶ ἀραιότερα. Μερικοὶ μάλιστα θεωροῦν τὸ κήρυγμα περιττό! Καὶ γι' αὐτὸ σήμερα ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἔχει τὴν εὐρωστία τῆς Ἐκκλησίας τῶν ἀποστολικῶν χρόνων.

Στίχ. 11 - 12: Ἀσυνήθη καὶ καταπληκτικὰ θαύματα ἔκανε ὁ Θεὸς διὰ μέσου τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἀλλοῦ ὁ Λουκᾶς εἶπε, ὅτι ὁ Θεὸς θαυματουργοῦσε καὶ διά μέσου τῆς σκιᾶς τοῦ Πέτρου (Πράξ. ε' 15). Τώρα λέει, ὅτι ὁ Θεὸς θαυματουργοῦσε καὶ διὰ μέσου ἀντικειμένων, ποὺ ἔρχονταν σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ σῶμα τοῦ Παύλου. Οἱ ἄνθρωποι ἔπαιρναν «σουδάρια ἢ σιμικίνθια», μανδήλια δηλαδὴ ἢ περιζώματα, τὰ ὁποῖα χρησιμοποιοῦσε ὁ ἀπόστολος, τὰ ἔφερναν στοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς δαιμονισμένους, τὰ ἔθεταν ἐπάνω τους, καὶ οἱ ἀσθένειες καὶ τὰ δαιμόνια φυγαδεύονταν.

Τί διδάσκει τοῦτο; Ὅτι τόσο πολὺ ὁ Κύριος τιμᾷ τοὺς φίλους του, τοὺς ἁγίους, ὥστε καὶ στὰ ἐνδύματά τους, καὶ σ' ἄλλα ἀντικείμενά τους, καὶ σ' αὐτὴ τὴ σκιά τους δίνει τὴ δύναμι νὰ θαυματουργοῦν. Πόσο μᾶλλον δίνει θαυματουργικὴ χάρι στὰ ἱερὰ λείψανά τους! Ὄχι μόνον ἀπ' εὐθείας, ἀλλὰ καὶ κατὰ τέτοιους τρόπους ἐνεργεῖ ὁ Κύριος σημεῖα. Ποῦ εἶνε οἱ Χιλιασταὶ καὶ οἱ Προτεστάντες,

οἱ ὁποῖοι κατηγοροῦν ἐμᾶς τοὺς Ὀρθοδόξους, διότι πιστεύουμε, ὅτι ὁ Θεὸς κάνει θαύματα καὶ διὰ μέσου ἱερῶν λειψάνων, καὶ διὰ μέσου ἱερῶν εἰκόνων, καὶ διὰ μέσου ἄλλων ἀντικειμένων, τὰ ὁποῖα συνδέονται μὲ τοὺς ἁγίους; Δὲν εἶνε νοσηρὸς καὶ γελοῖος ὁ πιστός, ἂν πάρῃ λίγο λάδι ἀπ' τὴν κανδήλα ἑνὸς ἁγίου καὶ ἀλείψῃ ἕνα ἄρρωστο γιὰ νὰ θεραπευθῇ. Νοσηροὶ καὶ γελοῖοι εἶνε οἱ Χιλιασταὶ καὶ οἱ Προτεστάντες, διότι παραβλέπουν ἐξόφθαλμες ἀλήθειες τῆς Γραφῆς καὶ ἀδυνατοῦν νὰ καταλάβουν, πόσο ὁ Κύριος θαυμαστώνει τοὺς ἁγίους του.

Στίχ. 13 - 20: Μερικοὶ περιοδεύοντες Ἰουδαῖοι ἐξορκισταὶ εἶδαν στὴν Ἔφεσο τὴ δύναμι τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ στὸ νὰ τελῇ καταπληκτικὰ σημεῖα καὶ θέλησαν νὰ μιμηθοῦν τὸν Παῦλο. Ὅπως δηλαδὴ ὁ Παῦλος χρησιμοποιοῦσε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ γιὰ νὰ βγάζῃ δαιμόνια, ἔτσι ἐπιχείρησαν νὰ κάνουν καὶ αὐτοί. Ἀλλὰ ἀλλιῶς χρησιμοποιοῦσε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ ὁ Παῦλος καὶ ἀλλιῶς αὐτοί. Ὁ Παῦλος τὸ χρησιμοποιοῦσε μὲ πίστι στὴ μεσσιακὴ ἰδιότητα καὶ στὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ, αὐτοὶ τὸ χρησιμοποιοῦσαν χωρὶς πίστι, σὰν μαγικὴ λέξι. Δὲν παραδέχονταν τὸν Ἰησοῦ ὡς Χριστὸ καὶ Κύριο. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν εἶπαν στὰ δαιμόνια, «Ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν», ἀλλ' εἶπαν ἁπλῶς, «Ὁρκίζομεν ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν, ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει». Μὴ ἔχοντας μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸν Ἰησοῦ, πρόσθεσαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου, γιὰ νὰ ἐνισχύσουν τὸν ἐξορκισμό! Ὁ Παῦλος ἐπίσης ἔβγαζε τὰ δαιμόνια ἀνιδιοτελῶς, ἀπὸ εὐσπλαγχνία πρὸς τοὺς δαιμονισμένους καὶ γιὰ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐνῷ αὐτοὶ σκέπτονταν σὰν τὸν Σίμωνα τὸν μάγο. Ἤθελαν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ, κερδίζοντας χρήματα καὶ δόξα.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους τὸ δαιμόνιο, ἐνῷ ἔτρεμε τοὺς ἀποστόλους, καθόλου δὲν φοβήθηκε τοὺς Ἰουδαίους ἐξορκιστάς, τοὺς υἱοὺς τοῦ Σκευᾶ. Ἀντιθέτως τοὺς εἰρωνεύθηκε, τοὺς κακοποίησε καὶ τοὺς γελοιοποίησε. Στὸν ἐξορκισμό τους ἀπάντησε μὲ εἰρωνεία καὶ μὲ καταφρόνησι: «Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω καὶ τὸν Παῦλον

ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνες ἐστέ;». Τὸν Ἰησοῦ γνωρίζω καὶ τὸν Παῦλο ξέρω καλά. Ἀλλὰ σεῖς ποιοὶ εἶσθε; Εἶνε σὰ νὰ ἔλεγε τὸ δαιμόνιο: Ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. Καὶ ὁ Παῦλος εἶνε ἄξιος ἀπόστολός του. Ὁ Ἰησοῦς ἔχει κάθε ἐξουσία στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ. Καὶ ὁ Παῦλος ἔχει ἀπ᾽ τὸν Ἰησοῦ ἐξουσία ἐναντίον μας. Ἀλλὰ σεῖς ποιὰ ἐξουσία ἔχετε; Ποιὸς σᾶς εἶπε νὰ χρησιμοποιῆτε τὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ; Δὲν σᾶς ὑπολογίζω! Μὲ τὴ δύναμι δὲ τοῦ δαίμονος ὁ δαιμονισμένος ἄνθρωπος ὥρμησε κατὰ τῶν ἐξορκιστῶν, τοὺς κατέβαλε καὶ τοὺς κακοποίησε φοβερά, ὥστε νὰ ξεφύγουν γυμνοὶ καὶ τραυματισμένοι. Ἀνίσχυρος ὁ Σατανᾶς ἀπέναντι τῶν εὐσεβῶν. Ἀλλ᾽ ἀπέναντι τῶν ἀσεβῶν, καὶ μάλιστα τῶν ἐκμεταλλευτῶν τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων, εἶνε πολὺ ἰσχυρός.

Τὸ φοβερὸ περιστατικὸ μὲ τὸ δαιμονισμένο καὶ τοὺς ἐξορκιστὰς ἔγινε γνωστὸ σὲ ὅλη τὴν Ἔφεσο, σὲ Ἰουδαίους καὶ σὲ Ἕλληνες. Οἱ ἄνθρωποι κατάλαβαν, ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶνε ἰσχυρότερος τῶν δαιμονίων καὶ ἡ ἀσέβεια στὸ ὄνομά του τιμωρεῖται παραδειγματικῶς. Φόβος καὶ τρόμος ἔπεσε σὲ ὅλους, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ δοξαζόταν. Καὶ πολλοὶ ἀπ᾽ τοὺς πιστοὺς ἔρχονταν καὶ ἐξωμολογοῦνταν τὶς ἁμαρτωλὲς πράξεις τους. Ἀρκετοὶ ἀπ᾽ αὐτούς, ποὺ ἔκαναν τὰ μαγικά, ἀφοῦ συγκέντρωσαν τὰ σχετικὰ βιβλία, ἔβαλαν φωτιά, καὶ τὰ κατέκαυσαν δημοσίως, κατακαίοντας συγχρόνως τὸν Διάβολο. Ὑπολόγισαν δὲ συνολικῶς τὴν ἀξία τῶν βιβλίων, δαπανηροτάτων τότε, σὲ πενῆντα χιλιάδες ἀργυρὰ νομίσματα. Δὲν τὰ πώλησαν νὰ εἰσπράξουν χρήματα καὶ νὰ κάνουν ἐλεημοσύνη. Διότι, ἂν τὰ πωλοῦσαν, θὰ ζημιώνονταν ψυχικῶς οἱ ἀγορασταὶ καὶ ἡ ἐλεημοσύνη θὰ ἦταν ἁμαρτωλή, σατανική.

Ὢ νὰ φωτίζονταν καὶ σήμερα οἱ ἄνθρωποι καὶ νὰ μάζευαν καὶ νὰ παρέδιδαν στὸ πῦρ ὅλα τὰ ἁμαρτωλὰ βιβλία! Θὰ γλύτωναν ἀπὸ τὸ πῦρ, τὸ ἄσβεστο πῦρ, ἀναρίθμητοι ἄνθρωποι. Σεῖς, ἀδελφοί, ἂν ἔχετε ἁμαρτωλὰ βιβλία ἢ περιοδικὰ στὸ σπίτι σας, μιμηθῆτε τοὺς Ἐφεσίους. Παραδῶστε τα στὸ πῦρ, γιὰ νὰ χαρῇ ὁ Χριστὸς καὶ νὰ φαρμακωθῇ ὁ Διάβολος.

Ἡ μαγεία ἔχει καὶ σήμερα μεγάλη διάδοσι. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἀσκοῦν τὴ σατανικὴ τέχνη καὶ πολλοὶ τρέχουν σ' αὐτούς, γιὰ νὰ δοῦν τὴ μοῖρα τους, νὰ λύσουν μάγια καὶ νὰ γίνουν καλά, καίτοι ὁ Διάβολος οὔτε τὰ μέλλοντα ξέρει, οὔτε καλὸ κάνει. Καὶ ἂν φανῇ κάποτε πὼς κάνει κάποιο καλό, μ' αὐτὸ σὲ δένει, γιὰ νὰ σοῦ κάνῃ μεγαλύτερο κακό, γιὰ νὰ σὲ καταστρέψῃ τελείως. Τὸ ἁμάρτημα τῆς μαγείας εἶνε σοβαρώτατο. Εἶνε ἄρνησις τοῦ βαπτίσματος καὶ λατρεία τοῦ Σατανᾶ. Ὁ μάγος καὶ ἡ μάγισσα εἶνε ὄργανα τοῦ Σατανᾶ. Καὶ ὅσοι καταφεύγουν σ' αὐτούς, γίνονται δοῦλοι τοῦ Σατανᾶ. Ἂς φρίξουν ὅσοι σχετίζονται μὲ μαγικὰ καὶ πνευματιστικὰ πράγματα, καὶ ἂς καταφύγουν ἀμέσως σὲ ἐξομολόγο. Καὶ ἂς γνωρίζωμε ὅλοι, ὅτι τοὺς εὐσεβεῖς ἀνθρώπους δὲν πιάνουν τὰ μάγια· πιάνουν μόνο τοὺς γυμνοὺς ἀπὸ τὴ θεία χάρι. Ἡ δὲ Ἐκκλησία λύνει τὰ μάγια, ἐνῷ ὁ Σατανᾶς, ἂν τοῦ ζητήσῃς βοήθεια, σὲ δένει περισσότερο.

Ὄχι βοήθεια ἀπὸ τὸ Σατανᾶ! Ὄχι λατρεία στὸ Σατανᾶ!

ΤΑΡΑΧΗ ΣΤΗΝ ΕΦΕΣΟ ΕΞ ΑΙΤΙΑΣ ΤΟΥ ΑΡΓΥΡΟΚΟΠΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Στὸ δέκατο ἔνατο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 21 - 41, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ ἀπόφασι τοῦ Παύλου νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ Μακεδονία, τὴν Ἀχαΐα, τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴ Ρώμη, στίχ. 21, 2) Γιὰ τὴν ἀποστολὴ δύο βοηθῶν του στὴ Μακεδονία, στίχ. 22, καὶ 3) Γιὰ τὴν ἐξέγερσι καὶ ταραχὴ στὴν Ἔφεσο, τὴν ὁποία προκάλεσε ὁ ἀργυροκόπος Δημήτριος, στίχ. 23 - 41.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

21. *ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα* = ἀφοῦ δὲ ἔγιναν αὐτά.
ἔθετο ἐν τῷ πνεύματι = σκέφθηκε, ἀποφάσισε.
μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ = ἀφοῦ μεταβῶ ἐκεῖ.
δεῖ με καὶ Ρώμην ἰδεῖν = πρέπει καὶ τὴ Ρώμη νὰ ἰδῶ, νά ἐπισκεφθῶ.

22. *ἐπέσχε χρόνον* = ἔμεινε μερικὸ χρόνο.

23. *τάραχος οὐκ ὀλίγος* = ὄχι ὀλίγη ταραχή.
περὶ τῆς ὁδοῦ = γιὰ τὴν ὁδό, τὴ χριστιανικὴ θρησκεία.

24. *ἀργυροκόπος* = ὁ κατεργαζόμενος τὸν ἄργυρο.
παρείχετο ἐργασίαν = ἔδινε ἐργασία.

25. *ἐπίστασθε* = ξέρετε καλά.
εὐπορία = πλούσιο εἰσόδημα, εὐημερία.

26. *θεωρεῖτε* = βλέπετε.
μετέστησε = μετέστρεψε.
ἱκανὸν ὄχλον = ἀρκετὸ λαό, ἀρκετὸ πλῆθος.
οὔκ εἰσι = δὲν εἶνε.

27. *κινδυνεύει ἡμῖν* = ὑπάρχει κίνδυνος γιὰ μᾶς.
τὸ μέρος = τὸ πρᾶγμα, ἡ ἐργασία, τὸ ἐπάγγελμα.

εἰς ἀπελεγμὸν ἐλθεῖν = νὰ καταντήσῃ σὲ παρακμή.
εἰς οὐδὲν λογισθῆναι = νὰ θεωρηθῇ ὡς μηδέν, νά καταφρονηθῇ.
μέλλειν τε καθαιρεῖσθαι = καὶ μέλλει νὰ γκρεμισθῇ.

29. *σύγχυσις* = ταραχή.
συναρπάσαντες = ἀφοῦ ἅρπαξαν βιαίως.
συνέκδημος = συνοδοιπόρος, ἀκόλουθος.

30. *οὐκ εἴων (τοῦ ρ. ἐῶ)* = δὲν ἄφηναν.

31. *Ἀσιάρχης* = ἄρχων τῆς ἐπαρχίας Ἀσία.
μὴ δοῦναι ἑαυτὸν εἰς τὸ θέατρον = νὰ μὴ ρίψῃ τὸν ἑαυτό του στὸ θέατρο.

32. *ἐκκλησία* = ἡ συνέλευσις τοῦ λαοῦ.
συγκεχυμένη = γεμάτη σύγχυσι.
οἱ πλείους οὐ ᾔδεισαν = οἱ περισσότεροι δὲν ἤξεραν.
συνεληλύθεισαν = εἶχαν συνέλθει, εἶχαν συγκεντρωθῇ.

33. *προεβίβασαν* = ὤθησαν ἐμπρός.
προβαλλόντων αὐτὸν τῶν Ἰουδαίων = διότι τὸν κατηγοροῦσαν οἱ Ἰουδαῖοι.
κατασείσας τὴν χεῖρα = ἀφοῦ ἔκανε σημεῖο μὲ τὴν κίνησι τοῦ χεριοῦ.

34. *ἐπιγνόντες* = ὅταν κατάλαβαν.

35. *καταστείλας* = ἀφοῦ καθησύχασε.
ὁ γραμματεὺς = σπουδαῖος ἀξιωματοῦχος, ἄρχων τῆς πόλεως.
νεωκόρος (νεὼς + κορέω) = αὐτὸς ποὺ σαρώνει τὸ ναό, ὁ ἐπιμελητὴς τοῦ ναοῦ, ὁ ἀφωσιωμένος, ὁ λάτρις καὶ φρουρός.
διοπετὲς = τὸ εἴδωλο ποὺ ἔπεσε ἀπὸ τὸν Δία, ἀπὸ τὸν οὐρανό.

36. *ἀναντιρρήτων οὖν ὄντων τούτων* = ἀφοῦ λοιπὸν αὐτὰ εἶνε ἀναντίρρητα.
δέον ἐστὶν = πρέπει
ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν = σεῖς νὰ εἶσθε ἥσυχοι.
προπετὲς = ἐσπευσμένο, ἐλαφρό, ἀπερίσκεπτο.

37. *ἱερόσυλος* = αὐτὸς ποὺ κλέπτει τὰ ἱερά.

38. *λόγος* = αἰτία, διαφορά.

ἀγοραῖοι ἄγονται = γίνονται συνελεύσεις (στὴν ἀγορά), ὑπάρχουν δικαστήρια.
ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλους = ἂς μηνύουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

39. *περὶ ἑτέρων* = γιὰ ἄλλα πράγματα (γενικώτερα).
ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ = στὴ νόμιμη συνέλευσι.
ἐπιλυθήσεται = θὰ λυθῇ.

40. *ἐγκαλεῖσθαι στάσεως* = νὰ κατηγορηθοῦμε γιὰ στάσι.
περὶ τῆς σήμερον = γιὰ τὰ σημερινὰ πράγματα.
συστροφὴ = ἐξέγερσις, ἀναστάτωσις, θορυβώδης διαδήλωσις.

41. *ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν* = διέλυσε τὴ συνέλευσι τοῦ λαοῦ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 21: «Δεῖ με καὶ Ρώμην ἰδεῖν». Ὁ Θεὸς στὸν Παῦλο ἐμπιστεύθηκε τὴν οἰκουμένη. Κέντρο τῆς οἰκουμένης ἦταν τότε ἡ Ρώμη, ἡ πρωτεύουσα τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας. Ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνῶν εἶχε πόθο καὶ ἀπόφασι νὰ ἰδῇ καὶ τὴ Ρώμη. Γιὰ ποιὸ σκοπὸ ἤθελε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ Ρώμη; Γιὰ νὰ θαυμάσῃ τὰ πλούτη καὶ τὰ μεγαλεῖα τῆς κοσμοκρατείρας; Γιὰ ν' ἀπολαύσῃ τὰ μεγαλοπρεπῆ οἰκοδομήματα καὶ τὰ ἄλλα ἀξιοθέατα τῆς αἰωνίας πόλεως; Τὴν ψυχὴ τοῦ Παύλου δὲν εἵλκυαν τὰ θέλγητρα τοῦ κόσμου τούτου. Γι' αὐτὸν ἡ αἰωνία πόλις δὲν ἦταν στὴ γῆ, ἀλλὰ στὸν οὐρανό. Ἀλλὰ γιατί τότε ὁ Παῦλος ἤθελε νὰ ἰδῇ τὴ Ρώμη; Γιὰ νὰ ἰδῇ τοὺς ἀδελφούς, τὰ ἀξιόθεα καὶ ἀξιοθέατα πρόσωπα τῶν χριστιανῶν.

Ἤδη καὶ στὴν καρδιὰ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας εἶχε φθάσει ἡ πίστις. Ἤδη καὶ στὴν ἕδρα τῶν Καισάρων εἶχε δημιουργηθῆ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ἡ φήμη εἶχε ἐξαπλωθῆ σ' ὅλο τὸν κόσμο. Καὶ ὁ Παῦλος εἶχε σφοδρὴ ἐπιθυμία νὰ ἰδῇ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ρώμης, γιὰ νὰ χαρῇ τὸ πνεῦμα του καὶ νὰ κηρύξῃ καὶ ἐκεῖ τὸ εὐαγγέλιο, νὰ μεταδώσῃ χάρισμα πνευματικὸ καὶ νὰ συντελέσῃ καὶ αὐτὸς στὴν πρόοδο τῆς Ἐκκλησίας· γιὰ νὰ δώσῃ καὶ νὰ λάβῃ· γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ ἐνισχυθῇ πνευματικῶς, ὅπως

γράφει στὸ α΄ κεφάλαιο τῆς πρὸς Ρωμαίους Ἐπιστολῆς. Ἡ μεγαλύτερη χαρὰ τοῦ Παύλου μετὰ τὴν κοινωνία μὲ τὸ Θεὸ ἦταν ἡ κοινωνία μὲ τοὺς ἀδελφούς. Γι᾽ αὐτὸ πρὸς τοὺς Φιλιππησίους ἔγραφε: «Ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός μου» (Φιλ. δ΄ 1. Ἰδὲ καὶ Α΄ Θεσ. β΄ 19).

Ποιὸς ἄνθρωπος τοῦ κόσμου αἰσθάνθηκε τοὺς συνανθρώπους του ὅπως ὁ Παῦλος; Ποιὸς ἄλλος ἔγραψε τέτοια λόγια γιὰ τοὺς ἀδελφούς; Ὁ Παῦλος καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι αἰσθάνονται τὸ μεγαλεῖο τῶν ἀδελφῶν, διότι αἰσθάνονται τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἄνθρωποι εἶνε εἰκόνες τοῦ Θεοῦ, μικροὶ θεοί. Καὶ ἂν οἱ εἰκόνες ἐξαχρειώθηκαν λόγῳ τῆς πτώσεως, ὁ Χριστὸς μὲ τὸ αἷμα του τὶς καθάρισε καὶ τὶς ἐπανέφερε στὸ ἀρχαῖο κάλλος τους. Οἱ χριστιανοὶ εἶνε οἱ καθαρισμένες καὶ λαμπρὲς εἰκόνες. Καὶ γι᾽ αὐτὸ οἱ χριστιανοὶ ἦταν τόσο ἀξιέραστοι καὶ περιπόθητοι στὸν Παῦλο.

Παῦλε ἀπόστολε! Παρακάλει τὸν Κύριο νὰ αἰσθανώμεθα καὶ ἐμεῖς τὸ μεγαλεῖο τῶν ἀδελφῶν, νὰ ποθοῦμε σφοδρῶς τὴν πνευματικὴ ἐπικοινωνία μαζί τους καὶ νὰ λέμε πρὸς αὐτούς: Εἴσθε ἡ χαρά μας!

Στίχ. 23 - 27: Μεγάλη πρόοδος τοῦ εὐαγγελίου σημειώθηκε στὴν Ἔφεσο, καὶ εὐρύτερα στὴν ἐπαρχία τῆς Ἀσίας. Ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Παύλου κατήγαγε νίκες καὶ θριάμβους. Ἀλλὰ καὶ ὁ Σατανᾶς δὲν ἔμεινε ἀδρανής. Μένει ποτὲ ἀδρανὴς ὁ Σατανᾶς; Κοιμᾶται καὶ ἡσυχάζει ποτὲ ὁ Σατανᾶς; Ὁ ἐπαναστάτης καὶ ἀποστάτης δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἡσυχάσῃ. Ἡ θάλασσα ἡσυχάζει, αὐτὸς συνεχῶς ἀναταράσσεται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς σκοτεινῆς ὑπάρξεώς του. Ὁ δὲ Θεὸς ἐπιτρέπει τὴν πολεμικὴ τοῦ Σατανᾶ κατὰ τῆς ἀνθρωπότητος, γιὰ νὰ κερδίζουν οἱ ἐκλεκτοὶ νίκες καὶ στεφάνια. Κατὰ δὲ τοῦ Παύλου ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε τὶς περισσότερες καὶ λυσσωδέστερες ἐπιθέσεις τοῦ Διαβόλου, γιά ν᾽ ἀναδειχθῇ ὁ ἀπόστολός του ὁ μεγαλύτερος ἀγωνιστὴς καὶ νικητὴς ἀπ᾽ τοὺς ἀνθρώπους.

Τὸν καιρὸ τῆς παραμονῆς τοῦ Παύλου στὴν Ἔφεσο

ἔγινε μεγάλη ταραχὴ «περὶ τῆς ὁδοῦ». Ὁδός, εὐθεῖα καὶ σωτήριος ὁδός, εἶνε ἡ Πίστις τοῦ Χριστοῦ, ὁ ἴδιος, ἂν θέλετε, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, διότι αὐτὸς εἶπε: «Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ' 6). Ὁ Σατανᾶς εἶδε, ὅτι πλήθη ἀνθρώπων ἔβρισκαν τὴν ὁδὸ καὶ ὡδηγοῦνταν στὴ σωτηρία, καὶ γι' αὐτὸ ἐξήγειρε λυσσαλέο πόλεμο κατὰ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Πῶς ; Ἰδού! Εἶχε ὁ Χριστὸς τὸν Παῦλο, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς του, τὸν σκηνοποιὸ καὶ ἀκτήμονα; Εἶχε καὶ ὁ Σατανᾶς τὸν Δημήτριο, τὸ σκοτεινὸ ὄργανό του, τὸν ἀργυροκόπο καὶ φιλάργυρο. Δύο Δημήτριοι ἀναφέρονται στὸ Εὐαγγέλιο, ὁ ἕνας ὄργανο τοῦ Θεοῦ (Γ' Ἰωάν. 12), ὁ ἄλλος ἐδῶ ὄργανο τοῦ Σατανᾶ. Στὴν Ἔφεσο κυρίως λατρευόταν μὲ ὀργιαστικὴ λατρεία ἡ θεὰ Ἄρτεμις ὡς θεὰ τῆς γονιμότητος. Ἐκεῖ δὲ ἦταν ὁ περίφημος ναός της, ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Ἀντὶ γιὰ πηλάσβεστο στοὺς ἁρμοὺς τῶν μαρμάρων τοῦ οἰκοδομήματος λέγεται ὅτι χρησιμοποιήθηκε χρυσάφι! Καὶ καθένας ἀπ' τοὺς 127 κίονες τοῦ ναοῦ ὑψώθηκε ἀπὸ ἕνα βασιλιᾶ! Ὁ Δημήτριος ὁ ἀργυροκόπος ἔκανε μικροὺς ἀργυροὺς ναούς, ὁμοιώματα τοῦ περιφήμου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ τοὺς πωλοῦσε ὡς φυλακτά. Καὶ ἀπὸ τὴν πώλησι τῶν ἀσημένιων ναϊδίων τῆς θεᾶς πλούτιζε καὶ θησαύριζε. Πλούτιζαν δὲ μαζί του καὶ πολλοὶ τεχνῖτες καὶ ἐργάτες. Τὸν ἀργυροκόπο λοιπὸν Δημήτριο μὲ τοὺς τεχνῖτες καὶ ἐργάτες ἐξήγειρε ὁ Σατανᾶς κατὰ τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, ἐξάπτοντας τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας.

Ὅπως τὸ Ἰουδαϊκὸ ἱερατεῖο στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ κύριοι τῆς μαντευομένης δούλης στοὺς Φιλίππους, ἔτσι καὶ ὁ Δημήτριος στὴν Ἔφεσο σκέφθηκε, ὅτι ἡ Θρησκεία τοῦ Χριστοῦ εἶνε διάλυσις τῆς οἰκονομικῆς του ἐπιχειρήσεως. Καὶ μάζεψε τοὺς τεχνῖτες καὶ ἐργάτες καὶ ἐξεφώνησε σφοδρὸ λόγο κατὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ρήτωρ δὲν ἦταν ὁ Δημήτριος, ἀργυροκόπος ἦταν. Ἀλλὰ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας καὶ ὁ Σατανᾶς, ποὺ τὸν ἐνέπνεε, τὸν ἔκαναν ρήτορα. Ἰδοὺ ὁ λόγος του: «Ἄνδρες! Ξέρετε πολὺ καλά, ὅτι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐργασία προέρχεται τὸ πλούσιο εἰσόδημά μας, καὶ βλέπετε καὶ πληροφορεῖσθε, ὅτι αὐτὸς

ὁ Παῦλος, ὄχι μόνο τῆς Ἐφέσου, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Ἀσίας ἔπεισε καὶ μετέστρεψε ἀρκετὸ λαὸ λέγοντας, ὅτι δὲν εἶνε θεοὶ οἱ κατασκευαζόμενοι μὲ χέρια. Ὑπάρχει δὲ κίνδυνος γιὰ μᾶς, ὄχι μόνο τοῦτο τὸ ἐπάγγελμα νὰ καταντήσῃ σὲ παρακμή, ἀλλὰ καὶ ὁ ναὸς τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος νὰ ἐξουδενωθῇ, καὶ μέλλει μάλιστα νὰ γκρεμισθῇ ἡ μεγαλειότητά της, τὴν ὁποία ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται».

Στὴν ἀρχὴ ὁ ἀργυροκόπος, πεζὰ καὶ ὠμά, μίλησε γιὰ τὸν κίνδυνο, ποὺ διέτρεχε ἡ οἰκονομικὴ ἐπιχείρησίς του ἀπ' τὴν ἐπικράτησι τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Ὕψιστα καὶ συγκλονιστικὰ λόγια κήρυττε ὁ Παῦλος, συγκλονιστικὰ θαύματα τελοῦσε, πλήθη λαοῦ ἀπὸ ὅλη τὴν Ἀσία πίστευαν στὸ Χριστό, ἀλλ' ὁ Δημήτριος δὲν συγκινήθηκε. Εὐγενὲς μέταλλο κατεργαζόταν, ἀλλ' ὁ ἴδιος ἦταν ἀκατέργαστος καὶ χωρὶς εὐγενικὸ στοιχεῖο μέσα του. Μόνον ἡ ὕλη τὸν συγκινοῦσε. Μόνο γιὰ τὸ ὑλικὸ συμφέρον ἐνδιαφερόταν. Καὶ γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὸ ὑλικὸ συμφέρον, ἔθεσε ὡς προπέτασμα τὴν ἐθνικὴ θρησκεία. Παρίστανε ὅτι ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴν τιμὴ τῆς θεᾶς Ἀρτέμιδος. Καὶ ἔτσι ἐκμεταλλευόταν τὸ θρησκευτικὸ συναίσθημα τῶν ἐθνικῶν. Οἱ φιλάργυροι καὶ κεφαλαιοκράτες εἶνε ἀναιδεῖς καὶ ἀδίστακτοι. Τὰ πάντα ἐκμεταλλεύονται, καὶ αὐτὴ τὴ θρησκεία. Ἀλλὰ πόσο ἀνοήτως ὁ ἀργυροκόπος χρησιμοποίησε τὴ θρησκεία! Ὡς ἐπιχείρημα κατὰ τοῦ Παύλου ἀνέφερε τὸν ἀποστολικὸ λόγο, ὅτι οἱ χειροποίητοι θεοὶ δὲν εἶνε θεοί. Ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος εἶνε προφανῶς ἐπιχείρημα ἐναντίον τῆς θρησκείας τῶν εἰδώλων. Αὐτὸς ὁ λόγος δείχνει τὴν ἀνοησία τῶν εἰδωλολατρῶν. Διότι πῶς πράγματι εἶνε δυνατὸ νὰ εἶνε θεοὶ τὰ νεκρὰ εἴδωλα, τὰ ὁποῖα δὲν κατασκεύασαν τὸν κόσμο, ἀλλὰ κατασκευάστηκαν ἀπὸ ἀνθρώπους; Κατασκευαζόμενοι θεοὶ εἶνε ψεύτικοι. Καὶ οἱ κατασκευασταὶ καὶ οἱ λάτρεις τους εἶνε ἀνόητοι τῶν ἀνοήτων. Ὁ ἀργυροκόπος ἐπίσης ὡμολόγησε, ὅτι αὐτὸς ὁ Παῦλος, ὁ περιφρονούμενος ἀπ' αὐτὸν ὡς τιποτένιος, ἔπεισε καὶ μετέστρεψε πλήθη λαοῦ τῆς Ἐφέσου καὶ ὅλης τῆς Ἀσίας. Ὡμολόγησε δηλαδὴ τὴν πειστικότητα καὶ τὴ δύναμι τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τόνισε, ὅτι ἡ μεγαλειότης τῆς Ἀρτέμιδος κινδύνευε νὰ καθαιρεθῇ, πρᾶγμα ποὺ συνέβη. Ἀλλ᾽ ἔτσι ὁμιλῶντας ὁ ἀργυροκόπος, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἔδειχνε τὴν ἀδυναμία τῆς θρησκείας του, καί, ἀντὶ νὰ τὴν ὑπερασπίζῃ, τὴν γελοιοποιοῦσε. Πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ εἶνε ἀληθινὴ μία θρησκεία, τὴν ὁποία ἕνας σκηνοποιὸς σάρωνε καὶ ἀφάνιζε; Ὄντως ἀνόητοι τῶν ἀνοήτων οἱ εἰδωλολάτρες.

Τὸ παράδειγμα τοῦ ἀργυροκόπου Δημητρίου, ὠμοῦ συμφεροντολόγου καὶ ἀδιστάκτου ἐκμεταλλευτοῦ τῆς θρησκείας, ἀκολουθοῦν δυστυχῶς καὶ ἄνθρωποι σχετιζόμενοι μὲ τὴν ἀληθινὴ θρησκεία. Εἶνε ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι μεταβάλλουν τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ σὲ οἶκον ἐμπορίου. Δὲν λέμε νὰ μὴ ζοῦν καὶ αὐτοί. Ἀλλὰ διαφέρει τὸ νὰ ζοῦν μιὰ ἁπλῆ ζωὴ ἀπὸ τὸ νά πλουτίζουν καὶ νὰ θησαυρίζουν εἰς βάρος τῆς Ἐκκλησίας. Οὐαὶ σ᾽ αὐτούς, ὅτι τυπικῶς μὲν ἀνήκουν στὴν ἀληθινὴ θρησκεία καὶ τὴν ἐκπροσωποῦν, οὐσιαστικῶς δὲ ἀνήκουν στὴν εἰδωλολατρία, ἀφοῦ κατὰ τὸν ἀπόστολο ἡ πλεονεξία εἶνε εἰδωλολατρία (Κολ. γ´ 5).

Στίχ. 28 - 34: Ζωηρότατα ἐπεισόδια περιγράφονται σ᾽ αὐτοὺς τοὺς στίχους. Ἡ ζωηρότης καὶ ἡ ψυχολογικὴ δύναμις τῆς περιγραφῆς πείθουν καὶ τοὺς ὀρθολογιστάς, ὅτι τὰ περιγραφόμενα ἐπεισόδια εἶνε πραγματικά.

Τὰ ἐν λόγῳ ἐπεισόδια εἶνε χαρακτηριστικὸ παράδειγμα φανατισμοῦ. Μετὰ τὸν ἐμπρηστικὸ λόγο τοῦ ἐργατοπατέρα Δημητρίου οἱ τεχνῖτες καὶ οἱ ἐργάτες ἀνεφλέγησαν. Σατανικὸς θυμὸς φλόγισε τὶς ἰδιοτελεῖς ὑπάρξεις τους. Ἔκραξαν σὰν θηρία: «Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων!». Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων, διότι πλούτιζαν καὶ θησαύριζαν ἀπ᾽ τὴ λατρεία της. Ἡ οὐρανομήκης κραυγὴ τῶν διαδηλωτῶν μεταφράζεται: Μεγάλο τὸ ὑλικὸ συμφέρον! Μεγάλος θεὸς ὁ Μαμωνᾶς!... Ἡ πυρκαϊὰ τοῦ φανατισμοῦ ἐπεκτάθηκε σ᾽ ὅλη τὴν πόλι. Ἡ Ἔφεσος ἀναστατώθηκε, γέμισε ἀπὸ ταραχή. Οἱ διαδηλωταὶ σὰν τὰ θηρία, ἀφοῦ δὲν βρῆκαν τὸν Παῦλο, ἅρπαξαν τὸν Γάϊο καὶ τὸν Ἀρίσταρχο, ἀκολούθους του ἀπ᾽ τὴ Μακεδονία, καὶ

ὥρμησαν στὸ θέατρο, γιὰ νὰ τοὺς λυντσάρουν, νὰ τοὺς κακοποιήσουν, νὰ τοὺς κατασπαράξουν! Ἔσπρωξαν ἐμπρὸς καὶ τὸν Ἀλέξανδρο, γιὰ νὰ τὸν ἐκθέσουν στὴν κοινὴ θέα τοῦ πλήθους ὡς ἔνοχο καὶ ὑπόδικο, ἐπειδὴ τὸν κατηγοροῦσαν οἱ ὁμογενεῖς του Ἰουδαῖοι. Εἶνε, ὡς φαίνεται, ὁ Ἀλέξανδρος, ὁ ὁποῖος ὕστερα ναυάγησε στὴν πίστι, καθὼς ἔγραψε ὁ ἀπόστολος στὸν ἐπίσκοπο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου (Α΄ Τιμ. α΄ 19 - 20). Ὁ Ἀλέξανδρος θέλησε ν᾽ ἀπολογηθῇ στὸ πλῆθος, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσε νὰ ὁμιλήσῃ! Ἐπὶ δύο ὧρες μαινόμενοι οἱ διαδηλωταὶ μὲ μιὰ φωνὴ ἔκραζαν: «Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφεσίων!». Μεγάλη γιὰ τὰ ὑλικὰ συμφέροντα, ἀλλὰ μεγάλη καὶ διότι εὐλογοῦσε τὰ σεξουαλικά τους πάθη. Τὴν παρίσταναν μὲ στῆθος γεμᾶτο ἀπὸ μαστοὺς καὶ τὴν λάτρευαν μὲ ὄργια...

Ἐπὶ ὧρες μέσα στὸ θέατρο ὁ ὄχλος κραύγαζε ἀδιακόπως, καὶ ἐν τούτοις τὸ πάθος δὲν ἐκτονώθηκε. «Συστροφή»! Δαιμονικὴ συνεργία!

Ἀντιθέτως πρὸς τὸν σατανοκίνητο ὄχλο, ὁ Παῦλος στὰ βάθη του εἶχε ἠρεμία. Ἤξερε ὅτι ὁ ὄχλος ξεσηκώθηκε ἐναντίον του καὶ κινδύνευε νὰ κατασπαραχθῇ ἀπ᾽ τὰ ἀνθρωπόμορφα θηρία. «Ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ», ἔγραψε κατόπιν (Α΄ Κορ. ιε΄ 32). Τότε, ὅπως φαίνεται, καὶ ἡ Πρίσκιλλα μὲ τὸν Ἀκύλα, γιὰ νὰ προστατεύσουν τὸν ἀπόστολο, «ὑπέθηκαν τὸν ἑαυτῶν τράχηλον» (Ρωμ. ιστ΄ 3), κινδύνευσαν ν᾽ ἀποκεφαλισθοῦν. Τρομερὴ ἦταν ἡ κατάστασις. Καὶ ὅμως ὁ ἀπόστολος τὴν ἀντιμετώπισε μὲ ἀφοβία. Ἤθελε μάλιστα νὰ ριφθῇ στὸ θέατρο, νὰ ὑπερασπίσῃ τοὺς συνεργάτας του Γάϊο καὶ Ἀρίσταρχο, ν᾽ ἀπολογηθῇ γιὰ τὸ εὐαγγέλιό του, νὰ ἐλέγξῃ τὴ λατρεία τῆς Ἀρτέμιδος καὶ νὰ μαρτυρήσῃ γιὰ τὴν πίστι του. Ἀλλ᾽ οἱ χριστιανοὶ καὶ Ἀσιάρχες φίλοι τὸν ἐμπόδισαν. Ἡ ὥρα νὰ μαρτυρήσῃ δὲν εἶχε ἔλθει ἀκόμη. Ὁ Παῦλος ἦταν στρατηγὸς στὴν Ἐκκλησία καὶ ἔπρεπε νὰ στρατηγήσῃ σὲ πολλὲς ἀκόμη μάχες γιὰ τὸ εὐαγγέλιο. Ταπεινὸς ὁ Παῦλος, δὲν θεωροῦσε τὴ ζωή του πολύτιμη. Ἀλλ᾽ οἱ χριστιανοὶ θεωροῦσαν τὸν ἀπόστολο ὡς τὸ πολυτιμότερο κεφάλαιο στὴν Ἐκκλησία καὶ τὸν προστάτευαν μὲ τὴν ἀγάπη τους.

Αἰσθάνονταν ἀπέναντί του ὅπως οἱ στρατιῶτες τοῦ Δαβίδ, ὅταν σὲ κρίσιμη περίστασι ἔλεγαν σ' αὐτόν: Μὴ ἐξέλθῃς μαζί μας στὸν πόλεμο. Διότι οἱ ἐχθροὶ ἐσένα ἔχουν στόχο. Καὶ ἂν σκοτωθοῦν οἱ μισοὶ ἀπὸ μᾶς, δὲν θὰ τὸ θεωρήσουν σπουδαία ἐπιτυχία. Σὺ ἀξίζεις ὅσο δέκα χιλιάδες ἀπὸ μᾶς (Β' Βασ. ιη' 3).

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Σατανᾶ ἔχουν ταραχή, φανατισμὸ καὶ φονικὴ διάθεσι, οἱ ἄνθρωποι τοῦ Χριστοῦ ἔχουν ἠρεμία, ζῆλο μαρτυρίου καὶ ἀγάπη.

Στίχ. 35 - 41: Ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε τὸ μεγάλο πειρασμὸ στὴν Ἔφεσο κατὰ τοῦ Παύλου καὶ τῶν συνεργατῶν του, ὁ Θεὸς ἔδωσε καὶ τὴν καλὴ ἔκβασι. Πῶς; Ὁ Θεὸς λάλησε ἀγαθὰ στὴν καρδιὰ τοῦ γραμματέως τῆς Ἐφέσου, ἀνωτέρου ἄρχοντος, καὶ αὐτὸς λάλησε τὰ πρέποντα πρὸς τὸ πλῆθος τῶν διαδηλωτῶν.

Πολὺ συνετὸς ὁ λόγος τοῦ γραμματέως. Ἔθιξε τὴ χορδὴ τῆς θρησκευτικῆς καὶ πατριωτικῆς φιλοτιμίας τους· ἀφοῦ πίστευαν, ὅτι ἡ Ἄρτεμις ἦταν θεὰ μεγάλη καὶ τὸ εἴδωλο διοπετές, οὐρανοκατέβατο, εἶπε νὰ μὴ ἀνησυχοῦν καὶ νὰ μὴ κάνουν τίποτε ἀπερίσκεπτο, διότι, ἐννοεῖται, οἱ θεοὶ ἔχουν τὴ δύναμι νὰ προστατεύουν τοὺς ἑαυτούς τους· ὑπεράσπισε τοὺς ἀνθρώπους, ποὺ ἔσυραν μέχρι τὸ θέατρο οἱ διαδηλωταί, λέγοντας, ὅτι οὔτε ἱερόσυλοι ἦταν οὔτε βλασφήμησαν τὴ θεά· ἀπέφυγε ν' ἀναφέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου, κόκκινο πανὶ τοῦ ταύρου γιὰ τοὺς διαδηλωτάς· ἀνέφερε τὸ ὄνομα τοῦ ἀργυροκόπου Δημητρίου, κάνοντας ὑπαινιγμὸ στὰ ἰδιοτελῆ ἐλατήρια αὐτοῦ καὶ τοῦ συναφιοῦ του· παρέπεμψε, ἂν θὰ ὑπῆρχαν λόγοι ἰδιωτικῶν ἢ γενικῶν διαφορῶν, στὰ δικαστήρια καὶ στὴ νόμιμη συνέλευσι τοῦ δήμου· καὶ ἐπέσεισε τὸ φόβο νὰ θεωρηθῇ ἡ ἀδικαιολόγητη καὶ θορυβώδης διαδήλωσις ὡς στάσις κατὰ τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς, ἡ ὁποία θὰ συνεπαγόταν τρομερὲς κυρώσεις.

Ἔτσι ὁ ὄχλος κατευνάστηκε καὶ διαλύθηκε ἡσύχως.

Ἡ σύνεσις τοῦ γραμματέως τῆς Ἐφέσου ὑπενθυμίζει τὴ σύνεσι τοῦ νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ. Ἰουδαῖος ὁ

Γαμαλιήλ, ἐθνικὸς ὁ γραμματεύς. Μίλησαν δὲ καὶ οἱ δύο μὲ ὡραῖο τρόπο καὶ καταπράϋναν τὸ πάθος τῶν ἀκροατῶν τους. Ἐμεῖς δὲ χριστιανοί, ἀντὶ νὰ μιλᾶμε μὲ ὅμοιο καὶ ὡραιότερο τρόπο, πολλὲς φορὲς μιλᾶμε μὲ ἀψυχολόγητο, προκλητικὸ καὶ ἀνόητο τρόπο. Καὶ ἔτσι, ἀντὶ νὰ καταπραΰνωμε τὰ πνεύματα, τὰ ἐξάπτουμε περισσότερο. Κατὰ τὸ κοινῶς λεγόμενο ρίχνουμε λάδι στὴ φωτιά!

Συγχώρησέ μας, Κύριε, διότι μὲ τοὺς λόγους καὶ τοὺς τρόπους μας πολλὲς φορὲς ὠξύναμε τὰ πάθη τῶν συνομιλητῶν καὶ ἀκροατῶν μας ἀδικαιολογήτως καὶ ἀνοήτως. Καὶ βοήθησέ μας, ὅπου εἶνε πρέπον, νὰ δροῦμε ὡς εἰρηνοποιοί.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ, ΑΧΑΪΑ, ΤΡΩΑΔΑ

Στὸ εἰκοστὸ κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 16, ἐκτίθενται: 1) Ἡ περιοδεία τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ τὴν Ἔφεσο διὰ μέσου τῆς Μακεδονίας στὴν Ἀχαΐα καὶ ἀπ' τὴν Ἀχαΐα πάλι διὰ μέσου τῆς Μακεδονίας στὴν Τρωάδα, στίχ. 1 - 6, 2) Τὸ περιστατικὸ μὲ τὸν Εὔτυχο στὴν Τρωάδα, στίχ. 7 - 12, 3) Ἡ μετάβασις στὴ Μίλητο, στίχ. 13 - 16.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἀσπασάμενος* = ἀφοῦ ἀποχαιρέτισε.
2. *παρακαλέσας* = ἀφοῦ ἐνίσχυσε.
3. *ποιήσας τε μῆνας τρεῖς* = καὶ ἀφοῦ ἔμεινε τρεῖς μῆνες.
   γενομένης αὐτῷ ἐπιβουλῆς = ἐπειδὴ ἔγινε κατ' αὐτοῦ ἐπιβουλή.
   μέλλων ἀνάγεσθαι = ἐνῷ ἔμελλε νὰ πλεύσῃ.
   ἐγένετο γνώμη = ἀποφασίσθηκε.
4. *συνείπετο* = συνακολουθοῦσε.
5. *προελθόντες* = προπορευθέντες.
   ἔμενον ἡμᾶς = μᾶς περίμεναν.
6. *ἄχρις ἡμερῶν πέντε* = σὲ διάστημα πέντε ἡμερῶν.
   οὗ διετρίψαμεν = ὅπου μείναμε.
7. *ἐν τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων* = τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος (τὴν Κυριακή).
   κλάσαι ἄρτον = γιὰ τὴν κλάσι τοῦ ἄρτου (τῆς θείας Εὐχαριστίας).
   μέλλων ἐξιέναι = ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθῃ, ν' ἀναχωρήσῃ.
8. *λαμπάδες ἱκαναὶ* = ἀρκετὲς λαμπάδες, ἀρκετὰ φῶτα.
   οὗ ἦμεν συνηγμένοι = ὅπου ἤμασταν συναγμένοι.

9. *ἐπὶ τῆς θυρίδος* = στὸ παράθυρο.
καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ = βυθιζόμενος σὲ βαθὺ ὕπνο.
διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ πλεῖον = ἐπειδὴ ὁ Παῦλος παρέτεινε τὸ λόγο.
κατενεχθεὶς = κρημνισθείς.
ἀπὸ τοῦ ὕπνου = λόγῳ τοῦ ὕπνου.
ἀπὸ τοῦ τριστέγου = ἀπὸ τὸν τρίτο ὄροφο.
ἤρθη νεκρὸς = τὸν σήκωσαν νεκρό.

11. *ἐφ' ἱκανὸν* = ἐπ' ἀρκετόν.
παρεκλήθησαν οὐ μετρίως = πολὺ παρηγορήθηκαν ἢ ἐνισχύθηκαν.

13. *προελθόντες* = ἀφοῦ ἀναχωρήσαμε πρῶτοι, ἐνωρίτερα.
ἀνήχθημεν εἰς = ἀποπλεύσαμε γιά.
ἀναλαμβάνειν = νὰ παραλάβωμε.
οὕτω γὰρ ἦν διατεταγμένος = διότι ἔτσι εἶχε κανονίσει.
μέλλων αὐτὸς πεζεύειν = ἐπειδὴ αὐτὸς ἐπρόκειτο νὰ μεταβῇ διὰ ξηρᾶς.

14. *ὡς δὲ συνέβαλεν ἡμῖν* = ὅταν δὲ μᾶς συνάντησε.

15. *τῇ ἐπιούσῃ* = τὴν ἄλλη μέρα.
παρεβάλομεν = πλευρίσαμε, περάσαμε ἀπὸ τὰ πλευρά.
τῇ ἐχομένῃ = τὴν ἑπομένη.

16. *ἔκρινεν* = ἀποφάσισε.
παραπλεῦσαι = νὰ παρακάμψῃ, νὰ προσπεράσῃ μὲ τὸ πλοῖο.
γενέσθαι = νὰ βρεθῇ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1 - 6: Ὅπως εἴδαμε, στὴν Ἔφεσο ὁ Σατανᾶς διὰ τοῦ ἀργυροκόπου Δημητρίου προκάλεσε ἐξέγερσι ἐναντίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἀλλ' ὁ Θεὸς διὰ τοῦ γραμματέως τῆς Ἐφέσου ἔπαυσε τὴν ταραχή. Ὁ Παῦλος τὴν ταραχὴ θεώρησε σὰν ἔνδειξι τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, νὰ μὴ παρατείνῃ περισσότερο τὴν παραμονή του στὴν Ἔφεσο. Ἀρκετὰ εἶχε κηρύξει ἐκεῖ, ἐπὶ τριετίαν (Πράξ. κ' 31). Μὲ τὴν ἐξέγερσι δέ, τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε,

εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε στὸν ἀπόστολό του: Παῦλε! Ἐξεπλήρωσες στὴν Ἔφεσο τὴν ἀποστολή σου. Φύγε τώρα καὶ πήγαινε ἀλλοῦ. Καὶ ἔφυγε ὁ ἀπόστολος, γιὰ νὰ καταπραϋνθῇ καὶ ἡ μανία τῶν ἐχθρῶν του. Ἀλλὰ πῶς ἔφυγε; Πανικόβλητος; Μετὰ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος οὐδέποτε οἱ ἀπόστολοι αἰσθάνθηκαν πανικό. Ὁ Παῦλος ἀναχώρησε ἀπὸ τὴν Ἔφεσο μὲ ἠρεμία καὶ ἀξιοπρέπεια. Κάλεσε τοὺς χριστιανούς, ἔκανε ἀποχαιρετιστήρια ὁμιλία καὶ ἔτσι ἀναχώρησε.

Καὶ ποῦ μετέβη ὁ ἀπόστολος; Ταξιδεύοντας ἑκατοντάδες χιλιόμετρα, –πολλὲς ἑκατοντάδες χιλιόμετρα–, ἐπισκέφθηκε τὴ Μακεδονία καὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἑλλάδα ὠνόμαζαν τὴ ρωμαϊκὴ ἐπαρχία «Ἀχαΐα». Πέρασε ἀπὸ τὰ μέρη, ὅπου εἶχε ἱδρύσει Ἐκκλησίες, τὴ Θεσσαλονίκη, τοὺς Φιλίππους, τὴ Βέροια. Τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου ἔφτασε μέχρι τὸ Ἰλλυρικό (Ρωμ. ιε΄ 19). Στὴν Ἀχαΐα ἔμεινε στὴν Κόρινθο. Ἔμεινε δὲ ἐπὶ τρεῖς μῆνες. Ὁ ἀπόστολος ἐνίσχυσε τὶς Ἐκκλησίες ποὺ εἶχε ἱδρύσει. Τὶς ἐνίσχυσε «λόγῳ πολλῷ», μὲ λόγο πολύ. Οἱ ἀπόστολοι δὲν ἦσαν φειδωλοὶ στὸ λόγο τοῦ Θεοῦ. Δὲν περιωρίζονταν σὲ σύντομες ὁμιλίες. Σκόρπιζαν τὰ ρήματα τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀφθόνως. Καὶ οἱ ἀκροαταὶ ἐκεῖνοι ἄκουαν τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ ἀπλήστως. Δὲν ἔλεγαν, πότε νὰ τελειώσῃ τὸ κήρυγμα, ἀλλ' ἤθελαν νὰ μὴ τελείωνε ποτέ. Ἐπὶ πλέον διψοῦσαν γιὰ νέα ἀπὸ τὴν ἱεραποστολικὴ δρᾶσι τοῦ Παύλου. Καὶ ὁ Παῦλος εἶχε τόσο πολλὰ νὰ τοὺς ἀφηγῆται ἀπὸ τοὺς πειρασμούς του στὴν Ἔφεσο, καὶ γενικώτερα στὴν Ἀσία, καὶ ἀπὸ τὴν πρόοδο τοῦ Εὐαγγελίου. Δι' ὅλων δὲ τούτων οἱ χριστιανοὶ ἐγκαρδιώνονταν καὶ στηρίζονταν.

Ἀπὸ τὴν Κόρινθο ὁ Παῦλος σκόπευε νὰ πλεύσῃ στὴ Συρία. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι κατέστρωσαν σχέδιο ἐξοντώσεως τοῦ ἀποστόλου. Ποιὸ ἀκριβῶς ἦταν τὸ σχέδιό τους δὲν ξέρουμε. Ἴσως θὰ φόνευαν τὸν ἀπόστολο στὸ λιμένα τῶν Κεγχρεῶν πρὸ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ πλοίου· ἴσως θὰ τὸν φόνευαν κατὰ τὸ ταξίδι Ἰουδαῖοι προσκυνηταί, ποὺ θὰ συνταξίδευαν μαζί του γιὰ τὴν Ἱερουσαλήμ· ἴσως θὰ τὸν φόνευαν πειραταὶ ἢ κλέπτες εἰδοποιημένοι ἀπὸ τοὺς

Ἰουδαίους, ἐπειδὴ θὰ μετέφερε μεγάλο χρηματικὸ ποσὸ στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ, προϊὸν τῆς «λογίας» γιὰ τοὺς πτωχούς. Τὸ δολοφονικὸ σχέδιο τῶν Ἰουδαίων ἔγινε γνωστὸ στὸν ἀπόστολο. Ὁ Θεὸς τὸ φανέρωσε, γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὸν ἀπόστολό του. Γιὰ τοῦτο ὁ ἀπόστολος μετέβαλε ἀπόφασι. Γιὰ νὰ μὴ ἐκπειράσῃ τὸν Κύριο, ματαίωσε τὸ ταξίδι διὰ θαλάσσης καὶ ἀποφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Ἀσία διὰ ξηρᾶς, διὰ μέσου τῆς Μακεδονίας. Ἂν ταξίδευε μὲ τὸ πλοῖο, θὰ ἀπέφευγε μεγάλη ταλαιπωρία. Ἀλλὰ τώρα, ταξιδεύοντας διὰ ξηρᾶς, πεζοπορῶντας γιὰ νὰ διανύσῃ πολλὲς ἑκατοντάδες χιλιόμετρα, ὑποβάλλεται σὲ μεγάλη ταλαιπωρία. Γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι ὅμως τῆς ἀποστολῆς του δὲν ὑπολογίζει τὴν ταλαιπωρία. Ὁ ζῆλος του γιὰ τὸ Χριστὸ κάνει ἐλαφρὴ τὴν πορεία του. Ἦταν ἄλλωστε συνηθισμένος σὲ μακρὲς πορεῖες ὁ ἀπόστολος!

Στὸ μακρὺ ταξίδι μέχρι τὴν Ἀσία ἀκολούθησαν τὸν Παῦλο ἑπτὰ ἱεραποστολικοὶ ἄνδρες, ὁ Σώπατρος ἀπὸ τὴ Βέροια, ὁ Ἀρίσταρχος καὶ ὁ Σεκοῦνδος ἀπὸ τὴ Θεσσαλονίκη, ὁ Γάϊος ἀπὸ τὴ Δέρβη, ὁ Τιμόθεος, ὁ Τυχικὸς καὶ ὁ Τρόφιμος ἀπὸ τὴν Ἀσία. Οἱ ἑπτὰ αὐτοὶ ἄνδρες, ὅπως φαίνεται, στοὺς Φιλίππους χωρίστηκαν ἀπὸ τὸν Παῦλο, προπορεύτηκαν καὶ περίμεναν τὸν Παῦλο, μαζὶ μὲ τὸ Λουκᾶ, στὴν Τρωάδα. Οἱ ἑπτὰ ἄνδρες ἦταν, φαίνεται, ἀπεσταλμένοι τῶν Ἐκκλησιῶν, γιὰ νὰ μεταφέρουν τὸ χρηματικὸ ποσὸ τῆς «λογίας» στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλήμ. Γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν πτωχῶν του ἀδελφῶν δὲν ὑπολόγισαν καὶ αὐτοὶ τὴν ταλαιπωρία τοῦ ταξιδίου. Ἔγιναν μιμηταὶ τοῦ ἀποστόλου. Ὁ ζῆλος τους ἔκανε καὶ γι' αὐτοὺς τὴν πορεία ἐλαφρή. Πόσο ὡραῖα ἦσαν καὶ αὐτῶν τὰ πόδια, ποὺ βάδισαν ἑκατοντάδες χιλιόμετρα γιὰ νὰ μεταφέρουν τὴ βοήθεια στοὺς πτωχοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ!

Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Λουκᾶς ἀναχώρησαν ἀπὸ τὴν πόλι τῶν Φιλίππων γιὰ τὴν Τρωάδα τὴν ἡμέρα τῶν ἀζύμων. Οἱ ἡμέρες τῶν ἀζύμων ἀναφέρονται ἁπλῶς γιὰ τὸν καθορισμὸ τοῦ χρόνου καὶ δὲν δυνάμεθα ἀπ' αὐτὸ νὰ συμπεράνωμε,

ὅτι ὁ Παῦλος ἑώρτασε τὸ ἰουδαϊκὸ Πάσχα. Ὁ ἀπόστολος ἑώρταζε τὸ χριστιανικὸ Πάσχα. Λίγο χρόνο πρωτύτερα εἶχε γράψει στοὺς Κορινθίους: «Τὸ πάσχα ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἑορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας» (Α' Κορ. ε' 7 - 8).

Στίχ. 7: Στὴν Τρωάδα ὑπῆρχε ἤδη Ἐκκλησία. Τὴν ἵδρυσε ὁ ἀπόστολος, ὅταν ἀπὸ τὴν Ἔφεσο μετέβαινε στὴ Μακεδονία (Β' Κορ. β' 12). Στὴν Τρωάδα τώρα μένει ὁ ἀπόστολος ἑπτὰ ἡμέρες (Πράξ. κ' 6).

«Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων», τὴν πρώτη δηλαδὴ ἡμέρα τῆς ἑβομάδος, ἡμέρα τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου καὶ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, «συνηγμένων τῶν μαθητῶν κλάσαι ἄρτον», ἐνῷ δηλαδὴ οἱ χριστιανοὶ εἶχαν συναχθῆ γιὰ νὰ κόψουν τὸν ἄρτο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὁ Παῦλος κήρυττε σ' αὐτοὺς καί, ἐπειδὴ τὴν ἄλλη ἡμέρα ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ, παρέτεινε τὸ λόγο μέχρι τὸ μεσονύκτιο. Καίτοι ἔμελλε νά ταξιδεύσῃ, ὁ ἀπόστολος δὲν ζήτησε ν' ἀναπαυθῇ, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀγρύπνησε κηρύττοντας καὶ συνομιλῶντας μὲ τοὺς χριστιανούς.

Τί διδάσκουν αὐτά; Πρῶτο, ὅτι ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν ἀποστόλων εἶχε ξεχωρισθῆ ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἡ Κυριακή, καὶ εἶχε ἀφιερωθῆ στὴν ὁμαδικὴ λατρεία τοῦ Κυρίου. Ποῦ εἶνε οἱ αἱρετικοὶ ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν τιμοῦν τὴν ἡμέρα τοῦ Κυρίου; Δεύτερο, κατὰ τὴ σύναξι τῶν πιστῶν γινόταν τὸ Κυριακὸ δεῖπνο, ἐτελεῖτο δηλαδὴ ἡ θεία Εὐχαριστία, τεμαχιζόταν ὁ Ἄρτος τῆς Εὐχαριστίας καὶ κοινωνοῦσαν οἱ πιστοί. Ἡ τέλεσις τῆς θείας Εὐχαριστίας ἦταν τὸ κέντρο τῆς λατρείας. Τρίτο, συνδεδεμένο μὲ τὴν Εὐχαριστία, καὶ γενικώτερα τὴ λατρεία, ἦταν τὸ κήρυγμα. Εἶνε καὶ τὸ κήρυγμα μέρος τῆς λατρείας, λειτουργία καὶ ἱερουργία (Ρωμ. ιε' 16). Τέταρτο, οἱ ἀπόστολοι δὲν ἦταν φειδωλοὶ στὸ χρόνο τοῦ κηρύγματος, ἰδίως σὲ ἐπίσημες καὶ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις. Ἂς ἑτοιμαζώμεθα καὶ ἐμεῖς γιὰ νὰ μετέχωμε στὸ Δεῖπνο τοῦ

Κυρίου, εἰ δυνατόν, κάθε Κυριακή, καὶ ἂς ἀγαποῦμε νὰ ἀκούεται πλουσίως ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ κατὰ τὴ θεία Λειτουργία.

Στίχ. 8 - 12: Ἡ σύναξις τῶν πιστῶν στὴν Τρωάδα ἔγινε στὸ ὑπερῶο, στὸν τρίτο ὄροφο, κατὰ τὸ ἑσπέρας. Λόγῳ δὲ τοῦ σκότους καὶ τῆς ἐπισημότητος τῆς συνάξεως, στὸ ὑπερῶο ἦταν πολλὲς λαμπάδες, πολλὰ φῶτα.

Πολλὰ τὰ πνευματικὰ φῶτα, τὰ ὁποῖα ἄναπτε ὁ Παῦλος μὲ τὸ παρατεταμένο κήρυγμά του, πολλὰ καὶ τὰ ὑλικὰ φῶτα. Ὁ πλούσιος ὑλικὸς φωτισμός, μποροῦμε νὰ ποῦμε, ἦταν σύμβολο τοῦ πλουσίου πνευματικοῦ φωτισμοῦ.

Κατηγόρησαν τοὺς πρώτους χριστιανούς, ὅτι κατὰ τὶς συνάξεις τους ἔκαναν σκοτεινὰ ἔργα, θυέστεια δεῖπνα καὶ οἰδιπόδειες μίξεις! Ἀλλὰ τὸ πλούσιο φῶς στὸ ὑπερῶο τῆς Τρωάδος ἀποδεικνύει, ὅτι τὰ ἔργα τῶν χριστιανῶν ἦταν σεμνά. Τὰ φαῦλα ἔργα γίνονται στὸ σκότος, ἐνῷ τὰ ἔργα τῶν χριστιανῶν γίνονταν σὲ πλῆρες φῶς.

Τὸ πλῆθος τῶν καιομένων λαμπάδων δημιουργοῦσε στὴν ἀτμόσφαιρα κάποια πνιγηρότητα. Ἡ δὲ πνιγηρότης ἔφερε σ' ἕνα νέο βαθειὰ ὑπνηλία. Ὁ νέος ὠνομαζόταν Εὔτυχος. Καθόταν στὸ παράθυρο καὶ ἄκουε τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου. Εἶχε καὶ αὐτὸς προθυμία γιὰ τὸ κήρυγμα. Ἀλλ' ἐνῷ τὸ πνεῦμα ἦταν πρόθυμο, ἡ σὰρξ ἦταν ἀσθενής. Καθὼς ὁ Παῦλος παρέτεινε τὸ λόγο, ὁ Εὔτυχος βυθιζόταν σὲ βαθὺ ὕπνο. Γιὰ τοὺς ἄλλους τὸ κήρυγμα ἦταν ἀφυπνιστικό, γιὰ τὸν Εὔτυχο ἦταν ὑπνωτικό! Καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ Εὔτυχος ἔπαθε δυστύχημα! Ἀπὸ τὸν ὕπνο γκρεμίστηκε, ἔπεσε ἀπὸ τὸν τρίτο ὄροφο καὶ τὸν σήκωσαν νεκρό. Ὀρθολογισταὶ καὶ ἀνόητοι ἄνθρωποι ὑποστήριξαν, ὅτι ὁ νέος δὲν σκοτώθηκε. Ἀλλ' ἡ φράσις «ἤρθη νεκρὸς» δεικνύει σαφῶς, ὅτι σκοτώθηκε. Ἂν δὲν εἶχε σκοτωθῆ, ἡ φράσις θὰ ἦταν: «Ἤρθη ὡσεὶ νεκρός», «τὸν σήκωσαν σὰν νεκρό».

Οἱ ἄλλοι θορυβήθηκαν ἀπὸ τὸ θανάσιμο δυστύχημα, ὁ Παῦλος δὲν θορυβήθηκε, διότι ἤξερε, ὅτι σὲ λίγο ὁ

νεκρὸς θ' ἀνασταινόταν. Ὁ ἀπόστολος κατέβηκε καὶ τὸν ἀνέστησε, ἀλλὰ κατὰ τρόπο παράδοξο. Ὁ Χριστὸς ἀνέσταινε ἁπλῶς μὲ ἕνα λόγο. Ἀλλ' ὁ δοῦλος τοῦ Χριστοῦ, ὁ Παῦλος, ἀνέστησε μὲ τρόπο, ποὺ δεικνύει κάποια δυσκολία στὴν τέλεσι τοῦ θαύματος. Συμφώνως πρὸς τὶς ἀφηγήσεις στὸ Γ' Βασ. ιζ' 19 - 22 καὶ στὸ Δ' Βασ. δ' 34 - 35, ὁ Ἠλίας καὶ ὁ Ἐλισαῖος ἀνέστησαν δυὸ παιδιά, ἀφοῦ ἔπεσαν πάνω σ' αὐτὰ καὶ τὰ περιπτύχθηκαν. Ὅπως ἔκαναν οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι τοῦ Κυρίου, ἔτσι ἔκανε καὶ ὁ Παῦλος. Ἔπεσε πάνω στὸ νεκρό, τὸν περιπτύχθηκε καὶ ἔτσι τὸν ἀνέστησε. Τὸ καταπληκτικώτατο δὲ τοῦτο θαῦμα, τὴν ἀνάστασι νεκροῦ, γνωστοποίησε στὸ θορυβημένο πλῆθος μὲ ἐντελῶς ταπεινὸ τρόπο. Δὲν εἶπε, «μὴ θορυβεῖσθε, διότι ἐγὼ τὸν ἀνέστησα», ἀλλ' εἶπε, «Μὴ θορυβεῖσθε, διότι ἡ ψυχή του εἶνε ἐντός του». Μετὰ τὴν παράδοξη ἐνέργεια τοῦ ἀποστόλου, ἀσφαλῶς δὲ καὶ θερμὴ προσευχή, ἡ ψυχὴ τοῦ νέου ἐπέστρεψε καὶ ἦταν πάλι ἐντός του.

Μετὰ τὸ θαῦμα ὁ ἀπόστολος ἀνέβηκε στὸ ὑπερῷο πάλι, ἔκανε τὴν κλάσι τοῦ ἄρτου, ἔφαγε καὶ συνέχισε τὸ λόγο. Τὸ τρομερὸ ἀτύχημα καὶ τὸ καταπληκτικὸ θαῦμα οὔτε τοῦ Παύλου οὔτε τῶν ἀκροατῶν του διέλυσαν τὴν προσοχή, ὥστε νὰ ἐγκαταλειφθῇ τὸ κήρυγμα. Μετὰ τὴ διακοπὴ τὸ κήρυγμα συνεχίστηκε μέχρι τὴν αὐγή. Σπουδαῖο τὸ θαῦμα. Ἀλλὰ σπουδαιότερο τὸ κήρυγμα. Ἄλλωστε ὁ Εὔτυχος ἀξιώθηκε ἀναστάσεως, διότι καὶ αὐτὸς εἶχε δείξει προθυμία γιὰ τὸ κήρυγμα, καί, παρὰ τὴν ὑπνηλία του, δὲν σηκώθηκε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ σύναξι. Ἐπίσης, τὸ θαῦμα βεβαίωνε τὴν ἀλήθεια τοῦ κηρύγματος, ὥστε οἱ πιστοὶ μετὰ τὸ θαῦμα νὰ παρακολουθοῦν τὸ κήρυγμα μὲ μεγαλύτερη συγκίνησι. Ὅταν μάλιστα παρουσίασαν στὴ σύναξι τὸν νέο ζωντανό, ἡ συγκίνησις ἔγινε ἀκόμη μεγαλύτερη.

Ἄξιο νὰ θαυμάσωμε τὸ ζῆλο γιὰ τὸ κήρυγμα ἀφ' ἑνὸς τοῦ Παύλου καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν ἀκροατῶν του. Ὁ Παῦλος εἶχε ζῆλο νὰ κηρύττῃ ἀπὸ τὸ ἑσπέρας μέχρι τὸ πρωί. Καὶ οἱ ἀκροαταί του εἶχαν ζῆλο ν' ἀκούουν ὁλόκληρη τὴ νύχτα! Καὶ ὁ Εὔτυχος, παρὰ τὴν ὑπνηλία του, δὲν ξεκολλοῦσε

καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴ σύναξι, ὅπου ἀκουόταν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅταν συνέβη τὸ τρομερὸ δυστύχημα, οἱ χριστιανοὶ δὲν καταφέρθηκαν κατὰ τοῦ ἀποστόλου, διότι μὲ τὴν παράτασι τοῦ λόγου ἔγινε αἰτία νὰ πέσῃ καὶ νὰ φονευθῇ ὁ νέος.

Πόσο διαφέρει ἡ σημερινὴ ἐποχὴ ἀπὸ τὴν ἀποστολική! Πέντε λεπτὰ ἂν παραταθῇ σήμερα ὁ συνήθης χρόνος τοῦ κηρύγματος, χρόνος σύντομος, πολλοὶ δυσανασχετοῦν. Καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ φαντασθῇ, πόση κατακραυγὴ θὰ ἀκουόταν ἐναντίον τοῦ ἱεροκήρυκος στὴν ἐποχή μας, ἂν κάποτε παρέτεινε τὸ λόγο του πολὺ καὶ κάποιος ἀκροατὴς κοιμώταν, ἔπεφτε καὶ σκοτωνόταν;...

Ἂς ζηλέψωμε, ἀδελφοί, τοὺς χριστιανοὺς τῆς Τρωάδος. Ἂς ζηλέψωμε καὶ τὸν Εὔτυχο. Εἶχε ἀδυναμία, ἀλλ' εἶχε καὶ προθυμία.

Στίχ. 16: Ὁ Παῦλος παρέκαμψε τὴν Ἔφεσο, γιὰ νὰ μὴ χρονοτριβήσῃ στὴν Ἀσία. Διότι ἔσπευδε, εἰ δυνατόν, τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς νὰ βρεθῇ στὰ Ἱεροσόλυμα. Γιατί; Γιὰ νὰ ἑορτάσῃ τὴν ἑβραϊκὴ ἑορτή; Ὄχι! Ὁ Παῦλος ἑώρταζε χριστιανικῶς πλέον, ὄχι ἰουδαϊκῶς. Ἔσπευδε ὅμως νὰ βρεθῇ στὰ Ἱεροσόλυμα τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, διότι τότε στὴν ἁγία πόλι ἦταν πλήθη προσκυνητῶν καὶ ἤθελε νὰ συναντήσῃ καὶ ὠφελήσῃ ψυχές. Ἴσως δὲ καὶ ἤθελε νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν ἔπαυσε νὰ τιμᾷ τὸ ἔθνος του καὶ τὸν ἅγιο τόπο.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΣ ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΠΟΙΜΕΝΑΣ ΤΗΣ ΕΦΕΣΟΥ

Στὸ εἰκοστὸ κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 17 - 38, περιέχονται: 1) Τὰ τῆς κλήσεως καὶ προσελεύσεως τῶν ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου στὴ Μίλητο, στίχ. 17 - 18, 2) Ὁ ἀποχαιρετιστήριος λόγος τοῦ ἀποστόλου Παύλου στὴ Μίλητο πρὸς τοὺς ποιμένας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου, στίχ. 18 - 35, καὶ 3) Τὰ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ Παύλου ἀπὸ τὴ Μίλητο, στίχ. 36 - 38.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

17. *πέμψας... μετεκαλέσατο* = ἀφοῦ ἔστειλε... κάλεσε.
παρεγένοντο = ἦλθαν.
ἐπίστασθε = γνωρίζετε καλά.
ἐπέβην = πάτησα τὸ πόδι.
πῶς ἐγενόμην = πῶς συμπεριφέρθηκα, πῶς ἔζησα.

19. *δουλεύω* = εἶμαι δοῦλος, ὑπηρετῶ.
πειρασμοὶ = δοκιμασίες.
ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς = λόγῳ τῶν ἐπιβουλῶν.

20. *ὡς οὐδὲν ὑπεστειλάμην* = ὅτι τίποτε δὲν ἀπέφυγα.
τῶν συμφερόντων = ἀπὸ τὰ συμφέροντα.

21. *διαμαρτυρόμενος* = ἐντόνως κηρύττοντας, διακηρύττοντας.

22. *δεδεμένος τῷ πνεύματι* = δεμένος κατὰ τὸ πνεῦμα, πνευματικῶς.
μὴ εἰδὼς = χωρὶς νὰ ξέρω.

23. *διαμαρτύρεται* = μὲ πληροφορεῖ ἐντόνως.

24. *οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι* = τίποτε δὲν ὑπολογίζω.
οὐδὲ ἔχω... ἐμαυτῷ = οὔτε θεωρῶ.
τὴν ψυχήν μου τιμίαν = τὴ ζωή μου πολύτιμη.

ὡς τελειῶσαι = γιὰ νὰ τελειώσω, ἀρκεῖ νὰ τελειώσω.
διαμαρτύρασθαι = νὰ δώσω μαρτυρία, νὰ κηρύξω.

25. *οὐκέτι ὄψεσθε* = δὲν θὰ ἰδῆτε πλέον.
ἐν οἷς διῆλθον = ἀπὸ τοὺς ὁποίους πέρασα.

26. *μαρτύρομαι* = βεβαιώνω.

27. *οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην* = διότι δὲν δειλίασα, διότι δὲν ἀπέφυγα.
βουλὴ = θέλημα.

28. *ἐν ᾧ* = στὸ ὁποῖο.
ἔθετο = ἔθεσε.
ἐπίσκοπος = ἐπόπτης, φύλακας, προϊστάμενος, ἐπίσκοπος.
ἣν περιεποιήσατο = τὴν ὁποία ἀπέκτησε.

29. *εἰσελεύσονται* = θὰ εἰσέλθουν, θὰ εἰσβάλουν.
μετὰ τὴν ἄφιξίν μου = μετὰ τὸ δικό μου ἐρχομό.
βαρεῖς = σκληροί, φοβεροί.
μὴ φειδόμενοι = μὴ λυπούμενοι, ποὺ δὲν θὰ λυποῦνται.

30. *ἀναστήσονται* = θὰ ἐμφανισθοῦν.

31. *γρηγορεῖτε* = ἀγρυπνεῖτε.
μνημονεύοντες = ἐνθυμούμενοι.

32. *καὶ τὰ νῦν* = καὶ τώρα.
παρατίθεμαι = ἀναθέτω, ἐμπιστεύομαι.
ἐποικοδομῆσαι = νὰ οἰκοδομήσῃ περισσότερο.
ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσι = μεταξὺ ὅλων τῶν ἁγιασμένων (ἁγίων).

34. *τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ* = σ' ὅσους εἶνε μαζί μου, τοὺς συνεργάτες μου.

35. *πάντα* = κατὰ πάντα, μὲ κάθε τρόπο.
ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων = νὰ βοηθῆτε τοὺς ἀδυνάτους.
μακάριον = μακαριότης, εὐτυχία.

36. *θεὶς τὰ γόνατα* = ἀφοῦ ἔθεσε τὰ γόνατα, ἀφοῦ γονάτισε.

38. *ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἰρήκει* = γιὰ τὸ λόγο ποὺ εἶχε πεῖ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 17 - 18: Καίτοι ὁ Παῦλος ἔσπευδε νὰ βρεθῇ

τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στὰ Ἱεροσόλυμα, δὲν ἀναχώρησε ἀπὸ τὴ Μίλητο χωρὶς νὰ ἔλθῃ σὲ κάποια ἐπικοινωνία μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἐφέσου, ὅπου ἀγωνίστηκε ἐπὶ τρία ἔτη καὶ ἦταν πλῆθος προσφιλῆ πρόσωπα. Ἔστειλε στὴν Ἔφεσο καὶ κάλεσε στὴ Μίλητο «τοὺς πρεσβυτέρους» τῆς Ἐκκλησίας, τοὺς ἱερεῖς δηλαδὴ καὶ τοὺς ἀρχιερεῖς. Τότε καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς λέγονταν «πρεσβύτεροι». Καὶ οἱ δύο αὐτὲς τάξεις κληρικῶν εἶχαν ἐπίσης τὴν ὀνομασία «ἐπίσκοποι». Πρεσβύτερος, δηλαδή, λεγόταν καὶ ὁ ἀρχιερεύς. «Ἐπίσκοπος» δὲ λεγόταν καὶ ὁ ἱερεύς. Οἱ ὀνομασίες ἦταν κοινὲς στοὺς δύο ἀνωτέρους βαθμοὺς ἱερωσύνης, διότι ἡ οὐσιαστικὴ ἀπόστασις μεταξὺ ἱερέως καὶ ἀρχιερέως εἶνε μικρή. Ἄλλο θέμα ὅτι κατόπιν τὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα ἀπέκτησε τεραστία κοσμικὴ αἴγλη καὶ ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἱερέως σὲ ἀστρονομικὴ ἀπόστασι!...

Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου συγκεντρώθηκαν στὴ Μίλητο, ὅπου ὁ ἀπόστολος ἀπηύθυνε σ' αὐτοὺς ἐξόχως βαρυσήμαντο καὶ συγκινητικὸ λόγο.

Ἀφοῦ ὁ ἀπόστολος δὲν μποροῦσε νὰ μεταβῇ στὴν Ἔφεσο καὶ νὰ ἰδῇ ὅλη τὴν Ἐκκλησία, κάλεσε στὴ Μίλητο καὶ εἶδε τοὺς ποιμένας. Καὶ ἔτσι ἐκμεταλλεύτηκε τὸν ὀλίγο χρόνο του γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας. Οὔτε ὥρα καὶ στιγμὴ δὲν ἄφηνε ὁ ἀπόστολος νὰ παρέρχεται ἀνεκμετάλλευτη. Ἔκανε ἁγία ἐκμετάλλευσι τοῦ χρόνου. Ἦταν ἄριστος οἰκονόμος τῶν μυστηρίων τοῦ Θεοῦ, διότι ἦταν ἄριστος οἰκονόμος καὶ τοῦ χρόνου. Ἀργότερα ἔγραψε στοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἐφέσου: «Βλέπετε πῶς ἀκριβῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σοφοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν» (Ἐφεσ. ε' 15 - 16). Ὅ,τι ἔγραψε, ἐφήρμοζε πρῶτος αὐτός, «ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρόν», ἐκμεταλλευόμενος καὶ ἁγιάζοντας κάθε λεπτὸ τῆς ζωῆς του.

Ἂς στενάξωμε ἐμεῖς, διότι πολὺ χρόνο τῆς ζωῆς μας ἀφήνουμε ἀνεκμετάλλευτο, καὶ πολὺ ἄλλο χρόνο σπαταλοῦμε, ἀσχολούμενοι μὲ ἀνάξια καὶ ἁμαρτωλὰ πράγματα.

῞Ας στενάξωμε, καὶ ἂς δοῦμε στὸ ἑξῆς τὸ χρόνο σὰν πολύτιμο πρᾶγμα, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ μπορέσωμε νὰ κερδίσωμε τὴν αἰωνιότητα.

Στίχ. 18 - 21: Μὲ ταπεινὸ καὶ συγκινητικὸ τρόπο ἀρχίζει τὴν προσφώνησί του ὁ ἀπόστολος πρὸς τοὺς «πρεσβυτέρους» τῆς Ἐφέσου. Μέλλοντας ν᾿ ἀποχωρισθῆ ἀπ᾿ αὐτοὺς ὑπενθυμίζει τὸ παρελθόν του ἀνάμεσά τους, ἕνα παρελθὸν γεμᾶτο κόπους, δοκιμασίες, δάκρυα, παρρησία, ἀνιδιοτέλεια καὶ αὐταπάρνησι γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Κυρίου καὶ τὰ πνευματικὰ συμφέροντα τῶν ἀδελφῶν. «Σεῖς γνωρίζετε καλά», εἶπε ὁ ἀπόστολος, «πῶς ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα, ποὺ πάτησα τὸ πόδι μου στὴν Ἀσία, συμπεριφέρθηκα κοντά σας καθ᾿ ὅλο τὸ χρόνο. Ὑπηρετοῦσα τὸν Κύριο μὲ κάθε ταπεινοφροσύνη καὶ πολλὰ δάκρυα καὶ δοκιμασίες, ποὺ μοῦ συνέβησαν λόγῳ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν Ἰουδαίων. Γνωρίζετε καλά, ὅτι τίποτε ἀπὸ τὰ συμφέροντα δὲν ἀπέφυγα, ὥστε νὰ μὴ σᾶς τὸ ἀναγγείλω καὶ σᾶς διδάξω δημοσίως καὶ στὰ σπίτια, διακηρύττοντας καὶ σὲ Ἰουδαίους καὶ σὲ Ἕλληνες τὴν μετάνοια ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστι στὸ Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό.

Ὁ ἀπόστολος δὲν φλυαρεῖ. Δὲν λέει μεγάλα καὶ παχειὰ λόγια γιὰ τὸν ἑαυτό του χωρὶς ἀνταπόκρισι στὴν πραγματικότητα. Δὲν λέει ὑπερβολές. Ὅσα λέει, εἶνε πραγματικά. Οἱ μαθηταί του εἶνε μάρτυρες τῆς διαγωγῆς καὶ τῶν ἀγώνων του ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα, ποὺ πάτησε τὸ πόδι στὴν Ἀσία, μέχρι τὴν τελευταία ἡμέρα τῆς τριετοῦς δράσεως στὴν Ἔφεσο. Μακάριος ὁ ἀπόστολος, διότι ἡ ζωή του ἔδινε στοὺς πιστοὺς τὴν δυνατότητα νὰ δίνουν μαρτυρία γιὰ τὴν ἀρετή του! Καὶ δυστυχεῖς οἱ ψευδαπόστολοι, ψευδοποιμένες καὶ ψευδοάρχοντες, οἱ ὁποῖοι στεροῦνται τῆς ἀγαθῆς μαρτυρίας τοῦ λαοῦ καὶ πλάθουν οἱ ἴδιοι μαρτυρία γιὰ ἀνύπαρκτες ἀρετές τους!

Ποιὸ παράδειγμα εἶδαν οἱ Ἐφέσιοι ἀπὸ τὸν ἀπόστολο; Πῶς ὁ Παῦλος ὑπηρέτησε τὸν Κύριό του καὶ τὸ λαὸ τοῦ Κυρίου του;

Μὲ κάθε ταπεινοφροσύνη. Οἱ ἐθνικοὶ περι-

φρονοῦσαν τὴν ταπεινοφροσύνη. Ὁ Χριστιανισμὸς τὴν πρόβαλε ὡς τὴ βασικώτερη ἀρετή. Ὁ Παῦλος τὴν ἐγκολπώθηκε καὶ αἰσθανόταν, ὅτι ἦταν ὁ ἐλαχιστότερος καὶ ὁ ἁμαρτωλότερος ἀπ᾽ ὅλους. Δὲν ταπεινολογοῦσε, ὅπως ἐμεῖς, ἀλλ᾽ ἔδειχνε ἀληθινὴ ταπείνωσι. Ἦτο συγκαταβατικὸς καὶ καταδεκτικὸς πρὸς ὅλους. Συναναστρεφόταν μὲ ἁπλότητα καὶ οἰκειότητα καὶ τοὺς πλέον ἀφανεῖς καὶ ἀσήμους ἀδελφούς, καὶ τοὺς πλέον νοσηροὺς καὶ ἰδιοτρόπους. Μιλοῦσε θερμῶς, μοχθοῦσε, ἀγωνιζόταν, δαπανοῦσε πολὺ χρόνο καὶ γιὰ τὸν τελευταῖο ἄνθρωπο. Γιὰ νὰ σώσῃ ψυχές, ταπεινωνόταν ἐνώπιον ὅλων, ὑπέμενε ὅλες τὶς ἀντιλογίες καὶ ἰδιοτροπίες τῶν ἀνθρώπων, ὅπως οἱ στοργικοὶ γονεῖς ταπεινώνονται καὶ ὑπομένουν τὰ αὐθάδη καὶ ἰδιότροπα παιδιά τους.

Μὲ πολλὰ δάκρυα. Ὁ ἀπόστολος δὲν ἦταν σὰν τοὺς στοϊκούς. Τὰ θλιβερὰ γεγονότα τῆς ζωῆς δὲν τὸν ἄφηναν ἀπαθῆ, ἀσυγκίνητο. Ὁ ἀπόστολος ἦταν εὐαίσθητη ψυχή, πολὺ εὐαίσθητη. Συμμετεῖχε στὶς θλίψεις τῶν συνανθρώπων. «Ἔκλαιε μετὰ κλαιόντων» (Ρωμ. ιβ΄ 15). Ἔκλαιε γιὰ ἄλλα ἀτυχήματα τῶν συνανθρώπων, πρὸ πάνων ὅμως ἔκλαιε γιὰ τὰ πνευματικὰ ἀτυχήματα. Θρηνοῦσε γιὰ τοὺς κλονισμοὺς στὴν πίστι καὶ τὴν ἠθικὴ καὶ γιὰ τὶς πτώσεις τους. Ἔχυνε πηγὲς δακρύων. Ἐκτὸς ἄλλων χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὑπάρχει καὶ χάρισμα δακρύων. Ὁ ἀπόστολος, ποὺ εἶχε ὅλα τὰ χαρίσματα, εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τῶν δακρύων.

Μὲ δοκιμασίες. Οἱ Ἰουδαῖοι ἐπιβουλεύονταν καὶ πολεμοῦσαν τὸν ἀπόστολο μὲ σατανικὴ δολιότητα καὶ λύσσα. Στὴν ἐπανάστασι τοῦ ἀργυροκόπου Δημητρίου ἐναντίον τοῦ ἀποστόλου εἶχαν μέρος καὶ οἱ Ἰουδαῖοι (Πράξ. ιθ΄ 33). Τίς οἶδε πόσες δοκιμασίες ὑπέστη ὁ ἀπόστολος κατὰ τὴν τριετῆ παραμονή του στὴν Ἔφεσο! Πέρασε ἢ μᾶλλον περνοῦσε συνεχῶς ἀπὸ καμίνι δοκιμασιῶν. Ἦταν ὁ πιὸ δοκιμασμένος καὶ δόκιμος ἀπόστολος. Καὶ ἐν τούτοις ἐφοβεῖτο, «μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένηται» (Α΄ Κορ. θ΄ 27). Ἕνας Παῦλος ἐφοβεῖτο, μήπως ἀποδοκιμασθῇ ἀπ᾽ τὸ Θεό! Πόσο βάθος, πόση ταπεινοφροσύνη εἶχε ὁ οὐρανοβάμων Παῦλος!

Παρὰ τὶς ἐπιβουλὲς καὶ τὴ μανία τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν ἄλλων ἀντιπάλων, οὐδέποτε ὁ ἀπόστολος ὑπέστειλε τὴ σημαία τοῦ ἀγῶνος, οὐδέποτε φοβήθηκε. Θηριομαχοῦσε, ἀλλὰ δὲν φοβόταν. Ὡρισμένες ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου ἐρέθιζαν καὶ προκαλοῦσαν πολὺ τοὺς Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἄλλους ἀντιπάλους καὶ ἔθεταν τὸν ἀπόστολο σὲ μεγάλο κίνδυνο. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνος δὲν ἀπέφευγε νὰ κηρύττῃ καὶ τὶς ἐπικίνδυνες αὐτὲς ἀλήθειες. Ἀψηφῶντας τὴ ζωή του καὶ ἀποβλέποντας στὰ συμφέροντα τῶν ἀδελφῶν, τὰ πνευματικὰ συμφέροντα, κήρυττε εὐχάριστες καὶ δυσάρεστες, ἀκίνδυνες καὶ ἐπικίνδυνες ἀλήθειες. Κήρυττε δημοσίως, στὴ συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων πρῶτα καὶ στὴ σχολὴ τοῦ Τυράννου ἔπειτα. Κήρυττε καὶ στὰ σπίτια. Ἔμπαινε στὰ σπίτια καὶ κατηχοῦσε καὶ στήριζε στενοτέρους κύκλους ἀκροατῶν, οἰκογένειες καὶ ἄτομα. Τὸ δὲ κήρυγμά του συνωψιζόταν στὴ μετάνοια ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, καὶ στὴν πίστι πρὸς τὸν Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Τὸ κήρυγμα τῆς πίστεως στὸν Ἰησοῦ τὸ Ναζωραῖο ὡς Χριστὸ καὶ Κύριο, ὡς Μεσσία καὶ Θεό, γιὰ τοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους ἦταν τὸ κόκκινο πανὶ τοῦ ταύρου!

Στίχ. 22 - 24: Στοὺς στίχους αὐτοὺς ὁ ἀπόστολος ὁμιλεῖ γιὰ τὴ συνέχισι τοῦ ταξιδίου πρὸς τὴν Ἰερουσαλὴμ καὶ γιὰ τὶς θλίψεις, ποὺ τὸν ἀνέμεναν ἐκεῖ.

«Καὶ τώρα νὰ ἐγώ», λέγει ὁ ἀπόστολος, «δεμένος κατὰ τὸ πνεῦμα πορεύομαι στὴν Ἰερουσαλήμ, χωρὶς νὰ ξέρω ὅσα θὰ μὲ συναντήσουν σ᾽ αὐτή, παρὰ μόνο, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο σὲ κάθε πόλι ἐντόνως μὲ πληροφορεῖ λέγοντας, ὅτι δεσμὰ καὶ θλίψεις μὲ περιμένουν. Ἀλλὰ τίποτε δὲν ὑπολογίζω, οὔτε θεωρῶ πολύτιμη τὴ ζωή μου, ἀρκεῖ νὰ τελειώσω τὸ δρόμο μου μὲ χαρὰ καὶ τὴ διακονία, τὴν ὁποία ἔλαβα ἀπὸ τὸν Κύριο Ἰησοῦ, νὰ κηρύξω τὸ Εὐαγγέλιο, τὸ ὁποῖον ἀγγέλλει τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ».

«Δεδεμένος τῷ πνεύματι». Δεμένος κατὰ τὸ πνεῦμα. Δεμένος πνευματικῶς, ὄχι σωματικῶς· ἐσωτερικῶς, ὄχι ἐξωτερικῶς. Ὁ Θεὸς εἶχε δέσει τὴν ψυχὴ τοῦ Παύλου, ὥστε αἰσθανόταν τὸν ἑαυτό του ἀναγκασμένο νὰ πορευθῇ

στὴν Ἱερουσαλήμ. Θεία δύναμις κατηύθυνε καὶ ὠθοῦσε τὸ πνεῦμα του πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ. Σὲ κάθε δὲ πόλι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, γιὰ νὰ τὸν προετοιμάζῃ ψυχικῶς, τὸν προειδοποιοῦσε, ὅτι τὸν περίμεναν δεσμὰ καὶ θλίψεις. Ἦταν δεμένος στὸ πνεῦμα ἀπ' τὸ Θεό, θὰ δενόταν καὶ στὸ σῶμα ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους. Θὰ δενόταν μὲ ἁλυσίδες καὶ θὰ ριχνόταν καὶ στὴ φυλακή. Ποιὲς ἄλλες θλίψεις τὸν περίμεναν καὶ ποιὰ ἔκβασι θὰ εἶχαν, δὲν ἤξερε συγκεκριμένως. Ἀλλ' ὁ ἀπόστολος οὔτε θλίψεις οὔτε θάνατο ὑπολόγιζε. Ἦταν δοῦλος Χριστοῦ, δεμένος ἀπ' τὸ Θεὸ μὲ τὴ θέλησί του, φορῶντας δεσμὰ καὶ ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους εὐχαρίστως, ὑπομένοντας κάθε περιπέτεια καὶ θλῖψι μὲ χαρά, καὶ ἀναμένοντας μαρτυρικὸ θάνατο ὡς ἐξαιρετικὴ τιμὴ ἀπ' τὸ Θεό. Ὅπως ἄλλοτε ὁ Χριστὸς «ἐστήριξε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ» (Λουκ. θ' 51), ἔλαβε σταθερὴ καὶ ἀμετάκλητη ἀπόφασι νὰ βαδίσῃ πρὸς τὴν πόλι τοῦ μαρτυρίου, ἔτσι τώρα καὶ ὁ Παῦλος πορεύεται πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ ἡρωικῶς, μὲ ἀπόφασι θανάτου. Ἕνα μόνο τὸν ἐνδιαφέρει, νὰ τελειώσῃ τὸ δρόμο του καὶ τὴν ἀποστολή του μὲ χαρά.

Πόσο ὡμοίαζε ὁ δοῦλος μὲ τὸν Κύριό του! Καὶ πόσο ἀνάξιοι δοῦλοι τοῦ Κυρίου εἴμεθα ἐμεῖς, ποὺ δυσαρεστούμεθα ἢ καὶ γογγύζουμε λόγῳ μικρῶν περιπετειῶν καὶ θλίψεων.

Παῦλε ἀπόστολε! Πρέσβευε ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ὀλιγοπίστων, δειλῶν, ἰδιοτελῶν καὶ γογγυστῶν.

Στίχ. 26: «Μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ, ὅτι καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων». Ἐὰν δὲν τηρήσετε τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ, θὰ ἀποθάνετε πνευματικῶς. Καὶ γιὰ τὸ θάνατό σας ἐγὼ δὲν θὰ ἔχω καμμία εὐθύνη. Σᾶς βεβαιώνω γι' αὐτὸ κατηγορηματικῶς τὴ σημερινὴ ἡμέρα. Ὁ Παῦλος ἐδῶ ἐκφράζεται σὰν τὸν Μωυσῆ (Δευτ. δ' 26, η' 19 κ.ἄ.).

Στίχ. 27: Ὁ Παῦλος δὲν δειλίασε ποτέ, ὥστε νὰ μὴ κηρύξῃ «πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ», ὁλόκληρο τὸ θεῖο θέλημα. Ὁ Παῦλος κήρυττε τὴν ἀλήθεια ἀπερίτμητη.

Χωρὶς περικοπὴ καὶ ἀποσιώπησι δυσαρέστων καὶ ἐπικινδύνων στοιχείων. Χωρὶς ἐπίσης ἀλλοιώσεις καὶ νοθεῖες.

Ἀλλὰ σήμερα πόσοι ἀπὸ δειλία καὶ καιροσκοπισμὸ ἀποσιωποῦν πικρὲς ἀλήθειες τοῦ Εὐαγγελίου, γιὰ νὰ μὴ ἔχουν τὴ δυσμένεια, ἀλλὰ τὴν εὔνοια τοῦ κόσμου καὶ κοσμικῶν προϊσταμένων των! Πόσοι ἱεροκήρυκες ἐπιμελῶς ἀποφεύγουν μερικὲς καυτὲς ἀλήθειες, γιὰ νὰ μὴ διωχθοῦν, ἀλλὰ καὶ ν' ἀμειφθοῦν κοσμικῶς!...

Ἐμεῖς, ἀδελφοί, ἂς λέμε μὲ καλὸ τρόπο ὅλες τὶς σωτήριες ἀλήθειες, ὅσο καὶ ἂν στοιχίζῃ ἡ παρρησία. Καὶ ἂν ἔχωμε δειλία καὶ ἀνθρωπαρέσκεια, ἂς παρακαλοῦμε ἐπιμόνως τὸ Θεό, νὰ μᾶς ἀπαλλάσσῃ ἀπὸ τὰ σοβαρὰ αὐτὰ κακά. Ἂς πιέζωμε δὲ συγχρόνως τὸ δειλὸ καὶ ἀνθρωπάρεσκο ἑαυτό μας, γιὰ νὰ λέῃ δύσκολες ἀλήθειες.

Στίχ. 28: Ὁ Παῦλος συνιστᾷ στοὺς ποιμένας προσοχή, συνεχῆ προσοχή. Καὶ πρῶτα μὲν προσοχὴ στοὺς ἑαυτούς τους, ἔπειτα δὲ στὸ ποίμνιο. Γιατί πρῶτα στοὺς ἑαυτούς τους; Διότι κάθε ἄνθρωπος, ἂν δὲν θέλῃ νὰ εἶνε ὑποκριτής, πρῶτα πρέπει νὰ φροντίζῃ γιὰ τὴ διόρθωσι καὶ τὴν πνευματικότητα τοῦ ἑαυτοῦ του. Οἱ δὲ ποιμένες, ὡς διδάσκαλοι καὶ προϊστάμενοι, πρέπει πολὺ περισσότερο νὰ προσέχουν πρῶτα τὴ δική τους διαγωγή, διότι πρὸς αὐτοὺς εἶνε στραμμένα τὰ μάτια ὅλων, καὶ τὸ παράδειγμά τους ἀσκεῖ μεγάλη ἐπίδρασι στὸ ποίμνιο. Ἂς προσέχουν λοιπὸν τὴ διδασκαλία τους, νὰ εἶνε ὑγιής, καὶ τὴ ζωή τους, νὰ εἶνε ἁγία. Ἂς προσέχουν δὲ ἔπειτα τὸ ποίμνιο, σὲ ποιὰ κατάστασι εὑρίσκεται. Ἂς παρακολουθοῦν τὴ διαγωγὴ κάθε λογικοῦ προβάτου, ἂς ἐπιδένουν τὸ τραυματισμένο, ἂς ἐπιστρέφουν τὸ πλανεμένο πρόβατο.

Γιὰ νὰ τονίσῃ τὴν τρομερὴ εὐθύνη τῶν ποιμένων, ὁ ἀπόστολος τονίζει πρὸς αὐτούς, ὅτι τοὺς κατέστησε «ἐπισκόπους» τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο, –ὄχι ἄνθρωπος, ὄχι ἄγγελος ἢ ἀρχάγγελος. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο καθιστᾷ ποιμένας ὅπως καὶ ὁ Πατὴρ καὶ ὁ Υἱός. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο εἶνε πρόσωπο τῆς ὁμοουσίου καὶ ὁμοδυνάμου Τριάδος, Θεὸς ἀληθινὸς ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ ἐκπορευόμε-

νος. Ἐπίσης ὁ ἀπόστολος τονίζει στοὺς ποιμένας, ὅτι ποιμαίνουν «τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος». Δὲν ποιμαίνουν τὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ τὴν Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, τὴν ὁποία ἀπέκτησε μὲ τὸ ἴδιο του τὸ αἷμα. Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος καὶ ἔχυσε τὸ αἷμα του γιὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ Παύλου δεικνύει πόσο μεγάλη εἶνε ἡ Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ πόσο μεγάλος εἶνε ὁ ἱδρυτὴς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Χριστός. Ὁ Χριστὸς εἶνε «ὁ Κύριος καὶ Θεός». Τὸ Ἰωάν. κ΄ 28 μαζὶ μὲ τὸ Πράξ. κ΄ 28 εἶνε δύο ὅμοια καὶ περίλαμπρα χωρία γιὰ τὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. Δὲν τὰ βλέπουν οἱ Χιλιασταὶ καὶ οἱ λοιποὶ ἀντιτριαδῖτες;

Στίχ. 29 - 31: Ἰδιαιτέρως ὁ ἀπόστολος ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴ τῶν «ἐπισκόπων» ὡς πρὸς τοὺς αἱρετικούς. Προλέγει τὴν ἐμφάνισί τους, τοὺς χαρακτηρίζει δεόντως καὶ ἀποκαλύπτει τὸ ἐλατήριό τους. «Μετὰ τὴν ἄφιξίν μου», μετὰ τὸν ἐρχομό μου, λέγει ὁ ἀπόστολος, θὰ ἔλθουν ἄλλοι. Πρῶτα ἦλθα ἐγώ, ἔπειτα θὰ ἔλθουν οἱ αἱρετικοί. Θὰ εἰσορμήσουν στὸ ποίμνιο «λύκοι βαρεῖς», λύκοι φοβεροί, ποὺ δὲν θὰ λυποῦνται τὸ ποίμνιο, ἀλλὰ θὰ κάνουν θραῦσι. Καὶ ἀπὸ σᾶς τοὺς ἰδίους θὰ προέλθουν ἄνθρωποι, ποὺ θὰ λαλοῦν διεστραμμένα, γιὰ ν' ἀποσποῦν τοὺς χριστιανοὺς ὀπίσω τους.

Ἰδοὺ τὸ ἐλατήριο τῶν αἱρετικῶν· ἡ φιλοδοξία νὰ κάνουν δική τους «ἐκκλησία», νὰ εἶνε αὐτοὶ ἀρχηγοὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ ὄχι ὁ Χριστός, ν' ἀκολουθοῦν αὐτοὺς οἱ χριστιανοὶ καὶ ὄχι τὸ Χριστό! Ἡ ὑπερηφάνεια στὸ ζενίθ!

Ἡ αἵρεσις εἶνε τὸ χειρότερο πρᾶγμα στὸ χριστιανικὸ κόσμο. Καὶ ὁ αἱρετικὸς εἶνε ὅμοιος τοῦ Ἑωσφόρου.

Μακριά, ἀδελφοί, ἀπὸ τοὺς αἱρετικούς! Δὲν δουλεύουν στὸ Χριστό, ἀλλὰ στὸν ἐγωισμό τους, στὴν ἰδιοτέλειά τους καὶ στὸ Σατανᾶ, τὸν πρῶτο ὑπερήφανο καὶ διαστροφέα τῆς ἀληθείας.

Στίχ. 32: Ἀναχωρῶντας ὁ ἀπόστολος ἀναθέτει τοὺς

πιστοὺς στὸ Θεὸ καὶ στὸ λόγο του: «Καὶ τὰ νῦν παρατίθεμαι ὑμᾶς, ἀδελφοί, τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν». Δὲν λέγει, ὅτι ἀναθέτει τοὺς πιστοὺς ἁπλῶς στὸ Θεό, ἀλλὰ καὶ στὸ λόγο. Γιατί; Διότι τὸ Θεὸ πρέπει νὰ ἐννοοῦμε καὶ νὰ πιστεύωμε ὅπως ἀποκαλύπτεται στὸ λόγο του, ὄχι ὅπως νομίζει ὁ καθένας. Ὁ Παῦλος ἀναχωρεῖ, ἀλλ᾽ ἀφήνει στὴν Ἔφεσο τὸ λόγο. Ὁ δὲ λόγος ὀνομάζεται ἐδῶ «λόγος τῆς χάριτος», ὅπως προηγουμένως ὠνομάστηκε «εὐαγγέλιον τῆς χάριτος» (στίχ. 24), διότι ἐξαγγέλλει τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Ὅποιος πιστεύει καὶ ὑπακούει στὸ λόγο τοῦ εὐαγγελίου, λαμβάνει χάρι καὶ σώζεται. Τὸ εὐαγγέλιο «δύναμις Θεοῦ ἐστιν εἰς σωτηρίαν» (Ρωμ. α΄ 16). Γι᾽ αὐτὸ τὴ φράσι «τῷ δυναμένῳ ἐποικοδομῆσαι καὶ δοῦναι ὑμῖν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν» πρέπει νὰ συνδέσωμε πρὸς τὴ φράσι «τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ», ὅπως καὶ ἡ σύνταξις ἀπαιτεῖ: Ὁ λόγος δύναται νὰ ἐποικοδομήσῃ τοὺς πιστοὺς καὶ νὰ δώσῃ σ᾽ αὐτοὺς κληρονομία μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ σωζομένων.

Στίχ. 33 - 35: Τελειώνοντας ὁ Παῦλος τὴν ἀποχαιρετιστήρια ὁμιλία του ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία τῶν ἀκροατῶν καὶ μαθητῶν του γιὰ τὴν ἀνιδιοτέλειά του καὶ δεικνύει τὰ σκληρὰ καὶ ροζιασμένα ἀπὸ τὴν ἐργασία χέρια του. Ἴχνος ἐκμεταλλεύσεως δὲν ὑπῆρχε στὴν ψυχὴ τοῦ Παύλου. Ἡ ζωή του συνεχὴς θυσία γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν. Προσέφερε λόγο, ἔδινε καὶ ὑλικὴ βοήθεια ἀπ᾽ τὴν ἐργασία του, δίνοντας συγχρόνως παράδειγμα ἐλεημοσύνης πρὸς τοὺς ἀδυνάτους ἀπὸ προσωπικὸ μόχθο. Κατακλεὶς τῆς ὁμιλίας του ἕνας λόγος τοῦ Κυρίου γιὰ τὴν ἔμπρακτη ἀγάπη, τὴν ἐλεημοσύνη. «Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν». Ὁ ὡραῖος αὐτὸς λόγος δὲν περιλαμβάνεται στὰ εὐαγγέλια, διασώθηκε χάρις στὴν προφορικὴ μνεία τοῦ Παύλου καὶ στὴ γραπτὴ τοῦ Λουκᾶ στὸ βιβλίο τῶν Πράξεων. Ἡ δὲ ἔννοιά του εἶνε ἡ ἑξῆς: «Εὐτυχία εἶνε νὰ δίνῃ κανείς, παρὰ νὰ λαμβάνῃ». Κατὰ τὴν κοσμικὴ ἀντίληψι εὐτυχία εἶνε νὰ λαμβάνῃ ὁ ἄνθρωπος. Κατὰ τὴ διδασκαλία τοῦ Κυρίου εὐτυχία εἶνε τὸ

ἀντίθετο. Ἔδινε καὶ δὲν ἔπαιρνε ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους τίποτε.

Μεγάλε Παῦλε! Ποιὸς ἠμπορεῖ νὰ σὲ φθάσῃ;

Ποιμένες καὶ ποιμαινόμενοι ἂς διαβάζωμε συχνὰ τὸ λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου πρὸς τοὺς ποιμένας τῆς Ἐφέσου, γιὰ νὰ ἐρχώμεθα σὲ αἴσθησι τῆς χριστιανικῆς τελειότητος, σὲ συναίσθησι τῆς ἰδικῆς μας ἀτελείας καὶ σὲ δάκρυα συγκινήσεως γιὰ τὴν ἀγάπη, τὴ θυσία καὶ τὴν αὐταπάρνησι ἐκείνου, ποὺ πέρασε ἀπ' τὰ ἐδάφη τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ μᾶς ἔκανε χριστιανούς.

Στίχ. 36 - 38: Συγκλονιστικὴ καὶ ἀλησμόνητη ἡ σκηνὴ τοῦ ἀποχωρισμοῦ τοῦ Παύλου ἀπ' τοὺς μαθητάς του καὶ ποιμένας τῆς Ἐφέσου. Ὅλοι γονάτισαν, προσευχήθηκαν καὶ ξέσπασαν σὲ δυνατὸ κλαυθμό. Καὶ σὰν παιδιὰ οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ ποιμένες ἔπεσαν στὸν τράχηλο τοῦ στοργικοῦ πατέρα τους καὶ τὸν καταφιλοῦσαν μὲ ὀδύνη καὶ θερμὰ δάκρυα γιὰ τὸ χωρισμὸ καὶ γιὰ τὸ λόγο, ὅτι δὲν θὰ ἔβλεπαν τὸ πρόσωπό του πλέον.

Ὑπάρχει βιβλίο ἐκτὸς ἀπ' τὴ Γραφή, ὅπου νὰ κυριαρχοῦν τόσο ἔντονα καὶ εὐγενῆ πάθη; Κανένα! Ἔκλαυσε ὁ Παῦλος, ἔκλαυσαν οἱ Ἐφέσιοι, κλαίει καὶ καθένας, ὁ ὁποῖος νιώθει τὴν ψυχὴ τοῦ Παύλου καὶ τὸ λόγο τῆς Γραφῆς.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗΝ ΤΥΡΟ, ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ, ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ, ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ

Στὸ εἰκοστὸ πρῶτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 17, ὁ Λουκᾶς παρουσιάζει τὸν Παῦλο στὸ ταξίδι ἀπὸ τὴ Μίλητο στὴν Τύρο, στίχ. 1 - 6, ἀπὸ τὴν Τύρο στὴν Πτολεμαΐδα καὶ τὴν Καισάρεια, στίχ. 7 - 14, καὶ ἀπὸ τὴν Καισάρεια στὴν Ἱερουσαλήμ, στίχ. 15 - 17.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς* = ὅταν δὲ συνέβη ν' ἀποπλεύσωμε, ὅταν δὲ ἀποπλεύσαμε.
εὐθυδρομήσαντες = μὲ κατ' εὐθεῖαν πορεία.

2. *διαπερῶν* = ποὺ ἐπρόκειτο νὰ διαπεράση, ποὺ πήγαινε.
ἐπιβάντες ἀνήχθημεν = ἀφοῦ ἐπιβιβαστήκαμε, ἀποπλεύσαμε.

3. *ἀναφανέντες* (ἢ μᾶλλον *ἀναφάναντες*) = ἀφοῦ κάναμε νὰ φανῇ, ἀφοῦ ἀντικρύσαμε.
κατήχθημεν = καταπλεύσαμε, ἀράξαμε.
ἦν ἀποφορτιζόμενον = ξεφόρτωνε.
γόμος = φορτίο πλοίου, ἐμπορεύματα.

4. *ἐπεμείναμεν* = παραμείναμε.
διὰ τοῦ Πνεύματος = κατόπιν ἀποκαλύψεως τοῦ Πνεύματος.

5. *ἐγένετο ἐξαρτίσαι* = συνέβη νὰ συμπληρώσωμε, συμπληρώσαμε.
αἰγιαλὸς = ἀκρογιαλιά.

7. *τὸν πλοῦν διανύσαντες* = ἀφοῦ πλεύσαμε τὸ διάστημα.
ἀσπασάμενοι = ἀφοῦ συναντήσαμε, ἀφοῦ ἐπισκεφθήκαμε.

8. *ὄντος ἐκ τῶν ἑπτὰ* = ποὺ ἦταν ἀπὸ τοὺς ἑπτά (διακόνους).

9. *προφητεύουσαι* = οἱ ὁποῖες προφήτευαν, μιλοῦσαν μὲ τὴν ἔμπνευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

10. *ἐπιμενόντων δὲ ἡμῶν* = ἐνῷ δὲ ἐμεῖς παραμέναμε.
ἡμέρας πλείους = πολλὲς ἡμέρες, ἀρκετὲς ἡμέρες.

11. *ἄρας* = ἀφοῦ πῆρε.
δήσας τε = καὶ ἀφοῦ ἔδεσε.
οὗ ἐστιν = τοῦ ὁποίου εἶνε.

13. *τί ποιεῖτε κλαίοντες;* = γιατί κλαίετε.
συνθρύπτω = συντρίβω ἢ μαλακώνω, κάμπτω, προσπαθῶ νὰ μαλακώσω, νὰ κάμψω.
ἑτοίμως ἔχω = εἶμαι ἕτοιμος.

14. *ἡσυχάσαμεν* = σιωπήσαμε, σιγήσαμε.

15. *ἐπισκευασάμενοι* = ἀφοῦ ἑτοιμασθήκαμε.

16. *συνῆλθον* = ἦλθαν μαζί.
ἄγοντες = φέροντες ἢ κατευθυνόμενοι.

17. *γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα* = ὅταν δὲ ἐφθάσαμε στὰ Ἱεροσόλυμα.
ἀσμένως = εὐχαρίστως, ἐγκαρδίως.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Πολὺ συγκινητικὴ ἡ φράσις τοῦ Λουκᾶ «ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν». Οἱ ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἐφέσου μὲ σπαραγμὸ ψυχῆς συνώδευσαν τὸν ἀπόστολο μέχρι τὸ πλοῖο. Τὶς τελευταῖες δὲ στιγμές, τὶς στιγμὲς τοῦ ἀποχαιρετισμοῦ, οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης τους πρὸς τὸν πνευματικὸ πατέρα τους ἔγιναν σφοδρότερες, βιαιότερες. Ὁ ἀπόστολος προσπαθοῦσε ν' ἀποχωρισθῇ, γιὰ νὰ ἐπιβιβασθῇ στὸ πλοῖο, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν τὸν ἄφηναν. Ἤθελαν νὰ τὸν κρατοῦν, ὅσο τὸ δυνατόν, περισσότερο κοντά τους, εἰ δυνατόν, νὰ ματαιώσουν τὸ ταξίδι του, νὰ τὸν ἔχουν διαρκῶς κοντά τους. Μὲ πολλὴ δυσκολία καὶ ὀδύνη ἀποχωρίστηκαν ἀπ' τοὺς ποιμένας τῆς Ἐφέσου ὁ ἀπόστολος καὶ οἱ συνέκδημοί του. Ἀποσπάσθηκαν ὅπως ἀπὸ σῶμα ἠμποροῦν ν' ἀποσπασθοῦν μέλη! Τίποτε δὲν εἶνε βιαιότερο καὶ ὀδυνηρότερο ἀπ' τὴν ἀγάπη!

Ὅλοι αἰσθανόμεθα ὀδύνη, ὅταν ἀποχωριζώμεθα ἀπὸ προσφιλῆ μας πρόσωπα, κατὰ σάρκα καὶ κατὰ πνεῦμα συγγενεῖς. Περισσότερη δὲ ὀδύνη ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος αἰσθάνεται, ὅταν ὁ θάνατος ἀποσπᾷ σπουδαῖο πνευματικὸ πατέρα, στοργικό, δραστήριο καὶ ἐνεργητικὸ στὴν Ἐκκλησία καὶ στὴν κοινωνία. Στοργικὰ πνευματικὰ τέκνα σὲ τέτοιες περιπτώσεις θέλουν, νὰ ἔκοβε ὁ Θεὸς ἀπ' τὴ δική τους ζωὴ καὶ νὰ πρόσθετε στὴ ζωὴ τοῦ πνευματικοῦ πατέρα τους. Ἀλλ' ἡ ὀδύνη γιὰ τὸν ἀποχωρισμὸ τῶν προσφιλῶν δὲν εἶνε ἀπαραμύθητη. Ὁ ἀποχωρισμὸς εἶνε πρόσκαιρος. Οἱ ἐπιζῶντες πιστοί, ὅταν καὶ αὐτοὶ ἀπέρχωνται ἀπ' τὸν ὀδυνηρὸ τοῦτο κόσμο, στὸν οὐρανὸ συναντοῦν τὰ προσφιλῆ τους πρόσωπα καὶ τὰ ἀπολαμβάνουν αἰωνίως σὲ ζωὴ ἀσυγκρίτως ἀνώτερη ἀπ' τὴ ζωὴ αὐτή. Ὁ Παῦλος στὸ Φιλήμονα ἔγραψε γιὰ τὸ δοῦλο του Ὀνήσιμο, ποὺ μετὰ τὴ δραπέτευσί του βρῆκε τὴν πίστι: «Τάχα διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὥραν, ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς, οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελφὸν ἀγαπητόν» (Φιλήμ. 15 - 16). Τὸ αὐτὸ ἰσχύει γιὰ τὸ χωρισμὸ ὅλων τῶν πιστῶν, ποὺ ἐπιφέρει ὁ θάνατος. Οἱ πιστοὶ ἀποχωρίζονται προσωρινῶς, γιὰ νὰ συναντηθοῦν ἔπειτα στὸν οὐρανὸ καὶ ν' ἀπολαμβάνουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο αἰωνίως. Οἱ σωζόμενοι στὸν οὐρανὸ δὲν ἀπολαμβάνουν μόνο τὴ θέα τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀδελφῶν. Ἂν τύχωμε σωτηρίας, στὸν οὐρανὸ θὰ ἰδοῦμε καὶ ἐμεῖς τὸ πρόσωπο τοῦ Παύλου καὶ ὅλων τῶν ἀποστόλων καὶ δικαίων. Θὰ ἰδοῦμε δὲ μὲ τρόπο ἀσυγκρίτως ἀνώτερο τοῦ τρόπου, μὲ τὸν ὁποῖο βλέπουμε στὴ γῆ.

Στίχ. 3 - 6: Ὁ Παῦλος μὲ τὴ συνοδεία του κατέπλευσαν στὴν Τύρο. Ἡ Τύρος σήμερα εἶνε ἀφανὴς πολίχνη. Ἀλλὰ στὴν ἀρχαία ἐποχὴ ἦταν ἐπιφανεστάτη πόλις τῆς Φοινίκης. Ἤκμασε ἐπὶ μακρὸ χρόνο στὸ ἐμπόριο. Ἦταν ἰσχυρὴ καὶ στὴ θάλασσα καὶ στὴν ξηρά.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη προφήτευσε τὴν πτῶσι τῆς πανίσχυρης Τύρου. Πράγματι δὲ ἡ Τύρος κατακτήθηκε ἀπὸ τὸν Ναβουχοδονόσορα καὶ τὸν Μέγα Ἀλέξανδρο.

Ἀλλ' ἡ Παλαιὰ Διαθήκη προφήτευσε καὶ τὴν ἀποκατά-

σταση καὶ τὴν ἐκχριστιάνισι τῆς Τύρου: «Ἐπισκοπὴν ποιήσει ὁ Θεὸς Τύρου, καὶ πάλιν ἀποκατασταθήσεται εἰς τὸ ἀρχαῖον· καὶ ἔσται ἐμπόριον πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς οἰκουμένης. Καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἐμπορία καὶ ὁ μισθὸς ἅγιον Κυρίῳ· οὐκ αὐτοῖς συναχθήσεται, ἀλλὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἔναντι Κυρίου πᾶσα ἡ ἐμπορία αὐτῆς φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἐμπλησθῆναι εἰς συμβολὴν μνημόσυνον ἔναντι Κυρίου» (Ἡσ. κγ΄ 17 - 18). Ὁ Ἡσαΐας προφήτευσε, ὅτι ἡ ἐμπορικὴ καὶ πλουσία Τύρος θὰ προσέφερε ἀφιερώματα στὸν Κύριο. Καὶ στὸν περίφημο χριστολογικὸ Ψαλμὸ μδ΄ ὑπάρχει ὁμοία προφητεία: «Καὶ θυγάτηρ Τύρου ἐν δώροις. Τὸ πρόσωπόν σου λιτανεύσουσιν οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ» (στίχ. 23).

Ὁ Χριστὸς ἔφθασε μέχρι τὰ μέρη Τύρου καὶ Σιδῶνος καὶ θεράπευσε τὴ δαιμονισμένη θυγατέρα τῆς Χαναναίας (Ματθ. ιε΄ 21 καὶ ἑξῆς). Λαὸς ἀπ᾽ τὴν παράλιο Τύρο καὶ Σιδῶνα πῆγαν καὶ ἄκουσαν τὸ Χριστό, καὶ οἱ ἀσθενεῖς καὶ οἱ δαιμονισμένοι θεραπεύτηκαν (Λουκ στ΄ 17 - 18). Τὶς μεγάλες αὐτὲς φοινικικὲς πόλεις ὁ Χριστὸς ἀνέφερε ὡς ἀνώτερες ἀπὸ ἑβραϊκὲς πόλεις. «Οὐαί σοι, Χοραζίν, οὐαί σοί, Βηθσαϊδά, ὅτι, εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ καθήμεναι μετενόησαν» (Ματθ. ια΄ 21). Ὡς καρδιογνώστης καὶ παντογνώστης ὁ Χριστὸς βεβαίωσε, ὅτι, ἂν γίνονταν στὴν Τύρο καὶ στὴ Σιδῶνα τὰ θαύματα, ποὺ ἔγιναν στὶς ἀμετανόητες ἑβραϊκὲς πόλεις, οἱ φοινικικὲς αὐτὲς πόλεις θὰ εἶχαν πρὸ πολλοῦ μετανοήσει κατὰ τρόπο συγκινητικό.

Μετὰ τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἱδρύθηκε καὶ στὴν Τύρο Ἐκκλησία. Πότε ἀκριβῶς, δὲν ξέρουμε. Ἴσως μετὰ τὸ διωγμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων ἐξ αἰτίας τοῦ Στεφάνου, ὁπότε οἱ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου «διασπαρέντες διῆλθον ἕως Φοινίκης κ.λπ.» (Πράξ. ια΄ 19). Ὁ Παῦλος καὶ οἱ συνέκδημοί του ἤξεραν, ὅτι στὴν Τύρο ὑπῆρχεν Ἐκκλησία. Καὶ ἀναζήτησαν καὶ βρῆκαν τοὺς χριστιανούς. Τοὺς ἀναζήτησαν καὶ τοὺς βρῆκαν ὡς πολυτίμους θησαυρούς. Καὶ ἔμειναν μαζί τους ἑπτὰ ἡμέρες. Ὁ Παῦλος μὲ τὴ συνοδεία του καὶ οἱ χριστιανοὶ

τῆς Τύρου τέτοια ἐγκαρδιότητα ἔδειξαν μεταξύ τους, σὰν νὰ γνωρίζονταν καὶ νὰ συνδέονταν ἐκ τῶν προτέρων.

Κατὰ τὴν ἀναχώρησι ὅλοι οἱ πιστοί, «σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις», προέπεμψαν τὸν Παῦλο καὶ τὴ συνοδεία του ἔξω τῆς πόλεως μέχρι τὴν ἀκρογιαλιά. Ἐκεῖ δέ, στὴν ἀκρογιαλιά, ἔλαβε χώρα ἰδιαιτέρως συγκινητικὴ σκηνή. Ὅλοι γονάτισαν καὶ προσευχήθηκαν στὸ Θεό. Τὸ πέλαγος, ποὺ ἁπλωνόταν μπροστά τους, ἦταν σύμβολο τῶν τρικυμιῶν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ψυχῶν. Ὁ Παῦλος καὶ ὅλοι προσευχήθηκαν γιὰ τὴ στερέωση καὶ τὴ γαλήνη τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ψυχῶν. Εἰδικώτερα δὲ οἱ χριστιανοὶ θὰ προσευχήθηκαν γιὰ τὴν εὐόδωσι τοῦ ταξιδίου καὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Παύλου.

Οἱ πιστοὶ ἀμέσως συνδέονται μὲ δεσμοὺς οἰκειότητος. Ἀπὸ τὴν πρώτη ὥρα τῆς γνωριμίας τους αἰσθάνονται καὶ φέρονται σὰν νὰ ἦταν γνωστοὶ ἀπὸ πολὺ καιρό. Τοῦτο συμβαίνει, διότι «ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέντος ἡμῖν» καὶ «ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς» (Ρωμ. ε΄ 5, Β΄ Κορ. ε΄ 14).

Στίχ. 7: Στὴν Πτολεμαΐδα, ἄλλη πόλι τῆς Φοινίκης, ὁ Παῦλος μὲ τὴ συνοδεία του ἔμειναν μιὰ ἡμέρα. Τὸ πνεῦμα τοῦ ἀποστόλου δὲν ἀναπαυόταν, χωρὶς νὰ ἰδῇ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Πτολεμαΐδος ἔστω καὶ μιὰ ἡμέρα. Ἀλλ᾽ ἦταν λίγη εὐτυχία γιὰ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Πτολεμαΐδος, ὅτι ἀπήλαυσαν τὸ πρόσωπο τοῦ ἀποστόλου μιὰ ἡμέρα; Καὶ μιὰ ὥρα καὶ μιὰ στιγμὴ ἂν ἀκούαμε ἢ μόνο βλέπαμε τὸν Παῦλο, θὰ ἦταν μεγάλη εὐτυχία.

Στίχ. 8 - 9: Ὁ Παῦλος καὶ ἡ συνοδεία του φθάνουν στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης. Εἶνε ἡ πόλις, ὅπου ἄλλοτε ὁ Πέτρος ἔκανε ἄνοιγμα πρὸς τοὺς ἐθνικούς, κηρύττοντας τὸ Εὐαγγέλιο στὸν Κορνήλιο καὶ τοὺς περὶ αὐτόν. Τὴν Καισάρεια καὶ ὁ Παῦλος κατὰ τὸ παρελθὸν εἶχε ἐπισκεφθῆ ἐπανειλημμένως (Πράξ. θ΄ 30, ιη΄ 22). Δὲν γνωρίζουμε, ἂν ζοῦσε ἀκόμη στὴν Καισάρεια ὁ Κορνήλιος. Ἂν ζοῦσε, ἀσφαλῶς θὰ ἔδειξε θερμὴ διάθεσι νὰ φιλοξε-

νήσῃ τὸν ἀπόστολο καὶ τὴ συνοδεία του καὶ ν' ἀκούσῃ ἀπ' τὸ στόμα του λόγους ζωῆς, ὅπως ἄκουσε ἄλλοτε ἀπ' τὸ στόμα τοῦ Πέτρου. Οἱ πιστοὶ δὲν χορταίνουν ν' ἀκούουν τοὺς ἁγίους καὶ νὰ βλέπουν τὰ πρόσωπά τους.

Στὴν Καισάρεια ὁ Παῦλος καὶ ἡ συνοδεία του ἔμειναν στὸ σπίτι τοῦ εὐαγγελιστοῦ Φιλίππου. Ὁ Φίλιππος ἦταν ἕνας ἀπ' τοὺς ἑπτὰ διακόνους, ποὺ εἶχαν ἐκλεγῆ γιά νὰ διακονοῦν στὰ τραπέζια στὴν πρώτη χριστιανικὴ κοινότητα τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἀλλὰ δὲν περιωρίσθηκε στὴ διακονία τῆς ὑλικῆς τραπέζης. Ἐπεκτάθηκε στὴ διακονία τῆς πνευματικῆς τραπέζης. Προσέφερε τὸν οὐράνιο ἄρτο, μὲ τὸν ὁποῖο τρέφονται ψυχές. Περιώδευε καὶ κήρυττε τὸ Εὐαγγέλιο. Γι' αὐτὸ λεγόταν «εὐαγγελιστής», περιοδεύων κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου.

Σπουδαῖος ὁ Φίλιππος ὡς χαρισματοῦχος, καὶ μάλιστα μὲ χάρισμα νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιο. Τὰ χαρίσματα τοῦ λόγου ἔρχονται πρῶτα (ἀπόστολοι, προφῆτες, διδάσκαλοι, εὐαγγελιστές). Ἀλλ' ὅπως ἦταν σπουδαῖος ὁ Φίλιππος, ἦταν σπουδαία καὶ ἡ οἰκογένειά του. Εἶχε τέσσαρες θυγατέρες χαρισματοῦχες καὶ αὐτές, μὲ διπλὸ χάρισμα· χάρισμα παρθενίας καὶ χάρισμα προφητείας. Ὁ Λουκᾶς γράφει: «Τούτῳ (τῷ Φιλίππῳ) ἦσαν θυγατέρες παρθένοι τέσσαρες προφητεύουσαι». Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Λουκᾶς ὁμιλεῖ γιὰ τὶς θυγατέρες τοῦ Φιλίππου, προφανῶς ἀποβλέπει στὸ νὰ ἐξάρῃ τὰ χαρίσματά τους, τὴν παρθενία καὶ τὴν προφητεία. Ὅπως ἡ προφητεία, τὸ νὰ ὁμιλῇ κανεὶς κατ' ἔμπνευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶνε χάρισμα Θεοῦ, ἔτσι καὶ ἡ παρθενία. Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο ὁμιλεῖ ὁ Λουκᾶς ἐδῶ, δεικνύει, ὅτι ἡ πρώτη Ἐκκλησία εἶχε σὲ μεγάλη τιμὴ τὴν παρθενία. Ἴσως μάλιστα οἱ θυγατέρες τοῦ Φιλίππου ἔλαβαν τὸ χάρισμα τῆς προφητείας, ἐπειδὴ εἶχαν τὸ χάρισμα τῆς παρθενίας. Οἱ ἁγνοὶ πάντως ἄνθρωποι ἑλκύουν περισσότερη χάρι. Καλὸς ὁ γάμος, ἀλλ' ἀνώτερη ἡ παρθενία, τὸ νὰ κρατήσῃ κανεὶς τὸ σῶμα του ἁγνὸ σὰν τὸ λουλούδι καὶ ν' ἀφιερωθῇ ψυχῇ καὶ σώματι στὸν Κύριο. Ὁ Χριστὸς ἐνσάρκωσε τὸ παρθενικὸ ἰδεῶδες. Ἡ Μητέρα του, ὁ Πρόδρομός του καὶ οἱ

ἀπόστολοί του Παῦλος καὶ Ἰωάννης ἦταν παρθένοι. Καὶ μυριάδες διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἦταν παρθένοι. Ἐν τούτοις στὴν ἐποχή μας, κατ' ἐξοχὴν πεζή, ἡδονοθηρική, σαρκολατρική, πανσεξουαλική, ἡ παρθενία χλευάζεται καὶ πολεμεῖται. Ἂν ἀναρίθμητοι κυλίωνται στὸ βάρβαρο ὅλων τῶν αἰσχρῶν παθῶν, καμμιὰ σπουδαία αἴσθησις. Ἂν κανεὶς ἀποφασίσῃ νὰ ζήσῃ τὴν παρθενικὴ ζωή, ἀναστατώνεται ὁ κόσμος! Τοῦτο εἶνε αἵρεσις. Ὅπως τὸ νὰ πολεμῇ κανεὶς τὸ γάμο εἶνε αἵρεσις (Α' Τιμ. δ' 3), ἔτσι καὶ τὸ νὰ πολεμῇ κανεὶς τὴν παρθενία εἶνε αἵρεσις, μεγαλύτερη αἵρεσις, διότι ἡ παρθενία εἶνε ἀνώτερη ἀπὸ τὸ γάμο (Α' Κορ. ζ' 1, 7, 8, 32, 33, 34). Γέμισε ἡ λεγομένη χριστιανικὴ κοινωνία ἀπὸ αἱρετικοὺς παρθενομάχους.

Ἐμεῖς, ἀδελφοί, νὰ τιμᾶμε τὸ γάμο ὡς εὐλογημένο ἀπ' τὸν Κύριο καὶ ὡς μυστήριο τῆς Ἐκκλησίας, νὰ θαυμάζωμε δὲ καὶ νὰ ζηλεύωμε τὴν παρθενία ὡς ἀνώτερο ἰδεῶδες. «Τὴν ὡραιότητα τῆς παρθενίας καὶ τὸ ὑπέρλαμπρον τὸ τῆς ἁγνείας» δὲν ψάλλει ἡ Ἐκκλησία μας; Ὅ,τι λοιπὸν ἐγκωμιάζει ἡ Ἐκκλησία ὡς ἀνώτερο, αὐτὸ νὰ ἐγκωμιάζωμε καὶ ἐμεῖς, γιὰ νὰ εἴμεθα πραγματικῶς Ὀρθόδοξοι Χριστιανοί.

Στίχ. 10 - 14: Ὅταν ὁ Παῦλος βρισκόταν μακριὰ ἀπ' τὴν Ἱερουσαλήμ, «ἔσπευδε» γιὰ νὰ βρεθῇ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς στὴν ἁγία πόλι (Πράξ. κ' 16). Ἡ βιασύνη ὠφειλόταν στὸ λόγο, ὅτι κατὰ τὸ ταξίδι ἦταν δυνατὸ νὰ συμβοῦν καθυστερήσεις καὶ περιπέτειες καὶ νὰ μὴ προλάβῃ νὰ βρεθῇ τὴν Πεντηκοστὴ στὴν Ἱερουσαλήμ. Τώρα ὅμως, ποὺ βρίσκεται κοντὰ στὴν Ἱερουσαλήμ, στὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης, καὶ βλέπει, ὅτι ἔχει χρόνο στὴ διάθεσί του, δὲν σπεύδει πλέον, ἀλλὰ παραμένει ἀρκετὲς ἡμέρες στὴν Καισάρεια. «Χρονοτριβεῖ» μὲ τὴν καλὴ ἔννοια τοῦ ρήματος (Πράξ. κ' 16). Δὲν σκοτώνει δηλαδὴ τὸ χρόνο, ἀλλ' ἐκμεταλλεύεται τὸ χρόνο γιὰ τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια τῶν ἀδελφῶν. Βλέπει καὶ ἀκούει τοὺς πιστοὺς τῆς Καισαρείας, ὁμιλεῖ καὶ τοὺς στηρίζει. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἴδιος ἐγκαρδιώνεται, βλέποντας τὴν πίστι καὶ ἀγάπη τῶν χριστιανῶν.

Καθὼς ὁ Παῦλος παρέτεινε τὴν παραμονή του στὴν Καισάρεια, ἕνας προφήτης κατέβηκε ἀπὸ τὴν Ἰουδαία ὀνόματι Ἄγαβος. Ὁ Λουκᾶς ὁμιλεῖ γι' αὐτὸν σὰν νὰ τὸν ἀναφέρει γιὰ πρώτη φορά. Ἀλλ' ἀπὸ τὸ ὄνομα, τὴν ἰδιότητα καὶ τὸν τόπο τῆς προελεύσεώς του καθίσταται πιθανώτατο, ὅτι εἶνε τὸ πρόσωπο, ποὺ ἀνέφερε ἄλλοτε, ὁ Ἄγαβος ἐκεῖνος, ποὺ ἀπ' τὴν πρωτεύουσα τῆς Ἰουδαίας, τὴν Ἰερουσαλήμ, κατέβηκε στὴν Ἀντιόχεια καὶ προφήτευσε τὸ μεγάλο λιμὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Κλαυδίου Καίσαρος (Πράξ. ια' 27 - 28). Ἐπειδὴ ὅμως ἡ χρονικὴ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν πρώτη παρουσίασι τοῦ Ἀγάβου εἶνε πολὺ μεγάλη καὶ πολλὰ γεγονότα συνέβησαν ἐν τῷ μεταξύ, ὁ δὲ Ἄγαβος λησμονήθηκε, γι' αὐτὸ ὁ συγγραφεὺς τῶν Πράξεων τὸν ἀναφέρει πάλι κατὰ τέτοιο τρόπο, σὰν νὰ ἦταν ἄγνωστος καὶ νὰ τὸν ἀνέφερε γιὰ πρώτη φορά. Κατὰ παρόμοιο τρόπο ἀναφέρει ὁ Μᾶρκος τὸν Ἰούδα τὸν Ἰσκαριώτη. Ἐνῷ παραθέτοντας τὰ ὀνόματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τὸν ἀνέφερε ὡς ἕνα ἀπὸ τοὺς δώδεκα, δύο ἀκόμη φορὲς κατόπιν, σὰν νὰ μὴ τὸν ἀνέφερε προηγουμένως, γράφει πάλι, ὅτι ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα (Μάρκ. γ' 19, ιδ' 10, 43).

Ὁ προφήτης Ἄγαβος στὴν Καισάρεια προέβη σὲ μιὰ συμβολικὴ πρᾶξι, ὅπως οἱ προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁ Ἰερεμίας π.χ. διατάχθηκε ἀπ' τὸ Θαὸ νὰ κατασκευάσῃ καὶ φορέσῃ γύρω ἀπὸ τὸ λαιμό του δεσμοὺς καὶ κλοιούς. Ἐπίσης νὰ στείλῃ τοὺς δεσμοὺς καὶ κλοιοὺς στοὺς βασιλεῖς γειτονικῶν χωρῶν καὶ πόλεων. Γιατί; Γιὰ νὰ δείξῃ κατὰ τρόπο παραστατικὸ καὶ ζωηρό, ὅτι θὰ ὑποδουλώνονταν στὸ βασιλιᾶ τῆς Βαβυλῶνος. Οἱ δεσμοὶ καὶ κλοιοὶ σύμβολα δουλείας (Ἰερ. λδ' [κζ'] 2 ἑξῆς). Ὁ Ἄγαβος πῆρε τὴ ζώνη τοῦ Παύλου, ἔδεσε μ' αὐτὴ τὰ δικά του πόδια καὶ χέρια, καὶ ἑρμηνεύοντας τὴν παράξενη ἐνέργειά του εἶπε: «Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· τὸν ἄνδρα, οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτω δήσουσιν εἰς Ἰερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν». Ἐκφαντορικὴ ἡ φράσις, «Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον». Τέτοια φράσις χρησιμοποιεῖται στὴ Γραφὴ γιά τὸ Θεὸ καὶ τὸ Χριστό: «Τάδε λέγει Κύριος» (Ἀμ. α' 6, 9,

11, 13). «Τάδε λέγει ὁ Ἀμήν» (Ἀποκ. α' 14). Ὅπως ὁ Θεὸς καὶ ὁ Χριστός, ἔτσι καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὁμιλεῖ αὐθεντικῶς. Ἄρα δὲν εἶνε ἁπλῶς δύναμις, ἀλλὰ πρόσωπο καὶ Θεός. Εἶνε ὁ ἕνας τῆς Τριάδος. Ποῦ εἶνε οἱ Χιλιασταὶ ποὺ λένε, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα δὲν εἶνε πρόσωπο καὶ Θεός; Τίποτε δὲν αἰσθάνονται ἀπὸ τὴ δύναμι τῆς φράσεως, «Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον»; Τελείως ἀναίσθητοι εἶνε αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι;

«Τὸν ἄνδρα, οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη, οὕτω δήσουσιν εἰς Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθνῶν». Πολὺ συγκινητικὸς ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γιὰ τὸν ἀπόστολο. Ὅπως ὁ Χριστὸς ἐπανειλημμένως προέλεγε τὰ πάθη του, ἔτσι καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἐπανειλημμένως προέλεγε τὰ πάθη τοῦ ἀποστόλου. Τὰ προέλεγε στὸν ἴδιο τὸν ἀπόστολο ἀπὸ πόλι σὲ πόλι (Πράξ. κ' 23), τὰ προεῖπε στοὺς χριστιανούς (Πράξ. κα' 4), τὰ προεῖπε καὶ στὸν Ἄγαβο. Ὅπως ἐπίσης ὁ Χριστὸς ἔλεγε, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θὰ παρέδιδαν αὐτὸν στοὺς ἐθνικούς, τοὺς Ρωμαίους, ἔτσι καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ἔλεγε, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θὰ παρέδιδαν τὸν Παῦλο στοὺς ἐθνικούς. Καὶ ὡς πρὸς αὐτὸ τὸ σημεῖο, τῆς παραδόσεως στοὺς Ρωμαίους, ὁ Παῦλος γίνεται μιμητὴς τοῦ Κυρίου του. Τέλος πρέπει νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι ὁ μὲν Χριστὸς προέλεγε τὰ πάθη του γιὰ νὰ προετοιμάσῃ ψυχικῶς τοὺς μαθητάς του, ὥστε νὰ μὴ σκανδαλισθοῦν, τὸ δὲ Ἅγιο Πνεῦμα προέλεγε τὰ πάθη τοῦ ἀποστόλου γιὰ νὰ προετοιμάσῃ καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἀπόστολο καὶ τοὺς χριστιανούς. Πρέπει ἐπίσης νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προέλεγε μὲν τὰ πάθη τοῦ ἀποστόλου, ἀλλὰ δὲν ἀπέτρεπε ἀπ' αὐτά. Ὁ ἀπόστολος ἔπρεπε νὰ μεταβῇ στὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ νὰ ὑποστῇ θλίψεις. Ἀλλ' οἱ συνέκδημοι τοῦ Παύλου καὶ οἱ χριστιανοὶ τῆς Καισαρείας (ὅπως καὶ οἱ χριστιανοὶ τῆς Τύρου, Πράξ. κα' 4) παρακαλοῦσαν ἐπιμόνως καὶ μὲ δάκρυα τὸν Παῦλο, νὰ μὴ ἀνεβῇ στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἔτσι ἔδειχναν τὴν ἀγάπη τους, τὸ θερμὸ φίλτρο τους, πρὸς τὸν ἀπόστολο. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπόστολος ἔδειξε τὴ φλογερὴ ἀγάπη του πρὸς τὸ Χριστό. «Γιατί κλαίετε», εἶπε, «καὶ προσπαθεῖτε νὰ κάμψετε τὸ φρόνημά μου; Διότι ἐγὼ ὄχι μόνο νὰ δεθῶ, ἀλλὰ καὶ

νὰ πεθάνω στὴν Ἱερουσαλὴμ εἶμαι ἕτοιμος γιὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ». Δὲν κάμφθηκε ὁ Παῦλος. Κάμφθηκαν οἱ ἄλλοι. Σιώπησαν, ἀφοῦ εἶπαν: «Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γινέσθω». Αὐτὸ τὸ λέμε καὶ ἐμεῖς σὲ κάθε δύσκολη περίστασι. Ἢ μᾶλλον, αὐτὸ λέμε συχνά, ὅταν λέμε τὸ «Πάτερ ἡμῶν». «Γενηθήτω τὸ θέλημά σου», λέμε στὸν οὐράνιο Πατέρα. Ἀλλὰ δὲν τὸ λέμε μὲ βαθειὰ συναίσθησι. Διότι πολλὲς φορὲς θέλουμε καὶ ἐπιδιώκουμε νὰ γίνῃ τὸ ἰδικό μας θέλημα. Ἂς ὑποτασσώμεθα λοιπὸν στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἡ δὲ ἀγάπη τῶν ἀγαπητῶν μας, ὅσο θερμὴ καὶ ἐπίμονη καὶ ἂν εἶνε, ἂν εἶνε ἀντίθετη πρὸς τὸ θεῖο θέλημα, ἂς μὴ μᾶς κάμπτῃ.

Στίχ. 16: Ὁ Μνάσων, Κύπριος καὶ φιλόξενος, ἦταν «ἀρχαῖος μαθητής». Εἶχε γίνει χριστιανὸς ἀπὸ τὶς πρῶτες ἡμέρες τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Εἶνε σπουδαῖο προσὸν νὰ εἶνε κανεὶς «ἀρχαῖος μαθητὴς» τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ βαδίζῃ σταθερῶς τὸ δρόμο τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ χρόνο μακρό. Οἱ «ἀρχαῖοι μαθηταί», ὡς δοκιμασμένοι καὶ σταθεροὶ στὴν πίστι, ἀξίζουν ἰδιαίτερη ἐκτίμησι.

ΑΓΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ, ΕΞΕΓΕΡΣΙΣ ΤΩΝ ΙΟΥΔΑΙΩΝ ΚΑΙ ΣΥΛΛΗΨΙΣ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Στὸ εἰκοστὸ πρῶτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 18 - 40, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὸν ἁγνισμὸ τοῦ Παύλου πρὸς ἐξευμενισμὸ τῶν Ἰουδαίων, στίχ. 18 - 26, καὶ 2) Γιὰ τὴν ἐξέγερσι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Παύλου, τὴν κακοποίησι τοῦ ἀποστόλου ἀπ' τοὺς Ἰουδαίους καὶ τὴ σύλληψί του ἀπ' τοὺς Ρωμαίους, στίχ. 27 - 40.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

18. *τῇ δὲ ἐπιούσῃ* = κατὰ δὲ τὴν ἑπομένη, τὴν ἑπομένη δὲ ἡμέρα.
εἰσῄει = εἰσήρχετο, εἰσῆλθε (καὶ στὸ στίχ. 26).
παρεγένοντο = ἦλθαν.

19. *ἐξηγεῖτο* = ἀφηγεῖτο, διηγεῖτο.
καθ' ἓν ἕκαστον ὧν = ἕνα - ἕνα ὅσα, λεπτομερῶς ὅσα.

20. *ὑπάρχουσι* = εἶνε.

21. *κατηχήθησαν* = πληροφορήθηκαν.
τοῖς ἔθεσι περιπατεῖν = νὰ ζοῦν μὲ τὰ ἔθιμα.

22. *τί οὖν ἐστι;* = τί πρέπει λοιπὸν νὰ γίνῃ;
πάντως δεῖ πλῆθος συνελθεῖν = ὁπωσδήποτε πρέπει νὰ μαζευτῇ πλῆθος.

23. *εὐχὴ* = τάξιμο.

24. *ἁγνίσθητι* = κάνε ἁγνισμό (τελετουργικὸ καθαρισμό).
δαπάνησον ἐπ' αὐτοῖς = δαπάνησε γι' αὐτούς.
ἵνα... γνῶσι = γιὰ νὰ γνωρίσουν, γιὰ νὰ καταλάβουν.
ὧν κατήχηνται = ἀπ' ὅσα ἔχουν πληροφορηθῆ.
οὐδέν ἐστι = τίποτε δὲν συμβαίνει.
στοιχεῖς καὶ αὐτὸς = βαδίζεις καὶ σύ.

25. *ἐπεστείλαμεν κρίναντες* = ἀφοῦ ἀποφασίσαμε, παραγγείλαμε δι' ἐπιστολῆς.

26. *τῇ ἐρχομένῃ ἡμέρᾳ* = τὴν ἑπομένη ἡμέρα.
ἁγνισθεὶς = ἀφοῦ ἔκανε τὸν ἁγνισμό.
διαγγέλλων = ἀναγγέλλων.
τὴν ἐκπλήρωσιν = τὴ συμπλήρωσι.
ἕως οὗ προσηνέχθη = ἕως ὅτου προσφέρθηκε.

27. *συνέχεον* = συνετάραξαν, ἀναστάτωσαν, ξεσήκωσαν.

28. *κεκοίνωκε* = μόλυνε, βεβήλωσε.

30. *συνδρομὴ* = συρροή.
εἷλκον = ἔσυραν.

31. *ἀνέβη φάσις* = ἔφθασε εἴδησις.
σπεῖρα = τάγμα, φρουρά.
συγκέχυται = ἔχει ἀναστατωθῆ.

32. *ὃς ἐξαυτῆς* = αὐτὸς ἀμέσως.

33. *ἐπυνθάνετο τίς ἂν εἴη* = ἐρωτοῦσε ποιὸς ἦταν.
τί ἐστι πεποιηκὼς = τί ἔχει κάνει.

34. *τὸ ἀσφαλὲς* = τὸ ἀληθές, τὸ βέβαιο.
παρεμβολὴ = στρατόπεδο.

35. *ὅτε δὲ ἐγένετο ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμοὺς* = ὅταν δὲ ἔφθασε στὰ σκαλοπάτια.

36. *αἶρε αὐτὸν* = ἐξαφάνισέ τον, θανάτωσέ τον.

38. *σικάριοι* = φέροντες σίκαν ἤτοι ξιφίδιο, δολοφόνοι καὶ τρομοκράτες.

39. *δέομαί σου* = σὲ παρακαλῶ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 18: Ὁ Παῦλος δὲν βρῆκε στὴν Ἱερουσαλὴμ τοὺς ἄλλους ἀποστόλους. Οἱ ἄλλοι ἀπόστολοι εἶχαν καὶ αὐτοὶ ριφθῆ στὴ μεγάλη περιπέτεια γιὰ τὴν ἐξάπλωσι τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, εἶχαν διασκορπισθῆ στὸν κόσμο καὶ κήρυτταν τὸ Εὐαγγέλιο μέχρι τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης. Στὴν Ἱερουσαλὴμ ἦταν ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, ὁ μεγάλος καὶ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος καὶ ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς μητέρας τῶν Ἐκκλησιῶν.

Ὅπως ἄλλοτε, ἔτσι καὶ τώρα ὁ Παῦλος ἐπισκέφθηκε τὸν Ἰάκωβο. Ἦλθαν δὲ καὶ οἱ πρεσβύτεροι, τὸ ἱερατεῖο, εἰδοποιημένοι προφανῶς ἀπ' τὸν Ἰάκωβο λόγῳ τῆς ἀφίξεως τοῦ Παύλου. Ἴσως ἦλθαν καὶ ἄλλοι. Ἡ συνάντησις εἶχε ἐπίσημο χαρακτῆρα. Τότε δὲ μᾶλλον ὁ Παῦλος καὶ οἱ συνοδοί του θὰ παρέδωσαν τὴ λογία γιὰ τοὺς πτωχοὺς ἀδελφοὺς τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἄλλοτε στὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ ἐπισημότεροι ἀπόστολοι, ὁ Ἰάκωβος, ὁ Κηφᾶς καὶ ὁ Ἰωάννης, εἶχαν συστήσει στὸν Παῦλο καὶ τοὺς συνεργάτας του ἕνα μόνο πρᾶγμα, νὰ ἐνθυμοῦνται τοὺς πτωχούς. Ὁ δὲ Παῦλος φρόντισε μὲ ζῆλο νὰ συλλέξῃ βοήθεια ἀπ' τὶς Ἐκκλησίες, ὅπου εἶχε κηρύξει τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ νὰ τὴ μεταφέρῃ ἀσφαλῶς καὶ νὰ τὴν παραδώσῃ στὴν Ἱερουσαλὴμ (Γαλ. β' 9 - 10). Οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ πολλὲς φορὲς εἶχαν δείξει δυσμένεια πρὸς τὸν Παῦλο, πολλὲς φορὲς τὸν εἶχαν πικράνει. Ὁ δὲ Παῦλος φρόντιζε γι' αὐτοὺς μὲ ζῆλο, ἀποδείκνυε ἐμπράκτως, ὅτι τοὺς εἶχε στὰ πλάτη τῆς καρδιᾶς του, τοὺς περιέφερε στὴν οἰκουμένη καὶ τοὺς πρόβαλλε στὶς ἀνὰ τὸν κόσμον Ἐκκλησίες.

Ἡ δυσμένεια τῶν συνανθρώπων μας ἂς μὴ μειώνῃ τὸ ἐνδιαφέρον μας γι' αὐτούς, πνευματικὸ καὶ ὑλικὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ τοὐναντίον ἂς τὸ αὐξάνῃ. Ἂς νικᾶμε τὸ κακὸ μὲ τὸ καλό. Αὐτὸ διδάσκει ὁ μεγάλος Παῦλος μὲ λόγο (Ρωμ. ιβ' 21) καὶ μὲ ἔργο.

Στίχ. 19 - 20: Ὅπως ἄλλοτε, ἔτσι καὶ τώρα ὁ Παῦλος ἀφηγεῖται τὴν πρόοδο τοῦ Εὐαγγελίου μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν. Ἀναφέρει ἕνα - ἕνα τὰ θαυμαστὰ γεγονότα τῆς ἐξαπλώσεως τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ στὴν οἰκουμένη. Γιατί ὁ ἀπόστολος περιγράφει τὶς ἐπιτυχίες καὶ τοὺς θριάμβους τοῦ Εὐαγγελίου; Γιὰ νὰ προκαλέσῃ θαυμασμὸ καὶ ν' ἀποσπάσῃ ἐπαίνους γιὰ τὸ πρόσωπό του; Γιὰ νὰ δοξάσῃ τὸν ἑαυτό του; Ὄχι! Ὁ ἀπόστολος δὲν εἶχε κενοδοξία. Ἦταν ὁ ταπεινότερος ἀπ' ὅλους. Ἐξέθεσε τὰ θαυμαστὰ ἔργα ὡς ἔργα τοῦ Θεοῦ, ὄχι ὡς ἰδικά του ἔργα. «Ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ». Ὁ Θεὸς ὁ τελεσιουργὸς τῶν θαυμασίων. Ὁ δὲ Παῦλος ταπεινὸς διάκονος, ταπεινὸς

ὑπηρέτης. Ὁ ἀπόστολος ἀφηγεῖται τὶς κατακτήσεις τοῦ Εὐαγγελίου, γιὰ νὰ ἐνημερώση τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἱερουσαλὴμ καὶ νὰ χαροποιήση τοὺς ἀδελφούς.

Ὁ δὲ Ἰάκωβος καὶ οἱ πρεσβύτεροι δὲν φθονοῦν τὸν Παῦλο ἀκούοντας τὶς καταπληκτικὲς ἐπιτυχίες τοῦ Εὐαγγελίου διὰ μέσου τοῦ προσώπου του, ἀλλὰ χαίρουν καὶ δοξάζουν τὸν Κύριο γιὰ τὴν ἐπέκτασι τῆς βασιλείας του.

Ὢ νὰ ἤμασταν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ἀκενόδοξοι σὰν τὸν Παῦλο καὶ ἀπαλλαγμένοι ἀπ᾽ τὸ φθόνο σὰν τὸν Ἰάκωβο καὶ τοὺς πρεσβυτέρους!

Ὢ νὰ ἦταν προπάντων ἔτσι οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου! Τότε ὁ Θεὸς θὰ ἔδινε μεγάλη χάρι, καὶ διὰ μέσου τῶν προσώπων μας θὰ ἐπιτυγχάνονταν μεγάλα πράγματα πρὸς δόξαν τοῦ Χριστοῦ.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεός! Διὰ πρεσβειῶν τοῦ ἀποστόλου σου Παύλου, τοῦ ἀδελφοῦ σου Ἰακώβου καὶ ὅλων τῶν ἁγίων σου, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπερηφανεύονταν καὶ δὲν φθονοῦσαν γιὰ μέγιστες ἐπιτυχίες, ἀπάλλαξε ἀπὸ τὰ φοβερὰ μικρόβια τῆς ὑπερηφανείας καὶ τοῦ φθόνου ἐμᾶς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ ταλαιπώρους, οἱ ὁποῖοι ὑπερηφανευόμεθα καὶ φθονοῦμε γιὰ ἐλάχιστες ἐπιτυχίες. Θεράπευσέ μας τὰ θανάσιμα νοσήματα, καὶ χαρίτωσέ μας μὲ πολλὴ χάρι, ὥστε διὰ μέσου τῶν ταπεινῶν προσώπων μας νὰ ἐπιτυγχάνωνται σπουδαῖα πράγματα πρὸς δόξαν τοῦ ὀνόματός σου. Ἀμήν.

Στίχ. 20 - 25: Ὁ Ἰάκωβος καὶ οἱ πρεσβύτεροι, τὰ ἐπίσημα καὶ ὑπεύθυνα πρόσωπα τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐπιδοκιμάζουν πλήρως τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου καὶ τὴ δρᾶσι του, καὶ ἐκδηλώνουν πρὸς αὐτὸν ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ ἐκτίμησι. Κανένα ἐνδοιασμὸ καὶ καμμιὰ ἐπιφύλαξι δὲν ἔχουν γιὰ τὴν ὀρθότητα τῆς τακτικῆς τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν.

Ἀλλὰ μεταξὺ τοῦ λαοῦ ὑπάρχουν καὶ οἱ ἀσθενεῖς στὴ συνείδησι χριστιανοί, οἱ στενοκέφαλοι, οἱ φανατικῶς προσκολλημένοι στὸ Μωσαϊκὸ νόμο. Οἱ χριστιανοὶ αὐτοὶ

δὲν δύνανται ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπ' τὴν ἰδέα, ὅτι ἡ περιτομὴ καὶ ἄλλες τελετουργικὲς πράξεις εἶνε δῆθεν ἀναγκαῖες γιὰ τὴ σωτηρία.

Βλέποντας δὲ ὁ Παῦλος τὴν ἐπιμονή τους στὸν τελετουργικὸ νόμο, καὶ θεωρῶντας τὴν περιτομὴ καὶ ἄλλες τελετουργικὲς πράξεις πράγματα ἀδιάφορα, οὔτε γιὰ σωτηρία δηλαδὴ οὔτε γιὰ ἀπώλεια, δὲν κήρυττε ἐναντίον τῆς τηρήσεως τοῦ τελετουργικοῦ νόμου ἀπὸ τοὺς χριστιανοὺς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προέρχονταν ἀπὸ τὸν Ἰουδαϊσμό. Ὁ ἴδιος μάλιστα περιέτεμε τὸν Τιμόθεο, γιὰ νὰ διευκολυνθῇ τὸ ἔργο του ἀνάμεσα στοὺς Ἰουδαίους. Ἐν τούτοις φανατικοὶ καὶ κακόβουλοι ἄνθρωποι διέδιδαν εἰς βάρος τοῦ ἀποστόλου, ὅτι δίδασκε τοὺς Ἰουδαίους τῆς διασπορᾶς ἀποστασία ἀπὸ τὸ Μωσαϊκὸ νόμο. Δίδασκε δῆθεν, νὰ μὴ περιτέμνουν τὰ τέκνα τους καὶ νὰ μὴ ζοῦν συμφώνως πρὸς τὰ μωσαϊκὰ ἔθιμα. Ἐξ αἰτίας δὲ τῶν διαδόσεων αὐτῶν οἱ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανοὶ τῆς Ἱερουσαλὴμ εἶνε προκατειλημμένοι ἀπέναντι τοῦ Παύλου.

Ἡ προκατάληψις ἀδικεῖ τὸν Παῦλο καὶ παρεμποδίζει τὴν ἀποστολική του δρᾶσι. Ἐπίσης ζημιώνει τὸ λαό. Διότι εἶνε κακὸ νὰ ἔχῃ ὁ λαὸς πεπλανημένη γνώμη καὶ δυσμενῆ διάθεσι γιὰ τὸν ἀπόστολο καὶ λόγῳ αὐτῆς τῆς γνώμης καὶ τῆς διαθέσεως νὰ μὴ οἰκοδομῆται ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου. Διὰ τοῦτο ὁ Ἰάκωβος καὶ οἱ πρεσβύτεροι, ἄνδρες ἀγαθοὶ καὶ συνετοί, μὲ ἀγάπη πρὸς τὸν ἀπόστολο καὶ τὸ λαό, φροντίζουν νὰ ἀρθῇ ἡ προκατάληψις, νὰ φύγουν οἱ παρεξηγήσεις. Συμβουλεύουν τὸν ἀπόστολο νὰ παραλάβῃ τέσσαρες χριστιανούς, ποὺ εἶχαν τάξιμο ἐπάνω τους, νὰ κάνῃ ἁγνισμὸ μαζί τους καὶ νὰ πληρώσῃ τὰ ἔξοδα γιὰ τὶς θυσίες τους, προκειμένου νὰ ξυρίσουν τὸ κεφάλι, πρᾶγμα ποὺ σήμαινε τὸ τέλος τοῦ χρόνου τοῦ ταξίματος. Αὐτὸ τὸ ἔθιμο περιγράφεται στοὺς Ἀριθμούς, κεφ. στ' στίχ. 1 καὶ ἑξῆς. Συμμορφούμενος ὁ Παῦλος πρὸς αὐτὸ τὸ ἔθιμο, θὰ ἔδειχνε εὐλάβεια στὸν Μωσαϊκὸ νόμο πρὸς διάλυσι τῆς ἐναντίον του προκαταλήψεως.

Ἡ συμμόρφωσις τοῦ ἀποστόλου πρὸς τὸ ἐν λόγῳ

ἔθιμο θὰ εἶχε σημασία μόνο γιὰ τοὺς ἐξ Ἰουδαίων χριστιανούς. Γιὰ τοὺς ἐξ ἐθνῶν χριστιανοὺς δὲν θὰ εἶχε σημασία. Δὲν θὰ σήμαινε δηλαδή, ὅτι οἱ ἐξ ἐθνῶν χριστιανοὶ ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ τηροῦν τὸν τελετουργικὸ νόμο. Διότι ἤδη ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος εἶχε ἀποφασίσει καὶ γνωστοποιήσει μὲ ἐπιστολὴ στοὺς ἐξ ἐθνῶν χριστιανούς, ὅτι δὲν ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ τηροῦν τὸν τελετουργικὸ νόμο, παρὰ μόνο νὰ ἀπέχουν ἀπ' τὰ εἰδωλόθυτα, τὸ αἷμα, τὸ πνικτὸ καὶ τὴν πορνεία.

Τί διδάσκει ἡ συμβουλὴ τοῦ Ἰακώβου καὶ τῶν πρεσβυτέρων πρὸς τὸν Παῦλο; Νὰ φροντίζωμε νὰ αἴρωνται οἱ προκαταλήψεις καὶ οἱ παρεξηγήσεις εἰς βάρος ἀδελφῶν, μάλιστα ὅταν αὐτοὶ εἶνε ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου. Ἡ ἄρσις τῶν προκαταλήψεων καὶ τῶν παρεξηγήσεων ἀπαιτεῖται ἀπ' τὴν ἀγάπη, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴ φρόνησι. Λέμε καὶ τὴ φρόνησι, διότι τότε ὁ ἄνθρωπος δύναται ν' ἀσκῇ τὴ δέουσα ἐπίδρασι στοὺς ἄλλους, ὅταν δὲν ὑπάρχῃ τὸ ἐμπόδιο τῆς προκαταλήψεως καὶ τῆς παρεξηγήσεως. Τὸ ἐμπόδιο αὐτὸ μειώνει ἢ καὶ ἐκμηδενίζει τὴν ἐπίδρασι τοῦ ἀγαθοῦ ἀνθρώπου στὶς ψυχὲς τῶν προκατειλημμένων.

Ἐντροπὴ στοὺς δημιουργοὺς προκαταλήψεων! Μομφὴ στοὺς προκατειλημμένους! Καὶ τιμὴ στοὺς βοηθοῦντας γιὰ τὴν ἄρσι τῶν προκαταλήψεων, ἰδίως τῶν προκαταλήψεων εἰς βάρος ἐργατῶν τῆς Ἐκκλησίας.

Στίχ. 26: Ὁ Παῦλος, ὁ μεγαλύτερος ἀπόστολος, δὲν θεώρησε ὑποτιμητικὸ καὶ προσβλητικὸ νὰ δέχεται συμβουλὲς ἀπ' τὸν Ἰάκωβο καὶ τοὺς πρεσβυτέρους. Καὶ ὄχι μόνον ἄκουσε τὶς συμβουλὲς γιὰ συγκατάβασι καὶ οἰκονομία ἀπέναντι τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἀμέσως τὶς ἐφήρμοσε. Θὰ μποροῦσε νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ νὰ δηλώσῃ σ' αὐτοὺς τὸ σεβασμό του πρὸς τὸν Μωσαϊκὸ νόμο. Θὰ μποροῦσε ἐπίσης νὰ παρουσιάσῃ ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων τὸν Τιμόθεο καὶ νὰ εἰπῇ: Ἰδού, ἐγὼ προσωπικῶς περιέτεμα τὸν Τιμόθεο. Ἐν τούτοις δὲν ἔκανε αὐτά. Ἔκανε ὅ,τι τοῦ συνέστησαν ὁ Ἰάκωβος καὶ οἱ πρεσβύτεροι. Συμμορφώθηκε πρὸς τὸ ἔθιμο τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

Ὑποβλήθηκε σὲ ἁγνισμὸ μαζὶ μὲ τοὺς τέσσαρες ἄνδρες καὶ κατέβαλε δαπάνες γιὰ τὶς θυσίες τους. Αὐτὴ ἡ πρᾶξις ἦταν μεγαλύτερη δύναμις γιὰ νὰ πείσῃ τοὺς Ἰουδαίους.

Τί διδάσκει ἡ συμμόρφωσις τοῦ Παύλου πρὸς τὴ σύστασι τοῦ Ἰακώβου καὶ τῶν πρεσβυτέρων; Ὅτι ὀφείλουμε νὰ ὑπακούωμε στὶς συνετὲς συστάσεις τῶν ἄλλων, ἔστω καὶ ἂν οἱ ἄλλοι εἶνε κατώτεροι ἀπὸ μᾶς. Τότε ἐμεῖς εἴμεθα πραγματικῶς ἀνώτεροι, ὅταν εἴμεθα ταπεινότεροι καὶ δίνωμε προσοχὴ στὴ γνώμη καὶ τοῦ τελευταίου ἀνθρώπου. Πολλὲς φορὲς ὁ Θεὸς λαλεῖ καὶ διὰ μέσου ἀγραμμάτων καὶ ἁπλοϊκῶν ἀνθρώπων, ἀκόμη καὶ διὰ μέσου μικρῶν παιδιῶν. Διὰ μέσου ὅλων ὁμιλεῖ ὁ Κύριος, διὰ νὰ τιμῶνται ὅλοι καὶ νὰ μὴ καταφρονῆται κανένα ἀπὸ τὰ πλάσματα. Ἀπὸ ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ὁ κόσμος θεωρεῖ μηδαμινούς, πολλὲς φορὲς ἀκούονται τὰ πιὸ ξάστερα, συνετὰ καὶ σοφὰ λόγια.

Στίχ. 27 - 30: Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ἱερουσαλήμ, βλέποντας τὸν Παῦλο νὰ κάνῃ ἁγνισμὸ καὶ νὰ ξοδεύῃ γιὰ θυσίες, ἀσφαλῶς γίνονταν εὐμενεῖς ἀπέναντί του. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι ἀπ' τὴν Ἀσία, καίτοι εἶδαν τὸν Παῦλο στὸ ναὸ νὰ ἐκδηλώνῃ τὴν εὐλάβειά του πρὸς τὸν οἶκο τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις ἐξεμάνησαν καὶ προκάλεσαν ἐναντίον του ἐξέγερσι, ὁμοία μὲ τὴ φοβερὴ ἐξέγερσι στὴν Ἔφεσο. Ἀναστάτωσαν καὶ ξεσήκωσαν τὸν ὄχλο, ποὺ δὲν διευθυνόταν ἀπ' τὸ λογικό, ἀλλ' ἀπ' τὸ πάθος. Καὶ συνέλαβαν τὸν ἀπόστολο φωνάζοντας: «Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε!». Οἱ ἄνθρωποι ζητοῦν βοήθεια καὶ συναντίληψι πρὸς τὸ καλό. Οἱ φανατικοὶ Ἰουδαῖοι, οἱ τυφλωμένοι ἀπ' τὸ πάθος, ζητοῦν βοήθεια πρὸς τὸ κακό, γιὰ νὰ κακοποιήσουν τὸν ἀπόστολο. Καὶ ἐνῷ αὐτοὶ εἶνε πολλοὶ καὶ ὁ Παῦλος εἶνε ἕνας καὶ τὸν συνέλαβαν καὶ τὸν κρατοῦν στὰ χέρια τους, αἰσθάνονται ἀδυναμία ἀπέναντί του, φοβοῦνται καὶ φωνάζουν γιὰ βοήθεια. Φοβοῦνται τὸν ἀπόστολο σὰν νὰ εἶνε ἄγριο καὶ φοβερὸ θηρίο, ποὺ δὲν μποροῦν νὰ τὸ δαμάσουν. Καὶ ναὶ μὲν ὁ ἀπόστολος δὲν εἶνε ἄγριος, εἶνε ὅμως φοβερός, διότι μέσα του ἔχει τὴ φοβερὴ δύναμι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι αἰσθάνθηκαν ἀδυναμία ὅταν

συνελάμβαναν τὸν Κύριο (Ἰωάν. ιη' 6), ἔτσι καὶ τώρα αἰσθάνονται ἀδυναμία κατὰ τὴ σύλληψι τοῦ Παύλου. Ὁ ἀπόστολος ὡμοίαζε καὶ κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν Κύριό του.

Ὅπως ἐπίσης ἄλλοτε οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν τὸν Ἰησοῦ καὶ τὸν Στέφανο γιὰ ἀσέβεια κατὰ τοῦ λαοῦ, τοῦ νόμου καὶ τοῦ ναοῦ, ἔτσι τώρα κατηγοροῦν τὸν Παῦλο. Καὶ ἐπειδὴ μαζὶ μὲ τὸν ἀπόστολο εἶδαν τὸν Τρόφιμο ἀπὸ τὴν Ἔφεσο, ἐξ ἐθνῶν χριστιανό, νομίζοντας οἱ συγχυσμένοι ἀπ' τὸ φανατισμό, ὅτι ὁ Παῦλος τὸν εἰσήγαγε στὸ ναό, ἐκσφενδόνισαν κατὰ τοῦ ἀποστόλου καὶ τὴ συκοφαντία, ὅτι ἀκόμη καὶ Ἕλληνες εἰσήγαγε στὸ ναὸ καὶ βεβήλωσε τὸν ἅγιο τόπο. Σὲ λίγο ὅλη ἡ πόλις ἐξεγέρθηκε καὶ ἀπ' ὅλες τὶς διευθύνσεις ἐπέδραμαν κατὰ τοῦ ἀποστόλου, τὸν ἔπιασαν βαναύσως καὶ τὸν ἔσυραν βιαίως ἔξω ἀπ' τὸ ναό, κλείνοντας τὶς θύρες τοῦ ναοῦ, φοβούμενοι μήπως ξεφύγῃ καὶ ἐπιστρέψῃ στὸ ναό. Ἤθελαν νὰ τὸν ἐκτελέσουν ἔξω ἀπ' τὸ ναό, γιὰ νὰ μὴ βεβηλωθῇ ὁ ναὸς ἀπὸ τὸ αἷμα του. Οἱ τυφλοὶ τὴν μὲν ἔκχυσι τοῦ αἵματος στὸ χῶρο τοῦ ναοῦ θεωροῦσαν βεβήλωσι, τὴ δὲ παράνομη θανάτωσι ἑνὸς ἀνθρώπου, καὶ μάλιστα ἀθώου, δὲν θεωροῦσαν ἁμαρτία καὶ ἔγκλημα.

Στίχ. 31 - 40: Οἱ Ἰουδαῖοι, χωρὶς νὰ ἔχουν τέτοιο δικαίωμα, κτυποῦσαν συνεχῶς τὸν Παῦλο καὶ ἤθελαν νὰ τὸν σκοτώσουν. Πόσα κτυπήματα δὲν δέχτηκε κατὰ καιροὺς τὸ σῶμα τοῦ μεγάλου ἀποστόλου! Κόσκινο εἶχε γίνει ἀπὸ τὰ τραύματα καὶ στίγματα! Ὁ βασανισμένος καὶ δοκιμασμένος ἀπόστολος ἔγραψε πρὸς τοὺς Γαλάτας: «Ἐγὼ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω» (Γαλ. στ' 17). Πόσο συγκινητικὸς καὶ αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου! Καὶ πόσο ἐλεγκτικὸς γιὰ μᾶς, ποὺ δὲν ἔχουμε στὸ σῶμα μας στίγματα γιὰ τὸ Χριστό, ποὺ καλοπερνοῦμε σ' αὐτὸ τὸν κόσμο καὶ ἐν τούτοις μερικὲς φορὲς γογγύζουμε!...

Ὁ Θεὸς χρησιμοποίησε τοὺς ἐθνικούς, γιὰ νὰ σώσῃ τὸν Παῦλο ἀπ' τὰ χέρια τῶν ὁμοεθνῶν του. Εἴδησις ἔφθασε στὸ χιλίαρχο, τὸ Ρωμαῖο φρούραρχο, ὅτι ὅλη ἡ Ἰερουσαλὴμ

εἶνε ἀνάστατη. Ἀμέσως δὲ ὁ χιλίαρχος παρέλαβε στρατιῶτες καὶ ἑκατοντάρχους καὶ ἐνέσκηψε κεραυνοβόλως στὸν τόπο τοῦ ἐγκλήματος, ἐκεῖ ὅπου οἱ Ἰουδαῖοι κακοποιοῦσαν τὸν ἀπόστολο. Μόλις δὲ οἱ ἔνοχοι εἶδαν τὸν χιλίαρχο καὶ τοὺς στρατιῶτες, ἔπαυσαν νὰ κτυποῦν τὸν Παῦλο. Ὁ χιλίαρχος διέταξε νὰ δεθῇ ὁ Παῦλος μὲ δύο ἁλυσίδες, κατευνάζοντας ἔτσι τὸν μαινόμενο συρφετό, ἀλλὰ καὶ ἐκπληρώνοντας τὴν προφητεία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Πράξ. κ' 23, κα' 11). Διὰ τοῦ χιλιάρχου οἱ ἐμπαθεῖς Ἰουδαῖοι ἔδεσαν τὸν ἀπόστολο καὶ τὸν παρέδωσαν στοὺς ἐθνικούς.

Τὶς δύο ἁλυσίδες οἱ ἐμπαθεῖς Ἰουδαῖοι ἀσφαλῶς εἶδαν σὰν διπλὸ ἐξευτελισμὸ τοῦ Παύλου. Ἀλλ' ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος εἶδε σὰν διπλῆ τιμὴ ἀπὸ τὸν Κύριο. Τίποτε δὲν ηὔφραινε τὸν ἀπόστολο, ὅσο τὸν ηὔφραιναν οἱ ταπεινώσεις καὶ τὰ παθήματά του γιὰ τὸν Κύριο. Τὰ χέρια του δὲν ἦταν τόσο τίμια ὅταν θεράπευαν ἀρρώστους, ὅσο ἦταν τίμια ὅταν ἦταν δεμένα γιὰ τὸν Κύριο. Ἕνας κρίκος ἀπ' τὶς ἁλυσίδες τοῦ Παύλου ἄξιζε περισσότερο ἀπ' ὅλα τὰ βραχιόλια καὶ τὰ περιδέραια τοῦ κόσμου.

Τὸ πλῆθος ἀκολουθοῦσε μανιασμένο τὸ δεμένο ἀπόστολο. Καὶ ὅταν ἔφθασε στὰ σκαλοπάτια τοῦ φρουρίου, τὸ λυσσαλέο πλῆθος ὡρμοῦσε νὰ τὸν ἁρπάξῃ ἀπ' τὰ χέρια τῶν στρατιωτῶν. Γι' αὐτὸ οἱ στρατιῶτες τὸν σήκωσαν καὶ τὸν βάσταζαν στοὺς βραχίονες ἢ τοὺς ὤμους των. Ὁ Θεὸς διὰ πυκνῆς παρεμβολῆς ἀγγέλων καὶ διὰ τῶν Ρωμαίων στρατιωτῶν προστάτευε τὸν ἀπόστολό του. Ὁ ὄχλος ἔκραζε: «Αἶρε αὐτόν!». Σκότωσέ τον, δηλαδή. Ὅπως ἄλλοτε γιὰ τὸ Χριστό, ἔτσι καὶ τώρα γιὰ τὸν ἀπόστολό του οἱ Ἰουδαῖοι ζητοῦν θάνατο. Ἀνθρωποκτόνος ὁ Διάβολος, ἀνθρωποκτόνοι καὶ τὰ φανατικὰ ὄργανά του.

Φοβεῖται καὶ ταράσσεται ὁ Παῦλος ἀπ' τὶς φονικὲς διαθέσεις καὶ ἀπαιτήσεις τοῦ πλήθους; Κάθε ἄλλο! Οἱ Ἰουδαῖοι ταράσσονται ἀπὸ τὸ πάθος, ὁ Παῦλος ἀπολαμβάνει ἠρεμία. Ὁ χιλίαρχος ἔχει γι' αὐτὸν τὴ φοβερὴ ὑπόνοια, ὅτι εἶνε ὁ Αἰγύπτιος ἀρχιστασιαστής, ποὺ ὡδή-

γησε στὴν ἔρημο τοὺς τέσσερες χιλιάδες σικαρίους στασιαστὰς μὲ δολοφονικὰ ξιφίδια. Ἀλλ' οὔτε ἡ φοβερὴ αὐτὴ ὑπόνοια τὸν ταράσσει. Τὴν διαλύει, δίνοντας μὲ ἠρεμία τὰ στοιχεῖα τῆς ταυτότητός του στὸν χιλίαρχο. Τονίζει, ὅτι δὲν εἶνε Αἰγύπτιος, ἀλλ' Ἰουδαῖος ἀπὸ τὴν Ταρσό, πόλι σπουδαία καὶ μὲ προνόμια ἀπ' τοὺς Ρωμαίους. Παρακαλεῖ δὲ τὸν χιλίαρχο νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸ πλῆθος, γιὰ νὰ τὸ διαφωτίσῃ γιὰ τὴν ἀλήθεια. Ἡ μεγάλη ἀγάπη του δὲν τὸν ἄφηνε ποτὲ ν' ἀπελπισθῇ γιὰ τὸ λαό του. Ὁ χιλίαρχος ἐπέτρεψε καὶ ὁ ἀπόστολος, δεμένος καὶ ἀπ' τὰ δύο χέρια, ἄρχισε νὰ ὁμιλῇ στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Ἰδιαιτέρως συγκινητικὴ αὐτὴ ἡ δημηγορία. Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος λέγει: «Τί τούτου ἴσον τοῦ θεάματος, δυσὶν ἁλύσεσι δεδεμένον ἰδεῖν Παῦλον δημηγοροῦντα;» (E.P.MIGNE, 60, 327). Ὁ Παῦλος δέδεται, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται!

Ἡ μεγαλειώδης ἠρεμία τοῦ Παύλου σὲ τόσο ταραχώδη καὶ φοβερὴ περίστασι εἶνε θαῦμα τῆς θείας χάριτος μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀποστόλου.

ΛΟΓΟΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥΣ ΕΠΙΚΛΗΣΙ ΤΗΣ ΙΔΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΟΥ ΠΟΛΙΤΟΥ

Στὸ εἰκοστὸ δεύτερο κεφάλαιο τῶν Πράξεων ἀναφέρονται: 1) Ὁ λόγος τοῦ Παύλου πρὸς τὸ Ἰουδαϊκὸ πλῆθος τῆς Ἱερουσαλὴμ γιὰ τὸν ἑαυτό του πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς, γιὰ τὴ θαυμαστὴ ἐπιστροφή του καὶ γιὰ τὴν ἔκστασί του στὸ ναὸ καὶ τὴν ἀποστολή του ἀπ' τὸν Κύριο στὰ ἔθνη, στίχ. 1 - 21, καὶ 2) Ἡ ἀντίδρασις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ πλήθους στὸ λόγο τοῦ Παύλου, τὸ δέσιμο τοῦ ἀποστόλου γιὰ μαστίγωσι, ἡ ἐπίκλησις τῆς ἰδιότητος τοῦ Ρωμαίου πολίτου, ἡ συνομιλία μὲ τὸν χιλίαρχο καὶ ἡ προσαγωγὴ ἐνώπιον τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου, στίχ. 22 - 30.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

2. *τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ* = μὲ τὴν Ἑβραϊκὴ γλῶσσα, στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα (ἐννοεῖται ἡ Ἀραμαϊκή, ποὺ μιλοῦσαν τότε οἱ Ἑβραῖοι).
προσεφώνει αὐτοῖς = μιλοῦσε πρὸς αὐτούς.
μᾶλλον παρέσχον ἡσυχίαν = ἔκαναν μεγαλύτερη ἡσυχία.

3. *ἀνατεθραμμένος* = ὁ ὁποῖος ἔχω μορφωθῆ.

4. *ὃς* = ὁ ὁποῖος, ἐγώ.
ταύτην τὴν ὁδὸν = αὐτὴ τὴ διδασκαλία, αὐτὴ τὴν πίστι, αὐτὴ τὴ θρησκεία.
ἄχρι θανάτου = μέχρι θανάτου, μὲ θανάσιμες διαθέσεις, θανασίμως.
δεσμεύων = δένοντας.

5. *ἄξων* = γιὰ νὰ ὁδηγήσω.
τοὺς ἐκεῖσε ὄντας = τοὺς ἐκεῖ εὑρισκομένους.
ἵνα τιμωρηθῶσι = γιὰ νὰ παιδευθοῦν, γιὰ νὰ ὑποστοῦν βασανιστήρια.

6. *φῶς ἱκανὸν* = πολὺ φῶς, πολὺ ἰσχυρὸ φῶς.

9. *οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες* = αὐτοὶ δὲ ποὺ ἦταν μαζί μου.

10. *ὧν τέτακταί σοι* = τὰ ὁποῖα ἔχουν ὁρισθῆ γιὰ σένα.

11. *ὡς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον* = καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπα.
ἀπὸ τῆς δόξης = ἀπὸ τὴ λάμψι.
ὑπὸ τῶν συνόντων μοι = ἀπ᾽ τοὺς συνοδούς μου.

12. *μαρτυρούμενος* = ὁ ὁποῖος εἶχε καλὴ μαρτυρία, ὑπόληψι.

13. *ἐπιστὰς* = ἀφοῦ στάθηκε μπροστά μου.
ἀνάβλεψον = ἀνάκτησε τὸ φῶς.
ἀνέβλεψα εἰς αὐτὸν = κοίταξα σ᾽ αὐτόν.

14. *προεχειρίσατό σε* = σὲ ἐξέλεξε ἢ σὲ προώρισε.
γνῶναι = νὰ γνωρίσῃς.

15. *ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ* = διότι θὰ εἶσαι μάρτυς γι᾽ αὐτόν.
ὧν ἑώρακας = αὐτῶν ποὺ εἶδες.

16. *καὶ νῦν τί μέλλεις;* = καὶ τώρα γιατί βραδύνεις;

17. *ἐγένετο... γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει* = συνέβη νὰ περιέλθω σὲ ἔκστασι.

18. *οὐ παραδέξονται* = δὲν θὰ παραδεχθοῦν.

19. *ἐπίστανται* = ξέρουν καλά.

20. *ἐξεχεῖτο* = ἐκχυνόταν, χυνόταν.
ἤμην ἐφεστὼς = ἤμουν παρών.
ἤμην συνευδοκῶν = συνευδοκοῦσα, συγκατάνευα.
τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ = στὴ θανάτωσί του, στὸ φόνο του.
τῶν ἀναιρούντων αὐτὸν = τῶν φονευτῶν του.

22. *ἐπῆραν τὴν φωνὴν* = ὕψωσαν τὴ φωνή.
αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς = ἀφάνισε ἀπὸ τὴ γῆ.
οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν = διότι δὲν ἔπρεπε αὐτὸς νὰ ζῇ.

23. *ριπτόντων τὰ ἱμάτια* = ἐνῷ ἔρριπταν (πετοῦσαν) ἐπάνω τὰ ἐνδύματα.
κονιορτὸν βαλλόντων = ἐνῷ σκόρπιζαν κονιορτό.

24. *ἄγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολὴν* = νὰ ὁδηγηθῇ στὸ στρατόπεδο.
ἀνετάζεσθαι αὐτὸν = νὰ παιδευθῇ αὐτός, νὰ βασανισθῇ αὐτός.
ἵνα ἐπιγνῷ = γιὰ νὰ μάθῃ.
δι᾽ ἣν αἰτίαν = γιὰ ποιὰ αἰτία.

οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ = φώναζαν ἔτσι ἐναντίον του.

25. *ὡς δὲ προέτειναν αὐτὸν* = ὅταν δὲ τὸν ἔδεσαν τεντωμένο.
τοῖς ἱμᾶσι = γιὰ τὰ λουριά, γιὰ τὸ μαστίγιο.
ἀκατάκριτος = χωρὶς νὰ ἔχη κατακριθῆ, χωρὶς νὰ ἔχη καταδικασθῆ.

26. *ὅρα τί μέλλεις ποιεῖν* = πρόσεχε τί πρόκειται νὰ κάνης.

28. *πολλοῦ κεφαλαίου* = μὲ μεγάλο κεφάλαιο, μὲ πολλὰ χρήματα.
ἐκτησάμην = ἀπέκτησα.
τὴν πολιτείαν ταύτην = τὸ πολιτικὸ αὐτὸ δικαίωμα.

29. *ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ* = ἀπομακρύνθηκαν ἀπ' αὐτόν.
ἐπιγνοὺς = ὅταν ἔμαθε.
ἦν αὐτὸν δεδεκὼς = ὅτι τὸν εἶχε δέσει (γιὰ μαστίγωσι).

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: «Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες!». Καίτοι ὁ Παῦλος προσφωνεῖ συκοφάντες καὶ κακοποιοὺς ἀνθρώπους, μᾶλλον δὲ ἄγρια θηρία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα μόλις πρόλαβε καὶ τὸν ἔσωσε ὁ χιλίαρχος φοβερὰ κακοποιημένον, ἐν τούτοις χρησιμοποιεῖ γλῶσσα γεμάτη ἀπὸ εὐγένεια, ἀγάπη καὶ σεβασμό. Δὲν λέγει, «Ὦ ταραξίες, κακοποιοὶ καὶ φονιᾶδες!», ἀλλὰ λέγει, «Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες!». Τοὺς νεωτέρους προσφωνεῖ ἀδελφούς, δεικνύοντας πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀγάπη του, καὶ ὅτι δὲν εἶνε ξένος καὶ ἐχθρός τους, ἀλλὰ δικός τους ἄνθρωπος. Τοὺς δὲ πρεσβυτέρους προσφωνεῖ πατέρας, δεικνύοντας πρὸς αὐτοὺς τὸ σεβασμό του. Ποῦ εἶνε οἱ αἱρετικοὶ ποὺ λένε, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὀνομάζωμε τοὺς κληρικοὺς πατέρας; Μὲ ἀπόλυτη βεβαίως ἔννοια πατέρας εἶνε ἕνας, ὁ Θεός. Ἀλλὰ μὲ σχετικὴ ἔννοια πατέρες εἶνε πολλοί, σαρκικοὶ καὶ πνευματικοί.

Ἡ προσφώνησις τοῦ Παύλου πρὸς τοὺς Ἰουδαίους φανερώνει, ὅτι στὴν ψυχὴ τοῦ ἀποστόλου δὲν ὑπῆρχε ἴχνος κακίας καὶ μνησικακίας. Ἀλλ' οὔτε δειλία καὶ ταραχὴ ὑπῆρχε στὴν ἀποστολικὴ ψυχή. Ὁ Χριστὸς εἶχε κάνει τὸν

ἀπόστολό του μεγαλόψυχο, ἡρωικὸ καὶ ἀτάραχο. Δὲν ταρασσόταν γιὰ τὶς ἐναντίον του ἀδικίες. Ταρασσόταν μόνον γιὰ τὶς ἀδικίες κατὰ τῶν ἄλλων, καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὴν ἀσέβεια κατὰ τοῦ Θεοῦ. Ἀντιθέτως ἐμεῖς ταρασσόμεθα ὅταν θίγεται τὸ ἄτομό μας, καὶ μᾶλλον μένουμε ἀτάραχοι ὅταν θίγωνται οἱ συνάνθρωποί μας καὶ ὁ Θεός. Πόσο διαφέρουμε ἐμεῖς ἀπ' τὸν ἀπόστολο! Ἐκεῖνος μεγαλόψυχος, ἐμεῖς μικρόψυχοι. Ἂς παρακαλοῦμε τὸ Θεὸ νὰ μικρύνῃ τὸν ἐγωισμό μας καὶ νὰ πλατύνῃ τὴν καρδιά μας.

Στίχ. 2: Ὁ Παῦλος, εὐπαίδευτο πρόσωπο, γνώριζε τὴν Ἑλληνική, διεθνῆ τότε γλῶσσα. Καὶ θὰ μποροῦσε νὰ μιλήσῃ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους στὴν Ἑλληνική. Καὶ ἕνα μέρος ἀπ' αὐτούς, οἱ μορφωμένοι, θὰ τὸν καταλάβαιναν. Πολλοὶ δὲ καὶ θὰ τὸν θαύμαζαν γιὰ τὴν ἑλληνομάθειά του, ὅπως προηγουμένως τὸν θαύμασε ὁ χιλίαρχος (Πράξ. κα' 37). Ἔχοντας δὲ τὸ χάρισμα τῆς γλωσσολαλίας, ὁ ἀπόστολος θὰ μποροῦσε ἐπίσης νὰ ὁμιλήσῃ στὴ Ρωμαϊκὴ καὶ σ' ὅλες τὶς γλῶσσες τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ προτίμησε νὰ μιλήσῃ στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, τὴν Ἑβραϊκή, ἀκριβέστερα τὴν Ἀραμαϊκή, ποὺ ἦταν συγγενὴς πρὸς τὴν Ἑβραϊκὴ καὶ μιλοῦσαν τότε οἱ Ἑβραῖοι.

Τί διδάσκει τοῦτο; Ὅτι οἱ ὁμιλητές, καὶ μάλιστα οἱ ἱεροκήρυκες, πρέπει νὰ ὁμιλοῦν σὲ γλῶσσα καταληπτὴ καὶ ζωντανή, τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ, γιὰ νὰ καταλαβαίνουν ὅλοι. Νὰ μὴ ἐκχυδαΐζουν βεβαίως τὴ γλῶσσα, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ τὴν κάνουν ἐπιτηδευμένη, ἀκαδημαϊκὴ καὶ ἀκατάληπτη. Ἰδίως οἱ ἀλήθειες τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἔκφρασί τους χρειάζονται γλῶσσα καταληπτή, ζωντανὴ καὶ εὐπρεπῆ. Πολλοὶ ἱεροκήρυκες ἀποτυγχάνουν στὰ κηρύγματά τους, διότι χρησιμοποιοῦν ἀκαδημαϊκὴ γλῶσσα. Καὶ ἄλλοι συναρπάζουν, διότι χρησιμοποιοῦν ἁπλῆ γλῶσσα καὶ μιλᾶνε στὴν καρδιὰ τοῦ λαοῦ. Ἱερεῖς καὶ ἱεροκήρυκες! «Λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλὴμ» (Ἠσ. μ' 2).

Στίχ. 3 - 5: Ἐδῶ ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ ἀπ' τὴ ζωή του. Δὲν ὑποβάλλει στὸ ἀκροατήριό του προτάσεις πίστεως. Δὲν

διατυπώνει θεωρητικά ἐπιχειρήματα. Χρησιμοποιεῖ τὸ ἐπιχείρημα ἀπ' τὴν προσωπική του πεῖρα, ποὺ κανεὶς κυνικὸς καὶ ἄπιστος δὲν μπορεῖ ν' ἀνασκευάσῃ. Ὁμιλεῖ γιὰ τὴ ζωή του πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς, γιὰ νὰ πιστεύσουν στὸ θαῦμα, ποὺ προκάλεσε τὴν ἀπότομη καὶ ριζικὴ μεταβολή του.

Ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν κατηγόρησαν ὡς ἐχθρὸ τοῦ τόπου καὶ τοῦ νόμου, ἀπολογούμενος τονίζει, ὅτι εἶνε Ἰουδαῖος, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός των, ὅτι γεννήθηκε στὴν Ταρσό, πόλι σπουδαία καὶ μὲ σπουδαῖα πολιτικὰ προνόμια, ὅτι ἐγκατέλειψε τὴ σπουδαία καὶ προνομιοῦχο πόλι τῆς γεννήσεώς του καὶ ἦλθε καὶ σπούδασε στὴν Ἰερουσαλήμ, ὅτι ἔμαθε μὲ ἀκρίβεια τὸ νόμο τῶν πατέρων, μαθητεύοντας στὰ πόδια τοῦ Γαμαλιήλ, αὐστηροῦ καὶ περιφήμου νομοδιδασκάλου, καὶ ὅτι ἦταν ζηλωτὴς τοῦ Θεοῦ.

Ὡς ἀπόδειξι τοῦ μεγάλου ζήλου του γιὰ τὸ Θεὸ καὶ τὸ νόμο τοῦ Θεοῦ ἀναφέρει τὸ σκληρὸ διωγμό, ποὺ ἔκανε κατὰ τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως. «Ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδοὺς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας». Ἡ ψυχή του ἦταν γεμάτη ἀπὸ μῖσος καὶ φονικὴ διάθεσι κατὰ τῶν ἀκολούθων τῆς νέας πίστεως. Ἔδενε καὶ πετοῦσε στὶς φυλακὲς ὄχι μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ ἀδύνατες γυναῖκες. Γιὰ τὴ θανάσιμη ἐχθρότητά του ἀπέναντι τῆς νέας πίστεως ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία καὶ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ὅλου τοῦ πρεσβυτερίου, τοῦ Συνεδρίου δηλαδή. Ἀναφέρει ὅτι ἐκ μέρους των ἔλαβε ἐπιστολὲς πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀδελφοὺς στὴ Δαμασκὸ καὶ πήγαινε νὰ συλλάβῃ καὶ τοὺς ἐκεῖ ὀπαδοὺς τῆς νέας πίστεως καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ δεμένους στὴν Ἰερουσαλὴμ γιὰ νὰ βασανισθοῦν.

Τόσο φανατικὸς διώκτης τοῦ Χριστιανισμοῦ πῶς ἀποτόμως μεταβλήθηκε; Αὐτὸς ποὺ ἔπιανε καὶ πήγαινε νὰ πιάσῃ χριστιανούς, πῶς πιάστηκε στὰ δίκτυα τοῦ Χριστιανισμοῦ; Αὐτὸς ποὺ ἔδενε καὶ πήγαινε νὰ δέσῃ τοὺς πιστοὺς τοῦ Ἰησοῦ, πῶς δέθηκε ὁ ἴδιος καὶ ἔγινε δοῦλος τοῦ Ἰησοῦ; Αὐτὸς ποὺ βασάνιζε, πῶς τώρα ὑφίσταται μὲ προθυμία

καὶ χαρὰ βασανιστήρια γιὰ τὴν πίστι τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου; Τέτοια μεταβολὴ δὲν ἐξηγεῖται ἀλλιῶς, παρὰ μὲ θαῦμα. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος στὴ συνέχεια ἀφηγεῖται τὸ σημεῖο κοντὰ στὴ Δαμασκό.

Στίχ. 6 - 11: Ὅλες οἱ ἐμφανίσεις τοῦ ἀναστάντος Ἰησοῦ κατὰ τὰ Εὐαγγέλια ἔγιναν τὴν ἡμέρα, ὄχι τὴ νύκτα, ἡ ὁποία δημιουργεῖ φαντασιώσεις. Καὶ ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰησοῦ στὸν Παῦλο ἔγινε τὴν ἡμέρα, «περὶ μεσημβρίαν», σὲ πλῆρες φῶς. Ἔντονο τὸ φῶς τῆς μεσημβρίας, στὴ μεγαλύτερη ἀκμή του. Ἀλλὰ τὴν ὥρα ἐκείνη ἄλλο φῶς, ἐντονώτερο, ἐξουδετέρωσε τὸ ἡλιακὸ φῶς. Τὸ ἀνώτερο τοῦτο φῶς, ἄκτιστο, ὅπως τὸ θαβώρειο, ἦταν ἡ ἀκτινοβολία τοῦ ἐνδόξου σώματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Τοῦ ἐξαισίου τούτου φωτὸς θεατὴς καὶ μάρτυς δὲν εἶνε ὁ Παῦλος μόνο. Τοῦ ὑπερφυσικοῦ τούτου φωτὸς θεαταὶ καὶ μάρτυρες εἶνε καὶ οἱ συνοδοὶ τοῦ Παύλου. Οἱ συνοδοὶ δὲν εἶδαν μὲν τὸν Ἰησοῦν, ὅπως εἶδε ὁ Παῦλος (Πράξ. θ' 17, κστ' 16), εἶδαν ὅμως τὸ φῶς καὶ κυριεύθηκαν ἀπὸ φόβο. Ὁ δὲ Παῦλος τυφλώθηκε ἀπὸ τὴ λάμψι τοῦ φωτός, ὥστε νὰ ὁδηγηθῇ χειραγωγούμενος στὴ Δαμασκό. Ἐπὶ πλέον ὁ Παῦλος ἄκουσε καὶ τὴ φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ καὶ συνωμίλησε μαζί του. Λέγοντας δὲ ὁ Παῦλος, ὅτι αὐτὸς μὲν ἄκουσε τὴ φωνή, οἱ δὲ συνοδοί του δὲν τὴν ἄκουσαν, ἐννοεῖ, ὅτι αὐτὸς ἄκουσε τὴ φωνὴ ὡς λέξεις καὶ νοήματα καὶ κατάλαβε τί ἔλεγε, ἐνῷ οἱ συνοδοί του δὲν ἄκουσαν ἔτσι. Κατὰ τὸ Πράξ. θ' 7 τὴ φωνὴ ἄκουσαν καὶ οἱ συνοδοί. Ἀλλὰ πῶς; Ἁπλῶς ὡς ἦχο καὶ βοή, ὄχι ὡς λέξεις καὶ νοήματα.

Ὅπως ὁ ἀπόστολος περιγράφει τὸ θαῦμα, θέλει ν' ἀποδείξῃ στοὺς ἀκροατάς του, ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ φαντασίωσι, ἀλλὰ γιὰ πραγματικὸ θαῦμα, μὲ πολλὰ στοιχεῖα καὶ πολλὲς μαρτυρίες κατωχυρωμένο.

Ὅταν ἀναφέρωμε στοὺς ἄλλους θαύματα γιὰ νὰ πιστεύσουν, τὰ θαύματα πρέπει νὰ εἶνε κατωχυρωμένα.

Στίχ. 12 - 16: Μετὰ τὸ θαῦμα κοντὰ στὴ Δαμασκό, ὁ Παῦλος ἀναφέρει ἄλλο θαῦμα μέσα στὴ Δαμασκό. Γιὰ τὸ

νέο θαῦμα μάρτυς ὁ Ἀνανίας. Ὁ Ἀνανίας δὲν ἦταν ἐχθρὸς τοῦ νόμου, ἀλλ' «ἀνὴρ εὐσεβὴς κατὰ τὸν νόμον». Ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Δαμασκοῦ ἔδιναν μαρτυρία γιὰ τὸ πρόσωπό του, βεβαίωναν τὴν πίστι καὶ τὴν ἐντιμότητά του. Ὡς εὐυπόληπτος ὁ Ἀνανίας ἦταν καὶ μάρτυς ἀξιόπιστος. Χωρὶς ὁ Ἀνανίας νὰ γνωρίζῃ προσωπικῶς τὸν Παῦλο, κατὰ τὴ θεία ἀποκάλυψι καὶ ὁδηγία ἦλθε πρὸς αὐτόν, τὸν θεράπευσε ἀπὸ τὴν τύφλωσι καὶ ὑπενθυμίζοντας τὸ ὅραμα κοντὰ στὴ Δαμασκὸ τοῦ εἶπε: «Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν προεχειρίσατό σε γνῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἰδεῖν τὸν Δίκαιον καὶ ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, ὅτι ἔσῃ μάρτυς αὐτῷ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ὧν ἑώρακας καὶ ἤκουσας. Καὶ νῦν τί μέλλεις; Ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου ἐπικαλεσάμενος τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου».

Πολὺ συγκινητικὰ αὐτὰ τὰ λόγια. Ὁ Παῦλος μέχρι τότε ἀγνοοῦσε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εἶχε ζῆλο, ἀλλ' ὄχι μὲ ἐπίγνωσι. Ὅ,τι ἔπραττε κατὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἔπραττε ἀπὸ ἄγνοια. Ὁ δὲ Θεός, ποὺ προγνώριζε τὰ βάθη καὶ τὴν καλὴ προαίρεσι τοῦ Παύλου, τὸν προώρισε νὰ γνωρίσῃ τὸ θέλημά του καὶ νὰ ἰδῇ τὸν Δίκαιο καὶ ν' ἀκούσῃ φωνὴ ἀπὸ τὸ στόμα του. Ὁ Ἰησοῦς εἶνε ὁ Δίκαιος, τουτέστιν ὁ Ἅγιος. Αὐτὴ ἡ ὀνομασία εἶνε ἔμμεσος ἔλεγχος κατὰ τῶν Ἰουδαίων. Οἱ Ἰουδαῖοι καταδίκασαν καὶ θανάτωσαν τὸν Δίκαιο! Αὐτὴ ἡ ὀνομασία εἶνε ἔλεγχος καὶ γιὰ τὸν Παῦλο. Ὁ Παῦλος καταδίωξε τὸν Δίκαιο! Ἀλλ' αὐτὴ ἡ ὀνομασία δεικνύει καὶ τὴν τιμή, τῆς ὁποίας ἀξιώθηκε ὁ Παῦλος. Ὁ διώκτης ἀξιώθηκε νὰ ἰδῇ καὶ νὰ ἀκούσῃ τὸν Δίκαιο καὶ νὰ γίνῃ μάρτυς του πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, Ἰουδαίους καὶ ἐθνικούς, μαρτυρῶντας ὅσα εἶδε καὶ ἄκουσε! Αὐτόπτης, ἀκουστὴς καὶ μάρτυς τοῦ Δικαίου! Ποῦ εἶνε οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν νὰ ὀνομάζωνται μάρτυρες τοῦ Ἰησοῦ; Ὁ Παῦλος εἶνε μάρτυς τοῦ Ἰησοῦ, διότι ὁ Ἰησοῦς εἶνε αὐτὸς ὁ Ἰεχωβᾶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὁ Δίκαιος ἢ Ἅγιος μὲ ἀπόλυτη ἔννοια, ὁ ἀληθινὸς Θεός.

Μετὰ τὴν ἀποκάλυψι τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ἡ

βραδύτης καὶ χρονοτριβὴ εἶνε ἀδικαιολόγητη. Ὁ Παῦλος προτρέπεται νὰ βαπτισθῇ ἀμέσως καὶ ν᾽ ἀπολύνῃ μὲ τὸ βάπτισμα τὶς ἁμαρτίες του, ἀφοῦ ἐπικαλεσθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, τοῦ Ἰησοῦ δηλαδή, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ἀναγνώρισι τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ. Ποῦ εἶνε πάλι οἱ ψευδο - Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, ποὺ λένε ὅτι ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶνε Θεὸς καὶ τὸ βάπτισμα δὲν εἶνε μυστήριο; Ἂν ὁ Ἰησοῦς δὲν ἦταν Θεός, ὁμοούσιος καὶ ἴσος μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Πνεῦμα, ἡ Καινὴ Διαθήκη δὲν θὰ ἔλεγε νὰ τὸν ἐπικαλούμεθα ὡς Κύριο. Καὶ ἂν τὸ βάπτισμα δὲν ἦταν μυστήριο, δὲν θὰ ἐξήλειφε τὶς ἁμαρτίες.

Ὁ Κύριος, ἀπ᾽ εὐθείας κοντὰ στὴ Δαμασκὸ καὶ διὰ μέσου τοῦ Ἀνανία μέσα στὴ Δαμασκό, κάλεσε τὸν Παῦλο νὰ γίνῃ δοῦλος καὶ ἀπόστολός του. Ἀναφέροντας δὲ ὁ Παῦλος τὰ θαυμαστὰ περιστατικὰ τῆς κλήσεώς του εἶνε σὰν νὰ ἔλεγε: Ὁ Κύριος μὲ κάλεσε. Πῶς μποροῦσα νὰ ἀντισταθῶ στὸν Κύριο;

Στίχ. 17 - 21: Οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν τὸν Παῦλο ὡς ἐχθρὸ τοῦ ναοῦ. Ἀλλ᾽ ὁ ἀπόστολος ἀνέτρεψε τὴ δεινὴ κατηγορία λέγοντας, ὅτι μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἰερουσαλὴμ προσευχόταν στὸ ναό. Οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν ἐπίσης τὸν Παῦλο ὡς ἐχθρὸ τοῦ Ἔθνους του. Ἀλλ᾽ ὁ ἀπόστολος ἀνέτρεψε καὶ τὴ φοβερὴ αὐτὴ κατηγορία. Ἐμφάνισε τὴν πρόθεσί του, νὰ κηρύξῃ στὴν Ἰερουσαλὴμ πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς του. Ἀνέφερε τὴν προειδοποίησι τοῦ Κυρίου, νὰ ἐξέλθῃ ταχέως ἀπὸ τὴν Ἰερουσαλήμ, διότι δὲν θὰ παραδέχονταν τὸ κήρυγμά του. Ἀνέφερε καὶ τὴ δική του ἐλπίδα, ὅτι θὰ τὸν ἄκουαν, διότι γνώριζαν καλά, ὅτι προηγουμένως ἦταν ἀπηνὴς διώκτης τῶν χριστιανῶν, καὶ μάλιστα, ὅτι μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους Ἰουδαίους ἐπιδοκίμαζε τὸ φόνο τοῦ Στεφάνου καὶ κρατοῦσε τὰ ἐνδύματα τῶν φονευτῶν τοῦ μάρτυρος τοῦ Ἰησοῦ –μάρτυρος διὰ λόγου–, ὁ ὁποῖος ἐπισφράγισε τὴ μαρτυρία του μὲ αἷμα. Καὶ τέλος ἀνέφερε τὴν ἐκ νέου ἐντολὴ τοῦ Κυρίου, ν᾽ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τὴν Ἰερουσαλήμ, γιὰ νὰ γίνῃ ἀπόστολος ἐθνῶν.

Στίχ. 22 - 23: Ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἄκουσαν τὸν Παῦλο

νὰ ὁμιλῇ γιὰ ἔθνη, καταλήφθηκαν ἀπὸ δαιμονικὸ παροξυσμό. Σωβινισταὶ καὶ ἐγωισταί, νόμιζαν ὅτι ὁ Θεὸς ἦταν μόνο γι' αὐτούς. Δὲν ἤθελαν ν' ἀκούουν γιὰ τὰ ἄλλα ἔθνη. Αἰσθάνονταν γι' αὐτὰ ἀηδία καὶ βδελυγμία, ἀποστροφὴ καὶ μῖσος. Τὸ πολὺ - πολύ, δέχονταν νὰ γίνωνται οἱ ἐθνικοὶ προσήλυτοι τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ καὶ νὰ ὑφίστανται περιτομή. Τὴν ἀποστολὴ τοῦ Παύλου μεταξὺ τῶν ἐθνικῶν ἔβλεπαν σὰν ἐσχάτη προδοσία. Καὶ γι' αὐτὸ ὕψωσαν τὴ φωνή τους καὶ κραύγαζαν: «Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθῆκεν αὐτὸν ζῆν». «Ἐξαφάνισε ἀπὸ τὴ γῆ ἕνα τέτοιο ὑποκείμενο! Διότι δὲν ἔπρεπε νὰ ζῇ!».

Δὲν ἔπρεπε νὰ ζῇ ὁ Παῦλος, ὁ εὐγενέστερος καὶ εὐεργετικώτερος ἄνθρωπος ὅλων τῶν αἰώνων! Καὶ ἂν δὲν ἔπρεπε νὰ ζῇ ὁ Παῦλος, τότε ποῖος ἄξιζε νὰ ζῇ;

Κραύγαζαν συνεχῶς. Οὔρλιαζαν σὰν ἄγρια θηρία. Πετοῦσαν τὰ ἐνδύματά τους. Σκόρπιζαν κονιορτό. Ἔσειαν τὴ γῆ καὶ τὸν ἀέρα ἀπὸ τὸ μῖσος καὶ τὴν ταραχή τους! Ἔδειχναν στὸ χιλίαρχο, ὅτι μὲ τίποτε δὲν μποροῦσαν νὰ κατευνασθοῦν, παρὰ μὲ τὴ θανάτωσι τοῦ Παύλου. Σκηνὴ ὁμοία μὲ τὴ σκηνὴ ἐκείνη τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς στὸ πραιτώριο τοῦ Πιλάτου.

Ὅταν οἱ συνειδήσεις καυτηριάζωνται καὶ πωρώνωνται, οἱ ἄνθρωποι ἐξομοιώνονται μὲ τὰ θηρία καὶ τοὺς δαίμονας.

Στίχ. 24 - 29: Ὁ χιλίαρχος, μὴ γνωρίζοντας τὰ Ἀραμαϊκά, δὲν κατάλαβε γιὰ ποιὰ αἰτία οἱ Ἰουδαῖοι κραύγαζαν κατὰ τοῦ Παύλου. Καὶ νομίζοντας, ὅτι ὁ Παῦλος ἦταν ἔνοχος, διέταξε νὰ ὁδηγηθῇ στὸ στρατόπεδο καὶ νὰ παιδευθῇ μὲ μαστιγώσεις, γιὰ νὰ ὁμολογήσῃ, γιὰ ποιὰ αἰτία κραύγαζαν ἔτσι ἐναντίον του. Ἀλλ' ὅταν τὸν ἔδεσαν τεντωμένο γιὰ τὸ μαστίγιο, ἐπικαλέστηκε τὴν ἰδιότητα τοῦ Ρωμαίου πολίτου, τοῦ πολίτου δηλαδὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας (ὄχι τοῦ κατοίκου τῆς Ρώμης). Εἶπε πρὸς τὸν ἑκατόνταρχο: «Ἐπιτρέπεται σὲ σᾶς νὰ μαστιγώνετε Ρωμαῖο ἄνθρωπο, χωρὶς νὰ ἔχῃ καταδικασθῇ;». Ὅταν ἄκουσε τοῦτο ὁ ἑκατόνταρχος, πῆγε στὸ χιλίαρχο καὶ τοῦ ἐπέστησε τὴν προσοχὴ λέγοντας: «Πρόσεχε τί πρόκειται

νὰ κάνῃς. Διότι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶνε Ρωμαῖος». Τότε ὁ χιλίαρχος ρώτησε τὸν Παῦλο, ἂν εἶνε πραγματικῶς Ρωμαῖος. Καὶ ὅταν ὁ Παῦλος ἀπάντησε ναί, ὁ χιλίαρχος εἶπε: «Ἐγὼ πολλοῦ κεφαλαίου ἐκτησάμην τὴν πολιτείαν ταύτην». Ἐγώ, δηλαδή, μὲ πολὺ χρηματικὸ κεφάλαιο ἀπέκτησα τὸ πολιτικὸ αὐτὸ δικαίωμα. Ὁ δὲ Παῦλος εἶπε: «Ἐγὼ δὲ καὶ γεγέννημαι». «Ἀλλ' ἐγὼ καὶ ἔχω γεννηθῆ». Τὸ προνόμιο νὰ εἶνε Ρωμαῖος πολίτης ὁ Παῦλος εἶχε ἀπὸ τὴ γέννησί του, διότι ἤδη ὁ πατέρας του ἢ ἄλλος πρόγονός του εἶχε ἀποκτήσει τὸ προνόμιο αὐτὸ καὶ τὸ μεταβίβασε κληρονομικῶς. Ἀμέσως οἱ στρατιῶτες, οἱ ὁποῖοι θὰ βασάνιζαν τὸν Παῦλο, ἀπομακρύνθηκαν ἀπ' αὐτόν, καὶ ὁ χιλίαρχος φοβήθηκε, διότι τὸν εἶχε δέσει γιὰ μαστίγωσι.

Ὅπως ὁ Θεὸς εἶχε προορίσει νὰ γίνῃ ὁ Παῦλος ἀπόστολός του, ἔτσι εἶχε προνοήσει καὶ νὰ εἶνε Ρωμαῖος πολίτης. Ὁ πατέρας ἢ ἄλλος πρόγονος τοῦ Παύλου εἶχε ἀποκτήσει τοῦτο τὸ δικαίωμα, γιὰ νὰ χρησιμεύσῃ κατόπιν στὸν ἀπόστολο.

Ὁ ἀπόστολος σπανίως χρησιμοποίησε τοῦτο τὸ δικαίωμα. Δὲν τὸ χρησιμοποίησε γιὰ προσωπικό του ὄφελος, γιὰ ν' ἀποφεύγῃ ὕβρεις ἀπ' τὸν ὄχλο, ἄδικες κατηγορίες καὶ κακοποιήσεις καὶ νὰ κάνῃ τὴ ζωή του εὔκολη καὶ ἄνετη. Τὸ χρησιμοποίησε σὲ σοβαρώτερες περιπτώσεις κινδύνου τῆς ζωῆς του καὶ γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησι τοῦ ἔργου τοῦ Εὐαγγελίου. Ἂς γίνωνται μιμηταὶ τοῦ ἀποστόλου ὅλοι οἱ ἀξιωματοῦχοι καὶ προνομιοῦχοι. Ἂς χρησιμοποιοῦν τὴ θέσι, τὸ ἀξίωμα, τὸ κῦρος καὶ τὰ προνόμιά τους ὄχι γιὰ προσωπικό τους ὄφελος, ἀλλὰ γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἀδελφῶν καὶ τὸ γενικὸ καλό.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΠΑΥΛΟΥ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Στὸ εἰκοστὸ τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 6, ὁ Παῦλος ἀρχίζει νὰ ἀπολογῆται ἐνώπιον τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου, ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας διατάσσει νὰ κτυπήσουν τὸν ἀπόστολο στὸ στόμα, ὁ ἀπόστολος στηλιτεύει τὸν ἀρχιερέα, οἱ παριστάμενοι κατηγοροῦν τὸν ἀπόστολο γιὰ ὕβρι κατὰ τοῦ ἀρχιερέως, ὁ Παῦλος ἀπαντᾷ στὴν κατηγορία, καὶ κατόπιν φωνάζει στὸ Συνέδριο, ὅτι δικάζεται γιὰ τὴν ἐλπίδα του στὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

2. *ἐπέταξε* = διέταξε.
τοῖς παρεστῶσιν αὐτῷ = στοὺς παρισταμένους πλησίον του.
τύπτειν = νὰ κτυπήσουν.

3. *τοῖχε κεκονιαμένε* = τοῖχε ἀσβεστωμένε.
κάθῃ = κάθεσαι στὴ δικαστικὴ ἕδρα.
κελεύεις με τύπτεσθαι = διατάσσεις νὰ κτυπηθῶ.

4. *λοιδορεῖς* = ὑβρίζεις.

5. *οὐκ ᾔδειν* = δὲν ἤξερα.
οὐκ ἐρεῖς κακῶς = δὲν θὰ κακολογήσῃς, νὰ μὴ κακολογήσῃς.

6. *γνοὺς* = ἀντιληφθείς.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Ὁ ἀπόστολος ἀπολογεῖται ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου. Κοιτάζει τοὺς συνέδρους κατὰ πρόσωπο. Δὲν ἔχει κάτι, γιὰ τὸ ὁποῖο νὰ ἐντρέπεται, ὥστε νὰ σκύβῃ τὸ κεφάλι

καὶ νὰ βλέπη πρὸς τὰ κάτω. Πραγματοποιεῖται καὶ σ' αὐτόν, ὅ,τι εἶπε ὁ Θεὸς στὸν προφήτη Ἰεζεκιήλ: «Ἰδοὺ δέδωκα τὸ πρόσωπόν σου δυνατὸν κατέναντι τοῦ προσώπου αὐτῶν... καὶ ἔσται διὰ παντὸς κραταιότερον πέτρας. Μὴ φοβηθῇς ἀπ' αὐτῶν μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν» (Ἰεζ. γ' 8 - 9). Οἱ σύνεδροι ἦταν βράχοι καὶ σκληρότεροι ἀπὸ βράχους λόγῳ ἀναισθησίας. Ὁ δὲ Παῦλος ἦταν βράχος καὶ ἰσχυρότερος ἀπὸ βράχο λόγῳ ἀφοβίας, θάρρους καὶ σταθερότητος.

Γιὰ τὴν ἀθωότητά του ὁ ἀπόστολος ἐπικαλεῖται τὴ μαρτυρία τῆς συνειδήσεώς του. «Ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ ἄχρι ταύτης τῆς ἡμέρας». Ἐγώ, δηλαδή, δὲν ἔπραξα κάτι, γιὰ τὸ ὁποῖο νὰ μοῦ καταμαρτυρῇ ἡ συνείδησίς μου καὶ νὰ εἶμαι ἄξιος δεσμῶν καὶ θανάτου. Σὲ κάθε πρᾶγμα πολιτεύτηκα μὲ ἀγαθὴ συνείδησι ἀπέναντι στὸ Θεὸ μέχρι τὴν ἡμέρα αὐτή.

Ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ γιὰ τὴ διαγωγή του, ἀφ' ὅτου ἔγινε χριστιανός. Ἀπὸ τότε ἡ συνείδησίς του διαφωτίζεται ἀπὸ τὸ Θεὸ πλήρως καὶ πολιτεύεται ὀρθῶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἡ πίστις βεβαίως καὶ ἡ ἱεραποστολικὴ δρᾶσις του δυσαρεστοῦν τοὺς Ἰουδαίους. Ἀλλ' εὐχαριστοῦν τὸ Θεό. Καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ ἀπόστολος δὲν πράττει τίποτε τὸ ἀσεβὲς ἀπέναντι τοῦ νόμου καὶ ἐχθρικὸ καὶ ἄδικο ἀπέναντι τῶν Ἰουδαίων.

Ἀλλὰ καὶ προτοῦ ὁ Παῦλος πιστεύσῃ στὸ Χριστό, εἶχε μὲν πεπλανημένη συνείδησι, ἀλλ' ὄχι κακή. Ὅ,τι ἔπραττε, τὸ ἔπραττε ἀπὸ ζῆλο, ὄχι ἀπὸ κακία.

Ἀδελφοί! Πόσοι ἀπὸ μᾶς ἠμποροῦν νὰ εἰποῦν, «Ἐγὼ πάσῃ συνειδήσει ἀγαθῇ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ»; Πολλὲς φορὲς παρακούσαμε τὴ φωνὴ τῆς συνειδήσεώς μας. Πολλὰ ἡ συνείδησίς μας καταμαρτυρεῖ εἰς βάρος μας. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἔχουμε παρρησία ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' οὔτε ἀπέναντι τῶν ἀνθρώπων. Διότι καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους ἀδικήσαμε μὲ ἄδικες κρίσεις καὶ ἐνέργειες. Δὲν εἴμεθα ἀκέραιοι ὅπως ὁ Παῦλος. Εἴμεθα ἐλλιπεῖς καὶ ἐλαττωματικοί. Καὶ ἂς προσευχώμεθα καὶ ἀγωνιζώμεθα

νὰ γίνωμε καλλίτεροι, ὅμοιοι κατὰ τὸ δυνατὸ μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο.

Στίχ. 2 - 5: Ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερεύς, γνωστὸς ἀπὸ τὸν Ἰώσηπο γιὰ τὴν πλεονεξία καὶ τὶς παρανομίες του, ἐξωργίστηκε ἀπὸ τήν ἀπολογία τοῦ ἀποστόλου. Καίτοι ὁ Παῦλος δὲν εἶπε τίποτε κακό, ὁ ἀρχιερεὺς ἐνωχλήθηκε ἀπὸ τὸ θάρρος του. Ἴσως ἐρεθίστηκε, ἐπειδὴ ὁ Παῦλος ἀπευθύνθηκε στὸ Συνέδριο μὲ τρόπο ἀδελφικὸ καὶ δὲν προσφώνησε εἰδικῶς τὸν ἀρχιερέα. Οἱ ὑπερήφανοι ἀξιωματοῦχοι ἔχουν τὴν ἀπαίτησι, νὰ συστέλλωνται οἱ ἄνθρωποι ἐνώπιόν τους καὶ νὰ τρέμουν, ἔστω καὶ ἂν εἶνε ἀθῷοι. Οἱ ὑπερήφανοι ἀξιωματοῦχοι θεωροῦν τὸ θάρρος τῶν ἀνθρώπων θράσος.

Ἐξωργισμένος λοιπὸν ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας, διότι θεώρησε προσβεβλημένο τὸν ἐγωισμό του, διέταξε τούς παρισταμένους πλησίον τοῦ Παύλου νὰ κτυπήσουν τὸ στόμα του, εἴτε μὲ τὸ χέρι εἴτε μὲ ράβδο. Καὶ μᾶλλον κτύπησαν τὸ στόμα τοῦ ἀποστόλου, ὡς δῆθεν ἰταμὸ καὶ αὔθαδες! Κτύπησαν τὸ στόμα ἐκείνου, ὁ ὁποῖος δικαιώθηκε ἀπὸ τὴν Ἱστορία καὶ χαρακτηρίστηκε ὡς «στόμα Χριστοῦ»! Ἀλλὰ μὲ τὸ κτύπημα ὁ ἀπόστολος μιμήθηκε προφήτας, τὸν Μιχαία καὶ τὸν Ἱερεμία (Γ' Βασ. κβ' 24, Ἱερ. κ' 2). Μιμήθηκε καὶ τὸν Κύριό του, ὁ ὁποῖος ἐπίσης εἶχε κτυπηθῇ ἀπὸ τὸν ὑπηρέτη τοῦ ἀρχιερέως ὡς δῆθεν αὐθαδιάσας ἀπέναντι τοῦ ἀρχιερέως.

Ὁ Χριστὸς διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸ ἄδικο ράπισμα: «Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις;» (Ἰωάν. ιη' 23). Καὶ ὁ Παῦλος διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὴν παράνομη διαταγὴ τοῦ ἀρχιερέως Ἀνανία: «Τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε· καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι!».

Ὁ ἀπόστολος δὲν διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸ πρόσωπό του. Τὰ κτυπήματα, τὶς κακοποιήσεις καὶ τὸ θάνατο γιὰ τὸ Χριστὸ θεωροῦσε τιμὴ καὶ ἡδονή. Ὁ ἀπόστολος διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸ νόμο. Ὁ νόμος ἀπαιτοῦσε, νὰ μὴ

τιμωρῆται κανείς, ἂν προηγουμένως δὲν ἐξετάζεται ἐπιμελῶς καὶ δὲν ἀποδεικνύεται ἔνοχος. Ἀλλ' ὁ ἀρχιερεὺς παραβίαζε τὸ νόμο. Καὶ ὄχι μόνο τὸ θεῖο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀνθρώπινο νόμο. Ἐνῷ ὡς δικαστὴς ἦταν ἐκπρόσωπος τοῦ νόμου καὶ ὤφειλε νὰ κρίνῃ συμφώνως πρὸς τὸ νόμο, ἐν τούτοις δὲν ἀνεχόταν οὔτε ν' ἀπολογηθῇ ὁ κατηγορούμενος! Παρανομῶντας διέτασσε νὰ κτυπηθῇ ὁ κατηγορούμενος στὸ στόμα, γιά νὰ τὸ κλείσῃ καὶ νὰ διακόψῃ τὴν ἀπολογία του μόλις ἄρχισε! Οὔτε στοιχειώδης σεβασμὸς τοῦ νόμου! Οὔτε τήρησις τοῦ τύπου! Ἡ τοιαύτη ἀσέβεια κατὰ τοῦ νόμου ἀπὸ τὸν ἐκπρόσωπο τοῦ νόμου στὴν ψυχὴ τοῦ Παύλου, ποὺ εἶχε ἐντονώτατο τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης, προκάλεσε ἱερὴ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησι.

Εἶνε φυσικὸ στοὺς ἐναρέτους καὶ ἁγίους, καὶ ἀπόδειξις τῆς ἀρετῆς καὶ ἁγιότητός των, νὰ ταράσσωνται καὶ ἀναστατώνωνται, νὰ ὀργίζωνται καὶ ἀγανακτοῦν σὲ περιπτώσεις καταφώρων καὶ κτυπητῶν ἀσεβειῶν καὶ ἀνομιῶν, μάλιστα ἀπὸ ἐκπροσώπους τῆς Θρησκείας καὶ τοῦ νόμου. Ὅσοι σὲ τέτοιες περιπτώσεις δὲν ἀναστατώνονται καὶ δὲν ἀγανακτοῦν, εἶνε ἀναίσθητοι.

Ἡ ἱερὴ ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησις τοῦ Παύλου ἐκδηλώθηκε μὲ τρομερὴ προφητεία καὶ ὀξὺ ἔλεγχο. Ὁ ἀπόστολος προφήτευσε, –δὲν καταράστηκε–, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ κτυποῦσε τὸν Ἀνανία. Καὶ πράγματι ὁ Θεὸς πάταξε τὸν Ἀνανία. Ὅπως πληροφορούμεθα ἀπὸ τὸν Ἰώσηπο, ὁ ἀνάξιος ἀρχιερεὺς σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς σικαρίους κατὰ τὸν Ἰουδαϊκὸ πόλεμο. Ὁ ἀπόστολος ἐπίσης ὠνόμασε τὸν ἀρχιερέα «τοῖχον κεκονιαμένον», τοῖχο ἀσβεστωμένο. Ἔτσι τὸν ὠνόμασε γιὰ τὴν ὑποκρισία του. Διότι ἐξωτερικῶς φαινόταν εὐπρεπὴς (ἴσως εἶχε καὶ λευκὴ ἐνδυμασία καὶ λευκὰ μαλλιὰ) καὶ ἐμφανιζόταν ὡς ὑπερασπιστὴς τοῦ νόμου, ἐνῷ ἐσωτερικῶς εἶχε τὴν ἀσχημία τῆς κακῆς καὶ παρανόμου προαιρέσεως. Ὁ Παῦλος χαρακτήρισε τὸν ἀρχιερέα μὲ χαρακτηρισμὸ παρόμοιον ἐκείνου, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Χριστὸς χαρακτήρισε τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισσαίους, ὅταν ἐκσφενδονίζοντας τὰ τρομερὰ «οὐαὶ» εἶπε σ' αὐτούς: «Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι

ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας» (Ματθ. κγ' 27). Ὁ Χριστὸς εἶπε «τάφοι κεκονιαμένοι» καὶ ὁ Παῦλος εἶπε «τοῖχος κεκονιαμένος». Ἂν συγκρίνωμε δὲ τοὺς δύο χαρακτηρισμούς, ὁ δεύτερος, τὸν ὁποῖο χρησιμοποίησε ὁ Παῦλος, εἶνε ὀλιγώτερο βαρύς.

Τὸ ὀξὺ ὕφος τοῦ Παύλου, ἐνῷ ἔκανε τὸν ἔνοχο ἀρχιερέα νὰ σιωπήσῃ, στοὺς παρισταμένους προκάλεσε ἀντίδρασι. Ἀρχιερατικώτεροι τοῦ ἀρχιερέως οἱ παριστάμενοι εἶπαν στὸν ἀπόστολο: «Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς;». «Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ ὑβρίζεις;». Ἡ παράνομη διαταγὴ τοῦ ἀρχιερέως, νὰ κτυπήσουν τὸν ἀπόστολο, δὲν ἐξήγειρε τὶς συνειδήσεις τῶν παρισταμένων καὶ δὲν προκάλεσε ἐκ μέρους τους διαμαρτυρία. Τὸ ὕφος τοῦ ἐν ἀμύνῃ εὑρισκομένου ἀποστόλου προκάλεσε τὴν ἀντίδρασί τους! Ἡ βάναυση πρᾶξις, τὸ κτύπημα στὸ στόμα, δὲν τοὺς ἐνώχλησε. Ὁ ζωηρὸς λόγος τοὺς ἐνώχλησε! Ἀντὶ νὰ εἰποῦν, «Τὸν ἀπόστολο τοῦ Θεοῦ διατάσσεις νὰ κτυπήσωμε;», ἢ «Ἄνθρωπο χωρὶς καταδικαστικὴ ἀπόφασι διατάσσεις νὰ κτυπήσωμε;», αὐτοὶ εἶπαν: «Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ ὑβρίζεις;». Ἀντὶ νὰ πάρουν τὸ μέρος τοῦ ἀδικουμένου, πῆραν τὸ μέρος τοῦ ἀδικοῦντος. Γιατί; Διότι ὁ ἀδικῶν βρισκόταν σὲ θέσι ἰσχύος, ἐνῷ ὁ ἀδικούμενος φαινόταν ἀδύναμος. Καὶ διότι αὐτοὶ εἶχαν περιδεῆ συνείδησι, καὶ ἐπὶ πλέον ἦταν κόλακες. Λόγῳ τῆς περιδεοῦς συνειδήσεώς των ἔβλεπαν τὸν ἀρχιερέα σὰν ταμποῦ, καὶ θεωροῦσαν ἀσέβεια νὰ κρίνῃ κανεὶς καὶ νὰ ἐλέγξῃ τὸν ἀρχιερέα. Καὶ ἐπειδὴ ἦταν καὶ κόλακες τῶν ἰσχυρῶν, θέλησαν νὰ εὐχαριστήσουν τὸν ἀρχιερέα. Ἔτσι συνήθως φέρονται οἱ πολλοί. Παίρνουν τὸ μέρος τῶν ἰσχυρῶν, ἔστω καὶ ἂν εἶνε καθάρματα, καὶ ἐπιπλήττουν καὶ ἐξουθενώνουν τοὺς ἀδυνάτους, ἔστω καὶ ἂν εἶνε ἅγιοι...

Στὴν Παλαιὰ Διαθήκη εἶνε γραμμένο: «Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς» (Ἐξόδ. κβ' 28). «Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου δὲν θὰ κακολογήσῃς». Ἀπ' αὐτὸ τὸ λόγο ὁρμώμενοι οἱ παριστάμενοι κοντὰ στὸν Παῦλο, ἐπέπληξαν

τὸν ἀπόστολο λέγοντας: «Τὸν ἀρχιερέα τοῦ Θεοῦ λοιδορεῖς;». Ὁ δὲ ἀπόστολος ἀπάντησε: «Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς». «Δὲν ἤξερα, ἀδελφοί, ὅτι εἶνε ἀρχιερεύς». Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ δίνει τὴν ἐντύπωσι, ὅτι ὁ Παῦλος ἀναγνώρισε, ὅτι δὲν ὡμίλησε στὸν ἀρχιερέα καλῶς, καὶ τρόπον τινὰ ζητεῖ συγγνώμη. Ἀπ' αὐτὴ δὲ τὴν ἀπάντησι ὁρμώμενοι πολλοὶ ὑποστηρίζουν, ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐλέγχῃ κανεὶς τοὺς κληρικοὺς καὶ νὰ χρησιμοποιῇ ἐναντίον τους ζωηρὲς ἐκφράσεις καὶ ὀξεῖς χαρακτηρισμούς. Ἀλλ' ἔχουν δίκαιο οἱ ὑποστηρικταὶ αὐτῆς τῆς γνώμης; Οἱ ἑρμηνευταὶ διχάζονται. Ἄλλοι ἰσχυρίζονται, ὅτι στὴν περίπτωσι αὐτὴ ὁ Παῦλος ἐξετράπη ἀπέναντι τοῦ ἀρχιερέως καὶ ἀναγνώρισε τὸ σφάλμα του. Ἄλλοι δὲ ὑποστηρίζουν, ὅτι ὁ ἀπόστολος ὡμίλησε ὀρθῶς, ἡ δὲ ἀπάντησίς του, «Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς», εἶνε εἰρωνεία ἢ προσποίησις τοῦ ἀποστόλου, ὅτι δὲν ἤξερε ἢ δὲν σκέφθηκε, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἀρχιερέα, καί, ἂν ἤξερε ἢ σκεπτόταν, δὲν θὰ ὡμιλοῦσε δῆθεν κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο. Ἡ δὲ προσποίησις τοῦ ἀποστόλου, ὅτι δὲν ἤξερε ἢ δὲν σκέφθηκε, ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἀρχιερέα, καί, ἂν ἤξερε ἢ σκεπτόταν, δὲν θὰ ὡμιλοῦσε δῆθεν κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἦταν εὐφυὴς ἐνέργεια τοῦ ἀποστόλου γιὰ νὰ καθησυχάσῃ τοὺς νοσηροὺς ἐπικριτάς του καὶ κόλακας τοῦ ἀρχιερέως, νὰ θεωρηθῇ τὸ θέμα λῆξαν καὶ ν' ἀποφύγῃ περαιτέρω ἀντιδράσεις.

Συμφωνοῦμε μὲ τὴ γνώμη, ὅτι ὀρθῶς ὁ ἀπόστολος στηλίτευσε τὸν ἀρχιερέα. Καὶ τοῦτο γιὰ τοὺς ἑξῆς λόγους:

Ναὶ μὲν ἡ Γραφὴ λέγει, «Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς», ἀλλ' αὐτὴ πάλιν ἡ Γραφή, Παλαιὰ καὶ Καινὴ Διαθήκη, εἶνε γεμάτη ἀπὸ ἐλεγκτικοὺς λόγους, ζωηρὲς ἐκφράσεις καὶ βαρεῖς χαρακτηρισμοὺς ἐναντίον ἀρχόντων.

Ὁ Ἡσαΐας π.χ. φωνάζει πρὸς τοὺς ἄρχοντας τῶν Ἰουδαίων: «Ἀκούσατε λόγον Κυρίου, ἄρχοντες Σοδόμων»! Καὶ πρὸς τὴν Ἱερουσαλὴμ λέγει: «Οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, κοινωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνταπόδομα, ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες καὶ κρίσιν χηρῶν οὐ προσέχοντες» (Ἡσ. α' 10). Ὁ Δανιήλ, παιδάριο ἀκόμη,

στὸν ἕνα ἀπὸ τοὺς δύο ἀνηθίκους πρεσβυτέρους καὶ κριτὰς τῶν Ἰουδαίων, ποὺ ἐπιβουλεύτηκαν τὴν ἁγία Σωσάννα, λέγει: «Πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κακῶν! Νῦν ἥκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου... Ὀρθῶς ἔψευσαι περὶ τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· ἤδη γὰρ ἄγγελος Θεοῦ... σχίσει σε μέσον». Καὶ πρὸς τὸν ἄλλο λέγει: «Σπέρμα Χαναὰν καὶ οὐκ Ἰούδα! Τὸ κάλλος ἐξηπάτησέ σε καὶ ἐπιθυμία διέστρεψε τὴν καρδίαν σου... Ὀρθῶς ἔψευσαι περὶ τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν· μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ τὴν ρομφαίαν ἔχων πρίσαι σε μέσον» (Δαν. Σω. 52, 55, 56, 59). Ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος, πλήρης Πνεύματος ἁγίου, ἐξαπολύει μύδρους κατὰ τῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραὴλ στὸ Ἰουδαϊκὸ Συνέδριο: «Σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς ὠσίν! Ὑμεῖς ἀεὶ τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ ἀντιπίπτετε, ὡς οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ ὑμεῖς. Τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; Καὶ ἀπέκτειναν τοὺς προκαταγγείλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Δικαίου, οὗ νῦν ὑμεῖς προδόται καὶ φονεῖς γεγένησθε» (Πράξ. ζ' 51 - 52).

Ὁ δὲ Χριστὸς γιὰ τὸν βασιλέα Ἡρώδη ἐκφράζεται μὲ βαρυτάτη λέξι: «Εἴπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ...» (Λουκ. ιγ' 32). Καὶ πρὸς τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους, στοὺς ὁποίους περιλαμβάνονταν οἱ θρησκευτικοὶ ἄρχοντες τοῦ Ἰσραήλ, ὁ Χριστὸς ἐξαπολύει τὰ περίφημα «οὐαί», συνοδεύοντας αὐτὰ καὶ μὲ βαρεῖς χαρακτηρισμούς: «ὑποκριταί», «ὁδηγοὶ τυφλοί», «μωροὶ καὶ τυφλοί», «ὄφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν» (Ματθ. κγ'). Ἐξαπολύοντας δὲ τὰ καυστικὰ «οὐαὶ» καὶ τοὺς ὀξεῖς χαρακτηρισμούς, ὁ Χριστὸς παρομοιάζει τοὺς γραμματεῖς καὶ Φαρισαίους καὶ μὲ «τάφους κεκονιαμένους». Καὶ ρωτᾶμε: Ἐξετράπη ὁ Χριστὸς λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια; Παρέβη τὴ διάταξι τοῦ νόμου, «Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς»; Μὴ γένοιτο! Ὁ Χριστὸς ἐξεπλήρωσε τὸ νόμο σὲ τέλειο βαθμό. Καὶ ἀφοῦ λοιπὸν δὲν ἐξετράπη ὁ Χριστός, λέγοντας «τάφοι κεκονιαμένοι» κ.λπ., πῶς ἰσχυρίζονται πολλοί, ὅτι ἐξετράπη ὁ ἀπόστολος, λέγοντας «τοῖχε κεκονιαμένε»;

Σπουδαῖο ἐπίσης ἐπιχείρημα, ὅτι ὀρθῶς ὁ Παῦλος στηλίτευσε τὸν ἀρχιερέα, εἶνε ἡ προφητεία, τὴν ὁποία

εἶπε τὴ στιγμὴ ἐκείνη. Τὸ «τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεός, τοῖχε κεκονιαμένε» δὲν εἶνε κατάρα, ἀλλὰ προφητεία. Καὶ ἡ προφητεία ἐκπληρώθηκε. Ὅπως εἴπαμε, ὁ Ἀνανίας σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς σικαρίους. Καὶ ἐρωτᾶμε πάλι: Τὴ στιγμή, ποὺ ὁ ἀπόστολος προφήτευε, καὶ ἄρα ἀναμφισβητήτως μιλοῦσε μὲ τὴν ἔμπνευσι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἶνε δυνατὸ νὰ ἐκτρεπόταν μὲ τὸ νὰ χαρακτηρίζῃ τὸν ἀρχιερέα «τοῖχον κεκονιαμένον»;

Οἱ ἐπιτιμηταὶ τοῦ Παύλου εἶπαν, ὅτι ὁ ἀπόστολος λοιδόρησε τὸν ἀρχιερέα. Ἀλλὰ λοιδόρησε; Ὅπως ὁ Χριστὸς χρησιμοποιοῦσε βαρεῖς χαρακτηρισμούς, ἀλλὰ δὲν λοιδοροῦσε (Α΄ Πέτρ. β΄ 23), ἔτσι καὶ οἱ ἀπόστολοι (Α΄ Κορ. δ΄ 12), ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος στὴν προκειμένη περίπτωσι. Ἡ λοιδορία εἶνε βαρὺ καὶ θανάσιμο ἁμάρτημα. Ὁ ἴδιος ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι οἱ λοίδοροι βασιλεία Θεοῦ δὲν θὰ κληρονομήσουν (Α΄ Κορ. στ΄ 10). Γιατί ἡ λοιδορία εἶνε βαρὺ καὶ θανάσιμο ἁμάρτημα; Διότι εἶνε ὕβρις, λόγος ἐμπαθὴς καὶ ἐμπαικτικός. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ ἀπόστολος δὲν εἶχε ἐμπαθῆ καὶ ἐμπαικτικὴ διάθεσι. Καὶ συνεπῶς ὁ λόγος του δὲν ἦταν λοιδορία, ὕβρις. Ἦταν ζωηρὸς καὶ δίκαιος ἔλεγχος. Καὶ διὰ τοῦτο στὴν κατηγορία, ὅτι λοιδόρησε τὸν ἀρχιερέα, ὁ ἀπόστολος θὰ μποροῦσε ν' ἀπαντήσῃ, ὅτι δὲν λοιδόρησε, ἀλλ' ἤλεγξε. Ἐν τούτοις ἀπὸ σύνεσι, γιὰ νὰ μὴ ἐρεθίσῃ περισσότερο τοὺς ἐπιτιμητάς του, δὲν ἀπέκρουσε τὴν κατηγορία, ἀλλὰ φάνηκε πὼς τὴν δέχθηκε. Καὶ μὲ τὴ φράσι, «Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐστὶν ἀρχιερεύς», δὲν εἰρωνεύθηκε, διότι θὰ προκαλοῦσε ἐρεθισμό, ἀλλ' ἐπικαλέστηκε ἄγνοια ὡς πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ ἀρχιερέως.

Ἀλλ' ἀγνοοῦσε πράγματι ὁ ἀπόστολος τὴν ἰδιότητα τοῦ προσώπου, ἐναντίον τοῦ ὁποίου τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἐξέφερε τρομακτικὴ προφητεία; Καὶ ἂν ἀγνοοῦσε, ὅτι τὸ πρόσωπο ἐκεῖνο ἦταν ἀρχιερεύς, δὲν ἀγνοοῦσε ὅμως, ὅτι ἦταν ἄρχων δικαστής. Διότι εἶπε πρὸς αὐτό: «Καὶ σὺ κάθῃ κρίνων με κατὰ τὸν νόμον, καὶ παρανομῶν κελεύεις με τύπτεσθαι!». Τὸ «κάθῃ» σημαίνει «κάθεσαι στὴ δικαστικὴ ἕδρα». Τὸ «κρίνων με κατὰ τὸν νόμον» σημαίνει, «γιὰ νὰ

μὲ δικάσῃς συμφώνως μὲ τὸ νόμο». Καὶ τὸ «κελεύεις» σημαίνει «διατάσσεις». Ὅλα αὐτὰ δεικνύουν, ὅτι ὁ ἀπόστολος στηλίτευσε τὸν Ἀνανία ὡς δικαστικὸν ἄρχοντα. Καὶ ἂν κατὰ τὴ στηλίτευσι ἐξετράπη πραγματικῶς, ἡ ἄγνοια τῆς ἀρχιερατικῆς ἰδιότητος τοῦ Ἀνανία δὲν θὰ δικαιολογοῦσε τὸν ἀπόστολο. Διότι τὸ Ἐξόδ. κβ΄ 28 δὲν ἔλεγε εἰδικῶς, «Ἀ ρ χ ι ε ρ έ α οὐκ ἐρεῖς κακῶς», ἀλλ᾽ ἔλεγε γενικῶς, «Ἄ ρ χ ο ν τ α οὐκ ἐρεῖς κακῶς». Στὸ λόγο τοῦ ἀποστόλου, «Δὲν ἤξερα, ἀδελφοί, ὅτι εἶνε ἀρχιερεύς», κάποιος θὰ μποροῦσε ν᾽ ἀντιτάξῃ: Τί καὶ ἂν δὲν ἤξερες, ὅτι εἶνε ἀρχιερεύς; Ἤξερες πάντως, ὅτι εἶνε ἄρχων. Καὶ συνεπῶς εἶσαι ἀδικαιολόγητος, ἀφοῦ ὕβρισες ἄρχοντα.

Ἡ φράσις λοιπὸν τοῦ ἀποστόλου, «Δὲν ἤξερα, ἀδελφοί, ὅτι εἶνε ἀρχιερεύς», δὲν εἶνε ἱκανοποιητικὴ καὶ πραγματικὴ δικαιολογία. Ἀλλ᾽ εὐφυῶς σκεπτόμενος ὁ Παῦλος εἶπε αὐτὴ τὴ φράσι, γιὰ νὰ δώσῃ ἰδιαίτερη καὶ μεγάλη ἔμφασι στὸ πρόσωπο τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἔτσι νά κατευνάσῃ τοὺς ἐπιτιμητάς του, οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν τὸν ἀρχιερέα σὰν ταμποῦ. Μ᾽ αὐτὴ τὴ φράσι, δηλαδή, ὁ Παῦλος προσποιήθηκε ὅτι ἔσφαλε, ἀλλ᾽ ἀπὸ ἄγνοια, καὶ ὅτι οὐδέποτε θὰ ὡμιλοῦσε ἔτσι, ἂν ἤξερε ὅτι ὡμιλοῦσε σὲ τόσο μεγάλο καὶ ἀξιοσέβαστο ἀξιωματοῦχο.

Γιὰ τὸν Παῦλο ἄλλωστε ἡ παλαιὰ ἱερωσύνη καὶ ἀρχιερωσύνη δὲν εἶχε πλέον σημασία, ὅπως δὲν εἶχε καὶ ἡ περιτομὴ καὶ ὁ τελετουργικὸς νόμος γενικώτερα. Ἀλλ᾽ ὅπως ὁ ἀπόστολος περιέτεμε τὸν Τιμόθεο καὶ ἀγνίσθηκε στὸ ναὸ ἀπὸ σύνεσι καὶ συγκαταβατικότητα ἀπέναντι τῶν Ἰουδαίων, ἔτσι καὶ τώρα φέρεται μὲ σύνεσι καὶ συγκαταβατικότητα ἀπέναντι τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι βλέπουν τὸν ἀρχιερέα σὰν ταμποῦ.

Ὁ Παῦλος, λοιπόν, π ρ ο σ π ο ι ή θ η κ ε ὅτι ἔσφαλε πρὸς τὸν ἀρχιερέα. Στὴν πραγματικότητα δὲν ἔσφαλε. Δὲν λοιδόρησε. Δὲν ὕβρισε. Ἀλλ᾽ ἤλεγξε πρεπόντως. Δὲν ἦταν λοίδοροι οἱ ἀπόστολοι. Δὲν ἦταν ὑβρισταί. Ἀλλ᾽ ἐλεγκταί.

Ὁ δὲ λόγος, «γέγραπται γάρ· ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου

οὐκ ἐρεῖς κακῶς», δὲν είπώθηκε ἀπὸ τὸν Παῦλο, ὅπως κακῶς νομίζεται, ἀλλὰ γράφτηκε ἀπὸ τὸν Λουκᾶ. Ἀφοῦ ὁ Παῦλος στηλίτευσε τὸν ἀρχιερέα ὡς ἄρχοντα, καὶ εἶπε ὅτι ἀγνοοῦσε ὅτι εἶνε ἀρχιερεύς, δὲν συνέφερε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ χωρίον «Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου οὐκ ἐρεῖς κακῶς». Θὰ μποροῦσε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ χωρίο, ἂν ἦταν διαφορετικό: «Ἀρχιερέα οὐκ ἐρεῖς κακῶς». Τὸ χωρίο τοῦτο τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου ὑπενθυμίζει ὁ Λουκᾶς μὲ τὴν ἑξῆς ἔννοια: Οἱ Ἰουδαῖοι κατηγόρησαν τὸν Παῦλο γιὰ ὕβρι κατὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ ὁ Παῦλος ἀναγκάσθηκε νὰ δικαιολογηθῇ, διότι εἶνε γραμμένο στὸ Μωσαϊκὸ νόμο: «Ἄρχοντα τοῦ λαοῦ σου νὰ μὴ κακολογήσῃς». Οἱ Ἰουδαῖοι θεώρησαν τὸν Παῦλο παραβάτη αὐτῆς τῆς διατάξεως τοῦ νόμου.

Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι κακῶς θεώρησαν τὸν Παῦλο παραβάτη. Ἡ ὀρθὴ ἔννοια αὐτῆς τῆς διατάξεως δὲν εἶνε νὰ μὴ ἐλέγχῃ καὶ νὰ μὴ χαρακτηρίζῃ κανεὶς τοὺς ἄρχοντας συμφώνως πρὸς τὰς ἁμαρτίας των, ἀλλὰ νὰ μὴ ὑβρίζῃ. Ὕβρις δὲ εἶνε λόγοι καὶ χαρακτηρισμοὶ ἀπὸ ἐμπαθῆ καὶ ἐμπαικτικὴ διάθεσι.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἔκαναν σύγχυσι ἐλέγχου καὶ λοιδορίας ἢ ὕβρεως, ὅπως καὶ σήμερα πολλοὶ κάνουν τὴν ἴδια σύγχυσι.

Στοὺς ἄρχοντας, βεβαίως, ἁρμόζει μεγαλύτερος σεβασμὸς καὶ μεγαλύτερη φειδὼ τοῦ κύρους των. Ἀλλ' ὅταν σφάλλουν σοβαρῶς, ἁρμόζει καὶ μεγαλύτερος ἔλεγχος.

Στίχ. 6: Ἀντιληφθεὶς ὁ Παῦλος, ὅτι μέσα στὸ Συνέδριο τὸ ἕνα μέρος ἦταν Σαδδουκαῖοι, ὑλισταὶ καὶ ἀρνηταὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ τὸ ἄλλο μέρος ἦταν Φαρισαῖοι, γιὰ νὰ τοὺς διχάσῃ καὶ νὰ πάρῃ πρὸς τὸ μέρος του τοὺς Φαρισαίους, φώναξε: Ἐγὼ εἶμαι Φαρισαῖος, καὶ δικάζομαι γιὰ τὴν ἐλπίδα στὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν! Ὁ Παῦλος μίλησε εὐφυῶς, ὅπως καὶ προηγουμένως γιὰ τὸ ζήτημα τοῦ ἀρχιερέως.

Οἱ πιστοὶ πρέπει νὰ εἶνε εὐφυεῖς.

ΔΙΧΑΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ - ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ - ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΤΟΝ ΦΗΛΙΚΑ

Στὸ εἰκοστὸ τρίτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 7 - 35, ἐκτίθενται 1) Ὁ διχασμὸς τοῦ Συνεδρίου καὶ ἡ ὁδήγησις τοῦ Παύλου στὸ στρατόπεδο, στίχ. 7 - 10, 2) Ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου στὸν ἀπόστολο, στίχ. 11, 3) Συνωμοσία Ἰουδαίων κατὰ τοῦ ἀποστόλου καὶ ἀποκάλυψις τῆς συνωμοσίας, στίχ. 12 - 21, 4) Παραπομπὴ τοῦ ἀποστόλου στὸν ἡγεμόνα Φήλικα στὴν Καισάρεια, στίχ. 22 - 35.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

7. *στάσις* = φιλονεικία.

9. *διεμάχοντο* = διαλέγονταν μὲ ὀξύτητα, φιλονεικοῦσαν.

10. *εὐλαβηθεὶς* = ἐπειδὴ φοβήθηκε.
μὴ διασπασθῇ = μήπως διασπαραχθῇ, μήπως τὸν κάνουν κομμάτια.
ἄγειν τε εἰς τὴν παρεμβολὴν = καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ στὸ στρατόπεδο.

11. *τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ* = κατὰ τὴν ἐπελθοῦσα νύκτα.
ἐπιστὰς = ἀφοῦ παρουσιάστηκε.
ὡς γὰρ διεμαρτύρω = διότι ὅπως διακήρυξες.
δεῖ... μαρτυρῆσαι = πρέπει... νὰ δώσῃς μαρτυρία.

12. *ποιήσαντες συστροφὴν* = ἀφοῦ συγκεντρώθηκαν, ἀφοῦ ἔκαναν ἐμπαθῆ συγκέντρωσι.
ἀνεθεμάτισαν ἑαυτοὺς = ὡρκίσθηκαν γιὰ τοὺς ἑαυτούς των.
ἕως οὗ ἀποκτείνωσι = μέχρις ὅτου φονεύσουν.

13. *πλείους* = περισσότεροι.
οἱ ταύτην τὴν συνωμοσίαν ποιήσαντες = αὐτοὶ ποὺ ἔκαναν αὐτὸ τὸν ὅρκο ἀπὸ κοινοῦ.

14. *ἀναθέματι ἀνεθεματίσαμεν ἑαυτοὺς* = κάναμε αὐστηρὸ ὅρκο γιὰ τοὺς ἑαυτούς μας.

15. *ἐμφανίσατε τῷ χιλιάρχῳ* = προβῆτε σὲ παράστασι ἐνώπιον τοῦ χιλιάρχου.
ὅπως αὐτὸν καταγάγῃ = γιὰ νὰ τὸν κατεβάσῃ.
ὡς μέλλοντας διαγινώσκειν = μὲ τὴν πρόφασι νὰ ἐξετάσετε καὶ μάθετε.
τοῦ ἀνελεῖν (τοῦ ρ. ἀναιρῶ) = νὰ σκοτώσωμε.

16. *ἔνεδρον* = ἐνέδρα.
παραγενόμενος = ἀφοῦ πῆρε.

17. *ἀπάγαγε* = ὁδήγησε.

18. *δέσμιος* = κρατούμενος, φυλακισμένος.
ἠρώτησε = παρακάλεσε.

19. *ἐπυνθάνετο* = ρώτησε.

20. *συνέθεντο τοῦ ἐρωτῆσαι* = συμφώνησαν νὰ σὲ παρακαλέσουν.
πυνθάνεσθαι = νὰ μάθουν.

22. *ἐνεφάνισας* = φανέρωσες, κατήγγειλες.

23. *δεξιολάβοι* = εἶδος στρατιωτῶν, ἴσως λογχοφόροι.

24. *παραστῆσαι* = νὰ φέρουν.
ἵνα διασώσωσι πρὸς Φήλικα = γιὰ νὰ τὸν μεταφέρουν σῶο στὸν Φήλικα.

25. *περιέχουσαν τὸν τύπον τοῦτον* = ποὺ εἶχε αὐτὴ τὴ διατύπωσι.

26. *τῷ κρατίστῳ* = στὸν ἐξοχώτατο.

27. *ἀναιρεῖσθαι* = νὰ φονευθῇ.
ἐξειλόμην = γλύτωσα, ἔσωσα.

28. *ἐνεκάλουν αὐτῷ* = κατηγοροῦσαν αὐτόν.
κατήγαγον = κατέβασα.

30. *μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς* = ἀλλ' ἐπειδὴ μοῦ γνωστοποιήθηκε ἐπιβουλή.
ἐξαυτῆς = ἀμέσως.
τὰ πρὸς αὐτὸν = τὰ περὶ αὐτοῦ.
ἔρρωσο = ὑγίαινε.

32. *ἐάσαντες* = ἀφοῦ ἄφησαν.

33. *ἀναδόντες* = ἀφοῦ ἐγχείρισαν, ἀφοῦ παρέδωσαν.
παρέστησαν = παρουσίασαν, παρέδωκαν.

34. *διακούσομαι* = θὰ ἀκούσω προσεκτικῶς, θὰ ἀνακρίνω.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 7 - 9: Ὅπως εἴδαμε στὸ στίχ. 6, ὁ Παῦλος φώναξε μέσα στὸ Συνέδριο: Ἐγὼ εἶμαι Φαρισαῖος καὶ δικάζομαι γιὰ τὴν ἐλπίδα στὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν.

Ἄλλοτε ὁ ἀπόστολος ἀπέναντι τῶν Ρωμαίων ἐπικαλέστηκε τὴν ἰδιότητα τοῦ Ρωμαίου πολίτου. Τώρα ἀπέναντι τῶν Ἰουδαίων ἐπικαλεῖται τὴν ἰδιότητα τοῦ Φαρισαίου. Ὁ Παῦλος ἦταν Φαρισαῖος καὶ υἱὸς Φαρισαίου. Ἀνῆκε στὴ θρησκευτικὴ τάξι τῶν Ἰουδαίων. Ἀλλὰ δὲν ἦταν ὑποκριτής, ὅπως οἱ πλεῖστοι Φαρισαῖοι. Εἶχε καλὴ προαίρεσι καὶ ἁγνὴ καρδιά, ἔστω καὶ ἂν πλανήθηκε ἀπέναντι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ δίωξε τὴν Ἐκκλησία.

Οἱ Φαρισαῖοι παραδέχονταν τὴν ὕπαρξι ἀγγέλων καὶ πνευμάτων, ἤτοι ψυχῶν, καθὼς καὶ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν. Οἱ Σαδδουκαῖοι ἀντιθέτως δίδασκαν, ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἄγγελοι καὶ πνεύματα, ἤτοι ψυχές, καὶ δὲν γίνεται ἀνάστασις νεκρῶν. Οἱ Σαδδουκαῖοι ἦταν ὑλισταί, ὅμοιοι μὲ τοὺς ἰδικούς μας Ἐπικουρείους. Καὶ ἀπορεῖ κανείς, πῶς δεδηλωμένοι ὑλισταὶ ἦταν ἀρχιερεῖς, μέλη τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου καὶ φύλακες τοῦ Νόμου. Ἐσχάτη κατάπτωσις τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων!

Διακηρύσσοντας ὁ Παῦλος μέσα στὸ Συνέδριο τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Σαδδουκαίων, ὅτι αὐτὸς εἶνε Φαρισαῖος καὶ ἐλπίζει στὴν ἀνάστασι, δίχασε τὸ Συνέδριο καὶ ἡ φωτιὰ ἀπ' αὐτὸν ἔφυγε καὶ ἔπεσε στοὺς ἰδίους τοὺς Ἰουδαίους. Φωτιὰ εἶνε ὁ φλογερὸς φανατισμός. Οἱ φανατικοὶ ἐχθροὶ τοῦ Παύλου, Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι, ἄφησαν τὸν ἀπόστολο, καὶ ἄρχισαν νὰ τρώγωνται μεταξύ τους. Οἱ Φαρισαῖοι, ἐπειδὴ ὁ Παῦλος διακήρυξε, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦταν Φαρισαῖος καὶ πίστευε στὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν, ὄχι μόνον ἔπαυσαν νὰ καταφέρωνται κατὰ τοῦ ἀποστόλου, ἀλλὰ καὶ τάχθηκαν μὲ τὸ μέρος του καὶ διακήρυτταν τὴν ἀθωότητά του: «Οὐδὲν κακὸν εὑρίσκομεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ

τούτῳ»! Ὅπως ἄλλοτε ὁ Πιλᾶτος διακήρυξε τὴν ἀθωότητα τοῦ Ἰησοῦ (Λουκ. κγ' 4, Ἰωάν. ιθ' 4), ἔτσι τώρα οἱ Φαρισαῖοι διακηρύσσουν τὴν ἀθωότητα τοῦ Παύλου. Φθάνουν μάλιστα καὶ στὸ σημεῖο νὰ δέχωνται ὡς πιθανό, ὅτι ὁ Παῦλος εἶχε κάποια ἀποκάλυψι ἀπὸ πνεῦμα (τὸ πνεῦμα τοῦ Ἰησοῦ) ἢ ἄγγελο, καὶ ἔλαβε κάποια ἀποστολὴ ἀπ' τὸ Θεό, στὴν ὁποία δὲν ἐπιτρέπεται ἀντίδρασις, γιὰ νὰ μὴν εἶνε θεομάχοι. «Εἰ δὲ πνεῦμα ἐλάλησεν αὐτῷ ἢ ἄγγελος, μὴ θεομαχῶμεν»! Οἱ Φαρισαῖοι τώρα ὁμιλοῦν μὲ σύνεσι, ὅπως ὡμίλησε ἄλλοτε ὁ Γαμαλιὴλ (Πράξ. ε' 39). Γνωρίζει ὁ Θεὸς καὶ φανατικοὺς ἐχθρούς νὰ κάνῃ συνηγόρους τῶν δούλων του καὶ τῶν ἀληθειῶν του.

Στὴν προκειμένη περίπτωσι τῆς κρίσεώς του ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου ὁ Παῦλος ἐφήρμοσε τὸ δόγμα «διαίρει καὶ βασίλευε». Αὐτὸ τὸ δόγμα ἀπὸ τοὺς τιμίους ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνας, εἶνε μισητό. Διότι αὐτὸ τὸ δόγμα συνήθως ἐφαρμόζουν πονηροὶ διπλωμάτες, γιὰ νὰ διαιροῦν τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ ἐπιτυγχάνουν ἰδιοτελεῖς καὶ καταχθονίους σκοπούς. Πόσες φορὲς οἱ ἐχθροὶ δὲν διήρεσαν ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνας, γιὰ νὰ καταστραφοῦμε ἐμεῖς καὶ νὰ ὠφεληθοῦν αὐτοί!... Ἀλλ' ὁ Παῦλος ἔκανε ἀγαθὴ ἐφαρμογὴ τοῦ περιφήμου δόγματος, ὄχι πονηρή. Ὅπως κατὰ τὸν καιρὸ τῆς πυργοποιΐας ὁ Θεὸς διήρεσε τοὺς ἀνθρώπους γιὰ νὰ μὴ προχωρήσουν στὸ κακό, ἔτσι τώρα καὶ ὁ Παῦλος διαιρεῖ τοὺς Ἰουδαίους, γιὰ νὰ μὴ προχωρήσουν στὸ ἔγκλημα. Ἄλλοι ἐφαρμόζουν τὸ «διαίρει καὶ βασίλευε» ἀπὸ πονηρία, γιὰ τὸ κακό, καὶ ὁ Παῦλος τὸ ἐφήρμοσε ἀπὸ εὐφυΐα, γιὰ τὸ καλό. Νὰ εἴμεθα εὐφυεῖς, ἀλλ' ὄχι πονηροί!

Στίχ. 8: «Σαδδουκαῖοι μὲν λέγουσι μὴ εἶναι ἀνάστασιν, μήτε ἄγγελον μήτε πνεῦμα, Φαρισαῖοι δὲ ὁμολογοῦσι τὰ ἀμφότερα». Ποῖα εἶνε «τὰ ἀμφότερα», τὰ δύο δηλαδή; Τὸ ἕνα εἶνε ἡ ἀνάστασις, τὸ ἄλλο εἶνε ὁ ἄγγελος καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ Σαδδουκαῖοι ἠρνοῦντο τὴν ἀνάστασι νεκρῶν, καθὼς καὶ τὴν ὕπαρξι ἀγγέλου καὶ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Ἀντιθέτως οἱ Φαρισαῖοι ὡμολογοῦσαν καὶ τὰ δύο. Ἀφ' ἑνὸς δηλαδὴ τὴν ἀνάστασι, καὶ

ἀφ᾽ ἑτέρου τὴν ὕπαρξι ἀγγέλου καὶ ἀνθρωπίνου πνεύματος. Διὰ τοῦτο μάλιστα οἱ Σαδδουκαῖοι ἠρνοῦντο τὴν ἀνάστασι, διότι ἠρνοῦντο τὴν ὕπαρξι τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος (καὶ γενικώτερα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου). Καὶ διὰ τοῦτο οἱ Φαρισαῖοι ὡμολογοῦσαν τὴν ἀνάστασι, διότι ὡμολογοῦσαν τὴν ὕπαρξι τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος (καὶ γενικώτερα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου). Ἡ ὕπαρξις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος εἶνε προϋπόθεσις τῆς ἀναστάσεως. Ἀνάστασις εἶνε ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ πνεύματος στὸ σῶμα καὶ ἡ ζωοποίησις τοῦ σώματος. Ἀφοῦ δὲ τὸ χωρίο λέγει, ὅτι οἱ Φαρισαῖοι «ὡμολόγουν τὰ ἀμφότερα», ἡ δὲ ὁμολογία εἶνε ἀναγνώρισις τῆς ἀληθείας, ἀληθὴς εἶνε ἡ πίστις τῶν Φαρισαίων, ὄχι ἡ γνώμη τῶν Σαδδουκαίων. Στὴν προκειμένη δηλαδὴ περίπτωσι δίκαιο εἶχαν οἱ Φαρισαῖοι, οἱ ὁποῖοι πίστευαν, ὅτι θὰ γίνῃ ἀνάστασις νεκρῶν, καὶ ὅτι ὑπάρχουν ἄγγελοι καὶ πνεύματα ἀνθρώπων. Ἀλλ᾽ ἔτσι τὸ χωρίο εἶνε ἰσχυροτάτη μαρτυρία γιὰ τὴν ὕπαρξι πνεύματος ἢ ψυχῆς ὡς ἀύλου συστατικοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ποῦ εἶνε οἱ Χιλιασταὶ ἢ Σπουδασταὶ τῶν Γραφῶν, οἱ ὁποῖοι λέγουν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει πνεῦμα ἢ ψυχή, ἀλλὰ μόνο σῶμα; Ὡς ἀρνηταὶ τοῦ πνεύματος ἢ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου οἱ Χιλιασταὶ εἶνε ὅμοιοι μὲ τοὺς Σαδδουκαίους, ὑλισταὶ καὶ κτηνώδεις στὴν ἀντίληψί τους γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

Στίχ. 10: Οἱ Φαρισαῖοι ὑπεράσπιζαν καὶ προσπαθοῦσαν νὰ προστατεύσουν καὶ νὰ ἐλευθερώσουν τὸν Παῦλο, οἱ Σαδδουκαῖοι τὸν κατηγοροῦσαν καὶ προσπαθοῦσαν νὰ τὸν ἀποσπάσουν καὶ νὰ τὸν παραδώσουν στὴ μανία τοῦ ὄχλου. Σὲ φοβερὴ διελκυστίνδα εἶχε μεταβληθῆ τὸ Συνέδριο. Ἄλλοι τραβοῦσαν τὸν ἥρωα πρὸς τὰ ἐδῶ καὶ ἄλλοι πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ὁ δὲ χιλίαρχος, βλέποντας τὴν ἔντασι τῆς διαμάχης, φοβήθηκε μήπως ἐξαρθρώσουν καὶ κάνουν τὸν Παῦλο κομμάτια. Ἡ εὐθύνη τοῦ χιλιάρχου ἦταν μεγάλη, διότι ὁ Παῦλος ἦταν Ρωμαῖος πολίτης. Καὶ γι᾽ αὐτὸ ὁ χιλίαρχος διέταξε νὰ κατεβῇ τὸ στράτευμα, ν᾽ ἁρπάξῃ τὸν Παῦλο ἀπὸ τὰ χέρια τους καὶ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ στὸ στρατόπεδο, ὅπου θὰ ἦταν ἀσφαλής. Στὰ χέρια τῶν ὁμοεθνῶν του ὁ Παῦλος κινδύνευε νὰ κατακερματισθῇ, στὰ χέρια τῶν ἀλλοεθνῶν ἦταν ἀσφαλής! Ὅταν οἱ δικοί

μας μᾶς ἀρνοῦνται καὶ μᾶς πολεμοῦν, ὁ Θεός, ἂν εἴμεθα δικοί του, δύναται νὰ μᾶς προστατεύσῃ καὶ διὰ μέσου ξένων. Καὶ ὄχι ἁπλῶς ξένων, ἀλλὰ καὶ ἐχθρῶν!

Στίχ. 11: Ἡ ἡμέρα εἶχε θλῖψι καὶ ἡ νύκτα παρηγοριά. Μετὰ τὴν περιπέτεια τοῦ Παύλου στὸ Συνέδριο, κατὰ τὴν ἐπελθοῦσα νύκτα παρουσιάσθηκε αἰφνιδίως στὸν ἀπόστολο ὁ Κύριος. Ποῖος Κύριος; Ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ὁποῖος ἐμφανίστηκε ἀρχικῶς στὸ Παῦλο, κοντὰ στὴ Δαμασκό, καὶ τοῦ ὑποσχέθηκε, ὅτι θὰ ἐμφανίζεται καὶ στὸ μέλλον καὶ θὰ τὸν γλυτώνῃ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς του (Πράξ. κστ΄ 15 - 18). Ὁ Κύριος ἔδωσε θάρρος στὸν ἀπόστολο: «Θάρσει, Παῦλε! Διότι, ὅπως διακήρυξες γιὰ μένα τὴν ἀλήθεια στὴν Ἰερουσαλήμ, ἔτσι πρέπει νὰ δώσῃς μαρτυρία καὶ στὴ Ρώμη». Ἐπαινεῖ ὁ Κύριος τὸν Παῦλο γιὰ τὴ μαρτυρία του στὴν Ἰερουσαλήμ. Καὶ τὸν βεβαιώνει, ὅτι θὰ δώσῃ τὴ μαρτυρία του καὶ σ' αὐτὴ τὴ Ρώμη.

Τίποτε δὲν ἔθλιβε τὸν Παῦλο, ὅσο ἡ σκέψις τῆς διακοπῆς τοῦ ἔργου του. Ἐνῷ ἤξερε, ὅτι γι' αὐτὸν ἦταν πολὺ ἀνώτερο τὸ ν' ἀποθάνῃ, ν' ἀναχωρήσῃ ἀπ' αὐτὸ τὸν κόσμο καὶ νὰ εἶνε μαζὶ μὲ τὸ Χριστό, ἐν τούτοις προτιμοῦσε νὰ μένῃ στὴ ζωὴ αὐτή, γιὰ νὰ ἐργάζεται γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους (Φιλιπ. α΄ 21 - 26). Ὁ Παῦλος εἶχε τὸ μεγαλύτερο πόθο εὐαγγελισμοῦ ψυχῶν καὶ τὴ μεγαλύτερη δραστηριότητα. Ἀλλὰ μετὰ τὶς φοβερὲς περιπέτειές του στὴν Ἰερουσαλὴμ φοβόταν διακοπὴ τοῦ ἔργου του καὶ θλιβόταν βαθύτατα. Καὶ γι' αὐτό, ὅσο τὸν ἔθλιβε ἡ σκέψις τῆς διακοπῆς τοῦ ἔργου, τόσο τὸν χαροποίησε ἡ βεβαίωσις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι τὰ ἐμπόδια μεταβάλλονταν σὲ πλεονεκτήματα, νέα πεδία δράσεως διανοίγονταν ἐνώπιόν του καὶ θ' ἀξιωνόταν νὰ ἰδῇ τὴ Ρώμη καὶ νὰ κηρύξῃ καὶ ἐκεῖ. Εἶχε δὲ μεγάλο πόθο ὁ ἀπόστολος νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ Ρώμη καὶ νὰ δώσῃ καὶ ἐκεῖ τὴ μαρτυρία του, νὰ κηρύξῃ τὸ Χριστό (Ρωμ. α΄ 10 - 15).

Ὁ Παῦλος εἶχε φλογερὸ πόθο νὰ κηρύττῃ τὸ Χριστὸ σ' ὅλο τὸν κόσμο, καὶ στοὺς πλησίον καὶ στοὺς μακράν, καὶ στὶς πιὸ ἐπικίνδυνες πόλεις, ὅπως ἦταν ἡ Ἰερουσαλὴμ

καὶ ἡ Ρώμη. Τί ἔχουμε ἐμεῖς ἀπὸ τὸ ζῆλο τοῦ Παύλου; Σὲ μιὰ ἐποχή, ποὺ δὲν διατρέχουμε κινδύνους, ἀνοίγουμε ἐμεῖς τὸ στόμα μας καὶ μιλᾶμε γιὰ τὸ Χριστό, τοὐλάχιστο στοὺς πλησίον μας;...

Στίχ. 12 - 15: Τὴ νύκτα ὁ Χριστὸς καθησύχασε τὸν Παῦλο καὶ ὁ Σατανᾶς ἀναστάτωσε τὰ ὄργανά του. Ἐνέπνευσε σ' αὐτὰ σκοτεινὸ σχέδιο. Καὶ περίμεναν νὰ ξημερώση, γιὰ νὰ θέσουν τὸ σατανικὸ σχέδιο σὲ ἐφαρμογή. Καὶ ὅταν ξημέρωσε, σαράντα καὶ πλέον Ἰουδαῖοι ἔκαναν «συστροφήν», ἐμπαθῆ καὶ ἐκρηκτικὴ συγκέντρωσι. Καὶ «ἀνεθεμάτισαν ἑαυτούς», ὡρκίστηκαν γιὰ τοὺς ἑαυτούς των, λέγοντας: Οὔτε θὰ φᾶμε οὔτε θὰ πιοῦμε, ἕως ὅτου σκοτώσωμε τὸν Παῦλο. Οἱ θανάσιμοι αὐτοὶ ἐχθροὶ ἔκαναν «συνωμοσίαν» ἐν κυριολεξίᾳ· ὡρκίστηκαν ἀπὸ κοινοῦ, ὅλοι μαζί. Δὲν ἐρώτησαν προηγουμένως τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ Θεοῦ, ἂν ἐπιτρεπόταν νὰ ὁρκισθοῦν γιὰ τὴν ἐξόντωσι ἀνθρώπου. Μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ φανατισμοῦ, ὡρκίστηκαν χωρὶς νὰ ἐρωτήσουν, ὅπως ἄλλοτε ὡρκίστηκε ὁ Ἡρώδης, μεθυσμένος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς αἰσχρότητος. Καὶ ἀφοῦ πρῶτα ὡρκίστηκαν, ἔπειτα μετέβησαν ἐν σώματι στοὺς ἀρχιερεῖς καὶ πρεσβυτέρους καὶ εἶπαν: «Δώσαμε αὐστηρὸ ὅρκο γιὰ τοὺς ἑαυτούς μας, νὰ μὴ γευθοῦμε τίποτε, ἕως ὅτου σκοτώσωμε τὸν Παῦλο. Τώρα, λοιπόν, σεῖς προβῆτε σὲ παράστασι ἐνώπιον τοῦ χιλιάρχου μαζὶ μὲ τὸ Συνέδριο, γιὰ νὰ τὸν κατεβάση αὔριο σὲ σᾶς, μὲ τὴν πρόφασι νὰ ἐξετάσετε καὶ μάθετε ἀκριβέστερα τὴν ὑπόθεσί του. Καὶ ἐμεῖς, προτοῦ αὐτὸς πλησιάση, εἴμεθα ἕτοιμοι νὰ τὸν σκοτώσωμε». Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐνέκριναν τὸν ὅρκο καὶ τὸ δολοφονικὸ σχέδιο!

Σαράντα καὶ πλέον ἄνθρωποι συμφώνησαν γιὰ τὸ κακό. Ὅταν πρόκηται γιὰ τὸ καλό, λέγει ὁ ἱ. Χρυσόστομος, οὔτε δύο συνεργάζονται· ἀλλ' ὅταν πρόκηται γιὰ τὸ κακό, ὁλόκληρο πλῆθος! Σήμερα ἡ παρατήρησις τοῦ Χρυσοστόμου εἶνε περισσότερο ἐπίκαιρη καὶ ἀξιοπρόσεκτη. Διότι σήμερα γιὰ τὴ διάλυσι τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ σκοτεινοὶ ἄνθρωποι ἑνώνονται καὶ συνεργάζονται περισσότερο ἀπὸ

κάθε ἄλλη ἐποχή, ἐνῷ οἱ χριστιανοὶ εἶνε διῃρημένοι ἢ ἔχουν χαλαρὴ ἑνότητα. Πότε οἱ Ὀρθόδοξοι θὰ ἀποκτήσωμε ἀρραγῆ ἑνότητα; Καὶ πότε οἱ ἑτερόδοξοι θὰ μετανοήσουν, θὰ ἐγκαταλείψουν τὶς αἱρετικὲς διδασκαλίες, θὰ ἐπιστρέψουν στὴν ὀρθὴ Πίστι καὶ θὰ ἑνωθοῦν μὲ τοὺς Ὀρθοδόξους; Ἂν, ἀδελφοί, ἡ ἕνωσις καὶ ἡ συνεργασία σὲ εὐρυτάτη ἔκτασι φαίνεται ἀδύνατη ἢ δύσκολη, ἂς ἐπιδιώκωμε τοὐλάχιστο τὴν ἕνωσι καὶ τὴ συνεργασία σὲ μικρότερη ἔκτασι. Καὶ δύο καὶ τρεῖς ἑνωμένοι καὶ συνεργαζόμενοι στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶνε μεγάλο πρᾶγμα! Καὶ δύο καὶ τρεῖς μαζὶ μποροῦν νὰ ἐπιτύχουν θαύματα στὸν κόσμο! Διότι στὶς ἑνώσεις σκοτεινῶν ἀνθρώπων παρίστανται δαιμόνια, ἐνῷ στὶς ἑνώσεις τῶν πιστῶν παρίσταται ὁ Κύριος, ὁ ἀπείρως ἰσχυρότερος τῶν δαιμονίων.

Στίχ. 16 - 35: Τὸ καταχθόνιο σχέδιο τῶν Ἰουδαίων συνωμοτῶν γιὰ τὴ δολοφονία τοῦ ἀποστόλου δὲν ἔμεινε μυστικό. Τὸ σατανικὸ πάθος ἔκανε τοὺς συνωμότες νὰ φωνάζουν καὶ ὁ υἱὸς τῆς ἀδελφῆς τοῦ Παύλου, νεανίας, ἄκουσε τὴν ἐνέδρα καὶ ἔτρεξε στὸ στρατόπεδο καὶ τὴν ἀνέφερε στὸ θεῖο του. Ὁ δὲ Παῦλος, ὁ ὁποῖος σὲ βραχύτατο χρονικὸ διάστημα μὲ τὴν καλὴ συμπεριφορά του εἶχε κερδίσει τὴν ἐκτίμησι τῶν Ρωμαίων ἀξιωματικῶν, κάλεσε κοντά του ἕνα ἑκατόνταρχο καὶ τοῦ εἶπε: «Ὁδήγησε αὐτὸ τὸ νεανία στὸ χιλίαρχο· διότι ἔχει κάτι νὰ τοῦ ἀναφέρῃ». Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος τὸν ὡδήγησε στὸ χιλίαρχο. Ὁ ἑκατόνταρχος ἐνήργησε προθύμως σ' ὅ,τι ζήτησε ὁ Παῦλος, σὰν νὰ ἦταν ὁ Παῦλος ἀξιωματικὸς καὶ αὐτὸς στρατιώτης ἢ πολίτης ποὺ ἐκτελοῦσε διαταγές. Τόση ἐκτίμησι εἶχε ὁ ἑκατόνταρχος στὸν Παῦλο καὶ τόση οἰκειότητα αἰσθανόταν ὁ Παῦλος ἀπέναντι στὸν ἑκατόνταρχο! Οἱ ἅγιοι κατακτοῦν τὶς ψυχὲς πολὺ εὐκολώτερα, παρ' ὅσον οἱ στρατιωτικοὶ κατακτοῦν τοὺς τόπους.

Ὁ χιλίαρχος, εὐγενὴς καὶ συνετὸς ἄνθρωπος, δέχεται τὸν νέο μὲ οἰκειότητα, τὸν πιάνει ἀπὸ τὸ χέρι γιὰ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ ὁμιλήσῃ ἐλευθέρως, σὰν σὲ φίλο του, πηγαίνει σὲ ἰδιαίτερο μέρος γιὰ νὰ μὴ ἀκούσῃ κανεὶς

ἄλλος, ἀκούει τὸ μυστικὸ καὶ ἀπολύει τὸν νέο μὲ τὴν ἐντολή, νὰ μὴ εἰπῇ σὲ κανένα, ὅτι κατήγγειλε σ' αὐτὸν τὸ δολοφονικὸ σχέδιο. Ἐκτιμοῦσε καὶ ὁ χιλίαρχος τὸν Παῦλο καὶ δὲν ἤθελε νὰ μάθουν οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι τὸ δολοφονικό τους σχέδιο ἀποκαλύφθηκε, διότι τότε θὰ ἔσπευδαν νὰ καταστρώσουν νέο σχέδιο κατὰ τοῦ ἀποστόλου. Ἐπίσης ὁ χιλίαρχος θὰ μποροῦσε νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερο τὸν Παῦλο, διότι δὲν εἶχε διαπράξει κάτι τὸ ἀξιόποινο. Ἀλλ' ἂν τὸν ἀπέλυε, οἱ Ἰουδαῖοι θὰ ἐξερεθίζονταν περισσότερο καὶ θὰ τὸν σκότωναν. Γι' αὐτὸ ὁ χιλίαρχος, ἀφοῦ ἔφεραν ζῶα καὶ ἐπιβίβασαν τὸν Παῦλο, ὥστε νὰ μὴ πεζοπορήσῃ καὶ κουρασθῇ, μὲ συνοδεία 470 ἀνδρῶν τὴν νύκτα τὸν ἔστειλε πρὸς τὸν ἡγεμόνα Φήλικα στὴν Καισάρεια. Ἔγραψε καὶ σχετικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Φήλικα, ὅπου φαινόταν τὸ ἐνδιαφέρον του ὑπὲρ τοῦ Παύλου, καὶ δηλωνόταν ἡ ἀθωότης του. Ἔτσι ὁ ἀπόστολος ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τοὺς φανατικοὺς ἐχθρούς του, ποὺ σκόπευαν νὰ τὸν ἐξοντώσουν στὴν Ἰερουσαλήμ, καὶ μεταφέρθηκε σῶος στὴν Καισάρεια. Ὁ ἡγεμὼν Φῆλιξ, ὅπως εἶνε γνωστὸ ἀπὸ τὴν ἱστορία, ἦταν σκληρὸς καὶ φαῦλος. Ἀλλ' ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Ἀνανία ἦταν προτιμότερος.

Ὁ Θεὸς ἔσωσε πάλι τὸν ἀπόστολό του. Καὶ μὲ ποιὸ τρόπο τὸν ἔσωσε; Ὄχι μὲ ἄμεσο καὶ καταφανῶς θαυματουργικὸ τρόπο, ἀλλὰ μὲ ἔμμεσο τρόπο, χρησιμοποιῶντας ἀνθρώπους, καὶ μὲ ἀφανῆ θαύματα. Ὁ ἀνεψιὸς τοῦ Παύλου, ὁ ἑκατόνταρχος, ὁ χιλίαρχος, ἡ ἰσχυρὴ στρατιωτικὴ συνοδεία καὶ ὁ Φῆλιξ ἦταν ὄργανα τῆς προνοίας τοῦ Κυρίου γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀποστόλου.

Καὶ ἐμᾶς, ἀγαπητοί, ὁ Κύριος πολλὲς φορὲς προστατεύει καὶ βοηθεῖ κατὰ τρόπο ἔμμεσο, χρησιμοποιῶντας ἀνθρώπους καὶ κάνοντας ἀφανῆ θαύματα. Ἰδίως ὁ Θεὸς κάνει θαύματα στὸ πνεῦμα καὶ στὴν καρδιὰ ἀνθρώπων, φωτίζοντας τὸ πνεῦμα καὶ δημιουργῶντας στὴν καρδιά τους ἀγαθὴ διάθεσι γιὰ μᾶς.

Στίχ. 27: Στὸ στίχο τοῦτο ὁ χιλίαρχος Κλαύδιος Λυσίας

γράφει στὸ Φήλικα ἕνα ψέμα, ὅτι ἔσωσε τὸν Παῦλο μὲ κεραυνοβόλο στρατιωτικὴ ἐπέμβασι (Πράξ. κα' 31 καὶ ἑξῆς), διότι ἔμαθε ὅτι εἶνε Ρωμαῖος πολίτης, ἐνῷ τοῦτο ἔμαθε ἐκ τῶν ὑστέρων (Πράξ. κβ' 24 καὶ ἑξῆς). Ἀλλ' ὁ χιλίαρχος μεταχειρίζεται αὐτὴ τὴν πονηρία, διότι θέλει νὰ παρουσιάσῃ τὸν ἑαυτό του ὡς ἄξιο τιμῆς γιὰ διάσωσι Ρωμαίου πολίτου. Ὁ δὲ Λουκᾶς ἀναφέροντας τέτοιο πρᾶγμα, φανερώνει τὴν εἰλικρίνεια καὶ ἀξιοπιστία του. Διότι, ἂν ἡ ἀφήγησίς του ἦταν πλαστή, θὰ φροντιζε νὰ μὴ παρουσιασθῇ ἀντίφασις μεταξὺ τῆς ἰδικῆς του ἐκθέσεως καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ χιλιάρχου ὡς πρὸς τὸ θέμα τοῦ χρόνου, ποὺ ὁ χιλίαρχος πληροφορήθηκε, ὅτι ὁ Παῦλος εἶνε Ρωμαῖος πολίτης.

ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΟΙ ΠΑΥΛΟΥ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΦΗΛΙΚΟΣ

Τὸ εἰκοστὸ τέταρτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων στοὺς στίχ. 1 - 9 παρουσιάζει: 1) Τὴν ἐμφάνισι τῶν Ἰουδαίων κατηγόρων τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος Φήλικος, στίχ. 1, καὶ 2) τὴν ἐμφάνισι τοῦ Παύλου ἐνώπιον τοῦ Φήλικος, τὸν λόγο τοῦ ρήτορος Τερτύλλου ἐναντίον του καὶ τὴν ἐπιδοκιμασία τοῦ λόγου ἀπ' τοὺς Ἰουδαίους κατηγόρους, στίχ. 2 - 9.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἐνεφάνισαν τῷ ἡγεμόνι* = προέβησαν σὲ παράστασι ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος.

2. *ἤρξατο* = ἄρχισε.

3. *διὰ τῆς σῆς προνοίας* = μὲ τὴ δική σου φροντίδα.
πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ = καὶ μὲ κάθε τρόπο καὶ παντοῦ.
ἀποδεχόμεθα = ἀναγνωρίζομε.
κράτιστε = ἐξοχώτατε.

4. *ἵνα μή σε ἐγκόπτω* = γιὰ νὰ μὴ σὲ ἀπασχολῶ, γιὰ νὰ μὴ σὲ κουράζω.
ἐπὶ πλεῖον = περισσότερο.
τῇ σῇ ἐπιεικείᾳ = μὲ τὴν εὐμένειά σου, μὲ τὴν καλωσύνη σου.

5. *λοιμὸς* = λυμεών, διαφθορεύς, καταστροφεύς, ἄνθρωπος πληγὴ καὶ συμφορά.

7. *παρελθὼν* = ἀφοῦ ἦλθε, ἀφοῦ ἔφθασε.
ἀπήγαγε = ἀπέσπασε καὶ πῆρε.

8. *κελεύσας* = καὶ διέταξε.
ἔρχεσθαι ἐπὶ σὲ = νὰ παρουσιασθοῦν ἐνώπιόν σου.
παρ' οὗ = παρὰ τοῦ ὁποίου, ἀπὸ τὸν ὁποῖο.

αὐτὸς ἀνακρίνας = ἀφοῦ κάνῃς ἀνάκρισι ὁ ἴδιος.
ἐπιγνῶναι = νὰ μάθῃς ἀκριβῶς.

9. *συνεπέθεντο* = πρόσθεσαν μαζί, ἤ, ἐπιτέθηκαν μαζί.
φάσκοντες = λέγοντες, λέγοντας.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Ὁ Ἀνανίας ἦταν ἀρχιερεύς. Εἶχε τὸ μεγαλύτερο θρησκευτικὸ ἀξίωμα μέσα στὸ Ἰουδαϊκὸ ἔθνος. Καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καὶ τὴ μεγαλύτερη ἀξιοπρέπεια. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε ἀξίωμα χωρὶς νὰ ἔχῃ καὶ ἀξία, προέβη σὲ ἐνέργεια, ἡ ὁποία ὡς ἀρχιερέα τὸν ἔρριχνε πολὺ χαμηλά. Τόση ἦταν ἡ ἐμπάθεια τῆς ἀρχιερατικῆς καρδίας του κατὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὥστε δὲν μπόρεσε νὰ τὴν ἀποκρύψῃ κάπως. Ἄλλοι ἀξιωματοῦχοι, ὅταν θέλουν νὰ ἐκδικηθοῦν πρόσωπα, συνήθως δὲν κάνουν τὴν ἐκδίκησι οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ χρησιμοποιοῦν ἄλλους ὡς ὄργανα. Ὁ Ἀνανίας ὅμως δὲν αἰσθάνθηκε ἐντροπή, νὰ ἐνεργήσῃ αὐτοπροσώπως γιὰ τὸν κορεσμὸ τοῦ πάθους του κατὰ τοῦ Παύλου. Ἐγκατέλειψε τὴ θέσι του στὸ ναὸ στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ κατέβηκε στὴν Καισάρεια μαζὶ μὲ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τὸν ρήτορα - δικηγόρο Τέρτυλλο, γιὰ νὰ κατηγορήσῃ μὲ τὸ στόμα του τὸν Παῦλο, ν' ἀσκήσῃ ὅλη τὴν ἐπιρροή του γιὰ τὴν καταδίκη του, ν' ἀκούσῃ, ὅπως ἤλπιζε, τὴν καταδίκη μὲ τ' αὐτιά του, νὰ ἰδῇ τὸν κατάδικο ἀπαγόμενο γιὰ τὴν ἐκτέλεσι, νὰ εὐχαριστηθῇ πλήρως ἡ κακούργα του ψυχὴ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Ἱερουσαλὴμ μὲ τὴ μεγάλη καύχησι, ὅτι ἐπὶ τέλους αὐτὸς κατώρθωσε νὰ ἐξοντώσῃ τὸ θηρίο!

Ἐσχάτη κατάπτωσις καὶ ἔσχατος ἐξευτελισμὸς τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος!

Τὰ πάθη εἶνε φοβερά. Ὅσο ψηλὰ καὶ ἂν εἶνε οἱ ἐμπαθεῖς ἐξ ἀπόψεως θέσεως καὶ ἀξιώματος, ἂν τὰ πάθη εἶνε ἰσχυρά, τοὺς κάνουν νὰ μὴ σκέπτωνται κῦρος καὶ ἀξιοπρέπεια, καὶ τοὺς ρίχνουν τόσο χαμηλά, ὥστε νὰ ἐξευτελίζωνται στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων.

Καὶ στὶς μέρες μας πολλοὶ ἀρχιερεῖς, σύγχρονοι Ἀνανίες, γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν ἰσχυρὰ πάθη, δὲν σκέφθηκαν κῦρος καὶ ἀξιοπρέπεια, ἀλλ᾽ ἀδιστάκτως προέβησαν σὲ δημόσιες ἐνέργειες καὶ πράξεις, οἱ ὁποῖες τοὺς κατεξευτέλισαν στὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων.

Ὅπως ὁ Λουκᾶς ἀνέφερε τὸ θλιβερὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχιερέως Ἀνανία, ἔτσι καὶ μεῖς ἂς ἀναφέρωμε τὸ θλιβερὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχιεπισκόπου μας. Ἡ ἐμπάθειά του κατὰ τῶν ἠθικῶν καὶ ἱεραποστολικῶν ἀρχιερέων κατὰ μία ἐμφάνισί του ἀπὸ τὴν τηλεόρασι τὸν ἔκανε νὰ μαίνεται ἐναντίον τους σὰν ταῦρος σὲ ὑαλοπωλεῖο. Ἀνεξάλειπτη ἀπὸ τὴ μνήμη τῶν τηλεθεατῶν θὰ παραμείνῃ ἡ ἔξαλλη ἐκείνη συμπεριφορὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου. Καὶ ἀλησμόνητη θὰ παραμείνῃ ἐπίσης ἡ ἐν συνεχείᾳ πρᾶξις του, διὰ τῆς ὁποίας μὲ χαιρέκακες καὶ σαδιστικὲς ἐκφράσεις, χωρὶς δίκη καὶ ἀπολογία, ἐξεθρόνισε δώδεκα ἐντίμους ἱεράρχες. Ἡ φοβερὴ ἐμπάθεια ἔκανε τὸν προκαθήμενο τῆς Ἐκκλησίας νὰ συμπεριφερθῇ ὅπως τυχαῖος καὶ χυδαῖος ἄθρωπος καὶ νὰ ἐξευτελίσῃ τὸ κῦρος τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀξιώματος τελείως.

Κύριε! Φύλαξε τὴν Ἐκκλησία σου ἀπὸ τοὺς συγχρόνους Ἀνανίες, τοὺς «κεκονιαμένους τοίχους», οἱ ὁποῖοι πολλὲς φορὲς ἀπορρίπτουν καὶ τὸ κονίαμα καὶ δείχνουν ὁλοφάνερα τὴν ἀσχημία τῶν ψυχῶν των, καὶ καταρρίπτουν τελείως τὸ κῦρος τοῦ ἀξιώματός των.

Στίχ. 2 - 8: Ὁ Ἀνανίας πῆρε μαζί του καὶ τὸν ρήτορα Τέρτυλλο, γιὰ νὰ ρητορεύσῃ κατὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος. Ὁ Τέρτυλλος δηλαδὴ ἦταν δικηγόρος. Καὶ δὲν θὰ γνωρίζαμε τὸ ὄνομά του, ἂν δὲν συνδεόταν μὲ τὴ δικαστικὴ ὑπόθεσι τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Κοντὰ στὸ βασιλικὸ ποτίζεται καὶ ἡ γλάστρα, λέγει ὁ λαός μας. Καὶ κοντὰ στὸν ἀπόστολο Παῦλο ἔγινε γνωστὸς διὰ μέσου τῶν αἰώνων καὶ ὁ Τέρτυλλος· ἀπέκτησε καὶ αὐτὸς ἀθανασία. Ἀλλὰ κακὴ ἀθανασία!

Ὁ Τέρτυλλος ἦταν δικηγόρος χωρὶς αἴσθημα δικαιοσύνης. Δὲν ἀγόρευε γιὰ τὸ δίκαιο, ἀλλὰ γιὰ τὰ χρήματα.

Τίς οἶδε σὲ πόσες περιπτώσεις πολέμησε τὸ δίκαιο καὶ ὑποστήριξε τὸ ἄδικο! Ἀλλ' ἂν δὲν ξέρωμε τὶς ἄλλες περιπτώσεις ἀδίκων ἀγορεύσεων, ξέρομε αὐτή, ποὺ ἀναγράφει ὁ Λουκᾶς. Εἶνε ἡ σπουδαιότερη περίπτωσις, ἀσυγκρίτως σπουδαιότερη ὅλων τῶν περιπτώσεων, κατὰ τὶς ὁποῖες ἀγόρευσε ὁ Τέρτυλλος. Κατ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι δικαζόταν ὁ μεγαλύτερος καὶ εὐεργετικώτερος ἀπόστολος. Κατ' αὐτὴ τὴν περίπτωσι τὸ δίκαιο φαινόταν σὰν τὸν ἥλιο. Καὶ ὅμως ὁ Τέρτυλλος δὲν ὑποστήριξε τὸ δίκαιο, ἀλλὰ κατηγόρησε τὸν ἀπόστολο μὲ τρομερὲς κατηγορίες.

Καὶ πρῶτα ὁ ἐλεεινὸς Τέρτυλλος κολάκευσε τὸν ἡγεμόνα Φήλικα. Ὅπως ἀναφέρουν οἱ Ρωμαῖοι ἱστορικοὶ καὶ ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος, ὁ Φῆλιξ ἦταν κακὸς καὶ φαῦλος ἡγεμών. Ἔδειξε σκληρότητα καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τὸν μισοῦσαν. Κάποιος μάλιστα εἶπε, ὅτι τὸ Ἰουδαϊκὸ δρᾶμα, ποὺ κατέληξε στὴν καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλήμ, ἄρχισε μὲ τὴ διοίκησι τοῦ Φήλικος. Ἐν τούτοις ὁ γλοιώδης Τέρτυλλος ἐπήνεσε τὸν Φήλικα γιὰ πολλὴ εἰρήνη καὶ μεγάλα κατορθώματα στὸ ἔθνος, ἐπιτεύγματα εὐημερίας! Ἐξέφρασε δὲ καὶ γενικὴ ἀναγνώρισι γιὰ τὴ δῆθεν εὐεργετικὴ δρᾶσι καὶ βαθειὰ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Φήλικα.

Μὲ τὴ γλοιώδη κολακεία του ὁ Τέρτυλλος ἐπεδίωκε νὰ διαθέσῃ τὸν Φήλικα ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ἐναντίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Μεγάλο ἁμάρτημα ἡ κολακεία. Διότι προέρχεται ἀπὸ ἰδιοτέλεια, εἶνε εἶδος ψεύδους καὶ διαφθείρει τὴν ψυχὴ τοῦ κολακευομένου. Ὁ κόλαξ εἶνε πονηρός, ὁ κολακευόμενος ἀνόητος καὶ οἱ δύο ἀνάξιοι τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἄξιοι κολάσεως.

Καὶ δυστυχῶς ἡ ἀνθρωπίνη κοινωνία εἶνε γεμάτη ἀπὸ πρόσωπα, ποὺ ἄλλα κολακεύουν, ἄλλα κολακεύονται, καὶ ἄλλα παθαίνουν καὶ τὰ δύο, καὶ κολακεύουν δηλαδὴ καὶ κολακεύονται. Ἐμεῖς ἔχομε σχέσι μὲ τὸ σιχαμερὸ αὐτὸ πάθος; Ἂν ἔχωμε, κινδυνεύομε νὰ κολαστοῦμε. Γι' αὐτό οὔτε νὰ κολακεύωμε οὔτε νὰ κολακευώμεθα, ἀλλὰ ν εἴμεθα ἀξιοπρεπεῖς καὶ ταπεινοί.

Μετὰ τὴν κολακεία πρὸς τὸ δικαστὴ Φήλικα ὁ δικηγορῖσκος Τέρτυλλος χρησιμοποίησε τὴ συκοφαντία κατὰ τοῦ δικαζομένου Παύλου.

Τὸν εὐσεβέστερο καὶ εὐεργετικώτερο ἄνθρωπο μετὰ τὸν Θεάνθρωπο ὁ Τέρτυλλος ὠνόμασε «λοιμόν», ἀσεβῆ, λυμεῶνα, καταστροφέα, πληγή, πανοῦκλα!

Τὸν κήρυκα τοῦ Εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης παρουσίασε ὡς στασιαστὴ καὶ ὑποκινητὴ στάσεων μεταξὺ ὅλων τῶν Ἰουδαίων στὴν οἰκουμένη, στὸν κόσμο ὁλόκληρο.

Καίτοι ὁ Φῆλιξ δὲν ἦταν κριτὴς τῆς οἰκουμένης, ἀλλὰ τῆς Ἰουδαίας, ὁ Τέρτυλλος κατηγοροῦσε τὸν Παῦλο γιὰ ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα δῆθεν διέπραξε καὶ ἔξω τῆς Ἰουδαίας, στὴν οἰκουμένη.

Ἡ κατηγορία ἐξογκώνεται μέχρι τὸ ἔπακρο. Καὶ ὁποία κατηγορία! Ἡ πιὸ φοβερὴ κατηγορία στὰ μάτια τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων, καὶ μάλιστα κατακτητῶν. Ἡ κατηγορία τοῦ στασιαστοῦ καὶ ταραξία ἐκσφενδονίστηκε ἐναντίον τῶν προφητῶν, ἡ αὐτὴ κατηγορία ἐκσφενδονίστηκε ἐναντίον τοῦ Χριστοῦ, ἡ αὐτὴ ἐναντίον τῶν ἄλλων ἀποστόλων, ἡ αὐτὴ τώρα ἐκσφενδονίζεται καὶ ἐναντίον τοῦ ἀποστόλου Παύλου. Ἂν αὐτὴ ἡ κατηγορία πιστευόταν ἀπ᾿ τὸν Φήλικα, ὁ Παῦλος θὰ καταδικαζόταν ἐξάπαντος σὲ θάνατο. Ὁ Τέρτυλλος ἦταν κατὰ πρόθεσι ἀνθρωποκτόνος, φονιᾶς.

Τὸν ζηλωτὴ ἐπίσης τῆς πατρῴας πίστεως ὁ Τέρτυλλος παρουσίασε ὡς πρωτοστάτη τῆς αἱρέσεως τῶν Ναζωραίων! Ναζωραίους ὠνόμασε τοὺς χριστιανοὺς περιφρονητικῶς, ὅπως ὠνόμαζαν αὐτοὺς καὶ ἄλλοι ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Αἵρεσι ὠνόμασε τὸν Χριστιανισμό, παρουσιάζοντας αὐτὸν ὡς διασπαστικὴ δύναμι καὶ ἐκτροπὴ ἐν σχέσει πρὸς τὴν Ἰουδαϊκὴ θρησκεία, ἐνῷ στὴν πραγματικότητα ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε συμπλήρωσις καὶ τελειοποίησις τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας. Τὸν δὲ Παῦλο ὠνόμασε «πρωτοστάτην τῆς αἱρέσεως», αἱρεσιάρχη, ποὺ εἶνε ἡ πιὸ βαρειὰ θρησκευτικὴ κατηγορία.

Τέλος τὸν ἀπόστολο, καίτοι ὑποβλήθηκε σὲ ἁγνισμὸ

γιὰ νὰ δείξῃ τὸ σεβασμό του πρὸς τὸν Μωσαϊκὸ νόμο καὶ τὸν Ἰουδαϊκὸ ναό, ὁ Τέρτυλλος κατηγόρησε μὲ τὴ βαρειὰ κατηγορία, ὅτι δῆθεν ἀποπειράθηκε νὰ βεβηλώσῃ τὸ ναό!

Ὁ Τέρτυλλος εἶπε καὶ τὸ ψέμα, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἔπιασαν τὸν Παῦλο μὲ σκοπὸ νὰ τὸν ὑποβάλουν σὲ δίκη συμφώνως πρὸς τὸν Μωσαϊκὸ νόμο, ἐνῷ στὴν πραγματικότητα θέλησαν νὰ τὸν φονεύσουν ἐπὶ τόπου. Καὶ ἂν δὲν κατέφθανε ὁ χιλίαρχος Λυσίας καὶ δὲν τὸν ἀποσποῦσε ἀπ' τὰ χέρια τους, θὰ τὸν φόνευαν.

Γιὰ νὰ προκαταλάβῃ δὲ ὁ Τέρτυλλος ψυχολογικῶς τὸν Φήλικα, ὥστε ἐκ τῶν προτέρων νά θεωρήσῃ τίς κατηγορίες του ἀληθινές, ἔκλεισε τὴν ἀγόρευσί του λέγοντας, ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Φῆλιξ ἀνακρίνοντας τούς κατηγόρους θὰ διαπίστωνε, ὅτι ὅλες οἱ κατηγορίες εἶνε ἀληθινές. Προεξοφλεῖ τὴν κρίσι τοῦ Φήλικος! Πόση δικηγορικὴ πονηρία!

Ὁ δικηγόρος Τέρτυλλος ἔχει σήμερα μιμητὰς τοὺς πλείστους δικηγόρους. Οἱ πλεῖστοι δικηγόροι, προκειμένου ν' ἀμειφθοῦν γενναίως, δὲν διστάζουν ν' ἀναλάβουν ὁποιαδήποτε ὑπόθεσι καὶ ν' ἀγωνισθοῦν νὰ δικαιώσουν τὸν πελάτη τους ὁσοδήποτε ἄδικο καὶ ἂν ἔχῃ καὶ ὁσοδήποτε φανερὸ καὶ ἂν εἶνε τὸ ἄδικο. Κολακεύουν τοὺς δικαστὰς καὶ μὲ διάφορα σοφίσματα διαστρέφουν τὴν ἀλήθεια. Ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι γιὰ τοὺς σοφιστάς, «ποιοῦσι τὸν ἥττω λόγον κρείττω καὶ τὸν κρείττω ἥττω». Ἤ, ὅπως λέγει ὁ λαός μας, «κάνουν τὸ μαῦρο ἄσπρο καὶ τὸ ἄσπρο μαῦρο». Ἐξ αἰτίας τῆς διαγωγῆς αὐτῆς τῶν πλείστων δικηγόρων τὸ «δικηγόρος» κατήντησε νὰ σημαίνῃ «ψεύτης»! Τρέμουν δὲ οἱ ἄνθρωποι μὴ πέσουν στὰ χέρια δικηγόρων. Διότι πολλοὶ ταλαιπωρήθηκαν καὶ καταστράφηκαν ἀπὸ ἀσυνειδήτους καὶ ἐκμεταλλευτὰς δικηγόρους.

Δικηγόροι τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος!

Οἱ πλεῖστοι δὲν σπουδάσατε τὴ Νομικὴ γιὰ νὰ ὑπερασπίζετε τὸ δίκαιο. Δὲν πεινᾶτε καὶ δὲν διψᾶτε τὴ δικαιοσύνη. Καὶ δὲν ἀγωνίζεσθε γιὰ τὴ δικαιοσύνη. Πεινᾶτε

καὶ διψᾶτε τὸ χρῆμα. Καὶ ἀγωνίζεσθε γιὰ τὸ χρῆμα. Ψεύδεσθε καὶ συνιστᾶτε σὲ πελάτες σας καὶ μάρτυρες τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ψευδορκία. Ρίχνετε τοὺς ἀνθρώπους σὲ ἀπερίγραπτες περιπέτειες. Καταστρέφετε ἄτομα καὶ οἰκογένειες. Διαπράττετε μέγιστα ἐγκλήματα. Ὁμοιάζετε μὲ τὸν Τέρτυλλο. Καὶ εἶσθε χειρότεροι ἀπ' τὸν Τέρτυλλο, διότι σεῖς ἔχετε βαπτισθῆ χριστιανοί, ἐνῷ ἐκεῖνος δὲν ἦταν χριστιανός. Ἄδικοι δικηγόροι! Δὲν ὑπάρχει τυχαίως καὶ ματαίως ἡ συνείδησις καὶ τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης στοὺς ἀνθρώπους. Τὰ ἔδωσε ὁ Θεὸς γιὰ νὰ πράττωμε τὰ δίκαια. Ἀλλὰ σεῖς καταπατεῖτε τὴ συνείδησί σας καὶ καταπιέζετε τὸ αἴσθημα τῆς δικαιοσύνης. Διὰ τοῦτο φοβερὸς καὶ ἀδυσώπητος Κριτὴς σᾶς ἀναμένει. Καὶ ὁ Κριτὴς ἐκεῖνος στὸ παγκόσμιο καὶ φοβερὸ ἀκροατήριο του δὲν δέχεται δικηγόρους... Ἄδικοι δικηγόροι! Μετανοήσετε καὶ σκορπίσετε τὰ χρήματα τῆς ἀδικίας, γιὰ νὰ ἰδῆτε ἔλεος καὶ σωτηρία.

Στίχ. 5: Ὁ Τέρτυλλος, ὅπως εἴπαμε, ὠνόμασε τὸ Χριστιανισμὸ αἵρεσι μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε διασπαστικὴ δύναμις καὶ ἐκτροπὴ ἀπὸ τὴν Ἰουδαϊκὴ θρησκεία. Παρομοία συκοφαντία σήμερα ἐξαπολύουν πολλοὶ κατὰ τῶν Ὀρθοδόξων Θρησκευτικῶν Ὀργανώσεων, ὅταν τὶς χαρακτηρίζουν ὡς «παρεκκλησιαστικὲς» καὶ «ἐξωεκκλησιαστικές».

Ἀλλ' ὅπως ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶνε αἵρεσις, ἀλλὰ συμπλήρωσις καὶ τελειοποίησις τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας, ἔτσι καὶ οἱ Ὀρθόδοξες Θρησκευτικὲς Ὀργανώσεις δὲν εἶνε «παρεκκλησιαστικὲς» καὶ «ἐξωεκκλησιαστικές», ἀλλ' εἶνε μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ ἀποτελοῦν τὸ δραστηριώτερο καὶ ἐκλεκτότερο τῆς Ἐκκλησίας τμῆμα. Οἱ κατήγοροι τῶν Ὀρθοδόξων Θρησκευτικῶν Ἀδελφοτήτων εἶνε δεινοὶ συκοφάντες, Τέρτυλλοι, καὶ χειρότεροι τοῦ Τερτύλλου, διότι αὐτοὶ εἶνε βαπτισμένοι χριστιανοί, ἐνῷ ὁ Τέρτυλλος δὲν ἦταν. Ἂς μετανοήσουν καὶ αὐτοί, γιὰ νὰ μὴ πέσουν στὴν καιομένη λίμνη μαζὶ μὲ ἐκείνους, ποὺ ἀγαποῦν τὸ ψεῦδος, καὶ μὲ τὸν ψευδοπροφήτη, καὶ μὲ τὸ θηρίο τὸν Ἀντίχριστο, καὶ μὲ τὸν Διάβολο τὸν ἀρχιψεύστη (Ἀποκ. κβ' 15, ιθ' 20, κ' 10).

Η ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΠΑΥΛΟΥ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΦΗΛΙΚΟΣ ΑΝΑΒΟΛΗ ΔΙΚΗΣ & 2ΕΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

Τὸ εἰκοστὸ τέταρτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων στοὺς στίχ. 10 - 27 παρουσιάζει: 1) Τὴν ἀπολογία τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐνώπιον τοῦ Φήλικος, στίχ. 10 - 21, καὶ 2) τὴν ἀναβολὴ τῆς δίκης καὶ τὴν κράτησι τοῦ ἀποστόλου ἐπὶ δύο ἔτη στὴν Καισάρεια, στίχ. 22 - 27.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

10. *ἐπιστάμενος* = ἐπειδὴ γνωρίζω.
εὐθυμότερον = προθυμότερα.

11. *δυναμένου σου γνῶναι* = ἐπειδὴ δύνασαι νὰ μάθῃς.
οὐ πλείους εἰσί μοι ἡμέραι δεκαδύο = δὲν μοῦ εἶνε περισσότερες ἀπὸ δώδεκα ἡμέρες, δὲν πέρασαν περισσότερες ἀπὸ δώδεκα ἡμέρες.

12. *ἐπισύστασις* = στασιαστικὴ συνάθροισις, στάσις.

13. *παραστῆσαι* = ν' ἀποδείξουν.

14. *κατὰ τὴν ὁδὸν* = συμφώνως μὲ τὴ διδασκαλία, συμφώνως μὲ τὴ θρησκεία.

15. *προσδέχονται* = περιμένουν νὰ ἐκπληρωθῇ.
μέλλειν ἔσεσθαι = ὅτι μέλλει νὰ γίνῃ.

16. *ἐν τούτῳ* = διὰ τοῦτο.
ἀσκῶ = προσπαθῶ.
ἀπρόσκοπος συνείδησις = συνείδησις, ἡ ὁποία νὰ μὴ τύπτῃ, καθαρὴ συνείδησις.

17. *δι' ἐτῶν δὲ πλειόνων* = ὕστερα δὲ ἀπὸ πολλὰ ἔτη.
παρεγενόμην = ἦλθα ἢ πῆγα.
ἐλεημοσύνας ποιήσων εἰς τὸ ἔθνος μου καὶ προσφορὰς = γιὰ νὰ κάνω στὸ ἔθνος μου ἐλεημοσύνες καὶ προσφορές.

18. *ἐν οἷς* = ὁπότε, στὴν περίστασι αὐτή.
ἡγνισμένον = ἀφοῦ εἶχα ὑποβληθῆ σὲ ἁγνισμό.

19. *οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι* = οἱ ὁποῖοι θὰ ἔπρεπε νὰ παρουσιασθοῦν ἐνώπιόν σου.

20. *στάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου* = ὅταν στάθηκα στὸ συνέδριο, ὅταν ἤμουν ἐνώπιον τοῦ συνεδρίου.

21. *ἑστὼς ἐν αὐτοῖς* = ἱστάμενος μεταξὺ αὐτῶν.

22. *ἀνεβάλετο αὐτοὺς* = παρέπεμψε αὐτοὺς σὲ ἄλλο χρόνο, ἀνέβαλε τὴ δίκη.
ἀκριβέστερον εἰδὼς = γιὰ νὰ μάθῃ ἀκριβέστερα.
τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ = τὰ σχετικὰ μὲ τὴ χριστιανικὴ θρησκεία.
διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς = θ' ἀποφασίσω γιὰ τὴν ὑπόθεσί σας.

23. *διαταξάμενός τε* = καὶ διέταξε.
τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον = νὰ κρατῆται ὁ Παῦλος.
ἔχειν τε ἄνεσιν = καὶ νὰ ἔχῃ εὐκολίες.
καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ = καὶ κανένα νὰ μὴ ἐμποδίζῃ ἀπ' τοὺς δικούς του.
προσέρχεσθαι αὐτῷ = νὰ ἔρχεται πρὸς αὐτόν, νὰ τὸν ἐπισκέπτεται.

24. *παραγενόμενος* = ἀφοῦ ἦλθε.
οὔσῃ Ἰουδαίᾳ = ἡ ὁποία ἦταν Ἰουδαία.
μετεπέμψατο = ἔστειλε καὶ κάλεσε, κάλεσε.

25. *τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι* = τῆς κρίσεως, ποὺ πρόκειται νὰ γίνῃ, τῆς μελλούσης κρίσεως.
τὸ νῦν ἔχον = πρὸς τὸ παρόν.
καιρὸν δὲ μεταλαβὼν = ὅταν δὲ λάβω πάλι εὐκαιρία.
μετακαλέσομαί σε = θὰ σὲ καλέσω.

26. *ὅπως λύσῃ αὐτὸν* = γιὰ νὰ τὸν ἀπολύσῃ.
μεταπεμπόμενος = καλῶν, καλῶντας.

27. *διετίας δὲ πληρωθείσης* = ἀφοῦ δὲ συμπληρώθηκε διετία.
θέλων δὲ χάριν καταθέσθαι = ἐπειδὴ δὲ ἤθελε νὰ ὑποχρεώσῃ.
δεδεμένον = φυλακισμένον.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 10: Κατὰ τὴν ὥρα τῆς ἀγορεύσεως τοῦ Τερτύλλου ὁ Παῦλος ἄκουσε φοβερὲς συκοφαντίες ἐναντίον του. Ὁ Τέρτυλλος τὸν κατηγόρησε ὡς ὀλέθριο ἄνθρωπο, ταραξία καὶ ἐπαναστάτη σὲ οἰκουμενικὴ κλίμακα, ἀρχηγὸ αἱρέσεως καὶ βέβηλο ἀπέναντι τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ναοῦ, ἀφοῦ δῆθεν ἀποπειράθηκε νὰ βεβηλώσῃ τὸ ναό. Ὅλες οἱ κατηγορίες ἦταν φοβερές, ἡ δὲ κατηγορία, ὅτι ἦταν ταραξίας καὶ ἐπαναστάτης, μάλιστα σὲ οἰκουμενικὴ κλίμακα, ἦταν φοβερώτερη. Αὐτὴ ἡ κατηγορία, πολιτικῆς φύσεως, συνεπαγόταν θάνατο.

Ἀκούοντας ὁ Παῦλος τόσο φοβερὸ καὶ ἄδικο κατηγορητήριο, ἀσφαλῶς μέσα στὴν ψυχή του ἀναστατωνόταν. Διότι εἶνε φυσικό, ἡ συκοφαντία νὰ ἐξεγείρῃ τὴν ψυχὴ ποὺ ἔχει αἴσθημα δικαιοσύνης. Μόνο οἱ ἀναίσθητοι καὶ οἱ πεπωρωμένοι δὲν ἐξεγείρονται ἐσωτερικῶς ἐνώπιον κραυγαλέων περιπτώσεων ἀδικίας καὶ συκοφαντίας. Ἀσφαλῶς ἐπίσης στὴν ψυχὴ τοῦ Παύλου θὰ ἦλθε ἡ ὁρμὴ νὰ διακόψῃ τὸν Τέρτυλλο φωνάζοντας: Δὲν ἐντρέπεσαι νὰ ἐκστομίζῃς τόσο μεγάλα ψέματα; Ἀλλ' ὁ ἀπόστολος συγκράτησε τὴν ἐσωτερικὴ ὁρμή του καὶ δὲν διέκοψε τὸν συκοφάντη του. Ἐσωτερικῶς ἀναστατωνόταν, ἀλλ' ἐξωτερικῶς παρέμενε ἤρεμος. Ἄφηνε τὸν συκοφάντη νὰ ἐξαντλήσῃ ὅλο τὸ κατηγορητήριό του, νὰ ξεράσῃ ὅλο τὸ περιεχόμενο τῆς μοχθηρῆς καρδιᾶς του καὶ ἀνέμενε μὲ ὑπομονὴ τὴ σειρά του ν' ἀπολογηθῇ. Καὶ ὅταν ὁ Τέρτυλλος τελείωσε τὸ κατηγορητήριο καὶ οἱ παριστάμενοι Ἰουδαῖοι τὸ ἐπιδοκίμασαν καὶ ὁ ἡγεμὼν ἔκανε νεῦμα στὸν ἀπόστολο νὰ ἀπολογηθῇ, τότε ὁ Παῦλος ἄνοιξε τὸ στόμα του νὰ ὁμιλήσῃ.

Μεγάλη ψυχὴ ὁ Παῦλος, διότι ἐνώπιον τῆς ἀδικίας καὶ παρωξυνόταν καὶ συνεκρατεῖτο. Ἅγιος καὶ ὁ παροξυσμός του, διότι ἔδειχνε ψυχικὴ εὐαισθησία, ἁγία καὶ ἡ συγκράτησίς του, διότι ἔδειχνε ψυχικὴ δύναμι. Ἡ ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὁμιλήσῃ, ἰδίως ὅταν κατηγορῆται, καὶ μάλιστα ἀδίκως, εἶνε πολὺ ἰσχυρή. Ἀκατάσχετο κακὸ ἡ

γλῶσσα καὶ ἀδάμαστο θηρίο, κατὰ τὸν ἀδελφόθεο ἀπόστολο (Ἰακ. γ' 7 - 8). Ἀλλ' ὁ Παῦλος συγκρατοῦσε τὸ ἀκατάσχετο κακὸ καὶ δάμαζε τὸ ἀδάμαστο θηρίο. Ὄντως «ἀνὴρ τέλειος» ὁ Παῦλος, «δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα» (Ἰακ. γ' 2).

Τί διδάσκει τὸ παράδειγμα τοῦ Παύλου;

Νὰ ἔχωμε αὐτοσυγκράτησι ἀπέναντι τῶν ἄλλων καὶ νὰ μὴ τοὺς διακόπτωμε ὅταν ὁμιλοῦν, ἔστω καὶ ἂν ἐκσφενδονίζουν ἐναντίον μας σφοδρὸ καὶ ἄδικο κατηγορητήριο. Νὰ τοὺς ἀφήνωμε νὰ τελειώνουν, καὶ τότε νὰ λαμβάνωμε καὶ μεῖς τὸ λόγο καὶ νὰ ἀπαντοῦμε. Ἡ αὐτοσυγκράτησις εἶνε πνευματικὸ κατόρθωμα, ψυχικὸς ἡρωισμὸς καὶ εὐγένεια.

Βεβαίως ὑπάρχουν καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιβάλλεται νὰ διακόπτωμε τὸν ὁμιλητὴ ἢ τὸν συνομιλητή. Πῶς π.χ. νὰ μὴ διακόψωμε ἕνα ὁμιλητὴ ἢ συνομιλητή, ὅταν προσβάλλῃ τὴ θρησκεία μας χυδαίως καὶ βαναύσως, ἢ ὅταν λέγῃ αἰσχρόλογα, ἢ ὅταν φλυαρῇ καὶ ἀνοηταίνῃ, ἢ ὅταν τρώγῃ τὸ χρόνο γιὰ νὰ μὴ προφθάσουν καὶ ὁμιλήσουν ἄλλοι; Ὁ πνευματικὸς καὶ διακριτικὸς ἄνθρωπος γνωρίζει πότε ἐπιτρέπεται καὶ ἐπιβάλλεται νὰ διακόπτῃ ἕνα ὁμιλητὴ ἢ συνομιλητή.

Ὁ κανὼν πάντως εἶνε, νὰ μὴ διακόπτωμε τοὺς ὁμιλητὰς ἢ συνομιλητάς, ἀλλὰ νὰ τοὺς ἀφήνωμε νὰ ὁλοκληρώνουν τὸ λόγο ἢ τὴ σκέψι τους καὶ τότε νὰ λαμβάνωμε καὶ μεῖς τὸ λόγο.

Στίχ. 10β: Ὁ Φῆλιξ ἦταν σκληρὸς καὶ φαῦλος ἡγεμών. Ἐν τούτοις ὁ Τέρτυλλος τὸν ἐγκωμίασε ὡς σπουδαῖον ἡγεμόνα. Ὁ Παῦλος δὲν κολάκευσε τὸν Φήλικα. Ἀλλ' οὔτε τὸν καυτηρίασε γιὰ τὴ σκληρότητα καὶ τὴ φαυλότητά του. Διότι αὐτὸ θὰ ἦταν προκλητικὴ καὶ ἀσύνετη πρᾶξις. Ἄλλωστε ἐκείνη τὴν ὥρα δὲν κρινόταν ὁ Φῆλιξ, ἀλλ' ὁ Παῦλος. Καί, ἐπὶ πλέον, ὁ Φῆλιξ ἦταν λιγώτερο ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Ἀνανία ἀξιοκατάκριτος, διότι οὔτε ἀντιπρόσωπος τῆς θρησκείας ἦταν, οὔτε στὸν ἀληθινὸ Θεὸ πίστευε,

ἀλλ' ἦταν εἰδωλολάτρης καὶ πολιτικὸς ἄρχων. Γιὰ τὸν Φήλικα ὁ ἀπόστολος εἶπε λόγο, ὁ ὁποῖος οὔτε ἐπικριτικὸς οὔτε κολακευτικὸς ἦταν: «Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος, εὐθυμότερον τὰ περὶ ἐμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι». Ἐπειδὴ γνωρίζω, δηλαδή, ὅτι εἶσαι δικαστὴς σ' αὐτὸ τὸ Ἔθνος ἀπὸ πολλὰ ἔτη, προθυμότερα ἀπολογοῦμαι τὰ σχετικὰ μὲ τὸν ἑαυτό μου.

Ὁ Φῆλιξ κυβερνοῦσε τὴν Ἰουδαία ἐπὶ ἀρκετὰ ἔτη. Ἔκανε πολλὲς δίκες. Καὶ γνώριζε καλῶς τὰ ἰουδαϊκὰ πράγματα καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἰουδαίων. Γνώριζε προπάντων, πόσο φανατικοὶ ἦταν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ μὲ πόση ἐμπάθεια δίωκαν τοὺς ἀντιφρονοῦντας καὶ τούς ἀντιπάλους των. Αὐτὴ δὲ ἡ γνῶσις καὶ ἡ πεῖρα τοῦ Φήλικος ἦταν ὑπὲρ τοῦ ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος εἶχε τὸ δίκαιο μὲ τὸ μέρος του. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος ἀναφέρθηκε στὴν πολυετῆ πεῖρα τοῦ Φήλικος ἐν μέσῳ τοῦ ἰουδαϊκοῦ Ἔθνους, ὄχι γιὰ νὰ κολακεύσῃ τὸν ἡγεμόνα.

Στίχ. 11 - 21: Κατὰ τὴν ἀπολογία του ὁ Παῦλος δὲν καταφέρεται ἐναντίον τῶν συκοφαντῶν του, δὲν ἐκφέρει δυσμενῆ κρίσι γι' αὐτούς, δὲν προβαίνει σὲ βαρεῖς χαρακτηρισμούς, ὅπως ἐκεῖνοι, ἀλλὰ περιορίζεται στὴν ἀναίρεσι τῶν κατηγοριῶν κατὰ τρόπο εὐπρεπῆ, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἰσχυρό.

Στὴν κατηγορία, ὅτι εἶνε «λοιμός», ἀσεβὴς δηλαδὴ καὶ ἐπικίνδυνος, ὁ Παῦλος ἀπαντᾷ, ὅτι ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα νὰ προσκυνήσῃ καὶ νὰ προσφέρῃ στὸ Ἔθνος του ἐλεημοσύνες καὶ προσφορές. Ὁ Παῦλος δὲν ἦταν ἀσεβὴς καὶ ἐπικίνδυνος ἄνθρωπος, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν εὐσεβὴς καὶ εὐεργετικός.

Στὴν κατηγορία, ὅτι εἶνε ταραξίας καὶ ἐπαναστάτης, ὁ ἀπόστολος ἀπαντᾷ, ὅτι δὲν εἶνε περισσότερο ἀπὸ δώδεκα ἡμέρες, ἀφ' ὅτου ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα. Σὲ τόσο σύντομο χρονικὸ διάστημα, ἐννοεῖ, δὲν εἶνε δυνατὸ νὰ ὀργανωθῇ καὶ ὑποκινηθῇ ἐπανάστασις. Ἐπίσης ἀπαντᾷ, ὅτι οὔτε στὸ ναὸ τὸν βρῆκαν νὰ συνομιλῇ μὲ κάποιον ἢ νὰ κάνῃ συγκέντρωσι λαοῦ, οὔτε στὶς συναγωγές, οὔτε

ἀλλοῦ στὴν πόλι, οὔτε δύνανται νὰ ἀποδείξουν ὅσα τὸν κατηγοροῦν. Ὁ ἀπόστολος δὲν ἦταν ταραξίας, ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν εἰρηνικὸς καὶ εἰρηνοποιὸς ἄνθρωπος. Καὶ δὲν προέτρεπε σὲ πολιτικὲς ἐπαναστάσεις, ἀλλὰ σὲ πνευματικές, οἱ ὁποῖες εἶνε εἰρηνικές.

Στὴν κατηγορία, ὅτι εἶνε ἀρχηγὸς τῆς αἱρέσεως τῶν Ναζωραίων, ὁ Παῦλος ἀπαντᾷ: «Ὁμολογῶ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω λατρεύω τῷ πατρῴῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπίδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἣν καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσεσθαι νεκρῶν, δικαίων τε καὶ ἀδίκων· ἐν τούτῳ δὲ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διὰ παντός». Ὁ ἀπόστολος ὁμολογεῖ ἐνώπιον τοῦ Φήλικος τὴν καλὴ ὁμολογία, ὅτι λατρεύει τὸ Θεὸ τῶν πατέρων, τὸ Θεὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, συμφώνως πρὸς τὴ Θρησκεία, τὴν ὁποίαν αὐτοί, οἱ Ἰουδαῖοι, ὀνομάζουν αἵρεσι, τὴ Χριστιανικὴ Θρησκεία. Δὲν δέχεται ὁ Παῦλος τὴν κατηγορία τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία εἶνε αἵρεσις, ἐκτροπὴ δηλαδὴ ἀπ' τὴν Ἰουδαϊκὴ Θρησκεία. Ἀλλὰ πιστεύει, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ Θρησκεία τῶν πατέρων τελειοποιημένη. Αἵρεσις ἦταν οἱ Σαδδουκαῖοι, οἱ ὁποῖοι δὲν πίστευαν στὴ διδασκαλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης γιὰ τὴν ὕπαρξι πνεύματος καὶ τὴν ἀνάστασι νεκρῶν. Ὁ Παῦλος διακηρύττει, ὅτι πιστεύει σὲ ὅλα, ὅσα εἶνε γραμμένα στὸ νόμο καὶ στοὺς προφήτας, σ' ὅλη δηλαδὴ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ὁ ἀπόστολος διακηρύττει, ὅτι ἔχει ἐλπίδα στὸ Θεό, τὴν ὁποία καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰουδαῖοι ἔχουν (ἐκτὸς τῶν Σαδδουκαίων), ὅτι μέλλει νὰ γίνῃ ἀνάστασις νεκρῶν, δικαίων καὶ ἀδίκων, ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Σὲ δικαστήριο εὑρισκόμενος ὁ ἀπόστολος, κάνει ὑπαινιγμὸ γιὰ τὸ μεγάλο Δικαστήριο τῆς Δευτέρας Παρουσίας. Ὁ Παῦλος δὲν ὑπολογίζει τοῦτο τὸ ἀνθρώπινο δικαστήριο, ἀλλ' ἐκεῖνο τὸ θεῖο Δικαστήριο. Τὸ ἀνθρώπινο δικαστήριο τὸ πολὺ - πολὺ μπορεῖ νὰ καταδικάσῃ σὲ προσωρινὸ θάνατο. Ἀλλὰ τὸ θεῖο Δικαστήριο καταδικάζει σὲ αἰώνιο θάνατο, αἰώνιο χωρισμὸ τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸ Θεό, αἰώνιο βασανισμό. Ἐν ὄψει τοῦ

φρικτοῦ Δικαστηρίου τῆς Δευτέρας Παρουσίας ὁ ἀπόστολος ἀγωνίζεται νὰ ἔχῃ πάντοτε «ἀπρόσκοπον συνείδησιν» ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, συνείδησι δηλαδή, ποὺ δὲν θὰ τὸν τύπτῃ γιὰ κακὴ διαγωγὴ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Παῦλος δὲν ἦταν ἀρχηγὸς αἱρέσεως, ἀλλὰ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ τηρητὴς τῶν ἀληθειῶν καὶ ἐντολῶν τῆς τελειοτάτης Θρησκείας.

Στὴν κατηγορία, ὅτι ἀποπειράθηκε νὰ βεβηλώσῃ τὸ ναό, ὁ ἀπόστολος ἀπαντᾷ, ὅτι τὸν βρῆκαν στὸ ναὸ «ἡγνισμένον», νὰ ἔχῃ δηλαδὴ τελέσει τὴν τελετὴ τοῦ ἁγνισμοῦ κατὰ τὴ σχετικὴ διάταξι τοῦ μωσαϊκοῦ νόμου. Ἄρα δὲν ἔδειξε ἀσέβεια, ἀλλὰ σεβασμὸ πρὸς τὸ ναό. Καὶ ποιοὶ βρῆκαν τὸν Παῦλο στὸ ναό; Ὄχι οἱ παρόντες στὸ δικαστήριο κατήγοροί του, ἀλλὰ μερικοὶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὴν Ἀσία. Καὶ ἀφοῦ ἐκεῖνοι εἶδαν τὸν ἀπόστολο στὸ χῶρο τοῦ ναοῦ, ἐκεῖνοι ὡς αὐτόπτες μάρτυρες θὰ ἔπρεπε, τονίζει ὁ ἀπόστολος, νὰ παρουσιασθοῦν στὸ δικαστήριο καὶ νὰ καταθέσουν, ἐὰν εἶχαν κάτι ἐναντίον του. Ἀφοῦ ἐκεῖνοι δὲν παρουσιάσθηκαν, ἐννοεῖ ὁ ἀπόστολος, δὲν εἶχαν διαπιστώσει καμμία ἐκτροπή. Ἂν εἶχαν διαπιστώσει, θὰ παρουσιάζονταν ἀφ' ἑαυτῶν στὸ δικαστήριο ἢ θὰ τοὺς παρουσίαζαν οἱ ἄλλοι Ἰουδαῖοι, ποὺ ἀποτελοῦσαν τὸ Συνέδριο καὶ δίωκαν τὸν Παῦλο ἀπηνῶς. Ἡ ἀπουσία ἀπὸ τὸ δικαστήριο τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἀσίας, ποὺ εἶδαν τὸν ἀπόστολο στὸ χῶρο τοῦ ναοῦ, εἶνε ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἀθωότητός του. Ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς ἀθωότητός του εἶνε καὶ ἡ προηγηθεῖσα δίκη ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου. Ἀναφερόμενος στὴ δίκη ἐκείνη ὁ ἀπόστολος, ζητεῖ νὰ εἰποῦν οἱ κατήγοροί του, τί ἀδίκημα βρῆκαν σ' αὐτόν, ὅταν στάθηκε στὸ Συνέδριο δικαζόμενος. Δὲν βρῆκαν, ἐννοεῖται, κανένα ἀδίκημα, ἐκτὸς καὶ ἂν θεωρηθῇ ἀδίκημα, λέγει μὲ κάποια εἰρωνεία ὁ ἀπόστολος, μία φωνή, ποὺ ὕψωσα ἀνάμεσά τους φωνάζοντας, ὅτι ἐγὼ σήμερα δικάζομαι ἀπὸ σᾶς γιὰ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν. Ἀδίκημα ἔκανε ὁ ἀρχιερεύς, διότι στὸ Συνέδριο διέταξε νὰ κτυπήσουν στὸ στόμα τὸν ἀπόστολο. Ἀλλ' ὁ ἀπόστολος δὲν ἀναφέρει τὸ ἀδίκημα τοῦ ἀρχιερέως ἀπὸ λόγους χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ γιὰ νὰ μὴ προκαλέσῃ.

Μὲ μεγάλη εὐφυΐα ἀπολογήθηκε ὁ Παῦλος, θὰ ἔλεγε κοσμικὸς ἄνθρωπος. Ἀλλ' ὁ πιστὸς πρέπει νὰ εἰπῇ, ὅτι ὁ ἀπόστολος ἀπολογήθηκε μὲ τὴ μεγάλη σύνεσι, ποὺ τοῦ ἔδινε ὁ Κύριος τὴν ὥρα τῆς ἀπολογίας, συμφώνως μὲ τὴν ὑπόσχεσί του πρὸς τοὺς ἀποστόλους (Λουκ. κα' 14 - 15).

Καὶ μεῖς, ὅταν ἔχωμε δίκες, ἂς μὴ στηριζώμεθα στὴ δύναμι τῆς διανοίας μας καὶ στοὺς δικηγόρους, ἀλλὰ κυρίως στὸ Χριστό.

Στίχ. 22 - 23: Ὁ Φῆλιξ ἀνέβαλε τὴ δίκη «ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ». Ἡ μετοχὴ «εἰδὼς» ἐδῶ χρησιμοποιεῖται ἀντὶ τῆς μετοχῆς τοῦ μέλλοντος «εἰδήσων» ἢ «εἰσόμενος» καὶ ἔχει τελικὴ ἔννοια: «γιὰ νὰ μάθῃ, γιὰ νὰ πληροφορηθῇ». Ὁ Φῆλιξ ἀνέβαλε τὴ δίκη, γιὰ νὰ μάθῃ ἀκριβέστερα τὰ σχετικὰ μὲ τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία, γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ περισσότερα στοιχεῖα, προκειμένου νὰ ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασι.

Ἀλλ' ἤδη ὁ Φῆλιξ ἔχει σχηματίσει καλὴ ἰδέα γιὰ τὸν Παῦλο. Καὶ γι' αὐτὸ διατάσσει, νὰ ἔχῃ ὁ Παῦλος σχετικὴ ἐλευθερία στὴ φυλακὴ καὶ νὰ μὴ ἐμποδίζεται κανεὶς ἀπ' τοὺς δικούς του νὰ τὸν ὑπηρετῇ ἢ νὰ τὸν ἐπισκέπτεται.

Πόσο θὰ πικράθηκαν ὁ Ἀνανίας καὶ ἡ κλίκα του, διότι ἀπέτυχε ἡ προσπάθειά τους, μᾶλλον ἡ ἐμπάθειά τους, νὰ καταδικασθῇ ὁ Παῦλος! Οἱ ἐμπαθεῖς, ὅταν ἡ ἐμπάθειά τους δὲν ἱκανοποιῆται, πικραίνονται καὶ ὑποφέρουν σὰν τοὺς δαίμονες. Οἱ μοχθηροὶ καὶ κακοποιοὶ ἄνθρωποι ὁμοιάζουν μὲ τοὺς δαίμονες περισσότερο ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Στίχ. 24 - 27: Ἔπειτα ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες στὸ πραιτώριο, ὅπου ἐκρατεῖτο ὁ Ἀπόστολος, ἦλθε ὁ Φῆλιξ μαζὶ μὲ τὴ γυναῖκα του τὴ Δρούσιλλα, ἡ ὁποία ἦταν Ἰουδαία ἀπὸ γένος βασιλικό. Ἡ Δρούσιλλα προηγουμένως ἦταν γυναῖκα τοῦ βασιλέως τῆς Ἐμέσης. Ἀλλ' ὁ Φῆλιξ διὰ μέσου κάποιου μάγου τὴ μετέστρεψε, ἢ μᾶλλον τὴ διέστρεψε, ὥστε νὰ διαζευχθῇ τὸ σύζυγό της καὶ νὰ

συζευχθῇ αὐτόν. Πρωτήτερα ὁ Φῆλιξ εἶχε κάποια ἄλλη Δρούσιλλα, ἐπίσης ἀπὸ γένος βασιλικό. Ἀλλὰ καὶ κάποια τρίτη βασίλισσα φαίνεται ὅτι ἔλαβε ὡς σύζυγο ὁ Φῆλιξ, ἀφοῦ ὁ Σουετώνιος τὸν ὀνομάζει σύζυγο τριῶν βασιλισσῶν. Ἐπαίσχυντη καὶ ἡ σύγυζός του Δρούσιλλα, ἡ Ἰουδαία καλλονή. Καλλονὴ ἐξωτερικῶς, ἀσχημία ἐσωτερικῶς. Τὸ τέλος της οἰκτρό. Ἔχασε τὴ ζωή της μαζὶ μ' ἕνα υἱό της ἀπ' τὸ Φήλικα κατὰ τὴν ἔκρηξι τοῦ Βεζουβίου.

Ὁ Φῆλιξ καὶ ἡ Δρούσιλλα ἔδειξαν ἐνδιαφέρον ν' ἀκούσουν ἀπ' τὸν Παῦλο γιὰ τὴν πίστι στὸ Χριστό. Ὁ δὲ Παῦλος, καίτοι ἡ ζωή του βρισκόταν στὰ χέρια τοῦ Φήλικος, δὲν ὡμίλησε πρὸς αὐτὸν καὶ τὴ σύζυγό του κατὰ τρόπο εὐχάριστο καὶ κολακευτικό. Ἀλλ' ἐπιθυμῶντας τὴ σωτηρία καὶ αὐτῶν τῶν ταλαιπώρων ἀνθρώπων εἶπε ἀφυπνιστικὲς καὶ σωτήριες ἀλήθειες, οἱ ὁποῖες στοὺς ἐνόχους ἀκροατάς του ἦταν πικρές. Ἀπευθυνόμενος πρὸς ἄρχοντα, ὁ ὁποῖος παραβίαζε τοὺς νόμους, ὡμίλησε γιὰ δικαιοσύνη. Ἀπευθυνόμενος πρὸς ἄτομα, τὰ ὁποῖα καταπάτησαν τὴν ἠθική, ὡμίλησε γιὰ ἐγκράτεια. Καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς κριτή, ὁ ὁποῖος ἔκανε ἄδικες κρίσεις, ὡμίλησε γιὰ τὴ μέλλουσα μεγάλη καὶ φοβερὴ Κρίσι. Ὁ δὲ Φῆλιξ φοβήθηκε, τρομοκρατήθηκε, διότι ἡ συνείδησί του δὲν ἦταν τελείως πεπωρωμένη. Ὁ ἄρχων καὶ κριτὴς φοβήθηκε τὸν ἀρχόμενο καὶ δέσμιο! Τόσο μεγάλη ἦταν ἡ δύναμις τῶν λόγων τοῦ ἀποστόλου Παύλου! Ἔσειε ἐκ θεμελίων τοὺς ἐνόχους.

Ἐν τούτοις ὁ Φῆλιξ καὶ ἡ Δρούσιλλα δὲν μετανόησαν. Ἄκουσαν γιὰ τὴ χριστιανικὴ Θρησκεία μᾶλλον ἀπὸ περιέργεια, ὅπως συνήθως ἀκούουν οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ ἀριστοκράτες. Φοβήθηκαν, ἀλλὰ προσωρινῶς, ὅπως φοβούμεθα καὶ μεῖς ὅταν συμβαίνουν ἰσχυροὶ σεισμοί. Νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ διεφθαρμένο βίο καὶ νὰ ζήσουν ζωὴ θυσίας καὶ σωφροσύνης, δὲν ἦταν διατεθειμένοι. Φιλάργυρος μάλιστα ὁ Φῆλιξ καλοῦσε συχνὰ τὸν ἀπόστολο καὶ συνωμιλοῦσε μαζί του, ἐλπίζοντας νὰ λάβῃ ἀπ' αὐτὸν χρήματα γιὰ νὰ τὸν ἀπολύσῃ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἀπόστολος δὲν τὸν δωροδόκησε, τὸν κράτησε στὴ φυλακή. Καὶ ὅταν ἔπειτα ἀπὸ διετία

φυλακίσεως ὁ Φῆλιξ παρέδωσε τὴν ἐξουσία στὸ διάδοχό του Φῆστο, πάλι ἄφησε τὸν ἀπόστολο φυλακισμένο, γιὰ νὰ φανῆ εὐάρεστος στὸν Ἰουδαϊκὸ λαό. Προτίμησε νὰ εὐαρεστήση στὸν ἐμπαθῆ λαό, παρὰ στὸν Παῦλο, ὁ ὁποῖος ἄξιζε περισσότερο ἀπὸ ὁλόκληρο λαὸ σὰν τὸ λαὸ ἐκεῖνο.

Φῆλιξ! Τὸ ὄνομα σημαίνει «εὐτυχής». Ἀλλ' ἄνθρωπος, ποὺ εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίση προσωπικῶς τὸν Παῦλο καὶ δὲν πίστευσε, εἶνε κατ' ἐξοχὴν δυστυχής. Φῆλιξ ὁ δυστυχής! Ὁποῖο ὀξύμωρο!

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΔΙΚΑΖΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΗΣΤΟ ΚΑΙ ΕΠΙΚΑΛΕΙΤΑΙ ΤΟΝ ΚΑΙΣΑΡΑ

Στὸ εἰκοστὸ πέμπτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 12, ἀναφέρονται: 1) Ἡ παράστασις τῶν Ἰουδαίων ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος Φήστου κατὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἡ αἴτησις αὐτῶν γιὰ ἔκδοσι τοῦ ἀποστόλου, στίχ. 1 - 3, 2) Ἡ ἄρνησις τοῦ Φήστου νὰ ἐκδώσῃ τὸν ἀπόστολο, στίχ. 4 - 5, 3) Ἡ δίκη τοῦ ἀποστόλου ἐνώπιον τοῦ Φήστου στὴν Καισάρεια, ἡ πρότασις τοῦ Φήστου πρὸς τὸν ἀπόστολο νὰ δικασθῇ στὰ Ἱεροσόλυμα, ἡ ἀπόρριψις τῆς προτάσεως καὶ ἡ ἐπίκλησις τοῦ Καίσαρος ἀπ' τὸν ἀπόστολο, στίχ. 6 - 12.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἐπιβὰς* = ἀφοῦ πάτησε τὸ πόδι, ἀφοῦ ἦλθε.

2. *ἐνεφάνισαν δὲ αὐτῷ* = προέβησαν δὲ σὲ παράστασι ἐνώπιον αὐτοῦ.
οἱ πρῶτοι = οἱ πρόκριτοι (οἱ πρεσβύτεροι).

3. *ὅπως μεταπέμψηται αὐτὸν* = γιὰ νὰ τὸν καλέσῃ.
ἐνέδραν ποιοῦντες = διότι ἑτοίμαζαν ἐνέδρα.
ἀνελεῖν αὐτὸν = νὰ τὸν φονεύσουν.

4. *ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι* = ἀποκρίθηκε ὅτι θὰ ἐκρατεῖτο.
ἑαυτὸν δὲ μέλλειν = καὶ ὅτι αὐτὸς ἐπρόκειτο.
ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι = ν' ἀναχωρήσῃ ταχέως.

5. *οἱ δυνατοὶ* = οἱ ἰσχυροί (σὲ λόγο καὶ ἐπιχειρήματα).
συγκαταβάντες = ἀφοῦ κατεβοῦν μαζί μου (στὴν Καισάρεια).
εἴ τί ἐστιν ἐν τῷ ἀνδρὶ τούτῳ = ἐὰν ὑπάρχῃ κάτι τὸ ἀξιόποινο σ' αὐτὸ τὸν ἄνθρωπο.

κατηγορείτωσαν = ἂς τὸν κατηγορήσουν.

6. *διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς* = ἀφοῦ δὲ διῆλθε μεταξὺ αὐτῶν.
πλείους ἢ δέκα = περισσότερες ἀπὸ δέκα.

7. *παραγενομένου δὲ αὐτοῦ* = καὶ ὅταν αὐτὸς ἦλθε, ἔφθασε.
περιέστησαν = στάθηκαν τριγύρω, τὸν περικύκλωσαν, τὸν πολιόρκησαν.
αἰτιώματα = κατηγορίες.
φέροντες = ἐπιρρίπτοντες.

8. *ἥμαρτον* = ἔσφαλα.

9. *χάριν καταθέσθαι* = νὰ ὑποχρεώση.
ἀποκριθεὶς = ἀπευθυνθείς.
κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ = νὰ δικασθῆς ἐνώπιόν μου.

10. *ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἑστώς εἰμι* = στὸ δικαστήριο τοῦ Καίσαρος στέκομαι, βρίσκομαι.
οὗ με δεῖ κρίνεσθαι = ὅπου πρέπει νὰ δικασθῶ.
κάλλιον ἐπιγινώσκεις = πολὺ καλὰ καταλαβαίνεις.

11. *πέπραχά τι* = ἔχω πράξει κάτι.
οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν = δὲν ζητῶ νὰ ἀποφύγω τὴ θανάτωσι.
εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν = ἐὰν ὅμως δὲν ὑπάρχῃ τίποτε.
ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου = ἀπ' ὅσα αὐτοὶ μὲ κατηγοροῦν.

12. *ἐπικέκλησαι* = ἐπικαλέστηκες.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Ὁ Φῆστος διαδέχτηκε τὸν Φήλικα στὴν ἡγεμονία τῆς ἐπαρχίας, ἡ ὁποία λεγόταν Συρία. Στὴ Ρωμαϊκὴ αὐτὴ ἐπαρχία ὑπαγόταν καὶ ἡ Ἰουδαία. Πρωτεύουσα τῆς ἐπαρχίας καὶ ἕδρα τοῦ Ρωμαίου ἡγεμόνος ἦταν ἡ Καισάρεια. Τῆς δὲ Ἰουδαίας πρωτεύουσα ἦταν τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀφοῦ δὲ ὁ Φῆστος ἦλθε στὴν ἐπαρχία, μετὰ τρεῖς ἡμέρες ἀπὸ τὴν Καισάρεια, τὴν ἕδρα του, ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα.

Γιατί ὁ Φῆστος ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα τόσο γρήγορα μετὰ τὴν ἄφιξι στὴν ἐπαρχία καὶ τὴν ἐγκατάστασι στὴ θέσι του; Ἦταν πληροφορημένος γιὰ τὸν ἰδιάζοντα

χαρακτῆρα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Ἔθνους. Εἶχε μάθει, ὅτι ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἦταν δαιμόνιος, δύστροπος καὶ ἐπαναστατικός. Καὶ γι' αὐτὸ εἶχε τὴν περιέργεια νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τὸν περιβόητο αὐτὸ λαό, μάλιστα τοὺς προκρίτους, καὶ νὰ δώσῃ στοὺς Ἰουδαίους τὴν ἐντύπωσι, ὅτι εἶχε ἰδιαίτερη ἐκτίμησι καὶ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ Ἔθνος των. Οἱ ἄρχοντες συνήθως κολακεύονται, ἀλλὰ καὶ κολακεύουν τοὺς λαοὺς γιὰ νὰ ἐξασφαλίζουν εὐκολώτερη ὑποταγὴ καὶ νὰ στηρίζωνται καλύτερα στὶς θέσεις των. Ἀσφαλῶς δὲ ὁ Φῆστος ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ γιὰ νὰ ἰδῇ τὴν περίφημη πρωτεύουσα τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Ἔθνους. Ἄλλωστε γιὰ τοὺς ἄρχοντες τὰ ταξίδια εἶνε εὔκολα. Γιὰ τὸν Φῆστο τὸ ταξίδι στὴν Ἱερουσαλὴμ ἦταν ταξίδι ἀναψυχῆς. Ἀντιθέτως γιὰ τὸν Παῦλο τὰ ταξίδια ἦταν γεμᾶτα δυσκολίες, ταλαιπωρίες καὶ κινδύνους. Καὶ εἰδικῶς τὸ ταξίδι του στὰ Ἱεροσόλυμα ἦταν ταξίδι γιὰ δεσμὰ καὶ θλίψεις, γιὰ θηριομαχίες μὲ τοὺς Ἰουδαίους καὶ κίνδυνο θανάτου.

Ἂς μὴ κάνωμε ταξίδια τόσο γιὰ ἀναψυχὴ ὅσο γιὰ τὴν ψυχή. Ἂς κάνωμε ἱεραποστολικὰ ταξίδια γιὰ τὴ σωτηρία ψυχῶν, ψυχῶν συνανθρώπων καὶ τῶν ἰδικῶν μας ψυχῶν. Ἂν τρέχωμε γιὰ τὴ σωτηρία ἄλλων, ἔχουμε ἐλπίδα νὰ σωθοῦμε καὶ ἐμεῖς.

Στίχ. 2 - 3: Ὅταν ὁ Φῆστος ἐπισκέφθηκε τὴν Ἱερουσαλήμ, οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ζήτησαν νὰ κάνῃ κανένα εὐεργέτημα στὸ Ἔθνος καὶ στὴν πόλι τους, ἀλλὰ τί ζήτησαν; Νὰ κάνῃ κακούργημα! Νὰ ἐκδώσῃ τὸν Παῦλο, γιὰ νὰ τὸν δικάσουν δῆθεν αὐτοὶ στὰ Ἱεροσόλυμα, ἐνῷ σχεδίαζαν νὰ τὸν δολοφονήσουν καθ' ὁδόν. Ζητοῦσαν δὲ τὸ κακούργημα ὡς «χάριν»! Ἡ χάρις ζητεῖται ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων. Ἀλλ' ἐδῶ οἱ Ἰουδαῖοι ζητοῦν χάριν ἐναντίον τοῦ Παύλου!

Πέρασαν δύο ἔτη, ἀφ' ὅτου στὴν Ἱερουσαλὴμ οἱ Ἰουδαῖοι ὥρμησαν σὰν θηρία νὰ κατασπαράξουν τὸν ἀπόστολο καὶ ἀποπειράθηκαν νὰ τὸν δολοφονήσουν. Νέος ἐν τῷ μεταξὺ ἀρχιερεὺς ἀνέλαβε τὴ θρησκευτικὴ ἡγεσία

τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ὁ Ἰσμαήλ. Κατὰ τὰ δύο ἔτη ὁ Παῦλος στὴν Καισάρεια ἦταν κλεισμένος στὴ φυλακή. Κατόπιν δὲ τούτων θὰ περίμενε κανείς, τὸ μῖσος τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου νὰ εἶχε σβεσθῆ ἢ τοὐλάχιστον νὰ εἶχε καταπραϋνθῆ. Ἀλλὰ παρέμεινε ἄσβεστο καὶ ἀμείωτο. Σβήνεται τὸ μῖσος τοῦ Σατανᾶ; Ἢ μειώνεται τὸ μῖσος τοῦ Σατανᾶ; Ἄλλο τόσο σβήνεται ἢ μειώνεται τὸ μῖσος τῶν σατανικῶν ἀνθρώπων. Ὁ χρόνος καὶ τὰ συμβαίνοντα μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου θεραπεύουν πάθη καὶ πληγές. Ἀλλὰ τὸ πάθος τοῦ Σατανᾶ καὶ τῶν σατανικῶν ἀνθρώπων δὲν θεραπεύονται ἀπὸ τὸ χρόνο καὶ τὰ γεγονότα.

Κάποτε καὶ ὁ Παῦλος εἶχε πάθος κατὰ τῶν χριστιανῶν. Ἀλλ' ὁ Παῦλος μεταβλήθηκε, διότι δὲν ἦταν σατανικὸς ἄνθρωπος. Ἐπλανᾶτο ἀπὸ ἄγνοια. Ἡ προαίρεσίς του ἦταν καλή. Σατανικοὶ εἶνε οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κακὴ προαίρεσι, καταδιώκουν τὸ καλὸ καὶ ἐπιδιώκουν τὸ κακὸ ἐνσυνειδήτως.

Ἂς ἀντιδροῦμε στὸ ἐσωτερικὸ καὶ στὸ ἐξωτερικὸ κακό, γιὰ νὰ μὴ πωρωθῇ ἡ συνείδησίς μας καὶ διαστραφῇ ἡ θέλησίς μας καὶ γίνωμε σατανικοὶ ἄνθρωποι.

Στίχ. 4 - 5: Ἂν καὶ ὁ Φῆστος ἤθελε νὰ φανῇ εὐάρεστος στοὺς Ἰουδαίους, τώρα μάλιστα, ποὺ ἦταν στὴν ἀρχὴ τῆς ἡγεμονίας του, ἐν τούτοις δὲν ἱκανοποίησε τὸ αἴτημά τους, νὰ δώσῃ δηλαδὴ διαταγὴ νὰ μεταφερθῇ ὁ Παῦλος στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀλλ' ἀπάντησε, ὅτι ὁ Παῦλος θὰ ἐκρατεῖτο στὴν Καισάρεια. Καὶ συνεπῶς, ἐννοεῖται, δὲν ὑπῆρχε ἐπαρκὴς χρόνος γιὰ νὰ μετακληθῇ καὶ δικασθῇ ὁ Παῦλος στὰ Ἱεροσόλυμα ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Φήστου. Ἀντὶ νὰ μεταφερθῇ ὁ Παῦλος στὰ Ἱεροσόλυμα, ὁ Φῆστος πρότεινε στὸν ἀρχιερέα καὶ στοὺς προεστοὺς νὰ κατεβοῦν «οἱ δυνατοὶ» ἀπ' αὐτοὺς στὴν Καισάρεια καὶ ν' ἀπευθύνουν τὶς κατηγορίες τους κατὰ τοῦ Παύλου. «Δυνατοὺς» ὁ Φῆστος ἐννοοῦσε τοὺς ἰσχυροὺς κατηγόρους, ἰσχυροὺς στὸ λέγειν καὶ στὰ ἐπιχειρήματα.

Γιατί ὁ Φῆστος ἀρνήθηκε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ αἴτημα τῶν Ἰουδαίων; Γνώριζε τὸ δολοφονικό τους σχέδιο; Δὲν

λέγει τέτοιο πρᾶγμα ὁ Λουκᾶς. Ὅπως φαίνεται, αὐτὴ τὴ φορὰ οἱ Ἰουδαῖοι ἔλαβαν κάθε μέτρο, γιὰ νὰ μὴ ἀποκαλυφθῇ τὸ σχέδιό τους. Ἀλλ' ἂν δὲν γνώριζε τὸ σχέδιο ὁ Φῆστος, τὸ γνώριζε ὁ Θεός. Καὶ ὁ Θεὸς ἔκλινε τὴν καρδιὰ τοῦ Φήστου πρὸς τὴν ἀπόφασι, νὰ μὴ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀπομάκρυνσι τοῦ Παύλου ἀπὸ τὴν Καισάρεια. «Ὥσπερ ὁρμὴ ὕδατος, οὕτω καρδία βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ· οὗ ἐὰν θέλων νεύσῃ, ἐκεῖ ἔκλινεν αὐτήν» (Παροιμ. κα' 1). Ἡ καρδιὰ δηλαδὴ τοῦ βασιλέως εἶνε στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ ὅπως τὸ ρεῦμα τοῦ ὕδατος. Ὅπου θέλει, ἐκεῖ τὴν στρέφει. Τὸ αὐτὸ βεβαίως ἰσχύει γιὰ ὅλους τοὺς ἄρχοντας. Ὁ Θεὸς στρέφει τὶς καρδιὲς τῶν ἀρχόντων ὅπου θέλει.

Γι' αὐτὸ ἂς προσευχώμεθα, νὰ λαλῇ ὁ Θεὸς στὶς καρδιὲς τῶν ἀρχόντων ἀγαθὰ καὶ νὰ τὶς στρέφῃ πρὸς τὸ καλό. Ἂν οἱ ἄρχοντες κάνουν πολλὰ σφάλματα καὶ ἐγκλήματα, μιὰ σοβαρὴ αἰτία εἶνε καὶ αὐτή, ὅτι δὲν προσευχόμεθα νὰ τοὺς φωτίζῃ καὶ νὰ τοὺς ἐνισχύῃ ὁ Θεὸς πρὸς τὸ καλό. Ὁ Παῦλος ἀσφαλῶς προσευχήθηκε γιὰ τὸν Φῆστο.

Στίχ. 7: Τὸ σφοδρὸ μῖσος κατέβασε τοὺς κατηγόρους τοῦ ἀποστόλου ἀπ' τὴν Ἰερουσαλὴμ στὴν Καισάρεια. Τὸ μῖσος κατεβάζει καὶ στὴν Κόλασι. Τὸ ἄσβεστο μῖσος ρίχνει στὸ ἄσβεστο πῦρ. Στὴν Καισάρεια, μόλις ὁ Παῦλος ἦλθε στὸ χῶρο τοῦ δικαστηρίου, οἱ Ἰουδαῖοι «περιέστησαν». Ἔκαναν κλοιὸ γύρω του. Τὸν περικύκλωσαν, τὸν πολιόρκησαν. Τοῦτο δεικνύει, ὅτι ἦταν πολλοὶ καὶ ὁρμητικοί. Καὶ γιατί πολιόρκησαν τὸν Παῦλο; Γιὰ νὰ τὸν ἐκφοβίσουν. Γιὰ νὰ σπάσουν, ὅπως λέμε σήμερα, τὸ ἠθικό του. Ἴσως γιὰ νὰ πτοήσουν καὶ τὸν ἡγεμόνα.

Ἐκσφενδόνιζαν δὲ κατὰ τοῦ Παύλου πολλὲς καὶ βαρειὲς κατηγορίες, τὶς ὁποῖες ὅμως δὲν μποροῦσαν ν' ἀποδείξουν. Ὀρθῶς παρατηρήθηκε, ὅτι ἐκεῖ, ὅπου προβάλλονται κατηγορίες πολλές, συνήθως δὲν εἶνε ἀληθὴς καμμία. Αὐτὸ συνέβαινε στὴν περίπτωσι τοῦ Παύλου. Καμμία κατηγορία δὲν ἀνταποκρινόταν στὴν ἀλήθεια. Ὅλες οἱ κατηγορίες ἦταν ἀσύστολα ψεύδη, ἀδίστακτες συκοφαντίες.

Περικυκλωμένος ὁ Παῦλος ἀπ' τοὺς μαινομένους ἐχθρούς του, οἱ ὁποῖοι ὠρύονταν ἐναντίον του, θὰ μποροῦσε νὰ ἐπαναλάβῃ τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου του, τοῦ πάσχοντος Μεσσίου: «Περιεκύκλωσάν με μόσχοι πολλοί, ταῦροι πίονες περιέσχον με· ἤνοιξαν ἐπ' ἐμὲ τὸ στόμα αὐτῶν ὡς λέων ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος» (Ψαλμ. κα' 13 - 14 [κβ' 12 - 13]).

Στίχ. 8: Ἐπηρεάστηκε ὁ Παῦλος ἀπ' τὸ πλῆθος, τὴν πολιορκία καὶ τὴν ὁρμὴ τῶν κατηγόρων του; Δειλίασε ὁ ἀπόστολος; Ἐμεῖς στὰ δικαστήρια συνήθως ἐπηρεαζόμεθα καὶ δοκιμάζουμε ἕνα αἴσθημα δειλίας, ὄχι δὲ μόνο ὅταν εἴμεθα κατηγορούμενοι, ἀλλὰ καὶ ὅταν εἴμεθα ἁπλῶς μάρτυρες. Ἀλλ' ὁ Παῦλος δὲν ἐπηρεάσθηκε καὶ δὲν δειλίασε, διότι διέφερε ἀπὸ μᾶς ὅσο ὁ βράχος διαφέρει ἀπὸ τὸ καλάμι. Τὸ καλάμι σαλεύεται, ὁ βράχος μένει ἄσειστος. Ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἔγραψε, «Οὐκ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς Πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως» (Β' Τιμ. α' 7), πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ δειλιάσῃ; Ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος ἔβλεπε τὸν Κύριο ἐν ὁράματι νὰ τὸν βεβαιώνῃ γιὰ τὴ συμπαράστασί του, πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ φοβηθῇ; Ἀτρόμητος ὁ Παῦλος, μὲ τὴ δύναμι καὶ τὸ φωτισμὸ τοῦ Κυρίου του, ἀπολογήθηκε: Οὔτε κατὰ τοῦ νόμου τῶν Ἰουδαίων, οὔτε κατὰ τοῦ ναοῦ, οὔτε κατὰ τοῦ Καίσαρος ἔσφαλα.

Στίχ. 9: Ὁ Φῆστος, ὅπως ἄλλοτε καὶ ὁ Φῆλιξ, ἀντιλήφθηκε τὴν ἀθωότητα τοῦ Παύλου. Ἀλλ' ὅπως ἐκεῖνος δὲν ἐξέδωσε ἀπόφασι, ἔτσι καὶ αὐτός. Νὰ καταδικάσῃ τὸν Παῦλο δὲν ἤθελε ὁ Φῆστος, διότι αἰσθανόταν, ὅτι αὐτὸ ἦταν ἄδικο. Ἀλλὰ καὶ νὰ τὸν ἀθωώσῃ δὲν ἤθελε, διότι ὑπολόγιζε τοὺς Ἰουδαίους. Καί, θέλοντας νὰ φανῇ εὐάρεστος στοὺς Ἰουδαίους καὶ νὰ τοὺς ὑποχρεώσῃ, ἐπανέρχεται σὲ ὅ,τι εἶχε ἀρνηθῇ, νὰ σταλῇ δηλαδὴ ὁ Παῦλος γιὰ νὰ δικασθῇ στὰ Ἱεροσόλυμα. Ἀπευθυνθεὶς λοιπὸν στὸν Παῦλο λέγει: Θέλεις ν' ἀνεβῇς στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ κριθῇς ἐκεῖ ἐνώπιόν μου;

Οὔτε ἀθωώνει οὔτε καταδικάζει ὁ Φῆστος τὸν ἀπόστολο, ἀλλὰ ζητεῖ νὰ τὸν παραπέμψῃ σὲ νέα κρίσι, χωρὶς

σοβαρῶς νὰ σκέπτεται, τί θ' ἀποφάσιζε κατὰ τὴ νέα κρίσι. Τέτοια τακτικὴ ἀκολουθοῦν, ὅσοι δὲν εἶνε ἀκέραιοι στὸ χαρακτῆρα καὶ θέλουν νὰ συμβιβάζουν τ' ἀσυμβίβαστα.

Στίχ. 10 - 11: Ὁ Παῦλος, ἔχοντας τὴ συνείδησι ὅτι ἦταν ἀθῶος, βλέποντας τὴν ἀμφιταλάντευσι τοῦ ἡγεμόνος, γνωρίζοντας τὶς θανάσιμες διαθέσεις τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Συνεδρίου καὶ ἐπιθυμῶντας νὰ δώσῃ τὴ μαρτυρία του καὶ στὴ Ρώμη, δὲν δέχτηκε τὴν πρότασι τοῦ ἡγεμόνος ν' ἀνεβῇ στὴν Ἰερουσαλήμ. Ἀλλ' ἀμέσως τὴν ἀπέκρουσε, ἀπαντῶντας στὸ Φῆστο σὲ ὕφος ἀξιοπρεπὲς καὶ ζωηρό: «Στὸ δικαστήριο τοῦ Καίσαρος στέκομαι καὶ ἐδῶ πρέπει νὰ δικασθῶ. Τοὺς Ἰουδαίους σὲ τίποτε δὲν ἀδίκησα, ὅπως καὶ σὺ πολὺ καλὰ γνωρίζεις. Ἂν βεβαίως ἔχω ἄδικο καὶ ἔχω πράξει κάτι ἄξιο θανάτου, δὲν ζητῶ νὰ ἀποφύγω τὴ θανάτωσι. Ἀλλ' ἂν δὲν ὑπάρχῃ τίποτε ἀπ' ὅσα μὲ κατηγοροῦν αὐτοί, κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ μὲ χαρίσῃ σ' αὐτούς. Τὸν Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι».

Ὁ Παῦλος, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, «πάτησε πόδι», ἀντέδρασε μὲ ὅλη τὴ δύναμί του στὴν πρότασι τοῦ Φήστου, ἔθεσε τὸν ἡγεμόνα ἐνώπιον τῶν εὐθυνῶν του, φόβισε κατὰ ἕνα τρόπο τὸν ἡγεμόνα. Τόνισε, ὅτι βρισκόταν στὸ δικαστήριο τοῦ Καίσαρος (ἀφοῦ ὁ ἡγεμὼν δίκαζε ἐν ὀνόματι τοῦ Καίσαρος), καὶ ὅτι, ὡς Ρωμαῖος πολίτης, ἔπρεπε νὰ δικασθῇ ἐκεῖ. Τόνισε, ὅτι ἦταν ἀθῶος, ὅπως καὶ ὁ Φῆστος πολὺ καλὰ καταλάβαινε, καὶ ὅτι κανεὶς δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν χαρίσῃ στοὺς Ἰουδαίους. Τέλος δὲ ὁ Παῦλος ἐπικαλέστηκε τὸν Καίσαρα. Ἡ φράσις «Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι» σήμαινε δυσπιστία στὸν ἐπαρχιακὸ δικαστὴ καὶ προσφυγὴ στὸν Καίσαρα. Ὁ Ρωμαῖος πολίτης, ὁπουδήποτε καὶ ἂν βρισκόταν, εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ζητήσῃ νὰ ἀχθῇ καὶ νὰ κριθῇ στὴ Ρώμη.

Ποῖος ἦταν ὁ Καῖσαρ, τὸν ὁποῖον ἐπικαλέστηκε ὁ Παῦλος; Ὁ Νέρων! Ἀπαίσιος, ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τέρατα τῆς ἀνθρωπότητος, ἀντίχριστος καὶ τύπος τοῦ μεγάλου Ἀντιχρίστου. Ἐν τούτοις ὁ Παῦλος εἶχε περισσότερη ἐμπιστοσύνη στὸν Νέρωνα, παρὰ στὸν Ἰουδαῖο ἀρχιερέα

καὶ τὸ Ἰουδαϊκὸ Συνέδριο. Καὶ αἰσθανόταν ἀσφαλέστερος στὴ Ρώμη, παρὰ στὴν Ἰερουσαλήμ. Τόσο εἶχε καταπέσει ἡ θρησκευτικὴ δικαιοσύνη στὴν Ἰερουσαλήμ! Ὁ Ἠσαΐας θὰ θρηνοῦσε πάλι γιὰ τὴν κατάπτωσι τῆς πόλεως, καὶ μάλιστα σὲ μεγαλύτερο βαθμό. «Πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ Σιών, πλήρης κρίσεως, ἐν ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί»! (Ἠσ. α΄ 21).

Ἀλλὰ μήπως καὶ στὴ νέα Σιὼν ἢ Ἰερουσαλήμ, τὴν Ἐκκλησία, ὑπάρχει σήμερα δικαιοσύνη; Πόσοι κληρικοὶ δὲν προτιμοῦν τὴν κοσμικὴ δικαιοσύνη ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ δικαιοσύνη! Πόσοι δὲν προσφεύγουν γιὰ νὰ βροῦν τὸ δίκιο τους στὰ δικαστήρια τοῦ Κράτους, διότι τὰ δικαστήρια τῆς Ἐκκλησίας εἶνε σχῆμα δικαιοσύνης καὶ οὔτε σχῆμα, ἀλλὰ παρῳδία καὶ κωμῳδία δικαιοσύνης!...

ΦΗΣΤΟΣ ΠΡΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ

Στὸ εἰκοστὸ πέμπτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 13 - 27, ἐκτίθενται τὰ ἑξῆς. 1) Ἡ ἄφιξις τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα καὶ τῆς ἀδελφῆς του Βερνίκης στὴν Καισάρεια, στίχ. 13, 2) Ἡ ἔκθεσις ἀπὸ τὸν Φῆστο στὸν Ἀγρίππα τῆς ὑποθέσεως τοῦ Παύλου, στίχ. 14 - 21, 3) Ἡ ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Ἀγρίππα νὰ ἀκούσῃ τὸν Παῦλο, στίχ. 22, 4) Ἡ προσέλευσις τοῦ Ἀγρίππα, τῆς Βερνίκης καὶ ἄλλων ἀξιωματούχων καὶ προὐχόντων στὴν αἴθουσα τοῦ ἀκροατηρίου, στίχ. 23, καὶ 5) Ἡ παρουσίασις τοῦ Παύλου στὸν Ἀγρίππα καὶ τοὺς λοιποὺς ἀπὸ τὸν Φῆστο, στίχ. 24 - 27.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

13. *ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν* = καὶ ἀφοῦ πέρασαν μερικὲς ἡμέρες.
ἀσπασόμενοι = γιὰ νὰ χαιρετίσουν.

14. *ὡς δὲ πλείους ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ* = καὶ ἐπειδὴ ἔμεναν ἐκεῖ περισσότερες ἡμέρες.
ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον = ἐξέθεσε τὴν ὑπόθεσι τοῦ Παύλου.

15. *περὶ οὗ* = γιὰ τὸν ὁποῖο.
γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα = ὅταν πῆγα στὰ Ἱεροσόλυμα.
ἐνεφάνισαν = παρουσιάστηκαν, προέβησαν σὲ παράστασι.
δίκη = ἀπόφασις.
ἔθος = συνήθεια.
χαρίζεσθαι εἰς ἀπώλειαν = νὰ παραδίδουν χαριστικῶς σὲ θάνατο.
κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγόρους = ἔλθῃ σὲ ἀντιπαράστασι μὲ τοὺς κατηγόρους.

τόπον τε ἀπολογίας λάβοι = καὶ λάβη τὴν εὐκαιρία ν' ἀπολογηθῆ.
περὶ τοῦ ἐγκλήματος = γιὰ ὅ,τι ἐγκαλεῖται, γιὰ ὅ,τι κατηγορεῖται.

17. *συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε* = ἀφοῦ λοιπὸν ἦλθαν αὐτοὶ ἐδῶ μαζί (μου), ἀφοῦ λοιπὸν ἦλθαν καὶ αὐτοὶ ἐδῶ.
ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος = χωρὶς νὰ κάνω καμμιὰ ἀναβολή.
τῇ ἑξῆς = τὴν ἑπομένη (ἡμέρα).
ἀχθῆναι = νὰ προσαχθῆ.

18. *οὐδεμίαν αἰτίαν ἐπέφερον* = καμμιὰ κατηγορία δὲν ἀπηύθυναν.
ὧν ὑπενόουν ἐγὼ = ἀπ' αὐτές, ποὺ ὑπωπτευόμουν ἐγώ.

19. *περὶ τῆς ἰδίας δεισιδαιμονίας* = γιὰ τὴν ἰδική τους θρησκεία.
ἔφασκεν = ἔλεγε.

20. *ἀπορούμενος δὲ τὴν περὶ τούτου ζήτησιν* = καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤξερα πῶς νὰ ἐξετάσω τοῦτο.
εἰ βούλοιτο = ἐὰν ἤθελε.
ἐπικαλεσαμένου = ἐπειδὴ ἐπικαλέστηκε, ἐπειδὴ ζήτησε.
τηρηθῆναι = νὰ κρατηθῆ.
εἰς τὴν τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν = γιὰ νὰ κριθῆ ἀπὸ τὸν Σεβαστό (τὸν αὐτοκράτορα).

22. *ἔφη* = εἶπε.
ἐβουλόμην καὶ αὐτὸς = θὰ ἤθελα καὶ ἐγώ.
φησὶ = λέγει.
ἀκούσῃ αὐτοῦ = θὰ τὸν ἀκούσης.

23. *μετὰ πολλῆς φαντασίας* = μὲ πολλὴ πομπὴ καὶ ἐπίδειξι.
ἀκροατήριον = αἴθουσα ἀκροατηρίου.
σὺν ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν οὖσι = μαζὶ μὲ τοὺς προὔχοντας.

24. *ἐνέτυχόν μοι* = ἦλθαν σὲ συνάντησί μου.
ἐπιβοῶντες = φωνάζοντας.
μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι = ὅτι δὲν πρέπει νὰ ζῆ αὐτὸς πλέον.

25. *καταλαβόμενος* = ἐπειδὴ κατάλαβα.

πεπραχέναι = ὅτι ἔχει πράξει.
καὶ αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου = καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐπικαλέστηκε.
26. *ἀσφαλὲς* = βέβαιο.
ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ = διότι δὲν μοῦ φαίνεται λογικό.
μὴ σημᾶναι = νὰ μὴ δηλώσω, νὰ μὴ ἀναφέρω.
αἰτία = κατηγορία.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Αὐτὸς ἐδῶ ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ἦταν υἱὸς τοῦ βασιλέως Ἡρώδη Ἀγρίππα, ὁ ὁποῖος σκότωσε τὸν ἀπόστολο Ἰάκωβο καὶ συνέλαβε γιὰ νὰ σκοτώσῃ καὶ τὸν Πέτρο (Πράξ. ιβ' 1 - 4). Ἦταν φύλαξ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Ναοῦ καὶ τῶν θησαυρῶν του καὶ εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ τοὺς ἀρχιερεῖς.

Ἡ Βερνίκη ἦταν ἀδελφή του, ὅπως καὶ ἡ Δρούσιλλα, ἡ σύζυγος τοῦ Φήλικος (Πράξ. κδ' 24). Ὅπως δὲ ἡ Δρούσιλλα, ἔτσι καὶ ἡ Βερνίκη ἦταν περίφημη γιὰ τὴν καλλονή της καὶ περιβόητη γιὰ τὴ διαγωγή της. Συνεζεύχθη δύο ἢ τρεῖς ἄνδρες, ἀπ' τοὺς ὁποίους ἕνας ἦταν θεῖος της, ἀδελφὸς τοῦ πατέρα της, καὶ βασιλεύς. Καὶ ἄλλος σύζυγός της ἦταν βασιλεὺς καὶ τὸν ἐγκατέλειψε. Συνέζησε παρανόμως μὲ τὸν στρατηγὸ καὶ κατόπιν αὐτοκράτορα Τίτο, ὁ ὁποῖος, ὅταν ἀνέβηκε στὸ θρόνο, τὴν ἀπέπεμψε. Εἶχε δὲ καὶ τέτοια στενότητα σχέσεων μὲ τὸν ἀδελφό της Ἀγρίππα, ὥστε δόθηκαν ἀφορμὲς γιὰ αἰσχρὲς ὑπόνοιες. Ἀπ' ἔξω κοῦκλα καὶ ἀπὸ μέσα πανοῦκλα!

Ὁ Ἀγρίππας καὶ ἡ Βερνίκη ἔφθασαν στὴν Καισάρεια γιὰ νὰ χαιρετίσουν τὸ Φῆστο, νὰ τὸν συγχαροῦν γιὰ τὴν ἀνάληψι τοῦ ἀξιώματος τοῦ ἡγεμόνος στὴ Ρωμαϊκὴ ἐπαρχία τῆς Συρίας. Συνήθως οἱ βασιλεῖς ἀποστέλλουν πρέσβεις νὰ συγχαροῦν τοὺς φίλους των. Ἀλλ' ὁ Ἀγρίππας μετέβη στὴν Καισάρεια νὰ συγχαρῇ τὸν Φῆστο αὐτοπροσώπως. Γιατί αὐτοπροσώπως; Γιὰ λόγους κολακείας· νὰ δείξῃ ἰδιαίτερη τιμὴ στὸ Φῆστο καὶ μεγάλο σεβασμὸ στὸν αὐτοκράτορα, τὸν ὁποῖο ὁ Φῆστος ἀντιπρο-

σώπευε. Οἱ πλεῖστοι ἄρχοντες ζοῦν κολακευόμενοι καὶ κολακεύοντες. Ἀλλ' ὁ Ἀγρίππας μετέβη στὴν Καισάρεια καὶ γιὰ ἄλλους λόγους· νὰ ἐπιδειχθῇ καὶ ν' ἀπολαύσῃ τὶς περιποιήσεις τοῦ νέου ἡγεμόνος. Οἱ πλεῖστοι ἄρχοντες ζοῦν γιὰ ἐπιδείξεις καὶ ἀπολαύσεις. Κενοὶ ἀπὸ περιεχόμενο, κοῦφοι καὶ ἀνόητοι, δὲν συνειδητοποιοῦν τὸ θάνατο καὶ τὴ ματαιότητα τῶν ἐγκοσμίων. Ἄρχοντες ἀρχόμενοι ἀπὸ τὰ πάθη τους! Δυνάστες δυναστευόμενοι ἀπ' τὶς ἀδυναμίες τους! Δὲν ἀξίζουν τὸ φθόνο, ἀλλὰ τὸν οἶκτο τῶν σοβαρῶν ἀνθρώπων.

Στίχ. 14: Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Παύλου ἀπασχολοῦσε σοβαρῶς τὸ Φῆστο. Διέφερε ἀπὸ τὶς ὑποθέσεις τῶν ἄλλων κρατουμένων καὶ ὑποδίκων. Ὁ Παῦλος ἦταν πρόσωπο κολοσσιαίας θρησκευτικῆς ἐπιρροῆς. Καὶ ἐλεύθερος καὶ φυλακισμένος συγκέντρωνε τὸ ἐνδιαφέρον Ἑβραίων καὶ ἀλλοεθνῶν καὶ κατηύθυνε πλῆθος ψυχῶν. Οἱ φύλακες ἔβλεπον τὴ συρροὴ ἀνθρώπων στὸ πραιτώριο πρὸς ἐπίσκεψι τοῦ Παύλου καὶ ἀποροῦσαν. Καὶ ὁ Φῆστος ἐπληροφορεῖτο αὐτὸ τὸ ρεῦμα ὑπὲρ τοῦ Παύλου καὶ ἀσφαλῶς θαύμαζε τὴ μεγάλη δυναμικότητα αὐτοῦ τοῦ κρατουμένου καὶ τὴ μεγάλη ἐκτίμησι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ πρόσωπό του, ἴσως δὲ καὶ σκεπτόταν, ὅτι αὐτὸς ὁ κρατούμενος ἀπολάμβανε μεγαλύτερη τιμὴ ἀπ' ὅση ἀπολάμβανε αὐτὸς ὡς ἡγεμών.

Ὁ Παῦλος εἶχε τοὺς πιὸ θερμοὺς φίλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς πιὸ φανατικοὺς ἐχθρούς. Οἱ ἀντιφρονοῦντες Ἰουδαῖοι μισοῦσαν τὸν ἀπόστολο περισσότερο ἀπ' τοὺς κατακτητὰς τῆς χώρας των. Δὲν μποροῦσαν νὰ ἡσυχάσουν ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποστόλου. Μέρα - νύχτα σκέπτονταν, πῶς θὰ τὸν ἐξόντωναν. Ὁ Φῆστος διαπίστωνε τὸ φοβερὸ φανατισμὸ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου. Ὅταν ἀνέβηκε στὰ Ἱεροσόλυμα, οἱ Ἰουδαῖοι ἔπεσαν ἐπάνω του, ζητῶντας ἐπιμόνως τὴν καταδίκη τοῦ Παύλου. Καὶ ὅταν δίκαζε στὴν Καισάρεια, ὥρμησαν σὰν ταῦροι ἐναντίον τοῦ ὑποδίκου. Οἱ Ἰουδαῖοι δημιουργοῦσαν τρομερὸ θόρυβο καὶ ἀσκοῦσαν τρομακτικὴ πίεσι στὸ Φῆστο γιὰ τὴν καταδίκη ἢ τὴν ἔκδοσι τοῦ Παύλου.

Τίποτε ἄλλο δὲν ἐντυπωσίαζε καὶ δὲν προβλημάτιζε τὸ Φῆστο, ὅσο ὁ Παῦλος. Καὶ δὲν τὸν προβλημάτιζε μόνο ἀπὸ δικαστικὴ πλευρά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ θρησκευτική. Καὶ ἀσφαλῶς ὁ Παῦλος ἦταν θέμα συζητήσεων τοῦ ἡγεμόνος μὲ οἰκεῖα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα ὑπεροχικὰ πρόσωπα.

Πόσο ἐντυπωσίαζε καὶ προβλημάτιζε τὸν ἡγεμόνα ὁ Παῦλος, φαίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός, ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἐξέθεσε τὴν ὑπόθεσι τοῦ Παύλου στὸν βασιλέα Ἀγρίππα γιὰ νὰ ἀκούσῃ τὴ γνώμη του. Τί ἄλλο θὰ μποροῦσε νὰ ἀκούσῃ ὁ Ἀγρίππας στὴν Καισάρεια τόσο ἐνδιαφέρον, ὅσο ἡ ὑπόθεσις τοῦ Παύλου;

Δυναμικοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἄνδρες ἁγνοί, μαχητικοὶ καὶ ἀσυμβίβαστοι, πάντοτε προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὸ θαυμασμό, ὄχι δὲ μόνο πιστῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπίστων, καὶ ὄχι μόνο μικρῶν, ἀλλὰ καὶ μεγάλων καὶ τρανῶν τοῦ κόσμου τούτου. Οἱ δυναμικοὶ ἐκπρόσωποι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀναγκάζουν καὶ τοὺς ἀδιαφόρους ἄρχοντας νὰ δεικνύουν ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ θέμα τῆς Θρησκείας.

Στίχ. 15 - 16: Ὅπως φαίνεται ἐδῶ, ἀρχικῶς οἱ Ἰουδαῖοι ζήτησαν ἀπὸ τὸ Φῆστο νὰ καταδικάσῃ τὸν ἀπόστολο σὲ θάνατο χαριστικῶς, κάνοντας δηλαδὴ στοὺς Ἰουδαίους χάρι, χατῆρι! Ἀντιλαμβανόμενοι τὴν ἀθωότητα τοῦ ἀποστόλου, ζητοῦσαν ἀπὸ τὸ Φῆστο τὴ θανατικὴ του καταδίκη ὡς ρουσφέτι! Καὶ ἐπειδὴ μάλιστα ἀντιλαμβάνονταν, ὅτι δὲν εἶχαν ἐπιχειρήματα κατὰ τοῦ Παύλου καὶ θὰ ἐξευτελίζονταν στὸ δικαστήριο, οἱ ἀθεόφοβοι ζήτησαν ἀπὸ τὸ Φῆστο, νὰ ἐκδώσῃ τὴ θανατικὴ ἀπόφασι κατὰ τοῦ Παύλου, χωρὶς κἂν ὁ ἀπόστολος νὰ ἀκούσῃ τοὺς κατηγόρους του καὶ ν' ἀπολογηθῇ! Ἀλλ' ὁ Φῆστος δὲν ἐνέδωσε στὴν παράλογη ἀπαίτησι τῶν Ἰουδαίων. Τοὺς ἔδωσε μάλιστα καὶ ἕνα ὡραῖο μάθημα ὑπεροχῆς τῶν εἰδωλολατρῶν Ρωμαίων ἔναντι τῶν ἐκπροσώπων τῆς ἀληθινῆς Θρησκείας. Τοὺς ἀπάντησε: «Δὲν εἶνε συνήθεια στοὺς Ρωμαίους, νὰ παραδίδουν ἕνα ἄνθρωπο χαριστικῶς σὲ θάνατο, προτοῦ ὁ κατηγορούμενος ἔλθῃ σὲ ἀντιπαράστασι μὲ τοὺς κατηγόρους καὶ λάβῃ εὐκαιρία ν' ἀπολογηθῇ».

Χωρὶς δίκη καὶ ἀπολογία ἤθελαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ καταδικασθῆ ὁ Παῦλος. Ἡ ἐξωφρενικὴ ἐμπάθεια πέρασε καὶ στὸ χριστιανικὸ χῶρο. Στὶς ἡμέρες μας ἀντιπρόσωποι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐδῶ στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος χωρὶς δίκη καὶ ἀπολογία ἐξεθρόνισαν δώδεκα ἀθώους μητροπολίτας, ἐνῷ στὴν Πολιτεία καὶ ὁ ἔσχατος ὑπάλληλος δὲν ἀπολύεται χωρὶς διαδικασία.

Οἱ θρησκευτικοὶ ἄρχοντες, ὅταν καταντοῦν ἀθεόφοβοι, γίνονται χειρότεροι τῶν κοσμικῶν ἀρχόντων. Διότι γιὰ μεγαλύτερη τιμωρία τους, ἐπειδὴ εἶνε θρησκευτικοὶ ἄρχοντες ἀνάξιοι, ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ κυριεύωνται περισσότερο ἀπὸ τὸ Σατανᾶ. Οἱ θρησκευτικοὶ ἄνθρωποι κρίνονται αὐστηρότερα καὶ τιμωροῦνται αὐστηρότερα, ἂν δὲν προσέξουν νὰ διατηρήσουν τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ. Αὐστηρότερη τιμωρία τους εἶνε ἡ μεγαλύτερη κατάκτησις τῆς ἀθεόφοβης καρδιᾶς τους ἀπὸ τὸ Διάβολο.

Στίχ. 17: Ὅταν ὁ Φῆστος ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐπέστρεψε στὴν Καισάρεια, χωρὶς καμμιὰ ἀναβολὴ ἐπιλήφθηκε τῆς ὑποθέσεως τοῦ Παύλου. Τὴν ἑπομένη τῆς ἐπιστροφῆς του κάθησε στὴ δικαστικὴ ἕδρα καὶ δίκασε. Δὲν ἤθελε νὰ τὸν κατηγορήσουν οἱ Ἰουδαῖοι γιὰ ἀμέλεια ὡς πρὸς τὴν ὑπόθεσι τοῦ Παύλου. Ἀποδεικνύει καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν ἀσκήσει τρομακτικὴ πίεσι στὸ Φῆστο γιὰ τὴν ὑπόθεσι αὐτή.

Πόσες πιέσεις δὲν ἀσκοῦνται στοὺς ταλαιπώρους δικαστὰς τῆς γῆς! Συνήθως ὅσοι δὲν ἔχουν δίκαιο, ἀλλ' ἔχουν κάποια δύναμι ἢ μέσο, ἀσκοῦν πιέσεις. Ἕως πότε ὅμως; Ἔρχεται ἡ μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία θὰ δικάσῃ Δικαστής, στὸν ὁποῖο κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ ἀσκήσῃ πίεσι. Οὐαὶ τότε σ' ὅσους ἔχουν ἄδικο, καὶ σ' ὅσους ἐπηρεάζονται καὶ διαστρέφουν τὸ δίκαιο!

Στίχ. 18: Ὁ Φῆστος ὑποψιαζόταν, ὅτι ὁ Παῦλος θὰ ἦταν στασιαστὴς ἢ ἐγκληματίας. Ἀλλ' ἡ δίκη ἀπέδειξε, ὅτι ὁ Παῦλος ἦταν ἀθῶος. Οἱ κατηγορίες τῶν Ἰουδαίων ἦταν βέλη νηπίων. Κατέπεσαν ἀμέσως ὡς γελοῖες. Ὁ Φῆστος ὁμολογεῖ τὴν ἀθωότητα τοῦ ἀποστόλου. Ἀλλ'

ἔτσι, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ὁμολογεῖ καὶ τὴ δική του ἐνοχή. Διότι, ἀφοῦ ὁ Παῦλος ἀποδείχθηκε ἀθῶος, γιατί δὲν τὸν ἀπέλυσε; Ὅμοιος ὁ Φῆστος μὲ τὸν Φήλικα καὶ τὸν Πιλᾶτο. Ἀντάξιος διάδοχός τους!

Στίχ. 19: Ἡ διδασκαλία γιὰ τὸν Ἰησοῦ τὸ Ναζωραῖο, καὶ προπάντων γιὰ τὴ θεότητα, τὴ μεσσιακὴ ἰδιότητα, τὴ σταύρωσι καὶ τὴν ἀνάστασί του, εἶχε φθάσει σ' ὅλο τὸ γνωστὸ τότε κόσμο καὶ παντοῦ εἶχαν ἱδρυθῆ ἐκκλησίες καὶ γίνονταν τέρατα καὶ σημεῖα, καταπληκτικὰ θαύματα. Καὶ ἐν τούτοις ὁ Φῆστος ὁμιλεῖ γιὰ τὸν Ἰησοῦ σὰν γιὰ κάποιο ἄγνωστο καὶ μᾶλλον μυθικὸ πρόσωπο: «περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν», «γιὰ κάποιον Ἰησοῦ, ποὺ εἶχε πεθάνει, καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε, ὅτι ζῇ».

Μέχρι σήμερα στοὺς πολλοὺς ὁ Ἰησοῦς παραμένει ὁ μεγάλος Ἄγνωστος. Σὰν μῦθος ἀκούεται ἀπ' αὐτοὺς τὸ κήρυγμα γιὰ τὴν ἀνάστασι καὶ τὴ θεότητά του. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἱστορική του ὕπαρξις ἀπὸ πολλοὺς ἐπιπολαίους, προκατειλημμένους καὶ ἀνιστορήτους θεωρεῖται μῦθος. Ἂν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἀφήσῃ τὴν ἀλαζονεία, τὴ ματαιοδοξία, τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ τὴν προκατάληψι, τὰ ὁποῖα τὸν κατατρύχουν, καὶ δὲν ἐνδιαφερθῇ σοβαρῶς νὰ ἐρευνήσῃ καὶ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθεια, ματαίως θὰ περάσῃ ἀπ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Καὶ συνέφερε νὰ μὴ ἐγεννᾶτο.

Στίχ. 21: Τὸ «Σεβαστὸς» εἶνε ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ λατινικοῦ «Αὔγουστος». Πρῶτος ὁ Καῖσαρ Ὀκτάβιος προσέλαβε τὸ ἐπώνυμο Αὔγουστος. Σεβαστὸς ἀπὸ τὸν Φῆστο ὀνομάζεται μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια ὁ Νέρων, πρόσωπο κάθε ἄλλο παρὰ σεβαστό. Πόσο τὰ ὀνόματα πολλὲς φορὲς εἶνε ἀντίθετα στὰ πράγματα!

Στίχ. 22: Ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ἐκφράζει τὴν ἐπιθυμία νὰ ἀκούσῃ τὸν ἀπόστολο. Ἂν ὁ ἀπόστολος κήρυττε σὲ κάποια κοινὴ θρησκευτικὴ συνάθροισι, ὁ βασιλεὺς δὲν θὰ καταδεχόταν νὰ μεταβῇ ἐκεῖ καὶ νὰ ἀκούσῃ κήρυγμα. Τώρα, μαζὶ μὲ ἄλλους ἐπισήμους καὶ ὡς κριτὴς μᾶλλον παρὰ ὡς ἀκροατής, θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν ἀπόστολο. Ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴ τὴν περίστασι εἶνε τιμὴ γιὰ τὸν ἀπόστολο, ὅτι

ζητεῖ νὰ τὸν ἀκούσῃ ὁ βασιλεύς. Μπροστὰ στοὺς ταπεινούς του δούλους ὁ Θεὸς βρίσκει τρόπους νὰ ὁδηγῇ καὶ ἄρχοντας.

Στίχ. 23: Ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας καὶ ἡ ἀδελφή του Βερνίκη ἦλθαν καὶ εἰσῆλθαν στὴν αἴθουσα τοῦ ἀκροατηρίου «μετὰ πολλῆς φαντασίας», μαζὶ μὲ τοὺς χιλιάρχους καὶ τοὺς προὔχοντας τῆς πόλεως. Τί σημαίνει «μετὰ πολλῆς φαντασίας»; Μὲ πολλὴ λαμπρότητα στὴν ἐμφάνισι καὶ στὴν ἀκολουθία, ὥστε νὰ φαντάζουν! Ὁ Ἀγρίππας καὶ ἡ Βερνίκη ἦταν ἐπιδεικτικοὶ καὶ ματαιόδοξοι τύποι, ὅπως ὁ πατέρας τους Ἡρώδης ὁ Ἀγρίππας (Πράξ. ιβ' 21 - 22). Εἶχαν τὴν περιέργεια νὰ ἰδοῦν τὸν Παῦλο, ἀλλὰ περισσότερο εἶχαν τὴν ἐπιθυμία νὰ τοὺς ἰδοῦν οἱ ἄλλοι. Τί ἦταν ὅμως ἡ λαμπρὴ περιβολή, τὰ λαμπρὰ στολίδια καὶ ἡ λαμπρὴ ἀκολουθία τους; «Φαντασία»! Ὄνειρο καὶ σκιὰ ποὺ συντόμως παρέρχονται καὶ χάνονται. Ἀξία δὲν ἔχει ἡ ἐξωτερικὴ λαμπρὴ ἐμφάνισις, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸ λαμπρὸ περιεχόμενο. Καὶ τέτοιο περιεχόμενο δὲν εἶχαν ὁ Ἀγρίππας καὶ ἡ Βερνίκη. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ λαμπρότητα κρύβονταν ἡ ψυχικὴ φαυλότης καὶ ρυπαρότης. Ἀπ' ἔξω πολυτέλεια καὶ ἀπὸ μέσα εὐτέλεια! Ὅσοι γνώριζαν πόσο εὐτελεῖς χαρακτῆρες κρύβονταν κάτω ἀπ' τὴν ἐξωτερικὴ λαμπρότητα, αἰσθάνονταν καταφρόνησι καὶ ἀηδία.

Ἀληθινὴ λαμπρότητα εἶχε ὁ ἐγκάθειρκτος Παῦλος. Ἐξωτερικῶς πενιχρὸς καὶ δεμένος μὲ ἁλυσίδες. Ἀλλ' ἐσωτερικῶς ἐλεύθερος καὶ στολισμένος μὲ τὴν πολυτέλεια τῆς πίστεως, τῆς ἀγάπης, τῆς δικαιοσύνης, τῆς εἰλικρινείας, τῆς ἁγνότητος, τῆς σοφίας καὶ τῆς χάριτος. Ἡ λαμπρότης τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς συνοδείας του ἦταν φαινομενικὴ καὶ πρόσκαιρη. Ὄντως «φαντασία»! Ἡ λαμπρότης τοῦ Παύλου ἦταν οὐσιαστικὴ καὶ διαρκής. Ὁ Παῦλος ἔλαμψε σ' ὅλη τὴν ἀποστολικὴ ζωή του, λάμπει τώρα περισσότερο στὸν οὐρανὸ καὶ θὰ λάμπῃ αἰωνίως. Συνεχίζει δὲ νὰ λάμπῃ καὶ στὴ γῆ μὲ τὶς ὁλόλαμπρες Ἐπιστολές του καὶ τὸ ὁλόλαμπρο παράδειγμά του.

Στίχ. 24: «Θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ πᾶν τὸ πλῆθος

τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, ἐπιβοῶντες μὴ δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι»! Ὁ Φῆστος δείχνει στὸν Ἀγρίππα καὶ στοὺς ἄλλους ἐπισήμους τὸν δεσμώτη Παῦλο σὰν τὸ πιὸ περίεργο θέαμα, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ δείξῃ στὴν Καισάρεια. Καί, πραγματικῶς, τί ἦταν στὴν Καισάρεια τόσο ἐνδιαφέρον καὶ ἀξιοθέατο, ὅσο τὸ πρόσωπο τοῦ Παύλου; Αὐτὸ τὸ πρόσωπο ἔσειε τὴν οἰκουμένη. Συγκλόνιζε τοὺς φίλους τοῦ Χριστοῦ καὶ τάραζε τοὺς πολεμίους του ὅσο κανένα ἄλλο πρόσωπο. Τόση ταραχὴ αἰσθάνονταν ἀπὸ τὴν ὕπαρξί του καὶ τὴ δρᾶσι του οἱ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ στὴν Καισάρεια ἔπεσαν σὰν θηρία ἐπάνω στὸ Φῆστο νὰ τὸν πνίξουν, ἀπαιτῶντας μὲ κραυγὲς τὸ θάνατό του!

Ὅσο δραστηριώτερος καὶ μαχητικώτερος εἶνε ἕνας ἅγιος, τόσο περισσότερο οἱ ἄπιστοι τὸν μισοῦν καὶ ἐπιθυμοῦν τὸ θάνατό του. Νομίζουν οἱ ταλαίπωροι, ὅτι μὲ τὸ θάνατό του θὰ ἡσυχάσουν. Ἀλλ' ἡσυχία εἶνε μόνο ἡ ἀγαθὴ συνείδησις.

Στίχ. 25: Πάλι ὁ Φῆστος ὁμολογεῖ τὴν ἀθωότητα τοῦ Παύλου, καί, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃ, τὴν ἰδική του ἐνοχή, διότι δὲν ἀπέδωσε ἐλευθερία στὸν ἀθῶο. Πάλι δείχνει, ὅτι ὁμοιάζει μὲ τοὺς προκατόχους του, τὸν Φήλικα καὶ τὸν Πιλᾶτο.

Πόσες φορὲς ἀναγνωρίζεται τὸ δίκαιο, ἀλλὰ δὲν ἀποδίδεται σ' αὐτὸ τὸν κόσμο! Ἂς μὴ ἀπογοητεύεται γι' αὐτὸ κανείς. Στάδιο ἐλευθερίας καὶ δοκιμασίας τῶν χαρακτήρων εἶνε ὁ πρόσκαιρος αὐτὸς κόσμος. Ἔρχεται ἡ μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἀδέκαστος Κριτὴς θὰ ἀποδώσῃ τὸ δίκαιο σὲ ὅλους τοὺς δικαίους καὶ στὸ ἀκέραιο.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΑΠΟΛΟΓΕΙΤΑΙ ΣΤΟΝ ΑΓΡΙΠΠΑ

Στὸ εἰκοστὸ ἕκτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 18, περιέχονται: 1) Εἰσαγωγὴ τῆς ἀπολογίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἐνώπιον τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, στίχ. 1 - 3, 2) Ἔκθεσις τοῦ ἀποστόλου γιὰ τὴ ζωή του ὡς Ἰουδαίου καὶ διώκτου τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, στίχ. 4 - 11, καὶ 3) Ἀφήγησις τοῦ ἀποστόλου γιὰ τὸ θαῦμα τῆς ἐπιστροφῆς καὶ κλήσεώς του στὸ ἀποστολικὸ ἀξίωμα, στίχ. 12 - 18.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἔφη* = εἶπε.
   ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν = νὰ ὁμιλήσῃς γιὰ τὸν ἑαυτό σου, ν' ἀπολογηθῆς.
2. *περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι* = γιὰ ὅλα ὅσα κατηγοροῦμαι.
   ἥγημαι = ἔχω θεωρήσει, θεωρῶ.
   ἐπὶ σοῦ = ἐνώπιόν σου.
3. *μάλιστα γνώστην ὄντα σε* = ἐπειδὴ εἶσαι κατ' ἐξοχὴν γνώστης.
   διὸ δέομαί σου = διὰ τοῦτο σὲ παρακαλῶ.
   μακροθύμως = μὲ ἀνοχή, μὲ ὑπομονή.
4. *βίωσις* = τρόπος ζωῆς, ζωή.
   ἴσασι = γνωρίζουν.
5. *προγινώσκοντές με ἄνωθεν* = μὲ γνωρίζουν ἀπὸ πρωτήτερα, ἀπὸ τὴν ἀρχή.
   κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν = συμφώνως πρὸς τὴν πλέον αὐστηρὴ μερίδα.
6. *ἐπ' ἐλπίδι* = γιὰ τὴν ἐλπίδα.
   τῆς πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγγελίας γενομένης = στὴν ὑπόσχεσι ποὺ δόθηκε στοὺς πατέρες.

7. *εἰς ἣν... ἐλπίζει καταντῆσαι* = στὴν ἐκπλήρωσι τῆς ὁποίας... ἐλπίζει νὰ φθάση.

τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν = οἱ δώδεκα φυλές μας.

ἐν ἐκτενείᾳ λατρεῦον = μὲ ζῆλο λατρεύοντας.

ἐγκαλοῦμαι = κατηγοροῦμαι.

8. *τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν;* = γιατί θεωρεῖται ἀπίστευτο ἀπὸ σᾶς;

εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει = ὅτι ὁ Θεὸς ἀνασταίνει νεκρούς.

9. *ἔδοξα ἐμαυτῷ* = νόμισα.

δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι = ὅτι ὤφειλα νὰ πράξω πολλὰ ἐναντία.

10. *πολλοὺς τῶν ἁγίων* = πολλοὺς ἀπ' τοὺς ἁγίους, τοὺς πιστούς.

ἀναιρουμένων τε αὐτῶν = καὶ ὅταν αὐτοὶ φονεύονταν.

κατήνεγκα ψῆφον = ἔδωσα ψῆφον ἐναντίον, ἐπιδοκίμασα.

11. *τιμωρῶν* = βασανίζων, βασανίζοντας.

περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς = καὶ περισσότερη μανία ἐκδηλώνοντας κατ' αὐτῶν.

12. *ἐν οἷς* = ὁπότε.

ἐπιτροπὴ = ἄδεια ἢ μᾶλλον ἐντολή.

14. *τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ* = στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα.

πρὸς κέντρα λακτίζειν = νὰ κλωτσᾷς στὰ βούκεντρα.

16. *προχειρίσασθαί σε* = νὰ σὲ καταστήσω.

ὧν τε εἶδες ὧν τε ὀφθήσομαί σοι = καὶ αὐτῶν ποὺ εἶδες καὶ αὐτῶν ποὺ θὰ ἰδῇς, ὅταν θὰ σοῦ ἐμφανισθῶ στὸ μέλλον.

17. *ἐξαιρούμενός σε* = σώζοντάς σε.

18. *ἀνοῖξαι* = γιὰ ν' ἀνοίξης.

τοῦ ἐπιστρέψαι = γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν.

κλῆρος = μερίς, κληρονομία.

ἐν τοῖς ἡγιασμένοις = μεταξὺ τῶν ἁγιασμένων, μεταξὺ τῶν ἁγίων.

πίστει τῇ εἰς ἐμὲ = διὰ τῆς πίστεως σ' ἐμένα.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1α: Ὁ Κύριος εἶχε πεῖ στοὺς μαθητάς του: «Καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ

εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς ἔθνεσιν» (Ματθ. ι' 18). Ἰδοὺ μία περίπτωσις ἐκπληρώσεως τοῦ λόγου τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Παῦλος ὠδηγήθηκε ἐνώπιον τοῦ ἡγεμόνος Φήστου καὶ τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, καθὼς καὶ ἄλλων ἀξιωματούχων καὶ ἀριστοκρατῶν, γιὰ νὰ δώσῃ τὴ μαρτυρία του γιὰ τὸ Χριστό. Ἦταν δόξα γιὰ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ γιὰ τὸν Παῦλο, ὅτι ἤθελαν οἱ ἄρχοντες ν' ἀκούσουν, ἀσχέτως τοῦ ἂν δὲν εἶχαν τὴ διάθεσι νὰ ὑπακούσουν, διότι ἐστεροῦντο ταπεινώσεως καὶ πνεύματος θυσίας. Ἂν κοντὰ στὴν ἀκοὴ προσέφεραν καὶ τὴν ὑπακοή, ἡ δόξα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ ἀποστόλου θὰ ἦταν μεγαλύτερη. Ἀλλὰ καὶ ἂν δὲν ὑπήκουσαν, πάντως αἰσθάνθηκαν κάποιο σεισμὸ ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο.

Ὁ Φῆστος παραχώρησε τρόπον τινὰ τὴν προεδρία τοῦ δικαστηρίου στὸν Ἀγρίππα. Ὁ δὲ Ἀγρίππας ἀπευθυνόμενος στὸν Παῦλο εἶπε: «Ἐπιτρέπεταί σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν». Σοῦ ἐπιτρέπεται, δηλαδή, νὰ ὁμιλήσῃς γιὰ τὸν ἑαυτό σου, ν' ἀπολογηθῇς. Δὲν εἶπε: «Ἐπιτρέπω σοι», ἀλλ' «Ἐπιτρέπεταί σοι», ἀπροσώπως. Γιατί ὁ Ἀγρίππας χρησιμοποίησε τὸ ρῆμα ἀπροσώπως; Διότι ναὶ μὲν ὁ Φῆστος παραχώρησε τὴν κρίσι στὸν Ἀγρίππα, ἀλλ' ὁ Ἀγρίππας δὲν ἤθελε νὰ οἰκειοποιηθῇ ἀμέσως τὸ δικαίωμα, τὸ ὁποῖον ἀνῆκε σ' ἄλλον. Ὁ Ἀγρίππας πρόσεξε νὰ μὴ θίξῃ κατ' ἐλάχιστο τὸν Φῆστο, ἀλλὰ νὰ δείξῃ ἀπέναντί του λεπτότητα καὶ εὐγένεια. Τὴν αὐτὴ ὅμως λεπτότητα καὶ εὐγένεια δὲν ἔδειξε πρὸς τὸν Παῦλο. Ἀντιθέτως, ὅπως θὰ δοῦμε, πρὸς τὸν Παῦλο μίλησε μὲ πειρακτικὴ καὶ εἰρωνικὴ διάθεσι (στίχ. 28). Ἔτσι συνήθως συμπεριφέρονται οἱ ἄρχοντες. Μεταξύ τους δείχνουν εὐγένεια, πρὸς τοὺς ἄλλους ἀγένεια. Μεταξύ τους προσέχουν νὰ μὴ δημιουργήσουν τὴν ἐλαχίστη δυσαρέσκεια, τοὺς ἄλλους δὲν δυσκολεύονται νὰ θίξουν καὶ νὰ προσβάλουν. Ἄνθρωποι διπρόσωποι, ὑποκριταί. Στοὺς μικροὺς δεικνύουν ἀγενὲς πρόσωπο καὶ στοὺς μεγάλους εὐγενές, ψευτοευγενές.

Ἐμεῖς, ἀγαπητοί, νὰ συμπεριφερώμεθα μὲ εὐγένεια πρὸς ὅλους, πρὸς δὲ τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἀσήμους μὲ μεγαλύτερη εὐγένεια, διότι αὐτοὶ συνήθως εἶνε ἀνώτεροι τῶν ἀρχόντων καὶ ἀριστοκρατῶν. Καὶ ἀπόδειξις αὐτοῦ εἶνε

τὸ γεγονός, ὅτι στὸ Χριστιανισμὸ προσῆλθαν κυρίως ταπεινοὶ καὶ ἄσημοι, «τὰ μωρὰ» κατὰ τὴν ἀντίληψι τοῦ κόσμου καὶ «τὰ ἀσθενῆ» καὶ «τὰ ἀγενῆ» καὶ «τὰ ἐξουθενημένα» καὶ «τὰ μὴ ὄντα» (Α΄ Κορ. α΄ 26 - 28).

Στίχ. 1β - 3: Πολλὲς φορὲς κρίθηκε καὶ ταλαιπωρήθηκε ὁ Παῦλος, χωρὶς τελικῶς νὰ ἐκδοθῇ ἀπόφασις. Διὰ τοῦτο ἐπικαλέστηκε τὸν Καίσαρα. Καὶ ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ μεταφερθῇ καὶ νὰ κριθῇ στὴ Ρώμη, ὁ Φῆστος στὴν Καισάρεια ὁρίζει νέα κρίσι. Πάλι ὁ ἀπόστολος προσάγεται στὴν αἴθουσα τοῦ ἀκροατηρίου, πάλι στέκεται ἐνώπιον κριτῶν, πάλι καλεῖται ν' ἀπολογηθῇ.

Ἀφοῦ ὁ ἀπόστολος ἔκανε προσφυγὴ στὸν Καίσαρα, θὰ μποροῦσε ν' ἀρνηθῇ τὴ νέα κρίσι καὶ ἀπολογία στὴν Καισάρεια. Θὰ μποροῦσε νὰ εἰπῇ: «Πάλι δίκη; Πάλι ἀπολογία; Πάλι ταλαιπωρία; Ἕως πότε; Τὸν Καίσαρα ἐπικαλέστηκα. Ἀπὸ σᾶς ἀρνοῦμαι νὰ κριθῶ πάλι». Ἐν τούτοις ὁ Παῦλος δέχθηκε νὰ κριθῇ πάλι. Γιατί; Διότι ἡ ἄρνησις θὰ ἦταν πρόκλησις στὸ Φῆστο, στὸν Ἀγρίππα καὶ στοὺς ἄλλους, ἡ δὲ πρόκλησις θὰ ἦταν ἀφροσύνη. Καὶ διότι ὁ ἀπόστολος θεωροῦσε τὴν περίστασι σὰν μιὰ λαμπρὴ εὐκαιρία νὰ δώσῃ τὴ μαρτυρία του ἐνώπιον τῶν ἐπισήμων γιὰ τὸ Εὐαγγέλιο καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν ὁποία τὸ Εὐαγγέλιο κηρύττει. Πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ ἀρνηθῇ ἀπολογία ὁ ἀπόστολος, ὁ ὁποῖος ἔγραψε, «εἰς ἀπολογίαν τοῦ Εὐαγγελίου κεῖμαι»; (Φιλιπ. α΄ 17). Ὁ Παῦλος ἐφήρμοσε τὸ λόγο τοῦ ἄλλου κορυφαίου ἀποστόλου, τοῦ Πέτρου: «Ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος» (Α΄ Πέτρ. γ΄ 15). Οἱ πιστοὶ ὀφείλουν πάντοτε νὰ εἶνε ἕτοιμοι καὶ πρόθυμοι ν' ἀπολογοῦνται σὲ καθένα, ποὺ ζητεῖ λόγο γιὰ τὴ χριστιανικὴ ἐλπίδα τους.

Ὁ Παῦλος ἅπλωσε τὸ χέρι του, συμφώνως πρὸς τὴ συνήθεια τῶν ῥητόρων, καὶ ἄρχισε ν' ἀπολογῆται. Ἀπὸ τὸ χέρι, ποὺ ἅπλωσε, κρεμόταν ἡ μία ἀπὸ τὶς ἁλυσίδες. Ὁποία ἀντίθεσις μεταξὺ τῶν περιδεραίων, τῶν βραχιολίων καὶ τῶν ἄλλων κοσμημάτων τῆς Βερνίκης ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν ἁλυσίδων τοῦ Παύλου ἀφ' ἑτέρου! Ἀλλ' ὅσο ἄξιζε

ἕνας κρῖκος ἀπὸ τὴν ἁλυσίδα τοῦ Παύλου, δὲν ἄξιζαν ὅλα τὰ κοσμήματα τῆς Βερνίκης, -τί λέγω-, δὲν ἀξίζουν ὅλα τὰ κοσμήματα ὅλης τῆς ἀριστοκρατίας ὅλων τῶν αἰώνων. Ἂν εἴχαμε ἕνα κρῖκο ἀπὸ τὴν ἁλυσίδα τοῦ Παύλου, θὰ τὸν τιμούσαμε μετὰ τὸ τίμιο ξύλο.

Ὁ Παῦλος ὑψώνει τὸ ἁλυσοδεμένο χέρι καὶ ἀπολογεῖται ἐνώπιον τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Δὲν ὁμιλεῖ μόνο τὸ στόμα· ὁμιλεῖ καὶ τὸ ἁλυσοδεμένο χέρι. Πόσο συγκινητικὸ φαινόμενο! Ὢ νὰ ὑπῆρχε τότε φωτογραφικὸς φακὸς ν' ἀπαθανατίσῃ τὸ φαινόμενο! Πολλοὶ ἀρχιερεῖς, ντυμένοι στὰ χρυσοποίκιλτα καὶ ὡς βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες ἐμφανιζόμενοι, θὰ ντρέπονταν κοιτάζοντας τὸν Παῦλο στὴ φωτογραφία...

Ὁ κριτὴς τοῦ Παύλου, ὁ Ἀγρίππας, ἦταν φαῦλος ἄνθρωπος καὶ θὰ ἔπρεπε νὰ δικάζεται, ὄχι νὰ δικάζῃ. Ὁ Παῦλος ἀσφαλῶς γνώριζε τὴ φαυλότητα τοῦ Ἰουδαίου βασιλέως, ὅπως γνώριζε ὅτι ἦταν κατ' ἐξοχὴν γνώστης τῶν Ἰουδαϊκῶν πραγμάτων. Καὶ θὰ μποροῦσε νὰ εἰπῇ στὸν Ἀγρίππα: «Ἐσὺ θὰ δικάσῃς ἐμένα; Ἐγὼ πρέπει νὰ δικάσω ἐσένα γιὰ τὴ φαυλότητα τοῦ βίου σου». Ἀλλ' ὁ Παῦλος δὲν ὡμίλησε κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο, δὲν ἔκανε τὴν ἀφροσύνη νὰ ἐξερεθίσῃ τὸν κριτή του. Ἐκείνη ἡ ὥρα δὲν ἦταν γιά νὰ κριθῇ ὁ βασιλεύς, ἀλλ' ὁ Παῦλος, ὁ δὲ βασιλεὺς νὰ διαφωτισθῇ. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος οὔτε καυτηρίασε οὔτε κολάκευσε τὸν δικαστή του, ἀλλ' ὡμίλησε πρὸς αὐτὸν μὲ σεβασμὸ λόγῳ τοῦ ἀξιώματός του. Ὁ Παῦλος τήρησε τὴ θεόπνευστη ἀρχή του νὰ ὑποτασσώμεθα στὶς ὑπερέχουσες ἐξουσίες καὶ ν' ἀποδίδωμε σ' αὐτὲς τιμὴ (Ρωμ. ιγ' 1 - 7). Ὅπως δὲ ἄλλοτε ἐπικαλέστηκε τὴν πολυετῆ πεῖρα τοῦ Φίληκα ὡς κριτοῦ τοῦ Ἰουδαϊκοῦ Ἔθνους (Πράξ. κδ' 10), ἔτσι τώρα ἐπικαλεῖται τὴ μεγάλη γνῶσι τοῦ Ἀγρίππα γιὰ τὰ ἰουδαϊκὰ ἔθιμα καὶ ζητήματα. Ἔχοντας ὁ ἀπόστολος τὴ συνείδησι ὅτι εἶνε ἀθῶος, θεωρεῖ τὸν ἑαυτό του εὐτυχῆ, διότι ἀπολογεῖται σὲ κριτή, ὁ ὁποῖος εἶνε κατ' ἐξοχὴν γνώστης τῶν ἰουδαϊκῶν πραγμάτων.

Μεγάλη ἡ σύνεσις καὶ ἡ διάκρισις τοῦ Παύλου, διότι

ἤξερε, πότε νὰ ὑποτάσσεται στοὺς ἄρχοντας καὶ πότε ὄχι, πότε νὰ ὁμιλῇ ἐλεγκτικῶς καὶ καυστικῶς καὶ πότε ὄχι.

Στίχ. 4 - 18: Γιὰ νὰ δείξῃ ὁ ἀπόστολος τὴν ἀλήθεια τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως ἀναφέρει τὸ παρελθόν του ὡς Ἰουδαίου καὶ ἐν συνεχείᾳ τὴν ἀπότομη μεταβολή του, ὅπως ἔπραξε καὶ ἄλλοτε (Πράξ. κβ' 3 καὶ ἑξῆς).

Ὁ Παῦλος λέγει πρῶτα, ὅτι ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι γνωρίζουν τὴ ζωή του ἀπ' τὴ νεανική του ἡλικία, ὅταν σπούδαζε στὴν Ἰερουσαλήμ. Γνωρίζουν, ἂν θέλουν νὰ μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθεια, ὅτι ἔζησε ὡς Φαρισαῖος, συμφώνως πρὸς τὴν πλέον αὐστηρὴ μερίδα, πρὸς τὸ πλέον αὐστηρὸ δόγμα τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας. Ὡς Φαρισαῖος ἦταν ζηλωτὴς καὶ αὐστηρὸς τηρητὴς τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας. Στὴ συνέχεια ὁ ἀπόστολος τονίζει, ὅτι καὶ τώρα στέκεται στὸ δικαστήριο καὶ κρίνεται γιὰ τὴν ἐλπίδα στὴν ὑπόσχεσι, ποὺ ἔδωσε στοὺς πατέρες ὁ Θεός, τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας καὶ τῆς δόξης διὰ τοῦ Μεσσίου, στὴν πραγματοποίησι τῆς ὁποίας ἐλπίζουν νὰ φθάσουν οἱ δώδεκα φυλὲς τοῦ Ἰσραὴλ μὲ τὴν ἀδιάκοπη λατρεία, τὶς καθημερινὲς θυσίες, ποὺ προσφέρονται πρωὶ καὶ βράδυ (καὶ συμβολίζουν, ἐννοεῖται, τὴ θυσία τοῦ Μεσσίου γιὰ τὴ λύτρωσι ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες).

Ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα τῶν ἀνθρώπων συνδέεται μὲ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν. Ἡ δὲ ἀνάστασι τῶν νεκρῶν συνδέεται μὲ τὴν ἀνάστασι τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστὸς ἦλθε, θυσιάστηκε καὶ ἀναστήθηκε ἐνδόξως γιὰ νὰ ἔχουν ἔνδοξη ἀνάστασι καὶ ὅλοι οἱ πιστοί. Μέσα στὴ μεσσιανικὴ ἐλπίδα ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν ἔχει ἐξέχουσα θέσι. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι συκοφάντησαν τὴν ἀνάστασι τοῦ Ἰησοῦ. Οἱ δὲ Σαδδουκαῖοι εἰδικῶς δὲν παραδέχονται καθόλου ἀνάστασι.

Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἀγρίππα λέγει: «Τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει;». Γιατί θεωρεῖται ἀπίστευτο ἀπὸ σᾶς, ὅτι ὁ Θεὸς ἀνασταίνει νεκρούς; Γιατί δὲν πιστεύετε, ὅτι ἀνέστησε τὸν Ἰησοῦ;

Στὴ συνέχεια ὁ ἀπόστολος τονίζει, ὅτι καὶ αὐτὸς δὲν πίστευε στὸν Ἰησοῦ τὸ Ναζωραῖο, ὅτι νόμιζε καθῆκον νὰ

πράξη ἐναντίον τοῦ ὀνόματός του πολλά, ὅτι ὑπῆρξε μανιώδης διώκτης καὶ βασανιστὴς τῶν χριστιανῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἰουδαίας, καὶ ὅτι ἐπιδοκίμαζε τὴ θανάτωσί τους.

Ἀλλ᾽ ὅταν πήγαινε στὴ Δαμασκό, ἀφηγεῖται κατόπιν ὁ ἀπόστολος, ὁ Ἰησοῦς φανερώθηκε. Τὸ φῶς του νίκησε τὸ φῶς τοῦ μεσημβρινοῦ ἡλίου καὶ περιέλουσε αὐτὸν καὶ τοὺς συνοδούς του. Ὅλοι κατέπεσαν στὴ γῆ. Ὁ Ἰησοῦς συνωμίλησε μαζί του, τὸν προσφώνησε ὀνομαστικῶς, τὸν ρώτησε γιατί τὸν καταδιώκει, τοῦ εἶπε ὅτι εἶνε σκληρὸ γι᾽ αὐτὸν νὰ κλωτσᾷ τὰ βούκεντρα καὶ τὸν κατέστησε ἀπόστολο, γιὰ νὰ μαρτυρῇ ὅσα εἶδε καὶ θὰ ἔβλεπε καὶ ν᾽ ἀνοίξῃ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὸ σκότος στὸ φῶς καὶ ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ Σατανᾶ στὸ Θεό, γιὰ νὰ λάβουν ἄφεσι ἁμαρτιῶν καὶ κληρονομία μεταξὺ τῶν ἐκλεκτῶν διὰ τῆς πίστεως στὸ πρόσωπό του.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰησοῦ ἔπεισε τὸν Παῦλο γιὰ τὴν ἀνάστασι καὶ τὴ θεότητα τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ δὲ ἀπότομη μεταβολὴ τοῦ Παύλου ἀπὸ φανατικὸ διώκτη στὸ διαπρυσιώτερο ἀπόστολο τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑφιστάμενο γιὰ τὸ Χριστὸ μεγαλυτέρους διωγμοὺς ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ αὐτὸς ἔκανε προηγουμένως στοὺς χριστιανούς, ἦταν μεγάλο ἐπιχείρημα γιὰ νὰ πεισθοῦν καὶ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ ἀποστόλου. Διότι πῶς θὰ συνέβαινε ἡ ἀπροσδόκητη, τελεία, ἀπότομη καὶ καταπληκτικὴ μεταβολὴ τοῦ Παύλου, ἂν πραγματικῶς δὲν συνέβαινε τὸ θαῦμα τῆς Δαμασκοῦ;

Διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἀναρίθμητοι ἄνθρωποι, ποὺ ἦταν ἀδιάφοροι, ἐγωισταί, διεφθαρμένοι, ἄσωτοι, ἐγκληματίες ἢ καὶ σφοδροὶ πολέμιοι τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἀποτόμως μεταβλήθηκαν καὶ ἔγιναν θερμοὶ χριστιανοί, ταπεινοί, ἐγκρατεῖς, σώφρονες, εὐεργετικοί, ἅγιοι, ὁμολογηταὶ καὶ μάρτυρες τῆς Πίστεώς μας. Πῶς ἐξηγοῦνται οἱ ἀπροσδόκητες, ἀπότομες, τέλειες καὶ καταπληκτικὲς αὐτὲς μεταβολές; Ὁμοιάζουν μὲ τὴ μεταβολὴ τοῦ Παύλου. Ἐξηγοῦνται καὶ αὐτὲς διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ἰησοῦ. Ἀποδεικνύουν καὶ αὐτὲς τὴν ἀνάστασι καὶ τὴ θεότητα τοῦ Ναζωραίου.

Ὅπως ὁ Παῦλος, ἔτσι καὶ ἐμεῖς ἂς ἀφηγούμεθα τὶς θαυμαστὲς μεταβολὲς ἀνθρώπων ὡς ἐπιχειρήματα γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς Πίστεώς μας.

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΟΣ ΑΓΡΙΠΠΑ

Στὸ εἰκοστὸ ἕκτο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 19 - 32, περιέχονται τὰ ἑξῆς: 1) Ὁ Παῦλος λέγει στὸν Ἀγρίππα, ὅτι ὑπήκουσε στὴ θεία ὀπτασία καὶ κηρύττει μετάνοια καὶ Χριστὸ συμφώνως πρὸς τὶς προφητεῖες, στίχ. 19 - 23. 2) Ὁ Φῆστος διακόπτει τὸν Παῦλο καὶ γίνεται διάλογος μεταξὺ τῶν δύο καὶ ἔπειτα μεταξὺ Παύλου καὶ Ἀγρίππα, στίχ. 24 - 29, 3) Ἡ συνεδρίασις τοῦ δικαστηρίου λύεται καὶ ὁ Ἀγρίππας μὲ τοὺς ἄλλους ὁμολογεῖ τὴν ἀθωότητα τοῦ Παύλου, στίχ. 30 - 32.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

19. *οὐκ ἐγενόμην* = δὲν ἔγινα.

20. *ἀπαγγέλλω* = κηρύττω.

21. *συλλαβόμενοι* = ἀφοῦ συνέλαβον.
ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι = προσπαθοῦσαν νὰ μὲ φονεύσουν.

22. *ἐπικουρίας οὖν τυχὼν* = ἀλλ' ἀφοῦ ἔτυχα βοηθείας.
ἕστηκα μαρτυρόμενος = στέκω καὶ δίνω μαρτυρία.
οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν = χωρὶς νὰ λέγω τίποτε ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα.
μελλόντων γενέσθαι = ὅτι ἔμελλον νὰ γίνουν.

23. *εἰ παθητὸς* = ἂν ἐπρόκειτο νὰ ὑποστῇ πάθος.
εἰ πρῶτος ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν = ἂν πρῶτος ἀνασταινόμενος ἐκ νεκρῶν.
φῶς μέλλει καταγγέλλειν = ἔμελλε νὰ κηρύξη φῶς.

24. *μαίνῃ* = μαίνεσαι, εἶσαι τρελλός.
εἰς μανίαν περιτρέπει = σὲ φέρνουν σὲ τρέλλα.

25. *οὐ μαίνομαι* = δὲν εἶμαι τρελλός.
φησὶ = λέγει.

σωφροσύνης = σώφρονος διανοίας, συνέσεως.
ἀποφθέγγομαι = λέγω.

26. *ἐπίσταται* = γνωρίζει καλά.
πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ = πρὸς τὸν ὁποῖο καὶ μὲ θάρρος ὁμιλῶ.
λανθάνειν γὰρ αὐτὸν οὐ πείθομαι = διότι δὲν πιστεύω ὅτι διαφεύγει ἀπ' αὐτόν.
οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον = διότι δὲν ἔχει γίνει σὲ ἀπόμερο τόπο.

28. *ἐν ὀλίγῳ με πείθεις* = σὲ λίγο μὲ πείθεις, κοντεύεις νὰ μὲ πείσῃς.

29. *εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ* = θὰ εὐχόμουν στὸ Θεό.
παρεκτὸς = ἐκτός.

32. *ἀπολελύσθαι ἠδύνατο* = θὰ μποροῦσε νὰ εἶχε ἀπολυθῆ.
εἰ μὴ ἐπεκέκλητο = ἐὰν δὲν εἶχε ἐπικαλεσθῆ.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 19: Ἀφοῦ ὁ Παῦλος ἀφηγήθηκε, μὲ πόση μανία δίωκε τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου, καὶ πῶς πηγαίνοντας στὴ Δαμασκὸ εἶδε οὐράνια ὀπτασία καὶ ἄκουσε τὸν Ἰησοῦ νὰ τὸν ἀποστέλλῃ στὸ κήρυγμα, ἀπευθυνόμενος στὸν βασιλέα Ἀγρίππα λέγει: «Ὅθεν, βασιλεῦ Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ».

Ὁ διώκτης εἶδε οὐράνια ὀπτασία. Καταμεσήμερο εἶδε τὸ φῶς τοῦ Ἰησοῦ νὰ νικᾷ τὸ ἡλιακὸ φῶς. Καὶ δὲν εἶδε μόνον αὐτός, εἶδαν καὶ οἱ συνοδοί του. Αἰσθάνθηκε τὴ δύναμι τοῦ Ἰησοῦ νὰ τὸν παραλύῃ καὶ νὰ πέφτῃ κάτω. Καὶ δὲν αἰσθάνθηκε μόνον αὐτός, αἰσθάνθηκαν καὶ οἱ συνοδοί του. Καὶ ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Ἰησοῦ νὰ τὸν προσφωνῇ κατ' ὄνομα, νὰ ἐκφράζῃ τὸ παράπονό του γιὰ τὸν διωγμὸ καὶ νὰ τὸν καθιστᾷ ἀπόστολο ἐν μέσῳ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐθνῶν.

Τὸ ὅραμα ἀναμφισβητήτως ἦταν πραγματικὸ καὶ θεῖο. Καὶ ἡ δύναμίς του ἀκατανίκητη. Ὁ διώκτης κατακυριεύτη-

κε ἀπὸ τὴν πίστι στὸν Ἰησοῦ. Πίστευσε ἀκραδάντως, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ἀναστήθηκε ἐκ νεκρῶν καὶ εἶνε ὁ Χριστὸς καὶ ὁ Κύριος.

Ὁ Χριστὸς καὶ Κύριος φανερώθηκε καὶ μίλησε στὸν Παῦλο. Καὶ πῶς θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ κάνῃ ὁ Παῦλος ἀνυπακοή; Σ' ἐπίγειο βασιλέα, ὅπως ἦταν ὁ Ἀγρίππας, θὰ ἦταν τολμηρὸ καὶ φοβερὸ νὰ κάνῃ ὁ ὑπήκοος ἀνυπακοή. Πόσο τολμηρότερο καὶ φοβερώτερο θὰ ἦταν ἡ ἀνυπακοὴ στὸν οὐράνιο Βασιλέα, τοῦ ὁποίου οἱ λαμπηδόνες τύφλωσαν καὶ ἔρριξαν κάτω τὸν διώκτη! «Λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; Κύριος ὁ Θεὸς ἐλάλησε, καὶ τίς οὐ προφητεύσει;» (Ἀμ. γ' 8). Ὅταν ὁ λέων βρυχᾶται, ποιὸς δὲν φοβεῖται; Ὅταν ὁ Θεὸς διατάσσῃ κάποιον γιὰ νὰ προφητεύσῃ, πῶς εἶνε δυνατὸ νὰ παρακούσῃ καὶ νὰ μὴ προφητεύσῃ; Κατὰ τὸ ὅραμα κοντὰ στὴ Δαμασκὸ ὁ Λέων ἀπ' τὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα, ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, διέταξε τὸν Παῦλο νὰ κηρύξῃ στὰ ἔθνη καὶ στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό. Καὶ πῶς θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ μὴ συμμορφωθῇ ὁ Παῦλος πρὸς τὴν ἐντολὴ τοῦ φοβεροῦ Κυρίου; Γιὰ νὰ ἀσεβήσῃ κανεὶς σὲ τέτοια περίπτωσι, θὰ ἔπρεπε νὰ εἶνε πωρωμένος καὶ ἀσυνείδητος, ὅπως οἱ Σοδομῖτες, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος κτύπησε μὲ ἀορασία, τύφλωσι, καὶ ὅμως ἐκεῖνοι δὲν μετανοοῦσαν, ἀλλ' ἐπιδίωκαν τὴν ἀκολασία (Γεν. ιθ' 11). Ὁ Παῦλος ἦταν πλανημένος, ἀλλ' ὄχι πωρωμένος καὶ ἀσυνείδητος. Εἶχε εὐαισθησία καὶ καλὴ προαίρεσι. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Κύριος τὸν κάλεσε καὶ αὐτὸς ὑπήκουσε.

Ὁ Παῦλος δὲν ἔγινε ἀπειθὴς στὴν οὐράνια ὀπτασία. Καὶ ἐμεῖς, ὅταν ὁ οὐρανὸς ὁμιλῇ, νὰ μὴ γινώμεθα ἀπειθεῖς. Ὅποιος ἀπειθεῖ στὸν οὐρανό, δὲν κληρονομεῖ οὐρανό. Ὅποιος ἀκούει τὴ φωνὴ τοῦ οὐρανοῦ, ἀποκτᾷ ὁμοιότητα μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο καὶ θὰ γίνῃ καὶ αὐτὸς οὐρανοβάμων. Ὅλα τὰ τέκνα τῆς ὑπακοῆς θὰ ἀνέλθουν στὸν τρίτο οὐρανό, ὅπου ὁ παράδεισος τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 20: Ὁ Παῦλος κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου στὴ Δαμασκό, στὰ Ἱεροσόλυμα, σ' ὅλη τὴν Ἰουδαία καὶ στὰ

ἔθνη! Ἕνας ἄνθρωπος, σὲ μιὰ ἐποχὴ χωρὶς αὐτοκίνητο, σιδηροδρόμους, ταχύπλοα πλοῖα καὶ ἀεροπλάνα, διατρέχει τὴν οἰκουμένη καὶ σπείρει παντοῦ τὸ λόγο τοῦ Χριστοῦ. Πόσο θαυμαστὸς αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος! Ἀετὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος! Ἡ τόσον ἐκτεταμένη, ἀλλὰ καὶ ἀποτελεσματικὴ δραστηριότης τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἶνε σφοδρὸς ἔλεγχος γιὰ τοὺς σημερινοὺς ἐργάτας τοῦ Εὐαγγελίου. Διότι, παρὰ τὰ σύγχρονα καταπληκτικὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, ἡ ἔκτασις καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς δραστηριότητός των εἶνε μικρά. Ἔχουμε καταπληκτικὰ μέσα, ἀλλὰ δὲν ἔχουμε καταπληκτικὸ ζῆλο. Ἕνας καλὸς ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου στὴν ἐποχή μας ἀξίζει ἄραγε τὸ ἕνα χιλιοστὸ τοῦ Παύλου; Εἶνε τόσο μεγάλος ὁ Παῦλος, ὥστε καὶ ὁ καλλίτερος ἐργάτης τοῦ Εὐαγγελίου θὰ θεωροῦσε τολμηρὸ καὶ αὔθαδες νὰ διεκδικήσῃ γιὰ τὸν ἑαυτό του τὸ ἕνα χιλιοστὸ ἀπ' τὴν ἀξία τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν.

Στίχ. 20 - 23: Τί κήρυττε ὁ Παῦλος, ὥστε νὰ κατηγορῆται, νὰ διώκεται, νὰ σύρεται στὰ δικαστήρια καὶ νὰ ἐπιδιώκεται ὁ θάνατός του; Κήρυττε κάτι ἀντίθετο πρὸς τὴ Γραφή; Ἢ κήρυττε ἐναντίον τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἐξουσιῶν; Ἦταν ἀσεβής, ἀναρχικός, ταραξίας καὶ ἐπαναστάτης; Κάθε ἄλλο! Ὁ Παῦλος κήρυττε μετάνοια, ἐπιστροφὴ στὸ Θεὸ καὶ ἔργα μετανοίας. Βλάπτουν ποτὲ ἡ μετάνοια, ἡ ἐπιστροφὴ στὸ Θεὸ καὶ τὰ ἔργα τῆς μετανοίας; Ἂν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι μετανοούσαμε καὶ κάναμε ἔργα μετανοίας, ἡ γῆ θὰ ἦταν παράδεισος. Ὁ Παῦλος ἐπίσης κήρυττε γιὰ τὸ Χριστὸ συμφώνως πρὸς τὴ διδασκαλία τῶν προφητῶν, μάλιστα δὲ τοῦ Μωυσέως, ὁ ὁποῖος ἦταν τὸ καύχημα καὶ τὸ γαυρίαμα τῶν Ἰουδαίων. Ὁ ἀπόστολος γιὰ τὸ Χριστὸ δὲν ἔλεγε τίποτε ἐκτὸς ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οἱ προφῆτες εἶπαν, ὅτι ἔμελλαν νὰ συμβοῦν. Δίδασκε ὅτι ὁ Χριστός, συμφώνως πρὸς τοὺς προφήτας, ἔμελλε νὰ πάθῃ, ν' ἀναστηθῇ ἐκ νεκρῶν γιὰ νὰ μὴ ἐπανέλθῃ πλέον στὸ θάνατο, καὶ νὰ κηρύξῃ φῶς ὄχι μόνο γιὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ ἔθνη. Συνεπῶς τὸ Εὐαγγέλιο δὲν εἶνε καινοτομία, ἀλλ' ἐκπλήρωσις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Κηρύττοντας δὲ τὸ Εὐαγγέλιο ὁ Παῦλος, ὄχι μόνο δὲν ἀσεβοῦσε στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀλλὰ καὶ τιμοῦσε αὐτήν.

Ἐν τούτοις οἱ Ἰουδαῖοι καταδίωκαν τὸν ἀπόστολο. Γιατί; Διότι τὸ κήρυγμά του ἦταν μὲν σύμφωνο μὲ τὴ Γραφή, ἀλλὰ δὲν ἦταν σύμφωνο μὲ τοὺς γραμματεῖς, τοὺς ἑρμηνευτὰς τῆς Γραφῆς. Οἱ γραμματεῖς δὲν ἤθελαν καὶ δὲν παραδέχονταν Μεσσία ποὺ νὰ πάσχῃ. Καὶ γι᾿ αὐτὸ παρέβλεπαν ἢ παρερμήνευαν τὰ προφητικὰ χωρία, ποὺ μιλοῦσαν γιὰ τὸ πάθος τοῦ Μεσσίου. Οἱ γραμματεῖς ἐπίσης δὲν ἤθελαν καὶ δὲν παραδέχονταν διάδοσι τῶν μεσσιακῶν εὐλογιῶν στὰ ἔθνη. Καὶ γι᾿ αὐτὸ παρέβλεπαν ἢ παρερμήνευαν καὶ τὰ προφητικὰ χωρία, ποὺ μιλοῦσαν γιὰ τὴ διάδοσι τῶν μεσσιακῶν εὐλογιῶν στὰ ἔθνη. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Παῦλος κήρυττε συμφώνως μὲν πρὸς τὴ Γραφή, ἀλλ᾿ ἀντιθέτως πρὸς τὶς ἀντιλήψεις καὶ τὶς ἐπιθυμίες τῶν Ἰουδαίων, οἱ Ἰουδαῖοι τὸν καταδίωκαν μέχρι θανάτου. Ἀποπειράθηκαν μάλιστα νὰ τὸν σκοτώσουν στὸν ἱερὸ χῶρο τοῦ ναοῦ. Ἀλλ᾿ ὁ Κύριος, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόσχεσι, ποὺ τοῦ εἶχε δώσει κατὰ τὸ ὅραμα τῆς Δαμασκοῦ, τὸν προστάτευσε καὶ τὸν ἔσωσε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ἰουδαίων. Καὶ ὄχι μόνον αὐτό, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀξίωσε νὰ κηρύττῃ τώρα ἐνώπιον μεγάλων καὶ τρανῶν τῆς γῆς, τοῦ ἡγεμόνος Φήστου, τοῦ βασιλέως Ἀγρίππα, τῆς Βερνίκης καὶ ἄλλων ἐπισήμων.

Ἔτσι συμβαίνει πάντοτε. Οἱ γνήσιοι ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου μισοῦνται καὶ διώκονται, διότι κηρύττουν ἀντιθέτως πρὸς τὶς ἰδέες καὶ τὰ θελήματα τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλ᾿ ὅσο διώκονται, τόσο καὶ προστατεύονται καὶ δοξάζονται ἀπ᾿ τὸ Θεό.

Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ γιὰ ὅλους τοὺς πιστούς, τῶν ὁποίων τὸ φρόνημα, οἱ λόγοι καὶ ἡ ζωὴ ἀντίκεινται πρὸς τὶς ἰδέες καὶ τὰ θελήματα τοῦ κόσμου.

Στίχ. 24: Ὁ Παῦλος ἀγαποῦσε τὰ γράμματα πολύ. Ἂν καὶ θεόπνευστος, μελετοῦσε τὴ Γραφὴ καὶ ἄλλα χρήσιμα βιβλία καὶ ἀντλοῦσε ἀλήθειες καὶ νοήματα γιὰ τὴ διδασκαλία του. «Ἠχμαλώτιζε πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ» (Β´ Κορ. ι´ 5). Ὁ ἀπόστολος μετέβαλε τὴ φυλακή

του σε αναγνωστήριο καὶ σπουδαστήριο. Τὸ παράδειγμά του εἶνε ἔλεγχος τῶν ὀκνηρῶν πνευμάτων, ποὺ δὲν ἀγαποῦν τὴ μελέτη, καὶ προτροπὴ νὰ γίνουν φίλοι τῶν βιβλίων καὶ πρῶτα τῆς Γραφῆς, ἡ ὁποία περιέχει «τὰ ἱερὰ γράμματα, τὰ δυνάμενα σοφῖσαι εἰς σωτηρίαν» (Β΄ Τιμ. γ΄ 14 - 15). Οἱ ὀκνηροὶ νομίζουν κουραστικὸ νὰ διαβάζουν βιβλία. Ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα ἡ ἀνάγνωσις καλῶν βιβλίων, καὶ μάλιστα τῆς Γραφῆς, ξεκουράζει τὸν ἄνθρωπο. Τὸ δὲ σπουδαιότερο, τοῦ προσφέρει σύνεσι πνευματικὴ καὶ τὸν βοηθεῖ γιὰ νὰ σωθῇ. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἄλλαξαν καὶ σώθηκαν ἀπὸ ἕνα ἀνάγνωσμα!

Νὰ μελετᾶτε, ἀγαπητοί, ὠφέλιμα βιβλία καὶ νὰ συνιστᾶτε νὰ μελετοῦν καὶ ἄλλοι. Καὶ σὰν δῶρα νὰ προτιμᾶτε νὰ προσφέρετε στοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους σας ἐκλεκτὰ βιβλία.

Ὁ Φῆστος ἔβλεπε ἢ ἐπληροφορεῖτο, ὅτι ὁ Παῦλος στὴ φυλακὴ μελετοῦσε πολὺ καὶ ἔγραφε. Καὶ γι᾽ αὐτὸ τώρα, ποὺ ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ γιὰ διδασκαλία προφητῶν, ἀνάστασι νεκρῶν καὶ οὐράνια ὀπτασία, πράγματα φαντασιώδη κατὰ τὸν Ρωμαῖο ἡγεμόνα, διακόπτει τὸν ἀπόστολο καὶ φωνάζει δυνατά: «Παῦλε! Τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει». Παῦλε! Τὰ πολλὰ γράμματα σὲ φέρνουν σὲ τρέλλα, σοῦ στρίβουν τὰ μυαλά! Εἶνε σὰν νὰ φώναζε μὲ κάποια ἀγανάκτησι: Παῦλε! Ἀπ᾽ τὰ πολλὰ γράμματα τρελλάθηκες, ἔγινες φαντασιόπληκτος, καὶ μᾶς ἀπασχολεῖς ἐδῶ μέσα, σοβαροὺς ἀνθρώπους, μὲ φαντασιοπληξίες καὶ τρέλλες.

Φαντασιοπληξία καὶ τρέλλα πρώτης τάξεως θεωροῦσε ὁ Ρωμαῖος ἡγεμὼν τὴν ἀνάστασι νεκρῶν καὶ τὴν ἐμφάνισι τοῦ Ἰησοῦ στὸ ὅραμα τῆς Δαμασκοῦ. Στοὺς ὀρθολογιστὰς καὶ ἀπίστους τέτοια πράγματα φαίνονται σὰν οἰκτρὰ φαντασιοκοπήματα.

Ὁ Παῦλος εἶχε ὄντως μανία, τρέλλα. Ἀλλὰ πότε; Ὅταν βρισκόταν στὴν ἀπιστία καὶ καταδίωκε καὶ βασάνιζε τοὺς χριστιανούς. Ὁ ἴδιος πρὸ ὀλίγου ὡμολόγησε στὸ ἀκροατήριό του καὶ κριτήριό του τὴ μανία, τὴν τρέλλα του, κατὰ

τὸν καιρὸ τῆς ἀπιστίας: «περισσῶς τε ἐμμαινόμενος αὐτοῖς ἐδίωκον ἕως καὶ εἰς τὰς ἔξω πόλεις» (Πράξ. κστ´ 11). Ἡ ἀπιστία εἶνε τρέλλα καὶ ἐξωθεῖ τὸν ἄνθρωπο σὲ τρέλλες.

Ἀλλ᾿ ὁ Φῆστος δὲν κατηγορεῖ τὸν Παῦλο ὡς τρελλὸ λόγῳ τῆς διαγωγῆς του ὡς διώκτου τῶν χριστιανῶν· κατηγορεῖ τὸν Παῦλο ὡς τρελλὸ λόγῳ τῆς πίστεώς του στὸ Χριστό, διὰ τῆς ὁποίας ἔγινε τὸ τελειότερο πνεῦμα τῶν αἰώνων μετὰ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Καὶ δὲν εἶνε μόνον ὁ Παῦλος, ποὺ ὑβρίζεται ὡς τρελλός. Πρὸ τοῦ Παύλου ὑβρίστηκαν ὡς τρελλοὶ οἱ προφῆτες. Τί λέμε; Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, τὸν ὁποῖο καὶ οἱ μεγάλοι ἄπιστοι ἐγκωμιάζουν ὡς τὸ ἰσχυρότερο καὶ τελειότερο πνεῦμα, ὑβρίστηκε ὡς τρελλὸς καὶ ὡς δαιμονισμένος. «Ἐξέστη», εἶπαν, καὶ «δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται» (Μάρκ. γ´ 21, Ἰωάν. ι´ 20). Γενικῶς δὲ οἱ πιστοὶ ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς καὶ ἀπίστους ὑβρίζονται ὡς τρελλοί. Διότι οἱ κοσμικοί, λόγῳ τῆς ἐπιπολαιότητος, προκαταλήψεως, κοσμικότητος καὶ ἀπιστίας των, ἀγνοοῦν τοὺς λόγους, γιὰ τοὺς ὁποίους οἱ πιστοὶ πιστεύουν, καὶ δὲν μποροῦν νὰ ἐξηγήσουν τὴν πίστι τους σὲ μεταφυσικὰ πράγματα καὶ τὴ ζωὴ τῆς ἀνιδιοτελείας, τῆς ἐγκρατείας, τῶν θυσιῶν καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως. Συμβαίνει μάλιστα καὶ τοῦτο, οἱ πιστοὶ μερικὲς φορὲς νὰ κατηγοροῦνται ὡς τρελλοὶ ἀπὸ ἄλλους πιστούς! Γιατί; Διότι οἱ ἄλλοι αὐτοὶ πιστοὶ εἶνε ὀλιγώτερο πιστοὶ καὶ ἐνάρετοι καὶ ἔχουν τὴν πίστι καὶ τὴ ζωὴ ἀνάμικτη μὲ κοσμικὰ στοιχεῖα. Ἰδίως ὡς τρελλοὶ χαρακτηρίζονται οἱ θαρραλέοι καὶ οἱ τολμηροί, οἱ ὁποῖοι γιὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν τόλμη τους ὑφίστανται διωγμοὺς καὶ περιπέτειες. Τὶς θαρραλέες καὶ τολμηρὲς πράξεις, οἱ ὁποῖες στοιχίζουν, οἱ ὀλιγόπιστοι βλέπουν σὰν ἔλλειψι συνέσεως, σὰν εἶδος τρέλλας! Μήπως καὶ χριστιανοὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐποχῆς δὲν κατηγοροῦσαν τοὺς ἀποστόλους ὡς ἀσυνέτους καὶ τρελλούς; (Α´ Κορ. δ´ 10, Β´ Κορ. ε´ 13).

Ἀδελφοί! Ἂν οἱ κοσμικοί, ἀλλὰ καὶ οἱ θρησκευτικοὶ ἀκόμη ἄνθρωποι μᾶς θεωροῦν τρελλοὺς καὶ μᾶς δυσφημοῦν ὡς τρελλούς, ἂς μὴ ταρασσώμεθα. Μὲ τὴ δυσφήμησι αὐτὴ ἀποκτοῦμε ὁμοιότητα πρὸς τοὺς ἀποστόλους, τοὺς

προφήτας, ὅλους τοὺς ἁγίους καὶ αὐτὸ τὸν Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό. Καὶ πρέπει τὴ δυσφήμησι αὐτὴ νὰ θεωροῦμε παράσημο γιὰ τὴν πίστι μας καὶ τὴ ζωή μας, καὶ νὰ χαίρωμε καὶ ν' ἀγαλλώμεθα γι' αὐτό. Σ' ὅποιον ὀνειδίζεται γιὰ τὸ Χριστό, ἀναπαύεται τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, Πνεῦμα δυνάμεως καὶ δόξης (Α' Πέτρ. δ' 14). Ὁ ὀνειδισμὸς γιὰ τὸ Χριστὸ ἔχει μισθὸ ἀπ' τὸ Θεό, αἰώνιο μισθό (Ματθ. ε' 11 - 12).

Στίχ. 25 - 29: Ὁ Φῆστος πρὸς τὸν Παῦλο ὡμίλησε ἀγενῶς καὶ ὑβριστικῶς. Ἀλλ' ὁ Παῦλος δὲν ἀνταπέδωσε τὰ ἴσα. Καίτοι ὁ ἀπόστολος διέθετε τὸ θάρρος νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς τὸν ἡγεμόνα μὲ γλῶσσα σκληρή, ὡμίλησε μὲ ἠρεμία, εὐγένεια καὶ ἀγάπη. Ὁ ὡραῖος αὐτὸς τρόπος ἔδειχνε καὶ αὐτός, ὅτι ὁ Παῦλος δὲν ἦταν τρελλός, ἀλλὰ φρόνιμος ἄνθρωπος. «Οὐ μαίνομαι», εἶπε, «κράτιστε Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σωφροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι». Δὲν εἶμαι τρελλός, ἐξοχώτατε Φῆστε, ἀλλὰ λόγια ἀληθείας καὶ σώφρονος διανοίας ἐκφέρω. Στὴ συνέχεια ὁ ἀπόστολος ἀγωνίζεται νὰ συγκινήσῃ τὸν Ἰουδαῖο βασιλέα Ἀγρίππα καὶ δι' αὐτοῦ νὰ ἐπιδράσῃ καὶ στὸ Ρωμαῖο ἡγεμόνα Φῆστο. Γι' αὐτὰ τὰ πράγματα, τὰ σχετικὰ μὲ τὸ Χριστό, λέγει ὁ ἀπόστολος, γνωρίζει καλὰ ὁ βασιλεύς, πρὸς τὸν ὁποῖο καὶ μὲ θάρρος ὁμιλῶ. Δὲν πιστεύω ὅτι τοῦ διαφεύγει ἀπ' αὐτὰ τὰ πράγματα οὔτε ἕνα. Διότι τοῦτο δὲν ἔχει γίνει σὲ ἀπόμερο τόπο. Πιστεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, στοὺς προφήτας; Ξέρω ὅτι πιστεύεις.

Ὡς Ἰουδαῖος ὁ Ἀγρίππας διάβαζε τοὺς προφήτας. Καί, κατὰ τὴ βεβαίωσι τοῦ ἀποστόλου, πίστευε στοὺς προφήτας. Καὶ γι' αὐτὸ θὰ μποροῦσε νὰ ἐπιδοκιμάσῃ τὴν πίστι τοῦ ἀποστόλου στὸ Χριστό, γιὰ τὸν ὁποῖο μιλοῦσαν οἱ προφῆτες. Ἀλλ' ὁ Ἀγρίππας, γιὰ νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ τὸν πάτρωνά του Φῆστο, ποὺ χαρακτήρισε τὸν ἀπόστολο τρελλό, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸν διεφθαρμένο βίο καὶ νὰ γίνῃ χριστιανός, δὲν ἐπιδοκίμασε τὴν πίστι τοῦ ἀποστόλου. Δὲν εἶπε, «Λέγει σοβαρὰ πράγματα ὁ Παῦλος». Οὔτε εἶπε, «Ναί, πιστεύω στοὺς προφήτας». Ἀλλὰ τὸ ἔρριξε στὸ ἀστεῖο καὶ στὴν ἐλαφρὴ

είρωνεία. Εἶπε στὸν ἀπόστολο: «Κοντεύεις νὰ μὲ πείσης νὰ γίνω χριστιανός!». Στὸν ἀστεϊσμὸ καὶ τὴν εἰρωνεία, ποὺ ἔδειχναν καὶ κάποιο προβληματισμὸ τοῦ βασιλέως, ὁ ἀπόστολος ἀπάντησε μὲ τρυφερὴ ἀγάπη: Θὰ εὐχόμουν στὸ Θεό, καὶ σὲ λίγο καὶ σὲ πολὺ χρόνο, καὶ μὲ λίγη καὶ μὲ πολλὴ προσπάθεια, ὄχι μόνο σύ, ἀλλὰ καὶ ὅλοι, ὅσοι μὲ ἀκούουν σήμερα, νὰ γίνουν ὅπως εἶμαι καὶ ἐγώ, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δεσμὰ αὐτά.

Πόσο θερμὸς ὁ πόθος τοῦ ἀποστόλου γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, μικρῶν καὶ μεγάλων, ταπεινῶν καὶ ἐπισήμων! Πόσο πρόθυμος γιὰ κόπο καὶ ἀγῶνα, ἂν ἐπρόκειτο νὰ σωθῇ μία ψυχή! Πόσο τρυφερὸς σὲ ἀγάπη γιὰ τοὺς συνανθρώπους του! Καὶ πόσο ὡραῖος στὴν ἔκφρασι τῆς τρυφερῆς ἀγάπης του! Θὰ εὐχόμουν νὰ γίνετε ὅλοι ὅπως καὶ ἐγώ, ἐκτὸς ἀπ᾽ τὰ δεσμὰ αὐτά! Γιὰ τοὺς ἄλλους ὁ ἀπόστολος εὔχεται μόνο τὰ εὐχάριστα τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὄχι τὰ δυσάρεστα, δεσμὰ καὶ θλίψεις. Πόσο ἀνώτερη ψυχὴ ὁ Παῦλος! Ἀξίως ἀνέβηκε στὸν τρίτο οὐρανό, γιατὶ ἦταν ψυχὴ οὐρανομήκης!

Καὶ ἐμεῖς, πνευματικὰ παιδιὰ τοῦ Παύλου, στὴν ἀγένεια καὶ τὸν ὀνειδισμὸ τῶν συνανθρώπων ν᾽ ἀντιτάσσωμε εὐγένεια, ἀγάπη καὶ προσπάθεια γιὰ τὴ μεταβολὴ καὶ σωτηρία τους.

Στίχ. 30 - 32: Ὁ βασιλεὺς Ἀγρίππας ὡμολόγησε τὴν ἀθωότητα τοῦ Παύλου, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι. Ἡ εὐνοϊκὴ δὲ γνώμη τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῶν ἄλλων θὰ ἐπέδρασε στὸ Φῆστο καὶ θὰ ἔγραψε στὸν Καίσαρα εὐνοϊκὴ ἐπιστολὴ γιὰ τὴν ὑπόθεσι τοῦ ἀποστόλου. Διότι στὴ Ρώμη ὁ Παῦλος ἀπ᾽ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀφίξεώς του ἔτυχε καλῆς μεταχειρίσεως. Ὑπὲρ τῶν πιστῶν του ὁ Θεὸς χρησιμοποιεῖ καὶ τοὺς ἀπίστους.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

Στὸ εἰκοστὸ ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 12, περιγράφεται τὸ ταξίδι τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ τὴν Καισάρεια στὴν Κρήτη μὲ προορισμὸ τὴ Ρώμη γιὰ νὰ δικασθῇ ἀπὸ τὸν Καίσαρα.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ὡς δὲ ἐκρίθη* = καὶ ὅταν ἀποφασίσθηκε.
τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς = νὰ ἀποπλεύσωμε.
σπεῖρα Σεβαστὴ = στρατιωτικὴ μονὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Σεβαστοῦ, ἤτοι τοῦ αὐτοκράτορος.

2. *μέλλοντες πλεῖν* = μέλλοντες νὰ πλεύσωμε.
ἀνήχθημεν = ἀποπλεύσαμε.

3. *κατήχθημεν* = κατεβήκαμε, φθάσαμε.
τῷ Παύλῳ χρησάμενος = μεταχειρισθεὶς τὸν Παῦλο.
ἐπιμελείας τυχεῖν = νὰ τύχῃ περιποιήσεως.

4. *ἀναχθέντες* = ἀφοῦ ἀποπλεύσαμε.
ὑπεπλεύσαμεν = πλεύσαμε στὰ ὑπήνεμα.

7. *μόλις* = μὲ δυσκολία.
γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον = ἀφοῦ φθάσαμε κοντὰ στὴν Κνίδο.
μὴ προσεῶντος = ἐπειδὴ δὲν ἐπέτρεπε.

8. *παραλεγόμενοι* = παραπλέοντες, πλέοντες πλησίον.

9. *ἱκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου* = καὶ ἐπειδὴ παρῆλθε ἀρκετὸς χρόνος.
καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ πλοὸς = καὶ ἐπειδὴ ὁ πλοῦς ἦταν ἤδη ἐπικίνδυνος.
διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι = ἐπειδὴ καὶ ἡ (φθινοπωρινὴ) νηστεία (τῶν Ἰουδαίων) εἶχε ἤδη παρέλθει.

παρήνει = προέτρεπε.

10. *θεωρῶ* = βλέπω.
μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας = μὲ τρικυμία καὶ μεγάλο κίνδυνο ἀπωλείας.
τῶν ψυχῶν ἡμῶν = τῆς ζωῆς μας.
μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν = ὅτι πρόκειται νὰ γίνῃ ὁ πλοῦς.

11. *ναύκληρος* = ὁ ἰδιοκτήτης ἢ ὁ ἐνοικιαστὴς τοῦ πλοίου ἢ ὁ πρωρεύς.

12. *ἀνευθέτου δὲ τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος* = καὶ ἐπειδὴ ὁ λιμὴν ἦταν ἀκατάλληλος.
οἱ πλείους = οἱ περισσότεροι.
ἔθεντο βουλὴν = ἐξέφεραν τὴ γνώμη.
ἀναχθῆναι = ν' ἀποπλεύσουν, ν' ἀναχωρήσουν.
εἴ πως δύναιντο = μήπως θὰ μποροῦσαν.
καταντήσαντες = ἀφοῦ φθάσουν.
λὶψ (λιβὸς) = ὁ λίβας, νοτιοδυτικὸς ἄνεμος ὡς πρὸς τὴν Κρήτη.
χῶρος = ἄνεμος βορειοδυτικῆς διευθύνσεως.
βλέποντα κατὰ λίβα καὶ χῶρον = στραμμένον πρὸς τὰ σημεῖα, ἀπ' ὅπου πνέουν ὁ λίβας καὶ ὁ χῶρος.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1α: Στὰ κεφάλαια κζ' καὶ κη' τοῦ βιβλίου τῶν Πράξεων ὁ Λουκᾶς περιγράφει τὸ περιπετειῶδες θαλάσσιο ταξίδι ἀπὸ τὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης στὴν Ἰταλία, ὅπου ὁ Παῦλος μεταφέρθηκε γιὰ νὰ δικασθῇ ἀπὸ τὸν Καίσαρα. Ὁ Λουκᾶς, ὁ πιστὸς συνεργάτης τοῦ Παύλου, συνταξίδευσε μὲ τὸν ἀπόστολο (γι' αὐτὸ λέγει «τοῦ ἀποπλεῖν ἡ μ ᾶ ς»), γνώρισε τὸν τρομερὸ κίνδυνο ἀπὸ τὸ ὑγρὸ στοιχεῖο καὶ περιέγραψε τὸ περιπετειῶδες ταξίδι ἐπὶ τῇ βάσει τῆς προσωπικῆς του πείρας. Ἡ δὲ περιγραφή του εἶνε τὸ λαμπρότερο καὶ πολυτιμότερο ἀπ' ὅλα τὰ μνημεῖα ναυτικοῦ περιεχομένου, ποὺ περισώθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα. Ἡ περιγραφὴ εἶνε γεμάτη ἀπὸ ναυτικοὺς ὅρους. Ὅπως ὁ Λουκᾶς γράφει ὡς ἐπιστήμων ἰατρός, ἔτσι γράφει σάν νὰ ἦταν καὶ ναυτικός. Πολὺ χαριτωμένο πνεῦμα ὁ Λουκᾶς.

Καὶ σήμερα στὴν Ἐκκλησία ὑπάρχουν πρόσωπα μὲ ἀκριβεῖς καὶ καταπληκτικὲς γνώσεις ἀπὸ διαφόρους κλάδους τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπιστήμης, στοὺς ὁποίους δὲν εἰδικεύτηκαν, καὶ ὅμως φαίνονται σὰν εἰδικοί! Τὸ δὲ θαυμαστότερο, στὰ πρόσωπα αὐτὰ περιλαμβάνονται καὶ ὀλιγογράμματοι καὶ ἐντελῶς ἁπλοϊκοὶ ἄνθρωποι! Τὰ πρόσωπα αὐτὰ εἶνε προικισμένα ἀπ' τὸ Θεὸ μὲ ἐξαιρετικὴ ἀντίληψι, ἔχουν ζῆλο νὰ μαθαίνουν ἐρωτῶντας, ἀκούοντας καὶ διαβάζοντας, φωτίζονται σὲ ἐξαιρετικὸ βαθμὸ ἀπ' τὸ Θεὸ καὶ ἔτσι ἀποκτοῦν σπουδαῖες γνώσεις καὶ φαίνονται σὰν εἰδικοί. Ὁ Θεὸς προγνωρίζει τὸ ζῆλο τους καὶ γι' αὐτὸ ἐκ τῶν προτέρων τοὺς προικίζει μὲ ἐξαιρετικὴ ἀντίληψι καὶ ἐκ τῶν ὑστέρων τοὺς δίνει ἐξαιρετικὸ φωτισμό.

Ἂς ἔχωμε ζῆλο γιὰ κάθε καλὸ πρᾶγμα. Στὰ καλὰ πράγματα ὑπάγονται καὶ οἱ γνώσεις ἀπ' ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς καὶ ἐπιστήμης. Ἀρκεῖ οἱ γνώσεις νὰ μὴ «φυσιοῦν», νὰ μὴ φουσκώνουν τὰ μυαλά μας, ἀλλὰ νὰ πλαταίνουν τὴν καρδιά μας σὲ ἀγάπη πρὸς τὸ Θεὸ καὶ τοὺς συνανθρώπους μας καὶ νὰ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὸ καλό.

Στίχ. 1β: Ὁ Παῦλος δὲν συνταξίδευσε μόνο μὲ τὸν Λουκᾶ καὶ τὸν Ἀρίσταρχο τὸν Μακεδόνα ἀπ' τὴ Θεσσαλονίκη (στίχ. 2), ἄνδρας ἀγαθούς· συνταξίδευσε καὶ μὲ «ἑτέρους δεσμώτας», ἄνδρας κακοποιούς. Ὁ Παῦλος ἦταν δέσμιος γιὰ τὸ Εὐαγγέλιο τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, οἱ ἄλλοι γιὰ ἐγκλήματα. Καὶ μεταφέρονταν στὴ Ρώμη ἢ διότι εἶχαν ἐπικαλεσθῆ τὸν Καίσαρα, ἢ διότι εἶχαν καταδικασθῆ σὲ θάνατο καὶ προωρίζονταν νὰ ριφθοῦν στὴν παλαίστρα τοῦ ἀμφιθεάτρου, γιὰ νὰ φονευθοῦν ἀγρίως κατὰ τὴ διεξαγωγὴ ἀγώνων πρὸς διασκέδασι τῶν θεατῶν. Μιὰ ἀπὸ τὶς τέρψεις τοῦ διεφθαρμένου, διεστραμμένου καὶ σατανικοῦ ἐκείνου κόσμου ἦταν τὰ ἄγρια καὶ φονικὰ θεάματα...

Ὁ Χριστὸς ὡδηγήθηκε στὸ Γολγοθᾶ καὶ σταυρώθηκε μαζὶ μὲ δυὸ κακούργους. Καὶ ἐκπληρώθηκε ἡ γραφὴ ποὺ

ἔλεγε, «Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη» (Μάρκ. ιε΄ 28, Ἠσ. νγ΄ 12). Ὁ Παῦλος ἔγινε καὶ σὲ τοῦτο μιμητὴς τοῦ Ἀρχηγοῦ του· ὡδηγήθηκε στὴ Ρώμη μαζὶ μὲ κακούργους. Καὶ ἐξ αἰτίας τῶν κακούργων κινδύνευσε νὰ ὑποστῇ σφαγὴ μέσα στὸ πλοῖο (στίχ. 42).

Δὲν εἶνε σπάνιο σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο, οἱ ἀθῶοι καὶ οἱ ἅγιοι νὰ συγκαταριθμοῦνται μὲ τούς ἐνόχους καὶ ἐγκληματίες καὶ νὰ ἔχουν τὴν αὐτὴ τύχη. Αὐτὸς ὁ κόσμος εἶνε ἀγρός, ὅπου ὁ σῖτος συνυπάρχει μὲ τὰ ζιζάνια καὶ πολλὲς φορὲς συνεκριζώνεται μαζί τους. Αὐτὸς ὁ κόσμος εἶνε κόσμος ἀδικίας καὶ δοκιμασίας. Ἀλλ᾽ ἡ ἀδικία καὶ ἡ δοκιμασία δὲν διαρκοῦν πολύ. Ὁ θάνατος καὶ ἡ Κρίσις χωρίζουν τοὺς καλοὺς ἀπ᾽ τοὺς κακοὺς καὶ θέτουν μεταξύ τους χάσμα, ἀδιαπέραστο καὶ αἰώνιο χάσμα.

Σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο ἂς συνυπάρχουν οἱ καλοὶ μὲ τοὺς κακούς, διότι οἱ πρῶτοι μποροῦν ν᾽ ἀσκοῦν ἐπίδρασι ἐπάνω στοὺς δευτέρους καὶ νὰ τοὺς μεταβάλλουν. Ἄλλωστε σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο κανεὶς καλὸς δὲν εἶνε ἐξ ὁλοκλήρου καλός, καὶ κανεὶς κακὸς δὲν εἶνε ἐξ ὁλοκλήρου κακός. Ὑπάρχουν καὶ στὸν καλύτερο κακὰ στοιχεῖα καὶ στὸν χειρότερο καλὰ στοιχεῖα. Μόνο ὁ Ἀντίχριστος δὲν θὰ ἔχῃ μέσα του καλὸ στοιχεῖο, ἀλλὰ τὸν ἀρχηγὸ τῶν δαιμόνων, τὸν Σατανᾶ, καὶ ὅλη τὴν ἐνέργεια τοῦ Σατανᾶ. Σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο ἂς συνυπάρχουν οἱ καλοὶ μὲ τοὺς κακούς, διότι καὶ οἱ κακοὶ διδάσκουν τοὺς καλοὺς ποῦ δύναται νὰ καταντήσῃ ὁ ἄνθρωπος, ἐὰν δὲν προσέξῃ τὸν ἑαυτό του. Σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο ἂς κατατάσσωνται οἱ ἀθῶοι μαζὶ μὲ τοὺς ἐνόχους! Θὰ ἔχουν τὸ μισθὸ τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ ὀνειδισμοῦ. Καὶ εἶνε μεγάλος ὁ μισθὸς τῆς συκοφαντίας καὶ τοῦ ὀνειδισμοῦ. Σ᾽ αὐτὸ τὸν κόσμο ἂς τιμωροῦνται καὶ ἂς σφαγιάζωνται οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ οἱ κακοποιοὶ μαζί! Θὰ ἔχουν τὸν ὕψιστο μισθὸ τοῦ μαρτυρίου.

Ὁ Παῦλος πῆρε δόξα καὶ ἀπ᾽ τοὺς κακοποιούς! Δὲν ἀποκλείεται μάλιστα καὶ πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν κακοποιῶν νὰ ὑπῆρξε ὠφέλεια, πνευματικὴ ὠφέλεια. Βλέποντας ὁ Παῦλος τοὺς κακοποιοὺς στὸ πλοῖο θὰ θυμόταν, ὅτι καὶ

αὐτὸς ἄλλοτε ἦταν ἐγκληματίας, θὰ μιλοῦσε μὲ πολλὴ συμπάθεια σ' αὐτούς, καὶ θὰ προσευχόταν γιὰ τὴ σωτηρία τους. Καὶ ἴσως τότε ἢ ἀργότερα νὰ ἐπῆλθε ἀποτέλεσμα.

Στίχ. 3: Τὴν ἄλλη μέρα μετὰ τὴν ἀναχώρησι ἀπ' τὴν Καισάρεια τὸ πλοῖο ἔφθασε στὴ Σιδῶνα, ἐμπορικὴ καὶ ἱστορικὴ πόλι τῆς Φοινίκης. Τὸ πλοῖο ἦταν ἐμπορικὸ καὶ στὴ Σιδῶνα καθυστέρησε γιὰ νὰ φορτώσῃ ἢ ξεφορτώσῃ ἐμπορεύματα. Στὴ Σιδῶνα ὑπῆρχαν Χριστιανοί. Ὁ Παῦλος ἀνέφερε τοῦτο στὸν ἑκατόνταρχο, Ἰούλιο ὀνόματι. Ὁ δὲ ἑκατόνταρχος, φιλανθρώπως μεταχειρισθεὶς τὸν Παῦλο, τοῦ ἐπέτρεψε κατὰ τὸ χρόνο τῆς καθυστερήσεως τοῦ πλοίου νὰ ὑπάγῃ πρὸς τοὺς φίλους του καὶ νὰ τύχῃ περιποιήσεως. Συγκινητικὴ ἐξαίρεσις νὰ ἐπιτραπῇ σ' ἕνα δέσμιο νὰ μεταβῇ στοὺς φίλους του. Καὶ σ' ὅλο τὸ ταξίδι ὁ Ρωμαῖος ἀξιωματικὸς ἔδειξε ἀγάπη καὶ στοργὴ πρὸς τὸν ἀπόστολο. Ὅταν οἱ στρατιῶτες ἀποφάσισαν νὰ φονεύσουν τοὺς δεσμίους, ἐπειδὴ φοβήθηκαν μήπως κανεὶς πέσῃ στὴ θάλασσα καὶ διαφύγῃ κολυμβῶντας, ὁ ἑκατόνταρχος τοὺς ἐμπόδισε νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἀπόφασί τους, γιὰ νὰ διασώσῃ τὸν Παῦλο (στίχ. 42 - 43). Καὶ στὴ Ρώμη ὁ Παῦλος ἔτυχε καλῆς μεταχειρίσεως, διότι τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ μένῃ ἰδιαιτέρως, ὄχι μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους φυλακισμένους (κη' 16). Αὐτὴ δὲ ἡ μεταχείρισις φαίνεται ὅτι ὀφείλεται σὲ εὐνοϊκὴ ἐπιστολὴ τοῦ Φήστου, ἀλλὰ καὶ σὲ εὐνοϊκὲς συστάσεις τοῦ ἑκατοντάρχου γιὰ τὸν Παῦλο.

Γιατί ὁ ἑκατόνταρχος ἔδειξε τόση ἀγάπη πρὸς τὸν Παῦλο; Ἴσως εἶχε γνωρίσει τὸν ἀπόστολο, ὅταν ἦταν στὴν Καισάρεια, τὸν εἶχε ἀκούσει κατὰ τὴν ἀπολογία του καὶ τὸν εἶχε ἐκτιμήσει. Πιθανώτατα ὁ Φῆστος τοῦ συνέστησε νὰ φερθῇ πρὸς τὸν ἀπόστολο μὲ εὐγένεια. Καὶ ἀσφαλῶς ἔδειξε ἀγάπη καὶ εὐγένεια, διότι ἦταν ἄνθρωπος μὲ ψυχικὴ ἀνωτερότητα καὶ εἶχε τὴ δύναμι ν' ἀντιληφθῇ ἀμέσως καὶ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴ διαφορὰ τοῦ Παύλου ἀπὸ τοὺς λοιποὺς δεσμίους. Οἱ ἀνώτεροι ἄνθρωποι εὐκόλως ἀντιλαμβάνονται καὶ ἐκτιμοῦν τὴν ἀνωτερότητα τῶν ἄλλων. Ἐπίσης ὁ ἑκατόνταρχος ἔδειξε καλὴ συμπεριφορὰ πρὸς τὸν ἀπόστολο, διότι ὁ Θεὸς λάλησε στὴν καρδιά του ἀγαθὰ γιὰ τὸν ἀπόστολο.

Ὅταν πέφτωμε στὰ χέρια ἐξουσιαστῶν τῆς γῆς, ἄς μὴ φοβούμεθα. Γνωρίζει ὁ Θεὸς νὰ χρησιμοποιῆ ὑπὲρ τῶν δούλων του καὶ κοσμικοὺς ἐξουσιαστάς, ὅπως χρησιμοποίησε τὸν Ἰούλιο.

Εἶνε τέλος ἄξιο παρατηρήσεως, ὅτι ὅλοι οἱ ἑκατόνταρχοι, ὅσους ἀναφέρει ἡ Καινὴ Διαθήκη (στὰ Εὐαγγέλια καὶ στὶς Πράξεις) ἦταν καλοὶ ἄνθρωποι.

Στίχ. 8: Μὲ πολλὴ δυσκολία παραπλέοντες τὴν Κρήτη (μὲ ἄλλο πλοῖο, στίχ. 6), φθάσαμε σ' ἕνα τόπο, γράφει ὁ Λουκᾶς, ποὺ ὀνομάζεται Καλοὶ λιμένες. Αὐτὸς ὁ τόπος τῆς Κρήτης δὲν ἦταν ἀκίνδυνος καὶ ἀσφαλὴς γιὰ τὰ πλοῖα. Τὸν χειμῶνα ἦταν ἀκατάλληλος γιὰ τὴν παραμονὴ τῶν πλοίων (στίχ. 12). Ἀλλ' ὠνομαζόταν Καλοὶ λιμένες κατ' εὐφημισμό, ὅπως ἡ Μαύρη Θάλασσα ὀνομάζεται Εὔξεινος Πόντος, φιλόξενη δηλαδὴ θάλασσα, καὶ τὸ ξύδι ὀνομάζεται γλυκάδι!

Καλοὶ λιμένες εὐφημιστικῶς, ὄχι πραγματικῶς. Μὲ ἀφορμὴ τὸ ὡραῖο ὄνομα Καλοὶ λιμένες ἀπὸ τὸ φυσικὸ χῶρο ἄς ἀναχθοῦμε στὸν πνευματικό. Καλοὶ λιμένες πραγματικῶς εἶνε οἱ ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ. Τρικυμιώδης θάλασσα εἶνε ὁ κόσμος, ὅπου ἀναρίθμητα ναυάγια συμβαίνουν καθημερινῶς. Ὁ δὲ Θεὸς δημιούργησε τὶς ἐκκλησίες μέσα στὸν κόσμο, γιὰ νὰ βρίσκουν οἱ ψυχὲς ἀσφαλῆ καταφύγια, γαλήνη καὶ ἀνάπαυσι.

Θαλασσοδαρμένοι ἄνθρωποι καὶ ναυαγοὶ τῆς ζωῆς! Καταφύγετε στίς ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ. Εἰσέλθετε στοὺς ἱεροὺς ναούς. Εἶνε καλοὶ λιμένες, ὅπου θὰ εὕρετε ἀσφάλεια καὶ σωτηρία. Αὐτῶν τῶν λιμένων τὰ νερὰ εἶνε τὰ νερὰ τῆς θείας χάριτος, ποὺ ἀναφέρει ἡ Γραφή. Αὐτὰ τὰ νερὰ δὲν πνίγουν, ἀλλὰ σώζουν καὶ χαρίζουν αἰώνια ζωή. Ὅσοι καταφεύγουν σὲ τούτους τοὺς καλοὺς λιμένες, τὶς ἐκκλησίες τοῦ Θεοῦ, μιὰ μέρα θ' ἀγκυροβολήσουν καὶ στὸν τελείως ἀκύμαντο λιμένα, τὴν ἀσάλευτη βασιλεία τοῦ οὐρανοῦ, τὴν τρισευτυχισμένη αἰωνιότητα.

Στίχ. 9 - 10: Ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι δὲν ἦταν εὐνοϊκοί, γιὰ

νὰ φθάση τὸ πλοῖο στοὺς Καλοὺς λιμένες παρῆλθε ἀρκετὸς χρόνος. Ἤδη δὲ ὁ πλοῦς λόγῳ τῆς ἐποχῆς ἦταν ἐπισφαλής, ἐπικίνδυνος. Ἤδη εἶχε παρέλθει καὶ ἡ νηστεία. Ποιὰ νηστεία; Ἡ Ἰουδαϊκὴ νηστεία τοῦ Ἐξιλασμοῦ, ἡ ὁποία ἔπιπτε γύρω στὴ φθινοπωρινὴ ἰσημερία. Τὸ ἐν λόγῳ ταξίδι γινόταν τὸ ἔτος 58 ἢ 59. Καὶ κατὰ μὲν τὸ ἔτος 58 ἡ νηστεία ἔπιπτε στὶς 15 Σεπτεμβρίου, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 59 στὶς 5 Ὀκτωβρίου. Ἡ ναυσιπλοΐα κατὰ τὴν ἀρχαία ἐποχὴ διακοπτόταν στὶς 11 Νοεμβρίου. Ἀλλ' ἤδη ἀπὸ τὶς 14 Σεπτεμβρίου ἐθεωρεῖτο ἐπισφαλής. Ὁπωσδήποτε λοιπὸν ἡ ἐποχὴ γιὰ τὸ ταξίδι ἦταν ἐπικίνδυνη. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος, ὁ ὁποῖος, ἂν καὶ δέσμιος, εἶχε ἀποκτήσει κῦρος στὸ περιβάλλον του στὸ πλοῖο, προέτρεπε νὰ μὴ ἀναχωρήσουν ἀπ' τοὺς Καλοὺς λιμένες. Ὅπως βεβαίως εἴπαμε, οἱ Καλοὶ λιμένες δὲν ἦταν τόπος κατάλληλος γιὰ τὴν παραμονὴ τῶν πλοίων τὸ χειμῶνα. Ἀλλὰ μπροστὰ στοὺς φοβεροὺς κινδύνους τοῦ ἀπόπλου σὲ τέτοια ἐποχὴ ἡ παραμονὴ στοὺς Καλοὺς λιμένες ἦταν προτιμότερη.

Προειδοποιῶντας γιὰ τοὺς κινδύνους ὁ Παῦλος ἔλεγε: «Ἄνδρες, θεωρῶ, ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας οὐ μόνον τοῦ φόρτου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν μέλλειν ἔσεσθαι τὸν πλοῦν». «Θεωρῶ» σημαίνει βλέπω, ὄχι νομίζω. «Ὕβρις» εἶνε ἡ τρικυμία, ἡ φοβερὴ θαλασσοταραχή. Καὶ «ζημία» εἶνε ὁ κίνδυνος τῆς ἀπωλείας ἢ ἁπλῶς ὁ κίνδυνος, ὄχι ἡ ἀπώλεια (πρβλ. «καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω» = καθημερινῶς διατρέχω κίνδυνο θανάτου, καθημερινῶς κινδυνεύω, Α' Κορ. ιε' 31). Μὲ ἁπλᾶ λοιπὸν λόγια ὁ ἀπόστολος ἔλεγε: Ἄνδρες, βλέπω, ὅτι μὲ φοβερὴ θαλασσοταραχὴ καὶ μεγάλο κίνδυνο ἀπωλείας ὄχι μόνο τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου, ἀλλὰ καὶ τῆς ζωῆς μας, πρόκειται νὰ γίνῃ ὁ πλοῦς. Πῶς ὁ Παῦλος ἔβλεπε τὴν ἐπικειμένη φοβερὴ θαλασσοταραχὴ καὶ τὸ μεγάλο κίνδυνο ἀπωλείας τοῦ φορτίου, τοῦ πλοίου καὶ τῶν ἐπιβατῶν; Ἀνθρωπίνως ἢ προφητικῶς; Ὁ ἀπόστολος εἶχε κάποια ναυτικὴ πεῖρα, ἀφοῦ εἶχε κάνει θαλασσινὰ ταξίδια καὶ «τρὶς ἐναυάγησε καὶ νυχθημερὸν ἐν τῷ βυθῷ πεποίηκε» (Β' Κορ. ια' 25). Ἀλλὰ ναυτικὸς ὁ ἀπόστολος δὲν ἦταν. Οἱ ναυτικοί, ἄνδρες μὲ πλούσια πεῖρα στὴ ναυσιπλοΐα,

ἦταν μᾶλλον τῆς γνώμης, ὅτι δὲν θὰ συναντοῦσαν σοβαρὸ κίνδυνο κατὰ τὴ μετακίνησι τοῦ πλοίου ἀπὸ ἕνα λιμάνι τῆς Κρήτης σὲ ἄλλο. Ὁ δὲ ἀπόστολος, ὁ ὁποῖος δὲν ἦταν ναυτικός, πῶς ἦταν βέβαιος, ὅτι κατὰ τὴν μετακίνησι αὐτὴ θὰ συναντοῦσαν σοβαρὸ κίνδυνο; Πῶς ἔλεγε «θεωρῶ», βλέπω; Ὁ ἀπόστολος μιλοῦσε γιὰ τὸν κίνδυνο μὲ βεβαιότητα, διότι δὲν μιλοῦσε ἀνθρωπίνως, ἀλλὰ προφητικῶς. Τὸ «θεωρῶ» ἐδῶ ἔχει ἔννοια ἀποκαλυπτική, ὅπως στὸ λόγο τοῦ Στεφάνου, «ἰδοὺ θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς ἀνεῳγμένους καὶ τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ἑστῶτα» (Πράξ. ζ΄ 56. Ἰδὲ καὶ ι΄ 11).

Ὁ Θεὸς ἀποκάλυψε τὸν κίνδυνο στὸν Παῦλο, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸ κῦρος τοῦ δεσμίου ἀποστόλου του. Ὁ δὲ Παῦλος, ὁμιλῶντας γιὰ τὸν κίνδυνο, δὲν ἔδειξε ὅτι ὁμιλεῖ προφητικῶς, διότι ἦταν ταπεινόφρων, καὶ διότι δὲν θὰ πιστευόταν. Ἄφησε νὰ δικαιωθῇ ἀπὸ τὰ πράγματα. Καὶ ὅταν δικαιώθηκε, μίλησε σὰν πρόσωπο μὲ ἐξουσία (στίχ. 21) καὶ μὲ θεία ἀποκάλυψι (στίχ. 22 - 24). Ὁ ἀπόστολος ἐνήργησε σὰν ἄριστος παιδαγωγός. Καὶ ἔτσι στὸ περιβάλλον του φυσικῶς καὶ ἀβιάστως θὰ μποροῦσε νὰ πιστευθῇ σὰν πρόσωπο, διὰ μέσου τοῦ ὁποίου μιλάει ὁ Θεός.

Ἂν καὶ ἐμεῖς ἔχωμε κάποιο ἐξαιρετικὸ χάρισμα ἀπ' τὸ Θεό, ἂς μὴν ἐπιδιώκωμε νὰ τὸ παραδεχθοῦν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι ἀμέσως καὶ νὰ μᾶς θαυμάσουν, ἀλλ' ἂς ἀφήνωμε τὸ χρόνο νὰ συντελῇ στὴ φυσικὴ καὶ ἀβίαστη παραδοχὴ τοῦ χαρίσματός μας πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔδωσε τὸ χάρισμα.

Στίχ. 11 - 12: Ὁ ἑκατόνταρχος ἐκτιμοῦσε τὸν ἀπόστολο ὡς ἐξαιρετικὸ πρόσωπο, ἀλλὰ δὲν ἄκουσε τὴ συμβουλή του νὰ μὴ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τοὺς Καλοὺς λιμένες· ἄκουσε τὸν κυβερνήτη καὶ τὸν ναύκληρο ὡς εἰδικούς. Καὶ οἱ περισσότεροι ψήφισαν ν' ἀναχωρήσουν ἀπὸ τοὺς Καλοὺς λιμένες, μὲ προσπάθεια καὶ ἐλπίδα νὰ φθάσουν καὶ παραχειμάσουν σὲ καλύτερο λιμένα τῆς Κρήτης, τὸν Φοίνικα. Ἀλλ' ἡ ἐλπίς των διαψεύσθηκε καὶ ἡ ἀνυπακοή των στὸν ἀπόστολο τιμωρήθηκε. Φοβερὸς

ἄνεμος καὶ τρομερὴ θαλασσοταραχὴ παρέσυραν τὸ πλοῖο καὶ ὑπέστησαν τὴν περιπέτεια, ποὺ προεῖπε ὁ ἀπόστολος.

Ἄς προσέχωμε, ἀδελφοί, μήπως ἀνυπομονῶντας καὶ σπεύδοντας νὰ ἀποφύγωμε δοκιμασία, ποὺ στέλνει ὁ Θεός, περιπέσωμε σὲ μεγαλύτερη δοκιμασία, ὅπως ἔπαθαν οἱ συμπλοηγοὶ τοῦ Παύλου. Ἄς προσέχωμε ἐπίσης τὶς συμβουλὲς πνευματικῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰδίως ἀνθρώπων μὲ διορατικὸ καὶ προορατικὸ χάρισμα. Ὑπάρχουν καὶ σήμερα διορατικοὶ καὶ προορατικοὶ ἄνθρωποι. Ἡ δὲ περιφρόνησις τῶν συμβουλῶν τῶν θεοφωτίστων ἀνθρώπων εἶνε δυνατὸ νὰ ὁδηγήσῃ σὲ δοκιμασίες.

ΤΡΟΜΕΡΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΣΤΟ ΑΔΡΙΑΤΙΚΟ ΠΕΛΑΓΟΣ

Στὸ εἰκοστὸ ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 13 - 29, περιγράφεται ἡ τρομερὴ θαλασσοταραχὴ καὶ τὸ περιπετειῶδες ταξίδι ἐπὶ δεκατέσσαρες ἡμέρες ἀπὸ τοὺς Καλοὺς λιμένες τῆς Κρήτης μέχρι πλησίον τῆς νήσου Μελίτης (Μάλτας).

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

13. *ὑποπνεύσαντος δὲ νότου* = ὅταν δὲ ἄρχισε νὰ πνέῃ ἐλαφρὸς νότιος ἄνεμος.
δόξαντες = ἐπειδὴ νόμισαν.
τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι = ὅτι ἦταν κύριοι τοῦ σχεδίου
ἄραντες = ἀναχωρήσαντες.
ἆσσον (συγκριτ. τοῦ ἄγχι) = πλησιέστερα ἢ ἁπλῶς πλησίον.
παρελέγοντο = παρέπλεαν.

14. *τυφωνικὸς* = ὅμοιος μὲ τυφῶνα, σφοδρός, θυελλώδης, ἀνεμοστρόβιλος.
ὁ καλούμενος Εὐροκλύδων = ποὺ ὀνομάζεται Εὐροκλύδων (=εὖρος ποὺ προκαλεῖ κλύδωνα, εἶδος ἀνέμου ποὺ διεγείρει τρικυμία).

15. *συναρπασθέντος* = ἐπειδὴ συμπαρασύρθηκε.
ἀντοφθαλμεῖν = ν' ἀντιμετωπίσῃ, ν' ἀντισταθῇ.
ἐπιδόντες ἐφερόμεθα = παραδοθήκαμε στὴ φορὰ τοῦ ρεύματος.

16. *νησίον δέ τι ὑποδραμόντες* = καὶ ἀφοῦ περάσαμε κάτω ἀπὸ κάποιο νησάκι.
περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης = νὰ γίνωμε κύριοι τῆς λέμβου.

17. *ἣν ἄραντες* = ἀφοῦ δὲ τὴν τράβηξαν ἐπάνω.
βοηθείαις ἐχρῶντο = χρησιμοποιοῦσαν βοηθητικὰ μέσα.

ὑποζωννύντες = ζώνοντας ὑποκάτω καὶ συσφίγγοντας, καὶ ἔζωναν ὑποκάτω καὶ συνέσφιγγαν.

μὴ ἐκπέσωσι = μήπως πέσουν ἔξω, ξεπέσουν.

χαλάσαντες τὸ σκεῦος = ἀφοῦ κατέβασαν τὸ ἱστίο.

18. *σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων ἡμῶν* = καὶ ἐπειδὴ ἐδοκιμαζόμεθα ἀπὸ σφοδρὴ θαλασσοταραχή.

τῇ ἑξῆς = τὴν ἑπομένη ἡμέρα.

ἐκβολὴν ἐποιοῦντο = ἔβγαζαν καὶ ἔρριχναν στὴ θάλασσα μέρος τοῦ φορτίου.

19. *αὐτόχειρες* = μὲ τὰ χέρια μας.

τὴν σκευὴν τοῦ πλοίου = τὰ σκεύη, τὰ ἐξαρτήματα, τὸν ἐξοπλισμὸ τοῦ πλοίου.

20. *ἐπιφαίνω* = φωτίζω, φανερώνω καὶ φαίνομαι.

μήτε... ἄστρων ἐπιφαινόντων = ἐπειδὴ... οὔτε ἄστρα φαίνονταν.

ἐπὶ πλείονας ἡμέρας = ἐπὶ πολλὲς ἡμέρες.

χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου = καὶ ἐπειδὴ μᾶς πλάκωνε βαρειὰ κακοκαιρία.

λοιπὸν περιῃρεῖτο = χανόταν πλέον.

21. *πολλῆς δὲ ἀσιτίας ὑπαρχούσης* = καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχε ἀσιτία ἐπὶ πολὺ χρόνο.

κερδῆσαί τε τὴν ὕβριν ταύτην καὶ ζημίαν = καὶ ν' ἀποφύγετε αὐτὴ τὴν τρικυμία καὶ τὸν κίνδυνο τῆς ἀπωλείας.

22. *ἀποβολὴ γὰρ ψυχῆς* = διότι ἀπώλεια ζωῆς.

27. *διαφερομένων ἡμῶν ἐν τῷ Ἀδρίᾳ* = κατόπιν τῶν περιπλανήσεών μας στὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα.

ὑπενόουν = ὑπωπτεύονταν.

προσάγειν τινὰ αὐτοῖς χώραν = ὅτι ἦταν πλησίον τους κάποια ξηρά.

28. *βολίσαντες* = ἀφοῦ ἔρριξαν τὴ βολίδα.

βραχὺ δὲ διαστήσαντες = καὶ ἀφοῦ προχώρησαν λίγο.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 13 - 17: Ὅπως εἴδαμε, ὁ ἑκατόνταρχος, ὁ

κυβερνήτης καὶ ὁ «ναύκληρος», ἀντιθέτως πρὸς τὴν προειδοποίησι καὶ συμβουλὴ τοῦ Παύλου, ἀποφάσισαν νὰ ἀποπλεύσουν ἀπὸ τοὺς Καλοὺς λιμένες, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ φθάσουν γιὰ νὰ παραχειμάσουν σὲ καλλίτερο λιμένα τῆς Κρήτης, τὸν Φοίνικα. Καὶ ὅταν ἄρχισε νὰ πνέῃ ἐλαφρὸς νότιος ἄνεμος, τὸν ὁποῖο μποροῦσαν νὰ χρησιμοποιήσουν, νόμισαν, ὅτι ἔγιναν κύριοι τοῦ σχεδίου τους, ὅτι θὰ μποροῦσαν νὰ πραγματοποιήσουν τὸ σκοπό τους. Ἀναχώρησαν λοιπὸν καὶ παρέπλεαν τὴν Κρήτη κοντὰ στὴν ἀκτή.

Ἀλλ᾽ ἔπειτα ἀπὸ λίγο ξέσπασε κατὰ τῆς Κρήτης «ἄνεμος τυφωνικὸς ὁ καλούμενος Εὐροκλύδων», ἄνεμος δηλαδή, ποὺ ὁμοιάζει μὲ τυφῶνα, σφοδρὸς καὶ θυελλώδης ἄνεμος, ἀνεμοστρόβιλος, ποὺ ὀνομάζεται Εὐροκλύδων, ἀπὸ τὸ «Εὖρος» καὶ «κλύδων». Ὁ «Εὖρος» εἶνε νοτιοανατολικὸς ἄνεμος (κοινῶς σορόκος ἢ σιρόκος) καὶ ὁ «κλύδων» εἶνε ἡ τρικυμία. Ὁ Εὐροκλύδων συνεπῶς εἶνε ἄνεμος, ποὺ διεγείρει κύματα καὶ προκαλεῖ τρικυμία, φοβερὴ τρικυμία.

Ὁ Εὐροκλύδων ἅρπαξε τὸ πλοῖο, τὸ παρέσυρε βιαίως, καὶ τὸ πλοῖο δὲν μποροῦσε νὰ ἀντισταθῇ στὴ βία τοῦ ἀνέμου. Οἱ ὑπεύθυνοι στὸ πλοῖο ἀντιστάθηκαν στὴ συμβουλὴ τοῦ Παύλου, ἀλλὰ στὴν ὁρμὴ τῶν φυσικῶν στοιχείων δὲν μποροῦσαν νὰ ἀντισταθοῦν. Ἀπέναντι τοῦ Παύλου ἔκαναν τὸ θέλημά τους, ἀλλ᾽ ἀπέναντι τῶν φυσικῶν στοιχείων ταπεινώθηκαν. Ἐγκατέλειψαν κάθε προσπάθεια κυβερνήσεως τοῦ πλοίου καὶ παραδόθηκαν στὴ διάθεσι τοῦ ἀνέμου καὶ τῶν κυμάτων. Τὸ πλοῖο καὶ οἱ ἐπιβάτες ἕρμαια τῶν κυμάτων! Ἄγονταν καὶ φέρονταν, ὅπου ἤθελε τὸ ρεῦμα!

Δὲν κάνουμε ὑπακοὴ στοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ, οἱ ὁποῖοι εἶνε λογικοὶ καὶ φωτισμένοι; Ἔχει καὶ ἄλλους δούλους ὁ Θεός, στοὺς ὁποίους κάνουμε ὑποχρεωτικὴ ὑπακοή. Εἶνε τὰ ἄψυχα καὶ τυφλὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως. Ὁ Θεὸς διατάσσει τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως καὶ ἐξεγείρονται ἐναντίον μας καὶ ταπεινώνουν τὸν ἐγωισμό μας. «Πῦρ, χάλαζα, χιών, κρύσταλλος, πνεῦμα καταιγίδος, τὰ ποιοῦντα τὸν λόγον αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρμη΄ 8). Τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως

ὑπακούουν στὸ Θεὸ καὶ τιμωροῦν τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας.

Τὸ πλοῖο πέρασε κάτω ἀπὸ τὸ νησάκι Κλαύδη (Γαῦδος), πρὸς τὰ νότια τοῦ Φοίνικος. Τὸ νησάκι, καθὼς ὑψωνόταν στὴν ἀκτή, ἔδινε στὸ πλοῖο κάποια προστασία. Καὶ κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τοῦ μικροῦ νησιοῦ ἀναλήφθηκε προσπάθεια νὰ τραβηχθῇ ἐπάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα ἡ λέμβος, ἡ ὁποία ἦταν δεμένη πίσω ἀπὸ τὸ πλοῖο, συρόταν ἀπ᾽ αὐτό, δερνόταν ἀπ᾽ τὰ κύματα, γέμιζε νερὰ καὶ κινδύνευε ν᾽ ἀποκοπῇ καὶ νὰ χαθῇ. Λόγῳ τῆς θαλασσοταραχῆς ἡ προσπάθεια ἦταν πολὺ ἐπίπονη, ἀλλ᾽ ἐπέτυχε. Ὁ Λουκᾶς γράφει: «Μόλις ἰσχύσαμεν περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης». Μὲ πολλὴ δυσκολία κατωρθώσαμε νὰ γίνωμε κύριοι τῆς λέμβου, νὰ τὴν τραβήξωμε ἐπάνω καὶ νὰ τὴν ἀσφαλίσωμε. Ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴ δοκιμασία στοὺς ἀπειθεῖς ἀνθρώπους, ἀλλ᾽ ἔδωσε καὶ τὴ βοήθειά του στὴν καλὴ προσπάθειά τους πάνω στὴ δοκιμασία τους. Ὁ Θεὸς εἶνε πολυεύσπλαγχνος.

Μὲ μεγάλη δυσκολία καὶ πολλὴ προσπάθεια ἔγινε ἡ ἀνέλκυσις καὶ ἡ διάσωσις τῆς λέμβου ἀπὸ τὴν τρικυμισμένη θάλασσα. Ἂς εἶνε τοῦτο σύμβολο τῆς δυσκολίας καὶ τῆς προσπαθείας, μὲ τὴν ὁποία ἀνελκύεται ἡ ψυχὴ ἀπὸ τὴν τρικυμισμένη θάλασσα τοῦ παρόντος βίου καὶ διασῴζεται στὴν ἐπουράνια, ἀσάλευτη καὶ αἰωνία βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «Ὁ δίκαιος μόλις σῴζεται», λέγει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ (Παροιμ. ια´ 31, Α´ Πέτρ. δ´ 18). Τί σημαίνει «μόλις»; Μὲ πολλὴ δυσκολία. Ἂν ἀμελήσῃ λίγο ὁ ἄνθρωπος, μπορεῖ νὰ χαθῇ. Ἂς ἀγωνιζώμεθα λοιπόν, μὲ ὅλη τὴ δύναμί μας, γιὰ νὰ ἐξαρπάσωμε τὴν ψυχή μας ἀπὸ τὰ μανιασμένα κύματα τοῦ παρόντος βίου, νὰ τὴν ἀνυψώσωμε καὶ νὰ τὴν ἀσφαλίσωμε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Στίχ. 18 - 19: Λόγῳ τῆς σφοδρῆς κακοκαιρίας, ποὺ κτυποῦσε καὶ καταπίεζε τὸ πλοῖο, αὐτὸ κινδύνευε νὰ καταποντισθῇ. Καὶ γιὰ νὰ μὴ καταποντισθῇ τὸ πλοῖο καὶ μαζί του οἱ ἄνθρωποι, τί ἔγινε; Τὴ δεύτερη ἡμέρα ἔρριξαν μέρος τοῦ φορτίου στὴ θάλασσα. Καὶ τὴν τρίτη ἡμέρα

ἔρριξαν στὴ θάλασσα τὰ ἐξαρτήματα τοῦ πλοίου. Καὶ κράτησαν μόνο τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα, ὅπως εἶνε οἱ ἄγκυρες καὶ μερικὲς σανίδες, ποὺ χρησίμευαν σὰν σανίδες σωτηρίας (στίχ. 44). Ἔτσι ξαλάφρωσαν τὸ πλοῖο καὶ μείωσαν τὸν κίνδυνο νὰ καταποντισθῇ.

Τί διδάσκει τοῦτο; Ὅτι τὰ ὑλικὰ πράγματα καὶ πλούτη δὲν ἐξασφαλίζουν τὴν εὐτυχία καὶ τὴ σωτηρία μας. Ἀντιθέτως εἶνε βάρη, ποὺ μποροῦν νὰ μᾶς καταποντίσουν στὴν Κόλασι. Καὶ ἂν θέλωμε νὰ μὴ κινδυνεύσωμε νὰ καταποντισθοῦμε, πρέπει νὰ ἐλαφρώνωμε τὸ φορτίο μας. Πῶς; Κρατῶντας τὰ ἀναγκαῖα πράγματα καὶ ρίπτοντας τὰ ὑπόλοιπα στὴ θάλασσα τῆς ἀνθρωπίνης δυστυχίας. Τοῦτο σημαίνει νὰ δίνωμε ἐλεημοσύνες στοὺς πτωχοὺς καὶ πάσχοντας.

Πλούσιοι τοῦ παρόντος κόσμου! Σεῖς ἔχετε τὸ βαρύτερο φορτίο. Σεῖς κινδυνεύετε περισσότερο νὰ παρασυρθῆτε καὶ νὰ καταποντισθῆτε στὴν Κόλασι. Δῶστε γενναῖες ἐλεημοσύνες. Ἐλαφρῶστε τὸ φορτίο σας. Χάσετε ὑλικὰ ἀγαθὰ καὶ κερδίσετε τοὺς ἑαυτούς σας. Τί λέμε «χάσετε»; Ὅσα ἀγαθὰ σπαταλῶνται, αὐτὰ χάνονται. Ὅσα δίνονται ἐλεημοσύνη, αὐτὰ δὲν χάνονται, ἀλλὰ κερδίζονται ἑκατονταπλάσια στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀπερίγραπτη καὶ αἰωνία βασιλεία. Πλούσιοι τοῦ αἰῶνος τούτου! «Κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν» (Λουκ. κα´ 19) καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθά, «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ οἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» (Α´ Κορ. β´ 9). Ἀποδείξετε τὴν ἀγάπη σας πρὸς τὸ Θεὸ μὲ τὴν ἀγάπη σας πρὸς τὸν συνάνθρωπο, ὁ ὁποῖος εἶνε ζωντανὴ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ.

Στίχ. 20: «Μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς». Τὰ μαῦρα καὶ βαρειὰ σύννεφα σκέπαζαν τὸν οὐρανό. Καὶ οὔτε ἥλιος τὴν ἡμέρα οὔτε ἄστρα τὴ νύχτα φαίνονταν. Ἡ ἡμέρα ὡμοίαζε μὲ νύχτα! Καὶ ἐπειδὴ τὴν ἡμέρα δὲν ἔβλεπαν τὶς ὑψηλὲς χῶρες στὴν ἀκτὴ καὶ κανένα νησί,

καὶ τὴ νύκτα δὲν ἔβλεπαν τὰ ἄστρα, δὲν μποροῦσαν νὰ καταλάβουν ποῦ βρίσκονται καὶ νὰ κανονίσουν τὴν κατεύθυνσί τους. Καὶ αὐτὸ συνέβαινε ἐπὶ πολλὲς ἡμέρες. Καὶ φοβερὴ κακοκαιρία τοὺς μάστιζε. Σὲ τέτοια δὲ κατάστασι κάθε ἐλπὶς σωτηρίας ἐξέλειπε. Ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα, ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή, ἀναμενόταν ὁ θάνατος, ὁ φοβερὸς θαλασσοπνιγμός.

Γιατί ὁ Παῦλος δὲν ἔκανε θαῦμα νὰ σταματήσῃ ἡ τρικυμία; Γιατί δὲν ἐπιτίμησε τοὺς ἀνέμους καὶ τὴ θάλασσα, ὅπως ἄλλοτε ὁ Κύριός του; Γιατί δὲν εἶπε, «σιώπα, πεφίμωσο»; (Μάρκ. δ΄ 39). Γιατί δὲν ταπείνωσε τὴν «ὕβριν» τῆς θαλάσσης; (Πράξ. κζ΄ 10, 21).

Ἕνα θαῦμα, ποὺ θὰ καθυπότασσε τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, θὰ ἀπάλλασσε βεβαίως τοὺς ταξιδιῶτες ἀπὸ τὴ φοβερὴ δοκιμασία τῆς θαλάσσης καὶ θὰ προκαλοῦσε στὶς ψυχές τους καταπληκτικὴ ἐντύπωσι. Ἀλλ᾽ ἀντὶ νὰ ταπεινωθῇ ἡ «ὕβρις» τῆς θαλάσσης, προτιμότερο ἦταν νὰ ταπεινωθῇ ὁ ἀνθρώπινος ἐγωισμός. Ἡ δοκιμασία μέσα στὸ πέλαγος, ἡ μετὰ τὸ ναυάγιο διάσωσις καὶ τὰ ἐπακόλουθα στὴ Μελίτη (Μάλτα) ὠφέλησαν πνευματικῶς τοὺς συμπλοηγοὺς τοῦ Παύλου περισσότερο ἀπ᾽ ὅσο θὰ τοὺς ὠφελοῦσε τὸ θαῦμα τῆς καταπαύσεως τῆς τρικυμίας.

Ἄλλωστε ἔγινε καὶ θαῦμα. Ἀφοῦ φυσικῶς καὶ ἀνθρωπίνως κάθε ἐλπὶς σωτηρίας ἐξέλειπε, δὲν ἦταν θαῦμα ὅτι τὸ πλοῖο, ἀνερμάτιστο μέσα στὸ ἀχανὲς πέλαγος καὶ στὰ τυφλά, ἔφθασε στὴ νῆσο Μάλτα καὶ τελικῶς οἱ ἐπιβάτες του σώθηκαν; Καὶ δὲν ἦταν ἄλλο θαῦμα ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος προφήτευσε τὴν κατάληξι στὴ νῆσο, τὴν ἀπώλεια τοῦ πλοίου καὶ τὴ σωτηρία ὅλων; (στίχ. 22, 24, 26).

Τὰ θαύματα δὲν γίνονται ὅταν καὶ ὅπως θέλουμε ἐμεῖς, ἀλλ᾽ ὅταν καὶ ὅπως θέλει ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος γνωρίζει τί εἶνε περισσότερο συμφέρον στὶς ψυχές μας. Ὁ λόγος τοῦ Λουκᾶ, «Μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγου ἐπικειμένου, λοιπὸν περιῃρεῖτο πᾶσα ἐλπὶς τοῦ σῴζεσθαι ἡμᾶς», ἁρμόζει ἄριστα στὴ σημερινὴ κατάστασι τῆς Ἐκκλησίας.

Πλοῖο εἶνε καὶ ἡ Ἐκκλησία, νοητὸ πλοῖο. Πλέει μέσα στὸν κόσμο μὲ προορισμὸ τὴν αἰωνιότητα. Ἀλλὰ βαρειὰ καὶ μαῦρα σύννεφα, ἐνέργειες, προδοσίες, σκάνδαλα, ἐπιβουλὲς καὶ διωγμοὶ ἀπὸ σκοτεινοὺς ἀνθρώπους, σκεπάζουν τὸ νοητὸ στερέωμα καὶ κρύπτουν τὸν ἥλιο Χριστὸ καὶ τὰ ἄστρα τοὺς ἁγίους. Καὶ χειμάζεται δεινῶς ἡ Ἐκκλησία. Καὶ ὁ χειμὼν τῆς Ἐκκλησίας διαρκεῖ πολὺ καὶ ἐπιτείνεται. Διότι μέσα στὸ πλοῖο - Ἐκκλησία εὑρίσκονται ὑπεύθυνοι, ποὺ ἀπειθοῦν στὶς ἀποστολικὲς φωνές, καὶ κακοῦργοι, ὅπως βρίσκονταν στὸ πλοῖο, ποὺ μετέφερε τὸν Παῦλο. Ἀκυβέρνητο ἀνθρωπίνως, ἀνερμάτιστο καὶ ἀγρίως πληττόμενο ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνέμους καὶ τὰ κύματα τὸ πλοῖο τοῦ Χριστοῦ! Ὅλα μέσα στὴν Ἐκκλησία φαίνονται μαῦρα καὶ σκοτεινά. Καλὸ σημεῖο δὲν παρατηρεῖται. Καὶ λοιπὸν κάθε ἐλπὶς νὰ σωθῇ τὸ ἐκκλησιαστικὸ σκάφος ἐκλείπει.

Ναί! Φυσικῶς καὶ ἀνθρωπίνως δὲν ὑπάρχει ἐλπὶς νὰ μεταβληθῇ ἡ ἐκκλησιαστικὴ κατάστασις πρὸς τὸ καλλίτερο. Ἀντιθέτως, ἀναμένεται χειροτέρευσις τῆς καταστάσεως. Ἀλλ' οἱ πιστοὶ δὲν ἀπελπίζονται. Οἱ πιστοὶ πιστεύουν καὶ «παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι» (Ρωμ. δ' 18). Ὁ Χριστός, ὁ ναυπηγὸς τοῦ νοητοῦ σκάφους Ἐκκλησία, δύναται νὰ κάνῃ θαῦμα καὶ νὰ μεταβάλῃ τὴν κατάστασι τῆς Ἐκκλησίας του πρὸς τὸ καλύτερο.

Στίχ. 21 - 26: Ἡ ταραχὴ τῶν ἐπιβατῶν ἀπὸ τὴ θαλασσοταραχὴ καὶ ὁ τρόμος καὶ ἡ ἀγωνία τους ἀπὸ τὸν κίνδυνο τοῦ καταποντισμοῦ τοὺς παρέλυσαν καὶ διέκοψαν τὴν ὄρεξι γιὰ φαγητό. Πολυήμερη ἀσιτία ὑπῆρχε στὸ πλοῖο. Ἐπὶ δεκατέσσαρες ἡμέρες οἱ ἐπιβάτες δὲν εἶχαν διάθεσι νὰ φάγουν καὶ παρέμεναν νηστικοὶ (στίχ. 33).

Ὁ Παῦλος, σπλαγχνικὸς ἄνθρωπος, λυπήθηκε τοὺς συνταξιδιῶτες του. Διότι κινδύνευαν νὰ ἀποθάνουν καὶ ἀπὸ καταποντισμὸ καὶ ἀπὸ φόβο καὶ ἀπὸ ἀσιτία. Στάθηκε λοιπὸν ἀνάμεσά τους, εὔελπις καὶ εὔθυμος μεταξὺ ἀπελπισμένων, καὶ μίλησε νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ νὰ τοὺς χαροποιήσῃ. Ἔπρεπε, εἶπε, ὦ ἄνδρες, νὰ ὑπακούσετε σὲ

μένα, καὶ νὰ μὴ ἀναχωρήσετε ἀπὸ τὴν Κρήτη, καὶ ἔτσι ν' ἀποφύγετε αὐτὴ τὴν τρικυμία καὶ τὸν κίνδυνο. Ἀλλὰ καὶ τώρα σᾶς προτρέπω νὰ εὐθυμῆτε. Διότι, ἐκτὸς τοῦ πλοίου, ἀπὸ σᾶς καμμιὰ ζωὴ δὲν θὰ χαθῆ. Διότι αὐτὴ τὴ νύχτα μοῦ παρουσιάστηκε ἄγγελος τοῦ Θεοῦ, στὸν ὁποῖο ἀνήκω, τὸν ὁποῖο καὶ λατρεύω, καὶ μοῦ εἶπε: Μὴ φοβᾶσαι, Παῦλε! Ὁπωσδήποτε θὰ παρουσιασθῇς στὸν Καίσαρα. Καὶ ἰδοὺ ὁ Θεὸς σοῦ χάρισε ὅλους τοὺς συνταξιδιῶτες σου. Γι' αὐτὸ νὰ εὐθυμῆτε, ὦ ἄνδρες. Διότι πιστεύω στὸ Θεό, ὅτι ἔτσι θὰ γίνῃ, ὅπως εἰπώθηκε σὲ μένα. Ὁπωσδήπτε θὰ ξεπέσωμε σὲ κάποιο νησί.

Μέσα στὸ πλοῖο ἦταν ἄπιστοι, ἀπειθεῖς καὶ κακοῦργοι. Ἀλλ' ἦταν καὶ ὁ Παῦλος, ποὺ πίστευε στὸ Θεὸ καὶ δούλευε γιὰ τὸ Θεό. Ὁ Παῦλος ἀνῆκε στὸ Θεὸ σὰν ἰδιοκτησία τοῦ Θεοῦ, καὶ λάτρευε τὸ Θεὸ πνευματικῶς, κηρύττοντας τὸ εὐαγγέλιό του καὶ ὑφιστάμενος γι' αὐτὸ κάθε μόχθο, κακοπάθεια, κίνδυνο καὶ θυσία. Ὁ Παῦλος ἦταν ὁ μεγαλύτερος ἀπόστολος καὶ λάτρης τοῦ Θεοῦ. Καὶ τώρα ταξίδευε γιὰ τὴ Ρώμη μὲ τὴν ἔντονη ἐπιθυμία νὰ δώσῃ καὶ ἐκεῖ τὴ μαρτυρία του γιὰ τὸ Χριστό. Ὁ δὲ Κύριος τὸν εἶχε βεβαιώσει, ὅτι θὰ ἔδινε γι' αὐτὸν τὴν μαρτυρία καὶ στὴ Ρώμη (Πράξ. κγ' 11). Ὁ ἀπόστολος εἶχε ἀκόμη ἀποστολὴ στὸν κόσμο. Καὶ θὰ ἦταν δυνατὸ λοιπόν, ν' ἀφήσῃ ὁ Θεὸς τὴ θάλασσα νὰ καταπιῇ τὸν ἰδικό του ἄνθρωπο καὶ μεγάλο δοῦλο καὶ ἀπόστολό του; Ὁ Θεὸς δὲν ἄφησε τὴ θάλασσα καὶ τὸ κῆτος νὰ θανατώσουν τὸν Ἰωνᾶ, ἂν καὶ ὁ προφήτης ταξίδευε γιὰ ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀποστολή του. Καὶ πῶς θὰ ἄφηνε τὴ θάλασσα νὰ θανατώσῃ τὸν ἀπόστολο, ποὺ ἐκτελοῦσε τὴν ἀποστολή του; Στὸ πλοῖο ἦταν πολλοί, ποὺ ἦταν ἄξιοι πνιγμοῦ. Ἀλλ' ὅπως ὀρθῶς παρατηρήθηκε, «εὐκολώτερα πολλοὶ κακοὶ σῴζονται μὲ λίγους ἀγαθούς, παρὰ ἕνας ἀγαθὸς χάνεται μὲ πολλοὺς ἐνόχους». Ὁ Θεὸς ἔσωσε τὸν Παῦλο. Καὶ χάριν τοῦ Παύλου ἔσωσε καὶ τοὺς ἄλλους. Ἄγγελος δὲ Κυρίου προανήγγειλε τὴ σωτηρία. Καὶ πόσο συγκινητικὰ τὰ λόγια τοῦ ἀγγέλου! «Μὴ φοβοῦ Παῦλε! Καίσαρί σε δεῖ παραστῆναι. Καὶ ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ».

Ὁ Παῦλος προσευχόταν γιὰ τὴ σωτηρία τῶν συμπλοηγῶν του. Καὶ ὁ Θεὸς ἄκουσε τὸν Παῦλο καὶ τοὺς ἔσωσε ὅλους. Ὁ κόσμος συνήθως περιφρονεῖ, μισεῖ καὶ διώκει τοὺς ἁγίους. Ἀλλ' οἱ ἅγιοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸν κόσμο, πονοῦν γι' αὐτὸν καὶ προσεύχονται. Καὶ ὁ Θεὸς πολλὲς φορὲς σῴζει τὸν κόσμο χάριν τῶν ἁγίων του.

Ἀδελφοί! Ἂς ἀναζητοῦμε, ἂς εὑρίσκωμε, ἂς θαυμάζωμε καὶ ἂς τιμᾶμε τοὺς ἁγίους ἀνθρώπους. Ἂς καταφεύγωμε σ' αὐτούς. Καὶ ἂς τοὺς καλοῦμε στὰ σπίτια μας. Οἱ ἅγιοι φυγαδεύουν δαίμονες καὶ συμφορὲς καὶ μεταδίδουν εὐλογίες. Μετὰ τὸν Χριστό, τὸν μεγάλο Εὐεργέτη καὶ Σωτῆρα, μὲ τὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ καὶ οἱ ἅγιοι εἶνε εὐεργέτες καὶ σωτῆρες. Καὶ ὑπάρχουν ἅγιοι σ' ὅλες τὶς ἐποχές. Ἀλλιῶς ὁ κόσμος θὰ εἶχε καταστραφῆ.

Στίχ. 27 - 29: Δεκατέσσερες ἡμέρες τὸ πλοῖο ἀκυβέρνητο, ἀνερμάτιστο καὶ περιπλανώμενο μέσα στὴ μαινομένη Ἀδριατικὴ θάλασσα, ἡ ὁποία τότε ὡριζόταν ἀπὸ τὴ Σικελία, τὴν Ἰταλία, τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀφρική. Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀοράτως κυβερνοῦσε τὸ πλοῖο καὶ τὸ ἔφερε πρὸς τὴ Μελίτη (Μάλτα). Καὶ ἤδη τὸ πλοῖο βρίσκεται κοντὰ στὴ νῆσο.

Ἂς μὴ ἀπελπιζώμεθα, ὅταν ἀνθρωπίνως ὑπάρχῃ ἀκυβερνησία. Χάριν τῶν ἐκλεκτῶν του καὶ τῶν σκοπῶν των κυβερνᾷ ἀοράτως ὁ Θεός.

ΝΑΥΑΓΙΟ ΣΤΗ ΜΕΛΙΤΗ (ΜΑΛΤΑ)

Στὸ εἰκοστὸ ἕβδομο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 30 - 44, ἀναφέρονται τὰ ἑξῆς: 1) Οἱ ναῦτες ἀποπειρῶνται νὰ διαφύγουν ἀπὸ τὸ πλοῖο γιὰ νὰ σωθοῦν μόνοι, ἀλλ' ὁ Παῦλος τοὺς καταγγέλλει καὶ τὸ σχέδιό τους ματαιώνεται, στίχ. 30 - 32. 2) Ὁ Παῦλος παρακαλεῖ τοὺς συνεπιβάτες του νὰ λάβουν τροφήν, ὅλοι δὲ ἀναθαρροῦν, τρώγουν καὶ ἔπειτα ρίπτουν στὴ θάλασσα τὸν σῖτο, γιὰ νὰ ἐλαφρώσουν τὸ πλοῖο, στίχ. 33 - 38. 3) Τὸ πλοῖο ὁδηγεῖται πρὸς τὴν ἀκτὴ τῆς νήσου Μελίτης (Μάλτας), ρίπτεται ἔξω σὲ ἀκατάλληλο τόπο καὶ ὑφίσταται ναυάγιο, ὅλοι δὲ οἱ ἐπιβάτες διασῴζονται, στίχ. 39 - 44.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

30. *καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην* = καὶ ἀφοῦ ἔρριξαν τὴ λέμβο.
ἀγκύρας ἐκτείνειν = νὰ ρίξουν ἄγκυρες.

32. *εἴασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν* = τὴν ἄφησαν νὰ πέσῃ.

33. *μηδὲν προσλαβόμενοι* = χωρὶς νὰ πάρετε τίποτε, χωρὶς νὰ φάγετε τίποτε.

34. *πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει* = εἶνε γιὰ τὴ σωτηρία σας.

35. *καὶ κλάσας ἤρξατο ἐσθίειν* = καὶ ἀφοῦ ἔκοψε, ἄρχισε νὰ τρώγῃ.

37. *ἦμεν αἱ πᾶσαι ψυχαὶ* = ἤμεθα ὅλες οἱ ψυχές, ὅλα τὰ πρόσωπα.

39. *τὴν γῆν οὐκ ἐπεγίνωσκον* = δὲν ἀναγνώριζαν τὴ χώρα.
κατενόουν = ἔβλεπαν, διέκριναν.
ἔχοντα αἰγιαλὸν = ποὺ εἶχε ἀκρογιαλιά.
εἰ δύναιντο = ἐὰν μποροῦσαν.

ἐξῶσαι = νὰ βγάλουν, νὰ προσαράξουν.

40. *περιελόντες* = ἀφοῦ ἀπέκοψαν.
εἴων εἰς τὴν θάλασσαν = ἄφηναν στὴ θάλασσα.
ἅμα ἀνέντες = συγχρόνως ἀφοῦ χαλάρωσαν, ἀφοῦ ἔλυσαν.
τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων = τοὺς συνδέσμους τῶν πηδαλίων.
ἐπάραντες τὸν ἀρτέμωνα = ἀφοῦ ὕψωσαν τὸ ἱστίο τῆς πρώρας.
τῇ πνεούσῃ = στὸν πνέοντα ἄνεμο (ἢ μὲ τὸν πνέοντα ἄνεμο).
κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλὸν = προσπαθοῦσαν νὰ ὁδηγηθοῦν στὴν ἀκρογιαλιά.

41. *τόπος διθάλασσος* = τόπος, ὅπου ἡ ξηρὰ εἰσδύει στὴ θάλασσα καὶ τὴ χωρίζει στὰ δύο, ἢ ὅπου συναντῶνται δύο θαλάσσια ρεύματα.
ἐπώκειλαν = ἔκαμαν νὰ ἐξοκείλῃ, ἔρριξαν ἔξω.
ἐρείσασα = ἀφοῦ ἀκούμπησε καὶ κόλλησε κάτω στὴν ξηρά.
ἐλύετο = διαλυόταν.

42. *βουλὴ ἐγένετο* = σκέφθηκαν, ἀποφάσισαν.

43. *ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος* = τοὺς ἐμπόδισε ἀπ' τὴν ἀπόφασι.
ἀπορρίψαντας πρώτους = ἀφοῦ ριφθοῦν πρῶτοι στὴ θάλασσα.
ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι = νὰ βγοῦν στὴν ξηρά.

44. *οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν* = ἄλλοι μὲν ἐπάνω σὲ σανίδες.
οὓς δὲ ἐπί τινων τῶν ἀπὸ τοῦ πλοίου = ἄλλοι δὲ ἐπάνω σὲ συντρίμματα τοῦ πλοίου.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 30 - 32: Δεκατέσσαρες ἡμέρες τὸ πλοῖο θαλασσοδερνόταν ἀκυβέρνητο στὴν Ἀδριατικὴ θάλασσα, χωρὶς νὰ καταποντισθῇ. Κάθε στιγμὴ φαινόταν, ὅτι τὰ τεράστια στόματα τῆς θαλάσσης θὰ τὸ κατάπιναν καὶ θὰ ἐξαφανιζόταν. Ἀλλὰ πάλι ἀπὸ τὸ βάθος ἀναδυόταν καὶ σωζόταν. Βυθιζόταν, ἀλλὰ δὲν καταποντιζόταν! Δὲν ἦταν

αὐτὸ θαῦμα; Δὲν ἦταν ἐπίσης θαῦμα, ὅτι ἀκυβέρνητο τὸ πλοῖο ἔφθασε κοντὰ σὲ ξηρά; Δὲν συνέβαιναν τὰ πράγματα, ὅπως προεῖπε ὁ ἀπόστολος; Ναί! Τὰ πράγματα ἀποδείκνυαν, ὅτι τὸ πλοῖο εἶχε ἀόρατο κυβερνήτη, τὸν Θεὸ τοῦ Παύλου. Τὰ πράγματα ἀποδείκνυαν, ὅτι ὁ Παῦλος ἦταν ἀληθινὸς προφήτης.

Καὶ ὅμως οἱ ναῦτες δὲν αἰσθάνθηκαν τὴ δύναμι τοῦ θαύματος καὶ τῆς προφητείας, ἡ ὁποία ἦταν ἄλλο θαῦμα. Ἀφοῦ ἀντιλήφθηκαν, ὅτι βρίσκονταν κοντὰ σὲ ξηρά, ἀντὶ νὰ ἐμπιστευθοῦν στὸ λόγο τοῦ ἀποστόλου, ὅτι κανεὶς δὲν θὰ χανόταν, αὐτοὶ ἐπιχειροῦν νὰ ἐγκαταλείψουν τὸ πλοῖο καὶ μὲ τὴ λέμβο νὰ φθάσουν μόνοι στὴν ξηρά, σώζοντας τὰ ἄτομά τους. Οἱ ἐπιβάτες προσέβλεπαν στοὺς ναῦτες μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ ἀπὸ τὶς προσπάθειές τους ἀνέμεναν τὴ σωτηρία τους. Ἀλλ' αὐτοί, φιλοτομαρισταί, σκληροί, ἀπάνθρωποι καὶ δόλιοι, ἔρριξαν στὴ θάλασσα τὴ λέμβο, μὲ τὴν πρόφασι, ὅτι μὲ τὴν λέμβο θὰ μετέφεραν ἄγκυρες, γιὰ νὰ τὶς ρίξουν σὲ κάποια ἀπόστασι ἀπὸ τὴν πρώρη τοῦ πλοίου, ὅσο ἐπέτρεπε τὸ μῆκος, ποὺ εἶχαν τὰ σχοινιὰ τῶν ἀγκυρῶν. Στὴν πραγματικότητα οἱ ναῦτες θὰ χρησιμοποιοῦσαν τὴ λέμβο, γιὰ νὰ διαφύγουν εὐκολώτερα καὶ ἀσφαλέστερα διὰ μέσου τῶν σκοπέλων καὶ νὰ σώσουν τοὺς ἑαυτούς των, ἀφήνοντας τὸ πλοῖο τελείως ἀκυβέρνητο καὶ ἀβοήθητο μέσα στὸ μανιασμένο πέλαγος, γιὰ νὰ δοκιμάσουν οἱ ἐπιβάτες τὸν τρόμο καὶ τὴν ἀγωνία τοῦ βεβαίου θανάτου καὶ νὰ καταποντισθοῦν.

Ὁ Παῦλος ἀντιλήφθηκε τὸ σχέδιο τῶν ναυτῶν ἢ τὸ πληροφορήθηκε ἀπὸ θεία ἀποκάλυψι καὶ τὸ κατήγγειλε στὸν ἑκατόνταρχο καὶ τοὺς στρατιῶτες. Ὁ ἀπόστολος εἶπε στούς στρατιῶτες: «Ἐὰν μὴ οὗτοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑ μ ε ῖ ς σωθῆναι οὐ δύνασθε». Ἐὰν αὐτοί, οἱ ναῦτες, δὲν μείνουν μέσα στὸ πλοῖο, σεῖς δὲν μπορεῖτε νὰ σωθῆτε. Τότε οἱ στρατιῶτες ἀπέκοψαν τὰ σχοινιὰ τῆς λέμβου, ἡ λέμβος ἔπεσε στὴ θάλασσα καὶ ἔτσι ἡ ἀπόπειρα διαφυγῆς τῶν ναυτῶν ματαιώθηκε.

Ὁ ἀπόστολος δὲν εἶπε, «ἐμεῖς δὲν μποροῦμε νὰ

σωθοῦμε», ἀλλ' εἶπε, «σεῖς δὲν μπορεῖτε νὰ σωθῆτε». Γιατί ὁ ἀπόστολος ἐκφράσθηκε κατ' αὐτὸ τὸν τρόπο; Διότι οἱ στρατιῶτες ἐνδιαφέρονταν γιὰ τὴ δική τους ζωή, ὄχι καὶ γιὰ τὴ ζωὴ τῶν δεσμίων. Οἱ στρατιῶτες ἦταν φίλαυτοι, ὅπως οἱ ναῦτες. Ὁ ἑκατόνταρχος βεβαίως ἀποτελοῦσε ἐξαίρεσι. Διότι αὐτὸς ἐνδιαφερόταν καὶ γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Παύλου (στίχ. 43). Ὁ ἴδιος ὅμως ὁ Παῦλος δὲν ὑπολόγιζε τὴ ζωή του. «Οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχήν μου τιμίαν ἐμαυτῷ», ἔλεγε ὁ ἀπόστολος (Πράξ. κ' 24). Τίποτε δὲν ὑπολογίζω, δηλαδή, οὔτε θεωρῶ τὴ ζωή μου πολύτιμη. Πολύτιμη ὁ ἀπόστολος θεωροῦσε τὴ ζωὴ στὸν οὐρανὸ καὶ τὴν ἀποστολή του στὴ γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξηρτᾶτο ἡ ζωὴ στὸν οὐρανό. Εἶνε λοιπὸν σὰν νὰ ἔλεγε στοὺς στρατιωτικοὺς μέσα στὸ πλοῖο: Σεῖς, ποὺ τόσο πολὺ ἐνδιαφέρεσθε γιὰ τὴ ζωή σας, νὰ ξέρετε καλά, ὅτι, ἂν οἱ ναῦτες δὲν μείνουν στὸ πλοῖο, δὲν πρόκειται νὰ σωθῆτε. Ὁ ἀπόστολος, τρόπον τινά, ἔκανε ἔκκλησι στὸ φιλοτομαρισμὸ τῶν στρατιωτικῶν!

Συμφώνως πρὸς τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προφητεία τοῦ ἀποστόλου ὅλοι οἱ ἐπιβάτες θὰ σώζονταν. Ἀλλὰ θὰ σώζονταν μὲ τὴ συνεργασία τοῦ θείου καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος. Στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ προσέθεταν καὶ οἱ ἄνθρωποι, μάλιστα οἱ ναῦτες, τὴν προσπάθειά τους. Ὁ Θεὸς εἶνε παντοδύναμος. Ἀλλὰ νὰ μὴ περιμένωμε τὸ πᾶν ἀπ' τὸ Θεό. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ κάνωμε ὅ,τι μποροῦμε καὶ ἐμεῖς, γιὰ ν' ἀποκτοῦμε ἠθικὴ ἀξία. Γι' αὐτὸ μᾶς ἔδωσε λογικό, αὐτεξούσιο, ἱκανότητες καὶ δυνατότητες, γιὰ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμε πρὸς τὸ καλὸ καὶ νὰ καταξιώνωμε τὴν ὕπαρξί μας.

Οἱ ναῦτες θὰ κατέβαλλαν προσπάθειες νὰ φθάσουν στὴν ξηρά, ἀλλὰ φίλαυτες προσπάθειες, ὄχι φιλότιμες. Θὰ προσπαθοῦσαν νὰ διασώσουν μόνο τοὺς ἑαυτούς των. Ὁ Παῦλος προειδοποίησε τοὺς στρατιωτικοὺς γιὰ τὴ σχεδιασμένη φυγὴ τῶν ναυτικῶν, διότι ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἄλλων. Ἡ ἐνέργεια τοῦ Παύλου δὲν ἦταν φίλαυτη, ἀλλὰ φιλάνθρωπη. Οἱ ναῦτες εἶνε παράδειγμα γιὰ ἀποφυγή, ὁ Παῦλος εἶνε παράδειγμα γιὰ μίμησι.

Στίχ. 33 - 34: Δεκατέσσαρες ἡμέρες οἱ ἐπιβάτες τοῦ πλοίου παρέμεναν ἄσιτοι, νηστικοί. Μία ἡμέρα κανονικὴ τροφὴ δὲν ἔφαγαν. Ὁ φόβος τοὺς εἶχε παραλύσει καὶ εἶχε κόψει τὴν ὄρεξί τους. Ἡ πολυήμερη ἀσιτία δεικνύει πόσο φοβερὴ ἦταν ἡ τρικυμία, πόσο μεγάλος ἦταν ὁ κίνδυνος τοῦ καταποντισμοῦ. Οἱ ἄνθρωποι ἔβλεπαν τὸ θάνατο μπροστὰ στὰ μάτια τους, ἔβλεπαν τὸ θηρίο τὴ θάλασσα ν' ἀνοίγῃ μύρια στόματα καὶ νὰ ὁρμᾷ νὰ τοὺς καταπιῇ. Στὴν κατάστασι αὐτὴ πῶς θὰ ἦταν δυνατὸ νὰ ἔχουν ὄρεξι γιὰ φαγητό; Ὁ φόβος τοῦ θανάτου καθήλωσε τὴ σάρκα καὶ κατήργησε τὸ αἴσθημα τῆς πείνας. Ἕνας ἄλλος φόβος καθηλώνει ἐπίσης τὴ σάρκα, καλὸς καὶ ἅγιος φόβος, καὶ κατευνάζει ἢ καὶ καταργεῖ τὰ ἁμαρτωλὰ πάθη. Εἶνε ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀρχὴ τῆς σοφίας καὶ ἡ ρίζα τῆς ἀθανασίας. Ἂν τὰ σαρκικὰ πάθη εἶνε σ' ἐμᾶς ἰσχυρά, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι δὲν ἔχουμε μεγάλο φόβο Θεοῦ. Ἂς παρακαλοῦμε γι' αὐτὸ τὸν Κύριο, ν' αὐξάνῃ μέσα μας τὸ φόβο του καὶ νὰ καθηλώνῃ ἀπὸ τὸ φόβο του τὶς σάρκες μας καὶ νὰ νεκρώνῃ τὸ σαρκικό μας φρόνημα.

Ὁ Παῦλος σπλαγχνίστηκε τοὺς συνεπιβάτες του, διότι παρέμεναν δεκατέσσαρες ἡμέρες νηστικοί. Παρέμεναν νηστικοί, διότι φοβοῦνταν, ὅτι θὰ πέθαιναν ἀπὸ θαλασσοπνιγμό. Καὶ κινδύνευαν νὰ ἀποθάνουν ἀπὸ τὸ φόβο τους καὶ ἀπὸ τὴν ἀσιτία. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος ὡμίλησε πρὸς αὐτοὺς ἐνθαρρυντικῶς. Τοὺς βεβαίωσε, ὅτι οὔτε τρίχα ἀπὸ τὸ κεφάλι τους θὰ ἔπιπτε. Θὰ ἔβγαιναν στὴν ξηρὰ σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς. Θὰ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ἀποβάλουν τὸ φόβο καὶ ν' ἀναλάβουν θάρρος. Θὰ ἔπρεπε ἐπίσης, ἀποβάλλοντας τὸ φόβο, νὰ προσλάβουν τροφή. Ἡ τροφὴ ἦταν ἀναγκαία ὄχι μόνο γιὰ νὰ μὴ πεθάνουν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ πάρουν δυνάμεις, ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ καταβάλουν τὶς τελευταῖες προσπάθειες γιὰ τὴ διάσωσί τους. Γι' αὐτὸ ἐπίσης ὁ ἀπόστολος τοὺς παρακάλεσε νὰ φάγουν.

Ὅση καὶ ἂν εἶνε ἡ θλῖψις τῆς ψυχῆς μας, δὲν πρέπει νὰ παραμελοῦμε ἐντελῶς τὸ σῶμα καὶ νὰ παραμένωμε ἐπὶ πολὺ χρόνο ἄσιτοι. Ὅπως ἔχουμε καθῆκον νὰ

φροντίζωμε γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς, ἔτσι ἔχουμε καθῆκον νὰ φροντίζωμε καὶ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ σώματος, τὸ ὁποῖο, εἶνε κατοικητήριο τῆς ψυχῆς καὶ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, μέλλει δὲ νὰ μετάσχῃ μαζὶ μὲ τὴν ψυχὴ στὴ δόξα τῆς αἰωνιότητος. Ἡ νηστεία, τὴν ὁποία διατάσσει ἡ Γραφὴ καὶ ἡ Ἐκκλησία, δὲν ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐξόντωσι τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὴν καταστολὴ τῶν παθῶν καὶ τὴν ὑγεία τοῦ σώματος. Ἡ τελεία ὅμως ἀσιτία ἐπὶ μακρὸ χρόνο ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἐξόντωσι τοῦ σώματος καὶ εἶνε αὐτοκτονία. Καὶ ἡ ἀπεργία πείνης, συνήθης τρόπος διαμαρτυρίας στὶς ἡμέρες μας, ἂν παρατείνεται μέχρι θανάτου, εἶνε αὐτοκτονία.

Στίχ. 35: Ὁ Παῦλος δὲν παρακίνησε τοὺς συνταξιδιῶτες του μὲ λόγια μόνο, τοὺς παρακίνησε καὶ μὲ παράδειγμα. Πρῶτος πῆρε στὰ χέρια του ἄρτο, ἢ κοινὸ ἄρτο ἢ τὸν λεγόμενο ναυτικὸ ἄρτο, ὁ ὁποῖος παρασκευαζόταν ἀπὸ κρίθινο ἀλεύρι μὲ νερό, γάλα, κρασί, λάδι, καπνιστὸ ἢ παστὸ κρέας, καὶ παστὸ ψάρι, ὅπου προσέθεταν τυρί, πράσα καὶ κρεμμύδια. Ὁ ἀπόστολος δὲν ἔφερε ἀμέσως τὴν τροφὴ στὸ στόμα, ὅπως κάνουν οἱ λαίμαργοι καὶ οἱ ἀχάριστοι, ἀλλὰ πρῶτα «εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων». Προτοῦ φάγῃ δηλαδή, ἔκανε προσευχὴ καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ἔδωσε τὴν τροφὴ καὶ τὴν ὄρεξι γιὰ τροφή. Μὲ τὴν προσευχὴ δὲ ὁ Κύριος ἔδωσε καὶ τὸν ἁγιασμὸ στὴν τροφή. Διότι, ὅπως ἀλλοῦ λέγει ὁ ἀπόστολος, «πᾶν κτίσμα καλὸν καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον» (Α΄ Τιμ. δ΄ 4 - 5). Κάθε εἶδος τροφῆς, ποὺ δημιούργησε ὁ Θεός, εἶνε καλό, καὶ κανένα δὲν εἶνε ἀπορρίψιμο, ἀρκεῖ νὰ λαμβάνεται μὲ εὐχαριστία. Εἶνε καλό, διότι ἁγιάζεται μὲ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προσευχή, ποὺ προηγεῖται τοῦ φαγητοῦ. Ὁ Θεὸς ἔδωσε τὸν ἄρτο, τὴν ὄρεξι καὶ τὸν ἁγιασμό, ὁ δὲ Παῦλος ἔδωσε στὸν Κύριο τὴν εὐχαριστία καὶ τὴ δόξα.

Ὁ Παῦλος ἔκανε προσευχὴ «ἐνώπιον πάντων». Δὲν αἰσθάνθηκε ἐντροπὴ νὰ προσευχηθῇ ἐνώπιον ὅλων, δὲν αἰσθάνθηκε καμμιὰ συστολὴ καὶ δυσκολία. Ἀβιάστως καὶ αὐθορμήτως ἐξεδήλωσε τὴν πίστι του καὶ τὴν εὐγνωμοσύ-

νη στὸ Θεό. Καὶ ἔτσι ἡ προσευχή του ἔγινε λαμπρὴ ὁμολογία πίστεως.

Τί νὰ εἰποῦμε τώρα γιὰ πολλοὺς συγχρόνους χριστιανούς; Ἀλλοίμονο! Τρῶνε ἀφθόνως τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ χωρὶς προσευχή, χωρὶς κἂν ἔννοια Θεοῦ. Τρῶνε σὰν τὰ ζῶα, καὶ χειρότερα ἀπὸ τὰ ζῶα. Τὸ σκυλί, ὅταν τοῦ πετᾶς ἕνα κόκκαλο, ἐπειδὴ δὲν ἔχει φωνὴ νὰ σὲ εὐχαριστήσῃ, κουνάει τὴν οὐρά του, σὰν νὰ σοῦ λέγῃ, «εὐχαριστῶ». Κατώτεροι ἀπὸ τὰ σκυλιὰ κατάντησαν οἱ ἄνθρωποι. Τὸ δὲ ἀκόμη χειρότερο, τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ, ὄχι μόνο δὲν προσεύχονται πολλοί, ἀλλὰ καὶ ὑβρίζουν τὸ Θεό. Μὲ τὴ μπουκιὰ στὸ στόμα ἐκσφενδονίζουν φρικώδεις βλασφημίες κατὰ τοῦ Θεοῦ.

Ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι, ὅταν εἶνε στὰ σπίτια τους, κάνουν προσευχὴ στὸ φαγητό. Ἀλλ᾽ ὅταν βρεθοῦν σὲ κοσμικὰ σπίτια καὶ ἑστιατόρια, ὅπου ὁ Διάβολος κατήργησε τὴν προσευχή, ἐντρέπονται νὰ κάνουν προσευχή, σὰν νὰ εἶνε ἡ προσευχὴ αἰσχρὴ πρᾶξις. Καὶ αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ δὲν εἶνε ἐν τάξει. Ἀφοῦ ἀποφεύγουν νὰ δείξουν, ὅτι ἔχουν σχέσι μὲ τὸ Χριστό, εἶνε ἀρνηταὶ τοῦ Χριστοῦ.

Χριστιανοὶ ἀχάριστοι! Χριστιανοὶ ἀχρίστιανοι! Χριστιανοὶ ζῶα, καὶ χειρότεροι ἀπὸ τὰ ζῶα! Χριστιανοὶ βλάσφημοι καὶ τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ! Καὶ χριστιανοὶ ἀρνηταί, ποὺ τρέμουν νὰ σηκώσουν τὸ χέρι τους καὶ νὰ κάνουν ἕνα «σταυρὸ» μπροστὰ στοὺς ἄλλους, γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸ Θεό, ποὺ τοὺς δίνει τὰ ἀγαθά. Τὰ φαγητά, ποὺ τρῶνε, δὲν λαμβάνουν ἁγιασμό, δὲν γίνονται εὐλογία γι᾽ αὐτούς. Τρώγουν καὶ πίνουν «εἰς κρίμα καὶ εἰς κατάκριμα». Μέσα σὲ τέτοιους ἀνθρώπους τὰ ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ γίνονται ἀρρώστειες. Τέτοιοι ἄνθρωποι πληρώνουν τὰ τροφεῖα τους μὲ δυστυχήματα, συμφορὲς καὶ κόλασι.

Ἀδελφοί! Ἐμεῖς ἂς κάνωμε πάντοτε στὸ φαγητό μας προσευχή. Καὶ ἂς διδάσκωμε τοὺς ἄλλους, καὶ μὲ τὰ λόγια καὶ μὲ τὸ παράδειγμά μας, ὅτι καὶ ἐκεῖνοι ὀφείλουν

νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ εὐχαριστοῦν τὸ Θεό. Ἀλλιῶς νὰ μὴ τρῶνε τ' ἀγαθά του!

Στίχ. 36 - 38: Ἀπὸ τὸν Παῦλο ὅλοι πῆραν θάρρος καὶ ἔφαγαν. Ὅλοι δὲ μαζὶ στὸ πλοῖο ἦταν διακόσια ἑβδομῆντα ἕξι ἄτομα. Καὶ ἀφοῦ χόρτασαν, ἔρριχναν τὸ σιτάρι στὴ θάλασσα καὶ ἐλάφρωναν τὸ πλοῖο.

Καλὰ τὰ ὑλικὰ πράγματα, καὶ μάλιστα τὰ τρόφιμα, διότι εἶνε χρήσιμα γιὰ τὴ ζωή μας. Ἀλλ' ἡ ζωὴ εἶνε ἀνώτερη ἀπὸ τὰ ὑλικὰ πράγματα. Καὶ γι' αὐτὸ τὰ ὑλικὰ πράγματα πρέπει νὰ θυσιάζωνται γιὰ τὴ ζωή, ὅταν αὐτὴ κινδυνεύῃ καὶ ἀπαιτῇ θυσίες. Πολὺ δὲ περισσότερο τὰ ὑλικὰ πράγματα πρέπει νὰ θυσιάζωνται γιὰ τὴν αἰώνια ζωή. Πολλοὶ ἀνόητοι λυποῦνται νὰ θυσιάσουν ὑλικὰ πράγματα καὶ χάνουν τὴ ζωή τους. Καὶ περισσότεροι ἀνόητοι, ἀνόητοι τῶν ἀνοήτων, λυποῦνται νὰ θυσιάσουν ὑλικὰ πράγματα καὶ χάνουν τὴν αἰώνια ζωή. Τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς πλεονεξίας σκοτίζει τὰ μυαλά τους καὶ διαστρέφει τὰ συναισθήματά τους, ὥστε νὰ λυποῦνται τὰ ὑλικὰ πράγματα καὶ νὰ μὴ λυποῦνται τοὺς ἑαυτούς των!

Στίχ. 39 - 41: Ὅταν ξημέρωσε, οἱ ναυτικοὶ δὲν ἀναγνώρισαν τὴ γῆ, ὅτι ἦταν ἡ νῆσος Μελίτη (Μάλτα). Ἔβλεπαν ὅμως κάποιο κόλπο, ποὺ εἶχε ἀκρογιαλιά. Ὁ κόλπος πῆρε τὸ ὄνομα τοῦ ἀποστόλου καὶ ὀνομάζεται «Κόλπος τοῦ Ἁγίου Παύλου». Σ' αὐτὸ τὸν κόλπο ἀποφάσισαν, ἂν θὰ κατώρθωναν, νὰ προσαράξουν τὸ πλοῖο. Καὶ ἀφοῦ ἀπέκοψαν τὶς ἄγκυρες, τὶς ἄφησαν νὰ πᾶνε στὸ καλό τους μέσα στὴ θάλασσα! Συγχρόνως ἔλυσαν τοὺς συνδέσμους τῶν πηδαλίων (τὰ ὁποῖα ἦταν δύο), ὥστε νὰ μποροῦν νὰ τὰ χρησιμοποιήσουν, ὕψωσαν τὸ πανὶ τῆς πρώρας στὸν πνέοντα ἄνεμο καὶ προσπαθοῦσαν νὰ ὁδηγήσουν τὸ πλοῖο στὴν ἀκρογιαλιά. Ἀλλὰ δυστυχῶς περιέπεσαν «εἰς τόπον διθάλασσον», σὲ μέρος ἀκατάλληλο. Μᾶλλον ἐπρόκειτο γιὰ γλῶσσα τῆς ξηρᾶς, ποὺ εἰσχωροῦσε στὴ θάλασσα καὶ τὴ χώριζε στὰ δυό, σκεπαζόταν ἀπὸ τὰ νερά, ὥστε νὰ μὴ φαίνεται, καὶ ἦταν ἀβαθής, ὥστε νὰ μὴ ἐπιτρέπῃ τὴ δίοδο τοῦ πλοίου. Ἐκεῖ ἔρριξαν

τὸ πλοῖο. Καὶ ἡ μὲν πλώρη ἀκούμπησε κάτω στὴν ξηρὰ καὶ ἔμεινε ἀκίνητη, ἡ δὲ πρύμνη διαλυόταν ἀπὸ τὴ σφοδρότητα τῶν κυμάτων.

Τὸ πλοῖο ἐπὶ πολλὲς ἡμέρες ἔπλεε στὴν τρικυμισμένη θάλασσα, δεχόταν τὰ σφοδρὰ πλήγματα τῶν κυμάτων, βυθιζόταν καὶ ἀνυψωνόταν, ὑφίστατο τρομακτικὲς ταλαντεύσεις, ἀλλὰ δὲν διαλύθηκε. Καὶ τώρα, ποὺ ἔφθασε στὴν ἀκτή, διαλύθηκε! Ναυάγιο μέσα στὸ λιμάνι!

Τί διδάσκει τοῦτο; Ὅτι σ' αὐτὸ τὸν κόσμο ποτὲ δὲν πρέπει νὰ θεωροῦμε τοὺς ἑαυτούς μας ἀσφαλεῖς. Ὄχι δὲ μόνο σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς. Οἱ Προτεστάντες ἐκφράζονται γιὰ τὴ σωτηρία τους μὲ πεποίθησι. «Εἴμεθα σωσμένοι», λέγουν. «Ἂν πεθάνωμε αὐτὴ τήν ὥρα, πηγαίνουμε στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Αὐτὴ ἡ πεποίθησις τῶν Προτεσταντῶν καὶ ὁποιουδήποτε ἄλλου δὲν εἶνε σωστή. Ἀπὸ τὴν πλευρὰ τοῦ Θεοῦ εἴμεθα βεβαίως σωσμένοι. Πῶς; Μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι ὁ Θεὸς μὲ τὴ θυσία τοῦ Υἱοῦ του ἐξασφάλισε γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους σωτηρία. Ἀλλ' ἀπὸ τὴν ἰδική μας πλευρὰ εἴμεθα σωσμένοι; Εἶνε βέβαιο, ὅτι ὁ ἑαυτός μας ἔγινε ἄξιο δοχεῖο γιὰ νὰ δεχθῇ τὴ σωτηρία, ποὺ ἔφερε ὁ Χριστός; Εἶνε βέβαιο, ὅτι ἐγκολπωθήκαμε τὴ σωτηρία καὶ τὴν κάναμε προσωπικό μας κτῆμα; Καὶ ἂν αὐτὴ τὴ στιγμὴ εἴμεθα πραγματικῶς στὴ σωτηρία, εἶνε βέβαιο, ὅτι θὰ εἴμεθα καὶ ἔπειτα; Καὶ τὴν τελευταία ὥρα καὶ τὴν τελευταία στιγμὴ εἶνε δυνατὸ ὁ Διάβολος νὰ μᾶς συντρίψῃ, νὰ μᾶς διαλύσῃ, νὰ μᾶς κάνῃ οἰκτρὸ ναυάγιο. Μάλιστα στὸ τέλος ὁ Διάβολος, ἐπειδὴ βλέπει, ὅτι «ὀλίγον καιρὸν ἔχει» (Ἀποκ. ιβ' 12), εἶνε δυνατὸ γιὰ τὴν καταστροφή μας νά κάνῃ τὴ δολιώτερη καὶ τὴ μανιωδέστερη ἐπίθεσι. Γι' αὐτὸ πάντοτε στ' αὐτιά μας, τὰ μυστικὰ αὐτιά, ἂς ἀντηχῇ ὁ λόγος τοῦ θείου Παύλου: «Μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε» (Φιλιπ. β' 12). Μέχρι τὴν τελευταία στιγμὴ τῆς ζωῆς αὐτῆς ἂς ἔχωμε ἔντονη τὴν ἀγωνία γιὰ τὴ σωτηρία μας. Ὅταν παραδώσωμε τὴν τελευταία πνοή μας ἐν Κυρίῳ, τότε θὰ εἴμεθα ἀσφαλεῖς. Ὅταν ἀπὸ τὸν κόλπο τῆς Μελίτης βρεθοῦμε στὸν κόλπο τοῦ Ἀβραάμ, τότε ἡ

σωτηρία θὰ ἔχῃ γίνει βέβαιο καὶ ἀναπαλλοτρίωτο κτῆμα μας.

Στίχ. 42 - 44: Τὴν ὥρα τοῦ ναυαγίου οἱ στρατιῶτες φοβήθηκαν, μήπως κανεὶς ἀπ' τοὺς δεσμίους κολυμβῶντας διαφύγῃ, ὁπότε θὰ ὑπῆρχαν αὐστηρὲς συνέπειες τοῦ νόμου. Γι' αὐτὸ συνεννοήθηκαν καὶ ἀποφάσισαν, νὰ σκοτώσουν τοὺς δεσμίους. Ἀλλ' ὁ ἑκατόνταρχος ἐμπόδισε τοὺς στρατιῶτες νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἀπόφασί τους. Γιατί; Γιὰ νὰ διασώσῃ τὸν Παῦλο. Ὁ ἑκατόνταρχος ἐξετίμησε καὶ ἀγάπησε τὸν Παῦλο ὡς ἐξαιρετικὸ καὶ θαυμαστὸ πρόσωπο.

Ὁ ἑκατόνταρχος ἔσωσε τὸν Παῦλο καὶ ὁ Παῦλος τοὺς ἔσωσε ὅλους!

Ἄλλοι κολυμπῶντας, ἄλλοι πάνω σὲ σανίδες καὶ ἄλλοι πάνω σὲ συντρίμματα τοῦ πλοίου, ἔφθασαν στὴν ξηρὰ σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς, ἀσφαλῶς δὲ μερικοὶ καὶ εὐλαβεῖς, διότι αἰσθάνθηκαν τὸ θαῦμα, ποὺ προφήτευσε ὁ Παῦλος, καὶ ἔγινε ἀκριβῶς, ὅπως τὸ προφήτευσε.

Τὸ πλοῖο ἔφθασε στὴν ξηρὰ καὶ ὅλοι οἱ ἐπιβάτες διασώθηκαν, διότι μέσα στὸ πλοῖο ἦταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Καίτοι δὲν ἦταν ναυτικός, καίτοι ἦταν δέσμιος, μὲ τὸ θάρρος, τὶς ὁδηγίες, τὶς ἐνέργειες, τὸ κῦρος καὶ τὸ ἐπιβάλλον του αὐτὸς στὴν πραγματικότητα ἦταν ὁ κυβερνήτης τοῦ πλοίου, αὐτοῦ τὴν ἁγιότητα ἔλαβε ὑπ' ὄψιν ὁ Θεὸς καὶ ἔσωσε τοὺς ἐπιβάτες. 276 ἄνθρωποι σώθηκαν σωματικῶς χάριν τοῦ Παύλου. Πόσες ἄραγε ψυχὲς σώθηκαν καὶ σῴζονται σὲ ὅλους τοὺς τόπους καὶ τοὺς χρόνους χάρις στὴ διδασκαλία καὶ τὶς προσευχὲς τοῦ Παύλου; Ἀναρίθμητες ψυχές!

Μετὰ τὸν Κύριο, τὸν μεγάλο Κυβερνήτη καὶ Σωτῆρα, κυβερνοῦν καὶ σῴζουν καὶ οἱ ἅγιοι. Εἶνε καὶ αὐτοὶ κυβερνῆτες καὶ σωτῆρες. Ὁ Κύριος τοὺς ἀναδεικνύει κυβερνῆτες καὶ σωτῆρες γιὰ νὰ τοὺς τιμᾷ. Ἂς τιμᾶμε καὶ ἐμεῖς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς τιμᾷ. Τὸν δὲ Παῦλο ἂς τιμᾶμε ἐξαιρετικώτερα, διότι εἶνε ὁ μεγαλύτερος ἀπόστολος.

Ο ΠΑΥΛΟΣ ΣΤΗ ΜΕΛΙΤΗ (ΜΑΛΤΑ)

Στὸ εἰκοστὸ ὄγδοο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 1 - 10, ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει: 1) Τὴ φιλάνθρωπη διαγωγὴ τῶν κατοίκων τῆς Μελίτης (Μάλτας) πρὸς τοὺς ναυαγούς, στίχ. 1 - 2, 2) Τὸ θαῦμα τῆς σωτηρίας τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἀπὸ τὴν ἔχιδνα (ὀχιά), στίχ. 3 - 6, 3) Τὴ φιλοξενία ἀπὸ τὸν ἄρχοντα τῆς νήσου Πόπλιο, στίχ. 7, 4) Τὴ θαυματουργικὴ θεραπεία τοῦ πατέρα τοῦ Ποπλίου καὶ τῶν ἄλλων ἀσθενῶν τῆς νήσου, στίχ. 8 - 9, καὶ 5) Τὴν ἐκδήλωσι μεγάλης ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συνοδούς του, στίχ. 10.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

1. *ἐπέγνωσαν* = ἔμαθαν.

2. *βάρβαροι* = κυρίως ὅσοι δὲν εἶχαν τὴν Ἑλληνικὴ καὶ τὴ Ρωμαϊκὴ γλῶσσα καὶ παιδεία, οἱ ξενόγλωσσοι καὶ ἀπαίδευτοι.
προσελάβοντο = προσέλαβαν, πῆραν κοντά.
διὰ τὸν ὑετὸν τὸν ἐφεστῶτα = διότι εἶχε πέσει βροχή.

3. *συστρέφω* = συνάγω, μαζεύω.
συστρέψαντος = ἀφοῦ μάζεψε.
ἐπιτίθημι = ἐπιθέτω, θέτω ἐπάνω.
ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν = ἀφοῦ ἔρριξε πάνω στὴ φωτιά.
ἔχιδνα = ὀχιά.
ἀπὸ τῆς θέρμης διεξελθοῦσα = ἀφοῦ βγῆκε λόγῳ τῆς θερμότητος.
καθῆψε τῆς χειρὸς αὐτοῦ = κόλλησε στὸ χέρι του, προσκολλήθηκε στὸ χέρι του.

4. *πάντως* = ἐξάπαντος, σίγουρα.
ἡ Δίκη = ἡ θεὰ τῆς δικαιοσύνης, κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος.

οὐκ εἴασε ζῆν = δὲν ἄφησε νὰ ζήση.

6. *προσεδόκων μέλλειν πίμπρασθαι* = ἀνέμεναν ὅτι θὰ πρηζόταν.
 ἄφνω = αἰφνιδίως, ἀποτόμως, ἀμέσως.
 ἄτοπον = κακό.
 μεταβαλλόμενοι = μεταβάλλοντας γνώμη.

7. *ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκεῖνον* = στὰ δὲ μέρη γύρω ἀπὸ τὸν τόπο ἐκεῖνο, στὴ δὲ περιφέρεια τοῦ τόπου ἐκείνου.
 ὑπῆρχε χωρία = ὑπῆρχαν κτήματα.
 τῷ πρώτῳ τῆς νήσου = ποὺ ἀνῆκαν στὸν πρῶτο, στὸν ἄρχοντα τῆς νήσου.
 ἀναδεξάμενος ἡμᾶς = ἀφοῦ μᾶς ἀνέλαβε, ἀφοῦ μᾶς παρέλαβε.
 ἐξένισε = φιλοξένησε.

8. *ἐγένετο κατακεῖσθαι* = συνέβη νὰ εἶνε κατάκοιτος.
 συνέχομαι = ὑποφέρω, πάσχω.
 δυσεντέριον = δυσεντερία.
 πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν = ἀφοῦ ὁ Παῦλος ἐπισκέφθηκε τοῦτον.
 ἰάσατο = θεράπευσε.

10. *καὶ ἀναγομένοις* = καὶ ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἀποπλεύσωμε.
 ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὴν χρείαν = μᾶς φόρτωσαν μὲ τ' ἀναγκαῖα.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 1: Ἡ Μελίτη (Μάλτα) δὲν εἶνε μεγάλη νῆσος. Τὸ μῆκος της εἶνε 28 καὶ τὸ πλάτος της 15 χιλιόμετρα περίπου.

Οἱ κάτοικοι τῆς Μελίτης ἦταν Φοινικικῆς καταγωγῆς καὶ μιλοῦσαν σημιτικὴ διάλεκτο, πιθανῶς ἐκείνη, τὴν ὁποία μιλοῦσαν οἱ Καρχηδόνιοι, κυρίαρχοι τῆς νήσου προτοῦ τὴν καταλάβουν οἱ Ρωμαῖοι. Οἱ Ρωμαῖοι προσήρτησαν τὴ νῆσο στὴν ἐπαρχία τῆς Σικελίας. Λόγῳ τῆς συγγενείας τῆς Φοινικικῆς γλώσσης μὲ τὴν Ἑβραϊκή, ὁ Παῦλος θὰ

καταλάβαινε μερικὲς λέξεις τῶν κατοίκων τῆς Μελίτης, ἂν καὶ μὲ τὸ χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ ἀπόστολος μποροῦσε νὰ λαλῇ καὶ ἐννοῇ ὅλες τὶς γλῶσσες καὶ τὶς διαλέκτους τοῦ κόσμου.

Μὲ ὁμαλὲς συνθῆκες εἶνε μᾶλλον ἀπίθανο νὰ ἐπισκεπτόταν ὁ Παῦλος τὴ Μελίτη. Ἀλλ' ὁ Θεὸς εἶχε σχέδιο καὶ γιὰ τὴν ταπεινὴ Μελίτη. Καὶ διέταξε τὴ θύελλα νὰ φέρῃ τὸν ἀπόστολο στὸ ἔδαφός της. Ὑπῆρχαν καὶ ἐκεῖ «τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Πράξ. ιγ' 48), καλοπροαίρετοι καὶ ἐκλεκτοὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ γνωρίσουν τὸ Χριστό, ὁ ὁποῖος προγνώριζε τὴ διάθεσί τους καὶ τοὺς ἔταξε νὰ κερδίσουν τὴν αἰώνια ζωή. Στὴ Μελίτη ὁ Παῦλος ἔμεινε τρεῖς μῆνες, ἔκανε πολλὰ κηρύγματα καὶ θαύματα, καὶ ἀσφαλῶς ἵδρυσε Ἐκκλησία. Κατὰ τὴν παράδοσι ὁ Πόπλιος, ὁ ἄρχων τῆς νήσου, ἔγινε ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος τῆς Μάλτας. Κάθε δὲ ἔτος οἱ Μαλτέζοι ἑορτάζουν τὸ ναυάγιο τοῦ ἀποστόλου, ποὺ ἔφερε τὴ σωτηρία στὸ νησί τους.

Ὁ Παῦλος, ἕνας ἄνθρωπος, πέρασε ἀπὸ πολλοὺς τόπους, ἀλλ' ὄχι βεβαίως ἀπὸ ὅλους τοὺς τόπους. Ὅσοι δὲ καταγόμεθα ἀπὸ τόπους, ἀπ' ὅπου δὲν πέρασε ὁ ἀπόστολος, πόσο θὰ θέλαμε νὰ εἶχε περάσει καὶ ἀπ' τούς ἰδικούς μας τόπους, ἀπ' τὶς ἰδιαίτερες πατρίδες μας! Ἀλλ' ἂν δὲν ἔφθασε στὴ γενέτειρα τοῦ καθενὸς ὁ Παῦλος, ἔφθασε τὸ εὐαγγέλιο τοῦ Παύλου, ἡ ὑπέροχη διδασκαλία του γιὰ τὸ Χριστό. Καὶ ὅποιος διαβάζει τὶς Ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου, βλέπει τὸν Παῦλο νοερῶς ἐνώπιόν του, τὸν αἰσθάνεται ὅσο κανένα ἄλλον ἄνθρωπο, συγκινεῖται καὶ δακρύζει. Ὅποιος διαβάζει τὶς Ἐπιστολὲς τοῦ Παύλου, τόσο πολὺ τὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν θαυμάζει, ὥστε τὸν βάζει μέσα στὴν καρδιά του. Ὄχι λοιπὸν ἁπλῶς στὸν τόπο τῆς γεννήσεώς μας, ἀλλὰ μέσα στὴν καρδιά μας ἔρχεται ὁ Παῦλος, ὅταν μὲ πίστι διαβάζωμε τὶς ἀθάνατες Ἐπιστολές του. «Χωρήσατε ἡμᾶς», ἔγραφε ὁ ἀπόστολος πρὸς τοὺς Κορινθίους. «Κάνετε γιὰ μᾶς χῶρο στὴν καρδιά σας. Βάλετέ μας μέσα στὴν καρδιά σας». Ὅ,τι ζητοῦσε ὁ ἀπόστολος, γίνεται στὶς καρδιὲς ἐκεῖνες, οἱ ὁποῖες

ἀγαποῦν καὶ αἰσθάνονται τὸν Παῦλο ὡς «κήρυκα καὶ ἀπόστολο καὶ διδάσκαλο ἐθνῶν» (Α΄ Τιμ. β΄ 7, Β΄ Τιμ. α΄ 11).

Ἀδελφοί! ὁ καθένας μας ἂς κάνῃ τὴν καρδιά του Μάλτα, γιὰ νά 'ρχεται σ' αὐτὴ ὁ Παῦλος καὶ νὰ φέρῃ τὴ συγκίνησι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Στίχ. 2: «Βάρβαροι» ὀνομάζονται οἱ κάτοικοι τῆς Μελίτης. Διότι δὲν εἶχαν τὴν Ἑλληνικὴ ἢ τὴ Ρωμαϊκὴ γλῶσσα καὶ παιδεία, ἀλλ' ἦταν ἀπολίτιστος λαός. Ὁ Πλάτων χώριζε τοὺς λαοὺς σὲ Ἕλληνες καὶ βαρβάρους. Καὶ οἱ Ρωμαῖοι, προτοῦ μεταφυτευθῇ σ' αὐτοὺς ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ φιλολογία, ὠνόμαζαν τοὺς ἑαυτούς των βαρβάρους. Γιὰ τοὺς βαρβάρους ὑπῆρχε ὑποτιμητικὴ ἰδέα. Οἱ βάρβαροι ἐθεωροῦντο κατώτερης κατηγορίας ἄνθρωποι. Ἀλλ' ὁ Παῦλος δὲν εἶχε ὑποτιμητικὴ ἰδέα γιὰ τοὺς βαρβάρους. Πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ἐκκλησίας τῶν Κολοσσῶν ἔγραψε: «Οὐκ ἔνι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι Χριστός» (Κολ. γ΄ 11). Καὶ πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ρώμης ἔγραψε: «Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις, ὀφειλέτης εἰμί» (Ρωμ. α΄ 14). Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ὡς ἄνθρωποι εἶνε ἴσοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ ὅλους. Ὡς ἄνθρωπος ἀντιπροσωπεύει ὅλους. Καὶ ὡς Σωτὴρ παρέχει ἴσα δικαιώματα σωτηρίας σ' ὅλους. Μόνο μὲ τὴν ἀρετή του δύναται κανεὶς νὰ εἶνε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἀνώτερος ἀπὸ τὸν ἄλλο καὶ νὰ κληρονομήσῃ σωτηρία σὲ μεγαλύτερο βαθμό. Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ὀφειλέτη νὰ κηρύξῃ τόσο στοὺς Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι νομίζονταν σοφοί, ὅσο καὶ στοὺς βαρβάρους, οἱ ὁποῖοι νομίζονταν ἀνόητοι. Μὲ τὰ χριστιανικὰ κριτήρια οὔτε οἱ Ἕλληνες ἦταν σοφοί, ἀφοῦ μωράνθηκαν καὶ λάτρευαν τὰ εἴδωλα (Ρωμ. α΄ 22 - 23), οὔτε οἱ βάρβαροι ἦταν ἀνόητοι, ἀφοῦ εἶχαν τὸν κοινὸ νοῦ. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἐνδιαφερόταν γιὰ τὴ σωτηρία τῶν βαρβάρων ὅσο καὶ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἄλλων, καὶ ὁ Παῦλος θεωροῦσε τὸν ἑαυτό του ὀφειλέτη στοὺς βαρβάρους ὅσο καὶ στοὺς ἄλλους, γι' αὐτὸ ἡ θεία πρόνοια ἔφερε τὸν ἀπόστολο στὴ

νῆσο τῶν βαρβάρων. Καὶ ἀποδείχθηκε, ὅτι οἱ βάρβαροι ἦταν εὐγενέστεροι τῶν Ἀθηναίων.

Οἱ βάρβαροι τῆς Μελίτης δὲν γνώριζαν τοὺς ναυαγούς. Δὲν ἤξεραν, ὅτι μεταξὺ τῶν ναυαγῶν ἦταν καὶ ἕνας μεγάλος καὶ θαυμαστὸς ἄνθρωπος, ὁ θεῖος Παῦλος. Δὲν τὸν ἄκουσαν ποτέ, καὶ δὲν τὸν εἶδαν νὰ θαυματουργῇ. Δὲν ἤξεραν ἐπίσης, ὅτι μεταξὺ τῶν ναυαγῶν ἦταν καὶ ἄλλοι δύο σπουδαῖοι ἄνδρες, ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Ἀρίσταρχος. Ἔβλεπαν δεσμίους καὶ σκέπτονταν, ὅτι ἐνώπιόν τους εἶχαν κακοποιούς, ὑποδίκους καὶ καταδίκους. Ἴσως σκέπτονταν ἀκόμη, ὅτι μεταξὺ τῶν ναυαγῶν ἦταν δυνατὸ νὰ εἶνε καὶ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἐνεργοῦσαν λεηλασίες. Ἐξάπαντος δὲ πίστευαν, ὅτι τὸ ναυάγιο ἦταν τιμωρία γιὰ κακὲς πράξεις τῶν ναυαγῶν. Ἔβλεπαν δὲ καὶ τοῦτο, ὅτι οἱ ναυαγοὶ δὲν ἦταν λίγοι καὶ δὲν χρειάζονταν λίγη περιποίησι, ἀλλ' ἦταν πολλοὶ καὶ μὲ πολλὲς ἀνάγκες. 276 καραβοτσακισμένοι ἄνθρωποι, σὲ ἀθλιωτάτη κατάστασι, χρειάζονταν φωτιά, ἐνδύματα, τροφὴ καὶ στέγη.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους θὰ περίμενε κανεὶς ἀπ' τοὺς βαρβάρους νὰ καταδιώξουν τοὺς ναυαγοὺς ἢ νὰ δείξουν ἀπροθυμία γιὰ περίθαλψί τους. Ἐν τούτοις οἱ βάρβαροι προσέφεραν στοὺς ναυαγοὺς «οὐ τὴν τυχοῦσαν φιλανθρωπίαν». Αἰσθάνθηκαν συμπάθεια πρὸς τοὺς συνανθρώπους των, ἄναψαν μιὰ μεγάλη φωτιὰ καὶ τοὺς θέρμαναν. Καὶ ἐπὶ τρεῖς μῆνες (στίχ. 11) τοὺς θέρμαιναν μὲ τὴν ἔμπρακτη ἀγάπη τους. Καὶ ὅταν ἀναχώρησαν, τοὺς φόρτωσαν μὲ ὅλα τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ συνέχισι τοῦ ταξιδιοῦ (στίχ. 10).

Ἔτσι οἱ βάρβαροι ἀπέδειξαν, ὅτι δὲν ἦταν κατώτεροι, ἀλλ' ἀνώτεροι ἄνθρωποι, ὅτι μέσα τους δὲν εἶχαν σκληρή, ἀλλὰ σπλαγχνικὴ καρδιά. Ἐθεωροῦντο ἀπολίτιστοι, ἀλλὰ στὴν πραγματικότητα εἶχαν πολιτισμό, ἀνώτερο ἀπ' τὸ γραμματικὸ πολιτισμό· εἶχαν τὸν πολιτισμὸ τῆς ψυχῆς. Καὶ ὅπως εἶπε κάποιος, «Ὁ πολιτισμὸς τῆς ψυχῆς εἶνε ἡ ψυχὴ τοῦ πολιτισμοῦ». Καὶ ἐπειδὴ οἱ βάρβαροι εἶχαν ἀνθρωπισμό, γι' αὐτὸ ἀξιώθηκαν ν' ἀκούσουν τὸν ἀπόστολο καὶ ν' ἀποκτήσουν καὶ χριστιανισμό.

Οἱ βάρβαροι τῆς Μελίτης εἶνε τρομερὸς ἔλεγχος τοῦ μεγίστου μέρους τῆς σημερινῆς ἀνθρωπότητος, ἡ ὁποία λέγεται πολιτισμένη καὶ συμπεριφέρεται ὡς βάρβαρη, διότι δὲν συγκινεῖται μπροστὰ στὴ δυστυχία καὶ δὲν προβαίνει σὲ θυσίες. Ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς εἶνε μᾶλλον ἄψυχος καὶ ἄκαρδος, εἶνε ψευτοπολιτισμός.

Οἱ βάρβαροι τῆς Μελίτης εἶνε τρομερός ἔλεγχος καὶ τῶν περισσοτέρων χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι δὲν δεικνύουν ἔμπρακτη ἀγάπη πρὸς τοὺς συνανθρώπους των.

Οἱ βάρβαροι τῆς Μελίτης, προτοῦ ἀκόμη ἀκούσουν γιὰ Χριστό, κατὰ ἕνα τρόπο ἀπεδείχθησαν χριστιανοί. Καὶ οἱ περισσότεροι χριστιανοὶ σήμερα ἀποδεικνυόμεθα βάρβαροι. Βαρβαρότης δὲν εἶνε τόσο ἡ ἀμάθεια, ὅσο ἡ σκληρότης ἀπέναντι στὸν ἐνδεῆ καὶ πάσχοντα συνάνθρωπο.

Στίχ. 3α: Ὁ Παῦλος δὲν θεώρησε κατώτερο τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ ἀνάξιο τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος νὰ μαζέψῃ φρύγανα καὶ νὰ ρίξῃ πάνω στὴ φωτιά. Καίτοι ὡς ναυαγὸς ἦταν φοβερὰ ταλαιπωρημένος, δὲν περίμενε τὰ πάντα ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ βοηθοῦσε καὶ αὐτός. Ὑψηλὸς μέχρι τὰ ἄστρα ὁ Παῦλος, διότι ἦταν ταπεινὸς μέχρι γῆς.

Ἀληθινὰ μεγάλοι εἶνε ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἁπλότητα καὶ καταδέχονται νὰ κάνουν καὶ ταπεινὲς ἐργασίες.

Στίχ. 3β: Καθὼς ὁ Παῦλος ἔρριξε πάνω στὴ φωτιὰ τὰ φρύγανα, μία ναρκωμένη ἔχιδνα (ὀχιὰ) λόγῳ τῆς θερμότητος συνῆλθε, πετάχτηκε καὶ δαγκώνοντας τὸ χέρι τοῦ ἀποστόλου κόλλησε σ' αὐτὸ καὶ κρεμόταν ἀπ' αὐτό.

Στὸ σημεῖο τοῦτο παρατηρήθηκε, ὅτι στὴ Μελίτη σήμερα δὲν ὑπάρχει ἔχιδνα. Ἀλλ' ὀρθῶς ἀντιπαρατηρήθηκε, ὅτι τοῦτο δὲν σημαίνει, ὅτι δὲν ὑπῆρχε καὶ ἄλλοτε. Μετὰ τὴν ἐκδάσωσι τῆς νήσου τὸ κλίμα ἄλλαξε καὶ δὲν ἦταν εὐνοϊκὸ γιὰ τὴ ζωὴ καὶ διατήρησι τῆς ἔχιδνας. Κάποιος ἄλλωστε βεβαίωσε, ὅτι τὸ 1853 εἶδε στὴ Μελίτη ἔχιδνα.

Ἔχιδνες τὴν ἐποχὴ τοῦ Παύλου ὑπῆρχαν στὴ Μελίτη. Ὁ Λουκᾶς εἶνε ἀξιόπιστος. Ἀλλ' ἐνῷ ὕστερα οἱ ἔχιδνες ἐξαφανίστηκαν ἀπ' τὴ Μελίτη, ἄλλες ἔχιδνες ἐμφανίστηκαν στὸν κόσμο. Εἶνε οἱ φαρμακεροὶ καὶ θανάσιμοι ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ. Διαρκῶς αὐτοὶ ἀμφισβητοῦν τὴν ἀξιοπιστία τῶν Γραφῶν, γιὰ νὰ δηλητηριάζουν καὶ νεκρώνουν τὶς ψυχές. Ἀλλὰ καὶ διαρκῶς οἱ Γραφὲς δικαιώνονται καὶ αὐτοὶ γελοιοποιοῦνται.

Στίχ. 4: Ὅταν οἱ βάρβαροι εἶδαν τὸ θηρίο, τὴν ἔχιδνα, νὰ κρέμεται ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Παύλου, ἔλεγαν μεταξύ τους: Ἐξάπαντος αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶνε φονιᾶς. Διότι, ἐνῷ διασώθηκε ἀπὸ τὴ θάλασσα, ἡ Δίκη δὲν τὸν ἄφησε νὰ ζήσῃ.

Οἱ βάρβαροι δὲν εἶχαν μόνο φιλανθρωπικὰ αἰσθήματα, εἶχαν καὶ θρησκευτικὴ πίστι. Δὲν γνώριζαν τὸν ἀληθινὸ Θεό, ἀλλὰ πάντως πίστευαν στὸ Θεῖον. Πίστευαν σὲ πολλοὺς θεούς. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν πίστευαν καὶ στὴ Δίκη, θεὰ τῆς δικαιοσύνης, κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Θέμιδος. Γνωστὸ τὸ ἀρχαῖο λόγιο γιὰ τὴ θεὰ Δίκη: «Ἔστι Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὁρᾷ». Ὑπάρχει, δηλαδή, τὸ μάτι τῆς θεᾶς Δίκης, τὸ ὁποῖο βλέπει τὰ πάντα.

Οἱ βάρβαροι νόμισαν, ὅτι τὸ δάγκωμα τοῦ Παύλου ἀπὸ τὴν ἔχιδνα ἦταν τιμωρία ἀπὸ τὴ θεὰ Δίκη γιὰ φονικὴ πρᾶξι του. Θάνατος ἀντὶ θανάτου! Ἡ θρησκευτικὴ πίστις τῶν βαρβάρων, κατὰ τὴν ὁποία τὰ παθήματα εἶνε ἀποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας, κατ' ἀρχὴν βεβαίως εἶνε ὀρθή. Ἀλλὰ στὴν προκειμένη περίπτωσι, καθὼς καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις, αὐτὴ ἡ πίστις δὲν εἶνε ὀρθή. Ὁ Παῦλος δὲν δαγκώθηκε ἀπὸ τὸ φίδι λόγῳ ἁμαρτίας.

Ὅταν λοιπὸν βλέπωμε ἀνθρώπους νὰ ὑφίστανται παθήματα, ἄς μὴ σπεύδωμε νὰ λέμε, ὅτι τιμωροῦνται γιὰ ἁμαρτίες τους. Πολλὲς φορὲς ὁ Κύριος ἐπιτρέπει παθήματα, γιὰ νὰ φαίνεται καὶ τελειοποιῆται ἡ ἀρετὴ τῶν δούλων του καὶ παραδειγματίζωνται οἱ ἄνθρωποι, ὅπως συνέβη μὲ τὴν περίπτωσι τῶν παθημάτων τοῦ Ἰώβ. Στὴν παροῦσα δὲ περίπτωσι τοῦ Παύλου ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε στὸ φίδι νὰ δαγκώσῃ τὸν ἀπόστολο, γιὰ νὰ γίνῃ θαῦμα καὶ δοξασθῇ

ὁ Κύριος καὶ ὁ ἀπόστολός του, διορθώσουν δὲ καὶ οἱ βάρβαροι τὴν ἐσφαλμένη πίστι, ὅτι δῆθεν τὰ παθήματα προέρχονται πάντοτε ἀπὸ ἁμαρτίες. Ἂν ὁ Θεὸς σ' αὐτὸ τὸν κόσμο τιμωροῦσε πάντοτε τὶς ἁμαρτίες, ποῖος ἄνθρωπος θὰ ἔμενε ἀτιμώρητος; Ποῖος δὲν θὰ ὑφίστατο τρομερὰ παθήματα καὶ θάνατο; Καὶ ἂν ἐπίσης ὁ Θεὸς τιμωροῦσε ὅλες τὶς ἁμαρτίες σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, τί θὰ ἔμενε γιὰ τὴ μεγάλη Κρίσι καὶ τὸν ἄλλο κόσμο;

Στίχ. 5 - 6: Ὁ Παῦλος δὲν ταράχθηκε ἀπὸ τὴν προσβολὴ τοῦ ὄφεως. Ἐπὶ δεκαετίες πολεμοῦσε μὲ πολὺ χειρότερο ὄφι, τὸν νοητὸ ὄφι Διάβολο καὶ Σατανᾶ, καὶ δὲν δειλιοῦσε. Καὶ πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ δειλιάσῃ ἀπὸ τὸν μικρὸ τοῦτο ὄφι; Ἄλλωστε δὲν εἶχε εἰπεῖ ὁ Κύριός του, ὅτι οἱ πιστοὶ «ὄφεις ἀροῦσι»; (Μάρκ. ιστ' 18). Μ' ἕνα τίναγμα ὁ Παῦλος ἔρριξε τὸ θηρίο στὴ φωτιά, ὅπως ὁ Κύριός του κατὰ τὴ Δευτέρα Παρουσία θὰ ρίξῃ τὸν δράκοντα - Διάβολο καὶ τὸ θηρίο - Ἀντίχριστο μαζὶ μὲ τὸ θηρίο - ψευδοπροφήτη στὴν καιομένη λίμνη (Ἀποκ. ιθ' 20, κ' 10). Οἱ βάρβαροι ἀνέμεναν, ὅτι ὁ Παῦλος θὰ πρηζόταν ἢ θὰ κατέπιπτε ἀμέσως νεκρός. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέμεναν πολλὴ ὥρα καὶ δὲν ἔβλεπαν νά γίνεται κανένα κακὸ σ' αὐτόν, μεταβάλλοντας γνώμη ἔλεγαν, ὅτι εἶνε θεός! Ὁ ἀπόστολος ἐδῶ ἔπαθε ὅ,τι καὶ στὰ Λύστρα (Πράξ. ιδ' 11 - 12), μὲ τὴ διαφορά, ὅτι ἐκεῖ πρῶτα τὸν θεοποίησαν καὶ κατόπιν τὸν λιθοβόλησαν, ἐνῷ ἐδῶ πρῶτα τὸν κατέκριναν ὡς φονιᾶ καὶ κατόπιν τὸν θεοποίησαν. Ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο στὸ ἄλλο!

Πόσο ἄστατος, πόσο εὐμετάβολος εἶνε ὁ λαός! Τώρα σὲ κατεβάζει στὰ πέταυρα τοῦ ᾅδη, καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγο σὲ ἀνεβάζει στὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ! Διὰ τοῦτο οὔτε ἀπὸ τὶς κατηγορίες τοῦ κόσμου ν' ἀπογοητευώμεθα, οὔτε ἀπὸ τοὺς ἐπαίνους νὰ ἐνθουσιαζώμεθα.

Στίχ. 7: Ὁ ἄρχων τῆς Μελίτης ἔφερε τὸν τίτλο «πρῶτος», ὅπως οἱ ἄρχοντες τῆς Θεσσαλονίκης ἔφεραν τὸν τίτλο «πολιτάρχαι» (Πράξ. ιζ' 6, 8). Καὶ οἱ δύο δὲ τίτλοι βεβαιώθηκαν ἀπὸ ἐπιγραφές. Ἔτσι ὁ Λουκᾶς, πρὸς

λύπην τῶν ἀπίστων, ἀποδεικνύεται ἀξιόπιστος καὶ ἀκριβὴς συγγραφεύς.

Ὁ «πρῶτος» τῆς νήσου, ὁ ἄρχων Πόπλιος, ἦταν πρῶτος καὶ στὴ φιλανθρωπία. Κοντὰ στὸν τόπο τοῦ ναυαγίου εἶχε κτήματα. Καὶ ἐκεῖ πῆρε τοὺς ναυαγούς, 276 ἄτομα, καὶ τρεῖς ἡμέρες τοὺς φιλοξένησε «φιλοφρόνως», σὰν φίλους, μὲ μεγάλη καλωσύνη. Πλούσιος σὲ ὑλικὰ ἀγαθά, ἀλλὰ πλούσιος καὶ σὲ αἰσθήματα ἀγάπης. Εἶχε ὁμοιότητα μὲ τὸν Ἀβραὰμ καὶ μὲ τὸν Λώτ. Ἐκεῖνοι λόγῳ τῆς φιλοξενίας των «ἔλαθον ξενίσαντες ἀγγέλους» (Ἑβρ. ιγ΄ 2). Χωρὶς νὰ γνωρίζουν ποίους ὑποδέχονταν, ἀξιώθηκαν νὰ φιλοξενήσουν ἀγγελιαφόρους, οὐρανίους μηνυτάς, οἱ ὁποῖοι ἦταν τὰ πρόσωπα τῆς Θεότητος. Καὶ ὁ Πόπλιος, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ ποίους ὑποδεχόταν, ἀξιώθηκε νὰ φιλοξενήσῃ ἀποστόλους, καὶ μάλιστα τὸν Παῦλο, τὸν μεγαλύτερο ἀπόστολο.

Ἀδελφοί! Γιὰ τοὺς φιλανθρώπους καὶ φιλοξένους πλουσίους νὰ εὐχώμεθα νὰ γίνωνται πλουσιώτεροι, γιὰ νὰ κάνουν μεγαλύτερη φιλανθρωπία. Καὶ γιὰ τοὺς σκληροὺς πλουσίους νὰ εὐχώμεθα νὰ γίνωνται πτωχοί, γιὰ νὰ ταπεινώνωνται, μήπως ἔτσι ἀλλάξουν οἱ σκληρὲς καρδιές τους καὶ σωθοῦν.

Ὅλοι δέ, καὶ πλούσιοι καὶ πτωχοί, ν᾽ ἀγαπᾶμε τὴ φιλοξενία. Διότι τὴ φιλοξενία πρὸς τὸν συνάνθρωπο ὁ Χριστὸς ὑπολογίζει ὡς φιλοξενία πρὸς τὸν ἑαυτό του. «Ξένος ἤμην καὶ συνηγάγετέ με» (Ματθ. κε΄ 35).

Στίχ. 8 - 9: Ἡ φιλανθρωπία τοῦ Ποπλίου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς νήσου ἀνταμείφθηκε μὲ τὴν ἀσυγκρίτως μεγαλύτερη φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. Ὁ Παῦλος θεράπευσε τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου ἀπὸ πυρετοὺς καὶ δυσεντερία, καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους ἀσθενεῖς τῆς νήσου. Ἀσφαλῶς δὲ κήρυξε τὸ Εὐαγγέλιο καὶ ἵδρυσε στὴ νῆσο Ἐκκλησία, διὰ τῆς ὁποίας θεραπεύτηκαν καὶ οἱ ψυχὲς ὅσων πίστευσαν στὸν Κύριο.

Ὅ,τι καλὸ κάνουμε, ὁ Θεὸς τὸ ἀνταποδίδει πολλαπλάσιο.

ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΛΙΤΗ (ΜΑΛΤΑ) ΣΤΗ ΡΩΜΗ

Στὸ εἰκοστὸ ὄγδοο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 11 - 16, ἀναφέρονται: 1) Τὸ ταξίδι ἀπὸ τὴ Μάλτα μέχρι τὴ Ρώμη, στίχ. 11 - 14, 2) Ἡ προϋπάντησις τοῦ Παύλου ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς σὲ μακρὲς ἀποστάσεις ἔξω ἀπὸ τὴ Ρώμη, στίχ. 15, καὶ 3) Ἡ παράδοσις τῶν δεσμίων στὸν στρατοπεδάρχη καὶ ἡ ἰδιαίτερη μεταχείρισις τοῦ Παύλου, στίχ. 16.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

11. *ἀνήχθημεν* = ἀποπλεύσαμε.
παρακεχειμακότι (τοῦ ρ. παραχειμάζω) = ποὺ εἶχε παραχειμάσει.
παρασήμῳ Διοσκούροις = μὲ σῆμα τοὺς Διοσκούρους ἢ ἀφιερωμένο στοὺς Διοσκούρους.

12. *καὶ καταχθέντες* = καὶ ἀφοῦ καταπλεύσαμε.

13. *ἐπιγενομένου νότου* = ἀφοῦ ἔπνευσε νότος.
δευτεραῖοι = τὴ δεύτερη ἡμέρα.

14. *ἐπ' αὐτοῖς* = χάριν αὐτῶν ἢ μαζί τους.

15. *θάρσος* = θάρρος.

16. *μένειν καθ' ἑαυτὸν* = νὰ μένῃ μόνος, σὲ ἰδιαίτερη κατοικία.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 11: Ἡ ἀναχώρησις ἀπὸ τὴ Μάλτα ἔγινε μετὰ ἀπὸ τρίμηνο μὲ Ἀλεξανδρινὸ πλοῖο, ποὺ εἶχε παραχειμάσει στὴ νῆσο. Τὰ πλοῖα τότε εἶχαν «παράσημα», διακριτικὰ σήματα δηλαδή. Αὐτὰ δὲ τὰ σήματα ἦταν διάφορες ζωγραφιστὲς ἢ ἀνάγλυφες παραστάσεις στὴν πρῷρα ἢ καὶ στὴν πρύμνη. Κατὰ τὸν Πλούταρχο ἕνα πλοῖο εἶχε

λέοντα στὴν πρῶρα καὶ δράκοντα στὴν πρύμνη. Γιὰ τὰ δύο προηγούμενα πλοῖα, μὲ τὰ ὁποῖα ἔγινε τὸ ταξίδι ἀπὸ τὴν Καισάρεια μέχρι τὴ Μελίτη, ὁ Λουκᾶς δὲν λέγει ποῖα ἐμβλήματα εἶχαν. Ἀλλὰ γιὰ τὸ πλοῖο τοῦτο, μὲ τὸ ὁποῖο ἔγινε ἡ ἀναχώρησις ἀπὸ τὴ Μάλτα, ἀναφέρει, ὅτι εἶχε ἔμβλημα τοὺς Διοσκούρους. Γιατί ἀναφέρει τοῦτο; Ἴσως διότι τὸ ἔμβλημα ἦταν θρησκευτικὸ καὶ ἔκανε ἐντύπωσι στὸ Λουκᾶ, ὅπως ἔκανε ἐντύπωσι ἡ πίστις τῶν βαρβάρων τῆς Μελίτης στὴ θεὰ Δίκη.

Οἱ Διόσκουροι (Διὸς κοῦροι), δίδυμοι υἱοὶ τοῦ Διός, ὁ μὲν ἰδιαιτέρως ὀνομαζόμενος Κάστωρ, ὁ δὲ Πολυδεύκης, λατρεύονταν ὡς θεοὶ σωτῆρες. Ἐθεωροῦντο θεράποντες τῶν ἀσθενῶν καὶ τραυματιῶν, καὶ προστάτες τῶν ἀγωνιζομένων γιὰ τὸ δίκαιο, τῶν φιλοξένων, τῶν ὁδοιπόρων καὶ ἰδίως τῶν ναυτιλλομένων. Πιστευόταν ἐπίσης, ὅτι ἀπὸ τὸν Δία μεταμορφώθηκαν σὲ ἀστερισμὸ τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, τὸν ἀστερισμὸ Δίδυμοι, καὶ ὅτι ὁ ἀστερισμὸς αὐτὸς ἔφερνε καλὴ τύχη κατὰ τοὺς κινδύνους στὴ θάλασσα.

Νὰ λοιπὸν γιατί τὸ πλοῖο ἦταν ἀφιερωμένο στοὺς Διοσκούρους. Ἦταν καὶ τοῦτο ἕνα δεῖγμα τῆς εὐσεβείας τῶν προγόνων μας, ἂν καὶ βεβαίως ἡ εὐσέβεια ἐκείνη δὲν συνδεόταν μὲ τὴν ἀληθινὴ πίστι, ἀλλὰ μὲ τὴν πλάνη τῆς πολυθεΐας καὶ εἰδωλολατρίας.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου καὶ τῶν ἄλλων ἀποστόλων καὶ ἱεραποστόλων τοῦ Χριστοῦ σάρωσε ἀπὸ τὸ Ἔθνος μας, καθὼς καὶ ἀπὸ πολλὰ ἄλλα Ἔθνη, τὴν πολυθεΐα καὶ εἰδωλολατρία. Καὶ τὴν εὐσέβεια ἀπὸ πλάνη μετέβαλε σὲ εὐσέβεια ἀπὸ γνῶσι καὶ ἐπίγνωσι Θεοῦ. Ἔτσι προστάτες τῶν θαλασσινῶν στὸ χριστιανικὸ κόσμο δὲν θεωροῦνται πλέον οἱ Διόσκουροι, ἀλλ᾽ ἅγιοι τῆς πίστεώς μας, φίλοι τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, προπάντων δὲ ὁ ἅγιος Νικόλαος. Ὅπως χάριν τοῦ Παύλου σώθηκαν οἱ 275 ναυαγοί, ἔτσι χάριν τοῦ ἁγίου Νικολάου καὶ ἄλλων ἁγίων σώζονται ἀναρίθμητοι. Ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τιμήσῃ τοὺς ἁγίους του δίνει σ᾽ αὐτοὺς τὴ χάρι νὰ θαυματουργοῦν. Καὶ ἀφοῦ τοὺς ἁγίους τιμᾷ ὁ ἴδιος ὁ Θεός, πῶς εἶνε δυνατὸ νὰ μὴ τοὺς

τιμᾶμε ἐμεῖς; Γι' αὐτὸ εἶνε ὡραία ἡ συνήθεια, νὰ ὀνομάζωνται τὰ πλοῖα μὲ ὀνόματα ἁγίων. Ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ χριστιανοί, οἱ ὁποῖοι στὰ πλοῖα τους δίνουν εἰδωλολατρικὰ ὀνόματα, σὰν νὰ ζοῦμε ἀκόμη στὴν ἐποχὴ τῆς εἰδωλολατρίας. Αὐτὴ ἡ συνήθεια δὲν ἁρμόζει σὲ χριστιανούς, εἶνε ἄσχημη. Καὶ δὲν εἶνε τολμηρὸ νὰ εἰποῦμε, ὅτι αὐτὴ ἡ συνήθεια εἶνε εἶδος ἀρνήσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς ἰδιότητος.

Ὁ Λουκᾶς ἔγραψε, πῶς ὠνόμαζαν τὸ πλοῖο οἱ εἰδωλολάτρες, γιὰ νὰ διδαχθοῦμε, πῶς νὰ ὀνομάζωμε τὰ πλοῖα οἱ χριστιανοί. Καὶ ἂς σημειωθῇ, ὅτι ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες κυριαρχοῦμε μὲ τὰ πλοῖα μας στὶς θάλασσες καὶ στοὺς ὠκεανούς. Ὢ νὰ κυριαρχούσαμε καὶ μὲ τὸ Χριστιανισμό μας!... Σήμερα δυστυχῶς οἱ ναυτικοί μας οὔτε μὲ τὴ ζωή τους, οὔτε μὲ τὸ λόγο τους, ἀλλ' οὔτε μὲ τὶς ὀνομασίες πολλῶν πλοίων μεταφέρουν τὸ χριστιανικὸ μήνυμα στὸν κόσμο. Ὑπάρχουν βεβαίως καὶ εὐσεβεῖς ναυτικοί, ἀλλ' αὐτοὶ εἶνε ὀλίγοι, ἐλάχιστοι.

Κύριε! Φώτισε καὶ ἐνίσχυσε τοὺς ναυτικούς μας, οἱ ὁποῖοι εἶνε ἥρωες τῆς ζωῆς, γιά νὰ γίνουν καὶ ἥρωες τῆς πίστεως στὰ πέλαγα τοῦ κόσμου. Δῶσε στὸ πνεῦμα τους ὑψηλὰ νοήματα καὶ στὴν καρδιά τους ζῆλο, γιὰ νὰ ὁμολογοῦν καὶ ἐξαγγέλλουν τὰ θαυμάσιά σου σ' ὅλα τὰ μήκη καὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς, παντοῦ ὅπου ταξιδεύουν καὶ ἀποβιβάζονται.

Στίχ. 12 - 13: Τὸ πλοῖο κατέπλευσε στὶς Συρακοῦσες, τὴν πρωτεύουσα τῆς Σικελίας, ὅπου παρέμεινε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες, ἴσως ἀναμένοντας εὐνοϊκὸ ἄνεμο. Κατόπιν, πλησίον τῆς ἀκτῆς πλέοντας, ἔφθασε στὸ Ρήγιο, πόλι στὸ στενὸ τῆς Μεσσήνης, στὸ ἄκρο τοῦ ποδιοῦ τῆς Ἰταλίας, μὲ ὄνομα Ἑλληνικό, ἀπὸ τὸ ρῆμα «ρήγνυμι», διότι πιστευόταν, ὅτι ἐκεῖ ἔγινε ρῆγμα καὶ ἡ Σικελία χωρίστηκε ἀπὸ τὴν Ἰταλία. Προστάτες τῆς πόλεως ἐθεωροῦντο οἱ Διόσκουροι, ὁ Κάστωρ καὶ ὁ Πολυδεύκης. Ἐκεῖ τὸ πλοῖο παρέμεινε μία ἡμέρα. Καὶ ἀπ' ἐκεῖ, ἀφοῦ ἔπνευσε εὐνοϊκὸς ἄνεμος, νότος, τὴ δεύτερη ἡμέρα ἔφθασε στοὺς Ποτιόλους, πόλι τῆς Καμπανίας καὶ λιμένα τῆς Νεαπόλεως.

Ἔτσι ὁ Παῦλος εἶδε τρία περίφημα ἡφαίστεια. Τὴν Αἴτνα στὴ Σικελία· τὸ Στρόμπολι σὲ νῆσο τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους, ποὺ σχηματίστηκε ἀπὸ ἔκρηξι, ὑψώνεται σὰν κῶνος καὶ στεφανώνεται τὴν ἡμέρα μὲ καπνοὺς καὶ τὴ νύχτα μὲ φλόγες· καὶ τὸ Βεζούβιο κοντὰ στὴ Νεάπολι, ποὺ μερικὰ ἔτη ἀργότερα, τὸ 79 μ.Χ., ἔθαψε κάτω ἀπὸ τὴ λάβα του τὴν ἀκόλαστη Πομπηΐα καὶ ἄλλες δύο ἁμαρτωλὲς πόλεις, ὅπως ἄλλοτε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μὲ φωτιὰ καὶ θειάφι κατέστρεψε τὰ Σόδομα καὶ Γόμορρα καὶ ἄλλες τρεῖς ἁμαρτωλὲς πόλεις. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔκρηξι τοῦ Βεζουβίου βρῆκε οἰκτρὸ θάνατο ἡ Δρούσιλλα, ἡ γυναῖκα τοῦ Φήλικα, καὶ ὁ υἱός τους.

Τί ἄράγε σκέφθηκε ὁ Παῦλος, ὅταν εἶδε τὰ τρία περίφημα ἡφαίστεια; Σκέφθηκε τὸ τρομερὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ; Σκέφθηκε ὅ,τι εἶχε γράψει πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ρώμης, ὅτι «ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει», καὶ ὅτι «ἀποκαλύπτεται ὀργὴ Θεοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων»; (Ρωμ. η' 22 καὶ α' 18). Δὲν γνωρίζουμε τί σκέφθηκε ὁ Παῦλος, ὅταν εἶδε τὰ ἡφαίστεια. Ἀλλ' ἐμεῖς πρέπει νὰ σκεφθοῦμε, ὅτι καὶ ὁ Παῦλος ἦταν ἡφαίστειο, τὸ μεγαλύτερο ἡφαίστειο τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ψυχὴ τοῦ Παύλου ἦταν πύρινη καὶ ἐκρηκτική, καὶ ἀπ' αὐτὴ ἀναπηδοῦσαν τεράστιες φλόγες καὶ λάβα ἀγάπης πρὸς τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Αὐτές δὲ οἱ ἐκρήξεις δὲν ἔφεραν καταστροφή, ἀλλ' ἦταν εὐλογία. Κάποτε ὅμως οἱ ἐκρήξεις τοῦ ἀποστόλου ἦταν ἱερὴ ὀργή, ἀγανάκτησις καὶ κατάρα. «Ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω! Εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω» (Γαλ. α' 8 - 9). «Εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ἤτω ἀνάθεμα! Μαρὰν ἀθᾶ» (Α' Κορ. ιστ' 22).

Κάθε ψυχή, ποὺ ἔχει πῦρ ἀγάπης πρὸς τὸν Ἰησοῦ, εἶνε ἐκρηκτική, ἡφαιστειακή. Ἀλλὰ καὶ κάθε ψυχή, ποὺ ἔχει φιλαυτία καὶ ἐγωισμό, ὅταν θίγεται, ἐκρήγνυται ὡς ἡφαίστειο. Γι' αὐτὸ ὁ καθένας ἂς διερωτηθῇ: Ἡ ἰδική μου ψυχὴ εἶνε ἐκρηκτική, ἡφαιστειακή, ἀπὸ ἀγάπη πρὸς τὸν Ἰησοῦ ἢ ἀπὸ φιλαυτία καὶ ἐγωισμό;

Τὸ ταξίδι τοῦ Παύλου ἀπὸ τὶς Συρακοῦσες ὡς τοὺς Ποτιόλους δὲν προσφέρει ἰδιαίτερη συγκίνησι στοὺς Ἰταλοὺς μόνο· προσφέρει καὶ σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνας. Διότι ἡ Σικελία καὶ ἡ Κάτω Ἰταλία ἄλλοτε ἦταν γεμᾶτες ἀπὸ ἀκμάζουσες Ἑλληνικὲς ἀποικίες καὶ ἀποτελοῦσαν τὴ Μεγάλη Ἑλλάδα. Πολλὰ δὲ καὶ σπουδαῖα μνημεῖα ἄφησε ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκεῖ, γιὰ νὰ μαρτυροῦν τὸν πολιτισμό του. Μετὰ δὲ τὸν Ἑλληνισμό, ποὺ ὁπωσδήποτε προλείανε τὸ ἔδαφος γιὰ ἀνώτερο πολιτισμό, πῆγε ἐκεῖ ὁ Χριστιανισμός, ὁ ὁποῖος εἶνε ὁ ἀνώτερος πολιτισμός.

Στίχ. 14: Τὸ Εὐαγγέλιο εἶχε φθάσει στοὺς Ποτιόλους καὶ εἶχε δημιουργήσει χριστιανούς. Ὁ δὲ Παῦλος καὶ οἱ συνοδοί του ἀναζήτησαν καὶ βρῆκαν ἀδελφούς. Ἀναζήτησαν αὐτοὺς ὡς πολυτίμους θησαυρούς. Ἔτσι καὶ ἐμεῖς ν' ἀναζητοῦμε ἀδελφούς. Δόξα δὲ τῷ Θεῷ, παντοῦ ὑπάρχουν σήμερα ἀδελφοί, συνειδητοὶ χριστιανοί. Καὶ ἂν τοὺς ἀναζητοῦμε, θὰ τοὺς ἀνακαλύπτωμε. «Ὁ ζητῶν εὑρήσει», εἶπε ὁ Χριστός (Ματθ. ζ' 8).

Οἱ ἀδελφοὶ τῶν Ποτιόλων παρακάλεσαν τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συνοδούς του νὰ παραμείνουν γιὰ χάρι τους στὴν πόλι μία ἑβδομάδα. Καὶ ὁ ἑκατόνταρχος ἐπέτρεψε, ὅπως ἄλλοτε στὴ Σιδῶνα εἶχε ἐπιτρέψει νὰ μεταβῇ ὁ Παῦλος πρὸς τὰ φιλικά του πρόσωπα καὶ νὰ τύχῃ περιποιήσεως (Πράξ. κζ' 3). Ἂν στὴν ἀρχὴ τοῦ ταξιδιοῦ ὁ Παῦλος εἶχε τὴν ἐκτίμησι τοῦ ἑκατοντάρχου, πόσο μᾶλλον τώρα, μετὰ τὴ θαυμαστὴ διάσωσι ἀπ' τὸ ναυάγιο! Ὁ ἑκατόνταρχος αἰσθανόταν, ὅτι ἡ ζωή του καὶ ἡ ζωὴ ὅλων τῶν ναυαγῶν σώθηκε χάρις στὸν Παῦλο. Καὶ γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Παῦλο, ἔκανε ὅ,τι ἦταν δυνατό. Τὸ παράδειγμα τοῦ ἑκατοντάρχου μᾶς διδάσκει, νὰ εἴμεθα εὐγνώμονες πρὸς τοὺς εὐεργέτες μας. Καὶ τὸ παράδειγμα τῶν ἀδελφῶν, ποὺ παρακάλεσαν καὶ κράτησαν κοντά τους μία ἑβδομάδα τὸν Παῦλο καὶ τοὺς συνοδούς του, μᾶς διδάσκει, νὰ ἐπιδιώκωμε τὴν κοινωνία μὲ τοὺς ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ γενικώτερα μὲ τοὺς ἀδελφούς, διότι αὐτὴ ἡ κοινωνία εἶνε μεγάλη εὐλογία· φέρει παρηγορία, ἐνθάρρυνσι καὶ ἐποικοδομή.

Στίχ. 15: Καὶ στὴ Ρώμη ὑπῆρχαν χριστιανοί. Καὶ μάλιστα ἐκεῖ πολλοὶ χριστιανοί, ποὺ ἀποτελοῦσαν μεγάλη Ἐκκλησία. Ποῖος ἵδρυσε τὴν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης; Ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὅπως θέλουν οἱ Παπικοί; Ὄχι! Πρῶτα στὴ Ρώμη ἔφθασε ὁ Παῦλος καὶ ὕστερα ὁ Πέτρος. Τὴν Ἐκκλησία στὴ Ρώμη ἵδρυσαν χριστιανοὶ ἀπ' τὴν ἀνατολή, οἱ ὁποῖοι μετέβησαν στὴν πρωτεύουσα τοῦ κόσμου γιὰ ὑποθέσεις των, καὶ εἶχαν τὶς ὑποθέσεις των μᾶλλον ὡς πάρεργο καὶ τὴν ἱεραποστολὴ ὡς ἔργο. Στὴ Ρώμη ὁ Παῦλος εἶχε πολλοὺς γνωστούς του χριστιανούς. Πρὸς δὲ τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ρώμης εἶχε ἀποστείλει τὴν πιὸ μεγάλη καὶ θεολογικὴ Ἐπιστολή του. Ἀπὸ τοὺς Ποτιόλους, ὅπου ὁ ἀπόστολος παρέμεινε ἑπτὰ ἡμέρες, ἀπὸ ταξιδιώτη ἢ ταξιδιῶτες μεταδόθηκε στὴ Ρώμη ἡ εἴδησις, ὅτι ἔρχεται ὁ Παῦλος. Ἡ εἴδησις ἔκανε τοὺς ἀδελφοὺς νὰ σκιρτήσουν ἀπὸ χαρά. Πόσο εὐτυχὴς ἡ Ἐκκλησία τῆς Ρώμης, ποὺ θ' ἀξιωνόταν νὰ ἰδῇ τὸν μεγάλο ἀπόστολο! Ὁ ἀπόστολος βεβαίως ἐρχόταν στὴ Ρώμη ὡς δέσμιος καὶ ὑπόδικος. Ἀλλ' αὐτὸ οὔτε φόβισε τοὺς ἀδελφούς, οὔτε τοὺς ἔκανε νὰ ὑποτιμήσουν τὸν ἀπόστολο. Οἱ ἁλυσίδες, οἱ δίκες καὶ οἱ καταδίκες γιὰ τὸ Εὐαγγέλιο ἦταν δόξες. Γι' αὐτὸ οἱ ἀδελφοί, ὅταν ἄκουσαν ὅτι ὁ Παῦλος ἔρχεται νὰ δικαστῇ στὴ Ρώμη, ἀντὶ νὰ φοβηθοῦν, συγκινήθηκαν βαθύτερα, καί, ἀντὶ νὰ ὑποτιμήσουν τὸν δέσμιο καὶ ὑπόδικο, τὸν τίμησαν μὲ πολὺ συγκινητικὴ τιμή. Δύο ἀποστολὲς ἀδελφῶν βγῆκαν ἀπ' τὴ Ρώμη, βάδισαν τὴν Ἀππία ὁδὸ καὶ προϋπάντησαν τὸν ἀπόστολο σὲ μεγάλες ἀποστάσεις ἀπ' αὐτή. Ἡ μία ἀποστολὴ τὸν προϋπάντησε στὴν ἐμπορικὴ πόλι Ἀππίου φόρος (φόρος = ἀγορά), 65 χιλιόμετρα μακρὰν ἀπὸ τὴ Ρώμη. Καὶ ἡ ἄλλη ἀποστολὴ τὸν προϋπάντησε στὸ χωριὸ Τρεῖς Ταβέρνες (ταβέρνα = πανδοχεῖο, χάνι), 19 χιλιόμετρα ἔξω ἀπὸ τὴ Ρώμη.

Ἡ ἀγάπη δὲν ὑπολογίζει ἀποστάσεις καὶ κόπους. Ὁ Παῦλος ἄλλωστε γιὰ τὴν ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν εἶχε διανύσει χιλιάδες χιλιόμετρα. Καὶ ὁ Χριστὸς γιὰ τὴν ἀγάπη τῶν παιδιῶν του διήνυσε τὴν ἀστρονομικὴ ἀπόστασι μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς! Καὶ ἐμεῖς γιὰ τὴν ἀγάπη ἂς μὴν ὑπολογίζωμε ἀποστάσεις. Σήμερα ἄλλωστε καὶ οἱ μεγαλύ-

τερες ἀποστάσεις μὲ τὰ καταπληκτικὰ συγκοινωνιακὰ μέσα εἶνε μικρές.

Ὅταν ὁ Παῦλος εἶδε τοὺς ἀδελφούς, εὐχαρίστησε τὸ Θεὸ καὶ «ἔλαβε θάρσος». Ἡ παρουσία τῶν ἀδελφῶν ἐγκαρδίωσε τὸν ἀπόστολο, τοῦ πρόσθεσε θάρρος. Ἐξόχως συγκινητικὸς αὐτὸς ὁ λόγος, διότι εἶνε ἐξόχως ἀνθρώπινος. Ἕνας Παῦλος, καταπλημμυρισμένος ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Χριστοῦ· ἕνας Παῦλος, ποὺ παρουσιάζονταν καὶ τοῦ μιλοῦσαν ἄγγελοι· ἕνας Παῦλος, ποὺ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος παρουσιαζόταν καὶ τὸν βεβαίωνε, ὅτι ἦταν μαζί του· ἕνας Παῦλος, ποὺ θεράπευε ἀσθενεῖς, ἔβγαζε δαιμόνια καὶ ἀνέσταινε νεκρούς· ἕνας Παῦλος, ποὺ ἦταν τὸ στήριγμα τῆς οἰκουμένης, ἔλαβε θάρρος ἀπὸ τὴν παρουσία ἀδελφῶν!

Καὶ ἀφοῦ ὁ Παῦλος αἰσθανόταν τὴν ἀνάγκη τῶν ἀδελφῶν καὶ λάμβανε θάρρος ἀπ᾽ αὐτούς, πόσο μᾶλλον ἐμεῖς; Ἄνθρωπε! Καὶ Παῦλος ἂν εἶσαι, ἔχεις ἀνάγκη τῶν ἀδελφῶν! Νὰ μὴ θεωρῇς λοιπὸν τὸν ἑαυτό σου αὐτάρκη, καὶ νὰ μὴ ὑποτιμᾷς τοὺς ἀδελφούς.

Στίχ. 14β - 16: Δύο φορὲς ὁ Λουκᾶς ἀναφέρει τὴν ἄφιξι στὴ Ρώμη: «Καὶ οὕτως εἰς τὴν Ρώμην ἤλθομεν». «Ὅτε δὲ ἤλθομεν εἰς Ρώμην». Ἔτσι ὁ Λουκᾶς δίνει ἔμφασι στὸ γεγονός.

Ὁ Παῦλος εἶχε σφοδρὴ ἐπιθυμία νὰ ἐπισκεφθῇ τὴ Ρώμη, τὴν περίφημη πρωτεύουσα τῆς ἰσχυρότερης ἀρχαίας αὐτοκρατορίας, τὴν κοσμοκράτειρα, «τὴν αἰωνίαν πόλιν»! Ὁ πόθος τοῦ ἀποστόλου δὲν ἦταν νὰ ἰδῇ καὶ νὰ θαυμάσῃ τὰ ἀξιοθέατα τῆς πόλεως. Γιὰ τὸν Παῦλο ἀξιοθαύμαστη καὶ αἰωνία πόλις ἦταν ἡ ἄνω πόλις, «ἡ τοὺς θεμελίους ἔχουσα, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός» (Ἑβρ. ια´ 10). Ὁ Παῦλος εἶχε ἀξιωθεῖ νὰ ἰδῇ τὴν ἄνω πόλι. Πότε; Ὅταν ἔγινε οὐρανοβάμων. Καὶ ἀφοῦ εἶδε τὴν ἄνω πόλι, τὴν ἀχειροποίητη, τὴν ἀπερίγραπτη σὲ κάλλη καὶ εὐδαιμονία, τί θὰ μποροῦσε νὰ τὸν ἑλκύῃ ἀπὸ τὴν χειροποίητη καὶ ἁμαρτωλὴ Ρώμη; Ὁ Παῦλος ποθοῦσε νὰ μεταβῇ στὴ Ρώμη, γιὰ νὰ δώσῃ καὶ στὴν πρωτεύουσα τοῦ

κόσμου τὴν μαρτυρία του γιὰ τὸ Χριστό, καὶ νὰ ἰδῇ τοὺς ἀδελφούς, τοὺς προωρισμένους γιὰ τὴν ἄνω πόλι, καὶ νὰ τοὺς ἐνισχύσῃ καὶ νὰ τὸν ἐνισχύσουν.

Καὶ ἀξιώθηκε ὁ ἀπόστολος νὰ φθάσῃ στὴ Ρώμη. «Καὶ οὕτως εἰς τὴν Ρώμην ἤλθομεν»! Στὴ Ρώμη ὁ ἀπόστολος καὶ οἱ συνοδοί του ἔφθασαν ἔπειτα ἀπὸ μῆνες μετὰ τὴν ἀναχώρησι ἀπ' τὴν Καισάρεια τῆς Παλαιστίνης. Ἔφθασαν ἔπειτα ἀπὸ περιπετειῶδες θαλασσινὸ ταξίδι, κατὰ τὸ ὁποῖο μυριάκις κινδύνευσαν νὰ καταποντισθοῦν. Ἔφθασαν ἔπειτα καὶ ἀπὸ ὁδοιπορία μιᾶς περίπου ἑβδομάδος. Στὸ δρόμο κατέλυαν σὲ πανδοχεῖα χωρὶς καμμία ἄνεσι, καὶ μὲ πολλὴ ἀκαθαρσία, φυσικὴ καὶ ἠθική. Τὰ πανδοχεῖα τότε παρεῖχαν στέγη καὶ κρεββάτι χωρὶς κλινοσκεπάσματα. Οἱ ταξιδιῶτες ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ κουβαλοῦν μαζί τους μαγειρικὰ σκεύη καὶ κλινοσκεπάσματα. Τὰ μαξιλάρια ἦταν γεμᾶτα μὲ καλαμόφυλλα καὶ εἶχαν ἐπάνω τους στρατιὰ ἀπὸ ζωύφια. Ἀράχνες καὶ ἄλλα πράγματα ἔπεφταν ἐπάνω στοὺς πελάτες. Ἁμαρτωλὰ τραγούδια πολλὲς φορὲς ἀναμιγνύονταν μὲ κοασμοὺς βατράχων καὶ δὲν ἄφηναν τοὺς κουρασμένους ταξιδιῶτες νὰ ἡσυχάσουν. Ἁμαρτωλὲς γυναῖκες χρησιμοποιοῦνταν γιὰ τὴν προσέλκυσι πελατείας. Τὴν ἐρωμένη τῶν νεανικῶν του χρόνων, τὴ δυστυχῆ Ἀκτή, ὁ Νέρων γνώρισε σ' ἕνα τέτοιο χάνι. Φοβερὲς ἀπάτες καὶ ἐκμεταλλεύσεις γίνονταν. Ἀναφέρονται περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες στοὺς πελάτες σερβιρίστηκαν ὡς χοιρινὸ κρέας οἱ σάρκες δολοφονημένων ἀνθρώπων! Σὲ τέτοια χάνια ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ διανυκτερεύουν ὁ ἀπόστολος καὶ οἱ συνοδοί του. Πολὺ ὑπέφεραν, πολὺ βασανίστηκαν. Ἀλλὰ πάντως ἔφθασαν στὴ Ρώμη, στὸν ποθητὸ προορισμό τους.

Οἱ δοκιμασίες τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Παύλου γιὰ τὴ Ρώμη ἂς εἶνε σύμβολο τῶν δοκιμασιῶν τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ καθενὸς γιὰ τὴν αἰωνία πόλι τοῦ Θεοῦ. Ταξίδι εἶνε ἡ παροῦσα ζωὴ μὲ προορισμὸ τὴν ἄνω πόλι. Καὶ γιὰ νὰ φθάσωμε στὴν ἄνω πόλι, πρέπει νὰ περάσωμε ἀπὸ δοκιμασίες.

Στίχ. 16: Στὴ Ρώμη ὁ ἑκατόνταρχος παρέδωσε τοὺς

δεσμίους στὸ στρατοπεδάρχη, στὸν ἀρχηγὸ δηλαδὴ τοῦ στρατοπέδου. Στρατοπεδάρχης δὲ τότε ἦταν ὁ Ἀφράνιος Βοῦρρος, ἄνθρωπος συνετός. Λόγῳ δὲ τῆς εὐνοϊκῆς, ὅπως φαίνεται, ἐπιστολῆς τοῦ Φήστου πρὸς τὸν Καίσαρα καὶ τῶν εὐμενῶν συστάσεων τοῦ ἑκατοντάρχου, ὁ Παῦλος ἔτυχε εὐγενοῦς μεταχειρίσεως. Δὲν ἐγκλείστηκε στὸ στρατόπεδο, μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους κρατουμένους, ἀλλ' ἐπετράπη νὰ μένῃ μόνος, σὲ ἰδιαίτερη κατοικία, μαζὶ μὲ τὸν φύλακα στρατιώτη. Ἡ περίπτωσις τοῦ Παύλου ἦταν ἐξαιρετικὴ καὶ δικαίως ἔγινε γι' αὐτὸν ἐξαίρεσι.

ΔΙΕΤΗΣ ΚΡΑΤΗΣΙΣ ΤΟΥ ΠΑΥΛΟΥ ΣΤΗ ΡΩΜΗ ΑΚΩΛΥΤΟ ΚΗΡΥΓΜΑ ΠΡΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥΣ - ΕΘΝΙΚΟΥΣ

Στὸ εἰκοστὸ ὄγδοο κεφάλαιο τῶν Πράξεων, στίχ. 17 - 31, γίνεται λόγος: 1) Γιὰ τὴν πρώτη συζήτησι τοῦ Παύλου μὲ τοὺς προὔχοντας τῶν Ἰουδαίων, στίχ. 17 - 22, 2) Γιὰ τὴ δεύτερη συζήτησι τοῦ Παύλου μὲ τοὺς προὔχοντας τῶν Ἰουδαίων, στίχ. 23 - 29, καὶ 3) Γιὰ τὸ χρόνο, τὶς συνθῆκες διαμονῆς καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ ἀποστόλου στὴ Ρώμη, στίχ. 30 - 31.

Ἐξήγησις λέξεων καὶ φράσεων

17. *τοὺς ὄντας τῶν Ἰουδαίων πρώτους* = ἐκείνους ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, ποὺ ἦταν προὔχοντες.
συνελθόντων δὲ αὐτῶν = ἀφοῦ δὲ μαζεύτηκαν αὐτοί.
οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας = χωρὶς νὰ κάνω τίποτε ἐνάντιο.
τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρῴοις = στὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα.

19. *ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰουδαίων* = ἀλλ' ἐπειδὴ ἀντέλεγαν οἱ Ἰουδαῖοι.
οὐχ ὡς τοῦ ἔθνους μου ἔχων τι κατηγορῆσαι = ὄχι διότι εἶχα νὰ κατηγορήσω γιὰ κάτι τὸ ἔθνος μου.

20. *παρεκάλεσα* = παρακάλεσα ἢ προσκάλεσα.
περίκειμαι = φορῶ.

21. *παραγενόμενος* = ἐλθών, ἀφοῦ ἦλθε.
ἀπήγγειλε = ἀνέφερε.
περὶ σοῦ πονηρὸν = γιὰ σένα κακό.

22. *ἀξιοῦμεν* = ζητοῦμε.
αἵρεσις = μερίς, κόμμα, σχίσμα, σχισματικὴ κίνησις.
ἀντιλέγεται = ὑπάρχει ἀντιλογία.

23. *ταξάμενοι* = ἀφοῦ ὥρισαν.
ἧκον = ἦλθαν.
εἰς τὴν ξενίαν = στὸ οἴκημα, ὅπου ἐφιλοξενεῖτο.
πλείονες = περισσότεροι.
οἷς ἐξετίθετο = στοὺς ὁποίους ἐξέθετε.
διαμαρτυρόμενος = δίνοντας μαρτυρία, κηρύττοντας.
πείθων = προσπαθῶντας νὰ πείση, ἤ, ἀποδεικνύοντας.

25. *ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους* = διαφωνοῦντες δὲ μεταξύ τους.
ἀπελύοντο = ἀναχωροῦσαν, ἔφευγαν.
εἰπόντος τοῦ Παύλου ρῆμα ἓν = ἀφοῦ ὁ Παῦλος εἶπε ἕνα λόγο.

26. *εἶπον* = εἰπέ.
ἀκοῇ ἀκούσετε = θὰ ἀκούσετε καταπληκτικὰ πράγματα.
καὶ οὐ μὴ συνῆτε = ἀλλὰ δὲν θὰ καταλάβετε.
βλέποντες βλέψετε = θὰ ἰδῆτε καταπληκτικὰ πράγματα.
καὶ οὐ μὴ ἴδητε = ἀλλὰ δὲν θὰ ἰδῆτε.

27. *ἐπαχύνθη γὰρ* = διότι πωρώθηκε, ἔγινε ἀναίσθητη.
καὶ τοῖς ὠσὶ βαρέως ἤκουσαν = καὶ μὲ τ' αὐτιὰ βαρυάκουσαν, κώφευσαν.
ἐκάμμυσαν = ἔκλεισαν.
μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς = γιὰ νὰ μὴ ἰδοῦν μὲ τὰ μάτια.
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι = καὶ μὲ τὰ αὐτὰ ἀκούσουν.
καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι = καὶ μὲ τὴν καρδιὰ καταλάβουν.
καὶ ἰάσομαι αὐτοὺς = καὶ τοὺς θεραπεύσω.

28. *γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν* = ἂς εἶνε λοιπὸν γνωστὸ σὲ σᾶς.
τὸ σωτήριον = ἡ σωτηρία.
αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται = αὐτοὶ καὶ θὰ ἀκούσουν.

29. *ἐν ἑαυτοῖς* = μεταξύ τους.

30. *ἐν ἰδίῳ μισθώματι* = σὲ δικό του μισθωμένο οἴκημα.
ἀπεδέχετο = δεχόταν.
τοὺς εἰσπορευομένους = ὅσους πήγαιναν.

31. *μετὰ πάσης παρρησίας* = μὲ ὅλο τὸ θάρρος, μὲ παρρησία σὲ ὅλα, μὲ ὅλη τὴν παρρησία.
ἀκωλύτως = χωρὶς ἐμπόδιο.

Παρατηρήσεις καὶ διδάγματα

Στίχ. 17α: Στὴ Ρώμη, τὴν πρωτεύουσα τοῦ κόσμου, τὸ δαιμόνιο ἔθνος τῶν Ἑβραίων εἶχε μεγάλη καὶ ἰσχυρὴ παροικία. Ὑπῆρχαν ἐκεῖ ὄχι ὀλιγώτερες ἀπὸ ἕνδεκα συναγωγές.

Οἱ Ἑβραῖοι παντοῦ καταδίωκαν τὸν Παῦλο, ἐπιδίωκαν τὴν ἐξόντωσί του καὶ τὸν βασάνιζαν. Καὶ θὰ περίμενε κανεὶς νὰ εἶχε ὁ ἀπόστολος ἀπογοητευθῆ γιὰ τοὺς ὁμοεθνεῖς του, ψυχρανθῆ καὶ αἰσθανθῆ ἀπέναντί τους ἀποστροφή. Θὰ περίμενε κανεὶς νὰ τοὺς εἶχε βαρεθῆ, ἀηδιάσει καὶ ἐγκαταλείψει. Ἀλλ' ὁ Παῦλος δὲν ἦταν σὰν ἐμᾶς, οἱ ὁποῖοι εὐκόλως ἀπογοητευόμεθα, ψυχραινόμεθα καὶ ἀποστρεφόμεθα τοὺς δυσκόλους καὶ ἐχθρικοὺς τύπους. Ὁ ἀπόστολος εἶχε ἀδαμαντίνη ψυχὴ καὶ δὲν ὑφίστατο κάμψι, δὲν πάθαινε ἀπογοήτευσι. Ὁ ἀπόστολος εἶχε μεγάλη ἀγάπη. Καὶ ἡ ἀγάπη, αὐτὴ τὸν ἔκανε ἀδαμάντινο, ἄκαμπτο, πάντοτε εὐέλπιδα. Αὐτὸς δὲν ἔγραψε, ὅτι ἡ ἀγάπη «πάντα ἐλπίζει»; (Α' Κορ. ιγ' 7). Ὁ ἀπόστολος ἦταν ἡφαίστειο σὲ συνεχῆ δρᾶσι. Ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς ὑπάρξεώς του ἀνέβαινε διαρκῶς φωτιὰ καὶ λάβα. Φωτιὰ καὶ λάβα ἦταν ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη του. Καὶ πῶς λοιπὸν νὰ ψυχρανθῇ ἀπέναντι τῶν συνανθρώπων του; Καὶ πῶς νὰ τοὺς ἀποστραφῇ; Ὁ ἀπόστολος ἕνα μισοῦσε καὶ ἀποστρεφόταν, τὴν ἁμαρτία. Τοὺς συνανθρώπους, ὁσοδήποτε ἁμαρτωλοὶ καὶ ἂν ἦταν, ὁσοδήποτε ἀσεβεῖς, ἀγαποῦσε καὶ προσπαθοῦσε νὰ φέρῃ στὸ Χριστό. Τοὺς δὲ Ἑβραίους ὡς ὁμοεθνεῖς, ὡς κατὰ σάρκα συγγενεῖς, ἀγαποῦσε ἰδιαιτέρως. Αἷμα του ἦταν οἱ Ἑβραῖοι. Καὶ τὸ αἷμα νερὸ δὲν γίνεται! Σπαραγμὸ καρδίας αἰσθανόταν ὁ ἀπόστολος γιὰ τοὺς ὁμοεθνεῖς του. Τί δὲν θὰ ἔδινε γιὰ νὰ σωθοῦν! Καὶ τὸν ἑαυτό του θὰ ἔδινε κατὰ τὸν ὀδυνηρότερο τρόπο. Θὰ προτιμοῦσε νὰ χωρισθῇ ἀπ' τὸ Χριστὸ καὶ νὰ κολασθῇ αὐτός, προκειμένου νὰ σωθοῦν ἐκεῖνοι! Ἔτσι δὲν ἔγραψε πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τῆς Ρώμης; «Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοί ἐστι μεγάλη καὶ ἀδιάλειπτος ὀδύνη τῇ καρδίᾳ

μου. Ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ σάρκα, οἵτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται» (Ρωμ. θ΄ 1 - 4).

Ἀγαπᾶμε ἐμεῖς ὅπως ὁ Παῦλος τοὺς ὁμοεθνεῖς μας; Πονᾶμε ἐμεῖς ὅπως ὁ Παῦλος γιὰ τὴν ἀποστασία τους ἀπ᾿ τὸ Χριστό; Τί λέμε; Αἰσθανόμεθα ἐμεῖς γιὰ τοὺς συμπατριῶτες μας τὸ ἕνα ἑκατοστὸ ἀπ᾿ τὴν ἀγάπη καὶ τὸν πόνο, ποὺ αἰσθανόταν ὁ ἀπόστολος γιὰ τοὺς συμπατριῶτες του;...

Μετὰ τὴν ἄφιξι στὴ Ρώμη τίς τρεῖς πρῶτες ἡμέρες ὁ ἀπόστολος διέθεσε γιὰ νὰ ξεκουρασθῇ ὀλίγο, νὰ προσευχηθῇ, νὰ ἰδῇ ἀδελφοὺς χριστιανοὺς καὶ νά ἐνημερωθῇ γιὰ τὴν κατάστασι στὴ Ρώμη. Ἀμέσως δὲ κατόπιν συγκάλεσε τοὺς προὔχοντας ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, γιὰ νὰ τοὺς ἰδῇ καὶ νὰ τοὺς ὁμιλήσῃ. Ἡ ἀγάπη τοῦ Παύλου γιὰ τοὺς ἀδελφούς του Ἰουδαίους ἐνήργησε γρήγορα. Μιμούμενοι τὸν τρόπο τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀποστόλου στὸν ὕμνο τῆς ἀγάπης θὰ μπορούσαμε νὰ εἰποῦμε: «Ἡ ἀγάπη οὐ βραδύνει».

Ἀγαπητοί! Νὰ εἴμεθα βραδεῖς σὲ ὀργὴ (Ἰακ. α΄ 19) καὶ ταχεῖς σὲ ἀγάπη. Καὶ ἰδιαιτέρως σὲ ἀγάπη πρὸς τοὺς ὁμοεθνεῖς μας ἀδελφούς, ἔστω καὶ ἂν ἐκεῖνοι μᾶς μισοῦν καὶ μᾶς καταδιώκουν. Τὸ αἷμα νερὸ δὲν γίνεται!

Στίχ. 17β - 20: Οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν τρομερὴ προκατάληψι ἀπέναντι τοῦ Παύλου. Τὸν θεωροῦσαν ἀποστάτη, ἐπαναστάτη καὶ τὸν μεγαλύτερο ἐχθρὸ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. Ὁ ἀπόστολος πάτησε στὴ Ρώμη γιὰ πρώτη φορά. Ἀλλ᾿ ἡ φήμη του εἶχε φθάσει ἐκεῖ πρὸ πολλοῦ καὶ εἶχε δημιουργήσει τὴν τρομερὴ προκατάληψι.

Ἡ προκατάληψις εἶνε τεράστιο ἐμπόδιο γιὰ ν᾿ ἀκούσῃ κανεὶς μὲ ἀντικειμενικότητα τὸ πρόσωπο, ἀπέναντι τοῦ ὁποίου ἔχει προκατάληψι. Τὸ πάθος τῆς προκαταλήψεως κυριαρχεῖ καὶ καταργεῖ τὴ λογικὴ καὶ τὴν ἀντικειμενικότητα.

Ὁ Παῦλος εἶχε τὸ σφοδρὸ πόθο νὰ κηρύξῃ τὸ Χριστὸ καὶ στοὺς Ἰουδαίους τῆς Ρώμης καὶ νὰ ἐπιδράσῃ στὶς ψυχές τους γιὰ τὴ σωτηρία τους. Ἀλλὰ πῶς θὰ ἐπιδροῦσε, ἀφοῦ ἐκεῖνοι ἦταν σὲ τρομερὸ βαθμὸ προκατειλημμένοι ἀπέναντί του;

Γι' αὐτὸ ὁ Παῦλος συγκάλεσε τοὺς προὔχοντας τῶν Ἰουδαίων καὶ ὡμίλησε πρὸς αὐτούς, ὄχι ὡς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλ' ὡς κατηγορούμενος. Θέλησε πρῶτα ν' ἀποσείσῃ τὶς ἐναντίον του κατηγορίες, γιὰ ν' ἀπαλλαγοῦν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπ' τὴν προκατάληψι, καὶ ἔπειτα νὰ κηρύξῃ τὸ Χριστό.

Καὶ πόσο συνετά, πόσο ὡραῖα, ὡμίλησε στοὺς Ἰουδαίους ὁ ἀπόστολος! Ἐνῷ ἠμποροῦσε νὰ ὁμιλήσῃ ὡς σφοδρὸς κατήγορος τῶν Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι πολλὲς φορὲς τὸν κακοποίησαν καὶ ἀποπειράθηκαν νὰ τὸν σκοτώσουν, προτίμησε νὰ ὁμιλήσῃ ὡς ταπεινὸς κατηγορούμενος. Δὲν θέλησε νὰ κατηγορήσῃ ἄλλους, ἀλλὰ μόνο ν' ἀπαλλάξῃ τῶν κατηγοριῶν τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ βοηθήσῃ καὶ τοὺς συνομιλητάς του ν' ἀπαλλαγοῦν τῆς προκαταλήψεως γιὰ τὸ δικό τους τὸ καλό. Ὡμίλησε μὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη. Ἄνδρες ἀδελφοί, εἶπε. Ἐγώ, χωρὶς νὰ κάνω τίποτε ἀντίθετο στὸ λαὸ ἢ στὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα, ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα παραδόθηκα δεμένος στὰ χέρια τῶν Ρωμαίων. Οἱ Ρωμαῖοι μὲ ἀνέκριναν καὶ ἤθελαν νὰ μὲ ἀπολύσουν, διότι δὲν ὑπῆρχε σὲ μένα καμμία αἰτία θανάτου. Ἀλλ' οἱ Ἰουδαῖοι προέβαλλαν ἀντιρρήσεις. Καὶ γι' αὐτὸ ἀναγκάστηκα νὰ ἐπικαλεσθῶ τὸν Καίσαρα. Ὄχι ὅτι εἶχα νὰ κατατηγορήσω γιὰ κάτι στὸν Καίσαρα τὸ ἔθνος μου. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο ζήτησα νὰ σᾶς ἰδῶ καὶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω. Στὸ σημεῖο τοῦτο ὁ ἀπόστολος ὕψωσε τὸν βραχίονά του, ἐπέδειξε τὴν ἁλυσίδα, μὲ τὴν ὁποία ἦταν προσδεδεμένος στὸ Ρωμαῖο στρατιώτη, καὶ εἶπε: «Ἕνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν ἅλυσιν ταύτην περίκειμαι». Ἔλαβα τὸ θάρρος νὰ σᾶς καλέσω καὶ νὰ σᾶς ὁμιλήσω, ἀδελφοί, διότι ἔχουμε τὴν ἴδια ἐλπίδα, τὴν ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως καὶ τῆς δόξης διὰ τοῦ Μεσσίου. Καὶ γι' αὐτὴν τὴν ἐλπίδα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ φορῶ αὐτὴ τὴν ἁλυσίδα.

Πόσο ὡραῖος, πόσο συγκινητικὸς ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ ἀποστόλου! Τέτοιος λόγος μόνο λίθινες καρδιὲς δὲν συγκινεῖ. Ἀλλὰ πόσο συνετὰ καὶ ὅλα τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου! Πρόσεξε πολὺ νὰ μὴ θίξῃ, νὰ μὴ ἐρεθίσῃ, νὰ μὴ προκαλέσῃ τοὺς ἀδελφούς του Ἰουδαίους, ἀλλὰ νὰ τοὺς συγκινήσῃ καὶ νὰ τοὺς ὠφελήσῃ. Πρόσεξε πολύ, ὅπως ὁ ἰατρὸς προσέχει τοὺς ἀσθενεῖς. Ὁ ἀπόστολος ἦταν πνευματοφόρος, εἶχε «Πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως» (Ἡσ. ια΄ 2).

Στοὺς ἀντιφρονοῦντας καὶ δυσμενεῖς ἀπέναντί μας ὁμιλοῦμε καὶ ἐμεῖς μὲ σύνεσι, ὥστε νὰ μὴ τοὺς προκαλοῦμε, ἀλλὰ νὰ τούς συγκινοῦμε καὶ νὰ τοὺς ὠφελοῦμε; Τί ἐπιδιώκουμε κατὰ τὴ συζήτησι μαζί τους; Νὰ τοὺς κερδίζωμε; Ἢ νὰ τοὺς ἐξευτελίζωμε, νὰ τούς ἐξουθενώνωμε καὶ νὰ ἱκανοποιοῦμε τὸν ἐγωισμό μας; Ἀλλοίμονο! Δὲν ξέρουμε νὰ συζητοῦμε. Πολλὲς φορὲς ὑπερισχύει ὁ ἐγωισμὸς καὶ ὄχι ἡ σύνεσις. Πολλὲς φορὲς δὲν ἀφήνουμε νὰ ὁμιλήσῃ μὲ τὸ στόμα μας τὸ Πνεῦμα τῆς σοφίας καὶ συνέσεως, ἀλλ᾽ ὁ ἐγωισμός μας. Γι᾽ αὐτὸ οἱ συζητήσεις μας εἶνε ἀναρίθμητες, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα ἐλάχιστα.

Πνεῦμα Ἅγιο! Δίδαξέ μας νὰ συζητοῦμε, ὥστε νὰ ὠφελοῦμε τοὺς ἀδελφούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἑαυτούς μας.

Στίχ. 21 - 22: Ἐπειδὴ ὁ Παῦλος ὡμίλησε μὲ ταπείνωσι καὶ σύνεσι, οἱ Ἰουδαῖοι προὔχοντες τὸν ἄκουσαν καὶ ἀπάντησαν μᾶλλον μὲ εὐγένεια. Ἐμεῖς, εἶπαν, οὔτε γράμματα λάβαμε γιὰ σένα ἀπ᾽ τὴν Ἰουδαία, οὔτε κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς ἦλθε καὶ ἀνέφερε κάτι κακὸ γιὰ σένα. Ζητοῦμε δὲ ν᾽ ἀκούσωμε ἀπὸ σένα, ποῖα εἶνε τὰ φρονήματά σου. Διότι γι᾽ αὐτὴ τὴν «αἵρεσι» (τὸν Χριστιανισμό) εἶνε γνωστὸ σ᾽ ἐμᾶς, ὅτι παντοῦ ὑπάρχει ἀντιλογία.

Οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Ρώμης γνώριζαν γιὰ τὸν Χριστιανισμό, ἀφοῦ μάλιστα στὴ Ρώμη ὑπῆρχε ἰσχυρὴ χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Εἶχαν ἐπίσης ἀκούσει γιὰ τὸν Παῦλο, τὸν ...ταραξία τῆς οἰκουμένης! Ἀλλὰ δὲν γνώριζαν γιὰ τὴ συγκεκριμένη ὑπόθεσι, γιὰ τὴν ὁποία ὁ Παῦλος μεταφέρθηκε δέσμιος στὴ Ρώμη. Διότι ἀκόμη δὲν εἶχαν φθάσει

σχετικὲς πληροφορίες ἀπ' τὴν Ἰουδαία. Ὅπως δὲ ὁ Παῦλος δὲν ἀπηξίωσε νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι δὲν ἀπηξίωσαν ν' ἀκούσουν τὸν ἀπόστολο.

Ἂν θέλωμε νὰ μᾶς ἀξιώνουν προσοχῆς οἱ ἄνθρωποι, πρέπει καὶ μεῖς νὰ τοὺς ἀξιώνωμε προσοχῆς. Τί εἶνε ἄλλωστε στὸν ὁρατὸ κόσμο τόσο ἀξιοπρόσεκτο, ὅσο οἱ ἄνθρωποι;

Στίχ. 23 - 24: Οἱ Ἰουδαῖοι ὥρισαν ἡμέρα νέας συναντήσεως μὲ τὸν ἀπόστολο. Καὶ στὴ νέα συνάντησι ἦλθαν περισσότεροι. Ἡ συνάντησις ἔγινε «εἰς τὴν ξενίαν», στὸ οἴκημα δηλαδή, ὅπου ἀρχικῶς ὁ ἀπόστολος φιλοξενήθηκε. Διότι κατόπιν ἔμεινε «ἐν ἰδίῳ μισθώματι» (στίχ. 30), σὲ δικό του ἐνοικιασμένο οἴκημα.

Κατὰ τὴ νέα συνάντησι ὁ Παῦλος ὡμίλησε ὡς κῆρυξ τοῦ Εὐαγγελίου, ὄχι ὡς κατηγορούμενος. «Διαμαρτυρόμενος», δίνοντας δηλαδὴ τὴ μαρτυρία του, «ἐξετίθετο τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», ἐξέθετε τὰ σχετικὰ μὲ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, παρουσίαζε τὸν πραγματικὸ χαρακτῆρα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι νόμιζαν, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἦταν κοσμική, θὰ στηριζόταν στὴν ὑλικὴ δύναμι καὶ βία, καὶ θὰ εἶχε ἀφθονία ὑλικῶν ἀγαθῶν. Νόμιζαν, ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ ἵδρυε βασιλεία ὁμοία καὶ πολὺ λαμπρότερη τῆς βασιλείας τῶν Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος. Ὁ Παῦλος ἐξήγησε στοὺς Ἰουδαίους, ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εἶνε πνευματικὴ καὶ οὐρανία, ἱδρύεται στὶς καρδιὲς τῶν πιστῶν καὶ ἐκλεκτῶν, καὶ δὲν ἀπαστράπτει ἐξωτερικῶς, ἀπὸ κοσμικὴ λάμψι, ἀλλ' ἐσωτερικῶς, ἀπὸ τὴ λάμψι τῆς καθαρότητος καὶ ἁγιότητος. Μὲ χωρία ἀπὸ τὸ μωσαϊκὸ Νόμο καὶ τοὺς προφήτας ἀπέδειξε, ὅτι ὁ ἀναμενόμενος Μεσσίας ἦλθε, καὶ αὐτὸς εἶνε ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος. Στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ πραγματοποιήθηκαν προφητεῖες καὶ προτυπώσεις τοῦ Μωυσέως καὶ τῶν ἄλλων προφητῶν.

Ὁ Παῦλος ὡμιλοῦσε καὶ συνωμιλοῦσε ἀπὸ τὸ πρωὶ μέχρι τὸ βράδυ. Γιὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ ν' ἀποδείξῃ, ὅτι ὁ Μεσσίας καὶ Σωτὴρ εἶνε ὁ Ἰησοῦς, δὲν φείσθηκε χρόνου καὶ κόπου.

Καὶ ἐμεῖς, ὅταν ὁ χρόνος ἐξαργυρώνεται μὲ τὴν αἰωνιότητα καὶ ὁ κόπος μὲ τὸν παράδεισο, νὰ μὴ φειδώμεθα χρόνου καὶ κόπου.

Ὁ πόθος τοῦ Παύλου νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ὁμοεθνεῖς του· ἡ σύνεσις, μὲ τὴν ὁποία ἀπευθύνθηκε σ' αὐτούς· ἡ σοφία καὶ ἡ ἐπιμονή του κατὰ τὴν ἐξήγησι τῶν προφητειῶν· καὶ ὁ κόπος του κατὰ τὴν πολύωρη ὁμιλία καὶ συνομιλία δὲν ἔμειναν χωρὶς ἀποτελέσματα. Ὁ Θεὸς ἀντάμειψε τὸν ἀπόστολό του μὲ τὴν ἐπιστροφὴ ὁμογενῶν.

Σκληροὶ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι διὰ τοῦ κηρύγματος ἄλλων χριστιανῶν δὲν ἑλκύστηκαν στὴν Πίστι, διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου ἑλκύστηκαν. Δὲν πίστευσαν βεβαίως ὅλοι· πίστευσαν ὅμως ἀρκετοί, οἱ ὀλιγώτερο σκληροὶ καὶ ἰσχυρογνώμονες. Καὶ ἴσως μερικὲς συναγωγὲς μεταβλήθηκαν σὲ ἐκκλησίες.

Πόσο εὐλογοῦσε ὁ Θεὸς τὸν Παῦλο, ἀφοῦ μετὰ μία ἢ δύο συναντήσεις κατώρθωνε νὰ ἐπιστρέφῃ σκληροὺς ἀνθρώπους στὸ Χριστό! Μεγάλος ὁ Παῦλος καὶ μεγάλως τὸν εὐλογοῦσε ὁ Θεός. Ἀλλὰ καὶ καθένα κήρυκα καὶ ἁπλῶς πιστὸ εὐλογεῖ ὁ Κύριος ἀναλόγως πρὸς τὴν πίστι, τὴν ἀγάπη καὶ τὶς προσπάθειές του. Κανένα πιστὸ δὲν ἀφήνει ὁ Χριστὸς δίχως εὐλογία.

Στίχ. 25 - 29: Τὸ Εὐαγγέλιο δίχασε τοὺς Ἰουδαίους. Τοὺς χώρισε σὲ δύο μερίδες, σ' ἐκείνους ποὺ πίστευσαν, καὶ σ' ἐκείνους ποὺ δὲν πίστευσαν. Καί, ὡς φαίνεται, οἱ ἄπιστοι ἦταν περισσότεροι. Ἐξ αἰτίας δὲ τῶν ἀπίστων ὁ Παῦλος ὑπενθύμισε ἕνα φοβερὸ λόγο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτας διὰ μέσου τοῦ προφήτου Ἠσαΐου. «Θὰ ἀκούσετε καταπληκτικὰ πράγματα, ἀλλὰ δὲν θὰ καταλάβετε. Καὶ θὰ ἰδῆτε καταπληκτικὰ πράγματα, ἀλλὰ δὲν θὰ ἰδῆτε (μὲ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς). Διότι πωρώθηκε ἡ καρδιὰ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὲ τ' αὐτιά τους βαρυάκουσαν, καὶ τὰ μάτια τους ἔκλεισαν, γιὰ νὰ μὴ ἰδοῦν μὲ τὰ μάτια καὶ μὲ τὰ αὐτιὰ ἀκούσουν καὶ μὲ τὴν καρδιὰ καταλάβουν καὶ ἐπιστρέψουν, καὶ τοὺς θεραπεύσω».

Ὁ φοβερὸς αὐτὸς λόγος περιέχεται στὸ ἕκτο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαΐου.

Σ' αὐτὸ τὸ κεφάλαιο ὁ προφήτης περιγράφει μεγαλειώδη ὀπτασία. Εἶδε τὸν Κύριο ὡς βασιλέα ἐπάνω σὲ ὑψηλὸ καὶ ὑψηλὰ τοποθετημένο θρόνο καὶ γύρω ἀπὸ τὸν Κύριο ἀνώτερα ἀγγελικὰ ὄντα, ἑξαπτέρυγα Σεραφίμ, τὰ ὁποῖα ἔψαλλαν: «Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ». Ἀπὸ τὸ στόμα δὲ τοῦ Κυρίου ὁ προφήτης ἄκουσε τὸν φοβερὸ λόγο γιὰ τὴν πώρωσι τοῦ Ἰσραήλ, τὸν ὁποῖο, ἐκτὸς τοῦ Παύλου, ὑπενθύμισε καὶ ὁ Χριστὸς (Ματθ. ιγ' 14 - 15) καὶ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης (Ἰωάν. ιβ' 40). Ὅπως δὲ δεικνύει τὸ Ἰωάν. ιβ' 41 - 42, ὁ βασιλεὺς Κύριος, τὸν ὁποῖο εἶδε ὁ Ἡσαΐας κατὰ τὸ μεγαλειῶδες ὅραμά του καὶ ὁ ὁποῖος εἶπε τὸν φοβερὸ λόγο γιὰ τὴν πώρωσι τοῦ Ἰσραήλ, εἶνε ὁ Ἰησοῦς. Ὁ Ἰησοῦς εἶνε Κύριος σαβαώθ, Κύριος τῶν δυνάμεων. Ἀλλ' ὁ Παῦλος λέγει, ὅτι τὸν λόγο γιὰ τὴν πώρωσι τοῦ Ἰσραὴλ εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Ἀντιφάσκει ἡ Γραφή; Μὴ γένοιτο! Καὶ ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο εἶπε στὸν Ἡσαΐα τὸν φοβερὸ λόγο. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶνε πρόσωπα τῆς Θεότητος. Καὶ οἱ ἐνέργειες τῶν προσώπων τῆς Θεότητος πρὸς τὰ ἔξω, πρὸς τὸν κόσμο δηλαδή, εἶνε κοινές. Σὲ κάθε ἐνέργεια πρὸς τὰ ἔξω μετέχουν καὶ τὰ τρία πρόσωπα τῆς Θεότητος, καθένα μὲ τὸν ἰδικό του τρόπο. Στὸ ἐν λόγῳ ὅραμα τοῦ Ἡσαΐου ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε τὸν φοβερὸ λόγο μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι ὡμιλοῦσε στὸν προφήτη, ἐνῷ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα εἶπε αὐτὸ τὸ λόγο μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι ἐνέπνεε τὸν προφήτη. Ἔτσι καὶ στὴν Ἀποκάλυψι τοῦ Ἰωάννου λόγοι τοῦ Χριστοῦ παρουσιάζονται καὶ ὡς λόγοι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (Ἀποκ. β' 1 - 7, 8 - 11, 12 - 17 κ.λπ.).

Ὁ λόγος τῆς Θεότητος πρὸς τὸν προφήτη Ἡσαΐα γιὰ τὴν πώρωσι τοῦ Ἰσραὴλ ἦταν προφητεία (Ματθ. ιγ' 14). Προφητεύθηκε δηλαδή, ὅτι οἱ Ἰσραηλῖτες κάποτε, κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ, θὰ ἄκουαν καὶ θὰ ἔβλεπαν καταπληκτικὰ πράγματα, ἀλλά, λόγῳ πωρώσεως τῆς

καρδιᾶς των καὶ ἀχρηστεύσεως τῆς ἐσωτερικῆς ἀκοῆς καὶ ὁράσεως, δὲν θὰ αἰσθάνονταν καὶ δὲν θὰ ἐπέστρεφαν, γιὰ νὰ τοὺς θεραπεύσῃ ἀπὸ τὶς ἁμαρτίες των καὶ τὰ δεινὰ ὁ ἐνανθρωπήσας Κύριος.

Ὁ Παῦλος ὑπενθύμισε τὴν προφητεία γιὰ τὴν πώρωσι τοῦ Ἰσραὴλ πρὸς ἔλεγχο τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων καὶ μεγαλύτερο στηριγμὸ τῶν πιστῶν.

Ἐπὶ πλέον ὁ ἀπόστολος στοὺς ἀπίστους Ἰουδαίους τόνισε, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ Θεοῦ ἀπεστάλη στοὺς ἐθνικοὺς καὶ αὐτοὶ θὰ ἀκούσουν καὶ θὰ ἐγκολπωθοῦν τὴ σωτηρία. Ὁ ἀπόστολος εἶπε αὐτὸ τὸ λόγο, ποὺ ἦταν πρόκλησις γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, σὰν ὑστάτη προσπάθεια γιὰ νὰ ζηλεύσουν καὶ μετανοήσουν (Πρβλ. Ρωμ. ι' 19, ια' 11, 14).

Ὅλους τοὺς τρόπους μεταχειριζόταν ὁ ἀπόστολος, ἀπὸ τὴν ἠπιότητα μέχρι τὴν αὐστηρότητα καὶ τὴν πρόκλησι, μήπως ἀφυπνίσῃ, συγκινήσῃ καὶ σώσῃ ἀδελφούς.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἀπῆλθαν «πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν». Ὅσοι δὲν πίστευσαν, προβληματίστηκαν. Καὶ ἴσως ἀργότερα ὁ προβληματισμὸς ἔφερε ἀποτελέσματα.

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ὁ μεγαλύτερος προβληματισμὸς καὶ βασανισμὸς τῶν ἀπίστων!...

Στίχ. 30 - 31: Ὁ Παῦλος ἔμεινε ὡς κρατούμενος στὴ Ρώμη ὁλόκληρη διετία. Ἄλλη μία διετία εἶχε μείνει φυλακισμένος στὴν Καισάρεια ἐπὶ τῆς ἡγεμονίας τοῦ Φήλικος (Πράξ. κδ' 27). Καὶ ἄλλο ἕνα ἔτος ἦταν κρατούμενος, ἀφ' ὅτου ἔγινε ἡγεμὼν ὁ Φῆστος μέχρι νὰ μεταφερθῇ στὴ Ρώμη. Ἐπὶ πέντε ἔτη ὁ ἀετός, ὁ χρυσαετός, κλεισμένος σὲ κλουβί! Πόσους τόπους θὰ εἶχε ἐπισκεφθῆ καὶ πόσες Ἐκκλησίες θὰ εἶχε ἱδρύσει κατὰ τὸ πενταετὲς διάστημα τῆς φυλακίσεώς του! Ἀλλ' ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ μείνῃ φυλακισμένος ὁ ἀπόστολός του ἐπὶ μακρὸ διάστημα, διότι θέλησε νὰ δείξῃ, ὅτι γιὰ τὸ ἔργο του δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπ' τὸν ἄνθρωπο, ἔστω καὶ ἂν πρόκειται γιὰ τόσο μεγάλο ἄνθρωπο, ὅσο ἦταν ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

Οἱ ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου ἂς μὴ νομίζουν, ὅτι τοὺς χρειάζεται ὁ Θεός. Ἐμεῖς χρειαζόμεθα τὸ Θεό, ὄχι ὁ Θεὸς ἐμᾶς. Ὁ Θεὸς δύναται νὰ φέρῃ τὸ ἔργο του σὲ πέρας χρησιμοποιῶντας καὶ αὐτὰ τὰ παθήματα καὶ τὰ δεσμὰ τῶν ἐργατῶν του.

Ὁ ἀπόστολος ἦταν δεμένος. «Ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται» (Β' Τιμ. β' 9). Τὰ χέρια ἦταν δεμένα. Ἀλλ' ἡ γλῶσσα ἦταν ἐλεύθερη. Ὁ ἀπόστολος δὲν μποροῦσε νὰ μεταβῇ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. Ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι μποροῦσαν νὰ μεταβοῦν πρὸς τὸν ἀπόστολο. Καὶ μετέβαιναν πολλοί, γιὰ νὰ ἰδοῦν τὸν ἥρωα καὶ ν' ἀκούσουν τὰ χρυσᾶ του λόγια. Ναὸς ἔγινε τὸ οἴκημα, ὅπου ὁ Παῦλος ἐκρατεῖτο. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς διετίας χιλιάδες μετέβησαν ἐκεῖ καὶ παρακολούθησαν τὴν ἱερουργία τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ ἀπόστολος κήρυττε σ' αὐτοὺς τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν βασιλέα Κύριο Ἰησοῦ Χριστό. Καὶ ἡ ἀπήχησις τοῦ κηρύγματός του ἦταν μεγάλη. Καὶ ἄνθρωποι τοῦ ἐπιγείου βασιλέως δέχτηκαν τὴν ἐπίδρασι τοῦ κηρύγματος τοῦ Παύλου γιὰ τὸν οὐράνιο βασιλέα καὶ τὴ βασιλεία του (Φιλιπ. α' 12 - 14, δ' 22).

Χαρακτηριστικὴ ἡ φράσις, μὲ τὴν ὁποία ὁ Λουκᾶς κατακλείει τὸ βιβλίο τῶν Πράξεων τῶν ἀποστόλων, «μετὰ πάσης παρρησίας ἀκωλύτως». Αὐτὴ ἡ φράσις εἶνε ξέσπασμα θριάμβου. Τὸ ἀποστολικὸ κήρυγμα ἀπὸ τὸν τόπο τῆς γεννήσεώς του, τὴν Ἰερουσαλήμ, ἔφθασε στὴν πρωτεύουσα τοῦ κόσμου, τὴ Ρώμη. Ὁ μεγάλος πόθος καὶ σκοπὸς τοῦ ἀποστόλου, νὰ κηρύξῃ καὶ στὴ Ρώμη, ἐκπληρώθηκε. Δεμένος βεβαίως ὁ ἀπόστολος. Ἀλλά, ἐλεύθερος ἐσωτερικῶς, κηρύττει «μετὰ πάσης παρρησίας», χωρὶς νὰ φοβᾶται τίποτε, γεμᾶτος ἀπὸ θάρρος. Κηρύττει δὲ καὶ «ἀκωλύτως», ἀνεμποδίστως, χωρὶς ἡ Ρωμαϊκὴ ἐξουσία νὰ παρεμβάλλῃ ἐμπόδιο στὴ κήρυγμα. Οἱ Καίσαρες στὴ Ρώμη τελοῦσαν τοὺς θριάμβους των. Καὶ ὁ Παῦλος στὴ Ρώμη τέλεσε τὸ δικό του θρίαμβο, θρίαμβο ἐν Χριστῷ, θρίαμβο τοῦ Εὐαγγελίου.

Αἶσχος στοὺς κυβερνῆτες τῶν ἀθέων ὁλοκληρωτικῶν

καθεστώτων τῆς ἐποχῆς μας, διότι ἀπαγορεύουν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου! Αἶσχος καὶ σ' ὡρισμένους ἀντιπροσώπους τοῦ Χριστοῦ καὶ διαδόχους τοῦ Παύλου, διότι καὶ αὐτοὶ ἀπαγορεύουν τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ ζωντανὸ καὶ θαρραλέο κήρυγμα! Ὁ Νέρων ἦταν δημοκρατικώτερος ἀπ' αὐτοὺς τοὺς κυβερνῆτες καὶ ἀρχιερεῖς.

Ὁ Παῦλος ἀπ' τὴ φυλακή του κήρυξε προφορικῶς, κήρυξε καὶ γραπτῶς. Ἔγραψε καὶ ἀπέστειλε τέσσαρες Ἐπιστολές, τὴν πρὸς Ἐφεσίους, τὴν πρὸς Φιλιππησίους, τὴν πρὸς Κολασσαεῖς καὶ τὴν πρὸς Φιλήμονα. Εἶνε οἱ λεγόμενες Ἐπιστολὲς τῆς αἰχμαλωσίας.

Μετὰ τὴ διετία ὁ Παῦλος ἀποφυλακίζεται καὶ περιοδεύει Ἀνατολὴ καὶ Δύσι. Στήν Ἀνατολὴ μεταβαίνει καὶ στὴν Κρήτη. Στὴ Δύσι φθάνει μέχρι τὴν Ἰσπανία. Καὶ τέλος ἐπανέρχεται στὴ Ρώμη, ὅπου ἐκπληρώνεται δεύτερος μεγάλος πόθος του. Πρῶτος μεγάλος πόθος του ἡ μαρτυρία γιὰ τὸ Χριστό. Δεύτερος μεγάλος πόθος του τὸ μαρτύριο γιὰ τὸ Χριστό.

Τὸ ἔτος 67 ὁ ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὁ μεγαλύτερος ἀπὸ τοὺς ἄνδρες μετὰ Χριστόν, σφάζεται σὰν τὸν μεγαλύτερο ἀπὸ τοὺς ἄνδρες μέχρι τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ, τὸν Πρόδρομο Ἰωάννη. Καὶ μὲ τὸ αἷμα του βεβαιώνει τὸ κήρυγμά του, κήρυγμα παγκόσμιο καὶ αἰώνιο.

Ποιὸς αἰσθάνθηκε τὸ Χριστὸ ὅσο ὁ Παῦλος; Ποιὸς κοπίασε γιὰ τὸ Χριστὸ ὅσο ὁ Παῦλος; Ποιὸς ὑπέφερε γιὰ τὸ Χριστὸ ὅσο ὁ Παῦλος; Ποιὸς ἐπέτυχε γιὰ τὸ Χριστὸ ὅσα ὁ Παῦλος; Ποιὸς συγκινεῖ τὴν ἀνθρωπότητα ὅπως ὁ Παῦλος;

Ὄντως ὁ Παῦλος εἶνε ὁ πρῶτος μετὰ τὸν Ἕνα!

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ
ΤΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ
Ο «ΣΤΑΥΡΟΣ»
ΑΘΗΝΑΙ 1981

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

ΣΥΧΝΑ ΤΟΝΙΖΕΤΑΙ τὸ καθῆκον νὰ μελετοῦμε τὴ Γραφή. Κατὰ τὴ μελέτη ὅμως συναντοῦμε πολλὲς δυσκολίες. Γι' αὐτὸ χρειάζεται νὰ ὑπάρχη πάντα κοντά μας καὶ ἕνα ἑρμηνευτικὸ βοήθημα. Ἕνα καλὸ ἑρμηνευτικὸ βοήθημα ἐπάνω στὸ πρῶτο βιβλίο τῆς Κ. Διαθήκης εἶνε καὶ τὸ βιβλίο «Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ματθαίου». Ἐξομαλύνει δυσκολίες καὶ λύνει ἀπορίες μὲ γλῶσσα σαφῆ καὶ κατανοητή. Σελίδες 298.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Ι. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΘΕΟΛΟΓΟΥ - ΦΙΛΟΛΟΓΟΥ

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΓΙΑΧΒΕ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

Ο ΙΗΣΟΥΣ ΓΙΑΧΒΕ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ μὲ θέμα τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία ἀποδεικνύεται φιλολογικῶς. Σὲ ἕνα πλῆθος χωρία τῆς ἁγίας Γραφῆς ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται μὲ τὸ ὄνομα Γιαχβέ, τὸ ἀποκλειστικὰ προσωπικὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ στὴν ἑβραϊκὴ γλῶσσα. Σελίδες 350 μεγάλου σχήματος.

ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΥΜΝΟΙ

ΠΕΡΙΕΧΕΙ ἐκλεκτοὺς ὕμνους διαφόρων κινητῶν καὶ ἀκινήτων ἑορτῶν τοῦ ἔτους, ποὺ ἑρμηνεύονται μὲ τρόπο σαφῆ καὶ διεξοδικό. Πρὶν ἀπὸ τὶς ἑρμηνεῖες ὑπάρχουν οἰκοδομητικὲς εἰσαγωγές. Σελίδες 197.

ΑΝΤΙΧΙΛΙΑΣΤΙΚΟΝ

ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ
«Ο ΣΤΑΥΡΟΣ»
ΑΘΗΝΑΙ

ΑΝΤΙΧΙΛΙΑΣΤΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟ ΟΠΛΟ στὴ μάχη κατὰ τῶν χιλιαστῶν ἀλλὰ καὶ γενικώτερα τῶν αἱρετικῶν. Μὲ ἄφθονα χωρία τῆς Γραφῆς καταρρίπτονται οἱ πλάνες τῶν αἱρέσεων καὶ διαλάμπουν τὰ δόγματα τῆς Ὀρθοδόξου πίστεως. Σελίδες 343.

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

1. ΕΟΡΤΑΙ ΚΑΙ ΥΜΝΟΙ, σελ. 197 – Ἀθῆναι 1973.
2. Ο ΙΗΣΟΥΣ ΓΙΑΧΒΕ, σελ. 345 – Ἀθῆναι 1976.
3. ΑΝΤΙΧΙΛΙΑΣΤΙΚΟΝ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟΝ (ἐκδ. Γ'), σελ. 344 – Ἀθῆναι 1986.
4. ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΤΘΑΙΟΥ, σελ. 298 – Ἀθῆναι 1981.
5. ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΔΥΣΚΟΛΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΓΡΑΦΗΣ, τόμος Α', σελ. 398 – Ἀθῆναι 1985.
6. ΠΡΑΞΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ, σελ. 554, Ἀθῆναι 1986.

ΜΙΚΡΑ ΤΕΥΧΗ

1. ΑΓΩΝ ΕΝ ΤΩ ΚΟΣΜΩ, σελ. 27 – Ἀθῆναι 1972.
2. ΘΕΛΕΙΣ ΝΑ ΣΩΘΗΣ;, σελ. 46 – Ἀθῆναι 1976.
3. ΟΥΑΙ ΤΟΙΣ ΔΕΙΛΟΙΣ, σελ. 32 – Ἀθῆναι 1977.